

Vergaderjaar 2000–2001

27 400 XIII

Vaststelling van de begroting van de uitgaven en de ontvangsten van het Ministerie van Economische Zaken (XIII) voor het jaar 2001

Nr. 2

MEMORIE VAN TOELICHTING

INHOUDSOPGAVE

A.	Artikelsgewijze toelichting bij het wetsvoorstel	2	E.	Bijlagen bij de begroting	250
	Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)	2	Bijlage 1	Personeelsgegevens	250
	Wetsartikel 4 (agentschapsbegrotingen)	2	Bijlage 2	Wetgeving	255
	Wetsartikel 5 (interne reserve binnen de Rijksbegroting)	2	Bijlage 3	Moties en toezeggingen	257
			Bijlage 4	Circulaires	281
			Bijlage 5	Aanbevelingen Nationale Ombudsman	282
			Bijlage 6	Overzicht financiële stimulansen EZ	283
			Bijlage 7	Evaluaties	301
			Bijlage 8	Overzicht economische en functionele classificaties	320
B.	Algemene toelichting bij de begroting	4	Bijlage 9	Voorlichtingsbijlage	324
	Inhoudsopgave	4	Bijlage 10	Convenantenbijlage	325
C.	Toelichting per begrotingsartikel	57	Bijlage 11	Voortgangsrapportage energiebesparing	326
	Inleiding	57	Bijlage 12	Overzicht technologie-relevante uitgaven	331
1.	Uitgaven en verplichtingen	64	Bijlage 13	Werkprogramma 2001 Algemene Energie Raad	340
2.	Ontvangsten	202	Bijlage 14	Voortgangsrapportage Industriebrief	342
D.	Toelichting bij de agentschapsbegrotingen	223	Bijlage 15	Lijst van afkortingen	354
	1. Senter	223	Bijlage 16	Trefwoordenregister	357
	2. EVD	234			

A. ARTIKELSGEWIJZE TOELICHTING BIJ HET WETSVORSTEL

Wetsartikelen 1 en 2 (uitgaven/verplichtingen en ontvangsten)

De begrotingen die onderdeel uitmaken van de Rijksbegroting, worden op grond van artikel 1, derde lid, van de Comptabiliteitswet elk afzonderlijk bij de wet vastgesteld. Het onderhavige wetsvoorstel strekt ertoe om de begroting van het Ministerie van Economische Zaken voor het jaar 2001 vast te stellen.

Alle voor dit jaar vastgestelde begrotingswetten tezamen vormen de Rijksbegroting voor het jaar 2001. Een toelichting bij de Rijksbegroting als geheel is opgenomen in de Miljoenennota 2001.

Met de vaststelling van deze wetsartikelen wordt de in de begrotingsstaat opgenomen begroting van de uitgaven en de ontvangsten voor het jaar 2001 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in de onderdelen B en C van deze memorie van toelichting.

Wetsartikel 4 (agentschapsbegrotingen)

Met de vaststelling van dit wetsartikel wordt de in de begrotingsstaten opgenomen begroting van baten en lasten en van kapitaaluitgaven en ontvangsten van de agentschappen Senter en EVD voor het jaar 2001 vastgesteld. De in die begroting opgenomen begrotingsartikelen worden door middel van een algemene toelichting en een toelichting per begrotingsartikel toegelicht in onderdeel D van deze memorie van toelichting.

Wetsartikel 5

Met deze specifieke bepaling ten behoeve van de begroting van Economische Zaken wordt vooruitgelopen op een wijziging van de Comptabiliteitswet die thans wordt voorbereid. Die wijziging behelst de mogelijkheid tot het vormen van een interne reserve binnen de Rijksbegroting. Deze reserve wordt aangehouden binnen 's Rijks schatkist. Ten behoeve van de Garantiefaciliteit Opkomende Markten, de SENO-faciliteit en de Garantiefaciliteit herverzekering Inpres 8 (artikelen 07.03) wordt zo'n reserve gevormd, waaruit eventuele toekomstige betalingen uit hoofde van verstrekte garanties kunnen worden gefinancierd. Op deze manier kan op een doelmatige en bestuurlijk transparante wijze zorggedragen worden voor de beschikbaarheid van voldoende budgettaire middelen in het (nog onzekere toekomstige) jaar dat op een garantie moet worden getrokken. Bij de onderhavige garantieregelingen gaat de wet van de grote aantallen niet op, zodat het trekken op een garantie van jaar op jaar aanzienlijke uitgavenfluctuaties kan opleveren, die niet zonder aanzienlijke budgettaire problemen binnen de begroting van EZ kunnen worden opgevangen. Om dergelijke fluctuaties op te vangen, zijn in het verleden achtergestelde leningen verstrekt aan een (externe) stichting die de Garantiefaciliteit Opkomende Markten en de SENO-faciliteit uitvoert. Uit hoofde van het budgetrecht en de doelmatigheid zijn tegen de inschakeling van een stichting bezwaren aan te voeren.

Door gebruik te maken van de interne reserveringsmogelijkheid wordt de doelmatigheid bevorderd; de gereserveerde middelen blijven immers

langer in de schatkist en leiden dus tot lagere rentekosten. Inmiddels zijn de achtergestelde leningen terugontvangen van de stichting en toegevoegd aan de interne reserve.

Ook de bestuurlijke transparantie is met de nieuwe faciliteit gediend. Zowel voor de vulling van de reserve als voor de daaruit te verrichten betalingen aan derden geldt namelijk de volledige ministeriële verantwoordelijkheid. Daarom behoren de vulling van de reserve en de betalingen ten laste van de reserve idealiter via de begroting van EZ tot stand te komen. Vanuit autorisatie-oogpunt heeft de begrotingswetgever daarmee zowel zicht op de vulling van de reserve ten laste van de begroting van EZ, als de eventueel in latere jaren te verrichten betalingen op het moment dat op de garantie moet worden getrokken.

De Minister van Economische Zaken,
A. Jorritsma-Lebbink

Het advies van de Raad van State wordt niet openbaar gemaakt op grond van het bepaalde in artikel 25a, derde lid, onder b, van de Wet op de Raad van State.

B. ALGEMENE TOELICHTING BIJ DE BEGROTING

INHOUDSOPGAVE

Hoofdstuk 1	Naar een ondernemende kenniseconomie	5
Hoofdstuk 2	Vitale markten en een ondernemende samenleving	14
Hoofdstuk 3	Internationalisering van markten en spelregels	24
Hoofdstuk 4	Een uitmuntend klimaat voor innovatie en menselijk kapitaal	32
Hoofdstuk 5	Een excellent fysiek vestigingsklimaat	43
Hoofdstuk 6	Duurzame energievoorziening	47
Hoofdstuk 7	Beheer en Bestuur	53

HOOFDSTUK 1 NAAR EEN ONDERNEMENDE KENNISECONOMIE

1.1 Voorop lopen met structureel economisch hervormingsbeleid

De Nederlandse economie presteert voorbeeldig. Voor de komende jaren zijn de economische vooruitzichten gunstig: in 2000 een voorspelde groei van het BBP van 4,5% en voor 2001 een van 4%. Als deze voorspellingen bewaarheid worden, dan breekt Nederland – met zes aaneengesloten jaren met een groei van 3% of meer – een record. Sinds 1921 kwam het één keer eerder voor dat de hoogconjunctuur meer dan vijf jaar aanhield, namelijk van 1967–1974.

We mogen ons niet laten verblinden door de goede economische prestaties. De huidige, positieve, economische vooruitzichten vormen een uitstekende uitvalsbasis voor de verdere vernieuwing van de economische structuur. Zowel in een periode van hoog- als van laagconjunctuur blijft het werken aan een flexibele economische structuur van groot belang.

Ook voor de lidstaten van de Europese Unie is de economische groei in Europa geen reden om achterover te leunen. Integendeel. De bijzondere Europese Raad in Lissabon van maart 2000 sprak de ambitie uit Europa om te vormen tot de meest dynamische en competitieve regio ter wereld. Dit hoge ambitieniveau is inspirerend en sluit goed aan bij de missie van Economische Zaken (EZ): het bevorderen van economische groei en werkgelegenheid.

De laatste jaren groeit de Nederlandse economie harder dan het Europese gemiddelde. Ook bij het invoeren van structurele economische hervormingen presteert Nederland bovengemiddeld. Binnen de Europese Unie zal Nederland voor zichzelf de lat nog wat hoger blijven leggen. We zullen onszelf spiegelen aan economieën die topprestaties leveren; zowel binnen als buiten de Europese Unie.

Nederland heeft belang bij het doorvoeren van structurele hervormingen in de hele Europese Unie. Als gevolg van de europeanisering van het monetaire en financiële beleid krijgt het begrotingsbeleid van de andere lidstaten zijn weerslag op Nederland. Nederland heeft belang bij de verdere uitbouw van de interne markt: het wegnemen van barrières die ontstaan door (nieuwe) nationale regelgeving is dan ook belangrijk. Daarnaast wijst de OESO erop dat de EU tegen de grenzen van haar productiecapaciteit dreigt aan te lopen. Dit illustreert eens te meer de noodzaak om structurele hervormingen in de Europese Unie door te voeren, om op die manier de potentiële economische groei te vergroten.

Het beleid waarmee we de structuur van onze economie vernieuwen heeft internationaal erkenning gekregen. De gezaghebbende *Economic Intelligence Unit* van *The Economist* publiceerde in mei 2000 de nieuwe ranglijst voor het vestigingsklimaat. Nederland neemt een eerste plaats in. Toch blijft er een aantal zwakheden in de Nederlandse economie¹. Zwakke plekken die zich laten vertalen in vragen die – willen we toonaangevend blijven – op korte termijn én heel concreet beantwoord moeten worden. Zullen wij er bijvoorbeeld in slagen de krapte op de arbeidsmarkt weg te werken? Hoe verhogen we de arbeidsparticipatie en beperken we het aantal mensen onder de 65 jaar – nu ongeveer 1,8 miljoen – dat een uitkering ontvangt wegens werkloosheid, bijstand, ziekte of arbeidsongeschiktheid? Slagen wij erin een succesvolle transitie naar een

¹ Zie voor een beschrijving van het concurrentievermogen, waaronder de structurele zwakheden van de Nederlands economie onder andere: Toets op het concurrentievermogen 2000.

kenniseconomie te bewerkstelligen? Slagen wij erin het opleidingsniveau van de beroepsbevolking naar een hoger peil te brengen?

De EU doet in het kader van de «broad economic policy guidelines» een aantal heldere aanbevelingen voor het Nederlandse economische beleid. De aanbevelingen richten zich op de verdere liberalisering en privatisering van netwerkbedrijven, de stimulering van private R&D, de ontwikkeling van risicokapitaal en het toesnijden van het belasting- en premiestelsel op een activerend arbeidsmarktbeleid onder andere door negatieve prikkels in het systeem van belastingen en sociale regelingen die arbeidsparticipatie afremmen weg te nemen. In een periode waarin we de economische wind in de rug hebben, moeten deze uitdagingen – het verder doorvoeren van hervormingen in de structuur van onze economie – voortvarend kunnen worden aangepakt.

1.2 De transitie naar een ondernemende kenniseconomie

Met een daadkrachtige aanpak van de gesignaleerde uitdagingen kunnen we met het economische hervormingsbeleid een belangrijke sprong maken. Tegelijkertijd plaatst de economie in de 21ste eeuw ons voor trends en ontwikkelingen die nieuwe vragen opwerpen en nieuwe antwoorden vereisen. Boven op de inzet koploper in het economisch hervormingsbeleid te worden én te blijven, komt het streven de economie verder ontvankelijk te maken voor de dynamiek van de economie in de 21ste eeuw.

Moderne Informatie- en Communicatietechnologie (ICT)

Centraal in verkenningen over de betekenis en reikwijdte van de economie van de 21ste eeuw staan de ingrijpende veranderingen die moderne Informatie- en Communicatietechnologie (ICT) aanbrengen in samenleving en economie.

De transformerende kracht van moderne ICT komt naast – en wordt versterkt door – een drietal reeds bekende trends: internationalisering, individualisering en demografische ontwikkelingen als vergrijzing. Internationalisering heeft grote invloed op het economisch handelen. Het gebruik van ICT versnelt het proces van grensoverschrijdende concurrentie. De wereld van bedrijven, burgers en overheden wordt groter; het aantal kansen én bedreigingen eveneens. Individualisering beïnvloedt de inrichting van de samenleving. Mensen zien mogelijkheden om hun sociale omgeving af te stemmen op de eigen wensen. Dit proces stelt nieuwe eisen aan bedrijfsleven én overheid. Demografische ontwikkelingen als een vergrijzende en een cultureel steeds diversere bevolking, doen daar nog eens een schepje bovenop.

De expansieve ontwikkeling van ICT brengt trends als internationalisering en individualisering in een stroomversnelling. Bovendien stimuleert ICT de kennisdynamiek. ICT maakt het mogelijk informatie snel en goedkoop op te slaan, uit te wisselen, te bewerken, te reproduceren, te combineren en opnieuw te gebruiken. Informatie kan zich razendsnel verspreiden in de samenleving en rond de wereld. Maar net zo snel als informatie zich nu verspreidt, kan informatie haar waarde verliezen. Nieuwe informatie en kennis versnellen het verouderingsproces van bestaande inzichten. ICT of, anders gezegd, informatisering, wakkert de kennisdynamiek aan, trekt sporen in het economisch proces en kan bijdragen aan economische groei.

Nu is het eerder voorgekomen dat technologische ontwikkelingen een belangrijke en krachtige impuls geven aan de economie. Toch is het een interessante vraag of de huidige ICT-innovaties net zo belangrijk of nog veel betekenisvoller zijn dan de doorbraaktechnologieën uit het verleden. Over een aantal decennia kunnen we die vraag, terugkijkend, in een wetenschappelijke verhandeling beantwoorden.

Voor nu kunnen we niet anders dan rekening houden met de nieuwe ontwikkelingen en voorbereid zijn op de uitdagingen waarvoor ICT-ontwikkelingen burgers, bedrijven en overheden plaatst. Dat betekent dat we de «economie van de 21ste eeuw» – met haar wereldwijde, dynamische en kennisintensieve karakter – de ruimte moeten geven. Beleid moet er daarom op gericht zijn het aanpassingsvermogen van de economie verder te versterken, nieuw ondernemerschap plaats te geven en de productiefactor «kennis» zo effectief mogelijk in te zetten.

1.3 Beleidsagenda voor een ondernemende kenniseconomie

De ambitie om de meest welvarende en competitieve regio van de wereld te worden, de groei van de laatste jaren vast te houden, en de eigen en Europese economie ontvankelijk te maken voor nieuwe trends en ontwikkelingen, dicteert de beleidsagenda van EZ. Die beleidsagenda moet verwezenlijkt worden tegen de achtergrond van belangrijke ontwikkelingen als informatisering, internationalisering, individualisering en demografische veranderingen.

Lissabon vertaald

Tijdens de Europese Raad in Lissabon hebben de Europese regeringsleiders onder meer erkend dat het vernieuwingsvermogen van de EU achterblijft, zeker in vergelijking met de ontwikkelingen in de Amerikaanse ICT-sector. De ambitie de meest concurrerende en welvarende regio te worden, roept uiteraard de vraag op welke beleidsagenda daarbij hoort. In de Unie is gekozen voor het versnellen van de overgang naar een op kennis gebaseerde economie. Er ligt een serieus pakket maatregelen om het concurrentievermogen en het innovatieklimaat van Europa drastisch te verbeteren.

In het zogenoemde «Lissabon document» heeft het kabinet een agenda neergelegd met een uitwerking van de gevolgen van de besluitvorming van de Europese Raad in Lissabon voor de economische beleidsagenda van het kabinet. In de volgende paragrafen komen de consequenties voor EZ-beleid op hoofdlijnen aan de orde. Overigens is de speciale voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad onder andere over de kenniseconomie, geen eenmalige actie. Periodiek zullen op de voorjaarsbijeenkomsten van de Europese Raad, en bij de andere vakraden, de ambities en genomen en nieuwe maatregelen tegen het licht worden gehouden. De eerstvolgende is in het voorjaar van 2001 in Stockholm.

Doelstellingen EZ beleid

Je voordeel doen met moderne ICT is in eerste instantie een zaak van burgers en ondernemers. Maar de ICT-revolutie geeft ook een impuls aan de Europese en nationale economische beleidsagenda's en daagt de overheid uit ICT in de publieke sector optimaal te gebruiken. Een flexibele economie kan vernieuwingen snel opnemen en verwerken. Dat vereist

een verdere verinnerlijking van de ICT-revolutie in de economie en de definitieve omslag naar een door kennis gedreven economie.

Het wegwerken van het achterblijvende vernieuwingsvermogen van Nederland is een belangrijke EZ-beleidsdoelstelling. Het gaat hier niet alleen om een al dan niet snelle invoering van ICT en digitalisering van de economie. Het achterblijvend vernieuwingsvermogen raakt aan onze kennissystemen. Bijvoorbeeld aan de vraag of er op het gebied van scholing en onderzoek voldoende aansluiting is bij de markt. EZ moet zich beijveren om het potentieel aan kennis en menselijk kapitaal zo effectief mogelijk in te zetten. Wat betreft de werking van markten geldt dat gezonde concurrentie innovatie en vernieuwing in de hand werkt. Het scheppen van optimale condities voor een goed functioneren van markten is dan ook een andere doelstelling van het beleid.

Samenvattend is het belangrijk dat de productiefactoren zo efficiënt mogelijk ontwikkeld en benut kunnen worden. Om de beleidsuitdagingen te categoriseren, lijkt het dan ook zinvol de randvoorwaarden rond de benutting van de verschillende productiefactoren, kennis, kapitaal, arbeid en ruimte in kaart te brengen. Ook ligt het voor de hand, analoog aan het concept van total factor productivity, na te gaan hoe de overheid zelf haar publieke taak slimmer, efficiënter en doeltreffender kan organiseren. Langs deze weg de beleidsuitdagingen categoriserend, komen we tot de volgende beleidsthema's

- Een uitmuntend klimaat voor innovatie en menselijk kapitaal (1.4)
- Vitale markten en een ondernemende samenleving (1.5)
- Een excellent fysiek vestigingsklimaat (1.6)

1.4 Een uitmuntend klimaat voor innovatie en menselijk kapitaal

Randvoorwaarden

Voor de kenniseconomie is een efficiënt en grootscheeps gebruik van de ICT-infrastructuur een eerste voorwaarde. Het gaat er om in Nederland én in Europa een klimaat te scheppen waarin elektronische handel en internet tot volle wasdom kunnen komen. Om het ICT-potentieel van Nederland en de andere lidstaten volledig te benutten moeten randvoorwaarden in de sfeer van veiligheid, privacy en harmonisatie van technische standaarden verder verbeterd worden.

Met het actieplan «e-Europa» en het actieplan «Concurreren met ICT-competenties» zijn in Europees en nationaal verband additionele maatregelen genomen voor het verbeteren van de toegang, het gebruik en de uitbreiding van de ICT-infrastructuur, en de daarvoor benodigde kennis en vaardigheden bij burgers en bedrijven.

Voor m-commerce moeten de nieuwe mogelijkheden die de derde generatie mobiele telefonie (UMTS) bieden ten volle worden benut. Uiteraard onderschrijft Nederland de doelstelling van de Europese Raad eind 2001 de telecommunicatiemarkten volledig te integreren en te liberaliseren.

Een excellent innovatieklimaat

Om het vernieuwingsvermogen te vergroten stimuleert EZ bedrijven om te investeren in R&D en om innovatieve samenwerkingsverbanden aan te gaan met andere bedrijven en instellingen. Een aandachtspunt is en blijft

het verbeteren van de aansluiting van het onderzoek in de publieke kennisinstellingen op de behoeften van het Nederlandse bedrijfsleven.

De grotere kennisdynamiek leidt er niet alleen toe dat kennis sneller wordt ontwikkeld, verworven en toegepast, maar ook dat kennis sneller verouderd; wordt ingehaald door nieuwe ontwikkelingen. Nederland moet dan ook beter gebruik maken van de mondiale kennisvoorraad en -productie. Daarom is het van groot belang ruimte te bieden aan kennisinnovatie en bij voortduring aandacht te schenken aan de absorptie en diffusie van kennis.

Een uitmuntend innovatieklimaat vereist extra investeringen in de komende jaren. In de eerste plaats om de opbouw en het gebruik van kennis te stimuleren. De komende 10 jaar wordt ruim NLG 1 miljard additioneel geïnvesteerd om de innovatiekracht van Nederland verder te versterken.

Menselijk kapitaal

De kenniseconomie is nadrukkelijk niet alleen een zaak van technologische ontwikkeling. Integendeel, de snelheid van technologische ontwikkelingen is afhankelijk van de kwaliteit en de beschikbaarheid van menselijk kapitaal. In Nederland is er tegelijk een overschot en een krapte op de arbeidsmarkt. Het onbenutte arbeidspotentieel biedt aanzienlijke kansen om de krapte te lenigen. Bovendien zijn er mogelijkheden de tekortkomingen van de arbeidsmarkt te ondervangen. Zie voor een verdere uitwerking van de beleidsvoornemens voor verbetering van het innovatieklimaat en het gebruik van menselijk kapitaal hoofdstuk 4.

1.5 Vitale markten en een ondernemende samenleving

Het optimaliseren van de werking van de arbeidsmarkt raakt ook aan het streven naar meer welvaart en welzijn. Op basis van gelijkwaardige kansen moeten burgers zelf keuzes kunnen maken, en zelf richting en invulling kunnen geven aan hun leven. De overheid moet burgers daartoe in staat stellen en – even belangrijk – maatschappelijke en institutionele barrières die dit streven in de weg staan, opruimen. Gedacht moet worden aan institutionele versperringen tussen uitkering en werk, tussen werknemerschap en ondernemerschap, tussen leren en werken, tussen werken in verschillende sectoren en tussen arbeid en zorg.

In een ondernemende samenleving met een hoge kennisdynamiek, kunnen instituties die in het verleden de economische activiteiten in goede banen leidde, nu wel degelijk barrières zijn. Het stimuleren van marktwerking en het inschakelen van de private sector bij publieke taken is geen beleidsdoel op zich. Het antwoord op deze ontwikkelingen ligt niet in een overheid die zélf steeds meer kennis verzamelt en gebruikt. Maar in een overheid die kennis mobiliseert en kanaliseert en geëmancipeerde burgers in de gelegenheid stelt zelf kennis aan te wenden. Voor een optimale wisselwerking tussen overheid en burgers dient de overheid overigens ook haar eigen kennisniveau voortdurend op peil te houden. Marktwerking betekent dan ook een herpositionering van het overheids-optreden. De overheid ruimt barrières op en schept ruimte voor dynamiek. Dit alles om de burger keuzevrijheid, ondernemersvrijheid en ontplooiingsvrijheid te geven.

Het kabinet streeft naar een vergroting van de flexibiliteit en het vernieuwingsvermogen van de economie. Het voorkomen van onnodige bureaucratie, door bijvoorbeeld een verschuiving van specifieke naar meer algemene regelgeving en door verlaging van de administratieve lasten, blijft daarom een belangrijk onderdeel van het beleid. Maar ook de hervorming van de inkomstenbelasting en de daaruit voortvloeiende lastenverlichting verbeteren de werking van de arbeidsmarkt, het vestigingsklimaat en verruimen de mogelijkheden voor ondernemerschap.

In het licht van de economische dynamiek is het steeds de vraag of de overheid nog over passende instituties beschikt. In de kenniseconomie treedt een verschuiving op van tastbare, naar niet-tastbare, immateriële investeringen. De moderne kenniseconomie genereert ook nieuwe vormen van ondernemerschap. Aangezien immateriële investeringen en kennis aan belang winnen in de moderne kenniseconomie, wordt ondernemen risicovoller, omdat dit type investeringen minder tastbaar is en minder zekerheden vooraf kent. Deze ontwikkelingen vereisen een ondernemingsklimaat dat rekening houdt met en bevorderlijk is voor nieuwe, risicovolle bedrijvigheid.

De Europese context is daarbij steeds meer bepalend. Door de belemmeringen voor diensten weg te nemen, bestaande regels voor de interne markt te verbeteren (zoals de mededingingswetgeving en regels voor aanbesteden en staatssteun) en de liberalisering van netwerksectoren te versnellen, komt een vervolmaking van de interne markt dichterbij (zie hoofdstukken 2 en 3).

Als het gaat om het waarborgen van het publiek belang dan moet de overheid haar verantwoordelijkheid nemen. Niet met een monopolie op publieke goederen, maar met het scheppen en bewaken van omstandigheden waaronder het publiek belang wordt behartigd.

De introductie van concurrentie is pas dan aan de orde nadat de rechtszekerheid, rechtmatigheid en bescherming van zwakke groepen in de samenleving zijn vastgesteld en voldoende worden bewaakt. Zo is de liberalisering van markten in Nederland en overigens in de hele Unie, gepaard gegaan met een krachtigere toepassing van de mededingingswetgeving. Het heeft ook geleid tot een intensieve en noodzakelijke discussie over de rol en de taken van de overheid; over de vraag hoe de overheid maatschappelijke doelstellingen moet vormgeven en de burger zo goed mogelijk kan bedienen. Zie voor een verdere uitwerking van de beleidsvoornemens hoofdstuk 2.

1.6 Een excellent fysiek vestigingsklimaat

De vraag naar ruimte voor bedrijventerreinen zal niet afnemen door de ontwikkeling naar een kenniseconomie met de nadruk op ICT-toepassingen en diensten. Integendeel, naar verwachting is jaarlijks circa 1000 ha. extra nodig. Het kabinet moet kansen benutten om ruimte te creëren voor werk, wonen, mobiliteit en natuur. De vijfde nota ruimtelijke ordening zal hiervoor de kaders scheppen.

Het streven van EZ naar een duurzame ontwikkeling komt mede tot uitdrukking in het duurzame energiebeleid, dat zowel een nationale als een internationale component kent. De overheid heeft hier een aantal duidelijke taken variërend van een nieuwe verhoging van de regulerende energiebelasting, het formuleren van een markt voor duurzame energie, en het investeren in onderzoek. Een belangrijk onderdeel van beleid is de

CO₂/klimaatproblematiek, door de uitvoering van de uitvoeringsnota's klimaatbeleid 1 en 2. In 2002 wordt het klimaatbeleid geëvalueerd. Zie ook de hoofdstukken 5 en 6.

In het investeringsprogramma voor de ruimtelijke economische structuurversterking (Kamerstukken II, 1889/99, 25 017, nr. 11) is afgesproken dat het kabinet aan het einde van de regeringsperiode opnieuw een visie opstelt voor een lange-termijn investeringsstrategie. Op basis van een inventarisatie en analyse van knelpunten en uitdagingen zal nog door dit kabinet een vernieuwde investeringsstrategie worden opgesteld. Na een beoordeling van de voorstellen door de planbureaus zullen in overleg met ministeries en regio's consistente en integrale investeringspakketten worden samengesteld. Momenteel worden hiertoe de voorbereidingen getroffen, waarvoor de coördinatie in handen van EZ ligt. Een volgend kabinet kan hierover, ook in relatie tot andere maatschappelijke prioriteiten, definitieve besluiten nemen.

1.7 Nieuwe horizon voor de beleidsagenda

EZ voert beleid voor het ontwikkelen en benutten van talent en het op een duurzame manier inpassen van de economische ontwikkeling. Dat beleid is nooit «af». In het algemene deel van deze memorie van toelichting worden de nieuwe accenten in de EZ-beleidsagenda besproken. Maar voor een goed, structureel hervormingsbeleid reikt de horizon verder dan een begrotingsjaar of kabinetsperiode.

Naast het voortdurend aanpassen en vernieuwen van beleidsinstrumenten, wil EZ systematisch vooruitblikken naar de 21ste eeuw. Om te anticiperen op mogelijke, toekomstige veranderingen is het belangrijk het brede samenspel van ontwikkelingen als internationalisering, individualisering en informatisering te analyseren en de beleidsvragen die hieruit voortkomen te formuleren.

Op basis van een discussiestuk dat de Tweede Kamer in het najaar toekomt en de resultaten van een aantal werkgroepen, wordt in het voorjaar van 2001 een grote conferentie georganiseerd over economisch beleid en de mondiale, dynamische kenniseconomie.

1.8 Intensiveringen en nieuwe punten voor structureel hervormingsbeleid

Financieel totaaloverzicht intensiveringen in mln. NLG

Impuls	2000–2005	2006–2010 (verpl.)	2000 t/m 2010
1. ICT	238	–	238
2. Kennisontwikkeling is de basis!	222	294	416
3. Kennis naar bedrijven	262	123	374
4. Arbeid en Onderwijs	133	–	133
Totaal	854	307	1 161

Stroomlijning

Met de stroomlijning van het EZ instrumentarium wordt beoogd de toegankelijkheid voor de gebruikers te verbeteren. Dat gebeurt enerzijds door het samenvoegen of integreren van een aantal verschillende regelingen terwijl ook de wijze waarop bijvoorbeeld subsidieaanvragen kunnen worden gedaan moet worden vergemakkelijkt.

Inmiddels zijn een aantal projecten gestart om daaraan invulling te geven, zoals bijvoorbeeld ten aanzien van de kennisdiffusie, kredietregelingen, het samenwerkingsinstrumentarium, het buitenlandinstrumentarium of de energieprogramma's. Ook wordt gewerkt aan de modernisering van de uitvoering. EZ is immers aan zichzelf als «ICT-ministerie» verplicht zo optimaal mogelijk gebruik te maken van zaken als het elektronisch aanbesteden, subsidieverlening via internet, maatwerk of het verstrekken van de meest up-to date informatie.

Bij de verschillende relevante hoofdstukken is kort nader op ingegaan op de stand van zaken.

EZ beleid in 2001: voorbeelden van nieuw beleid voor structurele hervorming

<i>Vitale markten en een ondernemende samenleving</i> (zie hoofdstuk 2)	<ul style="list-style-type: none">- Afronding ingezette stroomlijning instrumentarium- Versnelling liberalisering netwerksectoren (telecommunicatie, gas, elektriciteit etc.)- Verlaging administratieve lasten- Stimulering risicokapitaal- MDW-proces: nieuwe onderwerpen- herziening faillissementswet- kabinetsstandpunt SER-advies MVO
<i>Internationalisering van markten en spelregels</i> (zie hoofdstuk 3)	<ul style="list-style-type: none">- Vervolmaking en uitbreiding van de Europese markt- Na Seattle en verder- Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen- Stroomlijning buitenland instrumentarium- Economische versterking postennet
<i>Een uitmuntend klimaat voor innovatie en menselijk kapitaal</i> (zie hoofdstuk 4)	<ul style="list-style-type: none">- Digitale delta: waaronder:<ul style="list-style-type: none">- Juridisch kader elektronische toepassingen- Uitwerking e-Europe- Overheid on line/ICT in publieke sector.- Benutting publieke kennispotentieel- Creatie van één Europese onderzoeksruimte- Vormgeving 6e kaderprogramma- Stimulans technostarters- Intensiveringen (zie tabel)- Afronding ingezette stroomlijning
<i>Een excellent fysiek vestigingsklimaat</i> (zie hoofdstuk 5)	<ul style="list-style-type: none">- Bedrijventerreinen, Vijno, TIPP, duurzame bedrijventerreinen- Milieu en economie: NMP4- Economie in de regio: convenant, GSB, EU-structuurfondsen

Duurzame energievoorziening
(zie hoofdstuk 6)

- Stroomlijning
 - Strategische visies
 - Cop6
 - Derde tranche REB
 - Maatregelen voor duurzaam
 - NLG 60 mln extra voor toepassing duurzame energie particulieren
 - Internaliseren energiebesparen
-

HOOFDSTUK 2 VITALE MARKTEN EN ONDERNEMENDE SAMENLEVING

2.1 Vitale markten

De ambitie om de meest welvarende en concurrerende regio in de Europese Unie te worden, kan niet gerealiseerd worden als het bevorderen van concurrentie niet boven aan de beleidsagenda blijft staan. Er is al veel bereikt, maar desondanks bestaat ook de komende jaren nog steeds de noodzaak van een stevig marktwerkingsbeleid, ook in Europees perspectief: het werken aan de interne markt zal nooit echt af zijn.

Door de introductie van de euro komen de verschillen in het economisch beleid van de lidstaten en de daaruit voortvloeiende problemen voor het functioneren van de interne markt scherper aan het daglicht. In de Cardiff-procedure moet blijvend aandacht worden besteed aan de vorderingen van de lidstaten op het gebied van de werking van product- en kapitaalmarkten. De Europese Raad van Stockholm in maart 2001 zal op basis hiervan weer verdere beleidsconclusies moeten trekken. Naast de vervolmaking van de interne markt in Europa en meer in het algemeen de internationalisering is er nóg een aantal redenen om het marktwerkingsbeleid stevig op de agenda te houden. Technologische ontwikkelingen, een hogere kapitaalmobiliteit en individualisering hebben de afgelopen decennia de zienswijze over de taakopvatting en het functioneren van de overheid in relatie tot de markt geleidelijk veranderd.

Concurrentie is, anders dan de discussie rondom dit onderwerp soms doet geloven, geen doel op zich. Het is een middel dat zorgt voor meer innovatie, meer productiviteit in bedrijfsprocessen, meer werkgelegenheid, meer keuzevrijheid voor burgers en meer vrijheid voor ondernemerschap. Het marktwerkingsbeleid wordt niet gedreven door theoretische blauwdrukken, maar is pragmatisch van aard. De introductie van marktwerking is maatwerk, waar ruimte is voor sectorale verschillen.

Meer marktwerking betekent echter niet automatisch minder overheid. Het is geen wedstrijd tussen markt en overheid. De overheid krijgt een andere en sterkere rol.

Anders, omdat de overheid bepaalde goederen niet meer zelf produceert en omdat publiek eigendom via aandeelhouderschap onvoldoende sturingsmogelijkheden met zich meebrengt en bovendien tot een dubbele petten probleem leidt. Publieke belangen kunnen beter gediend worden door heldere regels en een strikt toezicht.

De juiste uitvoering van deze nieuwe kerntaken vragen om een sterkere overheid. Met het definiëren en vervolgens bewaken van de publieke belangen die in het geding zijn, laat de overheid de markt als het ware voor zich werken.

In de telecom- en energiesector zijn inmiddels de eerste vruchten geplukt van de liberalisering (meerdere aanbieders, lagere prijzen etc.). In de kabinetsnota «Publieke belangen en marktordening» (Kamerstukken II, 1999–2000, 27 018, nr. 1) zijn de ervaringen vertaald in een aantal uitgangspunten voor de liberalisering en privatisering in netwerksectoren. Die uitgangspunten worden gebruikt bij het doen van voorstellen voor de (her)ordening van netwerksectoren. De notitie over de kabelsector (Kamerstukken II, 1999/2000, 27 088, nr. 2) en de brief over een nieuwe relatie tussen de Staat en de Nederlandse Spoorwegen (Kamerstukken II, 1999/2000, 18 986, nr. 48) vormen hiervan voorbeelden.

Sinds het verschijnen van de nota «Publieke belangen en marktordening» zijn er verschillende adviezen aan de regering verschenen die een soortgelijk analysekader hanteren: het WRR-rapport «Het borgen van publiek belang», het jaarverslag van de Raad van State en het advies «Meer markt, andere overheid» van de Raad voor Verkeer en Waterstaat. Gemeenschappelijk daarin is het idee dat eerst publieke belangen moeten worden vastgesteld en pas daarna de marktordening kan worden vormgegeven. Of in de terminologie van het WRR-rapport: er is een verschil tussen de vraag «wat» een overheid wil bereiken (bijvoorbeeld goed openbaar vervoer, schoon water) en «hoe» zij dat wil bereiken (hoe kan de realisatie van het publieke belang het best worden verdeeld over de overheids- en de marktsector).

Voortbouwend op deze adviezen en ervaringen uit het verleden zal de overheid de komende jaren nieuwe kennis en expertise moeten ontwikkelen om de andere en sterkere rol te vervullen. Er staan diverse met het parlement afgesproken evaluaties van wetgeving op dit gebied op het programma. Zo wordt de Nederlandse Mededingingswet geëvalueerd in 2001.

Van belang is dat de markt voor «utilities» (gas, water, elektriciteit, telecom) sterk in beweging is. De bedrijven in deze sectoren ontwikkelen uiteenlopende combinaties van diensten. Voor de ontplooiingsmogelijkheden en het behoud van de dynamiek in deze sectoren – mogelijk in de richting van multi-utilities – is het dan ook essentieel dat er zoveel mogelijk uniformiteit in regelgeving tussen deze sectoren wordt gecreëerd. Bij de aanstaande evaluaties zal dit een aandachtspunt zijn.

Wat de ordening van netwerksectoren betreft gaat het om de evaluaties van de Elektriciteitswet, de Gaswet, de Wet personenvervoer en de telecommunicatiewetgeving. De evaluatiecriteria voor deze wetgeving zullen onder andere aan de nota «Publieke belangen en Marktordening» worden ontleend.

Markt en bedrijf

Bij het waarborgen van publieke belangen is de rol van de mededingingstoezichthouder cruciaal. Het mededingingsbeleid beoogt via een krachtige, algemeen werkende Mededingingswet en een stevige uitvoering door de NMa zorg te dragen voor het bewaken van algemene of bijzondere normen waaraan marktpartijen zijn gebonden. De regeringsleiders hebben op de Lissabon-top de lidstaten opgeroepen om hun inspanningen voort te zetten om de mededinging te bevorderen. Een voortdurend onderhoud en bewaking (van de uitvoering) is nodig.

Waar het publieke belang om regels vraagt, moet de eventuele belemmerende werking van deze regels tot een minimum worden beperkt. Daarom wordt de Vestigingswet uiterlijk per 1 januari 2006 ingetrokken. In aanloop daartoe zal EZ per 1 januari 2001 het Vestigingsbesluit, waarin de eisen staan vermeld, wijzigen. Alleen die aspecten die betrekking hebben op gezondheid, veiligheid en milieu blijven gehandhaafd. Tegelijkertijd inventariseert EZ of de eisen die op deze aspecten betrekking hebben reeds voldoende in andere, specifieke, wetgeving worden gewaarborgd. De betreffende ministeries zullen die wetgeving aanpassen indien dit niet het geval blijkt te zijn.

Grensoverschrijdende belemmeringen van handel in diensten en goederen kunnen bedrijven voorleggen aan de nationale klachtenloketten. EZ geeft daarbij invulling aan het Nederlandse «Contact Point for Business». Aan de totstandkoming en het functioneren van een beoogd EU-netwerk van dit soort loketten wordt in 2001 de nodige aandacht besteed. In concreto wordt gewerkt aan een gedragscode voor deze loketten. Hiermee wordt bevorderd dat bedrijven waar dan ook in de EU op een enigszins vergelijkbare wijze worden geholpen. Ook is het de bedoeling dat de loketten gaan werken met databases waarin zij de ingekomen klachten opslaan en categoriseren. Ook op die manier wordt informatie verzameld over het functioneren van (het wettelijke kader van) markten en wordt een bijdrage geleverd aan de strategie voor het verder verbeteren van de interne markt. Samen met de Commissie en enkele lidstaten vervult EZ hierbij namens Nederland een voortrekkersrol. Op het gebied van kapitaalstromen kan nog een aantal verbeteringen worden doorgevoerd, ofschoon de kapitaalmarkt in het kader van de interne markt is geliberaliseerd. Er zijn richtlijnen en voorstellen voorzien om de kapitaalmarkt transparanter te maken, bijvoorbeeld voor prospectussen en boekhoudregels.

Krachtens de nieuwe wet op de Kamers van Koophandel, die op 1 januari 1998 in werking trad dient EZ uiterlijk eind 2001 aan de Tweede Kamer verslag te doen van de doeltreffendheid en de effecten van de wet in de praktijk. Bij deze evaluatie moet in verband met de motie-Remkes (Kamerstukken II, 1996/1997, 25 029 nr. 27) onder andere ook de vraag naar de wenselijkheid van de publiekrechtelijke status van de Kamers aan de orde worden gesteld.

Markt en burger

De Europese Commissie heeft een aantal voorstellen gedaan, waardoor de keuzevrijheid van burgers groter wordt. Dit geldt bij uitstek voor de regelgeving voor elektronische handel via internet. Voor de financiële diensten heeft de Europese Commissie een actieplan opgesteld om te komen tot betere regelgeving, waarbij een Europese richtlijn is voorzien rond 2005. Ook wat betreft de liberalisering van de postdiensten, het vervoer en het luchtruim zal Nederland er, in overeenstemming met de conclusies van de Europese Raad van Lissabon, bij de Commissie op aandringen snel met voorstellen te komen. EZ acht het van groot belang dat daadwerkelijke vooruitgang kan worden gemeld op het moment dat de Commissie haar verslag uitbrengt aan de Europese Raad onder Zweeds voorzitterschap in 2001, over de voortgang van liberalisering van gas, elektriciteit, water, postdiensten en vervoer.

De burger speelt als consument een centrale rol op markten. Het consumentenbeleid richt zich in algemene zin op het functioneren van de markt vanuit het perspectief van de consument als eindgebruiker en als actor in het economisch proces. Knelpunten hebben aanleiding gegeven tot overheidsoptreden op Europees en nationaal niveau, in de vorm van randvoorwaarden, door het stimuleren van zelfregulering, of door regelgevend optreden. Het consumentenbeleid kan niet stil staan. De consument is een kritische en actieve marktdeelnemer in een veranderende omgeving, op nieuwe geliberaliseerde markten en op door ICT vernieuwde markten. De staatssecretaris van Economische Zaken stuurt in 2001 een beleidsnota naar de Tweede Kamer, waarin hij zijn visie zal geven op het moderne consumentenbeleid.

Markt en overheid

De andere en sterkere rol voor de overheid heeft ook consequenties voor de overheid in de rol van ondernemer. Op basis van de ervaringen met het Cohen-kader, de implementatie van de «Aanwijzingen voor de Rijksdienst» en het advies van de SER, wordt momenteel gewerkt aan de wet Markt & Overheid. De inwerkingtreding wordt voorzien per 1 juli 2002.

Doel van wet Markt & Overheid is:

- *het bevorderen van een afgewogen en heldere besluitvorming bij het verrichten van marktactiviteiten door overheden, of bij oprichting van overheidsbedrijven door het stellen van toetredingsregels;*
- *het creëren van een gelijk spelveld op de markt tussen het bedrijfsleven en overheden of ondernemingen met een band met de overheid in de vorm van het stellen van gedragsregels en handhaving daarvan;*
- *het laten meewegen van de belangen van potentieel gedupeerde ondernemers bij besluitvorming over marktactiviteiten en daarmee hun beroepsmogelijkheid versterken;*

Overheden die inkopen en aanbesteden moeten Europese regels in acht nemen. Deze verplichting dwingt overheden op een transparante, objectieve en eerlijke wijze producten en diensten op de markt te verwerven. Bovendien toont zowel onderzoek als ervaring keer op keer aan dat het in concurrentie aanbesteden de overheden kosten bespaart. De Europese Raad verzoekt de lidstaten om de recente voorstellen voor de modernisering van overheidsopdrachten (vereenvoudiging en lagere administratieve lasten) tijdig te implementeren (inwerkingtreding in 2002) en maatregelen te nemen om in 2003 alle nationale aanbestedingen «on line» te laten plaatsvinden. Aan beide verzoeken wordt voldaan met het Actieplan «Professioneel inkopen en aanbesteden» (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 966 nr. 1). Onder de gezamenlijk noemer «Professioneel inkopen en aanbesteden» richten de acties zich op naleving van de Europese aanbestedingsregels en op meer elektronisch en innovatief aanbesteden (zie ook bijlage 14).

De Stuurgroep Professioneel Inkopen en Aanbesteden en een kleine interdepartementale projectorganisatie gaan het Actieplan uitvoeren. Daarvoor is NLG 25 miljoen gereserveerd in de periode 2000–2002.

2.2 Liberalisering van de energiemarkt en versnelde liberalisering

EZ geeft inhoud aan het besluit van de Europese Raad van Lissabon om de liberalisering te bespoedigen in sectoren als bijvoorbeeld gas en elektriciteit. De hoofdlijnen voor de liberalisering van de energiemarkt zijn door de Gaswet en de Elektriciteitswet vastgesteld. Uitgangspunt is het realiseren van keuzevrijheid voor afnemers van groene stroom in 2001; voor de afnemers van gas en elektriciteit uit de middengroep op 1 januari 2002 en voor klein-verbruikers per 1 januari 2004, of zoveel eerder in 2003 als dit haalbaar blijkt. Voorafgaand aan deze laatste stap vindt een evaluatie van de situatie op de energiemarkt plaats. In overleg met het Parlement zal vervolgens worden bepaald wanneer de energiemarkt volledig vrij wordt.

Om de (versnelde) opening van de elektriciteitsmarkt en gasmarkt goed te laten verlopen is in juni 2000 een breed samengesteld platform in het leven geroepen om oplossingen te vinden voor technische en organisatorische vraagstukken en deze in te voeren. Ook het vraagstuk van de

consumentenbescherming staat op de agenda van dit platform. De Tweede Kamer zal tweemaal per jaar worden geïnformeerd over de voortgang.

Markt voor groencertificaten

In het Energierapport (Kamerstukken II, 1999–2000, 26 898, nrs. 1–2) is de uitwerking aangekondigd van een vrijwillig systeem van groencertificaten per 2001. Zo'n systeem zou mogelijk bij kunnen dragen aan het creëren van een transparante en goed werkende vrije markt voor duurzame energie. Een groencertificaat zou de afnemer de garantie moeten bieden dat de gekochte energie uit duurzame bronnen is opgewekt. Streven is op korte termijn duidelijkheid te hebben over de mogelijkheden en wenselijkheid van een dergelijk systeem.

Toezicht in overgangssituatie

Als kamer van de NMa krijgt de Dienst uitvoering en Toezicht Energie (DTe) nu ook toezicht- en controletaken op het gebied van gas toegewezen. In de overgangperiode, wanneer nog niet alle afnemers vrij zijn zal de nadruk van het toezicht liggen op een juiste uitvoering en naleving van de Elektriciteitswet en de Gaswet. Met het oog op de tarieven voor 2001 zullen er voor het eerst efficiencykortingen aan elektriciteitsbedrijven worden opgelegd. Dit zal een positieve bijdrage leveren aan de wens dat de voordelen van de liberalisering door middel van tariefsverlaging bij alle verbruikers terechtkomen.

Gelijk speelveld

Het onderzoek naar het gelijk speelveld op de Europese energiemarkt is gereed. Ten opzichte van andere Europese lidstaten scoort Nederland goed wat betreft de liberalisering van de elektriciteitsmarkt. Wat betreft de gasmarkt krijgt Nederland een onvoldoende. Met het aannemen van de Gaswet door de Staten-Generaal zet Nederland ook daar een belangrijke stap naar een geliberaliseerde markt. Wat betreft het tempo en de wijze van implementatie van liberalisering laat het rapport grote verschillen zien tussen de EU-lidstaten. Verdere harmonisatie en versnelling van het liberalisatieproces op Europees niveau zijn noodzakelijk. Europa zit dan ook niet stil. Over het slechten van belemmeringen voor grensoverschrijdende handel vindt meerdere malen per jaar overleg plaats tussen marktpartijen, toezichthouders en overheden in Florence (elektriciteit) en Madrid (gas). De Commissie zal in het najaar van 2000 een mededeling uitbrengen over versnelling van de liberalisering van de energiemarkt. Het kabinet zet er op in dat begin 2001 daadwerkelijk concrete voorstellen worden voorgelegd aan de Europese Raad van Stockholm

Privatisering

Om aan de zorgen van de Tweede Kamer over privatisering van regionale energiebedrijven tegemoet te komen, zijn in een brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II, 1999/2000, 25 097, nr. 37) nadere voorwaarden gesteld met betrekking tot de instemming van de Minister van Economische Zaken met privatiseringsverzoeken. Crux van de brief is dat het vervreemden van aandelen buiten de kring van de bestaande aandeelhouders wordt toegestaan, indien binnen het energiebedrijf het netbedrijf onafhankelijk is gepositioneerd en het toezicht op de naleving van de Gas-

en Elektriciteitswet adequaat is. De onafhankelijke positionering van het netbedrijf is in beleidsregels nader uitgewerkt. Bij vervreemding voor 1 januari 2003 moet de zeggenschap over het netbeheer in publieke handen blijven.

Niet-marktconforme kosten

Het voorstel van de Overgangswet elektriciteitsproductiesector – gebaseerd op het advies van de commissie herstructurering elektriciteitsproductiesector (Commissie Herkströter) – stelt de verdelingsregeling vast en regelt de financiële compensatie voor bepaalde onderdelen van de niet-marktconforme kosten. Het wetsvoorstel regelt verder een aanscherping van de onafhankelijkheidseisen aan en de verwerving van een aandelenbelang in de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet. Bij inwerkingtreding van deze wet in 2001 valt de bestaande Overeenkomst van Samenwerking onder de werking van de mededingingswet.

Precario

Tijdens de behandeling van de Elektriciteitswet is aan de orde gekomen of Precario kan worden afgeschaft analoog aan de telecomsector. Na rijp beraad, met inbegrip van extern onderzoek en overleg met betrokkenen, is de conclusie getrokken dat dit niet het geval kan zijn. De kosten van het verleggen van elektriciteitskabels en gas- en warmteleidingen zijn vele malen hoger dan bij telecomkabels. Verleggingskosten kunnen de kosten van Precario aanzienlijk overstijgen. «Liggen om niet, verleggen om niet» analoog aan de telecomsector is derhalve geen optie.

Overheid en een geliberaliseerde energiemarkt

Ook in een geliberaliseerde markt vraagt een aantal taken een belangrijke rol van de overheid, zoals het oliecrisisbeleid, het bewaken van het mijnbouwklimaat, of het beleid voor een duurzame energievoorziening (zie hoofdstuk 6).

Bij het vernieuwen van het oliecrisisbeleid neemt EZ als uitgangspunt het advies van de Algemene Energieraad (oktober 1998). In het voorjaar van 2000 heeft de Tweede Kamer een brief ontvangen (Kamerstukken II, 1999/2000, 23 531, nr. 3) met voorstellen voor de herziening.

Uitgangspunt is dat in oliecrisistijden de allocatie van de schaarser geworden olieproducten beter kan verlopen via het marktmechanisme dan via rantsoeneringssystemen. Het voorstel van de Wet voorraadvorming aardolieproducten 2001 is aan het parlement aangeboden (Kamerstukken II, 1999/2000, 27 170, nrs. 1–2). Voor de invulling van onze internationale verplichtingen is één van de belangrijkste uitgangspunten om meer gebruik te maken van de bij het bedrijfsleven aanwezige olievoorraden. Inwerkingtreding van de nieuwe wet is voorzien per 1 april 2001.

Ter verbetering van het Nederlandse mijnbouwklimaat is in mei 2000 aangekondigd de financiële voorwaarden aan vergunningen voor de opsporing en winning van koolwaterstoffen op het Nederlandse deel van het continentaal plat met ruim 100 miljoen gulden per jaar te verruimen². Op termijn wordt een positief resultaat voor de Nederlandse gasreserveontwikkeling verwacht.

² Brief van 29 mei jl. TK 1999–2000, 26 219, nr. 11.

2.3 Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit (MDW)

Het MDW-proces levert al zeven jaar een belangrijke bijdrage aan het beleid van structurele hervorming en aan het vergroten van de economische dynamiek in Nederland. MDW strekt zich uit van zuivere marktsectoren, zoals bijvoorbeeld de makelaars of advocatuur, naar institutionele vernieuwingen in traditionele (semi-) publieke sectoren zoals volkshuisvesting, gezondheidszorg of onderwijs. Stelselmatig lichten MDW-werkgroepen bepaalde onderwerpen door en doen aanbevelingen voor vernieuwing. Naast het doorlichten van bestaande wet- en regelgeving en de status quo op bepaalde terreinen wordt in het kader van het MDW-proces ook aandacht besteed aan de aanwas van nieuwe wet- en regelgeving. De effecten op betrokken bedrijven, het milieu en het handhavingsapparaat worden nauwkeurig in beeld gebracht. Deze gegevens kunnen een rol spelen bij de keuzes die worden gemaakt ten aanzien van deze wet- en regelgeving.

*In 2000 heeft de MDW werkgroep **Woningbouwcorporaties** de publieke taak van de woningbouwcorporaties opnieuw bekeken. De aanbevelingen van deze werkgroep hebben een belangrijke rol gespeeld bij de Nota Wonen die in mei 2000 is verschenen. In hetzelfde jaar heeft de MDW werkgroep **Geneesmiddelen** in het kader van een brede heroverweging van de geneesmiddelenmarkt, een fors deregulerings- en instrumenteringsprogramma voorgesteld om de rol van zorgverzekeraars in de geneesmiddelenmarkt te versterken.*

In september 2000 starten acht nieuwe projecten. De werkgroepen zullen in de loop van 2001 met hun aanbevelingen komen. In het najaar van 2001 start vervolgens de vierde tranche MDW-projecten van deze kabinetsperiode.

*Evenals de voorgaande MDW-II projecten passen de **acht nieuwe projecten** binnen drie thema's van het Regeerakkoord: bevordering van de kwaliteit van de publieke dienstverlening, bevordering van de kwaliteit van de wetgeving en bevordering van economische dynamiek en vernieuwing. In september 2000 gaan van start:*

- Toetredingsbelemmeringen medische beroepen*
- Vouchers en persoonsgebonden budgetten*
- Doelmatigheid van de scholingsmarkt*
- Servicegerichte overheid*
- Plantaardig uitgangsmateriaal (Zaaizaad- en plantgoedwet)*
- Stroomlijning activiteiten toezichthouders en inspectiediensten*
- Particuliere dienstverlening*
- Buisleidingconcessies*

Naast het starten en afronden van projecten wordt het MDW proces zélf ook voortdurend aangepast, met name op de punten klantgerichtheid, betrokkenheid van het veld, transparantie en snelheid. Ook in 2001 wordt een analyse van de kosten en baten van de diverse MDW-projecten en een MDW-jaarbericht gepresenteerd waarin beschreven staat wat MDW in gang heeft gezet in die bepaalde periode.

De implementatie van projecten blijft een van de voortdurende aandachtspunten van het MDW-proces. Het kabinet streeft ernaar de MDW-I projecten nog deze kabinetsperiode te implementeren. Eind 2001 zullen

naar verwachting 31 van de 36 MDW-I projecten zijn geïmplementeerd. Tien daarvan zullen in het jaar 2001 op de rol staan. Uiteraard zullen in 2001 ook 16 MDW-II projecten zich bevinden in een implementatietraject.

*Vanaf 2001 wordt een andere structuur voor de benzinemarkt langs de snelweg geïntroduceerd als resultaat van het akkoord met de benzinebranche over een alternatieve route voor de MDW-aanpak **Benzinemarkt**. Hierbij leveren de grootste partijen tot en met 2003 vijftig locaties in en worden alle benzinevergunningen in een veiligingschema geplaatst. Daarbij zullen langs de snelweg onbemande stations met een beperkt brandstoffen-assortiment worden toegestaan. Ter vergroting van de markttransparantie zullen langs de snelwegen ook informatieborden met benzineprijzen verschijnen. Met dit alles zullen meer partijen een reële kans op toegang tot dit deel van de benzinemarkt krijgen, terwijl de consument van de verhevigde concurrentie kan profiteren. Voor de benzinemarkt buiten de snelweg stimuleert het kabinet een soortgelijke aanpak.*

2.4 Nieuw en vernieuwend ondernemerschap

Tijdens de Europese Raad van Lissabon is geconcludeerd dat het concurrentievermogen en de dynamiek van bedrijven direct afhangt van het regelgevend klimaat: voor het Midden- en kleinbedrijf (MKB) moet Europees en nationaal bijzondere aandacht worden besteed aan de gevolgen van voorgestelde regelingen en de kosten van naleving, alsmede de wisselwerking met financiële markten, onderwijs- en opleidingsinstellingen, adviescentra en technologische markten. Dit kan door middel van benchmarking, een meerjarenprogramma of het opstellen van een Europees handvest. De conclusies van Lissabon onderstrepen aldus het Nederlandse beleid voor het scheppen van een goed (techno) startersklimaat.

Tijdens de Europese Raad van Feira werd het handvest MKB aangenomen. In het Europees Handvest voor kleine bedrijven wordt nog eens extra de nadruk gevestigd op het feit dat kleine bedrijven moeten worden beschouwd als de drijvende kracht achter de innovatie, de werkgelegenheid en de sociale en lokale integratie in Europa. In het Handvest wordt een aantal actielijnen genoemd die zijn gericht op kleine bedrijven. Ook hier wordt bijzondere aandacht gevraagd voor het belang van onderwijs en ondernemerschap, betere wet- en regelgeving en vermindering van administratieve lasten. Zowel de conclusies van de Europese Raden van Lissabon en Feira als de actielijnen van het Handvest onderstrepen aldus het Nederlands beleid voor een goed ondernemersklimaat (zie ook 3.1).

De activiteiten van de Commissie Slechte hebben een belangrijke impuls gegeven aan het Kabinetsbeleid om de administratieve lasten structureel te verlagen. Inmiddels is de infrastructuur om de reductie tot stand te brengen gereed. Deze bestaat uit drie kernactiviteiten: het onafhankelijke externe orgaan Adviescollege Toetsing Administratieve Lasten (ACTAL), een actieprogramma per ministerie gericht op bestaande regelgeving, en het ontwikkelen van een ICT-groeimodel.

Om de meest concurrerende regio te worden is een ondernemende samenleving onontbeerlijk. Zonder nieuwe ondernemers geen vernieuwende economie! Het in de gelijknamige nota (Kamerstukken II, 1998/1999, 26 736, nr. 1) neergezette beleid moet dus met kracht worden voortgezet.

Bevordering van het ondernemerschap in Nederland is gediend met meer

aandacht hiervoor in het onderwijs. De commissie Ondernemerschap en Onderwijs³ maakt op basis van pilotprojecten, best-practices en expert-meetings de eerste winst- en knelpunten zichtbaar. De eerste expert-meetings zijn gestart in de zomer 2000 en worden de rest van het jaar 2000 voortgezet. De commissie komt in het najaar van 2000 met voorstellen voor financiële ondersteuning van grote en kleine projecten. EZ zal begin 2001 voor het hoger technisch onderwijs een bundel samenstellen met «best-practices» van initiatieven op het terrein van technostarters waarmee de onderwijsinstellingen het ondernemerschap kunnen stimuleren.

Snelle groeiers verdienen specifieke aandacht. De snelst groeiende bedrijven in Nederland hebben circa de helft van de bruto banencreatie voor hun rekening genomen. Zij prikkelen de concurrentie en dagen uit tot vernieuwing. Hun eigenschappen laten dat zien:

- ze besteden aan ontwikkeling van nieuwe producten bijna 40% meer dan langzame groeiers;
- ze lopen voorop in het gebruik van nieuwe technieken;
- ze investeren fors in menselijk kapitaal;
- ze besteden 70% meer tijd aan personeelsopleidingen dan minder snelle groeiers.

Snelle groeiers hebben een belangrijke aanjaagfunctie voor de vernieuwende economie. Een snelle groeier word je niet zomaar, daarom stimuleert EZ coaching en netwerkvorming (GrowthPlus en VNO-NCW). Snelgroeiende ondernemingen kunnen hierdoor gebruik maken van de ervaringen en kennis van andere snelle groeiers. Ook wordt het Syntens-programma «Maak Kennis Met» meer gericht op snelle groeiers. Tot slot bestaat het voornemen om voor snelle groeiers «masterclasses» te organiseren.

Maatschappelijk verantwoord ondernemen

Ondernemers besteden steeds meer aandacht aan de maatschappelijk consequenties van hun bedrijfsvoering. In aansluiting op de kernactiviteiten van hun onderneming onderhouden bedrijven contacten met maatschappelijke organisaties en voeren concrete projecten uit op dit gebied. Het kabinet acht het noodzakelijk dat er meer inzicht komt in de betekenis en de rollen van overheden en bedrijven op het gebied van «maatschappelijk ondernemen». Daarom is aan de SER gevraagd hierover advies uit te brengen. EZ zal een coördinerende rol vervullen bij de voorbereiding van het kabinetsstandpunt over dit advies. Internationaal zijn de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen over maatschappelijk verantwoord ondernemen van juni 2000 van betekenis (zie 3.2).

Etnisch en vrouwelijk ondernemerschap

Op het terrein van etnisch en vrouwelijk ondernemerschap is nogal wat in gang gezet. Bij het thema etnisch ondernemerschap is gekozen voor een lokale maatwerkaanpak, waarbij steden het voortouw hebben. De steden werken hun meerjarige ontwikkelingsprogramma's in het kader van het grotestedenbeleid uit tot actieplannen, nemen de uitvoering ter hand en monitoren zelf hun resultaten. Daarnaast zal met de steden overleg plaatsvinden of het etnisch ondernemerschap als element kan worden toegevoegd aan de EZ-benchmark over gemeentelijk ondernemersklimaat, zodat op termijn beleidsresultaten kunnen worden gemeten. De integratiemonitor, een breder onderzoek, volgt met name de stijging of

³ De Commissie Onderwijs en Ondernemerschap is op 19-04-2000 ingesteld en staat onder leiding van prof. Van Wieringen, UvA. Zij bestrijkt alle opleidingen en alle onderwijsniveaus in het Nederlandse onderwijssysteem.

daling van het aantal etnische ondernemers. De uitkomsten van deze monitor zullen met ingang van 2000 tweejaarlijks aan de Tweede Kamer worden gerapporteerd. Over lopende acties in het kader van het etnisch ondernemerschap wordt de Tweede Kamer, mede in verband met toezeggingen van de Staatssecretaris van Economische Zaken terzake, afzonderlijk geïnformeerd. De brief zal onder andere ingaan op de evaluatie van het MOTOR-project en de stand van zaken van het overleg met de grote steden over het hanteren van meetbare beleidsdoelstellingen. Onderzoek⁴ wijst uit dat het goed gaat met vrouwelijk ondernemerschap in Nederland. Het aantal vrouwelijke starters groeit gestaag. Het is van belang dat die trend doorzet. Momenteel worden twee onderzoeken uitgevoerd: een ondernemerschapsmonitor met vragen op het terrein van vrouwelijk ondernemerschap, en in het kader van het starterscohort een vergelijkend onderzoek naar mannelijke en vrouwelijke snelle groeiers. Verder zal er dit najaar een congres voor vrouwelijke ondernemers worden gehouden.

⁴ Vrouwelijk ondernemerschap in Nederland 1994–1997, EIM, Zoetermeer, maart 1999.

HOOFDSTUK 3 INTERNATIONALISERING VAN MARKTEN EN SPELREGELS

3.1 Vervolmaken en uitbreiden van de Europese interne markt

Vervolmaken van de interne markt

De Europese interne markt begunstigt duurzame economische groei en werkgelegenheid. Er is echter nog veel te doen om de interne markt beter te laten functioneren. Een goed functionerende interne markt draagt bij aan de verdere versterking van het concurrentievermogen van de EU in de wereldeconomie. Belemmeringen die een dynamisch ondernemingsklimaat in de weg staan, moeten zoveel mogelijk weggewerkt worden. De Europese Commissie heeft goede concrete voorstellen gedaan, zoals beschreven in paragraaf 2.1. Bij de voorbereiding van de voorjaarsbijeenkomst van de Europese Raad van Stockholm in maart 2001 is het van belang op dit terrein voortgang te boeken.

Belangrijk zijn structurele economische hervormingen van de markten voor goederen, diensten en kapitaal. De jaarlijkse analyse van de verslagen van de lidstaten en van de Europese Commissie over het functioneren van deze markten (het zogenoemde «Cardiff-proces») levert nuttige informatie op over terreinen waar verbeteringen nodig zijn. De micro-economische monitoring van de interne markt brengt belemmeringen voor het creëren van een dynamischer ondernemingsklimaat in kaart. Op deze manier zijn de Commissie en de lidstaten in staat hun strategie voor het vervolmaken van de interne markt concreet inhoud te geven.

Voor een consistente benadering van het economisch structuurbeleid, gericht op innovatie en groei, als nieuwe fase van de verdere vervolmaking van de interne markt, is samenvoeging van de Raad Interne Markt en de Industrieraad tot een «Competitiveness Council» onverminderd actueel. Nu deze samenvoeging tot op heden niet haalbaar is gebleken, is het zaak deze in 2001 bij de evaluatie van het EU-stelsel van Raden opnieuw aan de orde te stellen.

Bij de verdere uitwerking en beoordeling van het omvangrijke wettelijke en administratieve kader van de interne markt ligt een steeds zwaarder accent op effectbeoordeling van nieuwe wetgeving, alternatieven voor regelgeving, uitwisseling van nationale «best practices» en de verbetering van de interactie met burgers en bedrijven. EZ steunt de Commissie in haar streven het SLIM (Simplification Legislation Internal Market)-proces te verbeteren. Met SLIM worden bestaande EU-regels doorgelicht en getoetst op mogelijkheden voor vereenvoudiging. EZ hecht groot belang aan de bespreking van een nieuwe tranche vereenvoudigingsvoorstellen in 2001.

Directe *feed back* uit de markt krijgen de Commissie en de lidstaten via de nationale klachtenloketten waar bedrijven belemmeringen kunnen voorleggen die zij hebben ontmoet op de interne markt. EZ herbergt het Nederlandse «Contact Point for Business». Aan het EU-netwerk van dit soort loketten zal in 2001 de nodige aandacht worden besteed, onder meer via een Europese gedragscode. Oogmerk is dat bedrijven overal in de EU op een enigszins vergelijkbare wijze worden geholpen. Samen met de Commissie en enkele lidstaten vervult EZ hierbij namens Nederland een voortrekkersrol.

Terugkoppeling uit de markt maakt duidelijk of en welke wetgevings-initiatieven noodzakelijk zijn. EZ is van mening dat in de komende tijd prioriteit moet worden gegeven aan onderzoek ten aanzien van wetgeving met betrekking tot de informatiemaatschappij, diensten in het algemeen, overheidsopdrachten (zie ook hoofdstuk 2) en het Gemeenschapsoctrooi.

Belangrijk aandachtspunt blijft het wegwerken van technische handelsbelemmeringen. Daarvoor is echter lang niet altijd nieuwe wetgeving nodig. Belangrijk daarvoor is de inspanningsverplichting die op de lidstaten rust om de wederzijdse erkenning van elkaars nationale producteisen te verbeteren. Op initiatief van EZ zal de bekendheid met dit beginsel in Nederland worden vergroot. Hiertoe zal door alle betrokken partijen (zowel de diverse ministeries en de onder hen ressorterende uitvoeringsorganisaties als belangenorganisaties van het bedrijfsleven) prominent aandacht moeten worden geschonken aan dit beginsel.

Het Single Market Scoreboard van de Commissie, waarmee de stand van zaken bij de marktintegratie wordt weergegeven, moet anno 2001 niet alleen kwantitatieve gegevens bevatten over bijvoorbeeld het aantal omgezette EU-richtlijnen per lidstaat. Het Scoreboard moet ook kwalitatieve informatie gaan bevatten, bijvoorbeeld over de prijsconvergentie in de EU. EZ zal plannen van de Commissie in deze richting ondersteunen, met name als het gaat om de uitbouw van het Scoreboard als instrument van *peer pressure*.

Uitbreiding

De interne markt is de economische spil van de Europese integratie. De toekomstige uitbreiding van de EU mag het functioneren van de interne markt niet hinderen. Met het oog op de uitbreiding staat de Unie voor de opgave interne hervormingen door te voeren en besluitvormingsprocedures te stroomlijnen. De Europese Raad in Nice in december 2000 moet daarover besluiten nemen.

Het tempo van uitbreiding wordt bepaald door de voortgang die kandidaat-lidstaten boeken met het overnemen en implementeren van het EU-acquis. Een goede monitoring van de gerealiseerde voortgang is dan ook noodzakelijk. De thans in ontwikkeling zijnde scoreboards van de Commissie moeten een objectieve weergave van de vorderingen in de kandidaat-lidstaten geven en zullen een belangrijke rol bij de monitoring spelen. In het najaar van 2000 komt de Europese Commissie met de Progress Reports met daarin de nieuwste gegevens op basis waarvan meer duidelijkheid kan worden verkregen over de stand van voorbereidingen voor toetreding in de kandidaat-lidstaten. De regering hoopt dat dit najaar aan de hand van de nieuwe voortgangsrapportages van de Commissie, een goed totaaloverzicht bestaat van de werkelijke stand van zaken in de kandidaat-lidstaten, zodat het opstellen van een kalender of tijdspad voor het verdere verloop van de onderhandelingen mogelijk zal zijn. De voortgang hierbij zal overigens wel nauwgezet gemonitord moeten worden met behulp van de genoemde monitoringinstrumenten. In bepaalde gevallen kunnen onder voorwaarden overgangspannen worden overwogen.

Naast een versnelling en uitbreiding is nu ook een begin gemaakt met een verdieping van het onderhandelingsproces. Dat wil zeggen dat er meer inhoud gebracht wordt in de onderhandelingshoofdstukken. In het onderhandelingsproces legt EZ nadruk op de zwaartepunten van het

interne-marktacquis. Omdat juist op die punten problemen te verwachten zijn, is het beperken van het risico van het niet goed functioneren van de interne markt richtinggevend voor het beleid van EZ. Dit houdt in dat EZ een snelle, maar haalbare, toetreding stimuleert, en tegelijkertijd een gelijk speelveld voor het Nederlandse bedrijfsleven waarborgt en de fragmentatie van de interne markt, onder andere door grenscontroles, tot een minimum beperkt. Ook de kandidaat-lidstaten hebben hier belang bij. EZ stelt zich op het standpunt dat toetreding de goede werking van de interne markt van de huidige 15 lidstaten, niet negatief mag beïnvloeden.

Met het oog op een soepele toetreding zijn onderlinge samenwerking en wederzijds vertrouwen essentieel. De «pre-accessie»-steun aan toetreders speelt daarbij een bijzondere rol. Bij de assistentie aan kandidaat-lidstaten levert EZ een bijdrage aan de pre-accessie instrumenten van de EU: PHARE, PHARE twinning en TAIEX. Daarnaast verleent EZ bilaterale steun met het PSO Pre-accessie Programma. Dit programma richt zich op het versterken van de (economische) instituties in betrokken landen. Bij het proces van overname en implementatie van het acquis lopen kandidaat-lidstaten tegen beleidsmatige en organisatorische problemen aan. In het eigen land is niet altijd een oplossing voor handen. In de PSO-projecten wordt daarom onder meer (Nederlandse) ambtelijke expertise ter beschikking gesteld. Het programma draagt ook bij aan de intensivering van de bilaterale relaties; belangrijk vanwege de toekomstige alliantievorming binnen een uitgebreide Unie.

3.2 Uitbreiden en versterken van het multilaterale handels- en investeringssysteem

De Nederlandse economie heeft baat bij een open handelsstelsel dat gebaseerd is op multilaterale spelregels. Het kabinet blijft zich dan ook inzetten voor de verdere afbraak van handelsbarrières en voor meer marktwerking in het internationale economische verkeer.

Tegelijkertijd is het kabinet zich ervan bewust dat er burgers zijn die vraagtekens plaatsen bij het proces van voortschrijdende economische liberalisering en globalisering. Bijvoorbeeld omdat men soms de WTO en andere instellingen verantwoordelijk houdt voor negatieve aspecten die in verband worden gebracht met het proces van economische globalisering, zoals milieuschade, uitbuiting van arbeid, dierenleed, schade aan de volksgezondheid en een groeiende welvaarts kloof tussen ontwikkelde en ontwikkelingslanden. De kritiek op economische liberalisering en op de internationale instellingen is vaak niet gegrond. De oorzaken van de geconstateerde problemen liggen vaak elders.

Een verdere, evenwichtige liberalisering binnen een adequaat kader van internationale spelregels kan juist een bijdrage leveren aan het oplossen van genoemde problemen. Een betere en intensievere communicatie met betrokkenen over de synergie-effecten is een eerste vereiste. EZ overlegt regelmatig met maatschappelijke organisaties en zal deze contacten verder uitbouwen.

Om tegemoet te komen aan reële zorgen van betrokken partijen en burgers is het ontzenuwen van misverstanden niet genoeg. Het wereldhandelsstelsel moet op een aantal punten verbeterd worden. Concreet zet het kabinet zich in voor meer marktopening en meer technische hulp voor ontwikkelingslanden en voor WTO-regels die voldoende evenwichtig zijn en rekening houden met de bijzondere behoeften en beperkte mogelijkhe-

den van de armste WTO-leden. Om te voorkomen dat internationaal overeengekomen milieudoelstellingen worden gefrustreerd, wordt ook ingezet op het verduidelijken van de verhouding tussen WTO-regels en internationale afspraken op het gebied van milieu. Het is ook van belang om in de internationale rechtsorde het begrip «voorzorgsbeginsel» te verduidelijken.

Op het institutionele vlak gaat het met name om aanpassingen binnen de WTO die ook de armste landen in staat stellen om adequaat deel te nemen aan de besluitvorming. Het kabinet vindt ook dat de WTO transparanter moet worden voor parlementen en maatschappelijke organisaties.

Ook in UNCTAD- en OESO-verband spant Nederland zich verder in om verbeteringen te bewerkstelligen. In de UNCTAD bestaat overeenstemming over het belang van de bijdrage van internationale investeringen aan duurzame ontwikkeling. Het debat over de vraag hoe dit effect te maximaliseren en de mogelijke negatieve neveneffecten te minimaliseren, duurt voort. Het kabinet wil de relatie tussen de bevordering van investeringen en de bescherming van het milieu, mensenrechten en arbeidsomstandigheden bespreekbaar maken. Bij de gesprekken hierover in de UNCTAD zijn ook maatschappelijke organisaties betrokken. Het kabinet meent daarom dat de UNCTAD een belangrijke rol speelt bij het opbouwen van consensus over de grondslagen van mogelijke toekomstige WTO-afspraken over buitenlandse investeringen.

De OESO heeft in juni 2000 de Richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen grondig herzien. De Richtlijnen geven aan wat overheden van OESO-lidstaten, en van andere landen die de Richtlijnen onderschrijven, verwachten van het internationaal investerende bedrijfsleven. Het kabinet heeft zich sterk gemaakt voor de aanscherping van de Richtlijnen omdat zij wil bevorderen dat internationaal opererende bedrijven op maatschappelijk verantwoorde wijze te werk gaan. De Richtlijnen zijn onder andere versterkt op het gebied van de rechten van werknemers, de mensenrechten, de zorg voor het milieu, het bestrijden van omkoping en het openbaar maken van informatie over de activiteiten van bedrijven.

Het komt er nu op aan de Richtlijnen daadwerkelijk – en wereldwijd – toegepast te krijgen. De OESO voert een actieve voorlichtingscampagne en ziet toe op de naleving van de verplichtingen. Het nationale contactpunt voor multinationale ondernemingen krijgt een belangrijke rol bij het toezicht op naleving op nationaal niveau. In het contactpunt wordt nauw samengewerkt met het bedrijfsleven, de vakbeweging en andere maatschappelijke organisaties. Daarnaast zal de staatssecretaris van Economische Zaken zich samen met het VNO-NCW, dat bereid is zichtbaar steun te blijven geven aan de richtlijnen, inspannen om de herziene richtlijnen bekend te maken onder publiek en bedrijfsleven (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 485, nr. 9).

3.3 Nederlandse bedrijven op buitenlandse markten

Ook in 2001 is de bevordering van de aanwezigheid van het Nederlandse bedrijfsleven in het buitenland een prioriteit. Bijzondere aandacht gaat uit naar een aantal opkomende markten in Azië, Latijns-Amerika, Midden- en Oost-Europa en Afrika. EZ streeft ernaar belemmeringen die het bedrijfsleven ondervindt bij het betreden van deze markten, weg te nemen. Daarbij

wordt gebruik gemaakt van economische- en handelsmissies, diplomatieke contacten en het financieel instrumentarium.

De EZ-bewindspersonen zullen in 2001 een aantal handelsmissies leiden naar voor Nederland prioritaire markten. Het gaat daarbij om nabije markten, de landen in Midden- en Oost-Europa die kandidaat zijn voor toetreding tot de EU, zoals Polen en Hongarije, de grote opkomende markten, zoals Indonesië, Brazilië en China en de landen die zich op het snijvlak van ontwikkelingsland en opkomende markt bevinden, zoals Ghana.

Extra aandacht zal worden gegeven aan de positie van het MKB op nabije, ontwikkelde markten. De staatssecretaris van EZ heeft in 2001 speciaal voor – en in nauw overleg met – het MKB een aantal handelsmissies gepland naar deze markten. Deze reizen staan specifiek in het teken van economisch veelbelovende regio's. De hoofdstad wordt bijvoorbeeld niet altijd bezocht.

Het Programma Starters op Buitenlandse markten (PSB 2000) wordt geïntensiveerd en zal in 2001 geëvalueerd worden. Naar aanleiding van de evaluatie zal bezien worden of dit goed lopende programma, dat zeer duidelijk in een behoefte van het MKB voorziet, nog verder verbeterd en aangescherpt kan worden.

Stroomlijning financieel buitenlandinstrumentarium

Zoals meer uitgebreid in de notitie «Economie en Ontwikkeling» is aangegeven zal in 2001 de stroomlijning van het bedrijfsleveninstrumentarium van EZ en OS en van de uitvoering daarvan verder worden vormgegeven. De stroomlijning beoogt de functionaliteit en de toegankelijkheid van het instrumentarium te verbeteren. Het eindperspectief kan als volgt worden samengevat.

1. Senter

Het instrumentarium gericht op het scheppen van voorwaarden voor transacties, is ondergebracht bij het agentschap Senter. Het samenwerkingsinstrumentarium bestaat uit het Programma Economische Samenwerkingsprojecten (PESP) van EZ, het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO) van EZ en het Programma Samenwerking Opkomende Markten van OS. Het PSOM heeft een proeftijd van 5 jaar (tot 2002). Het domein van PSOM strekt zich uit tot de bedrijfslevenlijst van OS. PSOM zal binnen dit domein geleidelijk worden uitgebreid. Op dit moment is het programma aan 12 landen aangeboden. In de evaluatie, voorzien eind 2001/begin 2002, zal onder meer worden bezien of het programma bij Senter zal worden gecontinueerd. Het PSOM zal in 2001 worden geïntegreerd met het Programma Samenwerking Indonesië. Het budget van PSI zal hiertoe worden overgeheveld naar de begroting van Buitenlandse Zaken.

2. FMO

De instrumenten gericht op de directe financiële ondersteuning worden ondergebracht bij FMO, met uitzondering van het door Senter uitgevoerde BSE. Het betreft reguliere bedrijfsvoering van de FMO-leningen en participaties voor commerciële activiteiten in ontwikkelingslanden, verstrekt op basis van additionaliteit aan de markt-, de speciale programma's Seed Capital en Kleinbedrijf-financiering, het NIMF, een Matchingfonds voor Nederlandse investeringen in ontwikkelingslanden en de door de FMO dochter NIO uitgevoerde POPM-regeling (Particuliere Ontwikkelings Participatie

Maatschappijen). In dit verband zal het ORET/Milev programma, dat lokale investeringen steunt die niet commercieel haalbaar zijn en waarvoor Nederlandse goederen, werken of diensten worden ingezet, vanaf 2001 aan deze organisatie worden uitbesteed. Ook wordt gezien of het door NIB Capital uitgevoerde IFOM van EZ op termijn aan de FMO kan worden uitbesteed.

3. NCM

Het instrumentarium van EZ gericht op de verzekering van exportkredieten in opkomende markten en ontwikkelingslanden (SENO/GOM) is reeds ondergebracht bij de NCM, waar ook de reguliere exportkrediet- en investeringsverzekering (Rhi) zijn ondergebracht.

Dit perspectief voor het bedrijfsleveninstrumentarium schept duidelijkheid voor het bedrijfsleven actief in ontwikkelingslanden en opkomende markten en heeft consequenties voor de uitvoering. Met deze onderverdeling binnen het instrumentarium en de uitvoering ontstaat een transparante taakverdeling tussen het agentschap Senter en de NV FMO. Beide organisaties zullen in toenemende mate samenwerken en gebruikmaken van de respectievelijke expertise en meerwaarde in het zakendoen in- en met het buitenland. Feitelijk ontstaan zo drie loketten, met elk hun eigen specialiteit en karakter.

Het eindperspectief van het EZ-instrumentarium kan als volgt worden samengevat.

Verdere verbetering van het samenwerkingsinstrumentarium

Het EZ-samenwerkingsinstrumentarium (PSO) zal – aangevuld door het PSOM – gericht blijven op opkomende markten. Op basis van de in 2000 af te ronden evaluatie van het Programma Samenwerking Oost-Europa (PSO) én de tienjarige ervaring met projecthulp zal het programmatisch karakter van het programma verder worden versterkt. De Tweede Kamer wordt hierover binnenkort nader geïnformeerd.

In het kader van de Nederlandse steun aan het Stabiliteitspact zal ook met het PSO een extra inspanning voor Zuid-Oost Europa worden geleverd. Dit betekent dat uit de non-ODA middelen binnen het begrotingsartikel-onderdeel PSO Roemenië, Bulgarije en Kroatië extra worden bedeed. Binnen de begroting van ontwikkelingssamenwerking zijn gelden gealloceerd voor PSO-projecten in Bosnië, Macedonië, Moldavië, Montenegro en Albanië.

Eén geïntegreerd haalbaarheidsinstrument voor export en investeringen

De huidige regeling Investeringsbevordering en Technische Assistentie Oost-Europa (IBTA-OE) wordt rond de jaarwisseling beëindigd. In verband hiermee zal de functie van het Programma Economische Samenwerkingsprojecten (PESP) als geïntegreerd haalbaarheidsinstrument voor export en investeringen, mede op basis van de onlangs afgeronde PESP-evaluatie, verder worden versterkt. Streven is op dit punt tevens een integratie tot stand te brengen met het IBTA-programma voor ontwikkelingslanden van Ontwikkelingssamenwerking.

Modernisering van de Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (IFOM)

De huidige Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (achtergestelde leningen) vormt de kern van het investeringsinstrumentarium van EZ. De

IFOM wordt in de komende periode gemoderniseerd en waar mogelijk op afzienbare termijn uitgebreid met een participatiecomponent. De technische assistentie bij investeringstransacties, die thans nog via het huidige IBTA-programma wordt gefaciliteerd, zal in gemoderniseerde vorm bij de IFOM aansluiten. Ook op dit terrein is het streven een integratie tot stand te brengen met OS-instrumenten.

Exportfinanciering: aanpassing rentesteun

Rentesteun voor export van kapitaalgoederen kan plaatsvinden via het Matchingfonds en de Renteoverbruggingsfaciliteit, onderdeel van het Besluit subsidies exportfinancieringsarrangementen (BSE). Naar aanleiding van de in 2000 afgeronde evaluatie van deze instrumenten wordt beoogd het rentesteun-instrumentarium te wijzigen. Het instrumentarium zal structureel bestaan uit (een deel van) het bestaande Matchingfonds voor het pareren van buitenlandse overheidssteun in uitzonderlijke situaties. Aanvullend wordt gezien in hoeverre de reguliere rentesteun van andere landen kan worden gecompenseerd.

Het instrumentarium kent ook een tijdelijke component. Het betreft de steun voor de export van zeeschepen die met ingang van medio 2000 beschikbaar is zolang de Europese Regelgeving productiesteun voor scheepsbouw toestaat, vooralsnog tot 2001.

Exportkredietverzekering opkomende markten (SENO-GOM)

De SENO-faciliteit, voorheen alleen gericht op Oost-Europa, is in maart 2000 uitgebreid tot opkomende markten. Het is nu mogelijk om deze kredietverzekering ook op Indonesië aan te bieden. Hiermee wordt invulling gegeven aan de MoU inzake intensivering van de economische samenwerking die begin 2000 tussen Nederland en Indonesië is ondertekend.

In mei 2000 is de evaluatie van de SENO-faciliteit afgerond. De beleidsvoornemens die uit deze evaluatie voortkomen zullen aan de Tweede Kamer worden gezonden.

De GOM, die eind 1997 in het leven is geroepen voor de kredietverzekering van ORET/MILIEV projecten, wordt in de tweede helft van 2000 onderworpen aan een korte interne evaluatie. Uit de ruim tweejarige ervaring blijkt bijvoorbeeld dat de aansluiting met ORET/MILIEV geoptimaliseerd kan worden door een verhoging van de transactielimiet. Deze is dan ook inmiddels verhoogd van NLG 10 mln. naar NLG 20 mln.

Marktinformatie en Promotie

Per 1 januari 2001 zet de EVD het verstrekken van marktinformatie en het uitvoeren van promotieactiviteiten voor handelsbevordering voort als agentschap. In artikel 4 is de begroting van baten en lasten en van kapitaaluitgaven en ontvangsten van het agentschap EVD opgenomen.

Verbetering van het functioneren van de buitenlandse posten

De economische activiteiten van het postennet in het buitenland zijn onderworpen aan een benchmarkonderzoek. De aanbevelingen zijn opgenomen in de brief van de minister van Buitenlandse Zaken en de staatssecretaris van Economische Zaken aan de Tweede Kamer van 14 maart 2000. De beleidsaanbevelingen worden momenteel uitgewerkt. Als eerste worden de beleidsvoornemens die betrekking hebben op de relatie met het bedrijfsleven nader vorm gegeven. Bekeken wordt waar, vanuit

een economisch belang, vertegenwoordigingen noodzakelijk zijn en hoe de verschillende niveaus dienstenpakketten van de posten eruit moeten zien.

De bevindingen over de economische werkzaamheden van de Nederlandse vertegenwoordigingen in het buitenland worden ingebracht in het «beleidskader postennetwerk» van het Ministerie van Buitenlandse Zaken. Dit beleidskader dient als richtlijn voor de invulling van het postennet als geheel. In 2001 moeten op basis hiervan verbeteringen en wijzigingen in de inrichting van het postennet doorgevoerd worden. In 2001 worden tevens de overige beleidsvoornemens uit de benchmark economische werkzaamheden uitgewerkt. Het gaat hier onder andere om het verbeteren van de training, werving en ondersteuning van medewerkers op de posten, het opzetten van consultatiemechanismen met het bedrijfsleven en de beleidsmatige aansturing van de posten. Ook wordt in het eerste kwartaal van 2001 in een brief aan de Tweede Kamer een integrale presentatie gegeven van het exportbeleid.

HOOFDSTUK 4 EEN UITMUNTEND KLIMAAT VOOR INNOVATIE EN MENSELIJK KAPITAAL

4.1 Inleiding

Het kabinet zal de komende jaren stevig investeren in het innovatievermogen van de Nederlandse economie met als doel een uitmuntend klimaat te creëren voor innovatie en menselijk kapitaal. Zodoende kunnen we de ambitie waarmaken om tot de meest dynamische en concurrerende gebieden van de wereld te behoren. Het achterblijvend innovatievermogen van de Nederlandse economie is al enige tijd punt van zorg. Nederlandse bedrijven vernieuwen minder dan hun buitenlandse concurrenten. Recente studies bevestigen dit beeld.⁵ In de Industriebrief (Kamerstukken II, 1998/99, 26 628, nr. 1) van vorig jaar stelde het kabinet een beleidsagenda op om deze situatie te verbeteren. In aansluiting op de agenda uit de Industriebrief zijn zeven operationele doelstellingen geformuleerd.

De beleidsagenda uit de industriebrief omvat de volgende lijnen:

- 1. Mobilisatie van het publieke kennispotentieel;*
- 2. Verbeteren van het klimaat voor technostarters;*
- 3. Versterking van het innovatieve clusterbeleid;*
- 4. Wegnemen knelpunten arbeid;*
- 5. Fiscale prikkels voor een stimulerend kennisklimaat;*
- 6. Terugdringing administratieve lasten;*
- 7. Stroomlijning en modernisering van het EZ-instrumentarium.*

In De Digitale Delta (Kamerstukken II, 1998/99, 26 643, nr. 1) is de samenhang van het ICT-beleid van de overheid geschetst en heeft het kabinet aangegeven op welke manier zij de ICT-basis van de Nederlandse economie wil versterken.

Deze doelstellingen en de beoogde (geïntensiveerde) activiteiten sluiten aan bij de beleidsagenda die op de Europese Top in Lissabon is vastgesteld. Tijdens de Europese Top in Lissabon is het belang van innovatie erkend en zijn afspraken gemaakt over te ondernemen acties.

Concreet wil het kabinet in de periode tot en met 2010 in totaal meer dan f 1 miljard extra investeren op de volgende gebieden:

1. ICT;
2. Kennisontwikkeling;
3. Kennistoepassing;
4. Arbeid en Onderwijs.

Deze gebieden versterken elkaar. Innovatie begint bij kennisontwikkeling. Nieuwe kennis wordt ontwikkeld door bedrijven en publieke kennisinstellingen. Voor innovatie is het belangrijk dat de kennis die door publieke instellingen ontwikkeld wordt, aansluit op de behoeften van het bedrijfsleven, zodat ontwikkelde kennis efficiënt en effectief kan worden toegepast. Technostarters en kennisdiffusie zijn daarvoor van groot belang. Vooral het verspreiden van kennis naar bedrijven die zelf geen kennis ontwikkelen, de zogenoemde technologievolgende bedrijven, is daarbij van belang. Bovendien is de beschikbaarheid en inzetbaarheid van gekwalificeerde arbeidskrachten van invloed op het al dan niet totstandkomen van innovaties. Het huidige tekort aan gekwalificeerd personeel vraagt dan ook veel aandacht van het kabinet. Ten slotte wordt het vermogen tot innoveren over de hele breedte beïnvloed door ICT. Zowel

⁵ Zie o.a. Porter en Stern, *The New Challenge to America's Prosperity: Findings from the Innovation Index, 1999* en «Kennis en Economie», CBS, 1999.

de ontwikkeling als verspreiding van nieuwe kennis verandert door ICT, evenals de opleiding en training van personeel. Investeren in innovatievermogen betekent dus investeren in kennisontwikkeling, kennistoepassing, de arbeidsmarkt en in ICT. En dat is wat het kabinet wil gaan doen.

Omdat de meeste intensiveringen doorwerken naar de jaren na 2002 wanneer de begrotingen volgens het VBTB gedachtegoed worden ingericht, worden de voorgenomen beleidsintensiveringen al zoveel mogelijk volgens het VBTB stramien gepresenteerd. Per actielijn zal ingegaan worden op doelstelling, activiteiten en budget.

Onderstaande tabel bevat een overzicht van de intensiveringen. Het kabinet verwacht dat hiermee, in aanvulling op het reeds in gang gezette beleid, de komende jaren een forse stap wordt gezet richting een economie die nog hoogwaardiger, innovatiever en kennisintensiever is.

Financieel totaaloverzicht Kennis & Innovatie-impuls

Actie- lijn	verplichtingen* (x NLG 1 mln.)	2000 t/m 2005	2006 t/m 2010	totaal
1.	Concurreren met ICT-competenties** (Digitale Delta)	238,0		238,0
	– <i>Baanbrekende applicatieprojecten.</i>	148,0		
	– <i>Fundamenteel vraaggericht onderzoek</i>	30,0		
	– <i>Halfgeleidertechnologie Medea II</i>	60,0		
2.	Vraaggestuurd en innovatiegericht fundamenteel-strategisch onderzoek	166,7	138,9	305,6
3.	Investeren in kennisontwikkeling (IOP's)	55,0	55,0	110,0
4.	Kennisoverdracht MKB	161,5	112,6	274,1
	– <i>Bedrijfsgericht kennisoverdracht instrumentarium</i>	56,4	56,4	112,8
	– <i>Branchegericht kennisoverdracht instrumentarium</i>	46,2	46,2	92,3
	– <i>Syntens</i>	12,0	10,0	22,0
	– <i>Innovatienet (website)</i>	7,0		7,0
	– <i>Implementatie Ondernemerschapsnota</i>	25,0		25,0
	– <i>ICT-campagne</i>	15,0		15,0
5.	Technostartersclusters	100,0		100,0
6.	Investeren in Arbeid & Onderwijs	133,0		133,0
	– <i>ICT Taskforce</i>	42,0		42,0
	– <i>Scholingsimpuls</i>	62,8		62,8
	– <i>Arbeidsrader</i>	20,4		20,4
	– <i>Employability (Investors in People)</i>	7,8		7,8
Totaal		854,2	306,5	1 160,7

* In de inleiding van de Artikelsgewijze Toelichting is een overzicht in kasbedragen opgenomen.

** Ook de ICT-Taskforce (zie Actielijn 6) behoort tot «Concurreren met ICT-competenties».

4.2 ICT

Versterken van de ICT-kennisbasis: Concurreren met ICT-competenties

Op dit moment neemt Nederland de zevende positie in op de Information Society Index (Information Society Index, IDC, april 1999). Die positie moet de komende jaren verbeterd worden. Met het versterken van de ICT-kennisbasis richt het kabinet zich op de verbetering van deze positie in de komende jaren. De wijze waarop wordt omgegaan met ICT is van groot belang voor het innovatievermogen van Nederland.

Om de ICT-kennisbasis te versterken heeft het kabinet het actieplan «Concurreren met ICT-competenties» opgesteld (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 643, nr. 4). Doel is de opbouw en toepassing van ICT-kennis te bevorderen, het tekort aan ICT-deskundigen weg te nemen en de inzet van ICT-deskundigen te stimuleren.

Het actieplan kent drie hoofdlijnen:

1. Baanbrekende ICT-applicatieprojecten door clusters van ICT-bedrijven; hoogwaardige gebruikers en kennisinstituten in belangrijke toepassingsgebieden;
2. Een impuls voor strategische kennisopbouw en -overdracht op het gebied van ICT en halfgeleidertechnologie (MEDEA II);
3. Uitvoering van projecten gericht op een goed werkende ICT-arbeidsmarkt en een optimale inzet van beschikbare menskracht (zie paragraaf 4.5).

In de periode 2001–2004 wordt hiervoor in totaal NLG 238 miljoen uitgetrokken.

Het actieplan «Concurreren met ICT-competenties» is een uitwerking van de pijler «Kennis en Innovatie» uit de nota De Digitale Delta. In het najaar van 2000 wordt de voortgangsnota van De Digitale Delta naar de Tweede Kamer gezonden. Rond dezelfde tijd worden de resultaten van de in de nota aangekondigde ICT-toets gepresenteerd. De ICT-toets geeft een integraal beeld van de ICT-positie van Nederland ten opzichte van andere landen.

Europese ontwikkelingen

De Europese Raad heeft in juni 2000 (Kamerstukken II, 1999/2000, 21 501–20, nr. 128) het e-Europe Actieplan (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 643, nr. 4.) bekrachtigd. Deze Europese variant van de «De Digitale Delta» bevat een scala aan initiatieven en activiteiten om «een informatie-maatschappij voor iedereen» binnen bereik te brengen. Het plan bestaat uit de volgende punten:

- Goedkoper, sneller en veilig internet;
- Investeren in de vaardigheden van mensen, inclusief scholieren, werkenden en werkzoekenden;
- Stimuleren van Internetgebruik, inclusief e-commerce en toegang tot overheidsinformatie en -diensten.

Het kabinet onderschrijft deze punten. De uitbouw van internet is van enorm belang voor de daadwerkelijke totstandkoming van één Europese onderzoeksruimte. Met GigaPort wordt daar binnen Nederland een belangrijke bijdrage aan geleverd. De ontwikkeling van de zogenoemde

(super-)Grid-technologie, de gecombineerde inzet van (super)computers, stelt onderzoekers in staat van afstand nog grotere hoeveelheden data te bewerken. Dit bevordert de R&D-samenwerking.

Het tweede punt sluit goed aan bij initiatieven als: «Onderwijs Online», de introductie van fiscale scholingsfaciliteiten en de realisatie van de plannen van de Commissie Risseeuw. Ook de «Digitale Trapveldjes» passen in deze hoofdlijn.

Het derde punt verheugt het kabinet met name vanwege de urgentie die e-Europe toekent aan het totstandbrengen van een regelgevend kader voor e-commerce en de betekenis van zelfregulering en co-regulering daarbij. Dit sluit goed aan bij de benadering die Nederland daar zelf al eerder voor gekozen heeft, bijvoorbeeld met het bevorderen van een breed gedragen gedragscode voor e-commerce. Dat geldt ook voor het belang dat e-Europe hecht aan bewustwording en informatievoorziening voor het MKB (zie ook paragraaf 4.4) en elektronische aanbestedingen van de overheid.

Op dit moment beziet het kabinet of de inspanningen die reeds worden verricht in het kader van onder andere het Nationaal Actieprogramma Elektronische Snelwegen, GigaPort en het Actieplan Onderwijs Online voldoende zijn om de doelstellingen van e-Europe te realiseren.

4.3 Kennisontwikkeling

De basis voor innovatie ligt in kennisontwikkeling. Doel van het kabinetsbeleid gericht op kennisontwikkeling is dat kennisinstellingen een belangrijkere rol in kennisproductie krijgen, en dat de synergievoordelen van de ontwikkeling van toegepaste en fundamentele kennis worden geoptimaliseerd. De aansluiting tussen toegepast en fundamenteel onderzoek die voor deze optimalisatie benodigd is, komt met name tot stand in het innovatiegerichte strategisch-fundamentele onderzoek. Innovatiegerichte kennisontwikkeling wordt gedaan door bedrijven en kennisinstellingen. In Nederland vindt de kennisontwikkeling voor een relatief groot deel plaats in de publieke kennisinfrastructuur. De innovatiekracht van Nederland wordt dan ook voor een belangrijk deel bepaald door de samenwerking tussen bedrijven en de publieke kennisinstellingen.

De investeringen van bedrijven in de ontwikkeling van nieuwe kennis zijn sinds 1992 structureel toegenomen, zij het dat in 1998 sprake is van een relatief beperkte stijging. Bedrijven richten zich vooral op de ontwikkeling van kennis die direct toepasbaar is in nieuwe producten en processen. De private investeringen in fundamenteel onderzoek lopen, waarschijnlijk onder druk van toenemende concurrentie, al jaren terug. Hierdoor dreigt op termijn de aansluiting tussen het toegepast onderzoek en het wetenschappelijk fundamenteel onderzoek dat in de publieke kennisinfrastructuur wordt verricht, te verslechteren. Dat is ernstig, omdat juist die aansluiting van groot belang is, zowel voor het fundamenteel onderzoek als voor het toegepast onderzoek.

Nieuwe impuls

Om die aansluiting te verbeteren komt het kabinet met een extra financiële impuls voor innovatiegericht, fundamenteel onderzoek voor de komende tien jaar. De impuls is ook een antwoord op de Europese ambities. De vormgeving van de impuls bestaat uit de volgende activiteiten op het gebied van:

1. nauwe samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven, en
2. de wetenschapsgebieden die van strategisch belang zijn voor de Nederlandse economie. De gebieden zijn geselecteerd met behulp van de TechnologieRadar.

Voor de komende tien jaar hebben de intensiveringen een totale omvang van NLG 416 miljoen. Concreet bestaat de impuls uit de volgende activiteiten:

- **Meer vraaggestuurd en innovatiegericht fundamenteel lange termijn onderzoek.**

Zoals aangegeven is het voor het realiseren van de synergievoordelen van groot belang dat de samenwerking tussen bedrijven en kennisinstellingen, met name op het snijvlak van toegepast en fundamenteel onderzoek, verbeterd wordt. De middelen zullen vooral worden ingezet voor stimulering van het innovatiegerichte strategisch-fundamentele onderzoek, investeringen in onderzoeksfaciliteiten en investeringen in onderzoeksnetwerken of samenwerkingsorganisaties. Naast het brede veld van ICT waaronder embedded software zijn de volgende velden geïdentificeerd: Genomics en Bio-informatica, microsysteemtechnologie / nanotechnologie, katalyse, combinatoriële chemie, fotovoltaïsche zonne-energie en elektromagnetische vermogens-techniek (EMVT). Bij alle projecten gaat het om precompetitief innovatiegericht onderzoek. De beschikbare middelen bedragen NLG 306 miljoen tot en met 2010. Binnen dit budget zullen lopende het traject nieuwe innovatierelevante onderzoeksgebieden worden geïdentificeerd en gestimuleerd.

- **Meer kennisontwikkeling via de Innovatiegerichte Onderzoekprogramma's (IOP).**

Uit beleidsevaluatie is gebleken dat het IOP een effectief en efficiënt instrument is voor de koppeling van publiek onderzoek aan strategische kennisbehoefte bij het innovatiegerichte bedrijfsleven.⁶ Met het huidige budget en tenderritme kan ongeveer één nieuw IOP-programma per jaar worden gestart met een omvang van ongeveer NLG 20 miljoen over 8 jaar. Voor belangrijke multidisciplinaire onderzoeksvelden is daarmee niet voldoende kritische massa te bereiken. Om op perspectiefvolle onderzoeksterreinen IOP's van voldoende omvang te kunnen starten, zal het budget voor een periode van 10 jaar worden opgehoogd met NLG 11 miljoen per jaar tot NLG 30 miljoen per jaar.

Het IOP-budget wordt ingezet voor zowel kennisontwikkeling (met name promotieprojecten als onderdeel van een samenhangend onderzoekprogramma) als kennisdiffusie. Uitgaande van een momenteel gemiddelde omvang van IOP-projecten van NLG 0,5 miljoen zullen hiermee jaarlijks dus vijftig, in plaats van dertig, vierjarige onderzoeksprojecten kunnen worden gestart.

Een goed voorbeeld is de huidige voorbereiding van een IOP op het gebied van Genomics en Bio-informatica. Dit IOP maakt een integraal onderdeel uit van een strategisch actieprogramma op het gebied van Life Sciences en sluit aan op het actieplan ter bevordering van starters op dit gebied.

⁶ Willems & Van den Wildenberg: Evaluatie van 20 jaar IOP instrument, eindrapport, februari 1999

Europese kennisinfrastructuur

Ook voor Europa geldt dat een belangrijk deel van het onderzoek wordt verricht binnen de publieke kennisinfrastructuur. Deze infrastructuur is nog sterk nationaal georiënteerd en georganiseerd. Door fragmentatie en gebrek aan transparantie en mobiliteit kunnen lidstaten de vruchten van publiek onderzoek nog altijd moeilijk plukken.

De Europese Commissie, daarin ondersteund door de Europese Raad, streeft daarom naar één Europese onderzoeksruimte. Acties omvatten onder andere het in kaart brengen van «excellence» in Europa en het «benchmarken» van nationaal R&D-beleid. De Europese Raad in Lissabon voegde daar nog het koppelen van nationale en gezamenlijke onderzoekprogramma's via netwerken, en klimaatverbetering voor private onderzoeksinstellingen en technostarters aan toe.

Conform het eigen beleid heeft Nederland vooral aandacht gevraagd voor de rol van bedrijven (inclusief het MKB) en de toepasbaarheid van gesubsidieerd onderzoek. De plannen van de Europese Commissie (ontwikkeld door commissaris Busquin) schenken hier te weinig aandacht aan en zijn sterk gericht op de problemen in de academische wereld (Kamerstukken II, 1999/2000, 21 501–13, nr. 58).

Een vergelijkbare Europese verbrokkeling doet zich nog steeds voor ten aanzien van kennisbescherming. Om de Europese onderzoeksinstellingen van bedrijven en instellingen beter te beschermen heeft de Europese Raad te Lissabon besloten om ultimo 2001 te komen tot een verordening voor een Gemeenschapsoctrooi, inclusief een octrooi voor gebruiksmodellen. Hiermee wordt het mogelijk om met één aanvraag een octrooi te verwerven voor de gehele EU. In het hele gebied gelden dan dezelfde rechtsregels⁷.

Hierdoor zal de aanvraagprocedure naar verwachting eenvoudiger, sneller en goedkoper kunnen plaatsvinden. Een spoedige totstandkoming is daarom van groot belang.

Stroomlijning van het instrumentarium

Met bedrijfsgerichte stimuleringsregelingen bevordert EZ rechtstreeks de R&D van het bedrijfsleven. Zoals aangekondigd in de Industriebrief wordt het subsidie-instrumentarium gestroomlijnd en gemoderniseerd. De beoogde inwerkingtreding van de nieuwe instrumenten is 1 mei 2001. De stroomlijningsoperatie beoogt tegelijkertijd de transparantie en toegankelijkheid te verbeteren, bijvoorbeeld door het samenvoegen van subsidie-regelingen en door de introductie van elektronisch aanvragen en het ontwikkelen van een elektronisch zoekstelsel (zie bijlage 14). In dit kader wordt bijvoorbeeld nagegaan of de definities en criteria van de verschillende regelingen al optimaal op elkaar aansluiten

In de eerste plaats wordt in dit kader een nieuwe subsidieregeling voor technologische ontwikkelingsprojecten ontwikkeld. De regeling is in zekere zin de opvolger van drie kredietregelingen, te weten de TOK, de MPO en Kredo die tot doel hadden risicodragend kapitaal ter beschikking te stellen aan ontwikkelingsprojecten. In de tweede plaats worden de samenwerkingsinstrumenten BTS, BIT en SM geïntegreerd in een nieuw samenwerkingsinstrument. Er wordt bekeken of ook de EET kan worden

⁷ Dit verschilt met het Europees Octrooi. Voor het verkrijgen van een Europees octrooi volstaat eveneens één aanvraag, maar na de verlening krijgt de octrooihouder een bundel nationale octrooien in de door hem aangewezen landen. In geval van rechtsgedingen tegen inbreuk moeten veelal nationale procedures gevolgd worden in alle betrokken landen afzonderlijk.

opgenomen in het nieuwe instrument. In bijlage 14, actielijn 7, wordt de stroomlijningsoperatie voor het technologie-instrumentarium nader toegelicht.

De financiële ondersteuning van R&D-inspanningen van bedrijven en kennis-infrastructuur wordt gecompleteerd met instrumenten die de publiek-private samenwerking bevorderen, bijvoorbeeld de nieuwe technology-roadmaps en clustermonitoren, de invoering van co-financiering in de kennisinfrastructuur, en de activering van het octrooibeleid van universiteiten. Zie verder de bijlage 14 over voortgang van de Industriebrief.

4.4 Kennistoepassing door bedrijven

Kennis moet niet alleen ontwikkeld worden, het moet ook worden toegepast. Het kabinet wil de toepassing van nieuwe kennis bevorderen door het verbeteren van het klimaat voor technostarters en door de diffusie van nieuwe kennis te stimuleren. In lijn met de doelstellingen van de nota «De ondernemende samenleving» worden projecten opgezet op het terrein van de thema's onderwijs/arbeidsmarkt, bedrijfsopvolging en bedrijfsbeëindiging, vrouwelijk ondernemerschap en maatschappelijk ondernemen.

Zo zal de commissie Onderwijs en Ondernemerschap onderzoek doen en pilotprojecten starten om te bevorderen dat het ondernemerschap als een meer vanzelfsprekende optie wordt gezien dan thans het geval is. Verder zal door middel van analyses en projecten aandacht worden besteed aan de ontwikkeling van het vrouwelijk ondernemerschap en zullen initiatieven in de sfeer van netwerkvorming, coaching en scholing op gang komen om problemen op het terrein van de bedrijfsovergang tijdig te onderkennen.

Het proces van implementatie van de nota is inmiddels goed op gang gekomen, voor de uitvoering wordt NLG 15 miljoen uitgetrokken. De nota krijgt weerklank in het bedrijfsleven en in sectoren die voor de implementatie van belang zijn zoals het onderwijs.

4.4.1 Verbetering van het klimaat van technostarters

Nieuwe hightech bedrijven zijn belangrijk voor de innovatiekracht van Nederland. Maar het starten van een hightech onderneming gaat niet zonder problemen. Om de ambitie voor een uitmuntend klimaat voor technostarters kracht bij te zetten, wordt in de periode 2000–2003 NLG 100 miljoen uitgetrokken voor het organiseren en ontwikkelen van de technostarters- en venture capitalmarkt op vier technologiegebieden. Het doel is om samen met private partijen vier technostartersclusters op te zetten.

Voorbeelden van mogelijke technologiegebieden zijn milieutechnologie, nieuwe materialen, elektromagnetische vermogenstechnologie, nanotechnologie, het automotieve cluster en medische technologie. Concrete suggesties moeten uit de markt komen. De keuze is afhankelijk van draagvlak in de markt en het economisch potentieel van de technostarters. De overheidsbijdrage is bedoeld voor het opzetten van de infrastructuur, zoals de inrichting van incubators en netwerkvorming. Private partijen hebben het voortouw bij de financiering van de fondsen en de financiële ondersteuning van individuele technostarters.

Om de private financiering van technostarters te stimuleren, is de Tante Agaath-regeling zodanig aangepast, dat deze meer rekening houdt met de specifieke behoeften van technostarters (zie verder bijlage 14). Daarnaast zijn door het kabinet middelen uitgetrokken om het gebruik van de WBSO door kleine bedrijven en technostarters te vergroten.

Voor het ICT- en Life-Science cluster zijn reeds totaal-oplossingen ontwikkeld en geïmplementeerd. Twinning en het Actieplan Life Sciences leveren een geïntegreerde aanpak van de knelpunten, waarbij de verschillende elementen, zoals onderdak, financiering, coaching en netwerken, elkaar versterken.

Starters in andere technologievelden hebben ook behoefte aan een dergelijke aanpak. Dit is de belangrijkste missie van «Dreamstart, platform voor technostarters» dat op 12 mei 2000 is opgericht. Dreamstart verenigt partijen die technostarters stimuleren, verbindt en versterkt bestaande initiatieven en jaagt nieuwe activiteiten aan door:

- het verschaffen van informatie, het toegankelijk maken van bestaande en opkomende initiatieven;
- het stimuleren van bewustwording bij bedrijven, publieke kennisinfrastructuur en (potentiële) technostarters;
- netwerk- en communityvorming op specifieke technologiegebieden.

4.4.2. Kennisdiffusie

Om de nieuwe, vaak met publieke middelen ontwikkelde kennis sneller door te laten dringen tot de gevestigde en startende ondernemers staat de bevordering van kennisoverdracht hoog op de beleidsagenda. Nederland speelt hier in het huidige beleid al vol op in en geeft voorts verdere impulsen om nieuwe en bestaande kennis sneller naar bedrijven te laten vloeien. Bedrijven moeten snel en efficiënt over de benodigde kennis kunnen beschikken om innovaties tot stand te brengen. Op dit punt kent de Nederlandse economie – net als veel andere EU-lidstaten – een zwakke schakel. Ook de Europese Commissie roept in de mededeling «Challenges for Enterprise Policy in the Knowledge-driven Economy» van april 2000 de lidstaten op om de toegang van bedrijven tot nieuwe technologieën te faciliteren.

Om de verspreiding van kennis te bevorderen doet het kabinet het volgende:

- stroomlijning van de kennisoverdrachtsregelingen;
- professionalisering van Syntens;
- beter gebruik van ICT.
- **Stroomlijning van de kennisoverdrachtregelingen**
Per 1 mei 2001 worden vijf bestaande regelingen voor kennisoverdracht samengevoegd tot twee nieuwe regelingen. De eerste regeling is bedoeld voor intermediaire organisaties, zoals branche-organisaties, die veel contacten onderhouden met het MKB. Met deze regeling worden deze organisaties gestimuleerd om activiteiten te organiseren waarmee kennis naar het MKB kan worden overgedragen.

Het tweede instrument richt zich direct op bedrijven. Met de nieuwe regeling kunnen MKB-bedrijven hulp krijgen bij het schrijven van een strategisch plan en het uitwerken van een innovatieplan door een hogeropgeleide. Verder kunnen bedrijven met de regeling financiële steun

krijgen bij het uitvoeren van haalbaarheidsstudies. Het budget voor de nieuwe kennisoverdrachtregeling wordt uitgebreid met NLG 20,4 miljoen per jaar.

- **Verdere professionalisering Syntens**

Ter voorbereiding op de evaluatie van Syntens eind 2001 is eind 1999 gestart met een nulmeting. In het kader van deze nulmeting zijn kengetallen ontwikkeld om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de Syntens-activiteiten. De resultaten van de nulmeting stelt Syntens in staat om zijn rol als belangrijke intermediair bij kennisoverdracht naar het MKB verder te professionaliseren. In het kader van deze professionaliseringsslag wordt in de periode tot 2010 in totaal NLG 22 miljoen extra uitgetrokken. Voorts zullen de resultaten van de nulmeting gebruikt worden om de huidige voornamelijk inputgericht subsidierelatie meer outputgericht te maken.

- **ICT en kennisdiffusie**

Om met name MKB-bedrijven makkelijker en sneller toegang te geven tot kennis zet Syntens de geavanceerde website Innovatienet op. Deze site bundelt kennis en biedt een platform voor interactie tussen aanbieders en vragers van kennis. Een belangrijk onderdeel is de mogelijkheid om rond specifieke thema's en vraagstukken «virtual community's» op te zetten. De overheidsbijdrage van NLG 7 miljoen over de periode 2000–2001 richt zich op de initiële fase. De NLG 15 miljoen voor de in april 2000 gelanceerde ICT-campagne «Nederland gaat digitaal», inclusief bijbehorende back-office, valt eveneens onder deze intensivering. Deze campagne richt zich primair op het MKB.

In algemene zin zal verder het op publieke kennisinstellingen gerichte onderzoeksinstrumentarium, met name de door EZ gesubsidieerde Onderzoekscholen, IOP, Technologiestichting STW, Technologische Topinstituten en ICES/KIS, worden gezien op de verspreiding van de resultaten van onderzoek naar bedrijven. Daarbij zal tevens aan de hand van bestaande literatuur worden nagegaan hoe het informatiezoekgedrag van bedrijven met betrekking tot technologie er uitziet. Doel hiervan is te bepalen welke aanpassingen in 2001 moeten plaatsvinden om de verspreiding van onderzoeksresultaten, met het oog op het gebruik door bedrijven, te optimaliseren.

4.5 Arbeid en Onderwijs

In de kenniseconomie is menselijk kapitaal de belangrijkste bron van product- en procesvernieuwing. De OESO en het Centraal Bureau voor de Statistiek⁸ (CBS) constateren dan ook dat het tekort aan kenniswerkers één van de meest serieuze bedreigingen vormt voor de Nederlandse economie.

Om de doelstelling van een beter werkende arbeidsmarkt te kunnen bereiken zijn er tal van mogelijkheden. Daartoe behoort het financieel aantrekkelijker maken van werken, bijvoorbeeld door het omzetten van de VUT in pre-pensioenregelingen. Ook moet opnieuw energie worden gestoken in de reïntegratie van mensen die gebruik maken van de WAO. Ook de lage participatie van etnische groepen en van vrouwen biedt mogelijkheden. Vrouwen zijn nog steeds niet goed vertegenwoordigd op de arbeidsmarkt. Dit komt vrouwen zelf en de Nederlandse economie niet ten goede. EZ streeft daarom naar een betere benutting van de economische potenties van vrouwen. Vrouwen moeten in dezelfde mate als

⁸ CBS, Kennis en Economie (1998).

mannen kunnen profiteren van het EZ-beleid. Dit beleid is generiek van aard en vrouwen vormen in het algemeen geen aparte doelgroep voor EZ. Bij nadere beschouwing blijkt dat bijvoorbeeld de hoge economische groei resulteert in een relatief grote toename van arbeidsparticipatie van vrouwen. Op een aantal specifieke onderdelen van het beleid (ICT, ondernemerschap) worden wel bijzondere acties voor vrouwen in gang gezet.

Naast bestaand beleid op dit terrein ontplooit EZ bepaalde activiteiten om tekorten in bepaalde sectoren op te heffen. Het budget hiervoor heeft een totale omvang van NLG 133 miljoen:

- Voor specifieke beroepsgroepen met structurele tekorten worden jaarlijks, tot 2004, drie benchmarks uitgevoerd, de Arbeidsradars, om effectief en in de juiste sectoren te investeren (NLG 20 miljoen). Selectie van beroepsgroepen voor 2001 vindt in het najaar van 2000 plaats.
- De minister van EZ vraagt speciale aandacht voor de tekorten in de ICT-beroepen vanwege de sleutelpositie die ICT als «enabling technology» inneemt in de kenniseconomie. In de periode 2000–2004 zal een aantal projecten worden gestart om deze tekorten tegen te gaan. Het betreft ideeën van de Task Force Risseeuw, bijvoorbeeld de «ICT Netwerkakademie» en «ICT in niet-ICT-opleidingen». In totaal is hiervoor vanuit de EZ-begroting een bedrag van NLG 42 miljoen gereserveerd en NLG 10 miljoen vanuit het nationaal actieprogramma elektronische snelwegen (NAP).
- Voor een soepele samenwerking tussen aanbieders van scholing en onderwijs en het bedrijfsleven zullen ook specifieke koploper-initiatieven rond andere beroepsgroepen moeten worden gefaciliteerd. Belangrijk criterium daarbij is dat deze initiatieven een hoge voorbeeldwaarde hebben voor andere beroepsgroepen. Concreet gaat het in 2001 om het faciliteren van activiteiten voortkomend uit de Task Force Beroepsonderwijs (NLG 2 miljoen).
- De investeringen in employability-advies aan MKB, de totstandkoming van een kenniscentrum op het terrein van de erkenning van verworven competenties (EVC) en het keurmerk *Investors in People* zullen de branches en individuele ondernemers aanzetten tot een modern Human Resources Development (HRD)-beleid. In 2001 wordt een Kenniscentrum op het terrein van EVC opgezet en zullen employability-adviseurs MKB-bedrijven adviseren over het belang van instrumenten voor een goed personeelsbeleid. Een aparte organisatie promoot de invoering van het keurmerk *Investors in People* (NLG 8 miljoen in totaal tot en met 2004).
- Ten slotte bevat het intensiveringspakket een extra investering in de ontwikkeling van maatwerk-curricula voor werkende mensen met een startkwalificatie die willen doorstromen naar beroepsgroepen waar structurele tekorten bestaan («Scholingsimpuls», NLG 60 miljoen). Scholingstrajecten moeten vooral gefinancierd worden door sociale partners en zoveel mogelijk bedrijven en instellingen bedienen. Het gaat EZ hierbij met name om inzet van educatieve technologie, erkenning van verworven competenties en modulaire leervormen die toegesneden zijn op de praktijk en zo min mogelijk verletkosten meebrengen voor de onderneming.

Het probleem ligt niet alleen in het olopemde tekort aan hoger opgeleiden⁹. De verwachting is dat tegelijkertijd het overschot aan lager opgeleiden en daarmee de polarisatie tussen kansrijke en kansarme segmenten binnen de beroepsbevolking toeneemt. De Europese Raad van

⁹ zie bijvoorbeeld toekomstverkenning van het ROA: De arbeidsmarkt naar opleiding en beroep tot 2004, ROA, 1999.

Lissabon erkent dat bovenstaande problemen in de gehele Unie bestaan en heeft er op aangedrongen dat alle lidstaten maatregelen treffen.

De sociale partners zijn primair zelf verantwoordelijk voor het oplossen van knelpunten op de arbeidsmarkt. Sociale partners moeten inzetten op investeringen in een verbetering van de kwaliteit van de arbeid en een modernisering van het HRD-beleid in ondernemingen. Om in te blijven spelen op technologische vernieuwingen moeten ook werkgevers zorg (blijven) dragen voor verdere opleiding en ontwikkeling van de werknemers. Het is daarnaast van fundamenteel belang om behalve aan opleiding en instroom ook voldoende aandacht te schenken aan doorstroom van medewerkers. Immers op die manier hou je «trek in de schoorsteen», doorstroom van werkenden op mbo-niveau naar hbo-niveau schept weer ruimte voor nieuwe mbo-ers. Op die manier kan tevens een maatschappelijke tweedeling tussen (hoger opgeleide) kansrijken en (lager opgeleide) kansarmen worden tegengegaan. Bovendien vormt een passende participatie in het arbeidsproces de meest effectieve weg om armoede en sociale uitsluiting te voorkomen. Verder zou meer gebruik moeten worden gemaakt van het reservoir van niet-traditionele arbeidskrachten.

De overheid helpt sociale partners door marktimperfecties weg te nemen en investeringen uit te lokken voor een modern personeels- en scholingsbeleid. Eén en ander is beschreven in de nota «In Goede Banen» (Kamerstukken II, 1999/2000, 22 060, nr. 1) en in de voortgangsrapportage aan de TK inzake activiteiten op het gebied van arbeid en onderwijs (brief van 17 april 2000).

Voor het verbeteren van de aansluiting tussen onderwijs en arbeidsmarkt en voor het bevorderen van investeringen in de beroepsbevolking zelf, worden de volgende activiteiten ontplooid:

- De komende jaren stimuleert EZ samen met OC&W de bevordering van extra instroom in de bèta- en technische vakken via de Stichting AXIS. Een mid-term-review van de activiteiten van de stichting zal nog in het jaar 2000 worden afgerond.
- Eén van de door het kabinet onderschreven voorstellen uit het MDW-traject Voortijdig schoolverlaten is dat jongeren in plaats van via een beroepsopleiding volledig bij een werkgever een diploma (startkwalificatie) kunnen halen. Dit wordt in het kader van EVC nader uitgewerkt.
- Er gaat in september 2000 een nieuw MDW-traject van start dat is gericht op het functioneren van de onderwijs- en scholingsmarkt. De conclusies uit dit traject worden verwacht rond april 2001 en kunnen repercussies hebben voor de hierboven beschreven initiatieven.
- In overleg met het Ministerie van Financiën is een onderzoek uitgezet naar de eerste resultaten van de scholingsaftrek voor bedrijven. EZ participeert inhoudelijk en financieel in concrete pilot-projecten waarin wordt geëxperimenteerd met alternatieve bekostigingswijzen van onderwijs en scholing.
- Ten slotte zullen in 2000 en 2001 enkele onderzoeken worden verricht rond de wijze waarop op lange termijn onderwijs en arbeidsmarkt kunnen bijdragen aan duurzame economische groei.

HOOFDSTUK 5 EEN EXCELLENT FYSIEK VESTIGINGSKLIMAAT

Zoals reeds eerder aangegeven is Nederland door de *Economic Intelligence Unit* van *The Economist* bovenaan geplaatst op de ranglijst voor het vestigingsklimaat. Dat is uiteraard mooi, maar slechts een voorspelling, we staan er nog niet. Uitgaande van de demografische ontwikkelingen groeit het aantal inwoners dat ruimte nodig heeft om te wonen, te werken, te recreëren en zich te verplaatsen. Voldoende ruimte voor verkeer- en vervoersstromen, voldoende ruimte voor het ontplooiën van economische activiteit en een schone omgeving zijn factoren die nu al van essentieel belang zijn om een goede positie te behouden. In de toekomst zullen deze nog belangrijker worden in de relatief steeds kleiner wordende wereld. In de Nota en het actieplan Ruimtelijk Economisch Beleid is op hoofdlijnen aangegeven op welke wijze daaraan vanuit de ruimtelijk economische invalshoek invulling zou moeten worden gegeven. Binnenkort zal door middel van het Nationaal Verkeer- en Vervoersplan en de Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening het beleid op deze respectievelijke onderwerpen worden weergegeven.

Het ruimtelijk economisch beleid zoals verwoord in de Nota en het Actieplan Ruimtelijk Economisch Beleid gaat uit van twee pijlers. Enerzijds de dynamiek in de ruimtelijk economische netwerken en anderzijds het samen werken aan de economie in de «regio».

Dynamiek in ruimtelijk economische netwerken

Voor het verkrijgen en behouden van een excellent vestigingsklimaat is het van groot belang dat er wordt voldaan aan de bovengenoemde eisen ten aanzien van bereikbaarheid, ruimte voor economische activiteit en een schone omgeving. Ondanks ontwikkelingen in de ICT en de groei van de dienstensector leidt de economie van de 21ste eeuw naar verwachting niet tot een verminderde behoefte aan ruimte voor bedrijven of een vermindering van verkeer- en vervoersstromen. Integendeel, er zal sprake zijn van groei en om die te accommoderen zal er meer behoefte ontstaan aan maatwerk. De verwachte behoefte aan bedrijventerreinen bijvoorbeeld, bedraagt jaarlijks ongeveer 1000 ha. Deze nieuwe terreinen zullen zoveel mogelijk in en rond knooppunten van vervoerssystemen zoals steden, worden gesitueerd. Voor een deel kan dat via herstructurering worden gerealiseerd. Maar alleen herstructurering zal onvoldoende blijken om de ruimtebehoefte in te vullen. Het is dan ook van groot belang om op innovatieve wijzen met de ruimte om te gaan. Ondanks moderne technieken voor communicatie zullen mensen zich willen blijven verplaatsen en zullen goederen van a naar b worden getransporteerd. Innovatieve toepassingen kunnen stromen efficiënter laten verlopen, maar transport blijft een evident onderdeel van de economische structuur.

De Vijfde Nota Ruimtelijke Ordening zal onder andere ingaan op de wijze waarop aan de behoefte aan bedrijventerreinen voldaan kan worden en op de veranderende wensen ten aanzien van de verdeling van de ruimte. De nota schetst de kaders van het ruimtelijk beleid waarbij het van belang is dat er voldoende ruimte is voor:

- het creëren van nieuwe bedrijventerreinen, herstructureren van oude bedrijventerreinen en meervoudig ruimtegebruik. Elke regio moet voldoende ruimte kunnen bieden voor de economische ruimtevraag;
- de wensen van burgers om te wonen en werken waar zij dat verkiezen, ook in en rond de steden;

- lokaal en regionaal bepaald maatwerk om in te kunnen spelen op maatschappelijke dynamiek en marktprikkels.

TIPP en Duurzame bedrijventerreinen

De opvolger van de StiREA, de TIPP (Tender Investeringsprogramma's Provincies) zal waarschijnlijk nog dit najaar in werking treden. Deze regeling stimuleert en ondersteunt provincies en gemeenten bij de ontwikkeling en revitalisering van bedrijventerreinen. Conform het amendement Hindriks/Van Walsem is bij de eerste suppletore begroting 1999 NLG 100 miljoen toegevoegd aan het budget voor de TIPP. Bij de modernisering van bedrijventerreinen zijn er goede kansen voor een dubbelslag: een verhoogde kwaliteit van het terrein leidt tot versterking van de vestigingsplaats en verbetering van het milieu. Voor het stimuleringsprogramma Duurzame Bedrijventerreinen wordt voor de jaren 2001 en 2002 jaarlijks NLG 5 miljoen extra beschikbaar gesteld.

Milieu en economie

Een goed milieu en een goed milieubeleid kan voor bedrijven een positieve vestigingsplaatsfactor zijn. Een gezonde omgeving en schone productiefactoren worden veelal positief gewaardeerd. Het milieubeleid van de laatste jaren werpt vruchten af. Productieprocessen worden schoner en voor de meeste milieuthema's is er ont koppeling tussen de economische groei en de effecten op het milieu. De kosten voor het milieubeleid groeien echter jaarlijks en bedroegen in 1999 NLG 21 miljard¹⁰. Het is dan ook van belang om het milieubeleid op zo'n manier vorm te geven dat de kosten op de meest efficiënte wijze gedragen worden en zo weinig mogelijk ingrijpen in de economische processen. In het komende Vierde Nationale Milieubeleidsplan wordt de verhouding tussen kosten en baten van een instrument bepalend voor de instrumentkeuze en de prioriteitsstelling.

Lange tijd stond het instrument «vergunningen» centraal in het milieubeleid met de lokale overheid als dominante partij. De huidige aanpak met convenanten en bedrijfsmilieuplannen stelt bedrijven in de gelegenheid zélf integrale en betaalbare oplossingen te kiezen. Ook de vergroening van het belastingstelsel geeft bedrijven en burgers financiële prikkels om gedrag aan te passen. In de nabije toekomst kan het milieubeleid, bijvoorbeeld door emissiehandel, de rol van de marktpartijen vergroten en de rol van de overheid beperken tot het bepalen van de spelregels. Verhandelbaarheid van emissies leidt bijvoorbeeld tot minder bestuurlijke bemoeienis van de overheid en tot meer armslag voor de bedrijven. Daarom is het van belang dat Nederland inzet op verhandelbare «milieurechten».

Voor de bestrijding van NO_x (verzuring) wordt binnenkort het systeem van verhandelbare emissierechten afgerond. Een kostenbesparing van 50% komt hiermee binnen handbereik. Ook voor andere milieuthema's lijkt verhandelbaarheid een haalbare optie. Het gaat hierbij niet alleen om nationale initiatieven maar ook om vernieuwing van beleidsinstrumenten in internationaal verband. Nederland heeft het Groenboek van de Commissie om tot een emissiehandel in CO₂ te komen dan ook positief ontvangen (COM(00)87, d.d. 8 maart 2000).

¹⁰ Milieubalans 2000.

Samen werken aan economie in de regio

Benutten economische potenties van regio's; convenant samenwerking

Een excellent vestigingsklimaat wordt steeds meer op regionaal niveau bepaald door een veelheid van factoren waaronder het beleid van provincies en gemeenten. Provincies en gemeenten worden daarom gestimuleerd het regionale vestigingsklimaat verder te versterken. In het kader van het convenant «samenwerking in de Regio» pakken EZ, IPO, VNG en het ministerie van Verkeer en Waterstaat naast de bedrijven-terreinenproblematiek (inclusief multimodale bereikbaarheid), nu ook zaken aan als aanbesteding en innovatie. Het convenant is in december 1999 gestart en bevat de mogelijkheid om jaarlijks nieuwe onderwerpen te agenderen. Op die manier kan men goed inspelen op de beleidsdynamiek voor de regio's.

EU-structuurfondsen

Als de Europese Commissie de ontwikkelingsprogramma's EPD's (Enig Programmerings Documenten) goedkeurt, kan worden begonnen met de implementatie van de Nederlandse component van het Europese Regionale Beleid in de periode 2000 t/m 2006. De uitvoering is in handen van de regio's en de steden zelf. Tot eind 2000 werken de ministeries van Economische Zaken, Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij nog aan de afbakening van de verantwoordelijkheden binnen doelstelling 1 en 2 en Interreg voor grensoverschrijdende programma's. De toedeling van verantwoordelijkheden voor de uitvoering van programma's wordt schriftelijk vastgelegd in een convenant van EZ en LNV met de provincies en BZK en de steden. EZ levert bij doelstelling 1 en de uitfasering van doelstelling 2 alsmede bij Interreg een forse bijdrage in de vorm van co-financiering tot totaal NLG 153,5 miljoen.

Grotestedenbeleid (GSB)

De programma's voor de economische pijler in de G25 uit de GSB-convenanten 2000–2003/2004 verkeren volop in de uitvoeringsfase. Voor EZ speelt er een aantal belangrijke aanvullende activiteiten in de sfeer van monitoring, voorbereiding van de mid-termreview 2002 en kennisopbouw en -uitwisseling. De benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat is één van de centrale GSB-indicatoren. Voor eind 2001 staat een herhalingsmeting gepland die in directe samenhang met andere indicatoren uit de economische, fysieke en sociale pijlers wordt uitgevoerd.

Regiocontracten

Met twee regio's, Zuid en Oost, zijn door verschillende ministeries (waaronder EZ) voorbereidingen getroffen om nog in het vierde kwartaal van 2000 te komen tot Raamovereenkomsten, de eerste fase van het proces naar Regioconvenanten. Hierin worden voornamelijk intenties en procedure-afspraken vastgelegd.

De eigenlijke Regioconvenanten moeten in het eerste jaar van de nieuwe kabinetsperiode (2002) vorm krijgen. Dan zal ook pas duidelijk zijn welke besluiten het nieuwe kabinet heeft genomen over eventuele nieuwe investeringspakketten (zie ook paragraaf 1.6) en welke regionale vertaling daaraan gegeven is.

Het kabinet heeft afgelopen zomer een procedure vastgesteld ter voorbereiding op de raamovereenkomsten. Dit houdt ondermeer in dat de regio's hun investeringswensen die gerelateerd moeten zijn aan de grote (rijks)nota's, vóór 31 oktober as. bij de vakdepartementen moeten indienen.

HOOFDSTUK 6 DUURZAME ENERGIEVOORZIENING

6.1 Ontwikkelingen op hoofdlijnen

In de omgeving van het energiebeleid voltrekken zich sterke en snelle veranderingen. Belangrijke ontwikkelingen zijn de liberalisering en privatisering in de energiewereld en de groeiende aandacht voor milieuproblemen, met name de CO₂-problematiek. In combinatie met de snelle ICT-ontwikkelingen, ontstaan nieuwe mogelijkheden voor goedkopere en efficiëntere vormen van dienstverlening in de energiemarkt.

Door de verscherpte concurrentie op de energiemarkt ontstaat een grotere variatie aan producten en aanbieders. Verzekeringsmaatschappijen of supermarkten kunnen besluiten om onderhoud en levering van energie in hun pakket op te nemen. Ook kunnen multi-utilities ontstaan. De verscherpte concurrentie stelt ook hogere eisen aan de klantgerichtheid. De vraag naar energie wordt – zij het gefaseerd – geliberaliseerd. Hierdoor ontstaat geleidelijk aan een situatie waarin er meer aanbieders komen en er meer vrije vragers zijn naar energie.

Aan de vraagzijde zijn er andere ontwikkelingen. In sommige marktsegmenten wordt prijs een minder belangrijke factor en winnen factoren als de geboden kwaliteit, dienstverlening, gemak, en nieuwe inkoopcombinaties aan belang. Ook hier speelt ICT een rol bij het ontstaan van nieuwe aanbodvormen.

Als gevolg van deze ontwikkelingen zal de overheid zich meer gaan richten op de vraagzijde, dat wil zeggen op de energieverbruikers zelf. Financiële stimuli, convenanten en regelgeving zijn de meest aangewezen middelen. Dat betekent niet dat het beleid gericht op het aanbod kan verdwijnen. Op een aantal punten blijft aanvullend beleid nodig, zoals voor locatieontwikkeling van windenergie en stimulering van nieuwe technologie. Onderzocht wordt hoe de veranderingen in de beleidsaccenten doorwerken op de door Novem uit te voeren programma's en activiteiten. De uitkomsten van het onderzoek worden meegenomen in de programmacyclus 2001.

De geschetste veranderingen en ontwikkelingen vereisen een adequate beleidsreactie; het energiebeleid moet mee met de tijd (zie ook het Energierapport, Kamerstukken II, 1999–2000, 26 898, nrs. 1–2). De doelstelling van het energiebeleid is de realisatie van een duurzame en efficiënte energievoorziening. Hoofdpunten in het moderne energiebeleid zijn:

- Voorzieningszekerheid is geen accuut punt van zorg; de markt kan dat aan. Een punt van aandacht blijft daarbij de groeiende importafhankelijkheid.
- Liberalisering zal zo veel mogelijk worden versneld. Als eerste stap wordt het vrijmaken van de markt voor groene energie voorzien. Een onderdeel hiervan zou een systeem van groencertificaten kunnen zijn.
- Fiscale maatregelen om energiebesparing en duurzame energie te bevorderen.

Maar, rekening houdend met alle veranderingen, zijn nieuwe strategische visies voor het energiebeleid nodig.

Strategische visies

Op dit moment wordt voor energie een aantal visies ontwikkeld. De energievoorziening op de lange termijn, ruwweg tot 2050, is daar één van. Deze visie staat in het teken van mondiale ontwikkelingen, maar gaat ook concreet in op de rol van het Nederlandse aardgas in de ontwikkeling naar een meer duurzame energiehuishouding. In het najaar zal een beleidsrespons op deze lange termijnvisie worden geformuleerd. Medio 2001 zal ook een visie met bijbehorende strategie voor het publieke energieonderzoek worden gepresenteerd waarin onder andere schoon fossiel aandacht zal krijgen.

In een interne markt is voorzieningszekerheid ook een Europees vraagstuk. Eind dit jaar zal de Europese Commissie hierover een mededeling publiceren. Alle energiedragers, mogelijke problemen voor de voorzieningszekerheid van fysieke levering (interconnecties), prijsstabiliteit en de eventuele gevolgen van de uitbreiding van de EU voor de energievoorziening, komen aan de orde.

Klimaat invloeden op het energiebeleid

In de Uitvoeringsnota's Klimaatbeleid (UK I en II) is het kader voor de aanpak van de broeikasgasproblematiek geschetst. Nederland heeft ten aanzien hiervan een reductiedoelstelling van 6% ten opzichte van 1990. Volgens het GC-scenario komt dat overeen met 50 miljoen ton CO₂. In de UK I (Kamerstukken II, 1998/99, 26 603, nrs. 1–2) is aangegeven dat de helft van deze reductiedoelstelling in de periode 2008–2012 met behulp van binnenlandse maatregelen ingevuld zal worden. In het Actieplan Energiebesparing zijn deze binnenlandse maatregelen op energiegebied uitgewerkt.

Uit een op 30 juni 2000 door VROM en EZ georganiseerde bijeenkomst met vertegenwoordigers van betrokkenen en deskundigen, blijkt het beeld voor de uitvoering van de meeste binnenlandse activiteiten positief. Zo laat het zich aanzien dat de producenten van kolengestookte elektriciteitscentrales in Nederland per jaar een bijdrage aan de CO₂-reductie van 6 miljoen ton zullen gaan leveren. Afgezet tegen de 25 miljoen ton reductie die met behulp van maatregelen in het binnenland is dat zeker geen geringe bijdrage. De principeovereenkomst wordt in de zomer van 2000 uitgewerkt.

Op 20 maart 2000 is de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid deel II naar de Tweede Kamer gestuurd (Kamerstukken II, 1999/2000, 26 603, nrs. 28–29). Daarin is het beleid ten aanzien van Joint Implementation (JI), Clean Development Mechanism (CDM) en Emissions Trading (ET) uiteengezet. Nederland zal de andere 25 miljoen ton reductie met behulp van deze mechanismen in het buitenland kunnen realiseren.

De ervaring met het proefprojectenprogramma JI heeft geleid tot de «Emission Reduction Unit Procurement Tender» (ERUPT). Hiermee worden Emission Reduction Units (ERU's) gekocht in andere landen met een Kyoto klimaatdoelstelling. Afhankelijk van de ervaring met de eerste tender volgen nieuwe tenders. Nederland loopt hiermee voorop. Er is dan ook veel internationale belangstelling voor deze aanpak.

De Nederlandse overheid participeert in het Prototype Carbon Fund van de Wereldbank en is gekozen tot voorzitter van het «Participants Commit-

tee». Samen met vijf andere landen en vijftien multinationals ontwikkelt dit Committee projecten, spoort barrières op en doet voorstellen om deze te slechten. Dit levert kennis op over JI en CDM en biedt tegelijkertijd de mogelijkheid draagvlak voor de Nederlandse JI-aanpak te creëren. In EU-verband wordt meegewerkt aan de ontwikkeling van Emission Trading.

In 2002 is het eerste ijkmoment t.a.v. de genoemde mechanismen gepland. De binnenlandse maatregelen, de kosten en de emissie-ontwikkeling evenals de buitenlandse instrumenten JI, CDM en ET worden dan geëvalueerd. Eventuele aanpassingen van het beleid, bijvoorbeeld het inzetten van maatregelen uit het reservepakket, zijn dan aan de orde. Bovendien zal dan meer bekend zijn over de kosten van de aankoop van CO₂-credits en de resultaten van de internationale klimaatconferentie in november 2000 (CoP 6).

Milieusteunkader

Deze zomer heeft de Europese Commissie een concept milieusteunkader gepresenteerd. Het steunkader moet richting geven aan de toelaatbaarheid van milieu- en energiesteun. Dit nieuwe kader gaat waarschijnlijk per 1 januari 2001 in. Nederland heeft er bij de Europese Commissie op aangedrongen zo veel mogelijk ruimte te scheppen voor duurzame stimulering van energiebesparing en duurzame energie.

Regulerende energiebelasting (REB)

In het belastingplan 2001 wordt de derde en laatste tranche ingevuld van de in het Regeerakkoord afgesproken verhoging van de REB tarieven. Verhoging van de tarieven betekent een directe stimulans voor het aanbrengen van energiebesparing zoals de aankoop van energiezuinige apparaten. Ook duurzame energieopties «achter de meter» zoals zonneboilers, warmtepompen, energieopslag, gebouwgebonden pv-installaties en de vraag naar groene energie, worden gestimuleerd met de tariefverhoging.

Bij het onderzoek naar de verdere vergroening van het fiscale stelsel neemt de toekomst van de REB een prominente plaats in. Het CPB bekijkt de effecten van een verbreding van de REB naar grootverbruikers. Halverwege 2001 worden de uitkomsten gerapporteerd aan de Tweede Kamer.

6.2 Verbetering energie-efficiency

Internalisering energiebesparing

Vanaf het begrotingsjaar 2001 wordt een gedeelte van de EZ-begroting voor energiebesparing inclusief bijbehorende beleids- en monitorverantwoordelijkheid, overgeheveld naar de ministeries van Volkshuisvesting Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer (VROM) en Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (LNV). De achterliggende gedachte is dat deze ministeries een grotere beleidsintegratie kunnen bewerkstelligen bij de ontvangende partijen. Bovendien is de interactie van deze ministeries met de doelgroep intensiever, waardoor het bereik groter is.

6.2.1 Instrumenten

Convenanten: benchmarking

Sinds de totstandkoming van het convenant Benchmarking Energie-efficiency in juli 1999, zijn er 118 inrichtingen toegetreden. Samen zijn zij goed voor circa 80% van het energiegebruik van de potentiële benchmark-bedrijven in de industrie. De bedrijven bepalen momenteel de wereldtop waaraan zij zich zullen spiegelen en stellen energie-efficiencyplannen op om de top te bereiken. Het Verificatiebureau benchmarking toetst de uitkomsten. De eerste plannen zullen naar verwachting nog in 2000 worden ingediend bij het bevoegd gezag.

Convenanten: Meer Jaren Afspraken (MJA's)

Bij de nieuwe MJA's is de verdere verbetering van de proces-efficiency opnieuw een centraal thema. Waar mogelijk worden nieuwe thema's in deze MJA's opgenomen, zoals energiezuinig productontwerp, dematerialisatie, efficiency in transport en logistiek, duurzame bedrijventerreinen en duurzame energie. De deelname-eisen aan de nieuwe MJA's bestaan uit een goedgekeurd energiebesparingsplan en de toezegging in 2002 een goedgekeurd energiezorgsysteem operationeel te hebben. Naar verwachting zullen dit najaar de eerste nieuwe MJA's afgesloten kunnen worden.

WarmteKrachtKoppeling (WKK)

Vanwege veranderingen in de energiemarkt staat de ontwikkeling van WKK onder druk. Er zijn aanvullende stimuleringsmaatregelen nodig die zowel gericht zijn op het behoud van bestaande WKK-installaties als op het stimuleren van de bouw van nieuwe WKK. Aangezien er nog steeds rendabele toepassingsgebieden voor WKK zijn, is het belangrijk de juiste doelgroepen te bereiken met de maatregelen. Momenteel wordt gewerkt aan een evenwichtig pakket van maatregelen waarbij een verhoging van de EIA, de omvorming van de BSB en de zogenoemde afdrachtskorting WBM, worden gezien. Hiervoor is additioneel een bedrag van NLG 140 miljoen per jaar beschikbaar. De huidige REB-vrijstelling voor elektriciteit zoals die binnen de inrichting van de warmtekracht-exploitant wordt gebruikt, blijft ook in 2001 gehandhaafd. Daarnaast gaat DTe na of de kostenvoordelen die de inzet van WKK met zich meebrengen, ook via de tarieven aan WKK worden doorgegeven. Ook de tariefopbouw wordt kritisch beschouwd.

Stroomlijning

In 1999 was er sprake van dertig energieprogramma's ingevolge het Besluit subsidies energieprogramma's (BSE). In 2000 is die veelheid teruggebracht tot drie programma's (met daarbinnen deelprogramma's):

1. Energiebesparing in industriële en agrarische bedrijven en algemene energieconversie,
2. Energiebesparing in de gebouwde omgeving en ruimtelijke aspecten en
3. Duurzame energie.

In 2001 zal een verdere stroomlijning binnen deze drie programma's plaatsvinden door ze generieker van karakter te maken. Subsiëring van energiebesparingprojecten op het gebied van verkeer en vervoer, woning-

en utiliteitsbouw en in de primaire agrarische sector vindt niet langer plaats op basis van de BSE, maar binnen de subsidiestelsels van de verantwoordelijke ministeries. Dit is het gevolg van de internalisatie van het energiebesparingsbeleid, de overheveling van taken op het gebied van energiebesparing naar andere ministeries. Ook dit komt de stroomlijning ten goede.

Sinds 1999 zijn er stappen gezet om de toegankelijkheid van het BSE-instrument te vergroten. Het betrof onder andere een meer klantgerichte opvang en doorverwijzing van ondernemers en een betere inrichting van internetsites. De effecten van deze wijzigingen worden gemonitord zodat bijsturing kan plaatsvinden.

6.3 Verhoging aandeel duurzame energie

Het bevorderen van duurzame energie is en blijft een belangrijk beleids-onderwerp. Om het voor 2020 geplande aandeel duurzame energie te behalen is een aanzienlijke verhoging van het aandeel duurzame energie nodig. Om die verhoging te realiseren wordt aan de vraag- en de aanbod-zijde een actief beleid gevoerd

Versterking vraag naar duurzame energie

Om de vraag naar duurzame energie te bevorderen worden de volgende beleidsvoornemens gerealiseerd.

1. De geplande derde tranche in de verhoging van de regulerende energiebelasting (REB) geeft een belangrijke impuls aan de vraag naar duurzame energie. Door de verhoogde REB wordt fossiele energie duurder ten opzichte van duurzame energie dat een nihil tarief van de REB kent. Dit heeft een krachtig, positief effect op de concurrentiepositie van duurzame energie.
2. Het kabinet heeft besloten om met ingang van 2001 circa NLG 60 miljoen extra beschikbaar te stellen voor de toepassing van duurzame energie bij particulieren. Bij de uitwerking wordt primair gedacht aan de bevordering van het gebruik van zon-pv, maar ook andere maatregelen zullen in beschouwing worden genomen zoals zonneboilers, warmtepompen en daglichtvoorzieningen. Deze impuls zou vorm kunnen krijgen door de EnergiePremieRegeling uit te breiden naar duurzame energie. VROM en EZ zijn momenteel gezamenlijk bezig dit uit te werken.
3. De recente wijziging van de Elektriciteitswet biedt de mogelijkheid de markt voor groene stroom versneld te liberaliseren. Naar verwachting leidt dit tot een toename van de vraag naar groene stroom.

Onderzoek heeft uitgewezen dat er een grote potentiële vraag bestaat naar duurzame energie en dat klanten (huishoudens, bedrijven en instellingen) bereid blijken meer te betalen voor groene stroom. Deze autonome ontwikkeling heeft een positief effect op de vraag naar duurzame energie. En leidt tot een toename in de omzet van groene stroom van de energiedistributiebedrijven.

In het kader van het Milieu Actie Plan (MAP) namen de energiedistributiebedrijven de resultaatsverplichting op zich in 2000 3,2% van hun elektriciteitsomzet te dekken met opwekking uit duurzame bronnen. Begin 2001 wordt gezien of dit resultaat daadwerkelijk behaald is.

Versterking aanbod van duurzame energie

De vraag naar duurzame energie neemt toe. Natuurlijk moet er dan voldoende aanbod zijn. Het aanbod wordt langs drie pijlers versterkt:

1. De prijs-prestatieverhouding wordt verbeterd door uitvoering van ECN en Novem programma's.
2. De regeling Groen Beleggen is zodanig aangepast dat investeerders in duurzame energie profiteren van een verlaagd rentepercentage. Ook fiscale instrumenten als EIA, Vamil en de REB dragen bij aan het aantrekkelijk maken van investeringen in duurzame energie-opties. Dit is van wezenlijk belang voor het bevorderen van marktpenetratie.
3. In 2001 wordt de campagne «Duurzame Energie Vanzelfsprekend» voortgezet. Deze succesvolle campagne draagt bij aan de kennis over en belangstelling voor duurzame energie. Hetzelfde geldt voor het Projectbureau Duurzame Energie. In 2001 wordt bezien of, en zo ja, in welke vorm de PDE-activiteiten voortgezet worden.

De recente afspraken over CO₂-emissiereductie met de eigenaren van kolencentrales vormen een impuls voor de inzet van biomassa in de Nederlandse energievoorziening. Met de reductie van 6 mln. CO₂ draagt de sector zeer substantieel aan bij het beperken van de nationale CO₂-emissies. Hiermee wordt een kwart van de binnenlandse doelstelling zoals geformuleerd in UKI gehaald. Het onlangs tot stand gekomen akkoord op hoofdlijnen tussen de elektriciteitssector en de overheid voorziet onder andere in een essentiële vergroting van de inzet van biomassa. Als gevolg daarvan zal, in de periode tot 2010, het aandeel duurzame energie verdubbelen ten opzichte van de inzet in 1999 tot circa 70 PJ. Het aandeel biomassa in de doelstelling voor duurzaam voor 2010 wordt via dit akkoord vrijwel volledig ingevuld. Nog in 2000 zullen nieuwe emissie-eisen voor biomassaverwerking worden vastgesteld. De bestaande onduidelijkheden worden dan weggenomen. Het niveau van de eisen zal zodanig zijn dat de inzet van biomassa voor energie-opwekking niet in het gedrang komt.

Er zijn voldoende technisch mogelijke landlocaties aanwezig om de doelstelling van 1500 MW in 2010 te realiseren. Bestuurlijke knelpunten vormen de voornaamste oorzaak voor het achterblijven van de daadwerkelijke realisatie van grootschalige duurzame energie-opties met name bij windturbines. Uit het Inter Provinciaal Overleg blijkt dat alle provincies bereid zijn om in 2000 een nieuwe bestuursovereenkomst plaatsingsproblematiek windenergie te sluiten met de rijksoverheid. Voor de plaatsing van windturbines op zee wordt in interdepartementaal verband gewerkt aan het juridisch kader voor windenergie-winning op het continentaal plat. De planologische procedure voor het near shore-windpark mondt binnenkort uit in een kabinetsbesluit over de definitieve locatie.

HOOFDSTUK 7 BEHEER EN BESTUUR

Financieel beleid en beheer

«Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording»

De VBTB-begroting is binnen EZ inmiddels een bekend fenomeen. Een belangrijk doel, te weten het EZ-breed agenderen van het gedachtegoed van de regeringsnota «Van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording», is daarmee bereikt. Er is de afgelopen tijd veel geïnvesteerd in VBTB. De voorbeeldbegroting van EZ, waar in september 2000 over gesproken is tussen de Tweede Kamer en EZ, is daar een resultaat van. Na het opleveren van de voorbeeldbegroting in mei 2000 is de aandacht verschoven naar de daadwerkelijke voorbereiding van de implementatie. Daarvoor resteert betrekkelijk weinig tijd, omdat de begrotingsvoorbereiding 2002 reeds eind 2000 start. Belangrijke activiteiten zijn in dat kader het uitwerken van de gegevensverzamelingen die noodzakelijk zijn voor een adequate oplevering van prestatie-indicatoren en de aanpassing van geautomatiseerde systemen, zoals de begrotingsadministratie van EZ. De Tweede Kamer zal eind 2000 in een tweede vervolgrapportage VBTB nader geïnformeerd worden over de stand van zaken van het implementatieproces.

Financieel beheer

Het toezicht op de rechtmatigheid van uitgaven geeft sinds enige jaren een bevredigend beeld. De Algemene Rekenkamer stelt in haar rechtmatigheidsonderzoek over 1999 vast dat het financieel beheer bij EZ een positieve ontwikkeling vertoont. Dit ondanks de extra inspanningen die de operatie VBTB vergt van de organisatie. Uiteraard zijn op onderdelen verbeteringen mogelijk. Deze verbeterpunten worden door EZ aangepakt.

In 1998 is besloten om, voor een geselecteerd aantal dossiers, de ex ante-toetsing op rechtmatigheid van een financieel dossier te decentraliseren. Deze ex ante-toetsing komt in voorkomende gevallen bij de financiële stafbureaus van Directoraten-Generaal te liggen, waarbij de centrale directie Financieel-economische Zaken (FEZ) ex post-toezicht uitvoert. Deze verschuiving wordt gefaseerd doorgevoerd. Daar waar de noodzakelijke randvoorwaarden aanwezig zijn, vindt verdere decentralisatie plaats.

Misbruik en oneigenlijk gebruik (M&O)

Medio dit jaar heeft EZ besloten tot diverse maatregelen die moeten leiden tot een verbetering van het beleid ter voorkoming van M&O. Deze maatregelen bestaan uit:

- Het in één centraal document vastleggen van het M&O-beleid van EZ;
- Een expliciete toetsing op M&O-aspecten aan de hand van een checklist bij de opzet en aanpassing van regelingen;
- Het bepalen van één meldingsdefinitie voor subsidies (zowel voor nationale als EU-subsidies);
- Het instellen van een centraal meldpunt M&O binnen het ministerie. Dit meldpunt behoort tevens een expertisefunctie te hebben ten einde een uniforme interpretatie van regelgeving te bevorderen.

Deze maatregelen zullen zo veel mogelijk reeds in 2000 worden geïmplementeerd.

De planning en control cyclus

De bestaande werkplancyclus bestrijkt reeds enige jaren de gehele organisatie van EZ en heeft zijn waarde voor de bedrijfsvoering van het ministerie ruimschoots bewezen. Medio 2000 is besloten tot een vernieuwing van de werkplancyclus die zal aanvangen met de cyclus 2001. Een vernieuwend element is de meer thematische benadering. De onderdelen van het ministerie worden enerzijds uitgenodigd aan te geven welke bijdrage zij kunnen leveren aan bepaalde gezichtsbepalende EZ-brede thema's en worden anderzijds uitgedaagd thema's aan te dragen die in hun visie voor EZ gezichtsbepalend kunnen zijn. Mede op basis van inbreng van de organisatieonderdelen wordt voor EZ een concernagenda, alsmede een samenvattend EZ-werkplan opgesteld. Uiteraard zullen de beleidsmatige elementen van de concernagenda gekoppeld worden aan de «beleidsagenda» die EZ met ingang van 2002 in de VBTB-begroting zal presenteren. De werkplancyclus en de begrotingscyclus worden daarmee hechter verbonden dan tot nu toe het geval was.

Budgetteringsafpraak

Gezien de waarde van de budgetteringsafpraak voor de doelmatigheid van het begrotingsoverleg wordt genoemde afspraak tussen de Ministeries van Financiën en EZ voortgezet. De reikwijdte van de budgetteringsafpraak is vermeld in de inleiding van de artikelsgewijze toelichting.

Personeel, organisatie en informatiemanagement

EZ wordt geconfronteerd met een aantal turbulente maatschappelijke ontwikkelingen:

- De arbeidsmarkt verandert van een aanbodmarkt in een vraagmarkt. De nieuwe medewerker wenst individuele keuzes te maken als het gaat om werken, leren en zorgen.
- De informatie- en communicatietechnologie ontwikkelt nieuwe (toepassings)mogelijkheden. EZ vindt dat zij, als ministerie dat ICT beleid uitdraagt in Nederland, bij de benutting hiervan voorop moet lopen.
- De politiek-bestuurlijke context wordt complexer. Beleidsproblemen overstijgen de afzonderlijke maatschappelijke sectoren en ministeries, de overheid krijgt steeds meer een regierol in de beleidsvorming.

Om adequaat op deze ontwikkelingen in te spelen moet een integraal personeel-, organisatie- en informatiemanagementbeleid primair gericht zijn op een flexibilisering van de gehele organisatie, op speelruimte voor de vrije inzet van mensen en kennis binnen het ministerie.

In dat kader luidt de missie van EZ op het terrein van personeel, organisatie en informatiemanagement:

«zorgdragen voor een flexibele organisatie door het inzetten op de juiste plaats en tijd van medewerkers met de juiste kennis.»

Dat betekent:

«een flexibele organisatie...»:

Om steeds complexere problemen op te kunnen lossen zal EZ in staat moeten zijn om medewerkers naar behoefte te kunnen inzetten. Daarom wordt ernaar gestreefd om over de grenzen van de eigen directie – of zelfs het eigen ministerie – heen samen te werken. Werken in projectverband is daartoe een middel; projectmatig werken wordt volgend jaar elektronisch ondersteund.

«...van de inzet van mensen...»:

Voor een effectieve en flexibele inzet van medewerkers is het noodzakelijk dat bekend is welke kwaliteiten op welke plaats in de organisatie nodig zijn («vraag») en dat bekend is welke kwaliteiten in huis aanwezig zijn («aanbod»). Op die manier wordt het mogelijk om op aanwezige en gewenste kwaliteiten van medewerkers te sturen: competentie-management. Wanneer ook de bij de medewerkers aanwezige en gewenste competenties of talenten in beeld worden gebracht, wordt het mogelijk om gerichte persoonlijke ontwikkelingstrajecten uit te zetten: employability management.

Via het intranet is hiermee reeds een start gemaakt. Het komende jaar zal dit systeem in grote delen van het ministerie worden uitgerold. Serieuze aandacht voor persoonlijke ontwikkeling maakt EZ bovendien een aantrekkelijke werkgever, zowel voor huidige als potentiële medewerkers (instroom).

«...en van kennis»:

Het snel beschikbaar krijgen en optimaal benutten van kennis en informatie wordt steeds meer een cruciale succesfactor, zowel naar binnen als naar buiten. Goed kennismanagement is daarbij essentieel. Binnen EZ worden inmiddels expertsystemen opgezet met informatie over kennis, werkervaring en opleiding. Ook is kortgeleden gestart met het digitaliseren van poststromen en archieven. Doel daarvan is het ondersteunen van bedrijfsmatiger werken door zowel documenten als de informatie in de documenten beter op te slaan, te verspreiden, toegankelijker te maken, sneller beschikbaar te stellen en te herbewerken. Kennis, informatie en communicatiekanalen worden ook voor derden toegankelijk en interactief gemaakt (EZ-winkel op internet). Zoals eerder aangegeven zal Senter dit najaar de eerste elektronische WBSO-aanvraag in behandeling nemen, terwijl eveneens dit najaar een proefwebsite wordt geopend met een elektronisch zoekstelsel voor (vooralsnog EZ)-regelingen¹¹. Het Bureau I.E. biedt via Internet toegang tot een drietal octrooizoeksystemen en is bezig met een pilot voor o.a. het elektronisch indienen van octrooiaanvragen.

EZ heeft het professioneel inkopen en aanbesteden bij de overheid op de agenda gezet, en heeft zichzelf daarmee verplicht op dit gebied een voortrekkersrol te spelen. Er zal veel moeten gebeuren, maar een eerste begin is gemaakt. Zo worden de Europese aanbestedingen gepubliceerd op de EZ-internetsite en zal, zodra mogelijk, ook een start worden gemaakt met het elektronisch aanbesteden van projecten onder de Europese aanbestedingsgrens. De ambitie van het kabinet om uiterlijk in 2002 25% van de publieke dienstverlening via elektronische weg af te handelen¹² heeft ook flinke consequenties voor EZ. Vanuit de voorbeeldfunctie van EZ op ICT-gebied hoort EZ hierbij voorop te lopen. Uiteraard dient voor een adequate elektronische dienstverlening de organisatie voldoende te zijn toegerust. De komende twee jaar zal EZ hard aan de slag gaan om haar voorbeeldfunctie waar te maken en de organisatie optimaal toe te snijden op het e-government tijdperk.

Arbeidsmarkt

Om de positie van EZ op de arbeidsmarkt te verstevigen wordt gewerkt aan de uitbreiding van het pakket secundaire arbeidsvoorwaarden, waaronder het bieden van buitenschoolse opvang voor 4-12-jarigen. Het personeelsbestand van EZ (exclusief CBS) bestond op 31-12-1999 voor 37% uit vrouwen. Het aanbod van managementtalent heeft in de promovabelenronde van 1999 geleid tot 9 promovabele kandidaten,

¹¹ Zie ook bijlage 14.

¹² Zoals geformuleerd in de nota «De digitale Delta», het actieprogramma «Elektronische overheid» en nader uitgewerkt in de brief «ICT toepassing bij reductie Administratieve Lasten» (TK, 1999/2000, 26 643, nr. 7).

waarvan 7 vrouwen (tegenover 1998: 9 promovabele kandidaten, waarvan 2 vrouwen). Momenteel wordt een nieuw MD-beleid ontwikkeld dat vooral gericht is op ontwikkelingstrajecten en waarin aanbevelingen worden verwerkt uit een onderzoek naar belemmeringen die vrouwelijk managementtalent ondervinden bij het doorgroeien binnen EZ. Bovendien zijn er in het afgelopen jaar twee vrouwelijke directeuren en een plaatsvervangend directeur benoemd.

C. TOELICHTING PER BEGROTINGSARTIKEL

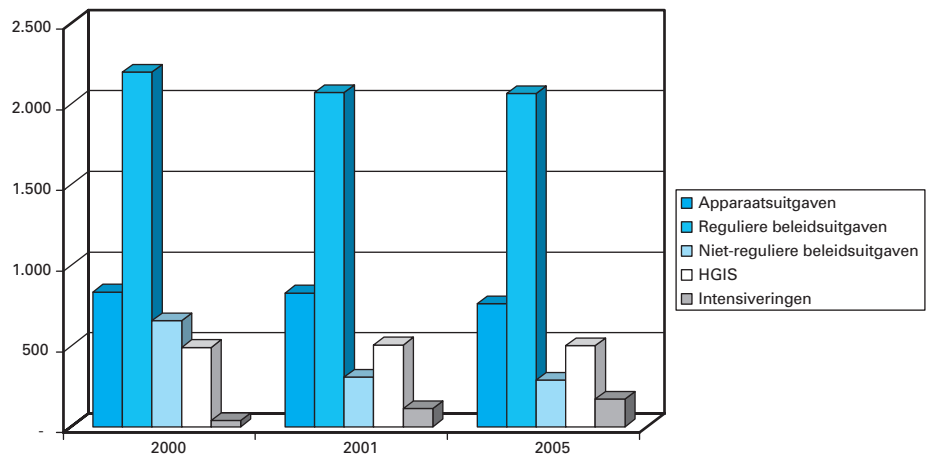
INLEIDING

Deze inleiding schetst in hoofdlijnen de samenstelling van de ontwerp-begroting 2001 van EZ (paragraaf 1) en de meest omvangrijke mutaties op de EZ-begroting, inclusief de intensiveringen waartoe het kabinet dit voorjaar heeft besloten (paragraaf 2). Paragraaf 3 gaat nader in op de intensiveringen die samenhangen met het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. In paragraaf 4 zijn specificaties opgenomen van de EZ-uitgaven die vallen onder de Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) en het Grote Steden Beleid (GSB). Ook is een specificatie opgenomen van de budgetteringsafspraken die bestaat tussen het Ministerie van Financiën en EZ (paragraaf 5) en wordt inzicht gegeven in het instrumentarium dat gericht is op het MKB (paragraaf 6). Tot slot gaat paragraaf 7 in op de in de artikelsgewijze toelichting gehanteerde begrotingspresentatie.

1. Begrotingstotalen en samenstelling op hoofdlijnen

Onderstaande grafiek geeft inzicht in de omvang van de EZ-meerjaren-begroting en de verdeling daarvan over apparaatsuitgaven, reguliere beleidsuitgaven, niet-reguliere beleidsuitgaven¹³, HGIS-uitgaven en de in het voorjaar van 2000 in het kabinet afgesproken intensiveringen¹⁴.

Kasuitgaven EZ in 2000, 2001 en 2005 (mln)

2. Majeure mutaties ontwerp-begroting 2001

Onderstaande tabellen bevatten de belangrijkste mutaties ten opzichte van de ontwerp-begroting 2000, inclusief de in het voorjaar van 2000 afgesproken intensiveringen op de EZ-begroting. Voor een toelichting op de afzonderlijke posten wordt verwezen naar het desbetreffende artikel. Een deel van de in deze tabel opgenomen mutaties is reeds toegelicht in de eerste suppletore begroting 2000. De HGIS-mutaties worden eveneens afzonderlijk gepresenteerd in paragraaf 4.

¹³ Betreft KSG (03.07), Nedcar (03.08), afwikkeling WIR (08.01) en doorsluitposten (09.21 en 09.22).

¹⁴ Betreft naast het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie, extra beleidsuitgaven op het gebied van Europese statistieken (CBS), de Energie Investeringsaftrek Non Profit (EINP), marktwerking, administratieve lasten en innovatief aanbesteden.

Majeure mutaties

Uitgaven (x NLG 1 mln)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Stand MN 2000	3 683,1	3 687,1	3 696,9	3 671,8	3 658,6	
ECD naar Financiën (01.01)	- 40,6	- 40,0	- 38,6	- 38,4	- 38,3	
Europese statistieken CBS (01.01)		10,0	10,0	10,0	10,0	
Marktwerking en adm.lasten (01.01/01.15/05.21)	7,2	12,3	12,5	12,5	12,5	
Toevoeging loon- en prijsbijstelling (01.03/01.04)	52,0	57,3	62,4	65,7	66,8	
Toevoeging kennis & innovatie (zie paragraaf 3)	17,0	56,2	85,6	121,1	124,9	
Innovatief aanbesteden (02.02)	8,5	9,5	7,0			
Temporisatie EET en Gigaport (02.02/02.13)	15,5	3,0	1,0			
Generale kasschuif (02.03/02.08/09.03)	119,3	- 44,9	- 26,1	- 41,7	- 5,1	
Van Defensie voor JSF (02.08)	13,0	13,0	13,0	4,5		
Regeling experimentele faciliteiten (02.12)		15,0	10,0			
Van Defensie voor KSG (03.07)	12,5					
Nedcar (03.08)	206,9					
Bedrijventerreinen (04.10)		10,0	15,0	25,0	25,0	
Rijkswerf Den Helder (04.11)		18,7	12,0	22,3		
HGIS (zie paragraaf 4)	39,2	50,2	20,2	8,5	12,0	
WIR (08.01)	15,0	- 30,0	- 15,0	- 7,0	- 2,0	
Internalisering energiebeleid (09.01)		- 11,1	- 21,3	- 28,2	- 33,0	
EINP (09.01)	3,0	8,5	10,0	10,0	10,0	
CO ₂ -reductie (09.07)	32,0					
Desaldering COVA (09.21)		- 25,8	- 22,6	- 22,6	- 22,6	
Compensatie eindejaarsmarge (diverse artikelen)	- 20,5					
Uitgaven u.h.v. specifieke ontvangsten (diverse artikelen)	55,3	18,4	- 10,2	12,2	29,3	
Overig (diverse artikelen)	2,9	10,9	4,3	0,4	7,8	
Stand MN 2001	4 221,4	3 828,3	3 826,2	3 825,9	3 855,8	3 789,7

Ontvangsten x NLG 1 mln	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Stand MN 2000	3 726,4	3 506,4	3 015,8	3 022,5	2 947,8	
Temporisatie Fes-bijdrage EET/Gigaport (02.05)	15,5	3,0	1,0			
Bijdrage Fes kennis & innovatie (02.05)		50,0	50,0	50,0	50,0	
Bijdrage Fes bedrijventerreinen (02.05)		10,0	15,0	25,0	25,0	
Bijdrage Fes regeling exp.faciliteiten (02.05)		15,0	10,0			
Wegvallen dividend Hoogovens (03.01)	- 16,1	- 16,1	- 16,1	- 16,1	- 16,1	
Nedcar (03.03)	224,7					
Grondopbrengst Beek (04.03)		- 30,0				
Holland Casino's, generaal deel (05.12)	- 9,0	- 3,5		7,5	17,5	
HGIS (zie paragraaf 4)	4,9	- 1,2	- 1,2	- 1,2	- 1,2	
WIR (08.01)	- 5,0	- 4,0	- 1,0			
Aardgasbaten (09.01)	936,0	1 462,0	1 638,0	1 170,0	877,0	
Desaldering COVA (09.21)		- 25,8	- 22,6	- 22,6	- 22,6	
Specifieke ontvangsten t.b.v. uitgaven (diverse artikelen)	55,3	18,4	- 10,2	12,2	29,3	
Overig (diverse artikelen)	- 1,2	0,9	- 1,8	- 4,9	- 1,0	
Stand MN 2001	4 931,6	4 985,2	4 676,9	4 242,4	3 905,6	3 929,7

3. Intensiveringen Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie

Bij de begrotingsvoorbereiding 2001 heeft het kabinet besloten tot diverse intensiveringen op de EZ-begroting in het kader van het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere inhoudelijke toelichting op die intensiveringen wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting bij deze begroting. In onderstaande tabel worden de bijbehorende kasbedragen gepresenteerd.

Kasbedragen x NLG1000	2000	2001	2002	2003	2004
1. Vraaggestuurd en innovatiefgericht fundamenteel-strategisch onderzoek	1 500	5 500	10 500	17 750	25 000
2. Investeren in kennisontwikkeling (IOP's)		552	3 135	5 770	7 860
3. Concurreren met ICT-competenties		25 400	32 800	40 200	47 600
<i>Baanbrekende applicatieprojecten</i>		7 400	14 800	19 200	26 600
<i>Fundamenteel vraaggericht onderzoek</i>		3 000	3 000	6 000	6 000
<i>Halfgeleidertechnologie Medea II</i>		15 000	15 000	15 000	15 000
4. Kennisoverdracht MKB	13 250	25 750	24 750	27 000	27 000
<i>Bedrijfsgerichte kennisoverdracht instrumentarium</i>		5 500	11 000	11 000	11 000
<i>Branchegerichte kennisoverdracht instrumentarium</i>		2 250	6 750	9 000	9 000
<i>Syntens</i>		2 000	2 000	2 000	2 000
<i>Innovatienet (website)</i>	3 500	3 500			
<i>Implementatie Ondernemerschapsnota</i>	2 250	5 000	5 000	5 000	5 000
<i>ICT-campagne</i>	7 500	7 500			
5. Technostartersclusters	2 000	5 000	20 000	30 000	20 000
6. Investeren in Arbeid & Onderwijs	3 375	9 540	14 940	18 120	22 440
Totaal kennis en innovatie	20 125	71 712	106 125	138 840	149 900

De dekking van deze intensiveringen vindt plaats uit de middelen die hiervoor bij besluitvorming in het voorjaar van 2000 door het kabinet ter beschikking zijn gesteld en uit een bijdrage van het Fonds Economische Structuurversterking (Fes). Het resterende deel van de dekking is gevonden via een prioritaire toewijzing van prijsbijstelling aan deze intensiveringen. Onderstaande tabel geeft hiervan een overzicht.

Kasbedragen x NLG1000	2000	2001	2002	2003	2004
Besluitvorming in het voorjaar van 2000	17 000	6 200	35 600	7 1 100	74 900
Bijdrage van het Fes		50 000	50 000	50 000	50 000
Prioritering prijsbijstelling	3 125	15 512	20 525	17 740	25 000
Totaal dekking kennis en innovatie	20 125	71 712	106 125	138 840	149 900

4. Homogene Groep Internationale Samenwerking (HGIS) en Grote Steden Beleid (GSB)

Sinds 1997 valt een deel van de EZ-begroting onder de HGIS en daarmee onder het aparte budgettaire regime voor de HGIS. Onderstaand overzicht bevat de HGIS-relevante posten in de EZ-begroting.

Meerjarenramingen HGIS

(Kasbedragen x NLG 1 mln)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Uitgaven</i>						
01.01-050 Ambtelijk personeel TWA	3,972	4,045	4,093	4,093	4,093	4,093
01.01-111 Materieel voorlichting DG BEB	0,051					
01.01-550/560/570 Apparaatskosten EVD	19,908					
01.55-040 Bijdrage DG BEB aan Senter	17,434	17,397	17,397	17,397	17,397	17,397
02.02-760 Specifieke bedrijfsgerichte technologie stimulering	0,801	0,891	0,904	0,867	1,400	1,400
02.03-011 BIT / opkomende markten	6,996	9,235	9,254	8,870	8,870	8,870
04.11-040 Toeristisch beleid, WTO	0,350	0,355	0,359	0,359	0,359	0,359
07.01 Internationale organisaties	15,550	17,230	15,949	15,949	15,949	15,949
07.02 Bevordering buitenlandse economische betrekkingen	41,801	47,171	51,625	53,828	52,735	53,175
07.03 Stimulering exportactiviteiten	213,611	219,653	168,119	125,561	115,241	117,111
07.04 EVD	29,026	46,188	45,881	45,881	45,881	45,881
07.05 Afwikkeling Economische hulp Oost-Europa tot 2000	122,213	72,897	45,500	31,000	15,000	5,000
07.07 Economische samenwerking en kennisoverdracht	15,850	54,094	91,504	108,830	120,710	128,400
09.07 Joint -Implementation	4,000	18,780	51,280	82,540	86,040	105,434
Totaal HGIS-uitgaven	491,563	507,936	501,865	495,175	483,675	503,069
<i>Ontvangsten</i>						
07.01 BEB	9,000	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000
07.02 EVD	2,223					
Totaal HGIS-ontvangsten	11,223	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000

Het HGIS-relevante deel van de EZ-begroting is ten opzichte van de ontwerpbegroting 2000 gewijzigd door enkele omvangrijke mutaties. De grote mutaties betreffen de toedeling van de eindejaarsmarge 1999, het toevoegen aan de EZ-begroting van middelen voor de Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM) en het Programma Starters op Buitenlandse markten (PSB) uit de intensiveringsruimte HGIS en het aanpassen van de kasraming voor Joint Implementation (JI). Onderstaand overzicht geeft het geheel van mutaties:

Mutaties HGIS-relevante middelen ten opzichte van ontwerpbegroting 2000

(Kasbedragen x NLG 1 mln)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
<i>Uitgaven</i>						
Stand MN 2000	452,364	457,700	481,699	486,699	471,699	
Meerontvangsten	4,921	1,000	1,000	1,000	1,000	
Loon- en prijsbijstelling uit intensiveringsruimte	2,158	2,159	2,159	2,159	2,159	
Verhoging GOM uit intensiveringsruimte	50,000	50,000				
Verhoging PSB uit intensiveringsruimte	3,120	5,520				
Eindejaarsmarge 1999			17,950			
Verlaging uitgavenraming EVD met ontvangstenraming EVD		- 2,223	- 2,223	- 2,223	- 2,223	
Aanpassing kasraming Joint Implementation	- 21,000	- 6,220	1,280	7,540	11,040	
Stand HGIS-uitgaven MN 2001	491,563	507,936	501,865	495,175	483,675	503,069
<i>Ontvangsten</i>						
Stand MN 2000	6,302	5,223	5,223	5,223	5,223	
Incidentele terugontvangst subsidietoezegging Indonesië	3,921					
Structurele verhoging ontvangsten gemengde kredieten	1,000	1,000	1,000	1,000	1,000	
Afboeking ontvangsten EVD ivm. Agentschapsvorming		- 2,223	- 2,223	- 2,223	- 2,223	
Stand HGIS-ontvangsten MN 2001	11,223	4,000	4,000	4,000	4,000	4,000

Op de EZ-begroting worden de uitgaven voor GSB geraamd op artikel 04.10 Investerings in stedelijke en regionale economische ontwikkeling. Het budget van EZ binnen GSB wordt ingezet onder de noemer stads-economie. Voor de convenantsperiode 1999–2003/4 wordt door EZ een totaal bedrag van NLG 252 mln voor fysieke stadseconomie beschikbaar gesteld. Dit budget wordt via de ISV-wet ingezet. Voor de niet-fysieke stadseconomie wordt voor de periode 1999–2003 een totaal bedrag van NLG 111 mln ingezet. Door de toevoeging van de vijf aanleungemeenten (G5) is bij eerste suppletore begroting 2000 het stadseconomie-budget incidenteel opgehoogd met in totaal NLG 6,1 mln (NLG 3,6 mln fysiek en NLG 2,5 niet-fysiek). Gezien het karakter van de niet-fysieke projecten (kortlopend) en mede op verzoek van de steden zelf, heeft EZ het kasritme van dit deel van het GSB-budget versneld (beschikbare middelen na 2004 naar voren gehaald).

Meerjarenramingen GSB

(Kasbedragen x NLG 1 mln)	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Stand MN 2000	18,2	28,9	44,3	67,5	72,5	
Verhoging tbv G5 (aanleungemeenten)	1,3	1,8	1,2	1,8		
Actualisatie kasritme	3,9	1,3	7,7	10,1	19,9	
Stand GSB-uitgaven MN 2001	23,3	31,9	53,1	79,4	92,4	88,4

5. Budgetteringsafpraak

Voor het grootste deel van de EZ-begroting bestaat tussen het Ministerie van EZ en het Ministerie van Financiën een budgetteringsafpraak. Daarmee wordt beoogd het doelmatig beheer te stimuleren en het overleg tussen vakdepartementen te vereenvoudigen. Voor de artikelen die vallen onder de HGIS geldt een afwijkend regime. Alle niet-HGIS artikelen vallen onder de budgetteringsafpraak, met uitzondering van de volgende artikelen:

Uitgaven

- 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fes
- 03.08 Nedcar
- 08.01 Investeringsbijdragen en toeslagen WIR
- 09.21 COVA
- 09.22 Uitkering aan houder certificaten EBN B.V.

Ontvangsten

- 02.05 Ontvangsten uit het Fes
- 03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie (voorzover het dividendontvangsten betreft)
- 04.03 Diverse ontvangsten regionaal beleid (voorzover het dividendontvangsten betreft)
- 05.12 Opbrengst casino's
- 08.01 Ontvangsten WIR
- 09.01 Aardgasbaten
- 09.02 Uitkeringen EBN B.V.
- 09.03 COVA
- 09.04 Dividend UCN N.V.

6. Overzicht MKB-instrumenten:

Onderstaand is een overzicht opgenomen van EZ-instrumenten die primair gericht zijn op het MKB. Voor een nadere toelichting op de afzonderlijke instrumenten wordt verwezen naar de bijlage bij deze begroting inzake financiële stimulansen van EZ (bijlage 6).

EZ-regelingen MKB

	Verplichtingen 2001 (x NLG 1 mln)	Artikel(sub)
• Referentieprojecten milieu	4,0	02.02 710
• Twinning	*	02.02 745
• Haalbaarheidsprojecten MKB	47,6	02.02 810
• Syntens	68,7	02.05 030
• Subsidieregeling Kennisdragers in het MKB (KIM)	7,0	02.12 070
• Economisch Instituut MKB (EIM)	8,4	05.02 010
• Projecten MKB en ondernemerschap (PMO)	10,8	05.02 520
• Borgstellingsregelingen	1 000,7	05.03
• Bedrijfsbeëindigingshulp (gesloten voor nieuwe toetreders)	10,8	05.05
• Subsidieregeling startende exporteurs (PSB)	16,0	07.02 130

* Evaluatie van het Twinning-netwerk wordt uitgevoerd. De resultaten van de evaluatie zullen worden gemeld aan de Tweede Kamer. Besluitvorming over Twinning zal later plaatsvinden.

Voor een overzicht van fiscale regelingen die openstaan voor het MKB, wordt verwezen naar bijlage 4 van de Miljoenennota 2001 over belasting-uitgaven. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de relevante maatregelen die zijn ingevoerd in het kader van het Ondernemerspakket 21^e eeuw. Voor een inhoudelijke toelichting op hoofdlijnen wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting bij deze begroting.

Ingevoerd in het kader van het Ondernemerspakket 21^e eeuw

- Verlaging Vpb-tarief naar 30% over winst tot NLG 50 000
- Schrappen ombuiging WBSO en investeringsaftrek
- Omvorming vervangingsreserve in herinvesteringsreserve
- Fiscale begeleiding herstructurering land- en tuinbouw
- Verruiming doorschuifregeling
- Verruiming investeringsaftrek
- Regeling terugkeer uit de BV
- Verlaging kapitaalsbelasting naar 0,55%
- Vereenvoudiging procedure afdrachtvermindering S&O
- Betalingsregeling inzake stakingswinst ondernemerswoning
- Teruggaafregeling paarse dieselolie
- Aanpassing WBSO: inflatiecorrectie schijven en extra verhoging, verhoging percentage (techno)starters
- Invoering regeling durfkapitaal

7. Begrotingspresentatie

Getracht is het overzicht van het EZ-instrumentarium en het inzicht in de samenhang te verbeteren door in de artikelsgewijze toelichting – daar waar dienstig – aan het begin van de (hoofd)beleidsterreinen een figuur op te nemen waarin het desbetreffende instrumentarium op samenhangende wijze wordt gepresenteerd. In de figuren, die veelal de vorm van een matrix hebben, wordt het instrumentarium zoveel mogelijk geclusterd

naar relevante categorieën en onderdelen. Vanwege de verschillen tussen de beleidsterreinen en de instrumenten zijn uiteraard ook de figuren verschillend van opzet.

Voorts zijn vanwege de compactheid en leesbaarheid van de begroting alleen de grotere en/of belangrijke mutaties toegelicht. Concreet is bij de toelichting van mutaties de volgende richtlijn gehanteerd:

- Verplichtingen- en ontvangstenmutaties die beleidsmatig relevant zijn of die groter zijn dan f 0,5 mln worden separaat gepresenteerd in de specificatietabel bij de artikelen en zo nodig nog nader toegelicht, waarbij mutaties groter dan f 2,5 mln in ieder geval nader worden toegelicht.
- De overige verplichtingen- en ontvangstenmutaties worden geclusterd gepresenteerd en alleen nader toegelicht wanneer het saldo van het cluster groter is dan f 2,5 mln.

1. UITGAVEN EN VERPLICHTINGEN

01.00 ALGEMEEN

Op dit hoofdbeleidsterrein zijn de apparaatsuitgaven van EZ, enkele parkeerartikelen, de uitgaven voor het Europees Octrooibureau, Adviescolleges en de bijdrage aan het agentschap Senter geraamd.

01.01 Apparaatsuitgaven EZ

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de apparaatsuitgaven geraamd van het kernministerie en de buitendiensten. Tot het kernministerie worden gerekend de algemene leiding, de diensten voor de beleidsontwikkeling en -uitvoering en de ondersteunende diensten. Ten behoeve van het inzicht in de apparaatsuitgaven wordt per dienstonderdeel van EZ (kernministerie en buitendiensten) het apparaatsbudget in beeld gebracht. Het apparaatsbudget is daarbij verdeeld over de onderdelen «ambtelijk personeel», «overig personeel» en «materieel».

Kengetallen kernministerie en buitendiensten

Hierna worden drie tabellen met kengetallen gepresenteerd. De eerste tabel geeft inzicht in de opbouw van de totale personele raming voor EZ en de tweede tabel in de verdeling van de personele en materiële budgetten over de dienstonderdelen van het kernministerie en de buitendiensten (zie ook bijlage 1 voor het aantal begrotingsplaatsen per organisatie-eenheid). In de derde tabel wordt een uitsplitsing van het automatiseringsbudget van het kernministerie gepresenteerd. In de vierde tabel zijn tenslotte de huisvestingskengetallen opgenomen. Ook wordt ingegaan op de invoering van de Euro. In de aansluitende toelichting wordt ingegaan op de afzonderlijke dienstonderdelen die geraamd zijn op artikel 01.01. Daar waar mogelijk en zinvol zijn kengetallen toegevoegd.

Opbouw van de personele raming voor geheel EZ*

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Gemiddelde bezetting in fte's	4 185,7						
Gemiddelde gerealiseerde prijs per fte	103,544						
Gemiddelde begrotingssterkte in fte's		4 110,7	3 971,8	3 917,2	3 867,2	3 867,2	3 867,2
Gemiddelde geraamde prijs per fte		107,682	108,583	106,100	105,364	105,182	105,928

* Het verschil van de totalen in deze tabel met de totalen in de bijlage 1 (personeel) wordt veroorzaakt doordat in deze tabel de begrotingssterkte van de agentschappen Senter (224,5 fte) en, met ingang van 2001, EVD (128,1 fte) niet zijn opgenomen.

Verdeling van budgetten personeel en materieel en de totale apparaatsuitgaven van de EZ-onderdelen.

Kernministerie en buitendiensten (bedragen x NLG 1 mln)	Budget personeel 2)			Budget materieel 2)			Totaal apparaatsuitgaven		
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	1999	2000	2001
Algemene leiding 1)	2,3	2,6	2,4	1,1	1,3	1,3	3,4	3,8	3,7
Beleidsontwikkeling en uitvoering:									
– Industrie en diensten	29,5	32,3	32,1	16,4	20,3	18,5	45,9	52,5	50,7
– Economische structuur	26,2	27,6	27,0	14,0	14,5	18,1	40,2	42,2	45,0
– Energie	14,8	15,6	15,6	8,5	8,1	8,4	23,3	23,7	23,9
– Buitenlandse economische betrekkingen (incl. herijking)	17,9	18,8	18,5	10,3	9,6	9,9	28,2	28,4	28,4
Ondersteuning:									
– Algemene economische politiek	4,2	5,1	5,1	2,1	2,3	2,4	6,3	7,4	7,5
– Voorlichting	5,9	5,4	5,3	5,0	6,7	5,8	10,9	12,0	11,1
– Interne zaken	13,3	13,2	12,4	8,3	11,0	11,5	21,6	24,1	24,0
– Financieel economische zaken	5,7	6,1	6,1	2,5	2,9	3,1	8,2	9,0	9,2
– Financiering en deelnemingen	3,4	3,8	3,8	1,4	1,7	1,8	4,8	5,5	5,6
– Accountantsdienst 3)	3,9	4,2	4,1	1,1	1,4	1,3	5,0	5,5	5,4
– Personeel, organisatie en informatie	15,0	14,3	13,0	5,8	6,5	6,9	20,8	20,8	19,9
– Juridische zaken	4,3	4,3	4,3	3,0	2,5	2,6	7,3	6,8	6,9
Buitendiensten:									
– ECD 4)	16,7	0,3	0,3	8,7	0,0	0,0	25,4	0,3	0,3
– CPB	19,0	19,9	19,9	5,7	5,6	5,5	24,7	25,4	25,4
– Bureau IE	16,9	16,9	16,9	11,6	11,3	11,0	28,5	28,2	27,9
– SodM	6,8	5,8	5,9	1,7	1,8	1,8	8,5	7,6	7,7
– CBS	235,2	239,0	244,1	80,9	71,6	74,0	316,1	310,7	318,1
– EVD	14,3	13,2	0,0	5,8	6,6	0,0	20,1	19,8	0,0
– NMa (incl. DTe)	15,2	15,8	15,6	9,9	8,1	9,0	25,1	23,9	24,6
Overig:									
– Overige personeelsuitgaven 5)	33,4	26,9	30,5				33,4	26,9	30,5
– Reorganisatie CBS	16,0	11,0					16,0	11,0	
– Overige materiële uitgaven 5)		4,6	11,8	7,0	4,6	11,4	6,6		
Totaal	503,8	507,1	493,9	208,5	205,3	199,9	712,2	712,4	693,8

1) Inclusief Minister en Staatssecretaris.

2) De personele en materiële uitgaven zijn geraamd op artikel 01.01. Als gevolg van de verdeling van de artikelsubs Materieel Kernministerie, Automatisering en Voorlichting over de budgetten van de dienstonderdelen, wijken de materiële budgetten per artikelsub (geraamd bij «De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen») af van de in deze tabel geraamde materiële budgetten.

3) Exclusief externe accountants.

4) ECD per 1-9-1999 formeel over naar het Ministerie van Financiën.

5) Betreft de budgetten die niet specifiek toehoren aan een dienstonderdeel.

Toelichting op de tabel

De lagere raming in 2001 ten opzichte van 2000 wordt met name verklaard door de apparaatsuitgaven van de EVD. De omvorming van de EVD tot agentschap leidt ertoe dat de financiering niet langer vanuit dit artikel plaatsvindt maar uit artikel 07.04 (Economische voorlichting en export-promotie).

Automatisering kerndepartement (01.01-100)*

(Bedragen x NLG1000)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Exploitatie (in guldens)	8 645	12 974	13 444
2. Nieuwe ontwikkelingen (in guldens)	12 270	13 850	9 900
3. Exploitatie (als %)	41%	48%	58%
4. Nieuwe ontwikkelingen (als %)	59%	52%	42%

* Bij de beheersing van het automatiseringsbudget voor het kerndepartement wordt een onderscheid gemaakt tussen uitgaven ten behoeve van exploitatie en uitgaven ten behoeve van nieuwe ontwikkelingen. Alle uitgaven voor onderhoud en vervanging van apparatuur worden geclassificeerd als exploitatie. De overige uitgaven betreffen nieuwe ontwikkelingen.

Toelichting op de tabel

De stijging in 2000 is het gevolg van de activiteiten die voortvloeien uit de interne ICT-strategie, gericht op ondersteuning van het streven naar grotere flexibiliteit, mobiliteit en samenwerking. Daarnaast leiden ook de optimalisering van de bedrijfsvoeringsprocessen en de professionalisering van het ICT-beheer tot hogere uitgaven.

Huisvesting

Met ingang van 1999 heeft elk ministerie in het kader van de Stelselwijziging Rijkshuisvesting een budget voor huisvesting gekregen. Onderstaand is een kengetal opgenomen waarin de huur en overige huisvestingsuitgaven per fte zijn opgenomen. Het kengetal betreft het gehele ministerie (exclusief de agentschappen Senter en, vanaf 2001, de EVD).

huisvestingskengetal	1999	2000	2001
huisvestingsuitgaven per fte	13 163	13 561	13 453

Euro

Reeds begin 1999 is de Projectgroep Invoering Euro opgezet om de invoering van de Euro binnen het departement verder te begeleiden. Na het actualiseren van het draaiboek voor de invoering, zijn verschillende activiteiten opgestart. Een eerste audit op het project en de projectorganisatie, in de tweede helft van 1999, was aanleiding om begin 2000 de projectorganisatie te versterken, onder meer door het project op managementniveau beter in te bedden in de organisatie. Omdat relatief veel uitvoerende werkzaamheden in de tweede helft van 2000 plaatsvonden, is het draaiboek in de eerste helft van het jaar verder gedetailleerd in de vorm van plannen van aanpak per organisatieonderdeel. In 2001 zal het zwaartepunt van de activiteiten liggen bij het testen van aanpassingen aan geautomatiseerde systemen, het aanpassen van interne procedures en instructies en het intensiveren van de interne voorlichting.

Onderstaand wordt nader ingegaan op de verschillende diensten van EZ.

Bureau voor de Industriële Eigendom (Bureau I.E.); formatie 167,3 fte en budget NLG 27,9 mln

Het Bureau I.E. is belast met de uitvoering van de Rijsoctrooiwet. Uit deze taak vloeien de twee hoofdactiviteiten van het Bureau voort, te weten:

- beschermen: het verlenen van octrooien conform de Rijsoctrooiwet (oude en nieuwe wet) en het bijhouden van een openbaar register van geldende octrooien;
- verspreiden: het actief verspreiden van octrooi-informatie.

Daarnaast is de directeur van het Bureau I.E. belast met de vertegenwoordiging van de Staat der Nederlanden in internationale organisaties die bij internationale verdragen op het gebied van de intellectuele eigendom zijn opgericht. Deze zijn het Benelux Merkenbureau, de World Intellectual Property Organization (WIPO), het Europees Octrooibureau (EOB) en het Europees Merkenbureau.

Onderstaande tabellen geven een overzicht van de producten die door het Bureau I.E. worden voortgebracht, de daaraan verbonden kostprijzen en de daarbij gehanteerde kwaliteitscriteria.

Kengetallen Bureau I.E.

Producten	aantal			kosten per product (x NLG1000)*		
	1999	2000	2001	1999**	2000	2001
1. Onderzoeken stand der techniek	2 149	2 200	2 150	3 606	2 920	2 982
2. Verleende octrooien en certificaten	15 755	16 120	16 200	426	411	405
3. Wettelijke adviezen	15	20	20	28 133	20 800	20 600
4. Instandgehouden octrooirechten	128 962	129 000	131 000	39	38	37
5. Instandhouden bibliotheek en collectie***	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
6. Documentenleveranties	1 336 000	1 400 000	1 250 000	2	2	2
7. Inzet met betrekking tot kennisverspreiding octrooisysteem	22 000	21 900	21 900	187	187	185

* De kosten per product bevatten zowel de apparaatskosten (art. 01.01) als de kosten voor adviezen EOB (art. 01.12) en de beschikbare middelen voor de uitvoering van het doelgroepenbeleid (art. 02.12).

** Voor de verdeling van de kosten 1999 is de procentuele verdeling 2000 gehanteerd.

*** Met het instandhouden van de bibliotheekcollectie zijn (nog) geen kosten per eenheid berekend. De totale daarmee gepaard gaande kosten zijn NLG 8,24 mln, NLG 8,165 mln en NLG 8,112 mln voor de jaren 1999, 2000 en 2001.

Toelichting op de tabel

De daling van de kosten voor onderzoeken stand der techniek wordt voor het grootste deel veroorzaakt door met ingang van 2000 gedane restituties voor door het EOB verrichte onderzoeken waaraan een Nederlands onderzoek vooraf is gegaan. Voor een ander deel wordt deze veroorzaakt door een verlaging van de doorberekende prijs per Europees nieuwheids-onderzoek met NLG 300.

Product	Prestatie indicator	Norm
1. Onderzoeken naar stand der techniek	Afhandelingstermijn verzoeken m.b.t. premier depot aanvragen Afhandelingstermijn verzoeken mbt aanvragen met voorrangdatum	Binnen 9 maanden na indiening van premier depot aanvraag Binnen 6 maanden na indiening in NL van eerder in buitenland ingediende aanvragen
2. Verleende octrooien en certificaten	Inschrijvingstermijn	Binnen 18 mnd na eerste indieningsdatum
3. Wettelijke adviezen	Oordeel kwaliteit advies	100% van geëquëteerde gebruikers tevreden over de uitgebrachte adviezen
4. Registreren en beheren octrooirechten	Registratietermijn octrooiaanvragen Registratietermijn overige documenten Onjuiste registraties	Registratie ≤ 5 werkdagen na ontvangst 90% binnen 24 uur geregistreerd ≤ 1% foute registraties ontvangen documenten
5. Instandhouden bibliotheek collectie	Beschikbaarheid nieuwe collectie	80 % van ontvangen materiaal binnen 2 weken beschikbaar in leeszaal
6. Leveren van octrooidocumenten	Levertijd documenten (eigen collectie)	Verzending binnen 2 dagen na bestelling
7. Verspreiden van kennis van octrooi-systeem	Realisatie activiteiten	100% realisatie van de activiteiten t.o.v. overeengekomen inzet

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS); formatie 2 150 fte en budget NLG 318,1 mln

Het CBS is op grond van het koninklijk besluit van 9 januari 1899 (Stb. 1899, 43), laatstelijk gewijzigd bij koninklijk besluit van 21 januari 1967 (Stb. 1967, 89), belast met het verzamelen, bewerken en publiceren van alle statistische opgaven, die voor de praktijk of de wetenschap nuttig worden geacht.

Voor een toelichting op het werken in opdracht wordt verwezen naar ontvangstenartikel 01.31 Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek.

In 1999 is een Interdepartementaal Beleidsonderzoek (IBO) naar de bedrijfsvoering van het CBS verricht. De verwachting is dat het eindrapport (samen met het Kabinetsstandpunt) in de tweede helft van dit jaar aan de Tweede Kamer wordt aangeboden.

Op 1 april 1999 heeft de Minister van EZ maatregelen gepresenteerd ter verbetering van de effectiviteit en efficiency van het CBS (Kamerstukken II 1998/99, 24 465, nr. 1). Eind 1999 zijn de eindrapporten voor de reorganisatie CBS 1999–2003 gereed gekomen. De organisatie van het CBS zal in de komende jaren heringericht worden, waarbij als doel gesteld is, dat het bureau moderner, efficiënter en slagvaardiger wordt. De uiteindelijke efficiencywinst zal met ingang van 2003 resulteren in een structurele bezuiniging van NLG 25 mln. Voor de reorganisatie is door het CBS een plan op hoofdlijnen gemaakt. Aan de uitwerking wordt op dit moment nog gewerkt. Het plan behoeft nog instemming van de ondernemingsraad. De totale, niet structurele, kosten van de reorganisatie bedragen naar schatting NLG 95 mln.

In mei 2000 is het Sociaal Plan Reorganisatie CBS gereed gekomen. Dit plan heeft inmiddels geleid tot de voorgenomen vrijwillige uittreding van circa 200 medewerkers (164 fte). Naar verwachting zal dit aantal in 2001 nog verder toenemen. Tegenover deze vrijwillige uittreding staat het streven 100 (fte) nieuwe medewerkers aan te trekken die de noodzakelijke «upgrading» en vernieuwing van het statistische proces mede vorm moeten gaan geven. Naar verwachting zullen 400 fte's het CBS verlaten zodat de formatie per saldo 300 fte's lager zal zijn.

Bij de materiële uitgaven zijn eveneens efficiencywinsten te verwachten, waarbij een besparing op de huisvestingskosten en het niet betalen voor statistisch grondmateriaal de belangrijkste zijn.

Omdat het op dit moment nog niet mogelijk is om aan te geven wat de uiteindelijke consequenties van de reorganisatie zijn voor de kengetallen, is ervoor gekozen om de kengetallen voor 2000 en 2001 nog af te stemmen op de oude organisatie. Wel is rekening gehouden met een afname van het aantal fte's in 2000 en 2001.

Kengetallen CBS

Uitgaven per statistisch thema (x NLG1000)*	realisatie 1999	raming 2000	raming 2001
1 mensen en hun activiteiten			
– apparaatsuitgaven	40 626	41 197	43 675
– aantal fte's	336	311	315
2 bedrijfsleven			
– apparaatsuitgaven	49 937	50 602	51 731
– aantal fte's	413	382	378
3 quartaire sector			
– apparaatsuitgaven	16 323	16 558	16 397
– aantal fte's	135	125	121
4 economie			
– apparaatsuitgaven	35 427	35 899	38 930
– aantal fte's	293	271	280
5 milieu			
– apparaatsuitgaven	5 804	5 829	5 779
– aantal fte's	48	44	42
6 regionale statistieken			
– apparaatsuitgaven	3 506	3 577	4 270
– aantal fte's	29	27	30
7 algemeen			
– apparaatsuitgaven	35 064	35 501	36 578
– aantal fte's	238	268	267
8 niet statistische onderwerpen			
– apparaatsuitgaven	97 214	98 290	97 578
– aantal fte's	804	742	717
9 Totaal			
– apparaatsuitgaven**	283 901	287 453	294 938
– aantal fte's	2 296	2 170	2 150

* betreft saldo van uitgaven en ontvangsten per statistisch thema.

** inclusief uitgaven en ontvangsten voor het CBS die op de centrale budgetten geboekt worden.

Centraal Planbureau (CPB); formatie 138,6 fte en budget van NLG 25,4 mln
De taak van het CPB is het maken van onafhankelijke analyses en prognoses die wetenschappelijk verantwoord en up-to-date zijn en die relevant zijn voor het beleid van de regering, het parlement en andere maatschappelijke organisaties, zoals politieke partijen en bedrijfsleven. Voor aanvullende projecten is, naast de reguliere formatie, 17 fte geraamd. Tegenover deze personele uitgaven staan inkomsten. De ontvangsten van het CPB worden op het ontvangstenartikel 01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau geraamd.

Kengetallen CPB

Aandachtsgebied	Prestatie indicator	Norm
1. Goede beoordeling van de kwaliteit van het CPB	Evaluëren kwalitatief functioneren CPB door visitatiecommissie	Elke 5 á 6 jaar onderzoek door (internationale) visitatiecommissie
2. Goede beoordeling in evaluaties van projecten en prognoses	(Interne) beoordeling kwaliteit van onderzoek Monitoren en evalueren trefzekerheid van prognoses (Externe) beoordeling van projecten en modellen Kwaliteit van wetenschappelijke publicaties	100% monitoren en evalueren met behulp van projectplannen en voortgangsrapportages In één of meer kaders van het CEP 2001 aandacht besteden aan de trefzekerheid van één of meer variabelen Uitvoeren van één peer review in 2001 Verder uitbouwen van CPB netwerk; in 2001 publiceren van 18 discussionpapers; per kwartaal voor ten minste 2 «articles» uit CPB report een referee report
3. Inspelen op wensen en doelstellingen van de klanten	Anticiperen op de kwaliteitseisen die andere afnemers dan «de wetenschap» stellen aan CPB-producten Toegankelijkheid van CPB-rapporten	Implementeren van de conclusies van het in 2000 gehouden onderzoek Monitoren bezoeken externe web-site
4. Verbeteren van de kwaliteit van de werkomgeving	Kennisopbouw en -uitwisseling	In 2001 organiseert het CPB tweewekelijkse seminars, 2 internationale en 10 nationale workshops

Kengetallen CPB

(x NLG1000)	realisatie 1999	raming 2000	raming 2001
1 aantal Centraal Economisch Plan	1	1	1
– apparaatskosten	1 615	1 303	1 551
– aantal fte's	9,5	8,0	9,5
2 aantal Macro-Economische Verkenning	1	1	1
– apparaatskosten	935	815	816
– aantal fte's	5,5	5,0	5,0
3 aantal CPB report	4	4	4
– apparaatskosten	425	325	408
– aantal fte's	2,5	2,0	2,5
4 aantal onderzoeksprojecten	35	35	40
(waarvan resulterend in onderzoeksmemo)	– 13	– 9	– 18
– apparaatskosten	5 815	7 900	8 000
– aantal fte's	34,2	48,5	49,0
5 aantal aanvullende projecten	18	12	12
– apparaatskosten	3 119	2 845	2 765
– aantal fte's	16,8	17,0	17,0
6 aantal externe notities (advisering)	59	50	60
– apparaatskosten	1 190	977	1 306
– aantal fte's	7,0	6,0	8,0
7 ondersteuning en overig niet toegelichte activiteiten:			
* aantal werkdocumenten	8	9	8
* aantal interne notities	67	120	120
* aantal bijzondere publicaties	5	3	3
– apparaatskosten	11 577	11 255	10 547
– aantal fte's	68,1	69,1	64,6
totaal			
– apparaatsuitgaven	24 676	25 420	25 393
– aantal fte's	143,6	155,6	155,6

Toelichting op de tabel

De stijging van de apparaatskosten in 2000 van het aantal onderzoeksprojecten (nr. 4) wordt veroorzaakt door de vervulling van openstaande vacatures.

Staatstoezicht op de Mijnen (SodM); formatie 46 fte en budget NLG 7,7 mln

SodM houdt toezicht op de naleving van wettelijke regelingen, die van toepassing zijn op het opsporen en het winnen van delfstoffen. Het gaat daarbij vooral om gas, aardolie en zout in Nederland en het Nederlandse deel van het continentale plat. De taak van de dienst richt zich voornamelijk op de terreinen veiligheid, gezondheid en milieu, alsmede op de bescherming van delfstoffen en het voorkomen van schade of hinder. De dienst voert zijn taken uit krachtens het Mijnreglement 1964, het Groevenreglement 1947, het Mijnreglement Continentaal plat en een aantal andere wetten. De werkzaamheden van SodM zijn ondergebracht in de kerntaken handhaving en advisering. De kerntaken handhaving en advisering zijn onderverdeeld in de hieronder aangegeven bedrijfsprocessen.

Kengetallen SodM

(x NLG1000)	realisatie 1999	raming 2000	raming 2001
kerntaak handhaving			
1 voorlichting			
– apparaatsuitgaven	135	316	317
– aantal fte's	0,7	1,9	1,9
2 afgegeven beschikkingen			
– apparaatsuitgaven	308	183	167
– aantal fte's	1,6	1,1	1,0
3 monitoren			
– apparaatsuitgaven	501	299	283
– aantal fte's	2,6	1,8	1,7
4 verifiëren			
– apparaatsuitgaven	1 887	1 645	1 600
– aantal fte's	9,8	9,9	9,6
5 auditen			
– apparaatsuitgaven	250	432	417
– aantal fte's	1,3	2,6	2,5
6 onderzoeken			
– apparaatsuitgaven	308	481	483
– aantal fte's	1,6	2,9	2,9
kerntaak advisering			
7 juridische advisering			
– apparaatsuitgaven	404	399	416
– aantal fte's	2,1	2,4	2,5
8 bestuurlijke advisering			
– apparaatsuitgaven	558	299	317
– aantal fte's	2,9	1,8	1,9
9 totaal kerntaak handhaving			
– apparaatsuitgaven	3 389	3 357	3 267
– aantal fte's	17,6	20,2	19,6
10 totaal kerntaak advisering			
– apparaatsuitgaven	963	698	733
– aantal fte's	5,0	2,4	4,4
11 ondersteuning en overige niet toegelichte activiteiten			
– apparaatsuitgaven	4 159	3 598	3 666
– aantal fte's	21,6	21,6	22,0
totaal			
– apparaatsuitgaven	8 510	7 644	7 666
– aantal fte's	44,2	46,0	46,0

Toelichting op de tabel

In verband met een reorganisatie zijn de kengetallen zoals die waren opgenomen in de ontwerpbegroting 2000 niet langer bruikbaar voor en van toepassing op de huidige situatie. Voor deze begroting is daarom gekozen voor een nieuw kengetallenoverzicht dat aansluit bij de huidige organisatie en werkwijzen van SodM. De realisatie 1999 verschilt in een aantal gevallen van de raming 2000. Oorzaak hiervan is een andere werkwijze in verband met de reorganisatie.

Nederlandse mededingingsautoriteit (NMa); formatie 121,1 fte en budget NLG 24,6 mln

De NMa, opgericht per 1 januari 1998, houdt toezicht op naleving van de Mededingingswet (Stb. 1997, 242) en de Elektriciteitswet 1998 (Stb. 1998, 427). De Mededingingswet verbiedt concurrentiebeperkende afspraken en misbruik van economische machtspositie. Daartoe moeten onder andere concentraties van ondernemingen met een gezamenlijke omzet boven een bepaalde grens worden getoetst.

Er is gekozen voor administratiefrechtelijke handhaving door een aparte uitvoeringsorganisatie met een adequate sanctiebevoegdheid.

De taken van de NMa uit hoofde van de Mededingingswet zijn:

- het nemen van beslissingen op aanvragen om ontheffing van het kartelverbod;
- het opsporen en sanctioneren van overtredingen van de Mededingingswet;
- het behandelen van klachten over (vermeende) overtredingen van de Mededingingswet;
- het toetsen van voorgenomen concentraties en vervolgens het toestaan dan wel verbieden ervan; het behandelen van bezwaar- en beroepszaken.

De Dienst uitvoering en toezicht Elektriciteitswet (DTe, formatie 15 fte en budget NLG 4,8 mln) maakt onderdeel uit van de NMa. De DTe oefent toezicht uit op de tarieven waartegen en technische voorwaarden waaronder van de elektriciteitsnetwerken gebruik kan worden gemaakt. Daarnaast wordt toezicht gehouden op de leveringsvoorwaarden waaronder elektriciteit wordt geleverd aan afnemers die geen keuzevrijheid hebben ten aanzien van hun leverancier. Voorts beoordeelt de DTe de netcapaciteit en wordt de vergunningverlening voorbereid.

De apparaatsuitgaven van de DTe worden in de begroting afzonderlijk van de NMa geraamd omdat 60% van de apparaatsuitgaven van DTe wordt gedekt door middel van een bijdrageregeling ex artikel 65 van de Elektriciteitswet 1998. Deze ontvangsten worden geraamd op het ontvangstenartikel 01.01 Diverse ontvangsten.

Kengetallen NMa

Aantallen	realisatie 1999	raming 2000	raming 2001
1a (reguliere) ontheffingsverzoeken kartelverbod	16	150	100
1b ontheffingsverzoeken kartelverbod in het kader van de overgangsregeling	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
2 (ex officio) onderzoeken naar kartels	5	8	20
3 ingediende klachten	92	250	300
4 gemelde concentratievoornemens	158	150	180
5 vergunningsaanvragen ten behoeve van een concentratie	6	5	5
6 sanctiebeschikkingen	11	30	20
7 bezwaarzaken	54	100	115
8 beroepszaken	17	47	45
9 aanvragen tot lasten onder dwangsom	6	10	10
10 ondersteunen en adviseren EU	16	20	50

Toelichting op de tabel

Bovenstaande tabel geeft een overzicht van de belangrijkste activiteiten van de NMa voortvloeiende uit de Mededingingswet. In 1998 en 1999 is veel tijd besteed aan het grote aantal ontheffingsverzoeken in het kader van de overgangsregeling. Nu deze verzoeken grotendeels zijn weggewerkt, zal de aandacht verschuiven naar het intensiveren van eigen onderzoek naar kartels. Vanuit de EU neemt de vraag naar ondersteuning en advies door de NMa steeds meer toe. De verwachting is dat deze trend zich sterk door zal zetten.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			701 860	699 861	694 559	677 859	683 208	
1e suppl. wet 2000			- 28 393	- 38 244	- 39 778	- 39 580	- 39 480	
Mutatie			38 891	32 168	- 1 390	8 516	7 363	
Ontwerp-begr. 2001	18 596	712 217	712 358	693 785	653 391	646 795	651 091	645 866
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	8 438	323 190	323 254	314 826	296 496	293 503	295 452	293 081
Waarvan te betalen	18 339	706 155	712 358	693 785	653 391	646 795	651 091	645 866

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		703 270	700 802	693 576	678 324	682 434	
1e suppl. wet 2000		- 27 956	- 38 131	- 39 778	- 39 580	- 39 480	
Mutatie		41 681	35 534	1 366	8 900	7 816	
Ontwerp-begr. 2001	698 069	716 995	698 205	655 164	647 644	650 770	645 647
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	316 770	325 358	316 832	297 300	293 888	295 307	292 982

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Centraal personeelsbudget	19 571	14 886	16 330	14 206	18 233	17 716	11	11.0
020 Personeel buitenland	4 633	4 678	4 678	4 633	4 678	4 678	12	11.3
030 Wachtgeld	4 115	4 834	4 726	4 115	4 834	4 726	11	11.0
040 Inhuur AD	667	510	510	882	596	510	12	11.0
050 Ambt. pers. TWA	3 464	3 972	4 045	3 464	3 972	4 045	11	11.0
100 Mat.kernm.automatisering	20 915	26 824	23 343	20 760	23 183	23 926	12	11.0
110 Mat.kernm.voorlichting	9 153	12 449	12 224	7 594	13 984	13 452	12	11.0
111 Mat.voorlichting DG BEB	297			454	51		12	11.0
120 Mat.AD algemene uitgaven	553	588	578	553	588	578	12	11.0
130 Mat.externe opdrachtg.	3 634	6 171	1 779	3 253	6 801	2 301	12	11.0
140 Mat.AEP en SG	793	1 946	1 096	863	1 047	1 797	12	11.0
150 Materieel TWA	201			201			12	11.0
200 Ambt. pers. kernm.	134 143	149 925	146 616	134 143	149 925	146 616	11	11.0
210 Overig pers. kernm.	13 022	4 249	3 249	12 111	5 040	3 249	12	11.0
220 Materieel kernministerie	48 641	48 718	55 447	45 851	48 718	55 447	12	11.0
221 Materieel huisvesting		3 634	4 125		3 634	4 125	12	01.34
250 Ambt. pers. ECD	15 719	324	324	15 719	324	324	11	11.0
260 Overig pers. ECD	1 025			1 025			12	11.0
270 Materieel ECD	8 715			8 715			12	11.7
350 Ambt. pers. CPB	18 040	18 960	18 987	18 040	18 960	18 987	11	11.0
360 Overig pers. CPB	957	902	902	957	902	902	12	11.0
370 Materieel CPB	5 729	5 559	5 504	5 679	5 559	5 504	12	01.32
400 Ambt. pers. BIE	14 485	16 432	16 444	14 485	16 432	16 444	11	11.0
410 Overig pers. BIE	2 414	461	461	2 414	461	461	12	11.0
420 Materieel BIE	11 555	11 284	11 011	11 610	11 284	11 011	12	11.1
450 Ambt. pers. SodM	5 910	5 685	5 729	5 910	5 685	5 729	11	11.0
460 Overig pers. SodM	913	145	145	913	145	145	12	11.0
470 Materieel SodM	1 687	1 814	1 792	1 720	1 814	1 792	12	09.1
500 Ambt. pers. CBS	223 669	224 171	228 842	223 669	224 171	228 842	11	11.0
510 Overig pers. CBS	11 529	14 835	15 298	11 529	14 835	15 298	12	11.0
520 Materieel CBS	80 897	71 647	73 998	80 897	71 647	73 998	12	01.32
530 Reorganisatie CBS		16 000	11 000		16 000	11 000	01	01.32
550 Ambt. pers. EVD	12 095	12 930		12 095	12 930		11	11.0
560 Overig pers. EVD	2 188	282		2 188	282		12	11.0
570 Materieel EVD	5 797	6 567		5 668	6 696		12	11.0
650 Ambt. pers. NMa	8 115	12 206	12 230	8 115	12 206	12 230	11	11.0
660 Overig pers. NMa	5 449	1 540	940	3 835	1 540	940	12	11.0
670 Materieel NMa	6 565	5 263	6 623	5 537	6 984	6 623	12	11.7
700 Ambt. pers. DTE	1 229	2 016	2 392	1 229	2 016	2 392	11	11.0
710 Overig pers. DTE	409	42	42	289	162	42	12	11.0
720 Materieel DTE	3 324	2 875	2 375	2 748	3 642	2 375	12	11.7
999 Parkeerpost		- 2 966			- 2 966		01	11.9
Totaal art 0101	712 217	712 358	693 785	698 069	716 995	698 205		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1: Reorganisatie CBS	13 500	5 000	- 12 000	- 6 000	- 5 000
2: Europese statistieken CBS		10 000	10 000	10 000	10 000
3: Automatisering	9 970	5 100	2 104	1 950	2 060
4: Loon-/prijsbijstelling	5 895	6 199	6 074	5 992	6 047
5: Herhuisvesting	4 450	12 000	6 670	10 100	10 360
6: ICT-campagne	4 000	4 000			
7: Werken in opdracht CPB		2 765			
8: Gaswet		1 500	1 500	1 500	1 500
9: ACTAL		1 034	1 034	690	
10: Agentschap EVD		- 19 687	- 19 602	- 19 602	- 19 602
11: Diverse beleidsmatig niet-relevante mutaties	1 076	4 257	2 830	3 886	1 998
Totaal	38 891	32 168	- 1 390	8 516	7 363

- ad 1: De uitstroom van medewerkers bij het CBS als gevolg van de reorganisatie vindt eerder plaats dan geraamd. Hiervoor is een versnelling van uitgaven voor flankerend beleid aangebracht.
- ad 2: Vanwege de sterk toenemende vraag naar Europese statistieken wordt het budget voor het CBS verhoogd.
- ad 3: Betreft hogere uitgaven voor implementatie van de interne ICT-strategie, gericht op de ICT-ondersteuning van een grotere flexibiliteit, mobiliteit en samenwerking binnen EZ. Daarnaast leiden ook de optimalisering van de bedrijfsvoeringsprocessen en de professionalisering van het ICT-beheer tot hogere uitgaven.
- ad 4: Betreft loonbijstelling en prijsbijstelling voor de apparaatsuitgaven.
- ad 5: Benodigde middelen voor de uitvoering van het projectplan «herhuisvesting». Dit project is erop gericht EZ zoveel mogelijk geconcentreerd rond de Bezuidenhoutseweg te huisvesten.
- ad 6: Middelen voor de 2-jarige ICT-campagne «Nederland gaat digitaal». Deze campagne maakt deel uit van het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaal overzicht van dit kennis/innovatie pakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemene deel van de Memorie van Toelichting.
- ad 7: Hogere uitgaven en ontvangsten bij het CPB in verband met werken in opdracht.
- ad 8: Benodigde middelen voor de uitvoering van de Gaswet (Kamerstukken II, 1999/00, 26 463, nr. 210c). Deze middelen worden ingezet voor het uitvoeren van onderzoek door de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) en uitbreiding van de NMa-formatie.
- ad 9: Toegevoegde middelen voor het personele budget van het Adviescollege Terugdringing Administratieve Lasten (ACTAL). Dit is een onafhankelijk rijksbreed adviescollege voor de toetsing van voorgenomen regelgeving op de gevolgen daarvan voor de administratieve lasten. Betreft de meerjarige doorwerking van de in de eerste suppletore begroting 2000 opgenomen mutatie voor het jaar 2000.
- ad 10: Als gevolg van de agentschapsstatus van de EVD per 1-1-2001 zijn de apparaatsuitgaven overgeheveld naar artikel 07.04. DG BEB, de opdrachtgever van de EVD, zal vanaf dit artikel de apparaatsuitgaven in de vorm van een opdrachtsom aan de EVD ter beschikking stellen.

01.03 Loonbijstelling

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			1 498	2 011	2 891	3 306	132	
1e suppl. wet 2000			27 209	28 067	28 366	28 167	28 547	
Mutatie			- 14 050	- 15 869	- 16 457	- 16 871	- 16 705	
Ontwerp-begr. 2001			14 657	14 209	14 800	14 602	11 974	12 014
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000			6 651	6 448	6 716	6 626	5 434	5 452

Economische code: 01 Functionele code 11.9

De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1: Toedeling loonbijstelling:					
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	- 4 036	- 4 327	- 4 186	- 4 104	- 4 097
01.06 Post-actief personeel	- 26	- 21	- 20	- 18	- 17
01.55 Senter	- 292	- 1 726	- 1 735	- 1 757	- 1 733
02.05 Syntens	- 1 286	- 1 273	- 1 263	- 1 253	- 1 253
02.06 NNI	- 50	- 62	- 62	- 62	- 62
02.06 Marin	- 134	- 134	- 134	- 134	- 134
02.06 TNO	- 1 683	- 1 674	- 1 664	- 1 664	- 1 664
02.06 NMI	- 32	- 40	- 40	- 40	- 40
02.06 WI Hydrolics	-	- 21	- 33	- 61	- 89
02.12 STW	-	- 54	- 267	- 538	- 810
02.12 Topinstituten	-	- 1 253	- 1 474	- 1 474	- 1 474
04.01 ROM's	- 261	- 327	- 327	- 327	- 327
04.11 NBT	- 664	- 647	- 637	- 629	- 622
05.02 EIM	- 265	- 248	- 247	- 247	- 247
05.22 NMI	- 607	- 674	- 670	- 670	- 670
09.05 ECN	- 1 446	- 1 479	- 1 475	- 1 474	- 1 474
09.06 NITG-TNO	- 887	- 883	- 878	- 878	- 878
2: Overboeking naar BZK i.v.m. CAO 2000	- 2 381	- 1 026	- 1 345	- 1 541	- 1 114
Totaal	- 14 050	- 15 869	- 16 457	- 16 871	- 16 705

ad 1: De mutatie betreft de verdeling van loonbijstelling over diverse artikelen.

De resterende middelen op dit artikel betreffen de nog te verdelen uitgaven voor de afgesloten CAO 2000 en de te reserveren middelen voor nog af te sluiten toekomstige CAO's.

01.04 Prijsbijstelling

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			10 589	12 584	13 265	12 994	6 997	
1e suppl. wet 2000			22 329	29 251	34 048	37 522	38 258	
Mutatie			- 27 485	- 23 418	- 28 724	- 29 388	- 37 863	
Ontwerp-begr. 2001			5 433	18 417	18 589	21 128	7 392	10 023
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000			2 465	8 357	8 435	9 587	3 354	4 548

Economische code: 01 Functionele code 11.9

De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(* NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1: Toedeling prijsbijstelling:					
01.01 Apparaatsuitgaven EZ	- 1 007	- 1 019	- 1 035	- 1 035	- 1 097
01.15 Raad Wetenschap en Techniek	-	- 25	- 25	- 25	- 25
01.55 Senter	- 44	- 257	- 257	- 258	- 257
02.05 Syntens	- 655	- 648	- 643	- 638	- 638
02.06 NNI	- 9	- 11	- 10	- 10	- 10
02.06 Marin	- 23	- 23	- 23	- 23	- 23
02.06 Oeso	- 1	- 1	- 1	- 1	- 1
02.06 TNO	- 257	- 257	- 257	- 257	- 257
02.06 NMI	- 6	- 7	- 7	- 7	- 7
02.06 WL Hydrolics	-	- 3	- 5	- 10	- 15
02.07 Ruimtevaart	- 3 140	- 2 357	- 2 432	- 2 448	- 2 403
02.12 STW	-	- 10	- 44	- 92	- 138
02.12 Topinstituten	-	- 213	- 250	- 250	- 250
03.04 CBIN	- 125	- 242	- 290	- 293	- 293
04.01 ROM's	- 42	- 54	- 54	- 54	- 54
04.08 Langman	- 175	- 625	- 1 483	- 2 460	- 3 354
04.11 NBT	- 507	- 494	- 487	- 481	- 475
05.02 EIM	- 34	- 32	- 31	- 31	- 31
05.22 NMI	- 206	- 228	- 227	- 227	- 227
09.05 ECN	- 491	- 502	- 500	- 500	- 500
09.06 NITG-TNO	- 138	- 138	- 138	- 138	- 138
2: Lissabon-pakket kennis en innovatie	- 3 125	- 15 512	- 20 525	- 17 740	- 25 000
3: KSG	- 17 500				
4: Overige inzet binnen EZ-begroting	-	- 760	-	- 2 410	- 2 670
Totaal	- 27 485	- 23 418	- 28 724	- 29 388	- 37 863

- ad 1: Betreft de verdeling van prijsbijstelling over diverse artikelen.
 ad 2: Dekking voor een deel van de intensiveringen binnen de EZ-begroting die betrekking hebben op het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie.
 ad 3: Een deel van de middelen die voor KSG nodig zijn, wordt uit de prijsbijstelling gedekt. Zie ook artikel 03.07 Bijdrage KSG.
 ad 4: Betreft inzet van middelen binnen het geheel van de EZ-begroting.

01.05 Onvoorzien

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			749	749	749	749	749	
Mutatie			1 751	1 751	1 751	1 751	1 751	
Ontwerp-begr. 2001			2 500	2 500	2 500	2 500	2 500	2 500
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000			1 134	1 134	1 134	1 134	1 134	1 134

Economische code: 01 Functionele code 11.9

01.06 Uitgaven post-actief personeel

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de uitgaven geraamd ten behoeve van personeel dat niet langer voor EZ actief is, waarbij het voornamelijk gaat om wachtgelden. Sinds 1997 worden, als gevolg van de gewijzigde interne toerekeningssystematiek, tevens uitgaven voor post-actief personeel geraamd op artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ. Op artikel 01.06 blijven alleen de uitgaven geraamd, die samenhangen met de post-actieven conform de oude systematiek. Het gevolg is dat de raming voor post-actieven op artikel 01.06 op de lange termijn zal dalen en dat de raming op 01.01 geleidelijk zal stijgen. Onderstaande tabel geeft een indicatie van de ontwikkeling van het aantal wachtgelden en de uitgaven die daarmee gemoeid zijn.

Ramingskengetallen wachtgeld

	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Wachtgeld (uitgaven x NLG1000)*	13 754	12 911	11 319
2. Aantal wachtgelden ultimo van het jaar	252	215	177
3. Rekenkundig gemiddeld uitgekeerd bedrag**	54,579	60,051	63,949

* Betreft totaal van 0106-020 en 0101-030 incl. apparaatsuitgaven USZO.

** De feitelijk gemiddelde uitkering zal van dit bedrag afwijken omdat onder 1 de totale uitgaven zijn opgenomen en onder 2 het aantal wachtgelden per ultimo van elk jaar.

Toelichting op de tabel

De oploop van het (rekenkundig) gemiddeld uitgekeerd bedrag hangt samen met de introductie van de regeling Flexibel Pensioen en Uittreden (FPU) en de FPU-aanvullingsovereenkomst inzake premiebetaling Ouderdomspensioen/ Nabestaandenpensioen (OP/NP). Deze regeling kent andere aanspraken en garanties dan de VUT-regeling, onder andere ten aanzien van uitkeringshoogte, pensioenopbouw en het Besluit Tegemoetkoming Ziektekosten Rijkspersoneel (BTZR). Omdat aan de wachtgelden die het gevolg zijn van de Grote Efficiency Operatie (1991/92) de garantie is gegeven dat deze na het wachtgeld met VUT kunnen, wordt het verschil tussen de flexibele pensionering en de VUT-regeling vanuit dit artikel aangevuld.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		10 352	8 572	7 563	6 564	5 864	
Mutatie		- 274	21	20	18	17	
Ontwerp-begr. 2001	9 640	10 078	8 593	7 583	6 582	5 881	5 880
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	4 374	4 573	3 899	3 441	2 987	2 669	2 668

Economische code: 11 Functionele code 11.0

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1: Overheveling naar artikel 01.01-030	- 300				
2: Loonbijstelling	26	21	20	18	17
Totaal	- 274	21	20	18	17

01.08 Nog te verdelen bedragen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			- 32 000	8 000	12 000			
Mutatie			32 000	- 8 000	- 12 000			
Ontwerp-begr. 2001								
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000								

Economische code: 01 Functionele code 11.9

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Invulling generale taakstelling begroting 2000		40 000			
2. Inzet binnen EZ-begroting		- 8 000	- 8 000	- 12 000	
Totaal		32 000	- 8 000	- 12 000	

ad 1: Betreft de invulling van een generale taakstelling die op dit artikel is geparkeerd bij begrotingsvoorbereiding 2000. De invulling vindt plaats met de middelen die vrijkomen door beëindiging van de Industriefaculiteit (zie ontvangstartikel 02.04 Diverse ontvangsten technologiebeleid).

ad 2: De middelen die bij begrotingsvoorbereiding 2000 op dit artikel zijn geparkeerd als gevolg van wijzigingen in het reorganisatieplan voor het CBS, zijn in de begrotingsvoorbereiding 2001 ingezet binnen het geheel van de EZ-begroting.

01.12 Europees Octrooibureau*a) De grondslag van het artikel*

Op dit artikel worden de uitgaven aan het Europees Octrooibureau (EOB) geraamd. Nederland neemt op grond van het verdrag van München (1973) deel in het Europees Octrooiverdrag. Dit verdrag voorziet in een octrooiverleningsprocedure waarbij de verleende octrooien geldig zijn binnen de bij het verdrag aangesloten landen.

Bijdrage pensioenen EOB; budget NLG 2,0 mln

Gepensioneerde medewerkers van het EOB hebben recht op teruggave van een deel van de in hun vestigingsland op hun pensioenen geheven belastingen. Teveel geheven belastingen worden door het EOB aan haar voormalige werknemers terugbetaald en later met het betreffende land verrekend (tax-adjustments). Het Ministerie van Financiën (de Belastingdienst) voert controle uit op de te verrekenen tax-adjustments.

Adviezen door het EOB; budget NLG 5,3 mln

Volgens internationale verdragen is het Bureau I.E. verplicht om internationale nieuwheidsonderzoeken uit te besteden aan het Europees Octrooibureau. Daarnaast kan het Bureau, onder meer als gevolg van gebrek aan specifieke kennis op bepaalde technologiegebieden, ook genoodzaakt zijn een deel van de nationale aanvragen aan het EOB uit te besteden. De totale jaarlijkse uitgaven voor door het EOB te verrichten nieuwheidsonderzoeken staan in nauw verband met exogene factoren als tariefstelling en productiecapaciteit van het EOB. De uitgaven over 1999 en de verwachte ontwikkeling voor de jaren 2000 en 2001 zijn in de onderstaande tabel gespecificeerd.

Ramingskengetallen EOB

	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Budget (verplichtingen x NLG1000)	6 611	5 300	5 300
2. Aantal nieuwheidsonderzoeken	1 875	1 800	1 800
3. Tarief per onderzoek	3 526	2 944	2 944

Toelichting op de tabel

In de ramingen is rekening gehouden met een verlaging van de door het EOB in rekening gebrachte prijs voor Europese nieuwheidsonderzoeken en met de met ingang van 2000 gedane restituties voor door het EOB verrichte onderzoeken waaraan een Nederlands onderzoek is voorafgegaan.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		7 309	7 309	7 309	7 309	7 309	
Ontwerp-begr. 2001	8 715	7 309	7 309	7 309	7 309	7 309	7 309
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	3 955	3 317	3 317	3 317	3 317	3 317	3 317

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Bijdragen pensioenen EOB	2 104	2 009	2 009	2 104	2 009	2 009	43G	11.1
020 Adviezen door EOB	6 611	5 300	5 300	6 611	5 300	5 300	12	11.1
Totaal art 0112	8 715	7 309	7 309	8 715	7 309	7 309		

01.15 Adviescolleges

a) De grondslag van het artikel

Sinds 1998 worden de uitgaven voor adviescolleges (als bedoeld in de Kaderwet adviescolleges, niet zijnde een adviescollege als bedoeld in artikel 3 of 6 van die wet) op een apart artikel geraamd. Op de EZ-begroting gaat het hierbij om de Algemene Energie Raad (AER), de Adviesraad voor Wetenschap en Techniek (AWT), de Raad van Deskundigen voor de Nationale Standaarden, Adviescollege Toetsing Administratieve Lasten (ACTAL) en het EZ-personeel van de adviescolleges.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			1 785	1 792	1 792	1 792	1 792	
1e suppl. wet 2000			1 355					
Mutatie			25	1 340	1 340	925	25	
Ontwerp-begr. 2001	1 323	1 566	3 165	3 132	3 132	2 717	1 817	1 789
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	600	711	1 436	1 421	1 421	1 233	825	812

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			1 773	1 785	1 792	1 792	3 044	
1e suppl. wet 2000			1 355					
Mutatie			174	1 340	1 340	925	- 1 227	
Ontwerp-begr. 2001		1 482	3 302	3 125	3 132	2 717	1 817	1 789
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		673	1 498	1 418	1 421	1 233	825	812

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 AER	192	198	198	192	198	198	12	09.0
020 Raad Wetensch. en techn.	1 328	1 270	1 277	1 268	1 361	1 270	31	11.7
030 Raad desk. Nat. Stand.	46	52	52	22	98	52	12	11.4
035 ACTAL		1 355	1 315		1 355	1 315	12	11.1
040 Pers. adviescoll.		290	290		290	290	11	11.0
Totaal art 0115	1 566	3 165	3 132	1 482	3 302	3 125		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Materieel budget ACTAL		1 315	1 315	900	
2. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	25	25	25	25	25
Totaal	25	1 340	1 340	925	25

ad 1: Betreft een toevoeging voor het materiële budget van het Adviescollege Terugdringing Administratieve Lasten (ACTAL), een onafhankelijk adviescollege voor de toetsing van voorgenomen regelgeving op de gevolgen voor administratieve lasten.

01.55 Bijdrage aan het agentschap Senter

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel wordt de bijdrage van EZ aan het agentschap Senter geraamd. Zie het onderdeel «Toelichting bij de agentschapsbegroting» voor een nadere toelichting op het agentschap Senter. De raming op artikel 01.55 voor 2000 wijkt af van de door Senter geraamde bijdrage, omdat in laatstgenoemde raming nog geen rekening is gehouden met aanvullende EZ-opdrachten die gedurende het uitvoeringsjaar worden verstrekt. Na 2000 wordt bij Senter uitgegaan van een voorzichtige groei in de opdrachten van EZ. Daarnaast houdt Senter rekening met een stijging van de tarieven als gevolg van loon- en prijsontwikkelingen. EZ houdt geen rekening met deze tariefstijging.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			57 163	57 070	57 144	57 016	57 016	
1e suppl. wet 2000			16 055	17 406	17 406	17 406	17 406	
Mutatie			2 826	3 319	2 222	2 197	2 197	
Ontwerp-begr. 2001	42 582	74 704	76 044	77 795	76 772	76 619	76 619	76 688
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	19 323	33 899	34 507	35 302	34 838	34 768	34 768	34 799
Waarvan te betalen	42 431	69 883	76 044	77 795	76 772	76 619	76 619	76 688

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			57 752	57 153	59 924	57 037	57 016	
1e suppl. wet 2000			16 435	17 406	17 406	17 406	17 406	
Mutatie			789	2 616	3 199	2 222	2 197	
Ontwerp-begr. 2001		69 518	74 976	77 175	80 529	76 665	76 619	76 713
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		31 546	34 023	35 020	36 542	34 789	34 768	34 811

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Bijdr. DG I&D aan Senter	38 167	40 772	40 644	37 553	37 838	40 756	03	11.3
020 Bijdrage DG ES aan Senter	6 108	3 776	4 643	5 478	5 605	3 911	03	11.3
030 Bijdrage DG E aan Senter	16 581	14 099	15 111	12 094	14 099	15 111	03	11.3
040 Bijdrage DG BEB aan Senter	13 848	17 397	17 397	14 393	17 434	17 397	03	11.3
Totaal art 0155	74 704	76 044	77 795	69 518	74 976	77 175		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Loon- en prijsbijstelling	2 186	2 199	2 222	2 197	2 197
2. Van 02.12 voor uitvoeringskosten IOP/T&S	500	1 000			
3. Overige beleidsmatige niet-relevante mutaties	140	120			
Totaal	2 826	3 319	2 222	2 197	2 197

01.61 Personeel en materieel EZ, exclusief CBS

a) De grondslag van het artikel

Met ingang van de begroting 1997 zijn de apparaatsuitgaven geraamd op artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ. Op dit artikel worden nog slechts betalingen op in het verleden aangegane verplichtingen geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		65					
Mutatie		110					
Ontwerp-begr. 2001	265	175					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	120	79					

Economische code: 12 Functionele code: 11.1

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

Matrix van de technologiestimuleringsregelingen.

	Generiek	NLG mln	Milieu technologie	NLG mln	ICT	NLG mln	Lucht- & Ruimtevaart cluster	NLG *mln
Fundamenteel en Industrieel Onderzoek	Samenw.Instr.	d)131,9	EET	130	Micro Elektr. stimulering		CVO	a)
	WBSO	a)704,0			Giga-port	81,0	NRT	8,0
	IOP	29,9			Actieplan CIC (Techn. Deel)	b)43,0	ESA-proj.	b)86,3
	TNO/TTI/GTI	118,4				a)57,0		
	STW	37,9						
Préconcurrentieel	TOK/TOP	80,2			KREDO	8,0	CVO	b)32,0
	WBSO	a)					JSG	b)35,0
	Codema	15,6						
Kennisdiffusie	Syntens	68,7	First mover	15,0	Elektronische snelweg	55,8		
	Kennisoverdr. Regelingen	e)54,5	Referentie-proj. mil. tech.	4,0	Twinning	c)22,5		
	TWA	0,9	Schoner					
	Technostarters	20,0	Producersen					
	Back office							
	ICT-campagne	3,5						

a) Enkele subsidieregelingen hebben betrekking op meerdere onderzoeksfasen. Omdat het budget niet goed is uit te splitsen naar één bepaalde fase is het budget bij één onderdeel aangegeven.

b) De hier genoemde budgetten betreffen kasbedragen omdat een vergelijking op verplichtingenbasis een onevenwichtig beeld geeft. De overige bedragen betreffen verplichtingenbudgetten.

c) Betreft het geraamde kasbedrag voor 2001. Evaluatie van het Twinning netwerk wordt uitgevoerd. De resultaten van de evaluatie zullen worden gemeld aan de Tweede Kamer. Besluitvorming over Twinning zal later plaatsvinden.

d) Het betreft het Samenwerkingsinstrument (NLG 30,4 mln) na 1 mei 2001, de regelingen BTS (NLG 70 mln), SMO (NLG 3 mln), BIT-Eureka (NLG 12 mln) en Geïndustrialiseerde landen (NLG 7 mln) tot 1 mei 2001 en BIT-Opkomende Markten (NLG 9,5 mln) voor geheel 2001.

e) Het betreft de bedrijfs- en branchegerichte regelingen voor kennisoverdracht na 1 mei 2001 (NLG 40 mln), de KIM (NLG 4 mln), de HMKB (NLG 7,5 mln) en de regeling kennisoverdracht- en kennisverzamelingsprojecten (NLG 3 mln) tot 1 mei 2001.

De bovenstaande matrix is een schematische weergave van het technologie-instrumentarium. De rijen hebben betrekking op de verschillende stadia van het R&D-onderzoek waarop de instrumenten gericht zijn. In de kolommen zijn de verschillende regelingen per beleidsthema opgenomen. De verschillende stadia van onderzoek zijn:

1. Fundamenteel en industrieel onderzoek; dit is onderzoek dat niet direct gericht is op een commerciële toepassing.
2. Pré-concurrentiële ontwikkeling; deze ontwikkeling vindt vóór de marktintroductie plaats en heeft tot doel ontwikkelde technieken geschikt te maken voor de markt.
3. Kennisdiffusie; dit is van belang om te zorgen dat van bestaande kennis zoveel mogelijk geprofiteerd kan worden. Deze fase start – over het algemeen – rond de marktintroductie. Vandaar dat marktintroductie-instrumenten en starters-initiatieven hierbij zijn opgenomen.

Het subsidie-instrumentarium voor technologiebeleid heeft in principe een generiek karakter. Er worden bij drie beleidsthema's extra of aanvullende accenten gelegd op specifieke technologiegebieden en thema's.

Milieutechnologie

De overheid streeft ernaar om economische groei en verbetering van het milieu hand in hand te laten gaan. Technologische ontwikkelingen als hulpmiddel om de ont koppeling tussen milieudruk en economische groei te realiseren, zijn daarom meer dan gewenst. Aangezien het bedrijfsleven

uit de ontwikkeling en toepassing van milieutechnologie minder voordelen haalt dan de maatschappij, zal de overheid de marktpartijen moeten compenseren/om deze toch over te halen aandacht te schenken aan het milieurendement. De nadruk van het beleid ligt met de EET-regeling op technologische doorbraken op middellange en lange termijn.

ICT

De ICT-sector is één van de snelst groeiende sectoren van de Nederlandse economie. Om deze groei te behouden is een aantal speciale regelingen in het leven geroepen. Daarnaast is de toepassing van ICT van groot belang voor de groei in andere sectoren van de economie. De positie van Nederland op de ranglijst van intensiteit van gebruik van ICT staat onder druk. Voor het behouden en verbeteren van de positie is het Actieplan Concurrenieren met ICT Competenties opgesteld dat in 2001 van start gaat. Het plan behelst zowel fundamenteel onderzoek als doorbraakprojecten in de toepassing van ICT en de beschikbaarheid van voldoende ICT-kennis bij de beroepsbevolking. Ook de verdere ontwikkeling van toepassingen op de elektronische snelweg blijft met het nationaal actieplan de aandacht houden. Daarnaast wordt ook in 2001 de deelname van toonaangevende Nederlandse bedrijven aan internationale onderzoek op het gebied van micro-elektronica gestimuleerd.

Lucht- en ruimtevaart

De betrokkenheid van de overheid bij het luchtvaartcluster is gebaseerd op de risico's in deze sector, de lange terugverdientijden van de investeringen (15 à 20 jaar) en de ondersteuning die instituten en bedrijven in andere landen ontvangen. De overheid is nauw betrokken bij het ruimtevaartcluster vanwege de enorme kosten die eraan verbonden zijn. Daarnaast is de overheid ook de grootste afnemer van en belanghebbende bij vernieuwende ruimtevaarttoepassingen (bijvoorbeeld aardobservatie).

Stroomlijning

In de nota «Ruimte voor Industriële Vernieuwing» (Kamerstuk II 1998/99, 26 628-XIII, nr. 1) is aangekondigd dat o.a. het technologie-instrumentarium zal worden gestroomlijnd. Hierdoor ontstaan vier nieuwe regelingen:

- één voor Technische Ontwikkelingsprojecten (TOP) in plaats van de TOK, KREDO en MPO;
- één voor technologische Samenwerking in plaats van de BTS, SMO, BIT Eureka en BIT Geïndustrialiseerde landen. Er wordt bekeken of ook de EET kan worden opgenomen in het nieuwe instrument.
- twee voor Kennisoverdracht; een branche -en een bedrijfsgericht instrument in plaats van HMKB, het TNO-MKB initiatief, KIM, SBT en de kennisoverdrachtregeling in het kader van Pionier! Alleen de milieuregelingen blijven apart bestaan. De V&D en EMA in het kader van het programma Schoner Produceren lopen tot en met 2002. Zie voor een verdere toelichting op de stroomlijning hoofdstuk 4 van de Memorie van Toelichting.

02.01 Onderzoek en voorlichting ten behoeve van technologie-beleid

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Betreft uitsluitend de financiële afwikkeling van verplichtingen die tot en met 1999 zijn aangegaan.

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		131					
Mutatie		269					
Ontwerp-begr. 2001	166	400					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	75	182					

Economische code: 12 Functionele code: 11.0

02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Programma Schoner Produceren

Het programma Schoner Produceren heeft tot doel middelgrote en kleine ondernemingen te activeren tot het op economische verantwoorde wijze verminderen van de milieubelasting. Met het programmaonderdeel Voorlichting en Doorlichting worden intermediaire organisaties gesteund die projecten uitvoeren om het MKB bewust te maken van rendabele milieumaatregelen, bijvoorbeeld op het gebied van milieutechnologie, milieugerichte productontwikkeling, energie-efficiency, bedrijfsinterne milieuzorg en preventie van afval en emissies. Indien een bedrijf zich laat adviseren over energie- en/of milieuefficiency, kan een deel van de externe advieskosten worden vergoed uit het programmaonderdeel Energie-efficiency en Milieu-advies. In het uitvoeringsjaar worden de budgetten vanuit artikel 09.01 Energiebesparingstechnologie en vanuit de begroting van het Ministerie van VROM aan artikel 02.02 toegevoegd (naar verwachting NLG 6,0 mln).

Milieu referentie projecten; budget NLG 4,0 mln

Voor het MKB bestaat de regeling referentieprojecten milieutechnologie (Stcrt. 1998, 15). De regeling heeft als doel middelgrote en kleine producenten van milieutechnologie te steunen bij het plaatsen van nieuwe milieutechnologie bij een eerste afnemer. Hiertoe wordt het verkrijgen van een referentie voor nieuwe producten of diensten op basis van milieutechnologie gesubsidieerd. Een referentie kan worden verkregen door het laten uitvoeren van een meetprogramma of door het demonstreren van een eerste praktijktoepassing.

First-Mover faciliteit; budget NLG 15,0 mln

Het Kabinet heeft in de nota Milieu & Economie de introductie van een First Mover faciliteit aangekondigd. De faciliteit heeft als doel de markt-introductie van nieuwe milieutechnologie te bevorderen door financiële risico's voor de eerste afnemer te verminderen. Via een aanbestedingsprocedure is marktpartijen gevraagd voorstellen te doen voor de vormgeving van een First Mover faciliteit. De aanbesteding is medio juni gesloten. Een externe klankbordgroep zal de ingediende voorstellen beoordelen. Besluitvorming vindt binnenkort plaats. De Tweede Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd.

Bevordering Maritiem Onderzoek; budget NLG 3,0 mln

Het besluit Subsidies Maritiem Onderzoek (SMO) (Stb. 1997, 555) beoogt een vergroting van de onderzoeksinspanning in de maritieme sector en nauwere samenwerking tussen het maritieme bedrijfsleven en maritieme kennisinfrastructuur. Per 1 mei 2001 zal het instrument opgaan in het generieke samenwerkingsinstrument.

99-13 Instrument: Subsidie ter bevordering van Maritiem Onderzoek

Beknopt resultaat: Het Nederlands Instituut voor Maritiem onderzoek (NIM) en de SMO-regeling zijn er slechts in beperkte mate in geslaagd de doelgroep te bereiken. Het NIM is in onvoldoende mate een intermediair voor het totale cluster. De SMO heeft een positief effect gehad op samenwerking en uitwisseling in de sector en tot innovaties geleid die de deelnemers als strategisch beschouwen. Resultaat is dat het NIM wordt opgeheven en de SMO in het kader van de stroomlijningsoperatie opgaat in het samenwerkingsinstrument.

Technostarterscluster; budget NLG 20,0 mln

Aan de doelen en aanpak om via een integrale aanpak het klimaat voor technostarters te verbeteren volgens het voorbeeld van Twinning en Life Sciences wordt in het algemene deel van de Memorie van Toelichting aandacht besteed (hoofdstuk vier).

Actieplan Life Science; budget NLG 20,0 mln

In vervolg op het Actieplan Life Sciences (Kamerstukken II 1998/1999, 25 518, nr.17) zijn de Tweede Kamer en de Eerste Kamer op 9 februari jl. geïnformeerd over de implementatie van dit actieplan. In het actieplan wordt aangegeven dat Nederland een sterke kennispositie heeft op het terrein van life sciences. Deze kennispositie wordt echter onvoldoende te gelde gemaakt door middel van commerciële activiteiten. Het actieplan beoogt de realisatie van vijftien startende life sciences bedrijven per jaar. In het Algemeen Overleg van 5 april jl. is de Tweede Kamer akkoord gegaan met de in bovengenoemde brief aangekondigde aanpak (Kamerstukken II 1999/2000, 25 518, nr. 20 en 21).

De stand van zaken rond de implementatie van de actielijnen is nu als volgt:

- BioPartner Nederland (het platform Life Sciences) is formeel opgericht. Inmiddels is met de eerste activiteiten van het uitvoeringsplan begonnen;
- De Zaaikapitaalregeling voor het stimuleren van onderzoekers om ondernemer te worden is gereed. Voorstellen kunnen worden ingediend bij NWO;
- De oproep in de Staatscourant van eind februari 2000 heeft reeds enkele incubatorvoorstellen opgeleverd, die worden beoordeeld door een adviescommissie. Tot het eind van 2000 kunnen voorstellen worden ingediend;
- Het apparatenfonds voor starters is operationeel.
- De Europese aanbesteding voor het startfonds life sciences is afgesloten. De opdrachtgunning wordt in het derde kwartaal van 2000 verwacht.

Eind 2001 kan een eerste tussenstand worden opgemaakt van de resultaten van de verschillende actielijnen.

Flankerend beleid; budget NLG 3,4 mln

Om de effectiviteit van het bedrijfsgerichte R&D-instrumentarium te vergroten, is een samenstel van flankerende activiteiten opgezet. Deze activiteiten richten zich met name op bewustwording. Thema's zijn:

- milieu en economie; versterking van het bewustzijn bij het MKB dat deze aspecten in de bedrijfsvoering gecombineerd kunnen worden;
- samenwerking tussen bedrijven onderling en tussen bedrijven en kennisinstellingen. De doelgroep is het technologiegenererende bedrijfsleven;
- belang van technologische vernieuwing door het technologievolgend bedrijfsleven. Hierbij wordt specifiek aandacht besteed aan het MKB;
- belang van niet technologische aspecten van innovatie, zoals bijvoorbeeld strategievorming en organisatievernieuwing.

Naast bovenstaande budgetten voor Technostarters, Life Sciences en Flankerend beleid wordt op dit artikelonderdeel (02.02-740) eveneens NLG 3,5 mln geraamd voor de ICT-campagne (onderdeel back-office) en NLG 3 mln voor de subsidieregeling kennisoverdracht- en kennisverzamelingsprojecten (Pionier! voor de periode tot 1 mei 2001).

Elektronische snelwegen; budget NLG 58,8 mln

In de nota De Digitale Delta (Kamerstukken 1998/99, 26 643, nr. 1) heeft het kabinet de ambitie uitgesproken dat Nederland tot de Europese kopgroep op de elektronische snelweg moet behoren. Ook is in de nota verwoord welke activiteiten ondernomen moeten worden om deze ambitie te verwezenlijken. Concreet komt het er op neer dat alle vijf de pijlers van de Nederlandse ICT-basis op orde moeten zijn. Het Elektronische Snelwegen budget wordt dan ook op evenwichtige wijze aan de verschillende actielijnen toegedeeld. Over de exacte toedeling van het budget 2001 vindt eind 2000 besluitvorming plaats in de stuurgroep Nationaal Actieprogramma Elektronische Snelwegen (NAP).

Infralijn en beleidsonderbouwend onderzoek; budget NLG 45,5 mln

De infralijngelden worden ingezet voor projecten op het grensvlak van bedrijfsmatige technologie-toepassing en technisch-wetenschappelijke infrastructuur. Uit dit budget worden ook externe evaluatie- en beleidsonderzoeken gefinancierd. Twee belangrijke beleidsintensiveringen die op dit artikel zijn geraamd betreffen de impuls voor het fundamentele onderzoek dat moet leiden tot toekomstige ICT-vernieuwingen (NLG 15,0 mln, onderdeel van het actieplan Concurrenieren met ICT-competenties) en het actieplan Professioneel Inkopen en Aanbesteden (NLG 9,5 mln). Op 3 december 1999 is het actieplan PIA aan de Tweede Kamer aangeboden, waar het brede steun kreeg. Het actieplan is gericht op een zodanige verandering in de aanbestedingspraktijk bij de rijksoverheid, dat daardoor innovatieve aanbiedingen worden uitgelokt. Tevens behoren het voldoen aan de Europese aanbestedingsrichtlijnen en het in 2002 elektronisch publiceren van alle Europese aanbestedingen tot de doelstellingen. Voor de uitvoering van het plan wordt een bureau opgericht. Het budget voor 2001 is bedoeld voor het uitvoeren van activiteiten op de vijf «percelen» van het actieplan: analyse, gezamenlijk inkopen, verhoging professionaliteit, Europees aanbesteden en elektronisch aanbesteden. Het perceel Europees aanbesteden moet in 2001 worden afgerond.

Economie, Ecologie en Technologie (EET); budget NLG 130,0 mln

Het Besluit subsidies Economie, Ecologie en Technologie (Stb. 1997, 13) biedt een financiële bijdrage aan initiatieven van bedrijven en kennisinstellingen voor het integreren van economie, ecologie en technologie.

Doel van de regeling is het realiseren van doorbraken die op een termijn van 5 tot 10 à 20 jaar leiden tot aanmerkelijke positieve gevolgen voor de Nederlandse economie, de kennispositie van Nederland en nationale of mondiale ecologische vraagstukken.

De middelen die voor het programma zijn geraamd fluctueren per jaar sterk. Dit wordt veroorzaakt doordat de EET-tenderperioden een cyclus van acht maanden kennen. In het ene jaar valt derhalve de afwikkeling van twee tenders, in het daaropvolgende jaar van één. In 2001 worden door Novem de aanvragen van twee tenders gehonoreerd.

Kengetallen Economie, Ecologie en Technologie (EET)

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming** 2000	Raming 2001
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde subsidieaanvragen)		45	24	50
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		1,556	2,674	2,520
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)	02.02-754	70,000	64,174	126,000
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		172	120	210
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		3,797	5,520	5,714
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		88	90	95
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		5,952	7,639	8,421
5. Overige uitvoeringskosten		1,864	1,976	2,000
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten prog.bureau EET)	02.02-754	3,326*	3,326	4,000
7. Uitvoerend personeel in fte (= progr.bureau EET)		12,3	14	16
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		3	4	5
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		2	4	4
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		1	1	1

* In 1999 is de opdracht voor 2000 verstrekt (NLG 3,326 mln).

** De ramingen van het EET programma in 2000 en 2001 zijn aangepast aan de 8-maands tendercyclus van het programma. Dit betekent afwisselend twee tenders of één tender per jaar. Het subsidiebudget wijkt daarom af van het bedrag waarmee oorspronkelijk de ramingskengetallen voor 2000 zijn opgesteld.

Technisch Wetenschappelijke Attaché's (TWA's); budget NLG 0,9 mln

De TWA's vormen een schakel in het ontsluiten van buitenlandse technologische kennis voor Nederlandse bedrijven, kennisinstellingen en overheden. Het blad Technieuws (ook op de website onder www.technieuws.org) verschijnt tien keer per jaar. Hierin zijn uitgebreide artikelen over technologische onderwerpen en kort nieuws van de TWA-posten opgenomen. Er zijn TWA-posten in de VS, Japan, Duitsland, Frankrijk, Italië en Singapore. In 2001 is onder andere een evaluatie van de TWA-post in Parijs voorzien. Met het beschikbare budget worden de materiële uitgaven van de TWA-posten gefinancierd, zoals bureaunkosten, abonnementen en inhuur van lokale krachten.

BTS/Samenwerkingsinstrument; budget NLG 137,4 mln

Het Besluit subsidies bedrijfsgerichte technologische samenwerking (BTS, Stb. 1996, 638) richt zich zowel op samenwerking op R&D-gebied tussen bedrijven en kennisinstellingen als op samenwerking tussen bedrijven onderling. Het gaat hierbij om grote, middelgrote en kleine bedrijven. Het instrument heeft een generiek karakter.

Kengetallen Samenwerkingsinstrument

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming* 2001
Ramingskengetallen				
1. Aantal aanvragen (=gehonoreerde subsidieaanvragen)		109	80	105
2. Gemiddelde gehonoreerde toekenning per aanvraag		1,129	1,350	1,166
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)		123,041	107,973	122,393
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		193	170	240
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		6,821	6,630	7,500
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		300	330	450
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		3,212	3,091	3,777
5. Overige uitvoeringskosten		2,355	3,103	3,500
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	4,635	5,250	7,000
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		19	20	28
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		4	13	15
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		5	13	12
waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		2	2	5

* Voor 2001 gaat het om het nieuwe Samenwerkingsinstrument in combinatie met de afhandeling van BTS, BIT en SMO. De onzekerheidsmarge in de raming is hierdoor groter. De ramingskengetallen (en het budget) voor 2001 zijn opgebouwd uit het bedrag voor het Samenwerkingsinstrument na 1 mei 2001 (NLG 30,4 mln op 02.02-800) en de bedragen voor BTS (NLG 70 mln op 02.02-800), SMO (NLG 3 mln, op 02.02-730), BIT-Eureka (NLG 12 mln op 02.03-010) en Geïndustrialiseerde landen (NLG 7 mln op 02.03-013) tot 1 mei 2001.

Het is overigens niet uit te sluiten dat goede R&D-projecten door hun inhoud en omvang niet zullen passen in het op samenwerking gerichte instrumentarium. In die (uitzonderlijke) gevallen kan EZ er toe overgaan binnen haar begroting ruimte te vinden voor dergelijke projecten. Elk voornemen tot ondersteuning van een dergelijk project, wordt vooraf aan de Kamer voorgelegd.

De BTS- en de BIT-regeling zijn in mei 2000 geëvalueerd. De regelingen BTS-, SMO, BIT-Eureka en BIT-Geïndustrialiseerde landen gaan in het kader van de stroomlijning op in het nieuwe Samenwerkingsinstrument. Het streven is dat het nieuwe instrument per 1 mei 2001 de bestaande regelingen zal vervangen.

99-12 Instrument: Bedrijfsgerichtes Technologische Samenwerking (BTS) en Bedrijfsgerichte Internationale Technologie programma's (BIT)
Beknopt resultaat: De beoordelingscriteria zijn duidelijk en aanvragers kunnen zich erin vinden. Een korte doorlooptijd wordt positief gewaardeerd. Aanvragers hebben wel meer behoefte aan feedback over de beoordelingen. Er is een verband tussen deelname aan de BTS regeling en R&D intensiteit van bedrijven. Bedrijven die meerdere malen van de BTS gebruik maken, kenmerken zich als «spinnen in het web» van belangrijke kennisclusters. BIT deelnemers zeggen meer R&D capaciteit in te zetten door de regeling. Deelname aan de BTS heeft een positieve invloed op de ontwikkeling van de uitgaven aan R&D samenwerking. Bij de BIT gaat het vaker dan bij de BTS om nieuwe samenwerkingsverbanden. De BTS en de BIT bereiken de beoogde doelgroep: innovatieve ondernemingen. Ruim de helft van de projecten heeft al tot innovaties geleid. De innovaties worden relatief vaak geïmplementeerd en scoren hoog op de mondiale meetlat. De evaluatie-uitslag is positief en rechtvaardigt continuering van de ondersteuning van samenwerkingsprojecten. De aanbevelingen liggen met name op het gebied van communicatie met de aanvragers.

Behalve de NLG 100,4 mln voor de BTS wordt op dit artikelonderdeel (02.02-800) eveneens NLG 37 mln geraamd voor het actieplan Concurrenren met ICT-competenties. Voor een nadere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

Kennisoverdrachtinstrumenten; budget NLG 47,6 mln

In 2001 komen in het kader van de stroomlijningsoperatie twee kennisoverdrachtsinstrumenten in plaats van vijf bestaande instrumenten. Het doel is het versterken van het vernieuwend vermogen van het MKB door actieve verspreiding van en bemiddeling in praktisch toepasbare kennis over innovatie. Deze doelstelling wordt ingevuld door:

1. het versterken van het organiserend vermogen van intermediaire organisaties;
2. het versterken van de strategische informatievoorziening;
3. het stimuleren van kennisoverdracht.

De instrumenten beogen projecten te stimuleren die direct kennisoverdracht naar middelgrote en kleine ondernemingen realiseren. De twee nieuwe instrumenten gaan per 1 mei 2001 van start. Tot die tijd wordt een deel van de begrote middelen ingezet voor de bestaande instrumenten.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			393 055	408 000	403 672	406 763	370 938	
1e suppl. wet 2000			13 613	- 292	- 292	- 292	- 292	
Mutatie			- 21 691	147 650	159 172	237 236	118 708	
Ontwerp-begr. 2001	917 092	321 670	384 977	555 358	562 552	643 707	489 354	452 354
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	416 158	145 967	174 695	252 010	255 275	292 102	222 059	205 269
Waarvan te betalen	873 505	312 282	356 238	497 928	515 164	590 245	444 570	410 345

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			360 313	394 051	376 737	377 274	367 376	
1e suppl. wet 2000			- 2 583	3 326	- 6 961	- 3 892	9 034	
Mutatie			- 25 312	6 787	63 274	58 826	109 186	
Ontwerp-begr. 2001		292 984	332 418	404 164	433 050	432 208	485 596	528 093
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		132 950	150 845	183 402	196 510	196 127	220 354	239 638

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
570 Overige activiteiten				800	76		31	11.31
600 Stim. Strat. Samenwerking				18 222	25 400	31 469	31	11.31
620 Voorber. techno. prod.	14 327	33 897	63 283	31 155	40 699	35 838	62D	11.3
710 Milieu/PBTS	11 916	5 000	4 000	31 652	18 127	17 281	31	11.31
715 First movers		15 000	15 000		2 775	6 244	31	11.3
720 IOP	35			9 218	5 234	3 882	31	11.31
730 Maritiem Onderzoek	6 599	6 513	3 000	5 072	6 729	6 060	31	11.31
740 Flankerend beleid	9 513	42 273	49 941	13 566	23 244	28 394	31	11.31
745 Elektronische Snelweg	62 767	64 865	58 800	52 948	52 500	62 060	31	11.3
750 Infrastructuur & Bel.Onderz.	4 518	26 500	45 486	14 154	18 147	28 923	31	11.31
754 EET-programma	73 326	67 500	130 000	37 547	47 678	66 762	47D	11.1
760 TWA	619	881	902	568	801	891	12	11.31
780 Informatietechnologie				8 827	1 600	700	31	11.31
800 BTS*	123 041	107 973	137 393	54 411	76 250	94 504	31	11.3
810 Kennisdifusie MKB**	12 509	12 500	47 553	10 824	10 267	20 741	31	11.3
811 TNO/MKB-initiatief	2 500	2 075		3 885	2 341	415	31	11.3
914 Stimuleringsprogr.					500		31	11.31
920 Biotechnologie				135	50		31	11.31
Totaal art 0202	321 670	384 977	555 358	292 984	332 418	404 164		

* De verplichtingenruimte voor de BTS in 2001 wijkt af van de kengetallen en het bedrag vermeld in de technologiestimuleringsregelingen-matrix. De opbouw van de verplichtingenruimte is als volgt: het BTS-instrument tot 1 mei 2001 (NLG 70,0 mln), het Samenwerkingsinstrument na 1 mei 2001 (NLG 30,4 mln) en de raming voor de Grootschalige applicatieprojecten uit het actieplan Concurrenieren met ICT-competenties (NLG 37,0 mln).

** De verplichtingenruimte voor Kennisdifusie MKB wijkt af van het bedrag voor de kennisoverdrachtregelingen vermeld in de technologie-stimuleringsregelingen-matrix. De opbouw van de verplichtingenruimte is als volgt: kennisoverdrachtinstrument na 1 mei 2001 (NLG 40 mln) en het HMKB tot 1 mei 2001 (NLG 7,6 mln).

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Actieplan concurreren met ICT-competenties		52 000	37 000	52 000	37 000
2. Technostartersclusters	5 000	20 000	50 000	25 000	
3. Kennisoverdrachtsinstrumentarium MKB		20 513	20 513	20 513	20 513
4. Backoffice ICT-campagne	3 500	3 500			
5. Herschikking EET-budget	- 49 797	17 162	- 13 987	78 528	
6. Overheveling van BIT en DGE naar Samenwerkingsinstr.	16 216	7 108	25 173	25 173	25 173
7. Overheveling KREDO-middelen naar NAP		10 800	22 500	27 000	27 000
8. Overheveling van KIM en SBT naar Kennisinstrument		7 796	11 694	9 743	9 743
9. Actieplan Innovatief aanbesteden		9 500	7 000		
10. Overheveling naar V&W: voorfase ITM	- 2 350				
11. Overloop budget van 1999 naar 2000 SMO	2 100				
12. Overloop Budget 1999 Flankerend Beleid naar 2000	1 500				
13. Overloop Budget 1999 Schoner Produceren naar 2000	1 000				
14. Overheveling naar 02.06 Subsidies industriële ontw.	- 513	- 513	- 513	- 513	- 513
15. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	1 653	- 216	- 208	- 208	- 208
Totaal	- 21 691	147 650	159 172	237 236	118 708

- ad 1. Deze intensivering betreft het actieplan «Concurreren met ICT-competenties». Hierbij gaat het om de opzet van baanbrekende applicatie- en onderzoeksprojecten door clusters van ICT-bedrijven, hoogwaardige gebruikers en kennisinstellingen.
- ad 2. Het ontstaan van nieuwe bedrijven rond toepassingen van hoogwaardige technologieën is een zeer belangrijke factor in de innovatiekracht van de economie. Deze intensivering betreft het voor

starters opzetten van faciliteiten voor vier clusters van technologiegebieden. Per gebied is circa NLG 25,0 mln noodzakelijk voor implementatiekosten, vormgeven en invoeren van het concept en huisvesting.

- ad 3. Deze mutatie betreft een intensivering van het kennisoverdracht-instrumentarium voor het MKB. Hierbij gaat het om het vernieuwen en intensiveren van het instrumentarium voor de innovatiekracht van het MKB. Doel is om de achterstand op innovatiegebied van het Nederlandse MKB in te lopen.
- ad 4. Betreft een grootschalige voorlichtingscampagne specifiek gericht op het MKB van in totaal NLG 15,0 mln. Het doel is het MKB aan te zetten tot het gebruik van ICT. De overige kosten van de campagne (NLG 8,0 mln) komen ten laste van artikel 01.01 Apparaatskosten.

Bovenstaande mutaties 1 tot en met 4 maken deel uit van het Lissabonpakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaal overzicht van dit kennis/innovatie pakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemene deel van de Memorie van Toelichting.

- ad 5. De begrotingsbedragen worden in lijn gebracht met de tender-systematiek van EET van één tender per acht maanden. Dit betekent afwisselend twee tenders of één tender per jaar.
- ad 6. In het kader van de stroomlijningsexercitie worden de budgetten van BIT/Eureka en BIT/geïndustrialiseerde landen (zie artikel 02.03 Internationale en algemene technologiestimulering) met ingang van 1 mei 2001 overgeheveld naar de BTS. Daarnaast bestaat deze mutatie uit een bijdrage van artikel 09.01 Energiebesparingstechnologie aan de eerste tender van 2000 voor de BTS.
- ad 7. De KREDO-regeling stopt per 1 januari 2001. De middelen zijn oorspronkelijk beschikbaar gesteld vanuit het budget voor het Nationaal Actieprogramma Elektronische Snelwegen (NAP). In overleg met de stuurgroep NAP, worden de middelen voor een volgende doelstelling in dit kader ingezet (zie ook artikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk).
- ad 8. Betreft de stroomlijning van het kennisoverdrachtsinstrumentarium. De KIM- en SBT-budgetten worden met ingang van 1 mei 2001 overgeheveld.
- ad 9. Voor het actieplan innovatief Professioneel Inkopen en Aanbesteden (PIA) worden extra middelen toegevoegd. Het actieplan is gericht op een zodanige verandering in de aanbestedingspraktijk bij de Rijksoverheid, dat daardoor innovatieve aanbiedingen worden uitgelokt. Het betreft in totaal NLG 25 mln, waarvan NLG 8,5 mln reeds in de eerste suppletore begroting 2000 is opgenomen.

02.03 Internationale en algemene technologiestimulering

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Doelstelling is het continueren en verder stimuleren van de Nederlandse inbreng in programmatische en projectmatige internationale samenwerkingsverbanden tussen bedrijven. Ook worden nationale projecten ondersteund, indien deze een internationale uitstraling hebben.

BIT; budget NLG 28,5 mln

Medio 1997 is het Besluit subsidies bedrijfsgerichte internationale technologieprogramma's (BIT) in werking getreden (Stb. 1997, nr. 331).

Door middel van dit instrument wordt technologische samenwerking gestimuleerd met bedrijven en kennisinstellingen over de landsgrenzen heen. Tot en met 2000 maken drie programma's deel uit van de BIT. BIT-Eureka en BIT-Geïndustrialiseerde landen zullen per 1 mei 2001 opgaan in het nieuwe Samenwerkingsinstrument. De budgetten in 2001 voor de periode tot 1 mei 2001 bedragen respectievelijk NLG 12,0 en 7,0 mln. Het derde programmaonderdeel is de BIT-Opkomende Markten, waarmee de internationale technologische samenwerking wordt gestimuleerd met (in 2001) Indonesië, India, Zuid-Afrika en China. Het budget voor de BIT-Opkomende Markten maakt onderdeel uit van de Homogene Groep Internationale Samenwerking (NLG 9,5 mln) en blijft buiten het Samenwerkingsinstrument.

Voor de BIT zijn geen aparte ramingskengetallen opgenomen. De BIT-Eureka en Geïndustrialiseerde landen gaan per 1 mei 2001 op in het nieuwe samenwerkingsinstrument (artikel 02.02). In de eerste 4 maanden van 2001 lopen deze BIT-regelingen en BTS nog apart. Kengetallen voor 4 maanden kennen een hoge mate van onzekerheid en hebben weinig informatiewaarde. Daarom zijn er gecombineerde kengetallen gemaakt met het nieuwe samenwerkingsinstrument voor geheel 2001 (artikel 02.02 Specifieke Bedrijfsgerichte Technologiestimulering).

Micro-elektronica stimulering; budget NLG 81,0 mln

Het Eureka-programma MEDEA, een internationaal research programma op het gebied van de halfgeleidertechnologie, wordt in het jaar 2000 afgerond. Een nieuw initiatief MEDEA+ heeft in juni 2000 het Eureka label verkregen. Een looptijd van acht jaar (2001–2008) is voorzien. De deelnemende Europese landen zullen echter na vier jaar op basis van evaluatie van de resultaten besluiten over verdere ondersteuning van het programma. Het programma concentreert zich op micro-elektronica onderzoek ten behoeve van toepassingen in de Informatiemaatschappij, zoals mobiele communicatie, digitale technieken en lithografische technologieën voor de ontwikkeling van nieuwe generaties chips.

Het Eureka programma ITEA is in 1999 van start gegaan. Dit internationale programma richt zich met name op embedded software. Hiervoor wordt aan Philips een bijdrage in de onderzoekskosten verleend. Het DG Mededinging van de Europese Commissie heeft de Nederlandse steun aan Philips voor dit programma inmiddels goedgekeurd.

Tevens wordt een aantal strategische samenwerkingsprojecten tussen Philips en de Nederlandse kennisinfrastructuur en andere bedrijven ondersteund. Het betreft onder andere projecten op het terrein van medische beeldsystemen voor diagnostiek en micro mechanica. De Tweede Kamer wordt jaarlijks separaat geïnformeerd over de technologiebijdrage aan Philips.

Evaluatie 99-34 Instrument: Micro electronica stimulering/Advanced Digital Television Technologies (ADTT) Beknopt resultaat:

- Philips Nederland heeft de gebudgetteerde bijdrage aan de projecten geleverd en de beoogde eindresultaten gehaald.
 - Op het gebied van non-broadcasttoepassingen is van wezenlijke stap voorwaarts gezet, waarmee de ontwikkeling van digitale televisie een belangrijke vooruitgang heeft geboekt.
 - De basis is gelegd voor belangrijke ontwikkelingen en producten zoals elektronische filmcamera's, productiesystemen voor digitale films en geavanceerde non-broadcast toepassingen. Met name op het gebied van de traditionele 16 mm film worden kansrijke producten verwacht.
 - De filmindustrie is moeilijk over te halen nieuwe technologieën te gebruiken, mede vanwege grote investeringen in bestaande systemen.
 - Zonder subsidie was het niet mogelijk geweest deze resultaten te behalen.
- Gebruik: De resultaten worden gebruikt bij de vormgeving van nieuwe grote Eureka projecten.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			116 109	117 109	117 109	117 109	117 109	
1 ^o suppl. Wet 2000			22 000	- 14 000	- 8 000			
Mutatie			- 44	6 606	- 12 394	- 12 394	- 12 394	
Ontwerp-begr. 2001	130 769	126 099	138 065	109 715	96 715	104 715	104 715	89 715
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	59 340	57 221	62 651	49 786	43 887	47 518	47 518	40 711
Waarvan te betalen	122 276	122 999	133 591	106 795	96 085	104 085	104 085	89 085

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			102 417	108 560	113 567	111 188	112 370	
1e suppl. wet 2000			36 838	- 12 341	- 18 452	- 10 365	- 1 500	
Mutatie			8 897	22 595	17 453	11 540	173	
Ontwerp-begr. 2001		137 349	148 152	118 814	112 568	112 363	111 043	98 587
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		62 326	67 228	53 915	51 081	50 988	50 389	44 737

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 BIT/Eureka	19 632	18 000	12 000	14 973	9 802	9 995	62D	11.31
011 BIT/Opkomende markten	7 210	8 500	9 500	3 843	6 996	9 235	62D	11.31
013 BIT/Geïndustrialiseerde landen	7 867	9 350	7 000	3 285	8 139	8 380	43D	11.3
014 Eureka-secretariaat	356	215	215	356	215	215	43G	11.3
020 Micro-electronica stim.	91 034	102 000	81 000	114 892	123 000	90 989	62D	11.31
Totaal art 0203	126 099	138 065	109 715	137 349	148 152	118 814		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Overheveling naar 02.02-800: van BIT naar BTS		- 8 394	- 27 394	- 27 394	- 27 394
2. Actieplan concurreren met ICT-competenties		15 000	15 000	15 000	15 000
3. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	- 44				
Totaal	- 44	6 606	- 12 394	- 12 394	- 12 394

- ad 1. In het kader van de stroomlijningsoperatie wordt met ingang van 1 mei 2001 het budget van de BIT overgeheveld naar de BTS (zie ook artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologie-stimulering). Aangezien er tot 1 mei 2001 nog middelen nodig zijn wordt niet het gehele budget overgeheveld.
- ad 2. Deze intensivering betreft het actieplan «Concurreren met ICT-competenties». Hierbij gaat het om de opzet van baanbrekende applicatie- en onderzoeksprojecten door clusters van ICT-bedrijven, hoogwaardige gebruikers en kennisinstituten. Deze mutatie maakt deel uit van het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaal overzicht van dit kennis/innovatie pakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemene deel van de Memorie van Toelichting.

02.04 Overheidsaanschaffingen en bevordering bedrijfsgerichte samenwerking

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel wordt het budget voor de Codema-regeling geraamd. Doel van de Codema-regeling is het bevorderen van de deelname door het Nederlandse bedrijfsleven aan onderzoek en ontwikkeling op het gebied van defensiematerieel. De regeling wordt in 2000 geëvalueerd om te bezien of deze nog altijd aan de doelstelling voldoet. De evaluatie zal naar verwachting eind 2000 zijn afgerond.

De regeling voorziet in de ondersteuning van R&D-inspanningen voor militaire toepassingen. Hierbij zijn bedrijven betrokken als: SP Aerospace and Vehicle Systems, Hollandse Signaalapparaten inclusief haar verschillende dochterondernemingen, Origin, Cap-Gemini, RDM, Philips Crypto, Fokker Aerostructures, Fokker SP en instituten als TNO-DO en het NLR. De

regeling richt zich met name op materieel-ontwikkelingsprojecten en onderzoeksprogramma's, waaronder het internationale samenwerkingsprogramma EUCLID en Eurofinder.

De Codema-regeling wordt samen met het Ministerie van Defensie uitgevoerd. EZ en Defensie dragen in principe ieder voor de helft bij aan het budget. In het verlengde van deze regeling wordt de Nederlandse deelname aan buitenlandse defensiebeurzen gestimuleerd. Op ad hoc basis draagt EZ bij in de kosten van deze beurzen. Incidenteel kunnen op dit artikel ook eerste toepassingen van innovatieve producten via de overheidsmarkt worden gestimuleerd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			15 600	15 600	15 600	15 600	15 600	
Ontwerp-begr. 2001	55 127	19 086	15 600	15 600	15 600	15 600	15 600	15 600
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	25 016	8 661	7 079	7 079	7 079	7 079	7 079	7 079
Waarvan te betalen	49 003	17 545	14 040	14 040	14 040	14 040	14 040	14 040

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			17 274	17 105	15 545	15 268	14 525	
Mutatie			- 1 531	- 2 120	203	- 155	2 201	
Ontwerp-begr. 2001		24 742	15 743	14 985	15 748	15 113	16 726	14 728
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		11 227	7 144	6 800	7 146	6 858	7 590	6 683

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 O en O collectiviteiten	308			5 422	2 108	600	43D	11.01
020 Overheidsaanschaffingen	18 778	15 600	15 600	19 320	13 635	14 385	52	11.0
Totaal art 0204	19 086	15 600	15 600	24 742	15 743	14 985		

02.05 Syntens

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel wordt de EZ-bijdrage aan Syntens, het innovatienetwerk voor ondernemers, geraamd. Door het actief bemiddelen in praktisch toepasbare kennis, met het accent op technologie en bedrijfsvoering, wil Syntens het vernieuwend vermogen van het MKB versterken. Met

Syntens beschikt het MKB over een adviesnetwerk met capaciteit voor alle sectoren en het gehele scala van bedrijfsvoeringsaspecten.

Syntens heeft vijftien regionale vestigingen. Activiteiten van het netwerk bestaan uit:

- het stimuleren en ondersteunen van vernieuwingsprocessen die leiden tot succesvolle innovaties door doelgroep- en themagerichte (collectieve) voorlichting en door landelijke en regionale projecten. Middelen zijn het aanbieden van praktisch toepasbare kennis en het makelen en schakelen tussen kennisleveranciers en het MKB;
- het stimuleren van regionale, nationale en internationale samenwerkingsverbanden gericht op vergroting van het vernieuwend vermogen van het MKB;
- het opereren als vraagbaak voor ondernemers passend binnen de missie;
- het informeren van overheden over relevante ontwikkelingen binnen het MKB.

Ter voorbereiding op de evaluatie van Syntens in 2001 is eind 1999 een nulmeting gedaan. In het kader van deze nulmeting zijn kengetallen ontwikkeld om inzicht te krijgen in de doelmatigheid en doeltreffendheid van de Syntens-activiteiten.

00-23 Instrument: Nulmeting Syntens

Beknopt resultaat:

- dankzij Syntens (voor)ziet 54% van de Syntens-klanten concrete verbeteringen in de bedrijfsvoering en heeft 14% nieuwe ideeën opgedaan;
- Syntens werkt (op adviseursniveau) vooral samen met onderwijsinstellingen, met name in de regio's waar de plaatsing van stagiairs van hogescholen, ROC's en universiteiten bij bedrijven sterk wordt gestimuleerd;
- bijna de helft van de klanten heeft vijf of meer keer contact gehad met Syntens;
- klanten van Syntens geven de dienstverlening bij de totaalbeoordeling een rapportcijfer zeven; hun omzet is over de periode 1998-1999 gemiddeld gegroeid met 35% en die van de niet-klanten met 15%; ze behaalden in 1999 meer omzet uit nieuwe producten en/of diensten die in de afgelopen drie jaar op de markt zijn gebracht dan niet Syntens-klanten: 21% versus 14% van de omzet;
- afnemers van de Syntens-klanten beoordelen de toename van de innovativiteit van hun toeleveranciers positiever dan de afnemers van de niet-Syntens-klanten;
- de antennefunctie is nauwelijks aanwezig.

Gebruik: Op basis van resultaten van de nulmeting worden streefwaarden bepaald voor de door Syntens te behalen resultaten in de meting aan het einde van de subsidiabele periode. Hiermee bouwt Syntens de professionaliseringsslag verder uit. In het kader van deze professionalisering wordt het beschikbare Syntens-budget voor activiteiten richting het MKB structureel met NLG 2 mln per jaar verhoogd.

Enkele kengetallen die onder andere uit de nulmeting voortvloeien, zijn de volgende nog in te vullen verhoudingsgetallen:

- verhouding adviseurs/overig personeel
- aantal adviezen per adviseur
- gemiddeld aantal uren per advies
- verhouding directe uren/totaal aantal uren
- verhouding indirecte/totaal aantal uren
- verhouding improductieve/totaal aantal uren

indicatoren Syntens-klanten

- aandeel klanten dat octrooi aanvraagt
- aandeel nieuwe klanten

- aandeel nieuwe producten/aantal adviezen
- aandeel klanten met nieuwe ideeën
- aandeel klanten met concrete verbetering in bedrijfsvoering
- aandeel dat gebruik heeft gemaakt van nationale innovatie- en technologiesubsidies

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			65 451	64 766	64 266	63 766	63 766	
1e suppl. wet 2000			66 224					
Mutatie			5 862	3 906	3 891	3 891	3 891	
Ontwerp-begr. 2001		72 846	137 537	68 672	68 157	67 657	67 657	67 657
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		33 056	62 412	31 162	30 928	30 701	30 701	30 701

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			66 224	65 451	64 766	64 266	63 766	
Mutatie			1 941	3 921	3 906	3 891	3 891	
Ontwerp-begr. 2001		72 846	68 165	69 372	68 672	68 157	67 657	67 657
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		33 056	30 932	31 480	31 162	30 928	30 701	30 701

Economische code: 12 Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Ondersteuning professionalisering Syntens	2 000	2 000	2 000	2 000	2 000
2. Loon- en prijsbijstelling	3 862	1 906	1 891	1 891	1 891
Totaal	5 862	3 906	3 891	3 891	3 891

ad 1. Binnen de kennis en innovatie-impuls komen middelen beschikbaar voor ondersteuning van het professionaliseringsproces binnen Syntens. Deze mutatie maakt deel uit van het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaaloverzicht van dit kennis- en innovatiepakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

ad 2. Het verplichtingenbedrag van loon- en prijsbijstelling voor 2000 betreft de subsidiejaren 2000 en 2001. De bedragen na 2000 zijn steeds de subsidiebedragen voor het jaar daarop.

02.06 Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op het gebied van technologie verrichten diverse instituten strategisch onderzoek. Op dit artikel worden de bijdragen geraamd, die ter versterking van de technologische kennisinfrastructuur aan deze instituten (onder meer NLR, MARIN, WL en TNO) worden verstrekt. De bijdrage aan deze organisaties verstrekt EZ in de vorm van doel- en missiesubsidies. Onder het laatste wordt een bijdrage in de exploitatie verstaan. Waar mogelijk is deze laatste vorm in de afgelopen jaren afgebouwd en omgezet in bijdragen die gerelateerd zijn aan concrete activiteiten op het gebied van industrie/technologie.

Gegevens gefinancierde instituten*

	soort financiering- (project of basis)	aandeel Rijk in omzet	waarvan EZ-deel
Nederlands Normalisatie Instituut	project	5,2%	5,2%
Maritiem Research Instituut Nederland	mengvorm	20%	12%
Raad voor de Accreditatie	project	3,6%	3,6%
TNO doels. hfdst. VIII	mengvorm	32,8%	19,3%
Stichting Nederland Distributieland	basis	39%	18%
Instituut Nederlandse Kwaliteit	project	19,9%	12,7%
NLR hoofdstuk XII	mengvorm	26%	6%
Stichting Koning Willem I	basis	100,0%	100,0%
MARIN	basis	100,0%	40,0%
MIC/TUD	basis	100,0%	50,0%
Stichting Bos en Hout	basis	73,0%	47,9%

* De gegevens (behalve de soort financiering) hebben betrekking op 1999.

De bijdrage aan TNO is gebaseerd op de TNO-wet (Stb. 1985, 762) van 19 december 1985 (regeling van de Nederlandse Organisatie voor Toegepast Natuurwetenschappelijk Onderzoek TNO). Bij de overige organisaties is veelal sprake van het goedkeuren van de jaarlijkse (projecten)begroting van het instituut.

Evaluatie 99-15 Instrument: TNO Beknopt resultaat: De regeling wordt zowel door bedrijven als door TNO als positief ervaren. Verbeteringen moeten worden gezocht in het verder aansluiten bij de belevingswereld van het bedrijfsleven en het verder verbeteren van de kwaliteit van de projecten, waardoor deze in nog sterkere mate leiden tot kennisvernieuwing bij TNO. Aanbevolen wordt door te gaan met de omslag richting marktgericht opereren en het accent nog meer te leggen bij strategisch onderzoek. Verdere aanbevelingen zijn om een bredere bekendheid te geven aan de regeling, de voorwaarden enigszins aan te passen en meer aan gegevensverzameling te doen met betrekking tot de verschillende projecten.

Gebruik: TNO volgt de follow-up van de aanbevelingen door de instituten op de voet.

De financiële verantwoordelijkheid van de overheid voor de GTI's is erkend in het Kabinetsstandpunt dat is gevolgd op het advies van de

Adviesraad Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) dat medio 1999 is uitgebracht. De GTI's bereiden hun nieuwe strategische plannen voor volgens het model dat in genoemd Kabinetsstandpunt is neergelegd. Op basis hiervan verstrekken EZ (MARIN) en de andere penvoerende departementen basis/missiesubsidie en doelsubsidie. Onderzoek gefinancierd met doelsubsidie gaat in toenemende mate gepaard met cofinanciering door bedrijven.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			73 400	73 055	72 473	72 772	73 873	
Mutatie			17 952	2 802	2 801	2 846	2 884	
Ontwerp-begr. 2001	68 033	93 154	91 352	75 857	75 274	75 618	76 757	76 757
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	30 872	42 271	41 454	34 422	34 158	34 314	34 831	34 831
Waarvan te betalen	68 033	93 152	91 119	75 624	75 041	75 283	76 338	76 338

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			73 988	72 363	71 722	71 448	71 548	
Mutatie			17 813	2 317	1 765	2 075	2 802	
Ontwerp-begr. 2001		98 086	91 801	74 680	73 487	73 523	74 350	74 802
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		44 509	41 657	33 888	33 347	33 363	33 739	33 944

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 NEHEM				400			31	11.3
025 NIM	926	600	400	803	846	400	31	11.31
027 MIC/TUD	400	100		400	100		43Z	11.3
110 NNI	2 114	2 181	2 175	1 526	3 029	2 176	31	11.3
120 Marin	13 559	14 718	4 718	13 559	14 718	4 718	31	11.31
220 Oeso hoofdstuk V	55	59	59	55	59	59	43G	11.3
330 NEA				113			12	12.0
415 Raad voor de Accreditatie	400	400	400	720	480	400	43Z	11.3
420 TNO doelsubs. hfdst.VIII	57 410	59 296	57 113	55 875	57 583	57 356	31	11.3
500 Nederland Distributieland	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	1 000	31	11.3
510 INK	575	575	575	575	575	575	31	11.31
515 NMI	2 800	1 895	1 889	3 920	2 781	1 890	43Z	11.3
520 Stichting Bos en Hout	490			376	604	98	12	11.31
620 NLR hoofdstuk XII	10 275	7 275	4 275	10 275	7 475	4 525	31	11.31
810 Stichting Koning Willem I	150	150	150	137	150	150	31	11.3
840 WL Hydrolics	3 000	3 103	3 103	2 850	150	718	31	11.31
860 STW				5 502	2 251	615	43Z	11.31
Totaal art 0206	93 154	91 352	75 857	98 086	91 801	74 680		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Additionele bijdrage MARIN	10 000				
2. Loon- en prijsbijstelling	4 252	2 302	2 301	2 346	2 384
3. Co-financiering NLR	3 000				
4. Van 02.02-750 voor NMI	500	500	500	500	500
5. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	200				
Totaal	17 952	2 802	2 801	2 846	2 884

- ad 1. Betreft het verstrekken van een renteloze lening aan MARIN (zie brief van 26 mei 2000 aan de Vaste Commissie voor Economische Zaken).
- ad 2. Betreft loon- en prijsbijstelling voor de diverse instituten. Zie voor een nadere toelichting de artikelen 01.03 en 01.04 Loon- en prijsbijstelling.
- ad 3. Bestemd voor deelname aan het 5e EU Kaderprogramma. Het betreft een uitwerking van het advies van de Adviesraad voor Wetenschaps- en Technologiebeleid (AWT) over de zogenaamde Grote Technologie Instituten (GTI's) voor het invoeren van doelfinanciering voor de publieke kennisinstellingen met co-financiering door het bedrijfsleven.

02.07 Internationale ruimtevaartprogramma's

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de uitgaven aan internationale ruimtevaartprogramma's geraamd. Het gaat grotendeels om programma's van het Europese Ruimte Agentschap (ESA). Daarnaast worden enkele nationale

en bilaterale programma's via het NIVR gesubsidieerd, bijvoorbeeld het Nederlands-Finse ozonmeetinstrument OMI.

Het ruimtevaartbeleid wordt periodiek bijgesteld tijdens internationale ministerconferenties. In mei 1999 heeft een dergelijke conferentie plaats gevonden, waarin een groot aantal ESA-programma's is vastgesteld. De Nederlandse inzet tijdens deze ESA ministerconferentie is beschreven in een geannoteerde agenda (Kamerstukken II 1998/99, 24 446, nr.6) en de notitie «Ruimtevaart in het nieuwe millennium» (Kamerstukken II 1998/9, 24 446, nr.7). Een verslag van de conferentie is aan de Tweede Kamer toegezonden (Kamerstukken II 1998/99, 24 446, nr. 9). In 2001 zal weer een internationale ministerconferentie plaats vinden waarin over verschillende ESA-programma's zal worden besloten. Ter voorbereiding daarop wordt in 2000 een evaluatie van het ruimtevaartbeleid uitgevoerd.

Naast EZ verstrekken ook de Ministers van OC&W, LNV en V&W bijdragen aan de programma's van ESA. Tegenover de rijksbijdragen staan ESA-opdrachten aan de Nederlandse industrie en uitgaven van ESA via ESTEC in Nederland (jaarlijks circa NLG 500 mln).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			66 037	125 411	76 362	60 637	60 637	
Mutatie			48 340	2 357	2 432	2 448	2 403	
Ontwerp-begr. 2001	259 963	125 578	114 377	127 768	78 794	63 085	63 040	63 040
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	117 966	56 985	51 902	57 979	35 755	28 627	28 606	28 606

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			125 615	94 267	97 261	97 912	96 139	
Mutatie			6 989	- 7 972	1 748	8 160	35 098	
Ontwerp-begr. 2001		142 935	132 604	86 295	99 009	106 072	131 237	77 478
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		64 861	60 173	39 159	44 928	48 133	59 553	35 158

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Deeln. int. ruimtevaart	16 547	16 541	16 541	16 547	16 541	16 541	43G	11.31
015 Telecommunicatie	23 203	2 100	15 000	8 394	7 886	6 700	43G	11.31
018 Ruimtetransport	26 789	74 756	37 427	74 227	70 056	37 627	43G	11.31
020 Basistechnologie	288	–	12 000	1 148	1 143	94	43G	11.31
040 Aardobservatie	21 141	4 880	500	26 082	20 880	10 091	43G	11.31
050 Ruimtestation/platform	37 610	16 100	46 300	16 537	16 098	15 242	43G	11.31
Totaal art 0207	125 578	114 377	127 768	142 935	132 604	86 295		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Doorschuiven budget uit 1999	45 200				
2. Prijsbijstelling	3 140	2 357	2 432	2 448	2 403
Totaal	48 340	2 357	2 432	2 448	2 403

- ad 1. De definitieve besluitvorming over enkele ruimtevaartprojecten, waaronder het VEGA-project (kleine lanceerders), is vertraagd tot 2000. Het beschikbare budget van NLG 45,2 mln wordt daarom doorgeschoven van 1999 naar 2000.
- ad 2. Betreft loon- en prijsbijstelling voor de diverse instituten, ten laste van de artikelen 01.03 en 01.04 Loon- en prijsbijstelling.

02.08 Bevordering van de vliegtuig industrie en ruimtevaart

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op basis van het regeringsstandpunt over de herstructurering en stimulering van het Nederlandse luchtvaartcluster (Kamerstukken II 1997/98, 25 820, nr. 1) zijn randvoorwaarden geschapen voor de industrie en de kennisinfrastructuur om te participeren in grote internationale ontwikkelingsprogramma's. Het Kabinet heeft in dat kader bij de Voorjaarsnota 1998 middelen beschikbaar gesteld om het Nederlandse luchtvaartcluster in staat te stellen zich voor te bereiden op en te participeren in de meest kansrijke internationale vliegtuigontwikkelingsprogramma's, met name de A3XX van Airbus. Het budget wordt op basis van het op 18 april 2000 gepubliceerde Besluit subsidies civiele vliegtuigontwikkeling (Stbl. 2000, 206) toegekend aan de diverse projecten.

Verwacht wordt dat in de tweede helft van 2000 door Airbus een besluit wordt genomen over de «Authority to Offer» voor de A3XX. Dat besluit kan gevolgen hebben voor het tempo waarin deze middelen tot besteding worden gebracht. De op de begroting beschikbare middelen alsmede het NIVR Revolving Fund vormen de financieringsbronnen voor de genoemde programma's.

In het kader van de JSF regeling is in de afgelopen jaren NLG 200 mln aan subsidie toegekend. In 2001 wordt een groot deel van deze projecten afgerond.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			60 000	60 000	60 000	67 000	67 000	
1e suppl. wet 2000			24 640	- 16 000	- 16 000	- 23 000	- 20 000	
Amendement			- 5 640					
Mutatie			5 640					
Ontwerp-begr. 2001		180 254	84 640	44 000	44 000	44 000	47 000	52 500
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		81 796	38 408	19 966	19 966	19 966	21 328	23 823

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			60 000	60 000	60 000	67 000	67 000	
1e suppl. wet 2000			52 740	- 3 300	- 8 700	- 19 500	- 22 100	
Amendement			- 5 640					
Mutatie			5 640					
Ontwerp-begr. 2001		60 254	112 740	56 700	51 300	47 500	44 900	51 300
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		27 342	51 159	25 729	23 279	21 555	20 375	23 279

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Bureaukosten NIVR	254	9 640	4 000	254	9 640	4 000	31	11.31
020 Ruimtevaart programma's								
NRT		8 000	8 000		8 000	8 000	31	11.31
030 Militair	180 000	20 000		60 000	75 000	35 000	31	11.31
040 Civiel		47 000	32 000		20 100	9 700	31	11.31
Totaal art 0208	180 254	84 640	44 000	60 254	112 740	56 700		

Voor een toelichting omtrent de verwerking van het amendement Hindriks cs. (Kamerstukken II 1999/2000, 27 109, nr. 4) wordt verwezen naar artikel 02.12 Technologische infrastructuur.

02.09 Speur- en ontwikkelingswerk

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Per 1 mei 2001 worden de drie bestaande regelingen TOK: Besluit technische ontwikkelingskredieten (Stb. 1996,611), KREDO: besluit Kredieten elektronische dienstverlening (STb, 1997, 554) en MPO: Kredietregeling milieugerichte productontwikkeling (Stcrt. 1997, 240) vervangen door de regeling Technische Ontwikkelings Projecten (TOP).

Besluit technische ontwikkelingskredieten (TOP); budget NLG 80,2 mln

De nieuwe regeling komt voort uit de stroomlijning en modernisering van het EZ-instrumentarium, zoals aangekondigd in de brief «Ruimte voor industriële vernieuwing. Agenda voor het industrie- en dienstenbeleid», aangeboden aan de Tweede Kamer der Staten-Generaal bij brief van 21 juni 1999 (Kamerstukken II 1999/2000, 26 628, nr. 1). Daarnaast is de regeling aangepast aan de meest recente voorschriften van de Europese Commissie omtrent staatssteun voor onderzoek en ontwikkeling. Bovendien is rekening gehouden met de evaluatie van de TOK die in de eerste helft van 2000 is uitgevoerd. Het streven is dat de regeling per 1 mei 2001 wordt ingevoerd. Indien vertragingen in het regelgevende traject er toe leiden dat deze datum niet gehaald kan worden, dan blijft de TOK-regeling tot die tijd gehandhaafd.

Het doel van de TOP-regeling is het stimuleren van ontwikkelingsprojecten waaraan substantiële technische en financiële risico's zijn verbonden en waarvoor de bedrijven voor hun financiering onvoldoende terecht kunnen op de kapitaalmarkt. Het vormt het sluitstuk van het instrumentarium dat zich richt op het stimuleren van de verschillende fasen van onderzoek en ontwikkeling.

De belangrijkste kenmerken van de TOP-regeling zijn de volgende:

- De regeling heeft een generiek karakter en staat in beginsel open voor alle ondernemingen. Er is geen beperking ten aanzien van bedrijfsomvang, bedrijfstak of project-thema's. Ook samenwerkingsverbanden kunnen een aanvraag indienen.
- In tegenstelling tot de drie ingetrokken kredietregelingen is er geen sprake meer van een rentedragend krediet van 40%. Het onderhavige besluit gaat uit van een subsidie van 25%, die terugbetaald moet worden als het ontwikkelingsproject tot omzet leidt. Deze wijziging is mede ingegeven door aanvullende voorwaarden die de Europese Commissie stelt bij het verlenen van kredieten. Voor het MKB wordt het subsidiepercentage verhoogd tot 35%.
- Het maximale subsidiebedrag per project bedraagt 11 mln NLG. Hierdoor zal het niet meer voorkomen dat individuele projecten gemeld moeten worden bij de Europese Commissie. De minimale projectomvang bedraagt 220 000 NLG (100 000 EURO).
- Voor het MKB is naast de verhoging van het subsidiepercentage tot 35% een voorstudiefaciliteit opgenomen.

Kengetallen Technische ontwikkelingskredieten (TOK)

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1,0 mln)	artikel(-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming* 2001
Ramingskengetallen				
1. Aantal (= gehonoreerde aanvragen TOK-groot)		3	2	nvt
2. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-groot)		14,200	21,450	nvt
3. Aantal (= gehonoreerde aanvragen TOK-klein)		57	55	60
4. Bedrag per eenheid (= kredietaanvraag TOK-klein)		0,690	0,945	1,336
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= verstrekt krediet)	02.09-110	81,916	94,971	80,169
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde projecten)		132	130	120
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		7,325	9,065	9,000
3. Aantal prestaties (= dossiers)		539	560	600
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		2,543	2,056	2,100
5. Overige uitvoeringskosten		1,305	1,694	1,250
6. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-010	3,643	4,025	3,590
7. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		17,6	18,0	20,0
Kwaliteitskengetallen				
Aantal ingediende bezwaarschriften		13	11	10
Aantal afgehandelde bezwaarschriften		14	11	10
Waarvan (gedeeltelijk) gehonoreerd		3	2	1

* Voor 2001 gaat het om het nieuwe instrument Technologische Ontwikkelingsprojecten (TOP) en de afwikkeling TOK. De onzekerheidsmarge in de raming is hierdoor groter.

00-03 Instrument: Technisch Ontwikkelingskrediet.

Beknopt resultaat: TOK-projecten zijn voor veel bedrijven belangrijk voor het uitbouwen van hun innovatievermogen en zijn vaak van groot belang voor de toekomst en/of continuïteit van het bedrijf. Met name bedrijven die niet over voldoende eigen middelen beschikken om het beoogde ontwikkelingsproject te financieren maken gebruik van de TOK. Circa 85% van de bedrijven die een TOK krijgt heeft minder dan 100 werknemers in dienst. De uitvoering van de TOK-regeling wordt als positief ervaren. Aanbevelingen liggen onder andere op het gebied van duidelijke communicatie en facilitering van sommige groepen aanvragers. Hoofdaanbeveling is het voortzetten van de TOK. Bij een eventuele wijziging in de financiële ondersteuning van de TOK wordt een simpele en eenduidige aanpak aanbevolen die aansluit bij de belevingswereld van de ondernemers.

Besluit Kredieten Elektronische Diensten Ontwikkeling (KREDO); budget NLG 8,0 mln

De KREDO-regeling is een invulling van het Actieprogramma Elektronische Snelwegen. De regeling sluit per 1 januari 2001. De voor 2001 begrote middelen zijn bestemd voor de projecten die in de laatste tender van 2000 zijn ingediend. Om deze reden zijn er dit jaar geen ramingskengetallen meer voor deze regeling opgenomen. In overleg met de Stuurgroep Nationaal Actieplan Elektronisch Snelwegen worden de middelen voor een volgende doelstelling in dit kader ingezet.

Kredietregeling milieugerichte productontwikkeling (MPO);

Dit instrument gaat in 2001 op in de nieuwe TOP-regeling.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			99 971	100 026	105 026	120 143	120 143	
1e suppl. wet 2000			20 000					
Mutatie				- 11 857	- 24 857	- 29 857	- 29 857	
Ontwerp-begr. 2001	217 117	103 197	119 971	88 169	80 169	90 286	90 286	90 286
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	98 523	46 829	54 440	40 009	36 379	40 970	40 970	40 970
Waarvan te betalen	214 518	100 869	107 975	79 867	72 795	82 030	82 030	82 030

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			96 635	95 407	90 502	85 417	96 822	
1e suppl. wet 2000			- 4 250	3 500	- 11 500	10 796	6 195	
Mutatie			- 827	- 10 979	9 175	- 20 234	- 5 095	
Ontwerp-begr. 2001		130 366	91 558	87 928	88 177	75 979	97 922	99 401
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		59 158	41 547	39 900	40 013	34 478	44 435	45 106

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
110 Ontwikkelingskredieten	81 916	94 971	80 169	117 004	73 000	71 200	72D	11.31
120 Diensten Ontwik. Krediet	19 872	20 000	8 000	10 528	16 900	14 770	72D	11.31
130 TOK-MPO	1 409	5 000		2 834	1 658	1 958	72D	11.31
Totaal art 0209	103 197	119 971	88 169	130 366	91 558	87 928		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Overheveling naar 02.02-745: van KREDO naar NAP		- 12 000	- 25 000	- 30 000	- 30 000
2. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties		143	143	143	143
Totaal		- 11 857	- 24 857	- 29 857	- 29 857

ad 1. De KREDO-regeling stopt per 1 januari 2001. De middelen zijn oorspronkelijk beschikbaar gesteld vanuit het budget voor het Nationaal Actieprogramma Elektronische Snelwegen (NAP). In overleg met de stuurgroep NAP, worden de middelen voor een volgende doelstelling in dit kader ingezet (zie ook 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering).

02.12 Technologische infrastructuur*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel worden gelden geraamd voor Technologische vernieuwing, Onderzoek en voorlichting voor het technologiebeleid, de Stichting Technische Wetenschappen (STW), Innovatiegerichte Onderzoek Programma's (IOP's), Technologische Topinstituten (TTI's) en het programma Technologie en Samenleving.

Technologische vernieuwing, budget NLG 106,3 mln

De Stichting AXIS heeft als doel de vraag naar en het aanbod van bèta- en technisch opgeleiden beter op elkaar te laten aansluiten. Om dit te realiseren wil AXIS voor de komende jaren drie rollen vervullen: project-participant, netwerkorganisator en kenniscentrum. Als projectparticipant neemt AXIS deel in projecten die op korte of langere termijn het tekort aan technici verminderen. Als netwerkorganisator brengt AXIS de partijen in het veld, zoals werkgevers, onderwijsinstellingen en intermediaire organisaties bij elkaar. De rol van kenniscentrum voorziet in het overdragen van de ervaringen uit de projecten waarin AXIS zelf participeert, maar ook andere succesvolle projecten uit heden en verleden.

Voor projecten en exploitatie ontvangt AXIS van zowel EZ als OCW NLG 20 mln voor een periode van vier jaar (gezamenlijk NLG 40 mln). LNV draagt NLG 1,6 mln bij en SZW NLG 0,75 mln. Marktpartijen dienen tenminste een gelijk bedrag aan cofinanciering voor de projecten bij te dragen. Totaal zal dus ruim NLG 80 mln in de oplossing van genoemde problematiek worden geïnvesteerd.

Dit jaar worden de lopende projecten geëvalueerd. AXIS is tevens betrokken bij activiteiten die worden opgestart in het kader van de ICT Taskforce.

99-35 Instrument: Vrouw en techniek

Resultaat: Uit de evaluatie blijkt dat de doelstellingen van het beleid zijn gehaald.

Aanbevelingen:

- *Laat projecten gericht op verschillende doelgroepen veel meer samenwerken en betrek de doelgroep bij de ontwikkeling van het project;*
- *Een integrale benadering gericht op vrouwen en mannen werkt beter dan vrouwen apart;*
- *Indien een project na subsidie gecontinueerd moet worden, zijn daar vaak andere mensen voor nodig dan de personen die het gesubsidieerde traject trokken;*
- *Deelprojecten dienen een doelstelling te krijgen die is afgeleid van de centrale doelstelling;*
- *Publiciteit binnen een geheel van deelprojecten dient deels centraal geregeld te worden en niet aan de deelprojecten overgelaten te worden;*
- *Het totale bedrag voor de uitvoering van het actieplan hoort gerelateerd te zijn aan de omvang van het probleem.*

Gebruik: De uitkomsten van de evaluatie zijn onder de aandacht van stichting AXIS gebracht.

Naar aanleiding van de evaluatie van de Stichting WeTeN is de nota Wetenschap- en Techniekcommunicatie («Boeiend, Betrouwbaar en Belangrijk», Kamerstukken II 1999/2000, 26 658 nr. 12) opgesteld. In de nota wordt het beleid voor publiekscommunicatie over wetenschap en techniek uiteengezet en een aantal nieuwe accenten in het beleid aangegeven: meer wetenschap en techniek in de massamedia, meer aandacht voor jongeren en een thematische aanpak van de communicatie. Een belangrijke rol in de uitvoering van dit beleid speelt de Stichting WeTeN, dat een functie als expertisecentrum vervult.

99-10 Instrument: Stichting WeTeN

Beknopt resultaat: De Stichting WeTeN is nodig binnen het beleid gericht op Wetenschaps- en Techniekcommunicatie. De huidige werkwijze kan verbeterd worden door een heldere en strategische aansturing vanuit de overheid. Het zelf organiseren van publieksactiviteiten door WeTeN kan beperkt worden. De functie van expertisecentrum moet de grootste prioriteit hebben. Ook moet er meer aandacht komen voor effectonderzoek over eigen activiteiten van WeTeN en de functie van beleidsadvisering richting overheid.

Naast het reeds beschikbare bedrag van NLG 7 mln, trekken de Ministeries van OCW, EZ en LNV over een periode van 4 jaar een extra bedrag van NLG 12 miljoen uit. Van dit extra bedrag neemt EZ 3 miljoen voor haar rekening.

Om de uitvoering van andere ICES-KIS-projecten te faciliteren, kan onder de regeling «Experimentele faciliteiten» geïnvesteerd worden in unieke onderzoeksapparatuur bij nader geselecteerde kennisinstellingen, die deel uitmaken van de Nederlandse publieke kennisinfrastructuur. De kennis die bij instellingen wordt ontwikkeld, is vaak niet toegespitst op of vertaald voor bedrijven. Bovendien zijn er grote investeringen nodig voor kennisontwikkeling voor bedrijven. Door deze faciliteiten mede te financieren wil de overheid de samenwerking tussen kennisinstellingen en bedrijven op dit terrein verbeteren. Het is de bedoeling dat de faciliteiten voor 50% uit genoemde regeling en voor 50% door de instellingen zelf worden gefinancierd. Het budget voor 2001 bedraagt NLG 27,8 mln.

Onderzoek en voorlichting voor het technologiebeleid, budget NLG 5,0 mln

Betreft diverse onderzoeken en voorlichtingsprojecten in het kader van het technologiebeleid.

00–18 Instrument: Technologieradar

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: nee.

Resultaat: De workshops zijn niet effectief geweest. Daarnaast is de inspanning niet efficiënt geweest. De doelstelling van de workshops was niet eenduidig, waardoor de workshops qua inhoud niet vergelijkbaar zijn. Workshops zijn niet de meest geschikte manier om te makelen en te schakelen.

Aanbevelingen: Activiteiten moeten meer vanuit het integrale kader met een heldere doelstelling ingestoken worden. Dit is geen reden om niet meer met Workshops te werken, integendeel. EZ moet zich bij dit soort workshops wel als deelnemende partij zien. Maak heldere afspraken en trek heldere conclusies na afloop van de workshops.

Gebruik: Intern, ter verbetering van het technologiebeleid.

Stichting Technische Wetenschappen (STW), budget NLG 37,9 mln

STW stimuleert als tweede-geldstroomorganisatie kwalitatief hoogstaand technisch-wetenschappelijk onderzoek dat uitzicht biedt op maatschappelijke toepassing. Ondanks de beperking van de verhoging van het budget door NWO, heeft STW geen tijdelijke aanvraag- of honoreringsstop ingesteld, maar vraagt bij grotere projecten een hogere bijdrage van potentiële gebruikers. Een ander gevolg van genoemde beperking is dat het percentage gehonoreerde projecten zal teruglopen. Eind 2000 start in overleg met NWO de voorbereiding van de evaluatie van STW die in 2001 zal worden uitgevoerd.

Innovatiegerichte Onderzoek Programma's (IOP), budget NLG 29,9 mln

Het IOP-instrument versterkt de Nederlandse kennisinfrastructuur en richt de onderzoeksinspanningen van universiteiten en onderzoeksinstellingen op de innovatiebehoefte van het Nederlandse bedrijfsleven. Het gaat hierbij om fundamenteel-strategische (preconcurrentiële) kennisontwikkeling, netwerkvorming tussen kennisinstellingen en bedrijven, zwaartepuntvorming en taakverdeling binnen de kennisinfrastructuur en kennisoverdracht op economisch relevante onderzoeksvelden. Door bewust te streven naar verankering van kennisnetwerken blijven deze netwerken ook na afloop van de tijdelijke IOP-impuls intact.

In 1999 is het IOP-instrument geëvalueerd. Hiervan is vorig jaar reeds verslag gedaan. Mede op grond van deze evaluatie is in 2000 besloten het IOP-budget te verhogen tot NLG 30 mln. In 1999 is het IOP Opto-Electronica geëvalueerd. Daarnaast is een voorstudie gestart naar een IOP op het gebied van Genomics en aanverwante platformtechnologieën. Ook is besloten een voorstudie te verrichten op het gebied van Elektromagnetische vermogenstechniek. Het IOP Precisietechnologie is in 1999 van start gegaan. Eind 2000 zullen de eindevaluaties van de IOP's Industriële Eiwitten en Milieutechnologie/Zware Metalen worden gestart.

Evaluatie 00-07 IOP Opto-Elektronica

Beknopt resultaat: Het IOP Opto-Elektronica is in 1990 gestart en heeft het Nederlandse onderzoek vanuit een relatieve achterstand teruggebracht bij de koplopers op dit onderzoeksgebied. Dit IOP onderscheidt zich vooral op het gebied van de kennisontwikkeling. De onderzoekschool COBRA bij de TUEindhoven is in 1998 tot één van de zes Nederlandse toponderzoekscholen gekozen. De kennisoverdracht is in dit IOP pas laat op gang gekomen.

Doelmatigheidskengetallen IOP	Art. (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Behandelde aanvragen (in aantallen)		42	100	95
2. Kosten per prestatie (x NLG1000)		30,9	24,5	24,5
3. Aantal projecten in beheer (in aantallen)		257	305	305
4. Kosten per prestatie (x NLG1000)		2,010	2,705	2,705
5. Toegelicht begrotingsbedrag (uitvoeringskosten Senter) (x NLG 1 mln)	01.55-020	3,2	3,3	3,2
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		15,8	13,6	14,2

Toelichting: de realisatiecijfers voor 1999 vallen laag uit doordat in de vier gehouden onderzoek-tenders minder globale projectvoorstellen en subsidieaanvragen dan gewoonlijk zijn binnengekomen. Voor 2000 en 2001 is de raming weer hoger in verband met de verwachte start van het IOP Genomics.

Technologische Topinstituten (TTi's), budget NLG 49,2 mln

Doel van het instrument is het bevorderen van het innovatievermogen en de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven. Daartoe verrichten de TTi's fundamenteel-strategisch onderzoek op enkele voor Nederland van bijzonder belang zijnde onderzoeksgebieden, met name metaaltechnologie, telematica, voedselwetenschappen en polymeren. De monitoring van de TTi's wijst uit dat zij de startfase redelijk goed hebben afgelegd. Concrete onderzoeksresultaten zullen naar verwachting zichtbaar worden bij de tussenevaluatie die in 2001 wordt uitgevoerd. Enkele TTi's willen mede vanwege uitbreiding van het aantal deelnemende bedrijven het onderzoek en het daarvoor benodigde budget verder verhogen. Bezien wordt in hoeverre EZ hieraan in de medefinanciering van het basisprogramma van de TTi's tegemoet kan komen.

Technologie en Samenleving, budget NLG 3,5 mln

In het programma Technologie en Samenleving worden interdepartementale projecten uitgevoerd die als doel hebben technologie in te zetten voor de oplossing van maatschappelijke vraagstukken. EZ beoogt hiermee:

- maatschappelijke problemen te gebruiken voor het op gang brengen van een «technology pull»-proces
- de publieke sector te stimuleren andersoortige, mogelijk meer effectieve en efficiëntere, oplossingen te kiezen;
- marktimperfecties op te lossen en daarmee de kansen van het bedrijfsleven te vergroten op (semi-publieke) markten;
- technologiebeleid te integreren in het beleid van andere ministeries.

Het programma richt zich op dit moment op de deelprogramma's Criminaliteitspreventie, Leren in de werkomgeving, Preventie Arbeidsuitval, (Re)integratie van mensen met een arbeidshandicap en Sociale Integratie.

Per thema is, tezamen met bijdragen van andere departementen, circa

NLG 1 tot NLG 1,5 mln per jaar beschikbaar. Elk thema heeft in principe een looptijd van drie jaar.

99-36 Instrument: Subsidieregeling technologie en samenleving

Resultaat: Hoewel de effecten van het programma per deelprogramma verschillen (er is sprake van zowel succesvol als minder succesvol verlopen deelprogramma's), zijn in grote lijnen de volgende effecten te schetsen. De T&S-formule draagt vooral bij aan het tot stand brengen van netwerken en relaties tussen partijen die elkaar nog niet kenden. Ook het interventie-effect, het in contact brengen van andere departementale beleidsterreinen met het technologieaspect is zichtbaar. De organisatie, de procedures en het proces rond het programma verlopen goed.

Gebruik: De evaluatie heeft geleid tot enige kleine aanpassingen in de organisatie. Ook zijn de wegingscriteria voor projecten heroverwogen. Hierdoor is de mogelijkheid van monitoren van onder meer de lange termijn bedrijfseconomische effecten verbeterd.

Kennisdragers in het MKB (KIM), budget NLG 7,0 mln

De Subsidieregeling KIM heeft als doel MKB-bedrijven (maximaal 100 werknemers, waarvan maximaal twee hoger opgeleiden), die de eerste stap naar kennisontwikkeling en kennisoepassing nog moeten maken, een stimulans te bieden. De regeling geeft deze bedrijven de mogelijkheid om met een loonkostensubsidie van NLG 20 000 en met deskundige begeleiding een jaar lang een hoger opgeleide (HBO/WO) aan een innovatieproject te laten werken. Syntens voert de subsidieregeling uit en begeleidt de bedrijven.

Kengetallen KIM

(Bedragen x NLG1000)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
Ramingskengetallen			
1. Ontvangen aanvragen (aantallen)	326	350	200
2. Toegewezen aanvragen (aantallen)	350	325	190
3. Loonkostensubsidie per KIM'er	20	20	20
4. Toegelicht begrotingsbedrag	11 746	11 009	7 046
Doelmatigheidskengetallen			
1. KIM'ers in dienst van MKB getreden (%)	75	75	75
2. Kosten van begeleiding/advies	3 105	3 000	2000
3. Overige uitvoeringskosten	1 642	1 500	1 250
Doeltreffendheidskengetallen			
Continuering innovatie na beëindiging KIM-project (%)	75	75	75

De Subsidieregeling loopt naar verwachting tot 1 mei 2001. Daarna gaat de regeling op in de Bedrijfsgerichte kennisoverdrachtregeling (werktitel).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			143 434	140 908	139 835	142 268	142 134	
1e suppl. wet 2000			4 100	6 400	3 700	2 400		
Amendement			20 000					
Mutatie			43 590	91 543	59 779	56 789	56 784	
Ontwerp-begr. 2001	224 087	138 670	211 124	238 851	203 314	201 457	198 918	173 918
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	101 686	62 926	95 804	108 386	92 260	91 417	90 265	78 921
Waarvan te betalen	208 616	131 163	204 924	232 047	200 157	192 510	196 212	170 812

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			108 314	126 587	140 520	147 161	140 370	
1e suppl. wet 2000			3 162	- 1 314	- 2 698	59	3 546	
Amendement			20 000					
Mutatie			- 3 677	39 861	43 331	35 844	57 737	
Ontwerp-begr. 2001		92 950	127 799	165 134	181 153	183 064	201 653	200 183
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		42 179	57 993	74 935	82 204	83 071	91 506	90 839

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 technologische vernieuwing	14 116	86 747	106 313	21 116	24 721	54 978	31	11.7
020 onderzoek technologie beleid	3 823	7 545	4 974	5 085	3 861	4 182	12	11.0
030 STW	35 833	37 453	37 890	12 892	26 021	31 745	31	11.31
040 IOP's	19 021	18 930	29 930	5 124	13 591	17 120	31	11.31
050 Topinstituten	44 829	43 966	49 224	36 512	42 830	43 966	31	11.31
060 Technologie & Samenleving	7 302	3 474	3 474	3 339	5 735	4 320	31	11.7
070 KIM	11 746	11 009	7 046	8 873	10 640	7 823	31	11.4
080 BCT	2 000	2 000		9	400	1 000	31	11.4
Totaal art 0212	138 670	211 124	238 851	92 950	127 799	165 134		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Extra budget innovatiegericht fundamenteel onderzoek	27 778	27 778	27 778	27 778	27 778
2. Arbeid en Onderwijs	25 000	29 000	29 000	25 000	25 000
3. Verhoging budget IOP's		11 000	11 000	11 000	11 000
4. Innovatienet	7 000				
5. Regeling Experimentele faciliteiten		27 778			
6. Amendement Hindriks naar OC&W	- 20 000				
7. Naar 02.02 voor bedrijfsgerichte kennisoverdracht		- 8 000	- 12 000	- 10 000	- 10 000
8. Loon- en prijsbijstelling	2 714	2 987	3 001	3 011	3 006
9. Extra budget Stichting WeTeN	1 000	1 000	1 000		
10. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	98				
Totaal	43 590	91 543	59 779	56 789	56 784

- ad 1. Deze intensivering betreft middelen voor vraaggestuurde en innovatiegerichte fundamenteel-strategische onderzoeksprojecten. Het gaat hier met name om stimulering van innovatiegericht onderzoek, investeringen in onderzoeksfaciliteiten en in onderzoeksnetwerken op het gebied van Genomics/Bio-informatica (NLG 100 mln), Microsysteem/nano-technologie (NLG 100 mln), Katalyse (NLG 10 mln) en Elektromagnetische vermogenstechniek (NLG 10 mln).
- ad 2. Betreft extra middelen in de jaren 2000 t/m 2005 om kwalitatieve knelpunten op de arbeidsmarkt weg te nemen. Het geld wordt ingezet voor de Scholingsimpuls (NLG 62,8 mln), de ICT Task-Force (NLG 42 mln), Arbeidsradars (NLG 20,4 mln) en het Investors-in-People-project (NLG 7,8 mln).
- ad 3. Betreft extra middelen voor nieuwe investeringen binnen de IOP's gericht op kennisontwikkeling, netwerkvorming en verankering van beide.
- ad 4. Betreft extra middelen voor het opzetten door Syntens van een geavanceerde website Innovatienet, die een platform biedt voor interactie tussen aanbieders en vragers van kennis. De overheidsbijdrage is bedoeld voor de initiële fase.
- De vier bovenstaande mutaties maken deel uit van het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaaloverzicht van dit kennis- en innovatiepakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.
- ad 5. Uit het Fonds economische structuurversterking is in het kader van de investeringsimpuls 1998 NLG 27,8 mln ontvangen voor de regeling «Experimentele faciliteiten». Deze regeling is bedoeld om de uitvoering van ander ICES-KIS-projecten te faciliteren, door investeringen te financieren in unieke onderzoeksapparatuur bij nader geselecteerde kennisinstellingen (zie ook ontvangstenartikel 02.05).
- ad 6. Het amendement Hindriks c.s. (Kamerstukken II 1999/2000, 27 109, nr. 4) houdt in dat voor de uitrusting van technische afdelingen van vmbo-scholen in het jaar 2000 NLG 20 mln extra ter beschikking wordt gesteld.
Dekking van de extra uitgaven was voorzien middels een verlaging van de verplichtingen en uitgaven van artikel 02.08 Bevordering

van de vliegtuigindustrie en ruimtevaart (NLG 5,64 mln) en artikel 02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking (NLG 14,36 mln). De Tweede Kamer is met een brief over de uitvoering van dit amendement geïnformeerd (Kamerstukken II 1999/2000, 27 109, nr. 6). Inmiddels heeft het kabinet besloten om het amendement op de begroting van OC&W te verwerken, gedekt uit de algemene middelen. De bij eerste suppletore begroting verwerkte verhoging van NLG 20 mln op dit artikel wordt daarom, inclusief bijbehorende dekking, teruggedraaid.

- ad 7. In het kader van de stroomlijning van het EZ-instrumentarium gericht op kennisoverdracht naar het MKB, worden de budgetten voor de KIM en de BCT overgeheveld naar het nieuwe instrument voor de bedrijfsgerichte kennisoverdracht (zie artikel 02.02).
- ad 8. Betreft loon- en prijsbijstelling voor de Technologische Top-instituten (NLG 1,7 mln) en de Stichting Technische Wetenschappen (NLG 1,3 mln).

02.13 Projecten gefinancierd uit het Fonds economische structuurversterking

De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In het kader van de versterking van de ruimtelijke economische structuur zijn in het Regeerakkoord middelen uit het Fonds economische structuurversterking (Fes) ter beschikking gesteld voor Gigaport (Kamerstukken II 1998/99, 25 017, nr. 11 en nr. 17). Binnen dit project worden technologieën ontwikkeld die snelheid, betrouwbaarheid en beveiliging van het Internet zullen verbeteren. Het project is opgezet onder regie van de Ministeries van EZ, OC&W en V&W.

De doelstellingen van GigaPort zijn onderverdeeld naar drie ambitieniveaus

1. ontwerpen, bouwen en onderhouden van een breedbandnetwerk ten behoeve van onderzoek en ontwikkeling in het algemeen en gebruik door universiteiten, hoge scholen en publiek gefinancierde onderzoeksinstituten in het bijzonder (GigaNet);
2. stimuleren van kennisontwikkeling- en diffusie in Nederland (GigaWorks);
3. versterken van de concurrentiepositie en economische ontwikkeling van Nederland (GigaPort als geheel).

De mate van meetbaarheid van de doelstellingen varieert per niveau. Voor het relatief best meetbare niveau (GigaNet) geldt de volgende doelstelling: «*Het per ultimo 2002 geoperationaliseerd hebben van een nieuw nationaal onderzoeksnetwerk met een snelheid van 80 Gbit/s in het hoofdaansluitnet (de «Backbone»).*» Voor de doelstellingen (op alle drie de niveau's) geldt dat afspraken gemaakt zijn over periodieke monitoring van doelbereik. In de begrotingsstukken kan op basis hiervan gerapporteerd worden over de voortgang van het project.

Naast GigaPort zijn de afgelopen jaren nog drie projecten gefinancierd uit het Fes: NOBIS (Nederlands onderzoeksprogramma Biologische In-situ Sanering), HPCN (High Performance Computing en Networking) en investeringen in de onderzoeksfaciliteiten van het MARIN. De bijdragen aan deze projecten worden in 2000 afgerond.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
Amendement			- 14 360					
Mutatie			14 360					
Ontwerp-begr. 2001	45 025	142 000						
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	20 431	64 437						

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		38 000	39 000	40 000			
1e suppl. wet 2000		11 620	3 000	1 000			
Amendement		- 14 360					
Mutatie		14 360					
Ontwerp-begr. 2001	54 405	49 620	42 000	41 000			
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	24 688	22 517	19 059	18 605			

Economische code: 31 Functionele code: 11.9

Voor een toelichting omtrent de verwerking van het amendement Hindriks cs. (Kamerstukken II 1999/2000, 27 109, nr. 4) wordt verwezen naar artikel 02.12 Technologische infrastructuur.

03.00 INDUSTRIE- EN DIENSTENBELEID

Het voornaamste bestanddeel van dit hoofdbeleidsterrein is het financiële instrumentarium ten dienste van het industriebeleid, voor zover dit niet primair technologisch is georiënteerd.

03.03 Versterking economische structuur

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn middelen geraamd voor de financiering van studies, alsmede voor de voorbereiding en uitvoering van het industrie- en dienstenbeleid. Het gaat hierbij met name om projecten waarbij branche-organisaties en groepen van bedrijven samen met EZ onderzoek doen om te bezien hoe kan worden ingespeeld op de geboden kansen en hoe voorziene knelpunten kunnen worden weggenomen. Concreet gaat het daarbij om onderwerpen als kennisoverdracht, voorlichting van de marktpartijen, externe advisering en het uitdragen van onderzoeksresulta-

ten. Daarnaast bestaat de mogelijkheid om een incidentele bijdrage te geven voor aanloopfinanciering van instituten. Subsidieverstrekking aan individuele bedrijven ten laste van dit artikel is nadrukkelijk uitgesloten. Op dit artikel worden ook de uitgaven voor crisisbeheersing en de beheerskosten van de Nationale Investeringsbank (NIB) geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			7 494	7 467	7 467	8 578	8 578	
Mutatie			3 200					
Ontwerp-begr. 2001	21 890	7 217	10 694	7 467	7 467	8 578	8 578	8 578
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	9 933	3 275	4 853	3 388	3 388	3 893	3 893	3 893
Waarvan te betalen	14 824	4 213	9 650	6 743	6 743	7 743	7 909	7 909

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			11 258	8 070	6 551	7 143	8 178	
Mutatie			- 214	1 209	236	288		
Ontwerp-begr. 2001		8 908	11 044	9 279	6 787	7 431	8 178	8 414
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		4 042	5 012	4 211	3 080	3 372	3 711	3 818

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Vernieuwingsprogramma's	7 060	10 442	7 242	6 683	5 630	7 174	31	11.3
040 T&U via Senter				1 270	190		31	11.3
060 Stim.Comm.Dienst.sector					33		43Z	11.4
100 Beheerskosten		52	25		52	25	12	11.7
200 Crisisbeheersing	157	200	200	79	278	200	31	11.3
964 Bevorder. structuurverst.				876	4 861	1 880	62D	11.3
Totaal art 0303	7 217	10 694	7 467	8 908	11 044	9 279		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
Doorgeschoven budget 1999 Vernieuwingsprogramma's	3 200				
Totaal	3 200				

In verband met vertraging van de oprichting van de stichting Dreamstart is een bedrag van NLG 3,2 mln doorgeschoven naar 2000. Per mei 2000 is Dreamstart van start gegaan.

03.04 Industriële promotie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn gelden geraamd voor de promotie van Nederland als investeringsland door het Commissariaat voor Buitenlandse Investeringen in Nederland (CBIN). Voor het promoten van Nederland als vestigingsland maakt het CBIN gebruik van PR-campagnes, direct-mail acties, bedrijfsbezoeken en dergelijke. In toenemende mate wordt zowel intern als extern gebruik gemaakt van digitale informatievoorziening en de daaraan ten grondslag liggende opbouw van kennis. Er zijn posten in de Verenigde Staten (New York, Chicago, San Mateo, Austin en Boston), Europa (Londen), Japan (Tokio en Osaka), Hong Kong, Korea (Seoel), Taiwan (Taipei) en Singapore. De effectiviteit van dit laatste kantoor is in 2000 onderwerp van evaluatie. Daarnaast zal worden bezien of opening van een kantoor elders in de wereld/Azië opportuun is.

Enkele gegevens met betrekking tot de bestaande posten

Artikelonderdeel	aantal posten in 1999	aantal fte (incl. lokaal)	1999	2000	verplichtingen 2001	gem. per post in 2001
Adviezen werkz. derden	nvt	nvt	1 177	2 345	2 362	nvt
Europa	1	4,0	1 555	1 800	1 800	1 800
USA	5	20,0	8 957	7 320	7 320	1 464
Japan (incl. Hong Kong)	3	10,0	1 256	2 047	2 047	682
Korea	1	3,0	207	307	307	307
Taiwan	1	3,0	654	654	654	654
Singapore	1	2,0	249	431	431	431
Totaal	12	42,0	14 055	14 904	14 921	1 204

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			14 628	14 628	14 628	14 628	14 628	
Mutatie			276	293	293	293	293	
Ontwerp-begr. 2001	3 670	14 055	14 904	14 921	14 921	14 921	14 921	14 921
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 665	6 378	6 763	6 771	6 771	6 771	6 771	6 771
Waarvan te betalen	2 355	12 743	14 904	14 921	14 921	14 921	14 921	14 921

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			14 506	14 628	14 628	14 628	14 628	
Mutatie			- 568	- 580	290	293	293	
Ontwerp-begr. 2001		11 930	13 938	14 048	14 918	14 921	14 921	14 921
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		5 414	6 325	6 375	6 769	6 771	6 771	6 771

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Adviezen werkzaamh. derden	1 177	2 345	2 362	782	1 080	1 849	12	11.3
020 Werving Europa	1 555	1 800	1 800	1 175	1 186	1 440	12	11.3
030 Werving USA	8 957	7 320	7 320	8 205	8 470	7 320	12	11.3
040 Werving Japan	1 256	2 047	2 047	885	1 937	2 047	12	11.3
060 Werving Korea	207	307	307	145	222	307	12	11.3
070 Werving Taiwan	654	654	654	654	654	654	12	11.3
080 Werving Singapore	249	431	431	84	389	431	12	11.3
Totaal art 0304	14 055	14 904	14 921	11 930	13 938	14 048		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
Prijbsijstelling	276	293	293	293	293
Totaal	276	293	293	293	293

03.05 Steun Scheepsbouw

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op 1 januari 1999 is de scheepsbouwsteun verordening van het Europese steunkader in werking getreden. Hierin is onder meer geregeld dat in 1999 en 2000 voor het laatst ordersteun mag worden toegezegd, in het laatste jaar ook voor schepen die tot en met 2003 worden afgebouwd. Op dit artikel is de uitfinanciering geraamd van de tot en met 2000 aangegane verplichtingen uit hoofde van het Besluit subsidie zeescheepsnieuwbouw (Stbl. 1994, 437).

99-18 Instrument: Besluit Subsidies Zeescheepsnieuwbouw

Het effectieve subsidiepercentage voor ordersteun aan de zeescheepsnieuwbouw is in Nederland met 2,8% beduidend lager dan in de meeste andere Europese landen (6-9%). Ondanks dit beperkte percentage is het doel, continuïteit in de sector, bereikt. Een indicatie van het belang van de steun voor de sector is dat de orde van grootte van het bedrijfsresultaat van de sector als geheel overeenkomt met de omvang van de ordersteun. Het aantal bedrijven dat een negatief bedrijfsresultaat zou behalen, zou zonder de regeling beduidend hoger zijn. Daar staat tegenover dat een aanzienlijk deel van het budget terecht komt bij bedrijven met gezonde financiële resultaten. Voor de Nederlandse werven, die primair concurreren met Europese werven en die waarschijnlijk – mede dankzij de beperkte steunpercentages – relatief efficiënt produceren, is de afschaffing van ordersteun in Europa de beste beleids optie.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			130 000					
Ontwerp-begr. 2001	27 866	71 164	130 000					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	12 645	32 293	58 991					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			72 140	50 000	26 000	10 000		
Mutatie			- 1 012	1 300	656	2 500		
Ontwerp-begr. 2001		67 446	71 128	51 300	26 656	12 500		
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		30 606	32 276	23 279	12 096	5 672		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Steun scheepsbouwindustr.	71 164	130 000		67 423	68 628	48 800	31	11.3
030 NESEC					2 500	2 500	31	11.3
909 rente-overbr. scheepsbouw				23			31	11.3
Totaal art 0305	71 164	130 000		67 446	71 128	51 300		

03.07 Bijdrage aan KSG*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

In 2000 is er, mede op basis van onderzoeken naar de waarde van KSG, een akkoord bereikt met een scheepswerf die KSG overneemt en is de raming van de bijdrage hierop aangepast. Naast het Ministerie van Economische Zaken dragen ook het Ministerie van Defensie en de provincie Zeeland bij aan de voor de overname benodigde bijdrage. De Tweede Kamer is hierover geïnformeerd (Kamerstukken II 1999/2000, 26 800 XIII, nr. 56).

*b) De cijfers***Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
Mutatie			70 000					
Ontwerp-begr. 2001			70 000					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000			31 765					

Economische code: 63D Functionele code: 11.3

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Afhandeling KSG	52 500				
2. Bijdrage Ministerie van Defensie	12 500				
3. Bijdrage Zeeland	5 000				
Totaal	70 000				

ad 1. Resultaat van het bereiken van een definitief akkoord omtrent de afhandeling van de KSG-problematiek. De hiervoor benodigde middelen zijn binnen het geheel van de EZ-begroting gevonden. De belangrijkste elementen van de dekking betreffen NLG 30 mln

ontvangsten uit de Fokker-boedel (zie ontvangstenartikel 02.04.) en NLG 17,5 mln uit de prijsbijstelling (zie artikel 01.04).

- ad 2. Deze mutatie betreft het saldo van twee overhevelingen. Enerzijds betreft het een overboeking van EZ naar het Ministerie van Defensie van NLG 10,0 mln in verband met de in 1998 verstrekte achtergestelde lening aan KSG. Anderzijds is er sprake van een overheveling van NLG 22,5 mln van het Ministerie van Defensie naar EZ om ook de Defensiebijdrage aan KSG via de EZ-begroting te laten lopen.
- ad 3. Bijdrage van de provincie Zeeland aan KSG (zie ook ontvangstenartikel 03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie).

03.08 Bijdrage auto-ontwikkeling NedCar B.V.

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Na de verkoop van de laatste aandelen van de Staat in 1999 en het vaststellen van het resultaat van de Volvo-400 serie zijn de mogelijk te verwachten betalingen tussen de Staat en NedCar BV in de begroting voor 2000 opgenomen.

In 1999 is een principeafpraak gemaakt tussen NedCar, Volvo en de Staat om de wederzijdse verplichtingen tegen elkaar weg te strepen. Voordat deze afspraken echter gerealiseerd konden worden is Volvo (50% eigenaar NedCar) overgenomen door Ford en zijn later de aandelen NedCar door Volvo verkocht aan Mitsubishi. De voor 1999 voorziene realisatie van de afspraken is derhalve uitgesteld tot 2000. Medio 2000 is het nog niet zeker of de afspraken in het lopende jaar ten uitvoer komen; het is niet uitgesloten dat de afspraken pas in 2001 definitief geëffectueerd worden. Per saldo heeft dit, naar verwachting, geen voor- of nadelig financieel effect voor de Staat. Onderstaand zijn de huidige relaties samengevat weergegeven.

De verplichting van NedCar aan de Staat is het saldo van de renteloze lening van NLG 700,0 mln. aan NedCar en

- De aandelenopbrengst 1999 van NLG 220,0 mln;
- De terugbetalingen door NedCar van de renteloze lening (met ingang van 1999);
- De vordering van NedCar op basis van het vastgestelde verlies op de Volvo 400-serie;
- Een discount bij het wederzijds wegstrepen in verband met het renteloze karakter van de lening en een bedrag voor overname van de hieronder (punt 2) genoemde lening.

Bij het vaststellen van het Volvo-400-resultaat zijn tevens twee vorderingen van NedCar op Volvo overgedragen aan de Staat (70%) en Volvo (30%). Dit betreft:

1. toekomstige spare parts inkomsten tot en met 2016. Het aandeel van de Staat ad 70% wordt geschat op NLG 223,0 mln;
2. een renteloze lening ad NLG 14,6 mln (met een contante waarde van NLG 12,0 mln). Deze wordt door Volvo in negen jaarlijkse termijnen van NLG 1,4 mln voldaan aan de Staat.

In vorige begrotingen is steeds de garantie aan de Stichting NedCar Project Financiering opgenomen. Deze garantie was bestemd ter financiering van de renteloze lening ad NLG 700 mln, voor zover deze niet gefinancierd kon worden uit:

- het revolving fund (royalties op eerdere modellen);

- de aandelenopbrengst 1991 ad NLG 241,7 mln.
Onder deze garantie ad NLG 85,0 mln is ultimo 1999 NLG 55,2 mln geleend bij de BNG ten behoeve van bovengenoemde financieringskosten.

Garantietabel NedCar

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
garantieplafond	85 000	85 000	85 000	85 000	85 000	0	0
uitst.risico 1 jan	52 922	55 153	57 580	43 957	33 547	0	0
te vervallen gar.	0	0	- 16 100	- 12 300	- 34 385	0	0
te verlenen garanties	2 231	2 427	2 477	1 890	839	0	0
uitst. risico 31 dec	55 153	57 580	43 975	33 547	0	0	0

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
1e Suppl. wet 2000			9 410					
Ontwerp-begr. 2001	85 000	501 090	9 410					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	38 571	227 385	4 270					
Waarvan te betalen	60 700	501 090	9 410					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			16 100	12 300	32 300		
1e Suppl. wet 2000		206 940					
Ontwerp-begr. 2001	303 560	206 940	16 100	12 300	32 300		
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	137 750	93 905	7 306	5 581	14 657		

Economische code: 31 Functionele code: 11.3

03.09 Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen 1981

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel vinden alleen nog betalingen plaats voortvloeiende uit verleende garanties uit hoofde van het Besluit Garantieregeling Particuliere Participatiemaatschappijen (PPM) (Stb. 1994, 318). De regeling is met

ingang van 1996 beëindigd. Het verwachte verloop van de nog uitstaande garanties is in onderstaande tabel weergegeven.

Garantietabel PPM

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
uitst.risico 1 jan	25 106	14 672	7 672	2 672	0	0	0
te vervallen garanties	- 10 434	- 7 000	- 5 000	- 2 672	0	0	0
te verlenen garanties	0	0	0	0	0	0	0
uitst. risico 31 dec	14 672	7 672	2 672	0	0	0	0

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		1 600	1 450	700	400		
Mutatie		200	350	1 250	1 550	1 500	
Ontwerp-begr. 2001	1 451	1 800	1800	1 950	1 950	1 500	
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	658	817	817	885	885	681	

Economische code: 63D Functionele code: 11.4

03.12 Bijdrage aan de Industriefaciliteit

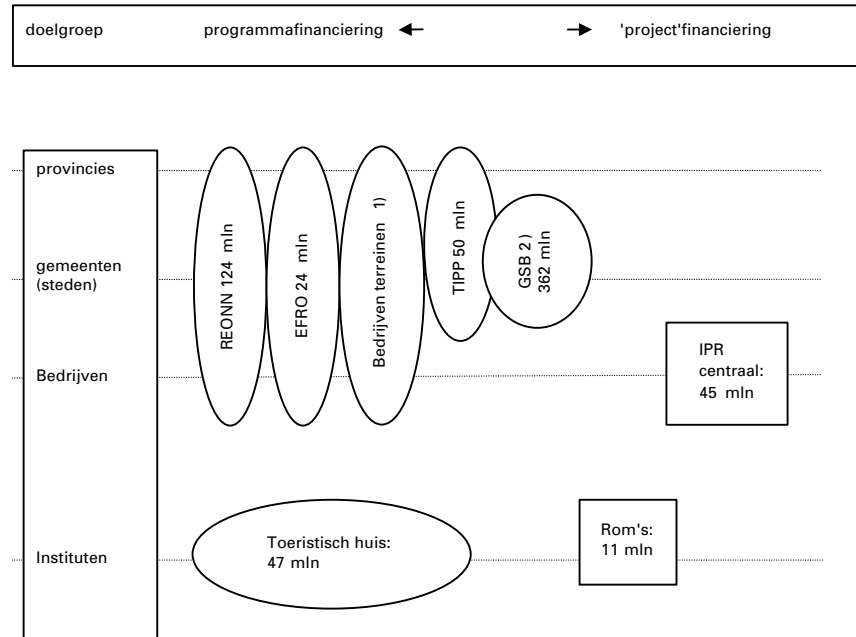
De grondslag van het artikel, het te voeren beleid en de cijfers

In 1993 is door de Staat het initiatief genomen tot de oprichting van de Industriefaciliteit, in samenwerking met banken, verzekeringsmaatschappijen en pensioenfondsen. Zie Kamerstukken II 1993/94, 23 474, nrs. 85 en 1 voor nadere informatie omtrent dit instrument. In de onderstaande tabel is de stand van de uitstaande garantieverplichting weergegeven. In de ramingen zijn geen nieuwe garantieverplichtingen of uitgaven voorzien. EZ heeft het voornemen de Industriefaciliteit te beëindigen. Onderhandelingen met de betrokken partijen zijn gestart.

Garantietabel Industriefaciliteit

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003
garantieplafond	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
uitstaand risico 1 jan	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000
te vervallen garanties	0	0	0	0	0
te verlenen garanties	0	0	0	0	0
uitstaand risico 31 dec	150 000	150 000	150 000	150 000	150 000

04.00 RUIMTELIJK ECONOMISCH BELEID

¹ Betreft een bijdrage van Ruimtelijk-Economisch Beleid aan het programma Duurzame Bedrijventerreinen dat wordt uitgevoerd in het kader van het Energiebeleid (artikel 09.01).

² Voor periode 1999–2003/4 wordt NLG 362 mln gecommiteerd van het gereserveerde RA-budget van in totaal NLG 720 mln (1999–2010).

In bovenstaand schema zijn alle instrumenten van het Ruimtelijk-Economisch Beleid bijeengebracht en gerangschikt naar de kenmerken «doelgroep» en «financieringswijze». Doelgroep geeft aan waar de te besteden middelen terecht komen. Financieringswijze heeft betrekking op de manier waarop de middelen worden besteed: in de vorm van een programma, waarbij een intermediaire instantie (bijvoorbeeld SNN) de gelden uiteindelijk verdeelt of in de vorm van projecten waarbij het Ministerie van EZ zelf een directe relatie heeft met de begunstigde. Een uitleg van de verschillende instrumenten is opgenomen bij de verschillende sub-artikelen in het vervolg van deze artikelsgewijze toelichting.

In de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid, Dynamiek in Netwerken (Kamerstukken II 1998/99, 26 570) worden de hoofdlijnen voor het ruimtelijk economisch beleid voor de periode 2000 tot en met 2006 uiteengezet.

De belangrijkste onderdelen zijn:

- de IPR (zowel de centrale als de decentrale) is aangepast naar werkingsgebied, premiepercentage en subsidiabele investeringscomponenten;
- het ISP werd vervangen door het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN) «Kompas voor het Noorden», waarin ook de decentrale IPR werd opgenomen;
- een aantal aanzienlijke wijzigingen in de structuur en regionale verdeling van de Europese Structuurfondsen, met belangrijke consequenties voor de cofinanciering vanuit EZ;
- de ontwikkeling van een nieuwe beleidslijn voor de Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's);

- de StiREA-regeling, die van kracht was van 1996 tot en met 1999, is vervangen door de nieuwe Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP);
- de ontwikkeling van een Stadseconomiebudget dat voor een aanzienlijk deel via de EZ-begroting wordt gevoed;
- een bundeling van toeristische organisaties in 2000. Het betreft samenvoeging van NBT, AVN en (zo mogelijk) ANVV tot één Toeristisch huis. De financieringswijze wordt aangepast.

Bij de betreffende artikelen wordt nader en concreet ingegaan op de onderdelen van de genoemde nota.

04.01 Bijdragen ten behoeve van regionale ontwikkelingsmaatschappijen en overige

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Het doel van de vijf regionale ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's) is het versterken van de economische structuur door in samenwerking met het bedrijfsleven, nieuwe en vernieuwende economische activiteiten in hun regio tot stand te brengen. De bijdrage van EZ bestaat uit:

- een bijdrage in de apparaatskosten van de ROM's;
- uitgaven uit hoofde van het nieuwe regime van de financieringsbedrijven, te weten deelname van de Staat in het aandelenvermogen van de ROM's.

De modaliteiten van de bijdragen inzake het oude en het nieuwe regime van het financieringsbedrijf liggen vast in de contracten die de Staat met de individuele ROM's heeft afgesloten.

Wat betreft het nieuwe regime gaat het om volstorting van het destijds overeengekomen aandelenkapitaal bij de BOM (nog te storten NLG 10,3 mln), de NOM (nog te storten NLG 34,7 mln) en het LIOF (nog te storten NLG 23,8 mln). Het hangt van de liquiditeitsbehoefte van deze ROM's af of volstorting van dit kapitaal snel of pas met enige vertraging plaats zal vinden.

In 1998 liep het beleidskader van de ROM's af, zoals dat in 1993 per brief aan de Tweede Kamer (Kamerstukken II 93/94, 21 571, nr. 9) is verwoord. De uit dit kader volgende beleidslijn hield in dat de ROM's meer een instrument van en voor de provincie moesten worden. Hierdoor is in de periode 1993–1998 de rijksbijdrage aan de ROM's aanzienlijk teruggebracht. In 1999 en 2000 is het beleidskader voor wat betreft de apparaatskostenvergoeding verlengd en de rijksbijdrage gehandhaafd op het niveau van 1998.

Inhoudelijke en beleidsmatige ontwikkelingen vragen thans om een vernieuwing van de beleidslijn. In de Nota Ruimtelijk Economisch Beleid (Kamerstukken II 98/99, 26 570) is hiervan reeds melding gemaakt. De nota schetst de positie van de ROM's in het regionale beleid en geeft aan dat de ROM's een belangrijke rol vervullen bij de versterking van de economische structuur in hun regio. Tegen deze achtergrond is in de NREB aangekondigd om in nauw overleg met de betrokken provincies de rol van de ROM's bij de versterking van de regionaal-economische structuur te bezien en het beleid ten aanzien van de ROM's te vernieuwen.

De vernieuwde beleidslijn die geldt voor de periode 2001–2004 komt neer op:

- een betere afstemming tussen het beleid van EZ en de activiteiten van de ROM's;

- een verdere verzakelijking van de aansturing van de ROM's;
- een betere samenwerking tussen de ROM's en Syntens.

Over de precieze invulling van de herziene beleidslijn zal de Kamer nader geïnformeerd worden.

In 2004 zal evaluatie van de vernieuwde beleidslijn plaats vinden.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			11 128	11 128	11 128	11 128	11 128	
Mutatie			381	381	381	381	381	
Ontwerp-begr. 2001	71 042	15 424	11 509	11 509	11 509	11 509	11 509	11 509
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	32 237	6 999	5 223	5 223	5 223	5 223	5 223	5 223

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			11 147	11 128	11 128	11 128	11 128	
Mutatie			1 040	381	381	381	381	
Ontwerp-begr. 2001		13 210	12 187	11 509	11 509	11 509	11 509	11 509
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		5 994	5 530	5 223	5 223	5 223	5 223	5 223

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 nom apparaatskosten	7 196	4 857	4 857	6 696	5 348	4 857	31	11.3
110 liof apparaatskosten	2 858	2 749	2 749	2 818	2 770	2 749	31	11.3
210 oom apparaatskosten	1 607	1 662	1 662	1 607	1 651	1 662	31	11.3
310 gom apparaatskosten	871	901	901	697	1 068	901	31	11.3
410 bom apparaatskosten	1 296	1 340	1 340	1 296	1 331	1 340	31	11.3
610 medewerk overige instituten	96			96	19		43Z	11.3
750 gom fin. bedr. oud	1 500						63D	11.3
Totaal art 0401	15 424	11 509	11 509	13 210	12 187	11 509		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
Loon- en prijsbijstelling	381	381	381	381	381
Totaal	381	381	381	381	381

04.04 Voorwaardenscheppend beleid

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De uitgaven geraamd op dit artikel zijn bestemd voor de financiering van de verplichtingen die voortvloeien uit het tot en met 1988 gevoerde infrastructuurbeleid.

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		3 248					
1e suppl. wet 2000		- 1					
Mutatie		- 2 947					
Ontwerp-begr. 2001	5 896	300					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	2 675	136					

Economische code: 62G Functionele code: 11.0

04.05 Structuurversterkende projecten in het kader van de BRT-compensatie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De verplichtingenruimte in 2001 is bestemd voor de verlenging van de start- en landingsbaan op vliegveld Eelde. Het is het laatste structuurversterkende project ter compensatie van het afschaffen van de Bijzondere Regionale Toeslag (BRT) in de WIR in 1984. Daarnaast zijn nog betalingen voorzien in verband met diverse in het verleden aangegane toezeggingen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
Mutatie				14 035				
Ontwerp-begr. 2001	69 443			14 035				
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	31 512			6 369				
Waarvan te betalen	17 434			14 035				

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		5 508	5 508	5 945	5 508		
1e suppl. wet 2000		- 3 508				3 508	
Mutatie		2 000	2 000	2 000	2 000		
Ontwerp-begr. 2001	1 000	4 000	7 508	7 945	7 508	3 508	
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	454	1 815	3 407	3 605	3 407	1 592	

Economische code: 62C Functionele code: 11.0

c) De toelichting bij de cijfers

Het budget voor dit project de start- en landingsbaan Eelde wordt vanuit 1999 doorgeschoven naar de begroting voor het jaar 2001, omdat wordt verwacht dat de besluitvorming dan kan worden afgerond.

04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

De gelden op dit artikel dienen ter versterking van de economische structuur en ter stimulering van investeringen in regio's die in aanmerking komen voor regionale steun. De centrale regeling (de IPR) wordt uitgevoerd door EZ en het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN) door het Samenwerkingsverband Noord-Nederland (SNN).

IPR-centraal, budget NLG 45,1 mln

Uitvoering van het centrale deel van de Investeringspremieregeling (IPR) geschiedt op basis van het Besluit subsidies regionale investeringsprojecten (Stb. 1998, nr 550). De goedkeuring van de Europese Commissie is van kracht tot en met 2006.

De centrale IPR in het Noorden is primair gericht op vestigingsprojecten en slechts zeer selectief van toepassing op omvangrijke uitbreidingsprojecten. Bovendien beperkt de centrale IPR zich tot vijf kernzones in het Noorden. Het werkingsgebied betreft kernzones binnen de provincies Groningen, Friesland en Drenthe, waaraan toegevoegd zijn de gemeenten Hardenberg en Steenwijk in Overijssel en een aantal gemeenten in Twente en Zuidelijk Limburg voor majeure vestigingsprojecten met subsidiabele investeringen (groter dan NLG 30 mln).

Kengetallen IPR-centraal

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000 (bij 1 ^e suppl)	Raming 2001
Ramingskengetallen				
1. Toegezegde subsidies (in aantallen)		20	10	9
2. Gemiddeld bedrag per toezegging		4,4	3,5	5,0
3. Toegezegde subsidies	04.08-010	89,3	34,9	45,1
Doeltreffendheidskengetallen				
1. Te realiseren arbeidsplaatsen (in aantallen)		2 498	1 115	1 020
2. Premie per arbeidsplaats		0,036	0,031	0,044
3. Investerings		1 174	436	553
4. Premiepercentage (in %) (subsidie/investerings)		7,6	8,0	8,2

REONN, budget NLG 126,0 mln

Het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland, getiteld Kompas voor het Noorden, heeft als doel om via economische structuurversterking het economische faseverschil tussen het Noorden en de rest van Nederland zoveel mogelijk weg te werken. Versterking van de economische groei in samenhang met behoud en versterking van de natuurlijke, landschappelijke en milieuwaarden, is hierbij het belangrijkste beleidsinstrument.

Voor de economische situatie in het Noorden – en het aangeven van het economische faseverschil – zijn door EZ en het SNN een negen indicatoren ontwikkeld, variërend van werkloosheid tot innovativiteit. De uitvoering loopt via drie deelprogramma's:

- ontwikkeling van economische kernzones en versterking van de marktsector
- ontwikkeling van de stedelijke centra
- ontwikkeling van het landelijk gebied

Verwachte effecten van het programma:

totale investeringen (x NLG 1 miljoen)	19 700
(waarvan uitgelokte investeringen bedrijfsleven)	12 400
tijdelijke werkgelegenheid (mensjaren)	62 000
permanente werkgelegenheid	tussen 13 300 en 22 700

De EZ-subsidie voor het Kompas is bestemd voor maatregelen en activiteiten die zich richten op (het scheppen van voorwaarden voor) een versterking van de ruimtelijk-economische structuur. De EZ-subsidie wordt daarom voor het grootste deel ingezet voor het deelprogramma economische kernzones. De twee overige deelprogramma's ontvangen een beperktere EZ-subsidie.

Een basisbeschikking stelt het kader vast voor de jaarlijks beschikkingen

tot subsidieverlening. EZ stelt via een jaarlijkse beschikking aan het SNN op basis van een aantal subsidieverplichtingen de financieringsmiddelen beschikbaar.

In een jaarlijks Bestuurlijk Overleg tussen EZ en het SNN wordt het jaarprogramma van het SNN besproken. Zonodig worden de jaartranches aangepast, waarna subsidieverlening zal plaatsvinden. Het maximale subsidiebedrag van EZ, de som van de beschikkingen tot subsidieverlening over de jaren 2000 tot en met 2006, bedraagt NLG 1179,0 mln (prijspeil 1998).

De positie van EZ bij de beoordeling van projecten wordt geregeld in een op te stellen reglement van de Projectbeoordelingscommissie (PBC). Daarnaast zal EZ zitting hebben in het Comité van Toezicht van het D-2 programma conform de Verordening (EG) Europese Structuurfondsen nr. 1260/1999.

In 2003 vindt een tussentijdse evaluatie van de uitvoering en de gerealiseerde beleidsprestaties plaats.

EFRO-cofinanciering, budget NLG 24,3 mln

Betreft middelen voor de cofinanciering van programma's en projecten die door de Europese Unie worden ondersteund uit het Europees Fonds Regionale Ontwikkeling (EFRO).

Vanaf 2000 loopt de nieuwe beleidsperiode van de Structuurfondsen. Hierover is in maart 1999 overeenstemming bereikt tijdens de Europese Top te Berlijn. In de nieuwe periode zijn drie doelstellingen van kracht:

- doelstelling 1 bevordering van de ontwikkeling en de structurele aanpassing van de regio's met een ontwikkelingsachterstand;
- doelstelling 2 ondersteuning van de economische en sociale omschakeling van de in structurele moeilijkheden verkerende zones;
- doelstelling 3 ondersteuning van de aanpassing en de modernisering van het beleid en de systemen op het gebied van onderwijs, opleiding en werkgelegenheid.

Het EFRO is van toepassing in doelstelling 1 en 2 regio's. In de nieuwe periode zal doelstelling 2 in het Noorden, de reconstructiegebieden en enkele steden van toepassing zijn.

De regio's hebben Enige ProgrammeringsDocumenten (EPD's) ingediend. De Europese Commissie onderhandelt met de lidstaat en de regio's over de concrete invulling.

De voormalige doelstelling 1, doelstelling 2 en doelstelling 5b-gebieden die niet onder de hierboven genoemde gebieden vallen, zullen in aanmerking komen voor uitfaseringssteun. Daarnaast zullen in de periode 2000-2006 in het kader van de Structuurfondsen vier Communautaire Initiatieven worden uitgevoerd. Voor EZ is daarbij de voortzetting van het Communautaire Initiatief Interreg gericht op de grensoverschrijdende samenwerking van belang.

De cofinancieringsbijdragen van EZ aan de regio's vinden plaats krachtens het in voorbereiding zijnde Besluit Cofinanciering EFRO-programma's 2000-2006. De cofinanciering van het programma in het Noorden zal vanaf 2000 plaatsvinden via het Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland (REONN).

Stand van zaken rond de verschillende programma's/EPD's:

November 1999:	indiening van het uitfaseringsprogramma van de provincie Flevoland (doelstelling 1).
April 2000:	indiening van de doelstelling 2 programma's bij de Europese Commissie: <ul style="list-style-type: none">* Noorden (verantwoordelijk is EZ),* negen steden (verantwoordelijk is BZK),* twee programma's, Oost-Nederland resp. Zuid-Nederland, waarin opgenomen de landelijke gebieden en de uitfaseringsprogramma's voor de gebieden die in de voorgaande periode (1994–1999) in aanmerking kwamen voor doelstelling 2 of 5b en zich nu niet langer kwalificeren. De verantwoordelijkheid wordt verdeeld tussen LNV en EZ.
Juni 2000:	goedkeuring van het EPD van Flevoland.
Sept. 2000:	start onderhandelingen met de Europese Commissie over de inhoud van de ingediende doelstelling 2 EPD's.
Najaar 2000:	verwachte goedkeuring doelstelling 2 EPD's

Voor de afwikkeling van de tot en met 1999 aangegane verplichtingen voor de EFRO-cofinanciering wordt verwezen naar artikelsub 04.09 610.

Evaluatie 00–11 Instrument: Europese programma's

Beknopt resultaat: Het resultaat van de evaluatie varieert per Enig Programmerings Document (EPD). Aanbevelingen die voor meer dan één EPD gelden zijn:

- *Aandacht voor de relatie tussen het betreffende EPD en Doelstelling 3. Een logische aanbeveling, aangezien de EPD's voor D2 in de komende periode geen ESF-component meer zullen bevatten en de regio's de arbeidsmarktgerichte maatregelen via D3 moeten zien te realiseren.*
- *Nadere operationalisering en kwantificering van de doelstellingen. Ook dit is een logische aanbeveling, aangezien de EPD's in tegenstelling tot de vorige beleidsperiode beknopter zijn en na de goedkeuring door de Commissie zullen worden uitgewerkt in de vorm van een Programmacomplement.*
- *Nadere aandacht voor de voorziene uitvoeringsstructuur.*

Verder is in diverse EPD's een accentverschuiving te zien, bijvoorbeeld van kennisinfrastructuur naar kennisoverdracht respectievelijk van bedrijfsgericht naar infrastructuur. Dit zijn ontwikkelingen die aansluiten bij de leerervaringen uit de vorige programmaperiode. Gebruik: De evaluatie wordt door de provincie en de EU-Commissie gebruikt. De aanbevelingen komen de komende tijd aan de orde in de onderhandelingen over de EPD's.

Evaluatie 99–41 Instrument: MKB-initiatief

Beknopt resultaat:

- *De structuur van het MKB-initiatief is afdoende met een beoordelende stuurgroep en een toezichhoudend Comité.*
- *In belangrijke mate ontbraken co-financieringsmiddelen uit de regio's.*
- *Er waren veel afwijzingen door het ontbreken van kwalitatief goede projectvoorstellen. Aanbevolen wordt de doelstellingen op maatregelniveau meer te verbinden met de centrale doelstelling van het programma.*

Gebruik: De aanbevelingen zijn door EZ, het Comité van Toezicht en de stuurgroep gebruikt om verbeteringen in de programmaorganisatie door te voeren.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			193 871	194 774	195 159	195 205	195 205	
1e suppl. wet 2000			- 10 000					
Mutatie			37 716	625	- 22 828	- 21 870	3 354	
Ontwerp-begr. 2001	417 919	139 660	221 587	195 399	172 331	173 335	198 559	198 559
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	189 643	63 375	100 552	88 668	78 200	78 656	90 102	90 102
Waarvan te betalen	269 955	137 221	214 605	189 374	166 108	167 107	194 638	194 638

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	
Ontwerp-begr. 2000			101 572	125 424	145 217	175 297	208 707	
1e suppl. wet 2000			- 7 200	- 8 000	400	- 800		
Mutatie			21 255	8 981	16 653	- 3 863	- 26 211	
Ontwerp-begr. 2001		90 742	115 627	126 405	162 270	170 634	182 496	186 360
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		41 177	52 469	57 360	73 635	77 430	82 813	84 566

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 IPR centraal deel	89 304	34 914	45 130	40 219	42 350	46 590	62D	11.3
020 REONN	50 356	126 761	125 977	50 523	58 297	58 764	62D	11.3
070 EFRO-cofinanciering		59 912	24 292		14 980	21 051	62D	11.0
Totaal art 0408	139 660	221 587	195 399	90 742	115 627	126 405		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Verschuiving verplichtingenruimte cofinanciering	48 641		- 24 311	- 24 330	
2. Naar 04.11 voor Rijkswerf Den Helder	- 13 000				
3. Overloop ISP 1999	1 900				
4. Prijsbijstelling REONN	175	625	1 483	2 460	3 354
Totaal	37 716	625	- 22 828	- 21 870	3 354

- ad 1. Nadat de Europese Commissie de Nederlandse programma's voor de verschillende doelstellingen heeft goedgekeurd, wordt in 2000 in één keer NLG 60 mln aan cofinanciering voor de gehele periode (2000–2006) vastgelegd. Daartoe wordt nu in totaal NLG 48,6 mln verplichtingenruimte uit 2002 en 2003 aan de begroting voor 2000 toegevoegd.
- ad 2. Betreft compensatie voor herstructurering van de Rijkswerf Den Helder (zie artikel 04.11).

04.09 Regio-programma's

Op dit artikel staan uitgaven geraamd die het gevolg zijn van de tot en met 1999 aangegane verplichtingen (zie artikel 04.08 Bevordering investeringen voor regionale structuurversterking).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
1e suppl. wet 2000			172 200					
Ontwerp-begr. 2001	275 632	74 142	172 200					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	125 076	33 644	78 141					
Waarvan te betalen	251 791	72 792	172 200					

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		87 698	96 699	49 542	58 926	31 600	
1e suppl. wet 2000		25 671	- 19 200	44 703	- 8 100	17 557	
Mutatie		- 11 181	35 693	- 12 481	12 972	- 35 957	
Ontwerp-begr. 2001	95 041	102 188	113 192	81 764	63 798	13 200	27 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	43 128	46 371	51 364	37 103	28 950	5 990	12 252

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 isp-regulier	46 192			73 526	61 945	45 621	62D	11.0
520 oost.mijnstreek Z-Limburg	12	172 200		1 612	12 020	51 000	62D	11.0
610 efro – cofinanciering	27 938			17 868	15 717	16 067	62D	11.0
908 herin.en gap oost-isp				650			62D	11.0
910 regio-gelden				167			62D	11.0
911 subs. p.nl regulier				1 218	12 506	504	62D	11.0
Totaal art 0409	74 142	172 200		95 041	102 188	113 192		

c) De toelichting bij de cijfers

Nu de projectplannen voor de aanleg van het bedrijventerrein en de infrastructuur bij Born concrete vormen aan gaan nemen, is in de begroting de raming van de kasuitfinanciering van de betreffende verplichting aangepast.

04.10 Investeren in stedelijke en regionale economische ontwikkeling*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

De bedrijfslocatiemonitor (BLM) voorziet in de berekening van de toekomstige behoefte aan werklocaties in de verschillende regio's in Nederland. De BLM dient als grondslag voor het te voeren beleid op het gebied van bedrijventerreinen en wordt om de twee jaar geactualiseerd. In de BLM is geïdentificeerd dat in de periode 1998–2010 bij een gemiddelde groei van 2,75% in totaal een tekort zal ontstaan van 1 820 ha. Bij een groei van 3,25% loopt dit op tot 3 440 ha. EZ beoogt deze tekorten te voorkomen door:

- het realiseren van een gedifferentieerd en flexibel ruimtelijk ordeningsbeleid gericht op het accommoderen van ruimte voor economische activiteit, en
- het bevorderen dat lagere overheden tijdig kwantitatief en kwalitatief voldoende ruimte voor economische activiteiten op de juiste plek realiseren.

Daarvoor zet EZ een samenstel van de volgende instrumenten in:

- Met ingang van 2000 kunnen provincies een beroep doen op de Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP). Deze nieuwe regeling loopt tot en met 2003. Voor deze regeling is jaarlijks NLG 50 mln beschikbaar.
- In het regeerakkoord is aangekondigd dat met de GSB-steden convenanten worden afgesloten voor de periode 2000–2003/4. Voor de eerste convenantsperiode (2000–2003/4) stelt EZ een totaal bedrag van NLG 363 mln beschikbaar voor stadseconomie.

Tender Investeringsprogramma's Provincies (TIPP), budget NLG 50,2 mln

De TIPP is gericht op het stimuleren en ondersteunen van provincies en gemeenten bij de verbetering van het regionale investeringsklimaat. Naast de ontwikkeling en herstructurering van bedrijventerreinen, besteedt de regeling ook aandacht aan multimodale ontsluiting, segmentering, beheer, milieuprestaties en het huisvesten van arbeidsextensieve

en meer milieuhinderlijke bedrijvigheid. De TIPP-aanvragen gaan vergezeld van een regionale visie op de verbetering van het economische vestigingsklimaat. In relatie met andere relevante economische thema's zoals arbeidsmarkt, scholing en technologie, gaat deze visie in op het oplossen en het voorkomen van provinciaal fysieke knelpunten. De provincies stellen, in samenwerking met de gemeenten en het bedrijfsleven, deze visie op. Naast een goed doordachte bovenlokale bedrijven-terreinenvisie, stimuleert de TIPP hiermee de samenwerking tussen gemeenten, provincies en het bedrijfsleven. De bijdrage van de provincies moet minimaal 15% van de EZ-bijdrage zijn.

Het doel van deze regeling is het ondersteunen van 60 projecten (die onderdeel uitmaken van investeringsprogramma's) in vier jaar. Naar verwachting zal van het beschikbare budget tweederde terecht komen bij herstructureringsprojecten.

Omdat het grootste deel van de TIPP bij herstructureringsprojecten terecht zal komen, is EZ voornemens om de hiervoor extra beschikbare NLG 100 mln (amendement Hindriks-Van Walsem, Kamerstukken II 1999/2000, 26 800 XIII, nr. 27) via de TIPP in te zetten. Met het oog op de voorgestane stroomlijning van het subsidie-instrumentarium, ligt aansluiting bij de TIPP meer voor de hand dan het ontwikkelen van een nieuw instrument. Bij de uitvoering van de TIPP zal getracht worden de extra NLG 100 mln zoveel mogelijk in te zetten voor herstructureringsprojecten in de grote steden.

Duurzame bedrijventerreinen; budget NLG 5,0 mln

In 1999 is voor een periode van vier jaar het stimuleringsprogramma duurzame bedrijventerreinen van start gegaan. Bedrijven uit verschillende sectoren die samen op een locatie gevestigd zijn, kunnen onderzoeken hoe zij elkaar kunnen versterken op economisch en milieugebied. Zo kunnen bijvoorbeeld de afvalstoffen van het ene bedrijf geschikt zijn als grondstof voor een ander bedrijf. Er werden totaal 90 subsidie-aanvragen ingediend.

Bij de modernisering van bedrijventerreinen zijn er goede mogelijkheden voor het maken van een dubbelslag: een hogere kwaliteit van het terrein leidt tot versterking van de vestigingsplaats en verbetering van het milieu. Voor het stimuleringsprogramma duurzame bedrijventerreinen wordt voor de jaren 2001 en 2002 jaarlijks NLG 5 mln extra beschikbaar gesteld. Daarmee verwacht EZ dat, afgezien van het gestelde doel van 100 projecten – met een mix van deelaspecten – in de periode tot 2003 circa 30 additionele projecten zullen worden gerealiseerd.

Onderzoek en evaluatie, budget NLG 8,6 mln

Het gaat hier om inventariserende, beleidsonderbouwende en evaluerende onderzoeken op het gebied van ruimtelijken regionaal-economische ontwikkelingen, bedrijventerreinen, het ruimtelijk orderings- en milieubeleid en het toeristisch beleid. De evaluaties hebben betrekking op bestaand beleid, op zowel nationaal als Europees niveau. Op dit artikel zijn ook opgenomen de bijdragen van EZ in de onderzoekskosten van het Project Mainport Rotterdam (PMR) en het project Ontwikkeling Nationale Luchthaven (ONL).

Stadseconomie en Grote stedenbeleid

Binnen de pijler «Werk en economie» van het GSB stelt EZ samen met het Ministerie van VROM de middelen voor fysieke stadseconomie beschikbaar. Dit is een apart prestatieveld binnen het Investeringsbudget

Stedelijke Vernieuwing (ISV). De EZ-bijdrage bedraagt NLG 252 mln voor de ISV-convenantsperiode tot en met 2004. Daarnaast stelt EZ NLG 111 mln beschikbaar voor niet-fysieke stadseconomie binnen de pijler «werk en economie» van het GSB. Op basis van goedgekeurde stedelijke ontwikkelingsprogramma's zijn in december 1999 de convenanten met de 25 GSB-steden en met 30 ISV-gemeenten getekend. Voor de 5 aanleun-gemeenten (G5) is door EZ een extra budget van in totaal NLG 6,1 mln beschikbaar gesteld (NLG 3,6 mln fysiek en NLG 2,5 mln niet-fysiek). Er is overleg gaande met de steden over de door hen ingediende meetbare prestaties per 2004 op grond van de nulmeting van de EZ-benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat.

Fysieke stadseconomie

Het onderdeel fysieke economie is ondergebracht in het Innovatiebudget Stedelijke Vernieuwing en is bestemd voor de GSB-steden. Aan de steden is gevraagd in hun ontwikkelingsprogramma's aandacht te besteden aan de volgende gebieden:

- het stimuleren van functiemenging wonen/werken door het behouden en creëren van geschikte bedrijfsruimte in woongebieden;
- het ontwikkelen van bedrijfsruimte ten behoeve van startende ondernemers, bijvoorbeeld bedrijfsverzamelgebouwen;
- het revitaliseren van verouderde en ontwikkelen van nieuwe bedrijventerreinen;
- het stimuleren van de voor die gemeenten kansrijke sectoren en clusters (netwerken van bedrijven en kennisinstellingen);
- het verbeteren van de bereikbaarheid van economische functies, met name het verbeteren van de ontsluiting van bedrijfsruimten of -terreinen op het lokale wegennet.

Niet-fysieke stadseconomie

Het beleid ten aanzien van niet-fysieke economie is gericht op organisatorische en «zachte» componenten van economische structuurversterking in de GSB-steden. Aan de steden is gevraagd in hun ontwikkelingsprogramma aandacht te besteden aan de volgende twee aandachtsgebieden: ondernemerschap en kansrijke sectoren en clusters. Het stimuleren van ondernemerschap kent verschillende aspecten, zoals het zorgen voor een «level playing field» voor starters, het vereenvoudigen van gemeentelijke regelgeving en de verbetering van gemeentelijke dienstverlening aan ondernemers. Daarnaast is aan de steden gevraagd de eigen economische potenties te vertalen naar kansrijke sectoren en clusters en daarvoor specifiek beleid te ontwikkelen.

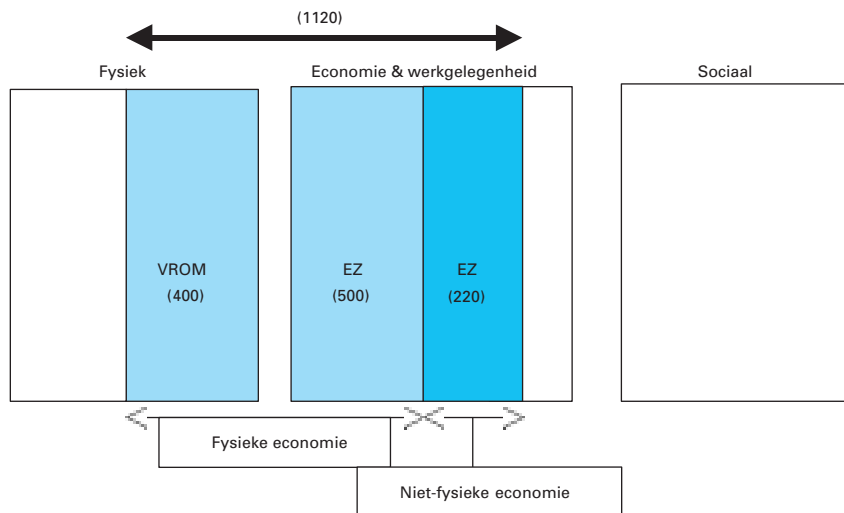
De GSB-steden hebben in hun Meerjarig OntwikkelingsProgramma (MOP) aandacht besteed aan de wijze waarop zij zowel de fysieke als de niet-fysieke voorwaarden voor economische activiteiten willen realiseren. Iedere stad heeft een MOP ontwikkeld die aansluit bij de lokale economische situatie. Ook hebben de steden zelf bepaald welke meetbare resultaten zij aan het eind van de convenantsperiode bereikt willen hebben. De doelstellingscijfers zijn per GSB-stad geformuleerd. Steden zijn zelf verantwoordelijk voor het opzetten van een eigen kwaliteitszorgsysteem waarmee zij aan het eind van de convenantsperiode kunnen aantonen welke doelstellingen wel en welke niet zijn gerealiseerd. Een volledige verantwoording per stad zal aan het eind van de convenantsperiode plaats vinden in relatie tot de eigen specifieke stedelijke doelstellingen.

Om op landelijk niveau ook gedurende de convenantsperiode zicht te houden op de voortgang in de steden is zowel een centrale GSB-monitor

in ontwikkeling als een ISV-monitor (met als onderdeel de fysieke economie). Daarnaast kent EZ voor het niet-fysieke gedeelte de Benchmark Gemeentelijk Ondernemingsklimaat. Deze drie monitors bevatten indicatoren waarmee iedere twee jaar een meting voor alle steden wordt uitgevoerd. Daar waar mogelijk en zinvol worden de indicatoren uit de eigen stedelijke kwaliteitszorgsystemen en de landelijke monitors gelijk getrokken.

Bij de opstelling van de VBTB-begroting zal in overleg met BZK gezien worden in hoeverre het mogelijk en zinvol is om concrete indicatoren en streefgegevens op te nemen.

Schematische relatie Grote Stedenbeleid en Stadseconomiebudget (middelen tot en met 2010 x NLG 1 mln)

¹ Binnen de drie GSB-pijlers wordt het EZ-budget binnen de pijler «Economie en werkgelegenheid» samen met een deel van het VROM-budget voor de Fysieke pijler ingezet voor stads-economie. De sociale pijler omvat overwegend het budget van SZW en VWS.

² EZ heeft zich verplicht om bovenop de genoemde bedragen nog tenminste NLG 100 miljoen van de opvolger van de Stirea-regeling (TIIP) te laten neerslaan in de G25 tot en met 2010.

³ Het ISV (VROM) omvat de fysieke pijler plus het fysieke economie budget van EZ.

⁴ Voorts zal economie nog meedoen in de tenderregeling van innovatiebudget ISV

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			63 005	59 005	56 005	56 005	56 005	
Amendement bedrijventerreinen			100 000					
1e suppl. wet 2000			367 823					
Mutatie			- 271	4 788	4 729			
Ontwerp-begr. 2001	218 004	80 308	530 557	63 793	60 734	56 005	56 005	81 005
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	98 926	36 442	240 756	28 948	27 560	25 414	25 414	36 758
Waarvan te betalen	217 530	79 690	528 810	60 115	60 059	55 316	56 005	81 005

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		101 228	105 097	108 959	126 895	137 534	
Amendement bedrijventerreinen		25 000	25 000	25 000	25 000		
1e suppl. wet 2000		- 30 084	- 23 664	- 29 267	- 13 552	1 220	
Mutatie		- 35 067	- 21 162	17 678	32 093	42 384	
Ontwerp-begr. 2001	74 279	61 077	85 271	122 370	170 436	181 138	197 016
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	33 706	27 716	38 694	55 529	77 340	82 197	89 402

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 TIPP	75 000	51 446	55 223	69 304	34 731	36 645	62D	11.1
015 Impuls bedrijventerreinen		100 000				10 000	62D	11.1
020 Onderzoek REB	5 308	10 511	8 570	4 975	3 001	6 705	12	11.41
030 Fysieke stadseconomie		255 336			12 604	21 835	62D	11.1
040 Niet-fysieke stadseconomie		113 264			10 741	10 086	62D	11.1
Totaal art 0410	80 308	530 557	63 793	74 279	61 077	85 271		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Intensivering duurzame bedrijfsterreinen		5 000	5 000		
2. Overige beleidsmatig niet-relevante mutatie	- 271	- 212	- 271		
Totaal	- 271	4 788	4 729		

ad 1. Gezien het hoge aantal aanvragen wordt de bijdrage voor onderzoek naar en ontwikkeling van duurzame bedrijventerreinen verhoogd.

De uitgavenmutatie betreft een actualisatie van de uitgavenraming op in het verleden aangegane verplichtingen en het toevoegen van kasmiddelen uit het Fes voor de impuls voor de herstructurering bedrijventerreinen (amendement Hindriks/VanWalsem, Kamerstukken II 26 800 XIII, nr. 27).

04.11 Toeristisch beleid*De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Centraal in het toeristisch beleid staat de versterking van de concurrentiekracht van Nederland als aantrekkelijk toerisme- en recreatieland.

Het beleid concentreert zich op:

- een verdere professionalisering en bundeling van kennis en expertise in de sector (via krachtenbundeling van de hieronder vermelde toeristische spitsorganisaties in één «Toeristisch Huis»)
- het scheppen van gunstige randvoorwaarden voor de toeristische bedrijvigheid, vooral via een verdergaande integratie van toerismeaspecten in andere relevante beleidsterreinen.

Het toeristisch beleid is vastgelegd in de nota Werken aan Concurrentiekracht (Kamerstukken II 1995/96 24 750, nr. 1), in de brief over het Actieplan Zee van Cultuur (Kamerstukken II 1997/98 24 750, nr. 4) en in de gezamenlijke EZ/LNV-brief over toerisme en recreatie (Kamerstukken II 1998/99 26 419, nr. 1).

Toeristische organisaties, budget NLG 47,1 mln

Het «Toeristisch Huis» (Toerisme Recreatie Nederland) is per 1 juli 2000 van start gegaan. Hierin werken vooralsnog drie toeristische organisaties samen, die voorheen apart een bijdrage vanuit EZ ontvingen. Allereerst is dat de Algemene Vereniging van VVV's (ANVV), de koepel van de ruim 300 VVV's in Nederland. Haar doelstelling is de behartiging van VVV-belangen, het doelmatig functioneren van het VVV-wezen en het bevorderen van onderlinge samenwerking.

Daarnaast participeert het Nederlands Bureau voor Toerisme (NBT) in TRN. Het NBT richt zich op een gebundelde presentatie van het Nederlandse toeristische product in het buitenland. En tenslotte de Stichting Toerisme en Recreatie AVN, een gezamenlijk initiatief van ANVV, ANWB en het Nederlands Bureau voor Toerisme. Het wil toerisme en recreatie in Nederland bevorderen.

In verband met de vorming van TRN zal het beleid van de fusiepartners worden gebundeld tot een integraal nieuw Strategisch Marketingplan vanaf 2001 voor zowel inkomend als binnenlands toerisme.

Kerntaken van TRN zijn:

- algemene Holland-promotie in het buitenland;
- innovatie- en vernieuwingstaken, waaronder markten product-ontwikkeling en onderzoek;
- promotionele diensten aan het bedrijfsleven.

Concrete doelstellingen voor het inkomend toerisme in 2005 zijn:

- Verhoging van de promotiemultiplier (indicator voor de effectiviteit van de buitenlandse promotie-inspanningen) van 1:38 in 1998 tot 1:42 in 2005;
- Stijging van 3% per jaar van de bestedingen in Nederland uit inkomend toerisme;
- Aantal extra toeristische banen van 40 000 in 2005;
- Tenminste 20% stijging per jaar van het aantal bezoekers aan de internetsite Holland.com (1998: 1 miljoen bezoekers);
- Productversterking, onder meer via toename van het aantal toeristische samenwerkingsprojecten.

De bijdrage van EZ wordt gegeven in de vorm van een exploitatiebijdrage. Voor het TRN worden thans nieuwe kengetallen ontwikkeld, die vanaf 2001 worden ingevoerd. Mede gezien het samengaan van de drie toeristische organisaties, is het nu niet goed mogelijk om kengetallen voor het jaar 2001 op te nemen.

Enkele gegevens over de NBT-begroting en de EZ-bijdrage daaraan

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000
Totale begroting NBT		74,1	71,8
- waarvan overheadkosten (algemene beheerskosten)		27,7	27,0
- waarvan totale activiteitenkosten		46,5	44,8
- Overheadkosten als % van de totale begroting		37,3	37,6
- Bijdrage van EZ (excl. een bijdrage aan AVN van NLG 1,7 mln)	05.12 020	41,6	40,5
- Bijdrage van bedrijfsleven		34,1	31,3

Het Nederlandse CongresBureau (NCB) is als zelfstandige organisatie belast met de promotie van Nederland als congresbestemming. Ook verleent het NCB diensten aan potentiële organisatoren van congressen. Het streven is ook het NCB zo snel mogelijk op te nemen in de nieuwe organisatie Toerisme Recreatie Nederland.

99-04 Instrument: Toeristische Instituten (Nationaal bureau voor Toerisme NBT)

Beknopt resultaat:

- *de doelstellingen van het NBT-Strategisch Marketing Plan 1996-1999 (SMP) zijn ruimschoots gerealiseerd;*
- *het NBT scoort redelijk positief qua waardering bij stakeholders en in internationale benchmark;*
- *de formele subsidievoorwaarden EZ zijn overwegend financieel van aard; aan deze voorwaarden wordt voldaan; de huidige subsidievoorwaarden hebben een weinig sturend karakter: er worden geen expliciete relaties gelegd tussen activiteiten en doelstellingen uit het SMP.*
- *recentelijk is een aantal nieuwe plannings- en effectmetingsmethoden bij het NBT doorgevoerd.*

Gebruik: De evaluatie is gebruikt bij de vormgeving van de aanstuuringsrelatie EZ-Toeristisch Huis.

World Tourism Organization (WTO), budget NLG 0,4 mln
Nederland betaalt als lid van de WTO jaarlijks contributie die door EZ wordt voldaan.

Toeristische dienstverlening en informatievoorziening, budget NLG 2,0 mln

Deze gelden worden gebruikt voor incidentele aanjaagacties of projecten c.q. activiteiten die uit een oogpunt van rijksbeleid van belang zijn.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			49 358	48 269	47 678	47 178	46 678	
1e suppl. wet 2000			5 000					
Mutatie			70 771	1 141	1 124	1 110	1 097	
Ontwerp-begr. 2001		50 085	125 129	49 410	48 802	48 288	47 775	47 775
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		22 728	56 781	22 421	22 145	21 912	21 679	21 679

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			50 118	48 875	48 308	47 731	46 678	
1e suppl. wet 2000			- 250	500	250	250	500	
Mutatie			7 835	23 381	15 456	25 164	2 397	
Ontwerp-begr. 2001		49 196	57 703	72 756	64 014	73 145	49 575	47 875
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		22 324	26 184	33 015	29 047	33 192	22 496	21 725

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Div. toerist. org.	5 772	4 775	4 775	5 772	4 775	4 775	31	11.6
020 N.B.T.	43 326	43 404	42 280	42 962	43 768	42 280	31	11.6
040 W.T.O.	363	350	355	363	350	355	31	11.6
210 Toer. dienstverl./inforvz.	624	76 600	2 000	99	8 810	25 346	62D	11.6
Totaal art 0411	50 085	125 129	49 410	49 196	57 703	72 756		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Herstructurering Rijkswerf Den Helder	68 000				
2. Participatie in kunst & cultuur	1 600				
3. Loon en prijsbijstelling NBT	1 171	1 141	1 124	1 110	1 097
Totaal	70 771	1 141	1 124	1 110	1 097

ad 1. Betreft een bijdrage aan de herstructurering van de Rijkswerf Den Helder. Hiervoor wordt NLG 40,5 mln ten laste van de algemene middelen gebracht en NLG 12,5 mln van Defensie naar Economische Zaken overgeheveld. De dekking van de overige NLG 15 mln is gevonden binnen artikel 04.08 (NLG 13 mln) en het geheel van de EZ-begroting (NLG 2 mln).

05.00 ONDERNEMERSCHAP EN MARKTWERKING

Op dit hoofdbeleidsterrein worden de gelden geraamd voor het MKB en de ondersteuning van het marktwerkingsbeleid.

Ondernemerschap zorgt voor flexibiliteit en vernieuwing en fungeert als banenmotor van de economie. In de nota «De ondernemende samenleving: meer kansen, minder belemmeringen voor ondernemerschap» (Kamerstukken II 1998/99, 26 736, nr. 1) is aangekondigd dat het beleid ter stimulering van ondernemerschap zich richt op:

- een goed werkende markt, waarin starters een eerlijke kans krijgen;
- effectieve regelgeving, tegen minimale belasting van de ondernemer;
- een productief economisch klimaat op het gebied van fiscaliteit, onderwijs, regionaal en lokaal beleid.

05.01 Voorlichting en advisering MKB

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel vindt met ingang van 1999 uitsluitend uitfinanciering van in het verleden aangegane verplichtingen plaats.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		2 054	1 404	500			
Mutatie		181	- 154	- 500			
Ontwerp-begr. 2001	3 010	2 235	1 250				
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 366	1 014	567				

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 imk-netwerk		120		43D	11.1
130 proj.markt&ondernemerschap	582	215		12	11.4
140 branche centra techn.	2 428	1 900	1 250	31	11.4
Totaal art 0501	3 010	2 235	1 250		

05.02 Onderzoek en projecten Ondernemerschap en MKB

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel staan de middelen geraamd voor het onderzoek voor en de kennisoverdracht naar het MKB. Het onderzoeksdeel van de middelen is bedoeld voor kennisvermeerdering ten dienste van het ondernemerschaps- en MKB-beleid. In dit kader wordt het programmaonderzoek MKB en Ondernemerschap van het EIM gefinancierd en worden opdrachten

voor beleidsgericht onderzoek verstrekt. Het projectdeel is gericht op de uitvoering van de nota «De Ondernemende Samenleving» (Kamerstukken II 1998/99, 26 736).

EIM, budget NLG 8,4 mln

EZ subsidieert het programmaonderzoek MKB en ondernemerschap van het EIM. Deze subsidie is bestemd voor het verzamelen, bijhouden en bewerken van basisinformatie over het MKB en het toegankelijk maken van deze basisinformatie. Vanaf 1 januari 2001 zullen nieuwe subsidiecriteria operationeel zijn. Deze nieuwe subsidiecriteria zijn opgesteld naar aanleiding van de evaluatie van het programmaonderzoek MKB en Ondernemerschap.

Beleidsonderbouwend onderzoek, budget NLG 1,1 mln

Uit deze begrotingspost worden onderzoeken bekostigd die voorzien in de informatiebehoefte vanuit het beleidsveld Ondernemerschap en MKB. Het betreft zowel verkennend en onderbouwend onderzoek, als beleids-evaluaties.

00-17 Instrument: MOTOR

Resultaat: Gemiddeld genomen evalueren de drie MOTOR-partijen de eigen werkzaamheden positief. Ontwikkelde producten: cursus interculturele communicatie en vaardigheden voor baliemedewerkers van Kamers van Koophandel, opleiding Algemene Ondernemers Vaardigheden gericht op allochtoon ondernemerschap, Infomap «Ondernemer worden in Nederland», overzicht van organisaties, projecten en initiatieven op het gebied van allochtoon ondernemerschap, draaiboek informatiemarkten allochtoon ondernemerschap.

Aanbevelingen:

- A. aan organisaties die zich bezig houden met allochtoon ondernemerschap: veel investeren in gedegen ondersteuning en begeleiding voor en na de start, meer denken vanuit potenties allochtoon ondernemerschap dan vanuit achterstandsituatie, bij opzetten instrumenten meer gebruik maken van kennis en expertise allochtone ondernemers, ondersteuning van eigen netwerken van allochtone ondernemers door branche-organisaties;*
- B. aan allochtone ondernemers: meer investeren in voorbereiding(smogelijkheden) op ondernemerschap;*
- C. aan de overheid: regie leggen bij ministerie van EZ waarbij deelgebieden worden uitgevoerd onder auspiciën van BZK (minderheden-/grootstedenbeleid) en SZW (arbeidsmarkt), grotere betrokkenheid van (lokale) overheden bij projecten, volledige realisatie van de één-loketfunctie.*

MDW-onderzoek, budget NLG 0,7 mln

In het kader van de operatie Marktwerking, Deregulering en Wetgevingskwaliteit wordt elk jaar een aantal (5 à 10) projecten uitgevoerd. In september 2000 gaan 8 projecten van start, die in april 2001 worden afgerond. In het voorjaar van 2001 zal de oriëntatiefase voor de in september 2001 te starten tranche plaatsvinden. Tevens worden de kosten en baten van enkele reeds geïmplementeerde MDW projecten in beeld gebracht. Voor de financiering van (bijdragen van EZ aan) incidentele onderzoeken die worden uitgevoerd in het kader van MDW projecten en het in beeld brengen van de kosten en baten van enkele MDW projecten, is voor 2001 een verplichtingenbedrag van NLG 0,7 mln geraamd.

Projecten MKB en Ondernemerschap (PMO), budget NLG 10,8 mln

De nota «De Ondernemende Samenleving» schetst de beleidslijnen om het ondernemerschap in Nederland te stimuleren: wegnemen van belemmeringen en scheppen van kansen voor succesvol ondernemerschap. Open en toegankelijke markten, goede regelgeving en publieke

dienstverlening en een productief economisch klimaat staan hierbij centraal. Snelgroeiende ondernemingen en technostarters vervullen in deze een speciale rol.

Op het betreffende onderdeel zijn budgetten geraamd voor projecten uit de nota «De Ondernemende Samenleving»: vrouwelijk ondernemerschap, onderwijs en ondernemerschap en snelle groeiers. In het kader van het beleid inzake vrouwelijk ondernemerschap wordt bijvoorbeeld een congres over vrouwelijk ondernemerschap voorbereid. In het kader van het thema onderwijs en ondernemerschap wordt een regeling gemaakt om voorbeeldprojecten te subsidiëren. In het kader van het snelle groeiersbeleid wordt het programma «Maak Kennis Met ...» financieel ondersteund, dat daartoe meer op snel groeiende bedrijven wordt gericht.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			14 861	15 505	15 315	12 661	12 661	
Mutatie			5 549	5 530	5 278	5 278	5 278	
Ontwerp-begr. 2001	8 384	15 380	20 410	21 035	20 593	17 939	17 939	17 939
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	3 804	6 979	9 262	9 545	9 345	8 140	8 140	8 140
Waarvan te betalen	7 297	12 600	20 169	20 710	20 268	17 576	17 901	17 401

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			13 281	12 969	14 034	14 111	13 314	
Mutatie			2 770	5 512	5 260	5 278	5 278	
Ontwerp-begr. 2001		15 815	16 051	18 481	19 294	19 389	18 592	17 057
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		7 177	7 284	8 386	8 755	8 798	8 437	7 740

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 EIM	8 982	8 990	8 432	9 300	9 097	8 432	31	11.11
020 beleidsonderzoek omkb	970	1 200	1 100	1 064	901	972	12	11.41
210 ondernemers onderwijs				3 085	201		31	11.4
230 ondernemersonderw.&-schol				1 609	751		31	11.4
240 MDW-onderzoek	1 220	700	700	737	1 064	700	12	11.41
250 PMO	4 208	9 520	10 803	20	4 037	8 377	12	11.4
Totaal art 0502	15 380	20 410	21 035	15 815	16 051	18 481		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Implementatie ondernemersschapsnota	5 000	5 000	5 000	5 000	5 000
2. Loon- en prijsbijstelling EIM	299	280	278	278	278
3. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	250	250			
Totaal	5 549	5 530	5 278	5 278	5 278

ad 1. Betreft extra middelen voor de implementatie van de nota «De ondernemende samenleving» (Kamerstukken, 1998/1999, 26 736). Deze mutatie maakt deel uit van het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaaloverzicht van dit kennis- en innovatiepakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemeen deel van de Memorie van Toelichting.

05.03 Borgstellingsregelingen

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn gelden geraamd voor het Besluit Borgstelling MKB-kredieten 1997 (BBMKB) en haar voorgangers, het Besluit Borgstelling waterschadekredieten 1994 en het Besluit Borgstelling waterschadekredieten 1995. Het Besluit Borgstelling MKB-kredieten 1997 is gericht op het wegnemen van belemmeringen die (kleinere en middelgrote) ondernemingen ondervinden bij de toegang tot de kapitaalmarkt. Vanwege het Amsterdams akkoord inzake groei- en werkgelegenheid heeft de Europese Commissie budget beschikbaar gesteld aan het European Investment Fund (EIF) voor verbetering van de financieringsvoorwaarden van het MKB. Het EIF financiert de verhoging van garantiefond voor de kredieten (exclusief bodemsanering) van NLG 850 mln naar NLG1000 mln per jaar in de jaren 1999 tot en met 2001.

Kengetallen BBMKB

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
Ramingskengetallen				
1. Nieuwe kredietmeldingen (in aantallen)		4 033	4 800	4 100
2. Gemiddeld bedrag per krediet		0,237	0,210	0,245
3. Verstrekte kredieten	05.03-010	955	1 000	1 000
4. Uitstaand garantieobligo		2 552	3 210	3 251
Doelmatigheidskengetallen				
1. Meldingen en wijzigingen (in aantallen)		7 616	8 000	7 800
2. Controles verliesdeclaraties (in aantallen)		524	550	500
3. Controles schuldregelingen (in aantallen)*		424	400	450
4. Buitenvorderingstellingen (in aantallen)		590	700	700
5. Beheersposten (in aantallen)		254	300	250
6. Toegelicht begrotingsbedrag (uitvoering Kernministerie)**	01.01-010	2,088	2,373	2,373
7. Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)		13,6	14,8	14,8
KWALITEITSKENGETALLEN				
8. Bedrag gehonoreerde vs. Ingediende verliesdecl. (%)		94,6	97,5	95,0

* Afwijkend van de kengetallen bij de financiële verantwoording over 1999 betreft dit de opgave van het aantal dossiers. Gemiddeld bestaat uit een dossier uit twee schuldregelingen.

** De uitvoeringskosten betreffen de kosten van de controle door het Kernministerie. De bank voert de regeling uit en krijgt in de regel als bijdrage in de incassokosten een percentage (20%) bij het afsluiten van een schuldregeling. De ontvangsten als gevolg van de schuldregeling komen binnen op ontvangstenartikel 05.01-010.

Garantietabel BBMKB

(Bedragen x NLG 1 mln)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
uitstaand risico per 1 januari	2 593	2 552	3 210	3 251	3 274	3 281	3 280
te vervallen garanties	- 996	- 342	- 959	- 827	- 843	- 851	- 886
verleende of te verlenen garanties	955	1 000	1 000	850	850	850	850
uitstaand risico per 31december	2 552	3 210	3 251	3 274	3 281	3 280	3 244

*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		1 000 650	1 000 650	850 650	850 650	850 650	850 650	
Ontwerp-begr. 2001	2 467 002	955 468	1 000 650	1 000 650	850 650	850 650	850 650	850 650
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 119 477	433 572	454 075	454 075	386 008	386 008	386 008	386 008
Waarvan te betalen	22	31 882	45 900	47 500	50 000	55 000	55 000	55 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		45 900	47 500	50 000	55 000	55 000	
Ontwerp-begr. 2001	31 904	45 900	47 500	50 000	55 000	55 000	55 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	14 477	20 829	21 555	22 689	24 958	24 958	24 958

Economische code: 63D Functionele code: 11.4

05.05 Bedrijfsbeëindigingshulp*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Met de inwerkingtreding van de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ) per 1 juli 1987, is de regeling Bedrijfsbeëindigingshulp (BBH) gesloten voor nieuwe toetreders. Derhalve is sprake van bestandsafbouw, waardoor de raming een trendmatige daling vertoont.

Ramingskengetallen BBH

Bedragen in verplichtingen	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Uitkeringsgerechtigden (in aantallen)		2 600	2 066	1 723
2. Gemiddelde uitkering per jaar (x f 1 000,-)		5,388	6,018	6 261
3. Totaal bedrag uitkeringen (x f 1 mln.*)	05.05	14,145	12,430	10,788

* excl. uitvoeringskosten (Senter) die met ingang van 1-5-1999 op artikel-sub 01.55 020 worden verantwoord.

*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			13 330	12 183	11 673	10 879	10 079	
Mutatie			- 900	- 1 395				
Ontwerp-begr. 2001	216	14 145	12 430	10 788	11 673	10 879	10 079	9 279
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	98	6 419	5 640	4 895	5 297	4 937	4 574	4 211

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		13 330	12 183	11 673	10 879	10 079	
Mutatie		- 800	- 1 395				
Ontwerp-begr. 2001	14 045	12 530	10 788	11 673	10 879	10 079	9 279
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	6 373	5 686	4 895	5 297	4 937	4 574	4 211

Economische code: 43D Functionele code: 06.2

05.12 Afwikkeling toeristisch beleid tot 1999

Op dit artikel staan uitgaven geraamd die het gevolg zijn van de tot en met 1998 aangegane verplichtingen in het kader van het toeristisch beleid tot 1999 (zie artikel 04.11 Toeristisch beleid voor het beleid met ingang van 1999).

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		5 765	1 165	113			
Mutatie		- 100	1 900	- 113			
Ontwerp-begr. 2001	8 379	5 665	3 065				
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	3 802	2 571	1 391				

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 ANVV	239			31	11.6
020 NBT	641			31	11.6
210 toer.dienstverlening en inform.voorz.	7 086	5 665	3 065	62D	11.6
904 stimulering congressector	413			43Z	11.6
Totaal art 0512	8 379	5 665	3 065		

05.21 Marktwerking

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Het marktwerkingsbeleid bevordert vanuit vier invalshoeken gelijkwaardige uitgangsposities voor de verschillende marktpartijen:

- de marktpositie en het marktgedrag van individuele ondernemingen en van groepen ondernemingen, alsmede de verhoudingen tussen de ondernemingen;
- de positie van (groepen) afnemers, zowel bedrijven als consumenten;
- de verhouding tussen producenten en afnemers;
- de verhouding tussen bedrijfsleven en de overheid als marktpartij.

Het marktwerkingsbeleid bestaat in hoofdzaak uit mededingingsbeleid en ordeningsbeleid. Mededingingsbeleid betreft ook het beleid gericht op de bestrijding van ongewenste inbreuken op de concurrentie door kartels, fusies en door misbruik van economische machtspositie (de uitvoering van het mededingingsbeleid is in de Nederlandse Mededingingsautoriteit (NMa) ondergebracht). In dit kader wordt ook bekeken welke spelregels voor het marktoptreden van de overheid zelf nodig zijn. Ordeningsbeleid (waaronder aanbestedingsbeleid en consumentenbeleid) is een zodanige structurering van markten, dat zowel aanbieders als vragers op die markten worden uitgedaagd tot scherpe prijsstelling en tot voortdurende aanpassing en vernieuwing. Consumenten en zakelijke afnemers dienen door die structurering maximale keuzevrijheid te hebben in transparante en overzichtelijk geordende markten.

De bijdragen worden onder meer benut om onderzoek te doen naar mogelijke maatschappelijke kosten van te beperkte competitie en naar mogelijke marktordeningsmodellen. In incidentele gevallen wordt het budget benut om consumentenorganisaties in staat te stellen te onderhandelen met brancheorganisaties.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			5 301	5 888	6 038	6 038	6 038	
1e suppl. wet 2000			5 190					
Mutatie				9 951	10 151	10 910	12 500	
Ontwerp-begr. 2001	3 693	7 770	10 491	15 839	16 189	16 948	18 538	18 538
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 676	3 526	4 761	7 187	7 346	7 691	8 412	8 412
Waarvan te betalen	3 693	7 770	10 211	15 537	15 887	16 646	18 538	17 913

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		4 936	5 238	5 580	5 708	5 891	
1e suppl. wet 2000		5 190					
Mutatie		- 674	11 671	11 219	11 045	12 500	
Ontwerp-begr. 2001	6 143	9 452	16 909	16 799	16 753	18 391	14 310
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	2 788	4 289	7 673	7 623	7 602	8 345	6 494

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
310 marktwerking	669	8 381	13 312	511	7 791	12 987	31	11.4
410 onderzoek	7 101	2 110	2 527	5 632	1 661	3 922	12	11.4
Totaal art 0521	7 770	10 491	15 839	6 143	9 452	16 909		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Terugdringen administratieve lasten		4 351	4 551	5 310	6 900
2. Handhaven Markt & Overheid		5 600	5 600	5 600	5 600
Totaal		9 951	10 151	10 910	12 500

- ad 1. Om binnen de overheid de administratieve lasten van wet- en regelgeving in beeld te brengen en naar minder belastende alternatieven te zoeken, wordt jaarlijks NLG 6,9 mln voor de uitvoering van de aanbevelingen van de Commissie De Slechte beschikbaar gesteld. Het deel van dit budget dat in 2001 t/m 2003 bestemd is voor het AdviesCollege Terugdringing Administratieve Lasten (ACTAL), is geraamd op de uitgavenartikelen 01.01 (personeel budget) en 01.15 (materieel budget)
- ad 2. Om de gedrags- en toetredingsregels voor het marktoptreden van overheden en overheidsorganisaties, die in 2000 wettelijk worden verankerd, afdwingbaar te maken voor belanghebbenden, is voor toezichtwerkzaamheden NLG 5,6 mln per jaar aan de EZ-begroting toegevoegd.

05.22 Bijdrage Nederlands Meetinstituut*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel worden de middelen geraamd voor de uitvoering van een aantal taken en activiteiten die voortvloeien uit de IJkwet, de Wet op de kansspelen en de Waarborgwet. Daarnaast is er een budget geraamd voor de deelname aan internationale organisaties.

Bijdrage Nederlands Meetinstituut, budget NLG 29,4 mln

Dit begrotingsonderdeel bevat de ramingen voor de financiering van de hoofdzakelijk door het NMI uit te voeren werkzaamheden. In het kader van de IJkwet betreft dit het beheer en de verwezenlijking van de nationale standaarden, de daarbij behorende metrologische infrastructuur, het toezicht op meetmiddelen en ondersteuning aan EZ op wettelijk en internationaal terrein. Uit hoofde van de Wet op de kansspelen wordt toezicht gehouden op speelautomaten. In basisovereenkomsten met het NMI inzake speelautomaten, meetmiddelen, standaardenbeheer, wetgeving en vertegenwoordiging zijn deze werkzaamheden vastgelegd. Het NMI is de ijkinstelling, met dien verstande dat het toezichtswerk uitsluitend door Verispect B.V. wordt verricht en accreditering- en keuringswerk alleen door NMI Certin B.V. NMI Van Swinden Laboratorium B.V. is belast met het beheer of verwezenlijking van de standaarden. Een gering deel van het budget is gereserveerd voor een nieuwe taak, voortvloeiend uit de voorgestelde wijziging van de Waarborgwet 1986, waarin het toezicht op de naleving van deze wet gescheiden wordt van het waarborgen van edel metalen werken. Verispect B.V. zal in plaats van de waarborginstelling met het toezicht worden belast conform het toezicht op de meetmiddelen en de speelautomaten.

Doelmatigheidskengetallen NMI

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Standaardenbeheer				
- Gemiddelde beheers- en ontwikkelingskosten per standaard		1,606	1,677	**
- Gemiddelde afschrijving per standaard		0,402	0,387	**
2. Toezicht speelautomaten				
<i>a) Controle exploitanten</i>				
- Controlekosten per exploitant (x NLG1000)		0,474	0,488	**
- Controles per jaar per exploitant (in aantallen)		1	1	1
<i>b) Controle speelautomaten</i>				
- Controlekosten per speelautomaat (x NLG1000)		0,147	0,151	**
- Controles per kansspelautomaat per jaar (in aantallen)		0,33	0,33	0,33
- Controles per behendigheidsautomaten per jaar (in aantallen)		0,20	0,20	0,20
<i>c) Administratieve werkzaamheden</i>		0,374	0,372	**
3. Controle meetmiddelen				
<i>a) Controle meetmiddelen consumentensfeer</i>				
- Prijsvariatie controle per meetmiddel (in glds)		51-158	53-154	**
- Controles per meetmiddel per jaar (in aantallen)		0,33	0,25	0,25
<i>b) Controle meetmiddelen industriële sfeer</i>				
- Prijsvariatie controle per meetmiddel (in glds)		142-1641	188-1168	**
- Controles per meetmiddel per jaar (in aantallen)		0,25	0,20	0,20
4. Assistentie wetgeving en overige uitgaven				
Uitvoerend personeel in fte (= Kernministerie)	05.22-010	1,780	1,818	**
		1,6	1,6	1,6
Totalen toegelichte begrotingsbedragen				
- Bijdrage EZ aan NMI*	05.22-010	27,419	29,540	29,437
- Beheerskosten kerndepartement	01.01-010	0,280	0,295	**

* De bijdrage EZ verschilt van het totaal verplichtingenbedrag op artikelsub 05.22.010, omdat de kengetallen van het NMI exclusief de bijdragen van EZ aan Missie Certin en Missie Internationale Betrekkingen zijn.

** Deze bedragen waren ten tijde van het opstellen van de ontwerpbegroting nog in discussie tussen EZ en NMI.

Internationale bijdragen, budget NLG 0,5 mln

Op dit onderdeel worden de contributies betaald aan de Meterconventie en de Organisation Internationale de Métrologie Légale (OIML). De Meterconventie beoogt het bevorderen van het gebruik van internationaal erkende meeteenheden en standaarden daarvoor. De OIML bevordert internationale samenwerking op het gebied van wettelijke metrologische regelgeving.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			29 146	29 046	28 937	28 937	28 937	
Mutatie			914	926	897	897	897	
Ontwerp-begr. 2001	5 286	27 962	30 060	29 972	29 834	29 834	29 834	29 834
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	2 399	12 689	13 641	13 601	13 538	13 538	13 538	13 538

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			29 947	29 555	28 947	28 937	28 937	
Mutatie			1 679	2 654	1 512	897	897	
Ontwerp-begr. 2001		25 915	31 626	32 209	30 459	29 834	29 834	29 834
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		11 760	14 351	14 616	13 822	13 538	13 538	13 538

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Bijdrage NMi	27 419	29 540	29 437	25 365	31 101	31 672	12	11.4
020 Uitvoeringskosten IJkwet	7			14	5	2	62G	11.3
110 Internationale bijdragen	536	520	535	536	520	535	43G	11.4
Totaal art 0522	27 962	30 060	29 972	25 915	31 626	32 209		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Loon- en prijsbijstelling NMI	904	901	897	897	897
2. Overige beleidsmatig niet-relevante mutaties	10	25			
Totaal	914	926	897	897	897

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

Het op het bedrijfsleven gerichte instrumentarium kan in twee categorieën worden ingedeeld: export en investeringen. Met het instrumentarium wordt beoogd het bedrijfsleven in de verschillende fases (samenwerking, haalbaarheid, financiering en verzekering) te ondersteunen. Hierbij vindt afstemming plaats met instrumenten op de begrotingen van onder andere de Ministeries van Buitenlandse Zaken (hoofdstuk V) en Financiën (hoofdstuk IXB). Het overige instrumentarium omvat bijdragen aan Internationale organisaties en middelen voor evaluatie en beleids-ondersteuning.

Het einddoel van de stroomlijning van het EZ-buitenlandinstrumentarium is in onderstaand overzicht samengevat.

	Samenwerking	Haalbaarheid	Financiering	Verzekering
Export	PSO(M)	PESP PSB	BSE [ORET]	SEN/GOM [EKV]
Investerings	PSO(M)	PESP	IFOM	[Rhi]

- De instrumenten ORET, EKV en Rhi staan niet op de EZ-begroting, maar maken wel onderdeel uit van het gezamenlijke buitenlandinstrumentarium.
- Onder Samenwerking wordt met relevantie voor zowel export – als investeringsbevordering ook begrepen de advies- en trainingsprogramma's PUM, De Baak en Beurzen cum stage.

07.01 Internationale organisaties

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de contributies aan de Benelux, de WTO en grondstoffen- en overige internationale organisaties geraamd.

Benelux; budget NLG 6,1 mln

In het verdrag van Amsterdam zijn de modaliteiten voor het onderbrengen van Schengen in de Europese Unie vastgesteld. De juridische en fysieke ontvlechting van het Schengen-secretariaat dat bij de Benelux Economische Unie was ondergebracht, is inmiddels gerealiseerd.

World Trade Organisatie (WTO); budget NLG 6,9 mln

De hoogte van de Nederlandse bijdrage is afhankelijk van de hoogte van de WTO-begroting, het aandeel van Nederland in de buitenlandse handel in intellectueel eigendom, goederen en diensten tussen de WTO-verdragspartijen (over de drie laatst beschikbare jaren) en de omrekenkoers van de Zwitserse frank naar de Nederlandse gulden.

Grondstoffen- en overige Internationale organisaties; budget NLG 2,9 mln

Het betreft de bijdragen aan een tiental internationale grondstoffen-organisaties, het Zeerecht verdrag, het Energie handvest (ECT), het OESO Centre for Coöperation with Non-Members (OESO-CCNM), de Organisation Mondiale de la Propriété Intellectuelle/World Intellectual Property Organisation (OMPI/WIPO) en het Wassenaar Arrangement.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			16 066	16 096	16 115	16 115	16 115	
1e suppl. wet 2000			381	- 169	- 169	- 169	- 169	
Mutatie			403	3	3	3	3	
Ontwerp-begr. 2001		13 578	16 850	15 930	15 949	15 949	15 949	15 949
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		6 161	7 646	7 229	7 237	7 237	7 237	7 237

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			16 066	16 096	16 115	16 115	16 115	
1e suppl. wet 2000			- 919	1 131	- 169	- 169	- 169	
Mutatie			403	3	3	3	3	
Ontwerp-begr. 2001		13 578	15 550	17 230	15 949	15 949	15 949	15 949
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		6 161	7 056	7 819	7 237	7 237	7 237	7 237

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 BENELUX	5 620	5 560	6 136	5 620	5 560	6 136	43G	01.43
020 GATT/WTO	6 001	5 838	6 923	6 001	5 838	6 923	43G	11.1
030 Grondstoffen & andere internationale organisaties	939	2 852	2 871	939	2 852	2 871	43G	11.1
040 OMPI	777			777			43G	11.1
060 Bijdrage uitvoering Energie-handvest	241			241			43G	11.1
070 Vrijwillige bijdrage internationale organisaties		2 600			1 300	1 300	31	11.1
Totaal art 0701	13 578	16 850	15 930	13 578	15 550	17 230		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Uitdeling prijsbijstelling	403	403	403	403	403
2. Overig beleidsmatig niet-relevante mutaties		- 400	- 400	- 400	- 400
Totaal	403	3	3	3	3

07.02 Bevordering van de buitenlandse economische betrekkingen*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

De geraamde middelen hebben betrekking op diverse programma's, bijdragen en onderzoeksbudgetten. Deze zijn gericht op investeringen en de bevordering van economische betrekkingen, onder meer door het stimuleren van economische samenwerking.

Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP 1999); budget NLG 21,0 mln

Doel van het PESP 1999 (Stcrt 1999, 36) is de export door het Nederlandse bedrijfsleven naar andere dan hoog geïndustrialiseerde landen te bevorderen met activiteiten gericht op bilaterale economische samenwerking met deze landen. Het PESP 1999 richt zich uitsluitend op activiteiten in de voorfase van een project, waarbij opdrachten aan Nederlandse bedrijven worden verleend. Senter voert het programma uit. Volgens de begin 2000 afgeronde externe evaluatie functioneert het PESP goed. Om deze reden wordt het budget met ingang van 2000 structureel opgehoogd tot NLG 21 mln.

Evaluatie 98-11 Instrument Programma Economische Samenwerking Projecten

Beknopt resultaat: De faciliteit neemt een duidelijke plaats in het instrumentarium in en is goed bekend bij het bedrijfsleven. De belangstelling voor het PESP, ook bij het MKB, vertoont een stijgende tendens. Azië en de MOE-landen zijn belangrijke bestemmingen.

De afgeronde haalbaarheidsstudies genereerden 360 miljoen aan export en hebben tot 75 miljoen aan investeringen geleid. Een belangrijke aanbeveling is om voor het PESP meer en bredere beleidsdoelstellingen te formuleren dan alleen de directe spin-off effecten in termen van export en te trachten deze doelstellingen ook zoveel mogelijk te operationaliseren.

Gebruik: Bezien wordt op welke wijze andere doelstellingen van het PESP kunnen worden geformuleerd en gemonitord. Hierbij wordt gedacht aan indirecte spin-off, investeringen en bilaterale samenwerkingseffecten.

Evaluatie en beleidsondersteuning; budget NLG 2,0 mln

Met ingang van 2000 zijn Beleidsonderbouwende en Economische Samenwerkingsactiviteiten (BSA) en Evaluatie en Beleidsondersteuning Midden- en Oost-Europa (EMOE) geïntegreerd in het onderdeel Evaluatie en beleidsondersteuning (EBO). Ten laste van dit onderdeel worden activiteiten gefinancierd op het terrein van onderzoek en advisering ten behoeve van de beleidsvorming op het gebied van de buitenlandse economische betrekkingen, alsmede diverse activiteiten ter stimulering en ondersteuning van internationale economische samenwerking.

Investeringsfaciliteit Opkomende Markten (IFOM); budget NLG 10,0 mln

Het werkingsgebied van de Investeringsfaciliteit richt zich met ingang van 1999 op het Nederlandse MKB dat wil investeren in zowel landen in Midden- en Oost-Europa als andere «opkomende markten», waaronder China, Egypte, India, Indonesië en Zuid-Afrika. Met deze faciliteit die sinds 1992 van kracht is en in 1999 is uitgebreid met de opkomende markten, wordt beoogd de commerciële risico's voor Nederlandse investeerders te verminderen. De Staat stelt zich borg voor achtergestelde leningen aan ondernemingen die in de genoemde landen investeren tot een maximum van NLG 5 mln. Bij eerste suppletore begroting 2000 (Kamerstukken II, 1999–2000, 27 109, nr. 2 blz. 16) is de verhouding tussen reservering en borgstellingsruimte vergroot van 1:1 naar 1:2. De uitvoering van de faciliteit ligt bij de Nationale Investeringsbank (NIB).

Startende exporteurs (PSB 2000); budget NLG 16,0 mln

De grondslag voor het Programma Starters op Buitenlandse markten 2000 (PSB 2000) is de gepubliceerde regeling (Stcrt. 2000, 94). Deze regeling is ontstaan door de samenvoeging medio 2000 van het PSB 1999 (Programma Starters op Buitenlandse markten 1999) en de SEM (Subsidieregeling Exportmedewerker Midden- en kleinbedrijf). Doel van het PSB 2000 is de drempel voor kleine bedrijven met weinig of geen exportervaring naar buitenlandse markten te verlagen. In het kader van het PSB 2000 kunnen bedrijven samen met een exportconsulent van de Kamer van Koophandel of van een branchevereniging een exportstrategie opstellen. Vervolgens kunnen ze gratis begeleiding en een financiële bijdrage tot 50% van de werkelijke kosten krijgen voor zes verschillende activiteiten die logisch uit de exportstrategie voortvloeien. De bijdragen gelden voor marktverkenning, bezoekprogramma, exportcursus, beursdeelname en presentatiemateriaal en een loonkosten-subsidie om een hoger opgeleide exportmedewerker een jaar lang aan de opstelling en/of uitvoering van een concreet exportplan te laten werken. Voor 2001 wordt als streefgetal uitgegaan van 850 exportstrategieën. De regeling wordt door de EVD (beoordeling exportstrategieën, aansturing exportconsulenten) en Senter (uitbetaling subsidies) uitgevoerd. Het PSB 2000 wordt in 2001 geëvalueerd.

Investeringsbevordering en Technische Assistentie (IBTA); budget NLG 21,0 mln

De Kamer is per brief van 20 april 2000 (Kamerstukken II 1999–2000, 23 125, nr. 19) geïnformeerd dat, gelet op de wens te komen tot een verdere stroomlijning van het EZ-buitenlandinstrumentarium én de lopende discussie over het transactieloket, de huidige IBTA-regeling (Stcrt. 1998, 130; Stcrt. 1999, 42) rond de jaarwisseling zal worden beëindigd. Naar verwachting zal er na de zomer 2000 meer duidelijkheid ontstaan over de vorm waarin deze ondersteuning in de toekomst zal worden voortgezet. De Kamer zal hier nader over worden geïnformeerd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			60 281	60 281	60 281	59 581	60 281	
1e suppl. wet 2000			- 701	- 781	- 381	19	19	
Mutatie			13 000	10 500	100	400	- 300	
Ontwerp-begr. 2001	33 366	40 528	72 580	70 000	60 000	60 000	60 000	60 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	15 141	18 391	32 935	31 765	27 227	27 227	27 227	27 227
Waarvan te betalen	29 261	34 862	63 930	60 500	52 500	52 500	52 500	52 500

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			35 290	44 263	52 118	52 153	53 617	
1e suppl. wet 2000			3 391	- 2 725	- 6 901	- 2 078	- 1 237	
Mutatie			3 120	5 633	6 408	3 753	355	
Ontwerp-begr. 2001		22 113	41 801	47 171	51 625	53 828	52 735	53 175
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		10 034	18 968	21 405	23 426	24 426	23 930	24 130

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
020 PESP	18 955	21 000	21 000	10 308	13 811	15 050	43G	11.1
030 Beleidsonderbouwende activiteiten				303			12	11.1
050 Evaluatie & beleids-ondersteuning	3 610	2000	2000	2 087	2 141	2 859	12	11.1
060 Beurzenprogramma Indonesië	2 588	2000		1 570	2 112	1 317	43G	11.1
110 Programma Samenwerking Indonesië	6 566	7 500		5 692	4 362	6 000	43G	11.4
120 Investeringsfaciliteit OM		11 080	10 000		11 080	10 000	63D	11.4
130 Startende exporteurs	894	19 000	16 000	400	5 375	8 737	43D	11.1
140 WTO-trustfund	2 428				1 500	928	31	11.1
150 Programma Starters Buitenland	5 487			1 753	1 420	1 080	31	11.1
160 Investeringsbevordering & technische assistentie		10 000	21 000			1 200	62G	11.1
Totaal art 0702	40 528	72 580	70 000	22 113	41 801	47 171		

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Toevoeging PSB	13 000	10 000			
2. Overig beleidsmatig niet-relevante mutaties		500	100	400	- 300
Totaal	13 000	10 500	100	400	- 300

ad 1 Met ingang van 2000 zijn de regelingen PSB en SEM samengevoegd. Vanwege het succes van deze regelingen in 1999 en het naar verwachting structureel hogere beroep op deze regelingen wordt het bedrag met NLG 13 mln respectievelijk NLG 10 mln verhoogd tot NLG 19 mln in 2000 en NLG 16 mln in 2001.

In 2002 is onder andere sprake van een kasmutatie van NLG 7,95 mln. Dit betreft het doorschuiven van ruimte die in 1999 onbesteed bleef (eindejaarsmarge). Het bedrag van NLG 7,95 mln wordt gebruikt voor financiering van de kasgevolgen van de PSB/SEM-toevoeging. De totale eindejaarsmarge bedraagt NLG 17,95 mln. Het resterende gedeelte is aan artikel 07.03 Stimulering exportactiviteiten toegevoegd.

07.03 Stimulering exportactiviteiten*De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Met de instrumenten op dit artikel wordt beoogd die exporttransacties te faciliteren waarbij sprake is van concurrentievervalsing door buitenlandse overheidssteun aan buitenlandse concurrenten bij exporttransacties. Daarnaast worden exporttransacties naar Midden en Oost-Europa en opkomende markten gefaciliteerd door het aanbieden van een herverzekeringmogelijkheid voor transacties waarvoor geen reguliere exportkredietverzekering mogelijk is.

Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen (BSE); budget NLG 160,0 mln

Het BSE (Stb. 1997, 615) beoogt exporteurs van goederen te ondersteunen door het aanbieden van financieringsfaciliteiten. Het doel hiervan is deze exporteurs geen concurrentie-achterstand te laten oplopen ten opzichte van buitenlandse concurrenten die van hun overheden vergelijkbare faciliteiten ontvangen. Het BSE is in 1999 geëvalueerd. De Kamer is daar middels een brief van 31 januari 2000 (Kamerstukken II 1999-2000, 26 800 XIII, nr. 44) over geïnformeerd (zie ook de evaluatiebijlage). Naar aanleiding van deze evaluatie zijn twee beleidsconclusies getrokken:

- het creëren van een tijdelijke exportregeling voor de scheepsbouw (EFZ).
- het onderzoeken in hoeverre de reguliere rentesteun van andere landen kan worden gecompenseerd (het onderzoek is nog niet afgerond).

Het BSE bestaat thans uit vier regelingen:

- Exportfinancieringsarrangement lichte matching (MFL, Stcrt. 1997, 245; Stcrt 1998, 249; Stcrt 2000, 105) dat rentesubsidie geeft op matchingbasis als de concurrent gebruik kan maken van een door een buitenlandse overheid gepubliceerde faciliteit;
- Exportfinancieringsarrangement zware matching (MFZ, Stcrt. 1997,

245; Stcrt 1998, 249; Stcrt 2000, 105) geeft eveneens rentesubsidie op matchingbasis als is aangetoond dat sprake is van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie;

- Exportfinancieringsarrangement rente-overbruggingsfaciliteit (ROF; Stcrt. 1997, 245; Stcrt 1998, 249; Stcrt 2000, 105), waarmee zonder bewijslast van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie, rentesubsidie kan worden gegeven tot de in OESO-verband afgesproken minimum rente (Commercial Interest Reference Rate);
- Exportfinancieringsarrangement zeescheepsnieuwbouw (EFZ; Stcrt 2000, 103). De Tweede Kamer is via een brief van 1 mei 2000 (Kamerstukken II, 1999–2000, 26 800 XIII, nr. 53) hierover geïnformeerd. Met deze regeling kan, zonder bewijs van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie, aan de exporteur een subsidie van maximaal 3,5% van het orderbedrag worden verleend. Met ingang van juni 2000 is de scheepsbouw daarom uitgesloten van het Exportfinancieringsarrangement lichte matching en de rente-overbruggingsfaciliteit. Deze regeling is tijdelijk van karakter en loopt vooralsnog tot en met 31 december 2000. Als internationale (EU) besluitvorming over de scheepsbouwsteun daartoe aanleiding geeft, kan de regeling verlengd worden in 2001.

Tenslotte is op dit onderdeel de uitfinanciering van de tot en met 1999 aangegane verplichtingen uit hoofde van het Exportfinancieringsarrangement Indonesië (EFI; Stcrt.1997, 245; Stcrt 1998, 249) opgenomen. Nieuwe verplichtingen worden niet meer aangegaan. Ook uit hoofde van de garantie herverzekering Inpres-8 zullen geen nieuwe verplichtingen meer worden aangegaan.

Voor het BSE is uitgangspunt dat slechts 50% van de toegezegde rentesubsidies daadwerkelijk behoeft te worden uitbetaald. De uitvoering is in handen van Senter.

Kengetallen Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen (BSE)*

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000***	Raming 2001***
Ramingskengetallen				
1. Aantallen (= gehonoreerde aanvragen)		19	30	30
2. Bedrag per eenheid (= aanvraag)		4,211	2,667	2,667
3. Toegelicht begrotingsbedrag (= subsidie)**	07.03–010	80,000	80,000	80,000
Doelmatigheidskengetallen				
1. Aantal prestaties (= behandelde aanvragen)		40	68	68
2. Kosten per prestatie		0,0111	0,0084	0,0084
3. Aantal prestaties (= dossiers in beheer)		48	58	58
4. Kosten per prestatie		0,009	0,0073	0,0073
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55–040	0,862	0,994	0,994
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		4,60	4,95	4,95

* Exclusief exportfinancieringsarrangement Indonesië, inclusief exportfinancieringsarrangement zeescheepsnieuwbouw.

** Betreft geraamd kasbeslag in de jaren na het aangaan van de verplichting.

*** Door inwerking treden van de EFZ is de verwachting dat in 2000 meer aanvragen gehonoreerd kunnen worden. Doordat meer aanvragen gehonoreerd worden, stijgt het aantal behandelde aanvragen en dossiers in beheer. Vanwege de hierboven aangegeven wijzigingen kunnen de kengetallen voor 2001 slechts met een groot voorbehoud worden opgenomen. Vooralsnog word er vanuit gegaan dat de EFZ niet doorloopt in 2001. Op basis van het lopende onderzoek naar de mogelijkheid van compensatie van reguliere rentesteun van andere landen is het uitgangspunt dat de kengetallen niet afwijken van de kengetallen voor 2000.

Exportkredietverzekering Opkomende Markten (SENO/GOM); budget NLG 310,0 mln

Onder dit onderdeel zijn twee instrumenten opgenomen. De SENO-faciliteit beoogt de export te bevorderen van Nederlandse kapitaalgoederen naar markten in Midden- en Oost-Europa en andere opkomende markten (i.c. Indonesië), waarop geen reguliere exportkredietverzekering mogelijk is. Om de export van met name kapitaalgoederen naar deze landen toch mogelijk te maken, kunnen deze transacties worden herverzekerd onder de SENO-faciliteit. De aansluiting tussen de Garantiefaciliteit Opkomende Markten (GOM) en het ORET/MILIEV programma van Ontwikkelingssamenwerking (Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties/ Programma Milieu en Economische Verzelfstandiging) wordt geoptimaliseerd door verhoging van de transactielimiet.

De SENO- en GOM-faciliteit worden uitgevoerd door een 100% dochteronderneming van de Nederlandsche Credietverzekering Maatschappij (NCM) te Amsterdam, in samenwerking met en beheerd door de Stichting Economische Samenwerking Nederland-Opkomende markten (SENO). SENO treedt op als herverzekeraar voor de NCM-dochter. De budgettaire risico's zijn door middel van een interne reserve afgedekt. De hoogte van de benodigde reserve wordt jaarlijks in overeenstemming met de Minister van Financiën bepaald. Basis hierbij vormt de actuele omvang van de reserve en de toegestane verhouding tussen de reserve en de herverzekeringsruimte (SENO 1:3 en GOM 1:1). De wijziging naar 1:3 is in de begroting 2000 verwerkt. De omvang van de reserve was ultimo 1999 NLG 410 mln (328 mln SENO en 82 mln GOM). Hiertegenover stond op dat moment een obligo van ruim NLG 488 mln (SENO NLG 412 mln/GOM NLG 76 mln).

Hieronder zijn enkele indicatoren voor de SENO en de GOM voor 2000 en 2001 weergegeven.

(verplichtingen x NLG 1 mln)

	SENO		GOM	
	2000	2001	2000	2001
Schatting toename obligo*	60	60	100	125
Schatting exportvolume	51	51	114	142
Verwachte schadebetalingen**	5	5	-	-

* De geschatte toename van het obligo (goedkeuringen, dekkingstoezeggingen en polissen) betreft goedgekeurde nieuwe aanvragen. De toename van het obligo voor SENO is mogelijk binnen de toegestane verhouding van 1:3 tussen de reserve en de herverzekeringsruimte. Vanwege de verhouding van 1:1 is voor de GOM een storting in de interne reserve benodigd van NLG 125 mln. Benodigde verplichtingenruimte voor SENO en GOM samen is daarmee NLG 60 mln (toename obligo SENO) + NLG 100 mln (toename obligo GOM) + NLG 100 mln (storting interne reserve GOM) = NLG 260 mln voor 2000 en NLG 60 mln (toename obligo SENO) + NLG 125 mln (toename obligo GOM) + NLG 125 mln (storting interne reserve GOM) = NLG 310 mln voor 2001.

** De schadebetalingen vinden alleen plaats op afgegeven polissen.

Evaluatie 98-6 SENO

Beknopt resultaat: de doelstelling van het instrument, bevordering van de Nederlandse kapitaalgoederenexport naar Oost Europa, wordt behaald; verzekering is hiervoor een geschikt middel. De landen- en sectorspreiding is relatief beperkt. De SENO-faciliteit is voldoende bekend bij de doelgroep, echter MKB maakt beperkt gebruik van de faciliteit. Bepaalde voorwaarden van de faciliteit worden door delen van doelgroep als te strikt ervaren. De uitvoering van SENO en NCM is in het algemeen doeltreffend en de uitvoeringskosten staan in redelijke verhouding tot de geleverde diensten; de schadeontwikkeling is bescheiden. De doorlooptijden van de aanvragen zijn acceptabel. Gebruik: De beleidsreactie moet nog worden opgesteld.

*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			205 000	205 000	205 000	205 000	205 000	
1e suppl. wet 2000			131 420	165 000				
Mutatie			100 000	100 000	20 000			
Ontwerp-begr. 2001	419 858	685 701	436 420	470 000	225 000	205 000	205 000	205 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	190 523	311 158	198 039	213 277	102 101	93 025	93 025	93 025
Waarvan te betalen	202 858	266 055	191 420	210 000	125 000	115 000	115 000	115 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			146 888	133 522	128 142	123 096	120 000	
1e suppl. wet 2000			16 723	34 178	27 047	5 393	5 221	
Mutatie			50 000	51 953	12 930	- 2 928	- 9 980	
Ontwerp-begr. 2001		197 037	213 611	219 653	168 119	125 561	115 241	117 111
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		89 411	96 932	99 674	76 289	56 977	52 294	53 143

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 BSE	111 839	160 000	160 000	50 345	53 615	49 525	31	11.3
020 Levering kapitaalgoederen Argentinië				500			31	11.3
030 Exportfinancieringsarrangement Indonesië	125 000	15 000		8 193	53 576	40 128	31	11.3
040 Garantie herverzekering Inpres 8	273 434			38 499			63D	11.0
050 Garantie exportkredietverzekering Ethiopië							63D	11.0
060 Exportkredietverzekering OM	175 428	261 420	310 000	99 500	106 420	130 000	72G	11.1
Totaal art 0703	685 701	436 420	470 000	197 037	213 611	219 653		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Toevoeging GOM	100 000	100 000			
2. Verwerking eindejaarsmarge tbv. GOM			20 000		
Totaal	100 000	100 000	20 000		

- ad 1 In verband met het verwachte verhoogde beroep op de Garantie-faciliteit Opkomende Markten (GOM) wordt de verplichtingenraming in 2000 en 2001 opgehoogd met NLG 50 mln voor het aangaan van dekkingstoezeggingen. Op grond van de afspraken bij dit instrument worden bovendien de aangegane verplichtingen volledig afgedekt door middel van een storting in de interne reserve waarvoor een verhoging van zowel verplichtingen- als kasraming met NLG 50 mln nodig is.
- ad 2 Betreft de uitdeling van een deel van de bij slotwet 1999 geconstateerde onderschrijding van de uitgavenbegroting 1999 (eindejaarsmarge). De toevoeging van de eindejaarsmarge wordt gebruikt om de verplichtingenraming voor het aangaan van dekkingstoezeggingen voor de GOM met NLG 10 mln te verhogen in verband met het verwachte verhoogde beroep. Daarnaast vindt als gevolg hiervan een storting in de interne reserve plaats van eveneens NLG 10 mln (kas en verplichtingen).

07.04 Bijdrage aan het agentschap EVD*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel wordt de bijdrage aan de EVD (NLG 50,481 mln) geraamd. Die bijdrage is gebaseerd op de jaarlijkse opdrachten aan het agentschap EVD en bevat thans zowel de programma- als de apparaatskosten van het agentschap EVD. De raming op dit artikel wijkt af van de door de EVD geraamde baten in wetsartikel 4. Het verschil tussen beide ramingen wordt voornamelijk veroorzaakt door de instrumentele uitgaven voor

Promotionele projecten posten (PPP) en Stichting tot bevordering van de uitvoer (SBU) die niet zijn opgenomen in wetsartikel 4 en wel in dit artikel (ten bedrage van NLG 5,940 mln).

Het EVD-instrumentarium is gericht op versterking en vergemakkelijking van de buitenlandse handel en investeringen van het Nederlandse bedrijfsleven. De opdracht aan de EVD is opgebouwd uit een achttal deelprogramma's. De verbijzondering van de opdracht naar de verschillende deelprogramma's is opgenomen in de toelichting op de agentschapsbegroting (onderdeel D voor de EVD in de Memorie van Toelichting). De begroting van baten en lasten van het agentschap EVD is eveneens daarin opgenomen.

De kerntaak is het actief informeren van Nederlandse bedrijven over buitenlandse markten en het ondersteunen van deze bedrijven bij het selecteren en bewerken van die markten. Daartoe onderhoudt de EVD met behulp van de nieuwste technische mogelijkheden een nationale informatie-infrastructuur ten aanzien van buitenlandse markten. De directe relaties met de posten van het Ministerie van Buitenlandse Zaken spelen hierbij een belangrijke rol. Deze posten hebben een onmisbare inbreng in de voorbereiding en de uitvoering van een groot deel van de activiteiten van de EVD.

Bovendien ondersteunen de posten ter plekke zelfstandig activiteiten van Nederlandse bedrijven. De EVD voorziet de posten van informatie en instrumenten. De EVD vervult daarbij een spilfunctie: hij schakelt zowel tussen het binnenlandnetwerk (waaronder exportconsulenten van de Kamers van Koophandel, de brancheorganisaties) en het buitenlandnetwerk alsook binnen die netwerken.

Kengetallen EVD

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
Deelprogramma 2: Informatie			
Beleidsuitgaven	3 848	5 055	
Bijdrage cf agentschapsfinanciering			18 965
Ontvangsten derden			1 175
Aantal fte's	75	75	81
Informatieverzoeken	35 000	35 000	35 000
Internetsite (unieke gebruikers per dag)	500	700	1 000
Oplage publicaties	76 705	75 000	75 000
Deelprogramma 3: Publiciteit buitenland			
Beleidsuitgaven	1 398	1 790	
Bijdrage cf agentschapsfinanciering			2 360
Aantal fte's	5	5	7
Internetsites (pageviews per dag)	5 500	6 500	7 500
Oplage publicaties	520 000	520 000	520 000
Deelprogramma 4: Voorlichting en Promotie			
Beleidsuitgaven	8 969	11 800	
Bijdrage cf agentschapsfinanciering			15 865
Ontvangsten derden			1 525
Aantal fte's	25	25	29
Aantal projecten	136	140	140
Aantal deelnemers	3 498	3 500	3 600
Aantal branches/thema's	45	40	40
Deelprogramma 6 Prioriteitslanden/Steunpunten			
Beleidsuitgaven	375	825	
Bijdrage cf agentschapsfinanciering			1 570
Aantal fte's	4	8	8
Deelprogramma 7 Promotieprojecten			
Beleidsuitgaven	2 500	4 000	
Bijdrage cf agentschapsfinanciering			4 000
Aantal fte's	1	1	2
Doelprogramma 1/5/8: Handelsbemiddeling KvK/PSB/SBU			
Beleidsuitgaven			
Bijdrage cf agentschapsfinanciering			5 680
Niet met activiteiten toegelicht begrotingsbedrag			2 041

Bij de kengetallen wordt in plaats van de bedragen voor beleidsuitgaven aangegeven wat de omvang van de bijdrage is aan de EVD voor de betrokken deelprogramma's in 2001. In die bijdrage is niet meer uitsluitend het beleidsbudget opgenomen, maar worden door de omvorming van de EVD tot een agentschap met ingang van 2001 ook de personele en materiële kosten verantwoord. In de voorliggende jaren werden die geraamd op artikel 01.01 550/560/570.

Toelichting deelprogramma 2:

Informatieverzoeken: Het aantal informatieverzoeken in 1999 is in de realisatie hoger dan 35 000. In die hogere telling zijn echter doorverwijzingen binnen de EVD geteld als twee informatieverzoeken. In de toekomst wordt die dubbeltelling eruit gehaald, waardoor er geen reden is het geraamde aantal bij te stellen.

Unieke bezoekers aan de internetsite: De trend is stijgend, zij het minder snel dan aanvankelijk was geraamd. Voor de begroting 1999 werd reeds een bezoekersaantal van 900 per dag geraamd. Nochtans wordt de stijgende trend in de ramingen vastgehouden. Er zijn geen aanwijzingen dat de trend zal ombuigen.

Oplage publicaties: De realisatie van de oplage van de publicaties is hoger dan geraamd door de oplage van de brochure Internationaal Ondernemen. De oplage hiervan in 1999 was 15 000 exemplaren. Voor 2000 wordt een oplage van 20 000 verwacht. De totale raming voor 2001 is gebaseerd op een ongewijzigd publicatiebeleid en bedraagt 75 000. Momenteel wordt onderzoek gedaan naar de informatiebehoefte en het mediagebruik van de bedrijven uit het EVD KlantenInformatie-Systeem en de lezers van het blad Buitenlandse Markten. Doel van het onderzoek is een herziening dan wel bijstelling van het publicatiepakket van de EVD per 1 januari 2001. Dit kan leiden tot een bijstelling van de raming voor 2001.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			27 881	27 881	27 881	27 881	27 881	
1e suppl. wet 2000			4 773	4 773	4 773	4 773	4 773	
Mutatie			755	17 827	17 742	17 742	17 742	
Ontwerp-begr. 2001	3 475	27 170	33 409	50 481	50 396	50 396	50 396	50 396
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 577	12 329	15 160	22 907	22 869	22 869	22 869	22 869
Waarvan te betalen	3 213	24 194	28 502	45 966	45 881	45 881	45 881	45 881

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			27 881	27 881	27 881	27 881	27 881	
1e suppl. wet 2000			399	- 125	- 125	- 125	- 125	
Mutatie			746	18 432	18 125	18 125	18 125	
Ontwerp-begr. 2001		24 107	29 026	46 188	45 881	45 881	45 881	45 881
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		10 939	13 171	20 959	20 820	20 820	20 820	20 820

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Versterking posten/ Voorl.ichting & Promotie	10 618	33 409	30 794	9 398	27 726	26 501	12	11.0
015 Apparaatsgelden			19 687			19 687	11	11.0
020/120 Promotie	14 650			12 658	1 300		31	11.1
030 Informatie	1 411			1 560			12	11.1
040 Beleidsontwikkeling, PR	491			491			52	11.1
Totaal art 0704	27 170	33 409	50 481	24 107	29 026	46 188		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Van artikel 01.01 Apparaatsgelden EVD		19 687	19 602	19 602	19 602
2. Desaldering met ontvangsten 07.02		- 2 615	- 2 615	- 2 615	- 2 615
3. Uitdeling prijsbijstelling	696	696	696	696	696
4. Overige beleidsmatige niet-relevante mutatie	59	59	59	59	59
Totaal	755	17 827	17 742	17 742	17 742

- ad 1 Betreft een overheveling van artikel 01.01 Personeel en materieel EVD. Als gevolg van de agentschapsstatus van de EVD met ingang van 2001 geeft het DG BEB één opdracht aan de EVD. Hierin zijn zowel de beleids- als de apparaatsgelden opgenomen. Om deze reden worden de apparaatsgelden met ingang van 2001 overgeheveld naar dit artikel.
- ad 2 Ook verdwijnt vanwege de agentschapssituatie de huidige ontvangstenraming van de EVD op artikel 07.02 Ontvangsten EVD. Deze worden met ingang van 2001 verdisconteerd in de opdracht en dus in mindering gebracht op artikel 07.04, zodat op het artikel de netto-bijdrage aan het agentschap EVD is geraamd. De verplichtingenmutatie is groter dan de kasmutatie en de ontvangstenmutatie (NLG 2,223 mln), aangezien op dit artikel wordt verwacht dat 15% van de aangegane verplichtingen niet tot uitgaven leidt.

07.05 Afwikkeling Economische hulp Oost-Europa tot 2000

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn tot en met 1999 de financiële middelen van EZ ten behoeve van de economische hulp aan Middenen Oost-Europa samengebracht. Op dit artikel wordt alleen nog de uitfinanciering van oude verplichtingen op Economische hulp aan Midden- en Oost-Europa verantwoord.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2001	404 909	934 713						
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	183 740	424 154						
Waarvan te betalen	271 708	500 468						

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		145 145	97 138	60 019	19 751	3 000	
1e suppl. wet 2000		- 22 932	- 24 241	- 14 519	11 249	12000	
Ontwerp-begr. 2001	480 566	122 213	72 897	45 500	31 000	15 000	5 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	218 071	55 458	33 079	20 647	14 067	6 807	2 269

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Programma Samenwerking Oost-Europa	125 770			84 193	91 500	53 000	31	11.1
020 SENO-faciliteit	746 937			334 494			72G	11.1
030 TRHIO (Herverzekering Investerings)	5 959						62G	11.1
040 IBTA	17 733			13 831	14 000	12000	62G	11.1
050 Investeringsfaciliteit M.O.E.	23 375			23 387			63D	11.1
060 GOS Programma				42			31	11.1
110 Multilaterale projecten				10 069	7 000	6 500	31	11.1
111 OESO CCET/NIS	514			514			11	11.7
120 Trustfunds	6 007			4 833	2 400		31	11.1
140 Programma Uitzending Managers NMCP	6 089			5 922	6 013	1 218	31	11.1
150 Evaluatie en beleids-ondersteuning	1 795			1 164	750		31	11.1
160 Managementtraining	534			2 117	550	179	31	11.1
Totaal art 0705	934 713			480 566	122 213	72 897		

07.07 Economische samenwerking en kennisoverdracht*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel zijn de financiële middelen van EZ ten behoeve van economische samenwerking en kennisoverdracht samengebracht.

Programma Samenwerking Opkomende markten (PSO); budget NLG 131,0 mln

Binnen dit artikel zijn thans het Programma Samenwerking Midden- en Oost-Europa en co-financiering multilaterale projecthulp voor Midden- en Oost-Europa samengevoegd. De reikwijdte van het artikel beperkt zich niet meer tot Midden- en Oost-Europa maar strekt zich ook uit naar andere opkomende markten.

De nauwe inhoudelijke aansluiting met het Programma Samenwerking Opkomende Markten (PSOM) dat onder verantwoordelijkheid van de Minister voor Ontwikkelingssamenwerking valt, blijft gehandhaafd om op deze wijze voor het Nederlandse bedrijfsleven zo veel mogelijk een eenduidig instrument te realiseren. De uitvoering van het PSO en het PSOM ligt bij Senter. Doel is demonstratieprojecten te ontwikkelen gericht op private sectorontwikkeling in opkomende markten. Verder wordt ernaar gestreefd de economische samenwerking met Nederland te bevorderen door middel van investeringen en duurzame exportrelaties.

Het initiatief voor projectvoorstellen ligt meestal bij Nederlandse bedrijven. Projectvoorstellen worden ontwikkeld binnen de door middel van Memoranda of Understanding (MoU's) door Nederland en de ontvangende landen overeengekomen prioritaire sectoren en regio's. Daarnaast worden projecten ontwikkeld, gericht op de toetreding tot de Europese Unie (pre-accessie). Deze projecten richten zich op het versterken van economisch gerelateerde departementen en instituten en de implementatie van Europese regelgeving in de kandidaatlidstaten. Tenslotte is het mogelijk multilaterale projecten te financieren. Deze laatste projecten sluiten aan bij de doelstellingen van het PSO en worden beschouwd als een onderdeel van een geïntegreerde Nederlandse inspanning in de ontvangende landen.

Doelmatigheidskengetallen Programma Samenwerking Oost-Europa (incl. Multilaterale projecten)*

(Bedragen in verplichtingen x NLG 1 mln)	Artikel (-sub)	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Aantal prestaties (= behandelde projectaanvragen)		166	205	210
2. Kosten per prestatie		0,017	0,014	0,014
3. Aantal prestaties (= dossiers)		373	380	400
4. Kosten per prestatie		0,018	0,022	0,022
5. Toegelicht begrotingsbedrag (= uitvoeringskosten Senter)	01.55-040	9,724	11,4	11,8
6. Uitvoerend personeel in fte (= Senter)		44,0	47,5	50,0

* De realisatie van 1999 wijkt af van de cijfers in de financiële verantwoording 1999 daar ook de cijfers voor Multilaterale projecten zijn verwerkt in de kengetallen.

Managementassistentie; budget NLG 7,5 mln

Op het onderdeel Managementassistentie worden geraamd het Programma uitzending managers NMCP/EE (PUM), cursussen De Baak Managementcentrum en het Beurzen cum Stage programma Rusland. Het PUM-programma wordt uitgevoerd door de Stichting PUM van het VNO/NCW. De Stichting zendt gepensioneerde en vervroegd uitgetreden managers voor tijdelijke advisering naar bedrijven en non-profit organisaties in Midden- en Oost-Europa. Tevens organiseert de Stichting individuele trainingen voor managers afkomstig uit de geadviseerde bedrijven. De bijdrage bestaat sinds 1992 uit een jaarlijkse doelsubsidie. In het jaar 2001 wordt het PUM geëvalueerd.

De Baak Managementcentrum voert in opdracht van EZ het opleidingsprogramma «From Planned Economy to Dynamic Management» voor jonge managers in Oost-Europese landen uit.

In het kader van het Beurzen cum Stage programma Rusland kunnen Russische managers een beknopte managementcursus doorlopen in combinatie met een stage in een Nederlands bedrijf.

Trustfunds; budget NLG 8,0 mln

Er zijn drie EZ-trustfunds voor Midden- en Oost-Europa: bij de Wereldbank, bij de European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) en bij de International Finance Corporation (IFC). Met deze gelden worden Nederlandse consultants ingeschakeld bij de voorbereiding van nieuwe of de rehabilitatie van bestaande projecten, die door deze instellingen kunnen worden gefinancierd.

Evaluatie 99–11 Multilaterale projecten en Trustfonds

Beknopt resultaat: De faciliteiten lijken te hebben bijgedragen aan de doelstelling ten aanzien van het ondersteunen van het transitieproces van planeconomie naar markteconomie van MOE-landen. De middelen zijn veelal additioneel ingezet. De instrumenten hebben met name bijgedragen aan versterking van de positie van Nederlandse consultants in Midden- en Oost-Europa. Door de aanbestedingsregels van de IFI's kon de betrokkenheid van de Nederlandse ondernemingen bij de vervolgfase slechts in een gering aantal gevallen worden gerealiseerd. De onderzochte co-financieringsprojecten waren slechts gedeeltelijk succesvol: ze waren relevant voor het transitieproces, maar de uitvoering werd bemoeilijkt door het hoge ambitieniveau en het gebrek aan enthousiasme bij de counterparts. Bij de twee doelstellingen van de multilaterale hulp adviseert de evaluator één doelstelling (transitie bevorderen of positionering van het Nederlandse bedrijfsleven) primair te laten zijn. De besluitvormingsprocedure kan worden versneld. Ook kan worden overwogen een raamwerk overeenkomst te sluiten met de IFI's met daarin opgenomen landen en sectorspecificaties.

Gebruik: De resultaten van de evaluatie worden in samenhang met de PSO-evaluatie en de stroomlijningsexercitie meegenomen bij het formuleren van de beleidsreactie. De Kamer zal hierover nader worden geïnformeerd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			157 500	157 500	157 500	157 500	157 500	
1e suppl. wet 2000			- 10 000	- 11 500	- 11 500	- 11 500	- 11 500	
Mutatie				500	500	500	500	
Ontwerp-begr. 2001			147 500	146 500	146 500	146 500	146 500	146 500
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000			66 933	66 479	66 479	66 479	66 479	66 479
Waarvan te betalen			134 500	133 400	133 400	133 400	133 400	133 400

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			16 425	73 825	107 450	133 150	136 000	
1e suppl. wet 2000			- 575	- 17 843	- 14 958	- 23 895	- 25 315	
Mutatie				- 1 888	- 988	- 425	10 025	
Ontwerp-begr. 2001			15 850	54 094	91 504	108 830	120 710	128 400
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000			7 192	24 547	41 523	49 385	54 776	58 265

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Programma Samenwerking Opkomende Markten		130 000	131 000		5 850	40 094	31	11.1
020 Managementtraining en assistentie		7 500	7 500			6 000	31	11.1
030 Trustfunds		10 000	8 000		10 000	8 000	31	11.1
Totaal art 0707		147 500	146 500		15 850	54 094		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
Overig beleidsmatig niet-relevante mutaties		500	500	500	500
Totaal		500	500	500	500

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

08.01 Investeringsbijdragen en -toeslagen

a) De grondslag van het artikel

Eind 1994 is het Fonds Investeringsrekening opgeheven. Sinds 1 januari 1995 worden de uitgaven en ontvangsten uit hoofde van de Wet Investeringsrekening (WIR) geraamd op de EZ-begroting.

De WIR is al geruime tijd geleden afgeschaft. De laatste mogelijkheid om nog resterende WIR-claims te effectueren was het belastingjaar 1999. Mede daardoor zijn de WIR-uitgaven met ingang van 2000 nog slechts beperkt van omvang. Het WIR-dossier kan echter pas worden gesloten als alle aanslagen waarin WIR-verrekeningen zijn begrepen zijn afgehandeld. In het geval van verrekening met de Vennootschapsbelasting kan dat nog tot circa 2006 duren.

De WIR wordt uitgevoerd door de Belastingdienst. Omdat de desbetreffende uitgaven en ontvangsten op de EZ-begroting worden geraamd en verantwoord, dienen verrekende bedragen steeds ten laste c.q. ten gunste van de EZ-begroting te worden gebracht. In geval van resulterende over- of onderschrijdingen en bij tussentijdse aanpassingen van de ramingen wordt de EZ-begroting op grond van de daarover gemaakte afspraken ten laste of ten gunste van de algemene middelen aangepast. De huidige wijze van verantwoording van WIR-registraties heeft dan ook een groot aantal louter boekhoudkundige transacties tot gevolg.

Gezien het aflopende karakter van de regeling, de ontbrekende beleidsmatige relevantie, het beperkte budgettaire belang en de extra werkzaamheden die met de verantwoording van WIR-registraties op de EZ-begroting gepaard gaan, zal de WIR met ingang van 1 januari 2001 niet meer via afzonderlijke begrotingsposten op de EZ-begroting worden verantwoord. Net als andere belastinguitgaven zal de WIR worden verantwoord in bijlage 4 van de Miljoenennota.

De gewijzigde verantwoording van de WIR-registraties heeft geen gevolgen voor de uitvoering van de WIR. De verrekening van uitgaven en ontvangsten uit hoofde van de WIR zal door de Belastingdienst worden gecontinueerd tot alle resterende WIR-claims volledig zijn afgehandeld.

b) De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		80 000	30 000	15 000	7 000	2 000	
1e suppl. wet 2000		15 000					
Mutatie			- 30 000	- 15 000	- 7 000	- 2 000	
Ontwerp-begr. 2001	185 907	95 000					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	84 361	43 109					

Economische code: 62D Functionele code: 11.1

c) De toelichting bij de cijfers

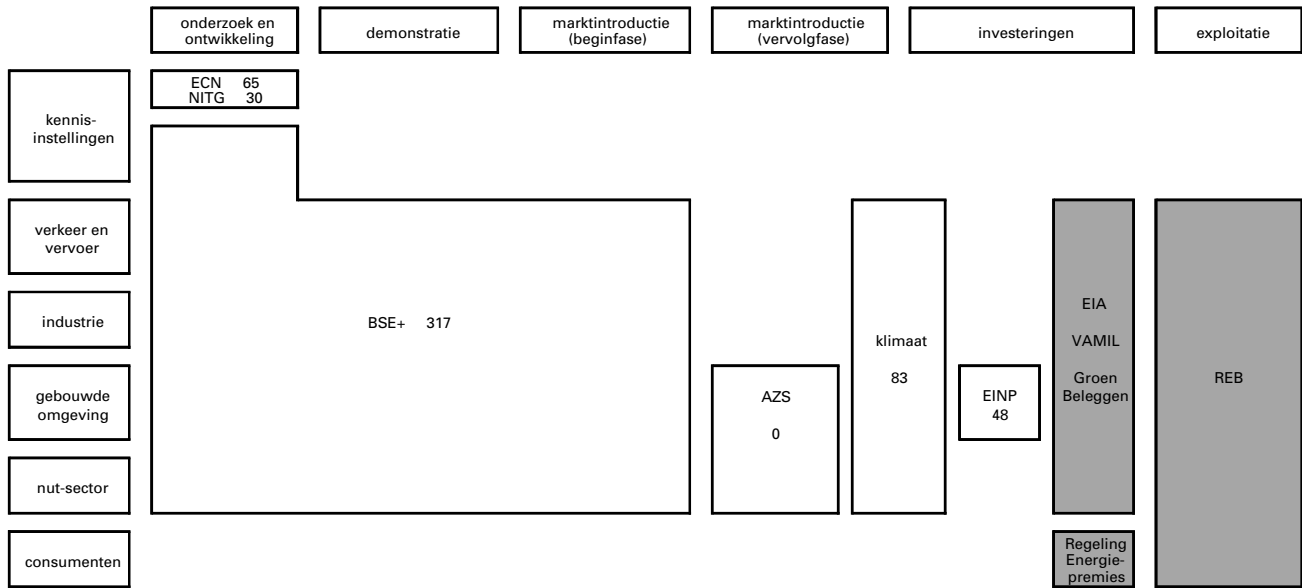
Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Actualisatie raming			5 000		- 1 000
2. Overheveling naar hoofdstuk IX B		- 30 000	- 20 000	- 7 000	- 1 000
Totaal		- 30 000	- 15 000	- 7 000	- 2 000

- ad 1. Betreft aanpassing van de raming aan het actuele beeld.
ad 2. Betreft de overgang van de bedragen voor 2001 en volgende jaren naar de belastinguitgaven.

09.00 ENERGIEBELEID

Matrix energie-beleidsinstrumentarium

- verklaring van de gebruikte afkortingen:
- AZS = Subsidieregeling actieve zon-thermische systemen
 - BSE+ = Besluit subsidies energieprogramma's + opdrachten die NOVEM en Senter verlenen in het kader van de desbetreffende energieprogramma's
 - klimaat = Besluit subsidies CO2-reductieplan (bedrag = verplichting 2000) + Joint Implementation (verplichtingen 2001)
 - ECN = Basis- en ENGINE-financiering ECN, alsmede medefinanciering van het samenwerkingsprogramma ECN
 - EIA = Energie-investeringsaftrekregeling voor de profit sector (fiscaal)
 - VAMIL = Aanwijzingsregeling willekeurige afschrijving milieu-investeringen (fiscaal)
 - EINP = Energie-investeringsaftrekregeling voor de non-profit sector
 - REB = Uitgaven t.l.v. Regulerende energie-belasting (fiscaal) : * bijzondere regeling duurzame energie
* vrijstelling groene stroom
 - NITG = Doelsubsidie voor het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen (NITG) van TNO

Toelichting

De bovenstaande matrix is een schematische weergave van het energie-instrumentarium. Verticaal staan de doelgroepen van het beleid: sectoren die of bij de energievoorziening betrokken zijn (kennisinstellingen, nutsector) of die energie verbruiken (industrie, consumenten). Horizontaal in de matrix staat fasen in de levenscyclus van een technologie of product en aspecten in de bedrijfsvoering waarop de instrumenten met name gericht zijn.

Naast het instrumentarium dat in de EZ-begroting is opgenomen maakt het energiebeleid ook gebruik van regelingen die onder de beleidsverantwoordelijkheid van het ministerie van Financiën vallen. Dat betreft de regeling energiepremie en de fiscale regelingen Regulerende EnergieBelasting (REB), EnergielvesteringsAftrek (EIA), Willekeurige Afschrijving Milieu-investeringen (VAMIL) en groen beleggen.

Het blok «BSE+» betreft de programma's die grotendeels door Novem en in mindere mate door Senter worden uitgevoerd. Binnen die programma's worden subsidies verstrekt, waarvoor het «Besluit subsidies energieprogramma's» (BSE) de juridische grondslag vormt. Naast subsidies verstrekt Novem ook opdrachten (de «+» in het schema).

Het BSE+ voor 2001 kent de volgende specificatie (in NLG mln):

09.01	Lange termijn onderzoek besparingstechnologie	13,6
	Programma-activiteiten industrie	84,3
	Programma's woningbouw en diensten	8,0
	Programma's verkeer en vervoer	8,3
09.02	Programma's zon-thermisch	13,4 *
	Programma's zon-fotovoltaïsch	93,2 *
	Programma's windenergie	33,2 *
	Programma's EWAB	51,0 *
	Programma's warmtepompen	8,6
	Overige	3,0
Totaal		316,6

* Voor deze onderdelen zijn in 2001 meerjarige toezeggingen voorzien.

In dit overzicht zijn de kosten van uitvoering door Novem meegenomen (omdat deze verantwoord worden op hetzelfde artikelsub als het betreffende programma). De kosten van uitvoering door Senter zijn daarentegen niet meegenomen, omdat deze verantwoord worden onder artikel 01.55.

09.01 Energiebesparingstechnologie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

In de Derde Energienota (Kamerstukken II 1995/96, 24 525, nr. 2) is als doelstelling van het energiebesparingsbeleid een verbetering van de energie-efficiency met één derde in de periode 1995–2020 genoemd. De Energiebesparingnota van april 1998 (EZ-98–175) heeft de mogelijkheden van een intensivering van het energiebesparingsbeleid voor de periode tot en met 2010 verkend. Voor de periode tot 2002 zijn deze mogelijkheden concreet ingevuld in het Actieprogramma energiebesparing 1999–2002. Met de uitvoering van het actieprogramma wordt beoogd de jaarlijkse energie-efficiencyverbetering uiteindelijk op circa 2% te brengen. Over de jaren 1990 tot en met 1997 was dit 1,4%.

Op dit begrotingsartikel wordt een deel van de energiebesparingsmaatregelen verantwoord. Het grootste deel van de op dit artikel geraamde verplichtingenruimte wordt besteed in het kader van programmaovereenkomsten met Novem. Deze programma's zijn gebaseerd op een AMvB, het Besluit subsidies energieprogramma's (Stb. 1994, 225).

Zoals in het Actieprogramma energiebesparing is aangegeven wordt een nieuw monitoringsysteem ontwikkeld om de effecten van het energiebesparingsbeleid op maatregeleniveau vast te stellen. In de overgang naar het nieuwe systeem zijn geen nieuwe gegevens beschikbaar.

Met ingang van het begrotingsjaar 2001 wordt een gedeelte van het energiebesparingsbeleid op de EZ-begroting, inclusief bijbehorende beleids- en monitorverantwoordelijkheid, overgeheveld naar de ministeries van VROM en LNV. Deze ministeries kunnen een grotere beleidsintegratie tot stand brengen bij de ontvangende partijen. Bovendien is de interactie van deze ministeries met de doelgroep intensiever, waardoor het bereik groter is. Dit wordt hierna op het desbetreffende onderdeel nader toegelicht.

Lange-termijn onderzoek besparingstechnologie; budget NLG 13,6 mln
Het Novem-programma NECST (Nieuwe Energie Conversie Systemen en Technologieën) komt ten laste van dit onderdeel. NECST richt zich op de ontwikkeling van nieuwe technologieën voor energieopwekking en verkent mogelijke toekomstige ontwikkelingen van het energievoorzieningsstelsel. Voorts wordt vanuit dit onderdeel ander onderzoek gestimuleerd dat nodig is vanwege liberalisering van de energiesector, opkomen van nieuwe R&D thema's en versterking van de lange termijn focus van het energieonderzoek. Het gaat hierbij onder meer om onderzoeksprogramma's en -projecten van aan de energiesector gelieerde kennisinstellingen en ontwikkelingstrajecten die niet in bestaande regelingen of programma's passen.

Programma-activiteiten industrie; budget NLG 84,3 mln

Ten laste van dit artikelonderdeel komen de volgende programma-activiteiten gericht op energiebesparing in de industrie:

- activiteiten industriële sectoren, waarbij de huidige MJA's en het totstandkomen van nieuwe, tweede generatie MJA's worden begeleid en die energiebesparing bij het industriële MKB stimuleren;
- stimulansen duurzame bedrijventerreinen, gericht op de totstandkoming van duurzame bedrijventerreinen;

In het kader van de stroomlijning van het subsidie-instrumentarium worden enkele programma's industriële energiebesparing gebundeld. Het betreft:

- het tenderprogramma «Netto» (voorheen «News»). Dit programma is gericht op stimulering van technieken voor energie conversie en is momenteel in uitvoering bij Senter.
- het tenderprogramma «Tendem» (voorheen «Tieb»). Dit Novem-programma is gericht op stimulering van demonstratie- en markt-introductieprojecten.
- Het programma «Spirit» (voorheen «Mint»). Dit Novem programma is gericht op stimulering van de ontwikkeling en toepassing van nieuwe energiebesparingstechnieken in de industrie.

Als gevolg van de internalisatie van het energiebesparingsbeleid (de overheveling van taken op het gebied van energiebesparing naar andere ministeries) zal het ministerie van LNV met ingang van 2001 verantwoordelijk worden voor het specifieke energiebesparingsbeleid in de voedings- en genotmiddelenindustrie (MJA's). Ten laste van dit onderdeel komen nog wel de uitgaven van in het verleden afgesloten opdrachten.

Daarnaast komen onder meer ten laste van dit onderdeel de kosten van het Verificatiebureau Benchmarking, dat als onafhankelijke instantie een aantal in het convenant Benchmarks omschreven specifieke taken verricht.

Subsidieregeling Energie-efficiency- en Milieudiezen Schoner Producenten; budget NLG 2,6 mln

De regeling Energie-efficiency- en Milieudiezen maakt deel uit van het door EZ en VROM geïnitieerde programma Schoner Producenten. Binnen deze regeling kan het midden- en kleinbedrijf subsidie krijgen voor diezen over maatregelen ter verbetering van de energie-efficiency en vermindering van de milieubelasting.

Nieuwe energie-efficiënte transformatie, transmissie en opslag (NETTO)

Het demonstratie- en marktintroductieprogramma NETTO stimuleert de toepassing van energie-efficiënte transformatie-, transmissie- en opslagstechnieken. Ten laste van dit onderdeel komen de uitgaven op in het verleden aangegane verplichtingen. Senter voert het programma uit.

Programma's woningbouw en diensten; budget NLG 8,0 mln

Ten laste van dit onderdeel komt onder meer het programma Apparaten, alsmede de uitgaven aan in het verleden afgesloten programma's ter stimulering van energiebesparing in de gebouwde omgeving. Subsiëring van energiebesparingprojecten in deze sector vindt met ingang van 2001 niet langer plaats op basis van de BSE, maar binnen de subsidiestelsels van het verantwoordelijke ministerie, in casu VROM. Dit is het gevolg van de internalisatie van het energiebesparingsbeleid (de overheveling van taken op het gebied van energiebesparing naar andere ministeries).

Programma's verkeer en vervoer; budget NLG 8,3 mln

De programma's voor verkeer en vervoer zijn de Novemprogramma's «Energiebesparing in Transport» (EBIT) en «Rationeel energieverbruik in verkeer en vervoer» (REV). EBIT richt zich op het verminderen van de vraag naar transport van personen en goederen, met name door middel van meerjarenafspraken en ruimtelijke ordening. In REV is gericht op voertuig- en brandstoftechnologie.

Programma's agrarische sector

Ten laste van dit onderdeel komen de uitgaven aan in het verleden afgesloten programma's ter stimulering van energiebesparing in de agrarische sector.

Subsiëring van energiebesparingprojecten in de agrarische sector vindt met ingang van 2001 niet langer plaats op basis van de BSE, maar binnen de subsidiestelsels van het verantwoordelijke ministerie, in casu LNV. Dit is het gevolg van de internalisatie van het energiebesparingsbeleid (de overheveling van taken op het gebied van energiebesparing naar andere ministeries).

Non-profit-regeling; budget NLG 47,8 mln

Omdat de regeling voor de energie-investeringsaftrek (EIA) een fiscale regeling is, kan de non-profitsector geen gebruik maken van deze regeling. Om dit nadeel op te heffen is de Subsiëregeling energievoorzieningen in de non-profit en bijzondere sectoren (EINP) in het leven geroepen. Ook deze regeling stimuleert energiebesparing en inzet van duurzame energie en sluit zoveel mogelijk aan bij de EIA. De hoogte van de subsidie is afgestemd op het netto voordeel dat een ondernemer heeft bij gebruik van de EIA. Senter voert beide regelingen uit.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			159 099	196 347	195 947	201 647	201 647	
1e suppl. wet 2000			17 000					
Mutatie			- 3 989	- 31 755	- 21 755	- 22 955	- 22 955	
Ontwerp-begr. 2001	288 446	375 745	172 110	164 592	174 192	178 692	178 692	178 692
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	130 891	170 506	78 100	74 689	79 045	81 087	81 087	81 087
Waarvan te betalen	284 340	372 433	165 740	157 716	165 622	172 123	173 063	173 062

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		219 491	217 768	242 754	219 072	207 041	
1e suppl. wet 2000		- 5 686	- 100	- 1 460	- 900	1 520	
Mutatie		- 24 904	- 6 975	- 28 376	168	- 18 093	
Ontwerp-begr. 2001	148 404	188 901	210 693	212 918	218 340	190 468	174 850
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	67 343	85 720	95 608	96 618	99 078	86 431	79 343

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
030 LT onderzoek besp. techn.	35 620	17 810	13 590	18 711	21 857	18 352	43Z	09.01
110 Programma's industrie	132 487	56 424	72 943	51 792	60 965	73 476	62D	09.0
120 Tenders energiebesparing				3 250	5 632	5 372	62D	09.0
130 Stimulering E&M-adviezen		2 600	2 600	2 934	846	1 688	43Z	09.0
140 NEWS	30	19 333	11 333	3 409	6 848	9 958	62D	09.0
150 Nieuwe technieken				42			62D	09.0
210 Progr. woningb.& diensten	149 969	11 671	8 004	42 092	41 915	41 491	62D	09.0
230 Prog. verkeer en vervoer	4 505	8 320	8 345	9 466	10 449	10 943	62D	09.0
240 Prog. agrarische sector	17 143	8 175		5 232	10 896	7 446	62D	09.0
250 Non-profit reg. E-invest.	35 991	47 777	47 777	11 476	29 493	41 967	62D	09.1
Totaal art 0901	375 745	172 110	164 592	148 404	188 901	210 693		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Internalisering gebouwde omgeving naar VROM		- 32 092	- 22 092	- 22 092	- 22 092
2. Energie Investeringsregeling Non-Profit	11 111	11 111	11 111	11 111	11 111
3. Internalisering agrarische sector naar LNV		- 6 920	- 6 920	- 8 120	- 8 120
4. Internalisering voedings- en genotmidd. naar LNV		- 3 754	- 3 754	- 3 754	- 3 754
5. Naar 02.02-800 BTS	- 15 000				
6. Naar 01.01 ECD voor werkzaamheden WET	- 100	- 100	- 100	- 100	- 100
Totaal	- 3 989	- 31 755	- 21 755	- 22 955	- 22 955

ad 1: Het betreft de overheveling (budgettair en beleidsinhoudelijk) naar VROM van het energiebesparingsbeleid voor de gebouwde omgeving. Het gaat om diverse programma's zoals Loreen, Optimale Energieinfrastructuur (OEI), Woningbouw, en Lange termijn gebouwde omgeving (LTGO).

ad 2: Vanwege een toegenomen beroep op de Energie Investeringsaftrek Non-Profit (EINP) wordt het budget verhoogd.

ad 3: Het betreft de overheveling (budgettair en beleidsinhoudelijk) naar LNV van het energiebesparingsbeleid voor de primaire landbouw. Het gaat om het Novem-programma Agrarische Sector.

- ad 4: Het betreft de overheveling (budgettair en beleidsinhoudelijk) naar LNV van het energiebesparingsbeleid voor de voedings- en genotmiddelsectoren (MJA's).
- ad 5: Gelet op de hoge kwaliteit van de projecten en het hoge aandeel energie-projecten bij de BTS-regeling wordt voorgesteld budget over te hevelen naar artikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering.

09.02 Duurzame energie

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Doelstelling van het beleid ter bevordering van duurzame energie is een aandeel van 10% duurzame energie in 2020 (als tussendoelstelling is een aandeel van 5% in 2010 geformuleerd in de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid (Kamerstukken II 1998/99, 26 603, nr. 2)). Het beleid is met name gebaseerd op de Derde Energienota (Kamerstukken II 1995/96, 24 525, nr. 2) en het Actieprogramma Duurzame energie in opmars (Kamerstukken II 1996/97, 25 276, nr. 1). Voor het bereiken van de doelstelling worden velerlei maatregelen genomen. Een deel hiervan valt onder dit begrotingsartikel.

De volgende tabel geeft een overzicht van de realisatie van duurzame energie in de jaren 1990 tot en met 1999:

Realisatie (1990–1999) duurzame energie (bijdrage in PJ*) en doelstelling 2000

	1990	1995	1998	1999
Waterkracht	0,7	0,7	0,9	0,7
Windenergie	0,5	2,6	5,3	5,3
Zon-PV	0	0,01	0,03	0,05
Zon-thermisch	0,1	0,2	0,3	0,4
Warmtepompen	p.m.	0,1	0,2	0,2
Warmte/koude opslag	0,01	0,1	0,3	0,5
Energie uit afval en biomassa	17,5	18,7	26,4	28,1
– Energie uit afval	6,4	5,6	11,5	12,1
– Energie uit biomassa	11,1	13,1	14,9	16,0
Totaal	19	22	33	35
Aandeel van totale energievoorziening	0,7%	0,8%	1,1%	1,2%
Aandeel elektriciteit			2,2%	

* Vermeden primaire energie (PJ) door duurzame energie berekend conform de methodiek van het Protocol Monitoring Duurzame Energie en volgens de in de Voortgangsrapportage Duurzame Energie herziene definitie. De herziene definitie leidt tot een nieuwe rekenwijze en tot verschillen met de cijfers in de begroting 2000. Met name het verschil op het onderdeel «Energie uit afval en biomassa» springt in het oog.

Toelichting:

Door een aanpassing van de definitie van duurzame energie in 1999 zijn de doelstellingen voor de jaren 2000, 2010 en 2020 nog niet in PJ's uit te drukken. Deze cijfers zijn pas volgend jaar beschikbaar. Wel zijn er relatieve doelstellingen te noemen: voor 2000 een aandeel duurzame energie in de totale energievoorziening van 3%, voor 2010 van 5% en voor 2020 van 10%.

Het grootste deel van de op dit artikel geraamde verplichtingenruimte wordt besteed in het kader van programmaovereenkomsten met Novem.

Deze programma's zijn gebaseerd op een AMvB, het Besluit subsidies energieprogramma's (Stb. 1994, 225).

Programma's zon-thermisch; budget NLG 13,4 mln

De programma's zon-thermisch zijn voor de korte termijn gericht op de totstandkoming van een zonneboiler met een zodanig lage prijs dat deze in grote getale wordt gekocht en geplaatst zonder de stimulans van een subsidie. Daartoe is in 1999 een nieuwe meerjarenafpraak tussen EZ, VROM, de zonneboilerfabrikanten, Novem, EnergieNed, Holland Solar, Stichting Promo Zonneboiler, VNI en een aantal energie-distributiebedrijven getekend. Voor de ondersteuning van de meerjarenafpraak is tevens een bijdrage aan onderzoek en ontwikkeling voorzien. Zoals aangegeven in het Actieprogramma Duurzame energie in opmars zijn de inspanningen voor de middellange termijn gericht op het bereiken van een bijdrage van 5 PetaJoule (PJ) zon-thermisch in het jaar 2007.

Programma's zon-photovoltaïsch; budget NLG 93,2 mln

De programma's zon-photovoltaïsch richten zich op de ondersteuning van de directe omzetting van zonlicht in elektriciteit (zon-photovoltaïsch: zon-pv). Deze technologie zal op de langere termijn een belangrijke bron van duurzame energie worden. De toekomstige grootschalige introductie van zon-pv in Nederland vereist een forse onderzoeks- en ontwikkelingsinspanning, in samenspraak met de industrie. Hiertoe is tussen de meest betrokken partijen (overheid, industrie, bouwwereld, ECN, milieu-organisaties en energiebedrijven) een convenant gesloten. Ter ondersteuning van deze technologie voert Novem het programma zon-pv uit. De doelstelling voor het jaar 2000 van het pv-convenant is dat tenminste 3000 woningen en gebouwen in een belangrijk deel van hun elektriciteitsbehoefte voorzien door zonnestroom. Deze doelstelling is inmiddels gehaald. Momenteel wordt onderhandeld over een nieuw pv-convenant met een aanzienlijk hogere doelstelling. Parallel aan de op Nederland gerichte toepassingen, stemt een groot aantal partijen in een strategieplatform zijn exportgerichte activiteiten op elkaar af.

Programma's wind; budget NLG 33,2 mln

Het programma Toepassing Windenergie in Nederland (TWIN) versterkt het onderzoeks- en ontwikkelingswerk voor windenergie. Dat richt zich enerzijds op demonstraties van nieuwe concepten en prototypen, anderzijds op onderzoek naar near- en off-shore toepassingen. De planologische inpassing van windturbines blijft de nodige inspanningen vragen. Verder komen de uitvoeringskosten van Novem, ter afwikkeling van tot en met 1995 toegezegde subsidies voor investeringen in windturbines, alsmede de uitvoeringskosten van het EINP-winddeel ten laste van dit onderdeel.

Medio 2000 was circa 440 MW windenergievermogen geplaatst. De beoogde 1000 MW zal waarschijnlijk rond 2003 gehaald worden.

Programma EnergieWinning uit Afval en Biomassa (EWAB); budget NLG 51,0 mln

Het EWAB-programma ondersteunt onderzoeks- en ontwikkelingswerk, haalbaarheidsstudies en demonstratieprojecten gericht op de stimulering en verbetering van (mee)verbranding en vergassing van afval en biomassa voor elektriciteitsopwekking en andere vormen van nuttig toepasbare energie. In 1999 is met Novem een Meerjarenprogramma voor de periode 1999-2002 afgesloten. Parallel daaraan is eveneens een programmaovereenkomst met een looptijd van twee jaar afgesloten. Het programma kent een drietal hoofdlijnen:

1. Beschikbaarheid van brandstoffen, waarbij ernaar gestreefd wordt het aanbod van biomassa te vergroten en waarbij het accent ligt op demonstraties.
2. Brandstofconversie: centraal staan hier de verdere ontwikkeling en kostenreductie van technieken die biomassa omzetten in finale energiedragers.
3. Marktintroductie: doel is hier om via marktbeïnvloeding een versneling te realiseren van de inzet van biomassa.

De bijdrage van biomassa aan de duurzame energiedoelstelling bedroeg in 1999 circa 28 PJ, dit betekent ongeveer 80% van de totaal opgewekte hoeveelheid duurzame energie in 1999.

Warmtepompen; budget NLG 8,6 mln

Op dit onderdeel worden de middelen geraamd voor onderzoek, ontwikkeling, demonstratie en introductie van warmtepompen en warmtepompboilers. Doel is, om op grotere schaal de introductie van warmtepompen en warmtepompboilers op de markt mogelijk te maken. Voor een deel van de hierop gerichte activiteiten is in 2000 een tweejarig programma opgestart.

Evaluatie 98-5 Instrument: Novemprogramma Warmtevoorziening

Beknopt resultaat:

- *In drie van de vier hoofdlijnen worden de doelstellingen bereikt. Omdat de groei ontoereikend lijkt ontstaat in komende jaren echter een achterstand;*
- *Operationele doelen op jaarbasis ontbreken. Uit de beperkte groei, het ontbreken van doelen op jaarbasis en de onvrede van marktpartijen over keuze en uitvoering van activiteiten wordt geconcludeerd dat doelstellingen op programmaniveau slechts zeer beperkt zijn gehaald.*
- *Meer en betere samenwerking met marktpartijen had tot beter resultaten geleid. Communicatie met marktpartijen is het grootste gemis van het programma geweest.*
- *Een breed, zelfstandig programma voor warmtepompen (eigen gezicht) verdient de voorkeur; dit gekoppeld aan een intensieve wisselwerking met andere programma's (NECST, LTS, LTGO).*
- *Het budget was afgelopen jaren relatief laag.*

Gebruik: De evaluatieresultaten zijn betrokken bij het opstellen van een meerjarenprogramma Warmtepompen. Vóór het opstellen is aandacht geschonken aan het consulteren van marktpartijen. Voor warmtepompen in de woningbouw is samenwerking met marktpartijen gezocht door het sluiten van een convenant (12 april 2000) met daarin naast doelstellingen voor techniek en marktintroductie een doelstelling voor demonstratieprojecten.

Stimulering zonneboilers

Voor stimulering van zonneboilers en andere actieve zonthermische systemen is voor 2001 geen verplichtingenbudget gereserveerd. Dit is in lijn met het voornemen om de Subsidieregeling Actieve zonthermische systemen 1998 per 2001 te beëindigen, zoals afgesproken met de partijen in het convenant zonneboilers. Bezien wordt of er in de komende jaren voor zonneboilers een stimuleringsbehoefte zal zijn en – zo ja – hoe eventuele stimulering vormgegeven kan worden.

Non-profit-regeling windenergie; budget NLG 7,5 mln

Particuliere ondernemers zijnde geen NV of BV (met name agrariërs, een belangrijke doelgroep voor de ontwikkeling van windenergie) kunnen bij investeringen in windturbines geen gebruik maken van de VAMIL-regeling (Aanwijzingsregeling willekeurige afschrijving milieu-investeringen) en/of de EIA-regeling (Energie-investeringsaftrekregeling voor de profit sector). Voor de genoemde doelgroep is met ingang van 1997 de Non-profit-

regeling windenergie in het leven geroepen. De faciliteit is een onderdeel van de Subsidieregeling energievoorzieningen in de non-profit en bijzondere sectoren (EINP) en wordt uitgevoerd door Novem.

Projectbureau duurzame energie en overige uitgaven; budget NLG 5,0 mln
Ten laste van dit onderdeel komt de EZ-bijdrage aan het projectbureau Duurzame Energie (PDE). Voorts worden hier ook geraamd kosten van de Novem programma's Duurzame Energie en Programma-ontwikkeling en Internationale Zaken, alsmede van overige activiteiten die bijdragen aan de realisering van doelstellingen van het Actieprogramma Duurzame energie in opmars.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			38 469	131 286	131 286	133 202	133 202	
1e suppl. wet 2000			- 1 000					
Mutatie			13 220	80 626	- 96 186	- 780	- 780	
Ontwerp-begr. 2001	163 271	209 402	50 689	211 912	35 100	132 422	132 422	132 422
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	74 089	95 022	23 002	96 161	15 928	60 090	60 090	60 090
Waarvan te betalen	163 271	209 125	50 049	211 620	34 350	131 672	131 672	131 672

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			93 587	124 692	140 034	142 340	138 316	
1e suppl. wet 2000			- 1 000					
Mutatie			2 989	- 3 963	- 3 610	2 740	654	
Ontwerp-begr. 2001		60 688	95 576	120 729	136 424	145 080	138 970	138 389
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		27 539	43 370	54 784	61 907	65 834	63 062	62 798

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
110 Zon-thermisch	6 885	6 500	13 416	5 585	8 652	9 078	43Z	09.01
120 Zon fotovoltaïsch	92 548		93 176	16 029	32 195	46 126	43Z	09.01
130 Windenergie	31 428		33 226	13 715	20 676	20 423	43Z	09.01
140 Biomassa en afval	49 174		50 994	11 073	16 607	19 998	43D	09.01
150 Warmtepompen	9 005	20 600	8 600	6 896	5 655	8 614	62D	09.0
210 Stimulering zonneboilers	4 536	8 000		2 949	4 087	4 302	62D	09.0
220 E-Inv. Wind non profit		7 500	7 500		2 076	3 857	62D	09.1
310 Proj. Duurzame Energie	15 826	8 089	5 000	4 441	5 628	8 331	43Z	09.0
Totaal art 0902	209 402	50 689	211 912	60 688	95 576	120 729		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Verschuiving voor meerjarencommitteringen Novem		95 406	- 95 406		
2. Verschuiving voor meerjarencommitteringen Novem	14 000	- 14 000			
3. Overhevelingen binnen het artikel	-	-	-	-	-
4. Naar 09.05 voor windonderzoek ECN	- 780	- 780	- 780	- 780	- 780
Totaal	13 220	80 626	- 96 186	- 780	- 780

- ad 1: Er wordt verplichtingenruimte naar voren gehaald uit het jaar 2002 om reeds in 2001 voor de Novem-programma's zon-fotovoltaïsch, zon-thermisch, windenergie en energiewinning uit afval en biomassa (EWAB) een tweejarige verplichting aan te kunnen gaan.
- ad 2: Er wordt verplichtingenruimte naar voren gehaald uit het jaar 2001 om reeds in 2000 het Novem-programma warmtepompen voor twee jaar (2000 en 2001) te kunnen commiteren.
- ad 3: In het kader van de duurzame energie-impuls wordt structureel NLG 16 mln extra besteed aan warmtepompen en -toepassingen. Als gevolg hiervan wordt de raming voor het Projectbureau Duurzame Energie en overige kosten met NLG 7 mln verlaagd en worden de ramingen voor zon-fotovoltaïsch en voor EWAB beiden met NLG 4,5 mln verlaagd.

09.03 Energievoorzieningsonderzoek

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de activiteiten op het gebied van energievoorzieningsonderzoek geraamd.

Hoge Flux Reactor (HFR)

Op dit onderdeel wordt de Nederlandse bijdrage geraamd aan het aanvullende Euratomprogramma voor de exploitatie van de Hoge Flux Reactor te Petten. Het programma draagt via ontwikkeling van nucleaire geneeskunde bij aan de bescherming van de volksgezondheid en via onderzoek bij aan het veilig gebruik van kernenergie. Daarbij gaat het in

concreto onder meer om de behandeling van nucleair afval, de brandstofvoorziening van bestaande en nieuwe reactoren en materialen voor nucleaire en niet-nucleaire toepassingen. In 2000 is de Nederlandse bijdrage voor een nieuwe periode van vier jaar (2000 tot en met 2003) toegezegd voor een totaalbedrag van NLG 75 mln.

Evaluatie 99–31 Instrument: Hoge Flux Reactor (HFR)

Beknopt resultaat:

- *de HFR heeft een positief economisch effect voor Nederland;*
- *de HFR maakt het ECN/NRG mogelijk een goede invulling te geven aan haar taken en de productie van isotopen heeft de financiële exploitatie vergemakkelijkt en tevens de basis gevormd voor aanzienlijke activiteiten van bedrijven voor medische isotopen die toepassing vinden in geheel Europa;*
- *de HFR is hiermee samen met het project waarin een nieuwe wijze van bestraling van specifieke tumoren wordt ontwikkeld (BNCT) een onmisbare schakel voor onderzoek en nucleaire geneeskunde.*

Gebruik: Nederland heeft na onderhandeling met de Europese Commissie, waarbij afspraken zijn gemaakt over de aspecten uit de aanbevelingen, vervolgens besloten aan het Aanvullend Onderzoekprogramma 2000–2004 evenals in de vorige periode 75 mln gulden bij te dragen.

Nieuwe elektriciteitstechnologieën; budget NLG 1,4 mln

De gelden die op dit onderdeel geraamd worden, zijn met name bedoeld voor het stimuleren van onderzoek, ontwikkeling en praktijktoepassingen van relevante elektriciteitstechnologieën. Het gaat daarbij onder meer om zaken als systeemintegratie en elektromagnetische vermogenstechnieken.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			76 400	1 400	1 400	1 400	72 900	
1e suppl. wet 2000			4 200					
Mutatie			- 93					
Ontwerp-begr. 2001	24 738	724	80 507	1 400	1 400	1 400	72 900	1 400
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	11 226	329	36 532	635	635	635	33 081	635
Waarvan te betalen	23 911	724	80 507	1 400	1 400	1 400	72 900	1 400

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		18 923	22 209	22 189	21 956	20 472	
1e suppl. wet 2000		59 755	- 17 906	- 17 906	- 17 906	- 3 162	
Mutatie		- 1 419	- 1 743	- 1 828	- 1 682	- 910	
Ontwerp-begr. 2001	20 080	77 259	2 560	2 455	2 368	16 400	19 720
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	9 112	35 059	1 162	1 114	1 075	7 442	8 949

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
110 Hoge Flux Reactor	651	75 000		16 529	75 000		43G	09.11
120 Programma's kernenergie	69			3 018	964	364	12	09.01
130 Nwe electriciteitstechno.	4	5 507	1 400	533	1 295	2 196	62D	09.1
Totaal art 0903	724	80 507	1 400	20 080	77 259	2 560		

09.04 Beleidsondersteuning en overige uitgaven*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Ten laste van dit artikel worden diverse uitgaven voor beleids-
ondersteuning en de bedragen aan de mijnindustrie geraamd.

Beleidsondersteuning en overige uitgaven; budget NLG 8,9 mln

De voornaamste uitgaven betreffen de kosten van uitvoering van zowel
beleidsstudies op het gebied van energie als evaluaties. Daarnaast zijn op
dit onderdeel gelden geraamd voor de controle op de naleving van het
Benzinebesluit, de bijdrage aan de normalisatiewerkzaamheden op
gasgebied van het Nederlands Normalisatie Instituut (NNI), enkele
bijdragen aan internationale organisaties en incidentele uitgaven voor
onder meer exportbevordering op energiegebied. Tenslotte worden
uitgaven geraamd voor de Mijnraad en de Technische Commissie
Bodembeweging (TCBB), zoals vacatiegelden en vergoedingen voor reis-
en verblijfkosten van de leden, alsmede vergaderkosten.

Bijdragen aan de mijnindustrie; budget NLG 0,2 mln

De bijdragen aan de mijnindustrie betreffen oude verplichtingen die
voortvloeien uit het beheer van de gelden van de drie mijnschade-
stichtingen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			9 113	9 113	9 113	9 113	9 113	
Mutatie			50					
Ontwerp-begr. 2001	12 290	8 760	9 163	9 113	9 113	9 113	9 113	9 113
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	5 577	3 975	4 158	4 135	4 135	4 135	4 135	4 135
Waarvan te betalen	12 290	8 760	9 163	9 113	9 113	9 113	9 113	9 113

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			9 609	11 615	10 068	9 113	9 113	
1e suppl. wet 2000			25					
Mutatie			1 894	- 272	- 676	323		
Ontwerp-begr. 2001		7 387	11 528	11 343	9 392	9 436	9 113	9 113
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		3 352	5 231	5 147	4 262	4 282	4 135	4 135

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Beleidsondersteuning	8 760	8 963	8 913	7 387	11 315	11 143	1 2	09.0
110 Bijdrage mijnindustrie		200	200		213	200	43D	09.1
Totaal art 0904	8 760	9 163	9 113	7 387	11 528	11 343		

09.05 Energieonderzoek Centrum Nederland

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Naar aanleiding van de Nota Kennis in Beweging (Kamerstukken II 1994/95, 24 229, nr. 1) zijn per 1 januari 1997 een nieuwe aansturing en een nieuwe missie van ECN gerealiseerd. Voor zowel de Basisals de ENGINE-financiering is een meerjarenprogramma geformuleerd. In het Samenwerkingsfinancieringsprogramma komt de versterkte interactie tussen vraag en aanbod van kennis tot uiting. Op dit moment wordt er een evaluatieonderzoek uitgevoerd naar de nieuwe aansturing.

Basis- en ENGINE-financiering; budget NLG 33,6 mln

De basis- en ENGINE-financiering stelt ECN in staat onderzoek te verrichten, kennis en kunde op het gebied van duurzame energie, fossiele brandstoffen, nucleaire energie en energie-efficiency te ontwikkelen en beleidsstudies te doen.

Het ENGINE-programma richt zich op langere termijn energieonderzoek ter bevordering van een toekomstig duurzame energiehuishouding en wordt jaarlijks extern beoordeeld door de Programma Advies Raad (PAR). Binnen het Basisprogramma kan ECN naar eigen inzicht activiteiten gericht op kennisopbouw en onderzoek ontplooiën. Daarmee kan het instituut zijn positie in de onderzoekswereld versterken.

Samenwerkingsfinanciering; budget NLG 31,9 mln

Het Samenwerkingsprogramma omvat de volgende werkgebieden: duurzame energie, brandstoffen conversie en milieu, nucleaire energie, energie-efficiency en beleidsstudies.

In de projecten werkt ECN samen met het bedrijfsleven en andere relevante partijen, die via cofinanciering ook een financiële bijdrage leveren. Externe beoordelingscommissies (EBC's) beoordelen jaarlijks de verschillende werkgebieden. Voor het Samenwerkingsprogramma is een «Target 2000» voor de mate van cofinanciering gesteld, waarin wordt beoogd dat vanaf het jaar 2000 het aandeel cofinanciering voor het gehele programma gemiddeld 50% bedraagt.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			62 906	62 708	62 512	62 512	62 512	
Mutatie			2 766	2 761	2 754	2 754	2 754	
Ontwerp-begr. 2001	1 435	62 865	65 672	65 469	65 266	65 266	65 266	65 266
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	651	28 527	29 801	29 709	29 616	29 616	29 616	29 616

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			62 912	62 712	62 517	62 512	62 512	
Mutatie			4 162	2 761	2 755	2 754	2 754	
Ontwerp-begr. 2001		61 315	67 074	65 473	65 272	65 266	65 266	65 266
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		27 824	30 437	29 710	29 619	29 616	29 616	29 616

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Basis- en ENGINEfinanc.	31 846	33 654	33 550	31 846	33 654	33 550	43Z	09.01
020 Samenwerkingsfinanciering	31 019	32 018	31 919	29 469	33 420	31 923	43Z	09.01
Totaal art 0905	62 865	65 672	65 469	61 315	67 074	65 473		

*c) De toelichting bij de cijfers***Specificatie mutatie**

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Loon- en prijsbijstelling ECN	1 986	1 981	1 974	1 974	1 974
2. Van 09.02 voor windonderzoek ECN	780	780	780	780	780
Totaal	2 766	2 761	2 754	2 754	2 754

09.06 Doelfinanciering NITG-TNO*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel zijn de middelen voor het Doelfinancieringsprogramma EZ-DGE Geo-onderzoek geraamd. Deze middelen zijn bestemd voor het Nederlands Instituut voor Toegepaste Geowetenschappen, een onderdeel van de organisatie TNO (NITG-TNO). Het NITG-TNO is in 1997 ontstaan uit samenvoeging van de Rijksgeologische Dienst en het TNO-instituut Grondwater en Geo-Energie (TNO-GG).

Het Doelfinancieringsprogramma richt zich op de instandhouding en verdere ontwikkeling van geowetenschappelijke en daarmee verband houdende technologische kennis. Ook wordt specifiek onderzoek gedaan op beleidsterreinen waarvoor EZ beleidsverantwoordelijkheid draagt.

*b) De cijfers***Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		29 505	29 382	29 259	29 259	29 259	
Mutatie		1 025	1 021	1 016	1 016	1 016	
Ontwerp-begr. 2001	31 788	30 530	30 403	30 275	30 275	30 275	30 275
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	14 425	13 854	13 796	13 738	13 738	13 738	13 738

Economische code: 31 Functionele code: 11.2

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
Loon- en prijsbijstelling NITG-TNO	1 025	1 021	1 016	1 016	1 016
Totaal	1 025	1 021	1 016	1 016	1 016

09.07 CO₂-reductie*a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

In het Nationaal MilieubeleidsPlan-2 is het streven naar een daling met 3% van de CO₂-emissies in de periode 1990 tot 2000 vastgelegd. Uit de milieubalans 1990–1995 van het RIVM bleek echter, dat de CO₂-emissies nog altijd een stijging vertoonden. Het kabinet heeft daarop besloten tot aanvullende maatregelen in de vorm van een «CO₂-reductieplan». Inmiddels heeft Nederland in het protocol van Kyoto een emissiereductie op zich genomen van 6% voor de periode 2008–2012. Dit komt neer op een reductie van CO₂-uitstoot met 250 Mton over de gehele periode (50 Mton per jaar). De helft daarvan wordt nationaal ingevuld (energiebesparing en/of de inzet van duurzame energie en/of schone fossiele brandstoffen) met behulp van het CO₂-reductieplan, de andere helft wordt internationaal ingevuld met projecten in het kader van Joint Implementation (JI).

CO₂-reductieplan door EZ

Het CO₂-reductieplan betreft een samenwerking van de ministeries LNV, VROM, V&W en EZ. Voor dit plan is naar de huidige stand van zaken in totaal NLG 950 mln beschikbaar gesteld via de aanvullende post «Nader te bepalen» op de rijksbegroting. Dit is NLG 50 mln minder dan het bedrag waarvan vorig jaar melding is gemaakt. Deze NLG 50 mln is inmiddels bestemd voor andere broeikasgassen dan uitsluitend CO₂. De beschikbare gelden worden – voor wat betreft het EZ-aandeel van het plan – op basis van de voorziene budgettaire behoefte overgeheveld naar de EZ-begroting.

Op dit onderdeel worden de kosten van projecten in het kader van het EZ-aandeel CO₂-reductieplan verantwoord. Inmiddels is in totaal circa NLG 330 mln overgeheveld naar de EZ-begroting.

Het EZ-aandeel van het CO₂-reductieplan bestaat uit projecten die op basis van een subsidieregeling zijn geselecteerd en enkele losse projecten, waaronder het «wind near shore»-project.

De uitvoering van het EZ- en het VROM-deel van het CO₂-reductieplan is in handen van het projectbureau CO₂-reductieplan, een samenwerkingsverband tussen Senter en Novem.

Joint Implementation; budget NLG 73,7 mln

Op dit onderdeel worden de middelen geraamd die worden ingezet voor de invulling van de internationale component van de Nederlandse Kyoto-doelstelling. Die invulling richt zich op het (helpen) realiseren van CO₂-reductie in de zogenaamde Annex I landen, met name de Midden- en Oosteuropese landen. Het doel is daarmee rechten op reductie te verwerven die goedkoper zijn dan binnenlandse reductie. Over de uitwerking van de instrumenten en de te hanteren regels vindt internatio-

naal overleg plaats. Naar verwachting zal meer duidelijkheid ontstaan tijdens de zesde «Conference of Parties» in het najaar van 2000.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			52 632	73 685	78 947	78 947	78 947	
Mutatie			- 17 116		42 105	52 421	42 105	
Ontwerp-begr. 2001	19 119	303 391	35 516	73 685	121 052	131 368	121 052	78 947
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	8 676	137 673	16 116	33 437	54 931	59 612	54 931	35 825
Waarvan te betalen	19 119	32 777	25 200	70 000	115 000	124 800	115 000	75 000

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

		1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000			25 000	25 000	50 000	75 000	75 000	
1e suppl. wet 2000			32000					
Mutatie			- 21 000	- 6 220	1 280	7 540	11 040	
Ontwerp-begr. 2001		19 896	36 000	18 780	51 280	82 540	86 040	105 434
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000		9 028	16 336	8 522	23 270	37 455	39 043	47 844

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 CO ₂ -reductieplan door EZ	303 391	9 000		19 896	32 000		62D	07.35
020 Joint Implementation		26 516	73 685		4 000	18 780	62D	07.35
Totaal art 0907	303 391	35 516	73 685	19 896	36 000	18 780		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Doorschuiven verplichtingenruimte uit 1999	26 516				
2. Temporisatie uitvoering Joint Implementation	- 52 632		42 105	52 421	42 105
3. Van aanvullende post voor CO ₂ -reductieplan	9 000				
Totaal	- 17 166		42 105	52 421	42 105

- ad 1: De verplichtingenraming 2000 wordt met NLG 26,5 mln verhoogd. Het grootste gedeelte, NLG 22 mln (\$10 mln), is benodigd voor deelname aan het Prototype Carbon Fund van de Wereldbank.
- ad 2: De Nederlandse Kyoto-doelstelling voor CO₂-reductie wordt voor de helft via buitenlandse maatregelen gerealiseerd, onder meer via Joint Implementation (JI). Implementatie van kosteneffectieve maatregelen heeft een zekere aanloop nodig. Dit geldt overigens niet alleen voor Nederland. Internationaal gezien loopt Nederland voorop als het gaat om opzet van en inspanning voor JI-maatregelen. De aanloop noopt tot temporisering van het verplichtingen- en kasbudget voor JI. De raming van de verplichtingen is aangepast op grond van nieuwe inschattingen van het tempo van de daadwerkelijke uitvoering. Niet gebruikte verplichtingenruimte van voorgaande jaren schuift door naar latere jaren. Tevens zijn de bijbehorende kaseffecten verwerkt.
- ad 3: De verplichtingen- en kasruimte voor het CO₂-beleid wordt afhankelijk van de budgettaire behoefte aan de EZ-begroting toegevoegd. Dit gebeurt uit de aanvullende post «Nader te bepalen» op de Rijksbegroting. Voor 2000 wordt nu NLG 9 mln verplichtingenruimte opgevraagd. Zodra inzicht in de kaseffecten bestaat, wordt eveneens kasruimte opgevraagd.

09.12 Garanties energiebeleid

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel zijn de garanties op het gebied van het energiebeleid geraamd, alsmede de eventuele uitgaven die daarmee samenhangen. De diverse garanties worden hieronder nader toegelicht.

Leningen en exploitatiekosten Nederlandse Pijpleidingmaatschappij B.V.; garantieplafond NLG 32,5 mln

De Nederlandse Pijpleidingmaatschappij B.V. (NPM) is opgericht in verband met de aanleg van een pijpleiding tussen het gebied van de Nieuwe Waterweg en het Noordzeekanaal. De pijpleiding wordt sinds 1982 niet meer gebruikt. Het Rijk (in casu EZ) en de gemeente Amsterdam betalen elk 50% van de uitgaven die sindsdien gemoeid zijn met rente- en aflossingsverplichtingen van leningen en met de exploitatiekosten.

Garantietabel NPM

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Garantieplafond	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500	32 500
uitstaand risico per 1 januari	433	272	800	800	800	800	800
te vervallen garanties	- 650						
verleende of te verlenen garanties	489	528					
uitstaand risico per 31 december	272	800	800	800	800	800	800

Leningen Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieprodukten (COVA); garantieplafond NLG 1 600,0 mln

De Wet voorraadvorming aardolieprodukten (Stb. 1986, 675) regelt onder meer de nationale voorraadplicht zoals die in internationaal verband geldt. Een gedeelte wordt opgelegd aan voornamelijk de raffinaderijen en de importerende oliehandel en het merendeel aan de Stichting Centraal

Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA). De omvang van de door COVA aan te houden olievoorraden is voor het laatst vastgesteld op 1 april 1995 (Stcrt. 1995, 77). De exploitatiekosten COVA komen ten laste van artikel 09.21 Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten. De leningen ter financiering van de olievoorraden zijn verstrekt onder staatsgarantie. Er worden geen uitgaven op deze garantie voorzien.

Garantietabel COVA

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Garantieplafond	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000	1 600 000
uitstaand risico per 1 januari te vervallen garanties verleende of te verlenen garanties	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000
uitstaand risico per 31 december	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000	1 285 000

Exploitatiegarantie stadsverwarmingsproject; garantieplafond NLG 22,1 mln

Betreft uitgaven in verband met de aardgasprijsgarantie voor het stadsverwarmingsproject Duiven-Westervoort.

Garantietabel stadsverwarming

(Bedragen x NLG1000)	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
uitstaand risico per 1 januari te vervallen garanties	22 104	22 104 - 6 300	15 804 - 1 800	14 004 - 700	13 304 - 700	12 604 - 700	11 904 - 700
uitstaand risico per 31 december	22 104	15 804	14 004	13 304	12 604	11 904	11 204

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
Mutatie								
Ontwerp-begr. 2001	1 622 538	489						
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	736 276	222						
Waarvan te betalen	20 328	489						

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		5 335	5 335	5 199			
Mutatie		- 1 063	- 35	101	5 294		
Ontwerp-begr. 2001	651	4 272	5 300	5 300	5 294		
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	295	1 939	2 405	2 405	2 402		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Leningen NMP	489			651	272		63D	09.2
020 Leningen COVA							63D	09.1
140 Garanties stadsverwarming					4 000	5 300	63D	09.0
Totaal art 0912	489			651	4 272	5 300		

c) De toelichting bij de cijfers

De mutatie betreft een actualisatie van verwachte kasuitgaven op verplichtingen die in of voor 1998 zijn aangegaan.

DOORSLUISPOSTEN**09.21 Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten***a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid*

Op dit artikel worden de betalingen aan de Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (COVA) geraamd ter financiering van de exploitatiekosten voor het aanhouden van een noodvoorraad aardolieproducten. Als dekking hiervoor worden voorraadheffingen op aardolieproducten geïnd door het Ministerie van Financiën. Een en ander geschiedt krachtens de Wet Voorraadvorming Aardolieproducten (Stb. 1986, 675).

De raming van deze voorraadheffing is opgenomen bij ontvangstenartikel 09.03 Ontvangsten COVA. Bij dat artikel zijn ook de ramingskengetallen ten aanzien van COVA opgenomen.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		141 230	170 100	170 100	170 100	170 100	
Mutatie			- 25 800	- 22 600	- 22 600	- 22 600	
Ontwerp-begr. 2001	136 746	141 230	144 300	147 500	147 500	147 500	147 500
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	62 053	64 087	65 480	66 933	66 933	66 933	66 933

Economische code: 43D Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Omdat zowel het heffingsplichtigvolume als het heffingsbedrag wijzigen, wordt de afdracht van de voorraadheffing aan het Centraal Orgaan Voorraadvoering Aardolieproducten (COVA) bijgesteld. De nadere onderbouwing van de raming is opgenomen bij het ontvangstenartikel 09.03 Ontvangsten voorraadheffing in verband met de financiering Stichting COVA.

09.22 Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel worden de afdrachten door EZ aan N.V. DSM geraamd van dividend van Energiebeheer Nederland B.V. (EBN). N.V. DSM is houder van de certificaten van de EBN-aandelen. Het dividend ontvangt EZ van EBN (zie ontvangstenartikel 09.02).

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen en uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		142000	140 000	137 000	137 000	138 000	
Mutatie		3 000	8 000	8 000	5 000	3 000	
Ontwerp-begr. 2001	131 472	145 000	148 000	145 000	142000	141 000	141 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	59 659	65 798	67 159	65 798	64 437	63 983	63 983

Economische code: 27 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

De mutatie betreft het doorsluizen van de verhoogde dividenduitkering EBN naar DSM N.V. Zie tevens ontvangstenartikel 09.02 Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.

AFWIKKELING ENERGIEBELEID TOT 1996

Bij de artikelen 09.31 tot en met 09.35 worden uitgaven geraamd ter afwikkeling van verplichtingen die tot en met 1995 zijn aangegaan. Omdat geen nieuwe verplichtingen geraamd worden is per artikel alleen de aansluitingstabel voor de uitgavenraming vermeld.

09.32 Toepassing energiebesparingstechnologie en duurzame energie

De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		39 591	26 135	13 777	4 679	15 040	
Mutatie		- 16 041	- 7 640	- 9 027	- 500	- 13 040	
Ontwerp-begr. 2001	55 635	23 550	18 495	4 750	4 179	2 000	
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	25 246	10 687	8 393	2 155	1 896	908	

De verdeling naar onderdelen van de uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
111 Industrie	14 384	6 023	3 266	62D	09.0
112 Gebouwde omgeving en verv	3 787	2 711	2 195	62D	09.0
113 Tenderreg. e-besp proj	13 781	8 671	8 635	62D	09.0
422 Energiebesparingsadviezen	135	31		43Z	09.0
426 Invest.in windturbines	5 802	6 046	4 399	62D	09.2
427 Overige duurzame energie	17 746	68		62D	09.0
Totaal art 0932	55 635	23 550	18 495		

De uitgavenmutatie is het gevolg van een actualisatie van de uitgaven op in het verleden aangegane verplichtingen op diverse onderdelen van dit artikel.

09.33 Onderzoek en ontwikkelingswerk op energiegebied

De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		10 284	4 647	1 500			
Mutatie		- 666	1 330	1 028	1 500		
Ontwerp-begr. 2001	9 007	9 618	5 977	2 528	1 500		
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	4 087	4 364	2 712	1 147	681		

De verdeling naar onderdelen van de verplichtingen en uitgaven (in NLG1000) en de economische en functionele codering

Artikelonderdeel	Verplichtingen			Uitgaven			Codering	
	1999	2000	2001	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
020 Ond. actiniden & r-afval				148			12	07.35
110 Beleidsstudies				30	72		12	09.0
210 Ontwikkeling kolenbeleid				637	953	400	62D	09.1
510 Ond e-besp-tech & duurz e				8 192	8 593	5 577	43Z	09.01
Totaal art 0933				9 007	9 618	5 977		

09.35 Investeringsubsidies energiebesparing

De cijfers

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		429					
Mutatie		- 429					
Ontwerp-begr. 2001	1 129						
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	512						

Economische code: 62D Functionele code: 09.0

09.36 Compensatie kernenergie centrale Borssele

a) De grondslag van het artikel en het te voeren beleid

Op dit artikel is de tegemoetkoming geraamd in de kosten (NLG 70 mln) die het verkorten van de bedrijfslengte van de kerncentrale Borssele met zich meebrengt. De Tweede Kamer heeft in 1994 de wens uitgesproken de bedrijfsduur zoals vermeld in het Elektriciteitsplan (1995-2004) te verkorten van 2007 naar 2004.

b) De cijfers

Opbouw verplichtingen vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	t/m 1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000								
Ontwerp-begr. 2001	70 000							
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	31 765							
Waarvan te betalen	70 000							

Opbouw uitgaven vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000						70 000	
Ontwerp-begr. 2001						70 000	
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000						31 765	

Economische code: 43D Functionele code: 09.2

2. ONTVANGSTEN

01.00 ALGEMEEN

01.01 Diverse ontvangsten

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel is een raming opgenomen van de ontvangsten die samenhangen met de personeelsuitgaven, zoals restituties van reiskosten en inhoudingen voor pensioenen. Daarnaast worden ontvangsten geraamd uit hoofde van de bijdrageregeling ex artikel 65 van de Elektriciteitswet 1998, alsmede overige ontvangsten die niet onder een specifiek artikel vallen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		9 128	9 028	9 028	9 028	9 028	
Mutatie 2000		100	200	200	200	200	
Ontwerp-begr. 2001	8 874	9 228	9 228	9 228	9 228	9 228	9228
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	4 027	4 187	4 187	4 187	4 187	4 187	4 187

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Div.ontvangsten personeel	5 766	5 750	5 750	16	11.0
030 Ontvangsten PC-privé	998	400	400	16	11.0
040 Materieel ministerie	694			16	11.0
400 Commiss.verg./vakatiegeld	243	400	400	12	11.0
430 Ov.ontv.(buiten)diensten	620	738	738	12	11.0
500 Ontvangsten NMa	2			47Z	11.1
550 Ontvangsten DTe	551	1 940	1 940	47Z	11.1
Totaal art 0101	8 874	9 228	9 228		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
PC-financiering (aflossing leningen)	100	200	200	200	200
Totaal	100	200	200	200	200

01.11 Ontvangsten Bureau voor de Industriële Eigendom

a) De grondslag van het artikel

De ontvangsten van het Bureau voor de Industriële Eigendom bestaan, naast enkele incidentele baten, hoofdzakelijk uit ontvangsten krachtens de Rijsoctrooiwet 1910 (gewijzigd Stb. 1995, 52). De hoogte van de verschuldigde taksbedragen is vastgelegd in het Octrooireglement.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		50 077	52 077	55 077	56 077	56 077	
Mutatie		- 77	- 77	- 77	- 77	- 77	
Ontwerp-begr. 2001	49 939	50 000	52 000	55 000	56 000	56 000	56 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	22 661	22 689	23 597	24 958	25 412	25 412	25 412

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Ontv.Octr.R.+Bur.Warenmerken	48 931	50 000	52 000	36	11.1
020 Div.ontv.Bur.Ind.Eigendom	1 008			16	11.1
Totaal art 0111	49 939	50 000	52 000		

01.21 Ontvangsten Centraal Planbureau

a) De grondslag van het artikel

De ontvangsten van het CPB bestaan voor het grootste deel uit ontvangsten vanwege werken in opdracht (andere onderdelen van de Staat). Daarnaast heeft het CPB nog ontvangsten van kleinere omvang uit onder andere de verkoop van publicaties. De tarieven welke in rekening worden gebracht, zijn, afhankelijk van de opdrachtgever, gebaseerd op:

- de Tarieven Handleiding van het Ministerie van Financiën;
- de Algemene Regeling van Tarieven en Voorwaarden van het Ministerie van BuZa;
- Tarieven van de Europese Commissie.

Door het hanteren van bovengenoemde tarieven worden de kosten van het werken in opdracht geacht gedekt te zijn. Ingeval sprake is van substantiële extra kosten ten behoeve van onderzoek door derden (aanschaf databestanden en dergelijke) worden deze apart in rekening gebracht.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		2 830	95	95	95	95	
1e suppl. wet 2000		30					
Mutatie			2 765				
Ontwerp-begr. 2001	2 981	2 860	2 860	95	95	95	95
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 353	1 298	1 298	43	43	43	43

Economische code: 16 Functionele code: 01.32

c) De toelichting bij de cijfers

Betreft hogere ontvangsten (en uitgaven, zie uitgavenartikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ) in verband met werken in opdracht door het CPB.

01.31 Ontvangsten Centraal Bureau voor de Statistiek

a) De grondslag van het artikel

De ontvangsten van het CBS bestaan voor het grootste deel uit ontvangsten vanwege werken in opdracht (andere onderdelen van de Staat en derden) en de verkoop van publicaties. Daarnaast is er sprake van diverse ontvangsten, welke voornamelijk incidenteel en/of van kleine omvang zijn. Voor wat betreft het werken in opdracht hanteert het CBS sinds april 1996 de Tarieven Handleiding van het Ministerie van Financiën als basis. Publicaties zijn een bijproduct van de activiteiten van het CBS. Verkoop vindt daarom plaats tegen marginale kosten (repro- en distributiekosten).

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		23 200	23 200	23 200	23 200	23 200	
Ontwerp-begr. 2001	32 196	23 200	23 200	23 200	23 200	23 200	2 3200
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	14 610	10 528	10 528	10 528	10 528	10 528	10 528

Economische code: 16 Functionele code: 01.32

02.00 INDUSTRIEEL EN ALGEMEEN TECHNOLOGIEBELEID

02.02 Ontvangsten technische ontwikkelingskredieten

a) De grondslag van het artikel

De hier geraamde ontvangsten bestaan uit betalingen van rente en aflossingen op in het verleden verstrekte Technische ontwikkelingskredieten (uitgavenartikel 02.09 Speur- en ontwikkelingswerk). De ontvangsten zijn afhankelijk van het succes van het ontwikkelingsproject, het succes van de commercialisatie en de algemene economische ontwikkelingen.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		90 000	85 000	85 000	80 000	80 000	
Amendement		25 000	25 000	25 000	25 000		
1e suppl. wet 2000		- 25 000	- 25 000	- 25 000	- 25 000		
Mutatie		- 10 000	- 5 000	- 5 000			
Ontwerp-begr. 2001	121 576	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000	80 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	55 169	36 302	36 302	36 302	36 302	36 302	36 302

Economische code: 77D Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
Aanpassing ontvangstenraming	- 10 000	- 5 000	- 5 000		
Totaal	- 10 000	- 5 000	- 5 000		

Actuele informatie geeft aan dat de in de ontwerp-begroting 2000 geraamde ontvangsten zich naar verwachting niet zullen realiseren. Daarom wordt de ontvangstenraming neerwaarts aangepast.

02.04 Diverse ontvangsten technologiebeleid

a) De grondslag van het artikel

Op deze post worden de bijdragen van het Ministerie van OC&W aan het EET-programma geraamd. Zie hiervoor ook de toelichting bij het uitgavenartikel 02.02 Specifieke bedrijfsgerichte technologiestimulering. Daarnaast worden de overige (incidentele) ontvangsten van dit hoofd-beleidsterrein op dit artikel geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		27 000	26 625	27 000	26 000	26 000	
Mutatie		23 067	36 955	- 100	4 706	7 660	
Ontwerp-begr. 2001	39 387	50 067	63 580	26 900	30 706	33 660	26 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	17 873	22 719	28 851	12 207	13 934	15 274	11 798

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Div. Ontv. Technologiebel.	24 177	33 500	43 500	31	11.3
020 Ontvangsten EET-gelden	15 210	16 567	20 080	47D	11.1
Totaal art 0204	39 387	50 067	63 580		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Beeindiging Industriefaciliteit		40 000			
2. Ontvangsten Fokker-boedel	30 000				
3. Aanpassing ontvangstenraming	- 6 933	- 3 045	- 100	4 706	7 660
Totaal	23 067	36 955	- 100	4 706	7 660

- ad 1. Betreft een ontvangst van de Staat naar aanleiding van de voorgenomen beëindiging van de Industriefaciliteit. De onderhandelingen hierover zijn gestart.
- ad 2. Ontvangst uit de Fokker-boedel na het faillissement van de N.V. Fokker.
- ad 3. Door de aanpassing van de uitgavenraming van EET, moet ook de ontvangstenraming voor de bijdrage van OC&W worden aangepast (gemiddeld 35% van de uitgavenraming).

02.05 Ontvangsten uit het Fonds economische structuurversterking

a) De grondslag van het artikel

De uitgaven die EZ ten behoeve van Fes-projecten verricht, worden periodiek verrekend met het Fes. De hiermee gemoeide ontvangsten worden op dit artikel geraamd. Thans worden ontvangsten ten behoeve van Giga-port (uitgavenartikel 02.13), de regeling EET (uitgavenartikel

02.02) en de intensiveringen in het kader van Kennis & Innovatie (Zie hoofdstuk 4 van het algemene deel van de Memorie van Toelichting) op dit artikel begroot.

De ontvangsten van de projecten HPCN, NOBIS en MARIN worden in 2000 afgesloten.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		49 000	50 000	53 000			
1e suppl. wet 2000		16 621	3 000	1 000			
Mutatie			75 000	75 000	75 000	75 000	
Ontwerp-begr. 2001	54 404	65 621	128 000	129 000	75 000	75 000	65 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	24 687	29 778	58 084	58 538	34 034	34 034	29 496

Economische code: 08 Functionele code: 04.9

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Fes bijdrage Kennis & Innovatie		50 000	50 000	50 000	50 000
2. Voor regeling Experimentele faciliteiten		15 000	10 000		
3. Fes bijdrage bedrijventerrein		10 000	15 000	25 000	25 000
Totaal		75 000	75 000	75 000	75 000

- ad 1. Betreft de bijdrage uit het FES voor het Lissabon-pakket op het gebied van kennis en innovatie. Voor een nadere toelichting en een totaaloverzicht van dit kennis/innovatie pakket wordt verwezen naar hoofdstuk vier van het algemene deel van de Memorie van Toelichting.
- ad 2. Om de uitvoering van andere ICES-KIS-projecten te faciliteren, wordt de regeling «Experimentele faciliteiten» opgezet. Met de bijdrage uit het Fes worden investeringen gefinancierd in unieke onderzoeksapparatuur bij nader geselecteerde kennisinstellingen, die deel uitmaken van de Nederlandse publieke kennisinfrastructuur (zie ook uitgavenartikel 02.12 waar de hiermee samenhangende verplichtingen worden toegelicht).
- ad 3. In de vastgestelde begroting 2000 is het amendement Hindriks/Van Walsem (Kamerstukken II 1999–2000, 26 800 XIII, nr. 27) verwerkt. Dit amendement beoogt met een financiële impuls van NLG 100 mln de herstructurering van bedrijventerreinen in de grote steden te stimuleren. De dekking van de kasuitgaven (in het amendement geraamd op jaarlijks NLG 25 mln in de periode 2000 tot en met 2003) zou moeten geschieden uit een overeenkomstige verhoging van de TOK-ontvangsten (op ontvangstenartikel 02.02). Inmiddels is

duidelijk geworden dat de hogere TOK-ontvangsten zich naar alle waarschijnlijkheid niet zullen voordoen. Om de impuls toch te kunnen uitvoeren, heeft het kabinet besloten de uitgaven te financieren uit het Fes. De in het Fes gereserveerde bedragen zullen aan de EZ-begroting worden toegevoegd in die jaren waarin de kasuitgaven naar verwachting zullen plaatsvinden.

03.00 INDUSTRIE- EN DIENSTENBELEID

03.03 Ontvangsten uit bijdragen aan de industrie

a) De grondslag van het artikel

Hier worden geraamd winstafdrachten en terugbetalingen door bedrijven op grond van het industriebeleid.

De meeste ontvangsten vloeien voort uit het NedCar dossier. Het betreft de terugbetaling van de renteloze lening van NLG 700 mln, de geraamde opbrengst uit de verkoop van reserveonderdelen en de terugbetaling van de overgenomen lening aan Volvo. Zie tevens de toelichting bij het uitgaven-artikel 03.08.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		33 700	28 700	103 553	265 300	156 700	
1e suppl. wet 2000		224 700					
Mutatie		5 000					
Ontwerp-begr. 2001	84 034	263 400	28 700	103 553	265 300	156 700	22 400
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	38 133	119 526	13 023	46 990	120 388	71 107	10 165

Economische code: 77D Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

Betreft de bijdrage van de provincie Zeeland aan KSG. Zie hiervoor ook uitgavenartikel 03.07 Bijdrage aan KSG.

04.00 RUIMTELIJK ECONOMISCH BELEID

04.03 Diverse ontvangsten ruimtelijk economisch beleid

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden diverse incidentele ontvangsten geraamd, zoals verrekeningen van eventueel teveel verstrekte voorschotten en dividend-uitkeringen ROM's.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		24 500	52 000	17 000	27 991	2 000	
1 ^o suppl. Wet 2000		45 000	- 20 000	- 15 000	- 10 000		
Mutatie 2000			- 30 000				
Ontwerp-begr. 2001	20 121	69 500	2 000	2 000	17 991	2 000	2 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	9 131	31 538	908	908	8 164	908	908

Economische code: 62C Functionele code: 11.3

c) De toelichting bij de cijfers

De meeropbrengst van de verkoop van de gronden bij het Maastricht Aachen Airport, zoals voorzien bij begroting 2000, wordt, gezien de uiteindelijke bestemming van de gronden, niet gerealiseerd.

05.00 ONDERNEMERSCHAP EN MARKTWERKING

05.01 Ontvangsten uit borgstellingsregelingen

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden ontvangsten uit hoofde van de Kredietregelingen Midden- en Kleinbedrijf (KMKB 1976 en 1985), de Regeling Borgstelling MKB-kredieten (RBMKB 1988) en het Besluit Borgstelling MKB kredieten (BBMKB) geraamd (zie ook toelichting artikel 05.03 Borgstellingsregelingen).

Terugbetaling verliesdeclaraties; NLG 8,8 mln

Op dit onderdeel worden de terugbetalingen op verliesdeclaraties geraamd. De banken zijn verplicht, indien zij een verlies bij EZ hebben gedeclareerd, pogingen in het werk te stellen de vordering van de Staat op de betreffende onderneming/ondernemer te incasseren. De inkomsten betreffen zowel deze opbrengsten als terugstortingen op afgewezen verliesdeclaraties.

Rente BBMKB; NLG 0,2 mln

De raming bestaat uit rente die per saldo wordt ontvangen op de bij de banken aangehouden rekeningen voor verliesdeclaraties.

Provisie verstrekte kredieten; NLG 22,2 mln

Op dit onderdeel worden de provisies geraamd die de banken afdragen over de bij hen uitstaande kredieten, verleend onder de KMKB 1976 en 1985, de RBMKB 1988 en het BBMKB.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		33 800	31 200	27 450	27 450	27 450	
Ontwerp-begr. 2001	34 746	33 800	31 200	27 450	27 450	27 450	27 450
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	15 767	15 338	14 158	12 456	12 456	12 456	12 456

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 terugbet. verliesdeclaraties	8 088	8 600	8 800	63D	11.4
030 rente kmkb	217	200	200	26	11.4
040 provisie verstrekt krediet	26 441	25 000	22 200	16	11.4
Totaal art 0501	34 746	33 800	31 200		

05.12 Opbrengst van casino's

a) De grondslag van het artikel

Het beleid voor de casino's is vastgelegd in de Wet op de Kansspelen (Stb. 1964, 0483) en de daaruit voortvloeiende Beschikking casinospelen 1996

(Stcrt. 1997, 144). De casino's zijn gehouden te functioneren onder zorgvuldig geformuleerde randvoorwaarden. Op de naleving van de gestelde voorschriften wordt toegezien door het College van toezicht op de kansspelen.

Zoals reeds in de begroting 1999 is opgenomen, is er met Holland Casino's een afspraak gemaakt over een gefaseerde verhoging van het eigen vermogen. De verhoging van het eigen vermogen komt ten laste van de ontvangsten in de EZ-begroting. In de ontvangstenramingen is hiermee reeds rekening gehouden.

Ontvangstenartikel 05.12 Opbrengst van casino's

Bedragen x f 1 mln.	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Aantal bezoeken alle casino's (x 1 000)	5 074	5 300	5 700
2. Gemiddelde opbrengst per bezoek*	0,027	0,032	0,034
3a. Totale opbrengst EZ**	128,7	153,0	174,0
3b. Versterking E.V.	9,6	16,0	16,0
4. Aantal casino's***	10	11	12

* gerelateerd aan netto-bedrijfsresultaat per kalenderjaar;

** a. opbrengst na inhouding ter versterking van het eigen vermogen; de ontvangen bijdragen kunnen afwijken van het netto-bedrijfsresultaat, omdat de afdracht van het 4e kwartaal pas in het volgend kalenderjaar ontvangen wordt;

*** nieuwe vestigingen voorzien in Utrecht (2000) en Enschede (2001).

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		171 000	181 000	201 000	211 000	211 000	
1e suppl. wet 2000		- 18 000	- 7 000		15 000	35 000	
Ontwerp-begr. 2001	128 700	153 000	174 000	201 000	226 000	246 000	246 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	58 402	69 428	78 958	91 210	102 554	111 630	111 630

Economische code: 27 Functionele code: 08.3

05.13 Opbrengst afgifte exploitatievergunningen speelautomaten

Op dit artikel worden ontvangsten geraamd die afkomstig zijn van het Nederlands Meetinstituut B.V. (NMI) uit hoofde van titel Va (Speelautomaten) van de Wet op de Kansspelen. De ontvangsten zijn bedoeld ter dekking van de kosten verbonden aan de afgifte van vergunningen en de controle van speelautomaten.

Ontvangstenartikel 05.13 Opbrengst afgifte exploitatievergunningen speelautomaten

	Realisatie 1999	Raming 2000	Raming 2001
1. Merktekens kansspelautomaten (in aantallen)	7 855	7 100	7 100
2. Tarief kansspelautomaten (x f 1 000,-)	0,290	0,290	0,290
3. Merktekens casino-automaten (in aantallen)	1 102	1 000	1 000
4. Tarief casino-automaten (x f 1 000,-)	0,290	0,290	0,290
5. Merktekens behendigheidsautomaten (in aantallen)	3 004	5 000	5 000
6. Tarief behendigheidsautomaten (x f 1 000,-)	0,025	0,025	0,025
7. Verlening exploitatie vergunningen (in aantallen)	691	800	800
8. Tarief exploitatie vergunningen (x f 1 000,-)	1,000	1,000	1,000
9. Nieuwe exploitatie vergunningen (in aantallen)	57	40	40
10. Tarief nieuwe exploitatie vergunningen (x f 1 000,-)	5,000	5,000	5,000
11. Totale opbrengst (x f 1 mln)	3,7*	3,5	3,5

* in 1999 ontvangen f 6,5 mln.: f 3,7 mln. (1/1/1999 t/m 30/11/1999) en f 2,8 mln (1998);

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	
Ontwerp-begr. 2001	6 511	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500	3 500
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	2 955	1 588	1 588	1 588	1 588	1 588	1 588

Economische code: 36 Functionele code: 08.3

05.15 Ontvangsten Nederlands Meetinstituut

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel zijn de rente en aflossing van leningen geraamd.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		2 450	2 352	2 254	2 156	2 058	
Ontwerp-begr. 2001	2 084	2 450	2 352	2 254	2 156	2 058	2 058
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	946	1 112	1 067	1 023	978	934	934

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 rente ontvangsten nmi	588	490	392	26	11.4
020 aflossing van leningen	1 260	1 260	1 260	77D	11.4
030 dividend nmi	236	700	700	27	11.4
Totaal art 0515	2 084	2 450	2 352		

05.21 Diverse ontvangsten Ondernemerschap en Marktwerving**Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	
Ontwerp-begr. 2001	417	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	189	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361

Economische code: 16 Functionele code: 11.4

07.00 BUITENLANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN EN EXPORTBEVORDERING

07.01 Ontvangsten BEB

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten van het DG BEB geraamd. Het gaat daarbij voornamelijk om rente- en premie-ontvangsten op kredieten en garantstellingen.

b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		4 079	3 000	3 000	3 000	3 000	
1e suppl. wet 2000		4 921	1 000	1 000	1 000	1 000	
Ontwerp-begr. 2001	414 701	9 000	4 000	4 000	4 000	4 000	4 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	188 183	4 084	1 815	1 815	1 815	1 815	1 815

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Ontvangsten gemengde kredieten	1 417	1 500	1 500	26	11.3
030 Overige ontvangsten BEB	6 326	5 000	2 500	47G	11.1
040 Ontvangsten uit garanties	406 801	2 500		47G	11.1
050 Ontvangsten PSB	157			47G	11.1
Totaal art 0701	414 701	9 000	4 000		

07.02 Ontvangsten EVD

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		2 223	2 223	2 223	2 223	2 223	
Mutatie 2000			- 2 223	- 2 223	- 2 223	- 2 223	
Ontwerp-begr. 2001	2 875	2 223					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 305	1 009					

Specificatie mutatie

(Ontvangsten x NLG 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
Desaldering met 07.04		- 2 223	- 2 223	- 2 223	- 2 223
Totaal		- 2 223	- 2 223	- 2 223	- 2 223

In verband met de vorming van het agentschap EVD met ingang van 1 januari 2001 worden de geraamde ontvangsten in mindering gebracht op de uitgavenraming (zie uitgavenartikel 07.04).

08.00 WET INVESTERINGSREKENING

08.01 Ontvangsten WIR

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten uit hoofde van de Wet Investeringsrekening (WIR) geraamd. Dit betreft zogenaamde «desinvesteringsbetalingen». Deze zijn verschuldigd wanneer investeringsgoederen, waarvoor eerder WIR-premie is ontvangen, binnen de daarvoor gestelde termijn (in de meeste gevallen acht jaar) worden «vervreemd».

Met ingang van 1 januari 2001 zal de verantwoording van de uitgaven en ontvangsten uit hoofde van de WIR plaatsvinden op hoofdstuk IX B (Financiën). In de toelichting bij het uitgavenartikel 08.01 Investeringsbijdragen en -toeslagen is deze wijziging toegelicht. Op deze plaats wordt dan ook volstaan met een verwijzing naar die passages.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		10 000	4 000	1 000			
1e suppl. wet 2000		- 5 000					
Mutatie			- 4 000	- 1 000			
Ontwerp-begr. 2001	31 001	5 000					
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	14 068	2 269					

Economische code: 62D Functionele code 06.09

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x f 1 000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Actualisatie raming		- 1 000			
2. Overheveling naar hoofdstuk IX B		- 3 000	- 1 000		
Totaal		- 4 000	- 1 000		

ad 1. Betreft aanpassing van de raming aan het actuele beeld.

ad 2. Betreft de overgang van de bedragen voor 2001 en volgende jaren naar de belastinguitgaven (zie uitgavenartikel 08.01 Investeringsbijdragen en -toeslagen).

09.01 Inkomsten uit aardgas

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de aardgasbaten (exclusief vennootschapsbelasting) geraamd. De raming is afhankelijk van de (prijs)ontwikkelingen op de olie- en valutamarkt, alsmede van mogelijke variaties in de gasafzet. Tevens worden op dit artikel de «common area»-baten verantwoord (onder de posten aardgasbaten via EBN en opbrengsten Mijnwetgeving).

Aardgasbaten MOR Groningen; NLG 2 800 mln

Op dit onderdeel zijn de inkomsten geraamd uit hoofde van de MeerOpbrengstRegeling (MOR) Groningen.

Aardgasbaten via EBN; NLG 2 750 mln

Op dit onderdeel zijn de bijzondere winstafdrachten geraamd van Energie Beheer Nederland B.V. (EBN). Het betreft afdrachten uit hoofde van de deelnemingen van EBN in de olie- en gaswinning.

Opbrengsten Mijnwetgeving; NLG 1 330 mln

Op dit onderdeel zijn de inkomsten geraamd uit hoofde van de Mijnwetgeving en uit hoofde van bepalingen in verleende concessies en vergunningen voor de opsporing en winning van delfstoffen (exclusief zout) op Nederlands territorium, alsmede het Nederlands Continentaal Plat. Deze inkomsten zijn afhankelijk van de olieprijs, de dollarkoers, de winningkosten en het productievolume. De huidige raming is inclusief de gevolgen van de recente verbetering van het mijnbouw klimaat (Kamerstukken 1999/2000, 26 219, nr. 11).

Dividend Gasunie via EBN; NLG 12 mln

EBN neemt voor 40% deel in het aandelenkapitaal van de N.V. Nederlandse Gasunie. Ingevolge de overeenkomst betreffende het beheer van EBN draagt EBN 15/40-deel van de ontvangen dividenden van de N.V. Nederlandse Gasunie aan de Staat af. Aangezien de dividenduitkering van de N.V. Nederlandse Gasunie is gefixeerd op NLG 80 mln per jaar, resulteert een uitkering door EBN B.V. van NLG 12 mln.

Dividend Gasunie; NLG 8 mln

Dit onderdeel omvat de inkomsten die worden verkregen uit hoofde van het aandelenbezit (10%) van de Staat in de N.V. Nederlandse Gasunie. De gefixeerde dividenduitkering van NLG 80 mln per jaar resulteert in een uitkering aan de Staat van NLG 8 mln per jaar.

Bijdrage aan het Fes; NLG 2 864 mln

Het Fonds economische structuurversterking (Fes) krijgt 41,5% van de totale gasbaten exclusief vennootschapsbelasting. Dit deel van de gasbaten is bij artikel 09.01 zichtbaar gemaakt op het onderdeel 060, Bijdrage aan het Fes.

Kengetallen aardgasraming

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Prijsgegevens						
Dollarkoers	2,30	2,20	2,05	2,05	2,05	2,05
Olieprijs in dollar per vat	26,5	24,0	17,5	17,5	17,5	17,5
Hoeveelheidsgegevens (mln m³)						
Afzet binnenland	37,9	40,2	39,6	40,2	41,5	42,5
Afzet export	40,4	40,2	41,2	42,6	43,6	43,9
	78,3	80,4	80,9	82,7	85,1	86,3
Ontvangsten aardgasbaten (mld hfl) Niet belastingmiddelen						
– EZ-begroting	3,568	4,036	3,685	3,100	2,866	3,042
– FES	2,532	2,864	2,615	2,200	2,034	2,158
Vennootschapsbelasting	2,800	3,600	3,600	2,700	2,600	2,600
	8,900	10,500	9,900	8,000	7,500	7,800

*b) De cijfers en de verdeling in artikelonderdelen***Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)**

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		2 836 000	2 574 000	2 047 000	1 930 000	1 989 000	
1e suppl. wet 2000		644 000	760 000	351 000	176 000	175 000	
Mutatie 2000		292 000	702 000	1 287 000	994 000	702 000	
Ontwerp-begr. 2001	2 773 661	3 772 000	4 036 000	3 685 000	3 100 000	2 866 000	3 042 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 258 632	1 711 886	1 831 457	1 672 180	1 406 719	1 300 534	1 380 399

De verdeling naar onderdelen van de ontvangsten (in NLG1000) en de economische en functionele codering

	1999	2000	2001	Econ.	Funct.
010 Aardgasbaten MOR Groning.	1 772 949	2 650 000	2 800 000	29	09.1
020 Aardgasbaten via EBN BV	1 721 422	2 400 000	2 750 000	29	09.1
030 Opbrengsten mijnwetgeving		1 234 000	1 330 000	29	09.1
031 Winsttaandeel	727 940			29	09.1
032 Cijns	201 142			29	09.1
033 Oppervlakte rechten	45 609			29	09.1
034 Verkenningsvergunningen	21			29	09.1
040 Dividend Gasunie via EBN	12 000	12 000	12 000	27	09.1
050 Dividend Gasunie	8 000	8 000	8 000	27	09.1
060 Bijdrage aan het FES	- 1 715 422	- 2 532 000	- 2 864 000	29	09.1
Totaal art 0901	2 773 661	3 772 000	4 036 000		

c) De toelichting bij de cijfers

Specificatie mutatie

(Verplichtingen x NLG1000)	2000	2001	2002	2003	2004
1. Aardgasbaten MOR Groningen	150 000	500 000	900 000	600 000	500 000
2. Aardgasbaten via EBN	200 000	650 000	900 000	700 000	500 000
3. Opbrengst Mijnwetgeving	150 000	50 000	400 000	400 000	200 000
4. Bijdrage aan Fes	- 208 000	- 498 000	- 913 000	- 706 000	- 498 000
Totaal	292 000	702 000	1 287 000	994 000	702 000

ad 1 t/m 4: De wijzigingen van de reguliere aardgasbatenraming vloeit voort uit aanpassingen in de koers van de dollar, de olieprijs en de afzet (zie tabel met kengetallen). Van deze aardgasbaten wordt 41,5% uitgekeerd aan het Fonds economische structuurversterking. In deze bedragen zijn de wijzigingen in kader van de verandering van de Mijnbouw-wetgeving meegenomen (zie Kamerstukken II 1999/2000, 26 219, nr. 11).

09.02 Uitkering van Energiebeheer Nederland B.V.

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de dividenden geraamd die Energie Beheer Nederland B.V. (EBN) uitkeert aan de Staat ten behoeve van de N.V. DSM, certificaathouder van de aandelen EBN. De hierop volgende uitkering aan N.V. DSM is verantwoord onder uitgavenartikel 09.22 Uitkering aan houder certificaten Energiebeheer Nederland B.V.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		142 000	140 000	137 000	137 000	138 000	
Mutatie 2000		3 000	8 000	8 000	5 000	3 000	
Ontwerp-begr. 2001	131 472	145 000	148 000	145 000	142 000	141 000	141 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	59 659	65 798	67 159	65 798	64 437	63 983	63 983

Economische code: 27 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Vanwege de koppeling van de gas- en olieprijsen neemt bij een stijging van de olieprijsen de winst van EBN B.V. toe. Als gevolg hiervan wordt de raming van het uit te keren dividend verhoogd.

09.03 Ontvangsten voorraadheffing in verband met financiering Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de ontvangsten geraamd uit de voorraadheffing die dient ter dekking van de exploitatiekosten van de Stichting Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten (uitgavenartikel 09.21). Deze heffing berust op de Wet voorraadvorming aardolieproducten (Stb. 1986, 675).

Ramingskengetallen ontvangsten COVA

	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Heffingsplichtig volume	126	131	134	134	134	134
Tarief	1,10/1,35	1,10	1,10	1,10	1,10	1,10
Raming (x NLG 1 mln)	141,2	144,3	147,5	147,5	147,5	147,5

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		141 230	170 100	170 100	170 100	170 100	
Mutatie 2000			- 25 800	- 22 600	- 22 600	- 22 600	
Ontwerp-begr. 2001	136 745	141 230	144 300	147 500	147 500	147 500	147 500
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	62 052	64 087	65 480	66 933	66 933	66 933	66 933

Economische code: 36 Functionele code: 09.1

c) De toelichting bij de cijfers

Doordat in de raming voor de jaren 2001 en later het tarief daalt van 1,35 cent per 1000 liter naar 1,10 cent per 1000 liter, daalt de ontvangsten-raming. De uitgaven van deze doorsluispost zijn verantwoord op artikel 09.21.

09.04 Dividend Ultra-Centrifuge Nederland N.V.

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel wordt het dividend geraamd dat wordt ontvangen uit het aandelenbezit van 98,8% van de Staat in Ultra-Centrifuge Nederland N.V. (UCN). De Staat bezit 185 518 stuks aandelen met een nominale waarde van NLG 870 per aandeel.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		45 000	45 000	25 000	25 000	25 000	
1e suppl. wet 2000		- 8 800					
Ontwerp-begr. 2001	36 230	36 200	45 000	25 000	25 000	25 000	25 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	16 440	16 427	20 420	11 345	11 345	11 345	11 345

Economische code: 27 Functionele code: 09.1

09.05 Ontvangsten zoutwinning

a) De grondslag van het artikel

Betreft de afdrachten van AKZO aan de Staat op grond van de overeenkomst van 13 juli 1918 (laatstelijk gewijzigd per machtiging bij wet van 7 juli 1988, Stb. 372), behorende bij de mijnbouwconcessies voor de winning van zout.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	
Ontwerp-begr. 2001	3 389	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000	3 000
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	1 538	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361	1 361

Economische code: 29 Functionele code: 11.2

09.06 Diverse ontvangsten Energie

a) De grondslag van het artikel

Op dit artikel worden de overige ontvangsten in het kader van het energiebeleid geraamd.

b) De cijfers

Opbouw ontvangsten vanaf de vorige ontwerp-begroting (in NLG1000)

	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ontwerp-begr. 2000		1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	
Ontwerp-begr. 2001	1 361	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250	1 250
Ontwerp-begr. 2001 in EUR1000	618	567	567	567	567	567	567

Economische code: 16 Functionele code: 09.0

D. TOELICHTING BIJ DE AGENTSCHAPSBEGROTINGEN

1. Betreft een toelichting bij de begroting van baten en lasten van het agentschap Senter

Missie

Senter is een agentschap van het Ministerie van Economische Zaken dat overheidsbeleid uitvoert op het terrein van technologie, energie, milieu, export en internationale samenwerking. Doelstelling bij deze missie is het duurzaam versterken van de positie van bedrijfsleven en kennisinstellingen in ons land.

Strategie en doelstellingen op hoofdlijnen

Om de positie van het bedrijfsleven en de kennisinstellingen in ons land duurzaam te versterken, heeft Senter de volgende vier strategische (middellangetermijn)doelstellingen geformuleerd vanuit het perspectief van de bedrijven en kennisinstellingen, de opdrachtgevers, de eigenaar (Economische Zaken) en de interne organisatie:

1. Het verbeteren van de dienstverlening aan de doelgroep;
2. Het kunnen inspelen op de wensen en doelstellingen van de opdrachtgevers;
3. Het kunnen inspelen op de wensen en doelstellingen van de eigenaar;
4. Het verbeteren van de interne kwaliteit van de primaire processen.

Aan deze doelstellingen heeft Senter een aantal Kritieke Succes Factoren (KSF'en) gekoppeld, zoals klanttevredenheid, voorspelbaarheid, lage uitvoeringskosten, kwaliteit van de uitvoering en deskundig personeel. De KSF'en (en dus de doelstellingen) worden getoetst aan de hand van meetbare prestatie-indicatoren. Voorbeelden hiervan zijn de doorlooptijden van declaraties, de slaagkans van aanvragen, de tariefontwikkeling, het gemeten foutenpercentage en de opleidingskosten als percentage van de loonkosten.

Producten en diensten

Senter verzorgt voor diverse ministeries en de EU de uitvoering van stimuleringsregelingen en -programma's, zoals subsidie-, krediet- en fiscale regelingen. De uitvoering van een regeling/programma kan bestaan uit juridische vormgeving, communicatie, inhoudelijke beoordeling van subsidie- en kredietaanvragen, administratie, financiën en controle. Als ondernemer kan men bij Senter terecht met verzoeken om een bedrijf of kennisinstelling in binnen- of buitenland te zoeken om mee samen te werken bij de realisatie van innovatieve projecten.

Daarnaast kan Senter haar opdrachtgevers adviseren over de wijze waarop zij hun beleidsdoelen kunnen vertalen in regelingen/programma's. Senter maakt hen wegwijs, adviseert en geeft hen inzicht in de mogelijkheden van financiële ondersteuning bij de realisatie van innovatieve projecten.

Doelgroepen van het overheidsbeleid dat Senter uitvoert, zijn Nederlandse bedrijven en kennisinstellingen.

RECENTE ONTWIKKELINGEN

Vergroting participatie MKB

De overheid acht het van groot belang dat het MKB meer gebruik maakt van haar stimuleringsprogramma's en -regelingen. Senter streeft naar een grotere bekendheid bij het MKB. Met voor het MKB belangrijke interme-

diaire organisaties zijn daartoe structurele samenwerkingsverbanden opgezet en worden gezamenlijke voorlichtingsactiviteiten uitgevoerd. Hiertoe behoren MKB Nederland, accountants, Kamers van Koophandel en brancheorganisaties, zoals FME-CWM. Via andere communicatiemiddelen, zoals digitalisering en voorlichting, streeft Senter naar een verhoging van de participatie van het MKB.

Naamsbekendheid via digitale snelweg

Senter blijft initiatieven ontplooiën om haar naamsbekendheid en de tevredenheid bij zowel opdrachtgevers als gebruikers van de regelingen te vergroten. Een belangrijk instrument in dit kader vormt de introductie van het elektronisch indienen van aanvragen, waarmee in 2000 een aanvang wordt gemaakt bij de WBSO. In 2001 en 2002 zal dit verder worden uitgebreid voor de andere regelingen die Senter uitvoert. Daarnaast werkt Senter continu aan de verbetering van de functionaliteit van haar website Senterwijzer.

Elektronisering en gevolgen

Senter streeft naar een zo integraal mogelijke elektronische afhandeling van een aanvraag. Naast het elektronisch indienen, betekent dit dat de aanvraag elektronisch wordt beoordeeld en uiteindelijk elektronisch wordt beschikt (goedkeuring of afkeuring).

Naast investeringen in ICT-technologie, leidt dit tot een verandering in de werkprocessen van de Senter-medewerkers.

Verbreding informatieverlening

Om de dienstverlening te vergroten, streeft Senter naar een verdere integratie van de informatieverlening op het gebied van subsidies, kredieten en samenwerkingsprogramma's op nationaal- en internationaal gebied. Ook indien deze door andere organisaties worden uitgevoerd. Zo zal intensief samengewerkt gaan worden met FMO (Financieringsmaatschappij voor Ontwikkelingslanden). Intern heeft Senter deze informatieverlening geconcentreerd in een Kenniscentrum.

Strategische samenwerking

Strategische samenwerking is van nut om opdrachtgevers beter van dienst te kunnen zijn en markten te bereiken die alleen niet bereikt zouden kunnen worden. Senter zet de instrumentgerichte samenwerking met andere organisaties ook in de toekomst voort en intensificeert deze zo nodig. Senter werkt reeds samen met andere (uitvoerings)organisaties als NOVEM, de Belastingdienst, Syntens, EVD, NWO, Nuffic en KEMA. Het aangaan van nieuwe samenwerkingsverbanden hangt sterk af van de wensen van de opdrachtgevers, de toegevoegde waarde die de samenwerkingspartners ten opzichte van elkaar hebben, en overwegingen van (politieke) opportuniteit.

Effectmeting

In de maatschappelijke en politieke discussie wordt steeds meer waarde gehecht aan een goede meting van de effecten van (stimulerings-) regelingen in relatie tot van tevoren vastgelegde doelstellingen. Deze informatie, die gericht is op «outcome», geeft inzicht in het bereiken van de beoogde (maatschappelijke) doelstellingen.

Rijksbreed wordt aan deze wensen invulling gegeven door het project «van beleidsbegroting tot beleidsverantwoording» (VBTB). Ook Senter is via deelname aan de EZ-projectgroep hierbij betrokken.

Daarnaast is het projectteam Beleidsinteractie binnen Senter bezig met de informatie-uitwisseling tussen Senter en haar opdrachtgevers. Beleids-

interactie is primair gericht op het beantwoorden van vragen van beleidsmakers over de opzet, uitvoering en doelmatigheid van hun regelingen en programma's. Ook monitoring en effectmeting van regelingen is één van haar kerntaken.

Huisvesting

In 1999 is het besluit genomen om te verhuizen naar een nieuw kantoorgebouw voor de Haagse vestiging waar gewerkt gaat worden met een modern, flexibel en gedifferentieerd kantoorconcept.

De komende jaren staan in het teken van de voorbereiding van deze verhuizing, die naar verwachting gaat plaatsvinden in 2002.

Als gevolg van de forse groei in de afgelopen jaren loopt de huisvesting van de Zwolse vestiging tegen capaciteitsproblemen aan. Inmiddels is een plan opgezet om deze op te lossen.

DOELMATIGHEID

De doelmatigheid van Senter blijkt primair uit de ontwikkeling van de tarieven en de ontwikkeling van de uitvoeringskosten in relatie tot de volumina per opdracht. Dat laatste is voor de opdrachtgevers van Senter een belangrijk criterium om opdrachten al dan niet aan Senter te gunnen. Senter heeft als doelstelling geformuleerd een trendmatige verlaging van de reële uitvoeringskosten (gecorrigeerd voor inflatie).

In tabel 1 is de ontwikkeling van de tarieven in de periode 1995–2000 zichtbaar. Hierbij is de nominale stijging van het tarief gecorrigeerd voor effecten die niet als verbetering van de efficiency gezien kunnen worden (wijzingen van de tariefcalculatie en de invoering van de 36-urige werkweek in 1997):

Tabel 1 Ontwikkeling tarieven

Jaar	Tarief	Inflatie*	Reëel
1995	- 1.6%	2.0%	- 3.6%
1996	0.0%	2.0%	- 2.0%
1997	1.2%	2.2%	- 1.0%
1998	0.0%	2.0%	- 2.0%
1999	- 2.3%	2.2%	- 4.5%
2000	- 0.8%	2.3%	- 3.1%

* cijfers CBS consumentenprijsindex alle huishoudens en verwachte inflatie 2000 volgens CPB.

Tot en met 2000 is elk jaar sprake van een reële tariefdaling. Hiermee heeft Senter ruimschoots voldaan aan de doelstelling om de afgelopen jaren de reële uitvoeringskosten trendmatig te verlagen.

Het CPB verwacht voor 2001 een stijging van de lonen en de inflatie die hoger is dan de afgelopen jaren. In 2001 versnelt de inflatie eenmalig tot 3,25% omdat de indirecte belastingen (BTW) dan worden verhoogd in het kader van de belastingherziening. Omdat Senter relatief veel personeel inhuurt heeft de verhoging van de BTW tevens effect op de hoogte van de loonkosten. Naast deze externe effecten heeft Senter te maken met de invloed van de vaste periodieke verhogingen als gevolg van het relatief jonge personeelsbestand (nog niet in einde van de schaal). Daarnaast zullen naar verwachting de huisvestingskosten de komende jaren stijgen als gevolg van de verhuizing naar een nieuw pand voor de Haagse vestiging.

Ondanks deze kostprijsverhogende effecten streeft Senter naar een

gematigde tariefontwikkeling voor de komende jaren. Door middel van besparingen op de loon- en materiële kosten wil Senter dit doel bereiken.

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Senter hanteert als algemeen uitgangspunt dat de baten in enig jaar minimaal de lasten in dat jaar moeten dekken. Uitgaande van het voor het jaar 2001 geraamde omzetvolume (zie tabel 2) is het totaal aan baten voor het jaar 2001 geprognosticeerd op NLG 84,7 mln. Zekerheid over de in de toekomst te behalen baten is er overigens niet. Kenmerkend voor Senter is de flexibele en bedrijfsmatige aanpak waarmee bij een wisselend opdrachtvolume de baten en lasten redelijk in evenwicht kunnen worden gehouden.

Tabel 2 Meerjarenbegroting (x NLG1000)

	1999	2000	2000	2001	2001	2002	2003	2004	2005	Codering	
	realisatie	ontwerp- begroting	geactuali- seerd		EURO					econ.	funct.
Baten											
omzet moederdepartement	65 669	65 337	65 100	67 500	30 630	71 600	75 600	79 800	84 600	43	11.0
omzet overige departemen- ten	11 716	11 487	14 600	15 300	6 943	16 400	17 400	18 600	19 900	43	11.0
omzet overige opdrachtge- vers	2 451	1 031	1 800	1 400	635	1 400	1 500	1 600	1 800	43	11.0
Rentebaten	677	300	350	450	204	400	350	300	300	26	13.1
overige baten	473										
Totaal baten	80 986	78 155	81 850	84 650	38 412	89 800	94 850	100 300	106 600		
Lasten											
Apparaatskosten											
personeel	58 650	58 694	62 700	67 900	30 812	71 900	76 900	82 200	88 000	11	01.1
materieel	12 205	13 089	13 600	14 600	6 625	17 600	16 400	16 900	17 400	12	01.1
Rentelasten		100								21	13.1
Afschrijvingskosten materieel	2 969	2 273	2 300	2 400	1 089	1 800	1 200	700	700	15	13.5
dotaties aan voorzieningen	2 708	1 591	1 000	1 000	454	1 000	1 000	1 000	1 000	03	01.1
Onttrekking aan voorzienin- gen	- 2 177		- 700	- 1 600	726-	- 2 900	- 900	- 900	- 800		
Buitengewone lasten			250								
Totaal lasten	74 355	75 747	79 150	84 300	38 254	89 400	94 600	99 900	106 300		
Saldo van baten en lasten	6 631	2 408	2 700	350	159	400	250	400	300		

Omzet

De omzet wordt enerzijds beïnvloed door de tariefontwikkeling en anderzijds door de verwachte volume groei bij de opdrachtgevers. De nagestreefde gematigde tariefontwikkeling is hiervoor reeds toegelicht.

Voor wat betreft de verwachte volume groei voor het jaar 2001 en volgende jaren is sprake van een aantal onzekerheden. De effecten van de stroomlijning van het subsidie-instrumentarium van EZ en andere departementen zullen vanaf 2001 duidelijk zichtbaar worden. Daarnaast wordt nagedacht over de stroomlijning van de organisaties, die bij de uitvoering van de subsidie-instrumenten zijn betrokken. Gezien deze ontwikkelingen zal Senter de komende jaren naar verwachting een minder sterke omzetgroei doormaken als in de afgelopen jaren.

Senter hanteert een jaarlijkse gemiddelde groei-doelstelling van 3 à 5% (in volume, na correctie tariefontwikkeling). Omdat bij EZ de mogelijkheden tot uitbesteding naar uitvoeringsorganisaties in omvang zullen afnemen, wordt bij EZ voor de komende jaren een stijging van de omzet verwacht van gemiddeld ten hoogste 3%.

Bij de overige departementen en de overige opdrachtgevers (EU) wordt een gemiddelde stijging verwacht van 4%.

Als gevolg van het rapport van de commissie Cohen worden, c.q. zijn de opdrachten voor derden beëindigd. Om te kunnen voldoen aan de groei-doelstelling dient dit omzetverlies te worden gecompenseerd via andere opdrachtgevers.

Onder de overige opdrachtgevers zijn de opdrachten opgenomen die Senter uitvoert voor de Europese Unie. Senter ziet beperkte groei-kansen bij deze opdrachtgever omdat de Europese Unie meer behoefte lijkt te krijgen aan het verbeteren van de contacten met het bedrijfsleven en kennisinstellingen in de lidstaten. De EU zal daartoe mede een beroep doen op lokale agenten. Senter wil zich hiertoe nadrukkelijk in de markt zetten met als doel haar service aan het bedrijfsleven en de kennisinstellingen te verbreden.

Omdat de Europese Unie haar opdrachten veelal tot slechts 50% financiert, dient wel bij andere nationale opdrachtgevers de resterende financiering te worden gezocht.

De rentebaten laten vanaf 2001 een dalende ontwikkeling zien. Dit is het gevolg van een daling van het saldo aan liquide middelen bij de Rijks-hoofdboekhouding met de volgende oorzaken:

- Als gevolg van de regeling «Vermogensvoorschriften Agentschappen 2000» worden de reserves van Senter gemaximeerd op 5% van de gemiddelde omzet van de afgelopen drie jaar. Op grond van de jaarrekening 1999 dient hierdoor een bedrag van NLG 1,9 mln te worden afgedragen.
- In 2000 zal de resultaatuitkering aan EZ inzake 1998 en 1999 van in totaal NLG 4,7 mln plaatsvinden;
In verband met de voorgenomen verhuizing naar een ander kantoor-gebouw voor de Haagse vestigingen zullen in 2002 forse investeringen plaatsvinden, die gefinancierd worden vanuit de hiervoor gevormde egalisatierekening.

Lasten

Als gevolg van fluctuaties in de opdrachtenportefeuille wordt van Senter een flexibele personeelsinzet verwacht. Ten behoeve van deze flexibiliteit wordt een deel van het personeelsbestand extern ingehuurd. De verhouding tussen ambtelijk en niet-ambtelijk personeel is de resultante van de voortdurende afweging tussen een steeds wisselend werkaanbod enerzijds en de meerkosten van externe inhuur anderzijds.

In de hiervoor gepresenteerde meerjarenraming is een efficiency-doelstelling verwerkt op zowel de personeelskosten als de materiële kosten, die tot uitdrukking komt in gematigde tarieven.

De hoogte van de personeelskosten wordt bepaald door prijs- en volumeontwikkelingen. De prijsontwikkelingen zijn het gevolg van de CAO-verhoging, de reguliere beloningsronde en het eenmalige effect in 2001 van de verhoging van de BTW voor inhuur. In totaal is sprake van een verwachte prijsstijging van 5,65%.

De volumeontwikkeling komt tot uitdrukking in een toename van het

personeelsbestand als gevolg van een groei van de omzet. Bij zowel de prijs- als volumeontwikkelingen is sprake van een korting voor efficiency. Deze efficiencydoelstelling moet gerealiseerd worden via een productiviteitsstijging en een reductie van de (duurdere) inhuurkrachten tot de gewenste verhouding tussen ambtelijk en niet-ambtelijk personeel. Voor 2001 wordt een efficiency nagestreefd van 2%.

Daarnaast komt de efficiencydoelstelling tot uiting in de taakstelling dat de hoeveelheid indirecte medewerkers (staf) maximaal met 25% van de volumegroei van de zogenaamde directe medewerkers mag toenemen.

Bij de materiële kosten is de efficiencydoelstelling gesteld op 2% in 2001. Vanaf 2002 is de efficiencydoelstelling gelijk aan de inflatie (verwacht 2% vanaf 2002). Naast kostenbesparingen dient deze efficiency bereikt te worden door het benutten van schaalvoordelen. De geplande verhuizing in 2002 zal voor Senter leiden tot een relatief flinke toename van de huisvestingskosten. Hoewel het gebruik aan m² afneemt, zal de prijs per m² stijgen.

De afschrijvingskosten laten een dalende tendens zien. De afschrijvingskosten van de geplande investeringen ten behoeve van de nieuwe huisvesting maken geen onderdeel uit van deze afschrijvingskosten, omdat de financiering daarvan plaatsvindt vanuit de hiervoor gevormde egalisatierekening.

Naast de egalisatierekening is sprake van een reeds gevormde voorziening herhuisvesting. Hieruit worden de uitgaven voor de nieuwe huisvesting gefinancierd die niet als investeringen zijn aan te merken. In de begroting zijn in 2001 en 2002 deze geplande uitgaven opgenomen onder de materiële kosten, terwijl de onttrekking uit de voorziening herhuisvesting is opgenomen onder de post «onttrekking voorzieningen».

De dotatie aan voorzieningen is enerzijds bedoeld ter financiering van wachtgelduitgaven en kosten van vervanging van langdurig zieke medewerkers en anderzijds voor voorziening onderhanden werk, automatisering en overige voorzieningen. De dotaties en de daarmee corresponderende onttrekkingen hebben een beperkte invloed op het resultaat.

Saldo van baten en lasten

Senter streeft naar een gematigd positief exploitatiesaldo. Het resultaat van baten en lasten in de meerjarenbegroting laat zien dat Senter te maken heeft met smalle marges. De komende jaren zal het resultaat onder druk blijven staan als gevolg van de na te streven gematigde tariefontwikkeling in combinatie met door inflatie en verwachte CAO ontwikkelingen stijgende kosten.

KASSTROOMOVERZICHT

Tabel 3 Kasstroomoverzicht (x NLG 1 000)

	1999	2000	2000	2001	2001	2002	2003	2004	2005	Codering	
	realisatie	ontwerp- begroting	geactuali- seerd		EURO					econ. funct.	
Baten											
Rekening Courant RHB 1 januari	31 757	30 579	29 840	19 880	9 021	21 430	10 180	13 430	11 830		
Totaal operationele kasstroom	- 608	1 925	- 1 780	4 950	2 246	- 10 550	4 150	- 900	1 900		
totaal investeringen	- 1 309	- 1 640	- 3 500	- 700	- 318	- 500	- 700	- 700	- 700	52	01.1
totaal boekwaarde des- investeringen	-	-	-	-	-	-	-	-	-		
Totaal investerings- kasstroom	- 1 309	- 1 640	- 3 500	- 700	- 318	- 500	- 700	- 700	- 700		
eenmalige uitkering aan moederdepartement	-	- 2 342	- 4 680	- 2 700	- 1 225	- 200	- 200	0	- 100	63	01.1
eenmalige storting door het moederdepartement	-	0	-	-	-	-	-	-	-		
aflossing op leningen	-	- 1 370	0	0	-	0	0	0	0	82	01.1
beroep op leenfaciliteit	-	3 982	0	-	0	-	-	-	-	87	01.1
Totaal financierings- kasstroom	0	270	- 4 680	- 2 700	- 1 225	- 200	- 200	0	- 100		
Rekening Courant RHB 31 december	29 840	31 134	19 880	21 430	9 725	10 180	13 430	11 830	12 930		

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht geeft een analyse van de in het verslagjaar gerealiseerde liquiditeitsontwikkeling. Het kasstroomoverzicht is opgesteld volgens de indirecte methode. Dit houdt in dat voor de weergave van kasstromen het resultaat uit gewone bedrijfsuitoefening wordt gecorrigeerd voor posten die in het boekjaar niet tot ontvangsten en/of uitgaven hebben geleid.

De liquiditeitsontwikkeling in het jaar 2000 is geactualiseerd naar aanleiding van de eerste suppletore begroting 2000. Hierin is aangegeven dat geen «conversie lening» nodig is en dat voorsnog geen gebruik wordt gemaakt van de leenfaciliteit voor nieuwe investeringen. In vergelijking tot de eerste suppletore begroting 2000 is de operationele kasstroom aangepast vanwege een verwachte verlaging van de kortlopende schulden. Daarnaast is de investeringskasstroom aangepast aan het verhoogde niveau van investeringen in 2000.

De eenmalige uitkering aan het moederdepartement in 2000 betreft de nog te betalen uitkering uit de resultaatsbestemming 1998 (NLG 2,5 mln) en 1999 (NLG 2,2 mln).

De eenmalige uitkeringen aan het moederdepartement vanaf 2001 betreffen de teruggaven van het resultaat als gevolg van de maximering van de exploitatiereserve op 5% van de gemiddelde omzet over drie jaar. Vanaf 2002 zijn deze teruggaven beperkt van omvang gezien het verwachte lagere saldo van baten en lasten in die jaren.

De operationele kasstroom in 2002 daalt fors als gevolg van de geplande investeringen in verband met de voorgenomen verhuizing naar een ander kantoorgebouw van de Haagse vestiging. Deze investeringen worden gefinancierd vanuit de hiervoor in 1999 gevormde egalisatierekening.

Voor een gedeelte van het saldo op de rekening-courant zal vanaf medio 2000 een deposito worden afgesloten, waardoor een hogere rentebate kan worden gerealiseerd.

MATERIËLE VASTE ACTIVA

De specificatie van de verwachte afschrijvingen en investeringen en daarmee van het verloop van de boekwaarde van de materiële vaste activa in het jaar 2001 is als volgt:

Tabel 4 Materiële vaste activa (x NLG 1 000)

	Boekwaarde 1 januari 2001	(des)inves- teringen	Afschrij- vingen	Boekwaarde 31 decem- ber 2001
Automatisering	3 121	500	- 1 704	1 917
Meubilair	885	100	- 365	620
Overige	795	100	- 378	517
Totaal	4 801	700	- 2 447	3 054

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, dan wel op lagere economische bedrijfswaarde onder aftrek van lineaire afschrijvingen. De afschrijvingstermijn is gelijk aan de geschatte economische levensduur van de betreffende activa. Voor automatiseringsgoederen (hardware) is deze drie jaar en voor de overige materiële vaste activa is deze vijf jaar.

In het jaar van investeren wordt met ingang van de maand van ingebruikname afgeschreven.

In bovenstaande tabel zijn niet de investeringen opgenomen die het gevolg zijn van de geplande verhuizing naar een nieuw pand voor de Haagse vestiging. Daarnaast zijn de investeringen in 2000 relatief hoog vanwege de benodigde ICT voorzieningen voor het project elektronisch aanvragen, beoordelen en beschikken. Rekening houdend met deze twee factoren wordt vanaf 2001 een gematigde ontwikkeling van de investeringen voorzien. Het lagere investeringsniveau leidt daardoor tot lagere afschrijvingslasten.

KENGETALLEN

Tabel 5 Gemiddelde personeelsbezetting in fte's (ambtelijk en inhuur)

	Raming 2001		Geactualiseerde begroting 2000		Ontwerp-begroting 2000		Realisatie 1999	
	fte's	%	fte's	%	fte's	%	fte's	%
Ambtelijk	308	62%	276	59%	280	63%	253	55%
Inhuur via BDG/TAD	191	38%	193	41%	162	37%	205	45%
Totaal Ambtenaar en Inhuur	499	100%	469	100%	442	100%	458	100%
Overig	58		60		54		65	
Totaal	556		529		496		523	

Senter streeft naar een flexibele bedrijfsvoering om eventuele schommelingen in de omvang van de opdrachtenportefeuille goed te kunnen opvangen. Gezien dit streven leent Senter een deel van het personeelsbestand extern in. In dit kader krijgen nieuwe medewerkers bij Senter een aanstelling als inleenkracht. Gezien de groei in de afgelopen jaren is de nagestreefde verhouding tussen ambtenaren en inhuur (A/I) niet gerealiseerd. Uit het oogpunt van kostenbesparing wordt voor de komende jaren een verhouding nagestreefd van 65/35. Rekening houdend met de huidige A/I verhouding levert dit voor 2001 een streefwaarde van 62/38 op.

Tabel 6 Omzet per fte (x NLG 1 000)

	Raming 2001		Geactualiseerde begroting 2000		Ontwerp-begroting		Realisatie 1999	
	omzet	omzet	omzet	omzet	omzet	omzet	omzet	omzet
	per fte		per fte		per fte		per fte	
Totaal	84 200	151	81 500	154	77 855	157	79 836	153

Het kengetal omzet per fte wordt in de zakelijke dienstverlening veel gebruikt en maakt daardoor vergelijking met andere uitvoeringsorganisaties mogelijk. De omzet per fte wordt beïnvloed door de ontwikkeling in de tarieven, de verwachte volumegroei in de omzet en de nagestreefde ontwikkeling in productiviteit en doelmatigheid. Omdat voor 2001 een gematigde tariefontwikkeling wordt nagestreefd blijft de groei van de omzet achter, terwijl het aantal fte's sterker groeit. De omzet per fte daalt daardoor.

Tabel 7 Loonkosten per fte (x NLG 1 000)

	Raming 2001		Geactualiseerde begroting 2000		Ontwerp-begroting 2000		Realisatie 1999	
	Loonkosten per fte	Loonkosten per fte	Loonkosten per fte	Loonkosten per fte	Loonkosten per fte	Loonkosten per fte	Loonkosten per fte	
Ambtelijk personeel	33 400	109	30 000	109	30 270	108	25 991	103
Ingeleend personeel	32 600	131	31 200	123	26 778	124	31 290	116
Totaal	66 000	119	61 200	116	57 048	115	57 281	110
Overige personeelskosten	1 900		1 500		1 646		1 369	
Totaal personeelskosten	67 900	122	62 700	119	58 694	118	58 650	112
Opleidingskosten als Percentage loonkosten	2.0%		2.0%		2.0%		1.8%	

Als gevolg van autonome kostenontwikkelingen (CAO e.d.) stijgen de loonkosten in 2001 met gemiddeld 5,65%. Door middel van efficiëntie-maatregelen (zie paragraaf lasten) wil Senter deze groei beperken. Ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2000 levert dit in 2001 een verwachte stijging van de loonkosten per fte op van circa 3,0%.

Senter stelt hoge eisen aan de kwaliteit van haar medewerkers. Om hen aan de eisen van de organisatie te laten voldoen en om organisatie-doelstellingen te realiseren, is het scholen van medewerkers belangrijk.

Vandaar dat Senter zich als doel heeft gesteld om 2% van de loonkosten-som te besteden aan opleidingen.

Tabel 8 Materiële kosten* per fte (x NLG 1 000)

	Raming 2001		Geactualiseerde begroting 2000		Ontwerp-begroting 2000		Realisatie 1999	
	Materiële kosten	Materiële kosten per fte	Materiële kosten per fte	Materiële kosten	Materiële kosten per fte	Materiële kosten	Materiële kosten	Materiële kosten per fte
Totaal	17 000	31	15 900	30	15 362	31	15 174	29

* exclusief dotaties en onttrekkingen voorzieningen.

Waar het kengetal omzet per fte vooral de doelmatigheidsontwikkeling in personele zin weergeeft, geeft het kengetal materiële kosten per fte met name de doelmatigheidsontwikkeling in de materiële kosten weer. In deze tabel zijn onder de materiële kosten ook begrepen de afschrijvingskosten. Ondanks de in 2001 relatief hoge inflatie, laten de materiële kosten per fte in 2001 een geringe stijging zien ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2000. De verwachte inflatie zal gecompenseerd moeten worden door de effecten van de te treffen kostenbesparingen en de benutting van schaafeffecten.

Tabel 9 Toegevoegde waarde per fte (x NLG 1 000)

	Raming 2001		Geactualiseerde begroting 2000		Ontwerp-begroting 2000		Realisatie 1999	
	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte	Toegevoegde waarde	Toegevoegde waarde per fte
Totaal	67 200	121	65 600	124	62 493	126	64 662	124

De toegevoegde waarde wordt berekend door de omzet te verminderen met de materiële kosten en de afschrijvingskosten. Hierbij wordt geabstraheerd van de dotaties en onttrekkingen aan de voorzieningen. De toegevoegde waarde is het bedrag dat beschikbaar is voor de belanghebbenden van de organisatie, in casu het beschikbare bedrag voor de beloning van de geleverde prestaties. Hiermee wordt het belonen van medewerkers voor verrichte arbeid en van de eigenaar voor het verstrekte vermogen bedoeld. Het geeft inzicht in de waarde die het personeel door de uitvoering van de activiteiten toevoegt aan de organisatie. De toegevoegde waarde per fte geeft een eerste indicatie van de doelmatigheid van het agentschap (voor inflatiecorrectie en nog zonder het meewegen van de ontwikkeling in de personele kosten).

De verwachte geringe daling van de toegevoegde waarde per fte in 2001 ten opzichte van de andere jaren wordt veroorzaakt door de lagere groei van de omzet als gevolg van de gematigde tariefontwikkeling, terwijl de personele kosten in verhouding meer groeien.

Tabel 10 Doelmatigheid (x NLG 1 000)

	Raming 2001	Geact. begr. 2000	Realisatie 1999	Realisatie 1994
Omzet	84 200	81 500	79 836	42 400
Gemiddeld tarief	1 140	1 140	1 165	1 193
Voor tariefontwikkeling gecorrigeerde omzet (A)	88 115	85 289	81 755	42 400
Totale lasten	84 300	79 150	74 355	39 453
Dotatie voorziening	- 1 000	- 1 000	- 2 708	- 1 271
Lasten exclusief dotatie voorzieningen	83 300	78 150	71 647	38 182
Inflatie	3.25%	2.25%	2.20%	basisjaar
Voor inflatie gecorr. lasten excl. dotatie voorz. (B)	71 185	70 472	64 639	38 182
Doelmatigheidsontwikkelingen (C=A/B)	123.8%	121.0%	126.5%	111.0%

Per jaar wordt de omzet gecorrigeerd voor de tariefontwikkeling vanaf 1994. Het jaar 1994 is het eerste jaar van Senter als agentschap en geldt als basisjaar. Het gemiddeld ongewogen tarief (zonder rekening te houden met de bezetting) bedroeg toen NLG 1 193. Ook de kosten worden gecorrigeerd. Ten eerste wordt gecorrigeerd voor de per jaar sterk wisselende dotaties aan voorzieningen. Vervolgens wordt gecorrigeerd voor de inflatie, wederom met 1994 als basisjaar. Een stijging van het kengetal weerspiegelt een gunstige, een daling een ongunstige ontwikkeling van de doelmatigheid.

Uit de tabel blijkt dat de verwachte doelmatigheid in 2001 beneden die van de realisatie in 1999 ligt. Dit wordt met name verklaard door een lagere verwachte autonome groei van de omzet in 2001.

Dankzij een verwachte gematigde tariefontwikkeling in 2001 en de voorgenomen maatregelen bij de loon- en materiële kosten zal de doelmatigheid in 2001 wel stijgen ten opzichte van de geactualiseerde begroting 2000.

2. Betreft een toelichting bij de begroting van baten en lasten van het agentschap EVD

Strategie en doelstelling EVD

De EVD heeft als taak de buitenlandse handel en investeringen van het Nederlandse bedrijfsleven te versterken en te vergemakkelijken. Vanuit deze publieke taak wordt informatie aan bedrijven en intermediaire organisaties verstrekt en worden er voorlichtings-, promotionele en publicitaire activiteiten georganiseerd. De EVD beschikt hiertoe over een professionele informatiearchitectuur voor het verzamelen en verspreiden van informatie, werkt samen met het mondiale postennetwerk van Buitenlandse Zaken (BZ) en beschikt over een brede expertise. Vanuit zijn overheidspositie en publieke taak kan de EVD opereren als neutrale, onafhankelijke partij en kan als overheidsdienst in het buitenland vaak deuren openen voor Nederlandse bedrijven die anders gesloten zouden blijven. De EVD richt zich binnen de geldende beleidskaders direct op de behoeften van het Nederlandse bedrijfsleven. Om zo goed mogelijk te kunnen voldoen aan de wensen van de bedrijven worden de producten en diensten voortdurend vernieuwd. Voor die productvernieuwing zijn de ICT-ontwikkelingen cruciaal. De EVD heeft daarin de afgelopen jaren dan ook aanzienlijk geïnvesteerd en zal dat ook voor de toekomst blijven doen. De EVD streeft ernaar om per 1 januari 2001 agentschap te zijn. Ook dat biedt mogelijkheden om beter in te kunnen spelen op de wensen van het bedrijfsleven.

De EVD wil de komende jaren haar positie als centrale overheidsorganisatie voor de internationalisatie van het bedrijfsleven versterken. Teneinde dit te bereiken streeft de EVD naar:

- een grotere bekendheid bij de doelgroep (ca. 110 000 bedrijven)
- een groter bereik van de doelgroep
- een grotere klanttevredenheid
- een grotere betrokkenheid bij alle activiteiten van het Rijk die passen binnen de missie van de EVD
- versterking van de overheidsrol in de relatie met private organisaties die werkzaam zijn op het gebied van de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven

De vergroting van de bekendheid, het bereik en de klanttevredenheid zal primair bereikt worden door verbetering van de kwaliteit van de EVD-producten. In feite gaat het hierbij om het nog beter laten aansluiten van de producten van de EVD aan de wensen van de klant. Er zal geïnvesteerd worden in betere marketinginstrumenten om de behoefte van de klant scherper in beeld te krijgen.

Naast de vergroting van de kwaliteit van de producten zal er ook geïnvesteerd worden in de bekendheid van de EVD door betere communicatie met de doelgroep over de EVD-producten.

In onderstaand overzicht zijn de doelstellingen die de EVD zich op totaal-niveau heeft gesteld nader geconcretiseerd.

Doelstelling	Niveau 1999	Niveau 2000	Streef- cijfer 2001	Streef- cijfer 2003
Vergroting van de (spontane) bekendheid	11 %	12%	15 %	20 %
Vergroting van de (geholpen) bekendheid	40 %	45%	50 %	60 %
Groter bereik van de doelgroep (ca. 110 000 bedrijven)	11 %	12%	15 %	20 %
Vergroten aantal klantcontacten	0,9 mln	1 mln	1 mln	1,1 mln
Vergroting percentage effectieve klantcontacten (tevredenheid)	70 %	74 %	77 %	80 %
Vergroting aantal effectieve klantcontacten	630 000	740 000	770 000	880 000

Door de agentschapstatus wordt het voor de EVD eenvoudiger ook zijn diensten aan te bieden aan andere ministeries. De «markt» van de EVD wordt afgebakend door het beleidskader van «markt en overheid». De EVD verkent op dit moment de mogelijkheden voor het werken in opdracht van andere ministeries. Enerzijds worden de activiteiten van de overheid die binnen de strategie van de EVD passen in kaart gebracht zodat er een beeld ontstaat van de totale markt. Anderzijds worden potentiële opdrachtgevers gericht benaderd.

De agentschapstatus van de EVD bevestigt ook ten overstaan van de handelsbevorderende organisaties nadrukkelijk de overheidsrol van de EVD. Deze is bepalend voor de taakafbakening tussen publiek en privaat. Door deze positionering is de EVD in staat zijn rol binnen het netwerk van handelsbevorderende organisaties te versterken.

Beleidsprioriteiten voor 2001

In de EVD-beleidsprioriteiten voor 2001 staat de agentschapsvorming per 1 januari 2001 centraal. De EVD als agentschap zal de bedrijfsvoering nog verder verbeteren, maar met name ook de dienstverlening voor zijn klanten, het bedrijfsleven. Daartoe zal de EVD zich in 2001 inzetten voor het vergroten van het bereik en het verhogen van de kwaliteit van de dienstverlening. Hierbij streeft de EVD tevens naar het verbeteren van de samenwerking met andere organisaties en het creëren van synergie met andere beleidsprioriteiten, zoals het «Digitaliseringsprogramma» van het Ministerie van Economische Zaken (EZ). De beleidsprioriteiten zijn:

1. Het verder verbeteren van de effectiviteit en efficiency van de dienstverlening door de implementatie van nieuwe mogelijkheden op het terrein van Customer Relationship Management (CRM). Zo worden telefoon en informatiesystemen in verregaande mate geïntegreerd, waardoor de klantafhandeling beter wordt gestroomlijnd en kan worden gemonitord. Dit moet onder andere leiden tot een grotere klanttevredenheid. De opgebouwde klantgegevens zorgen er weer voor dat de EVD zijn klanten beter kan bereiken en het dienstenpakket beter op zijn klanten kan richten.
2. De snelheid en kwaliteit van de dienstverlening door zowel het postennetwerk van BZ als de EVD aanmerkelijk verhogen door gebruik te maken van de «Elektronische 4-hoek». Deze intranetverbinding maakt het mogelijk om in 2001 tot gezamenlijk gebruik en beheer van «handelsinformatie» te komen binnen de 4-hoek Directoraat-Generaal voor de Buitenlandse Economische Betrekkingen (DGBEB), Directoraat-

Generaal Regiobeleid (DGRB), postennetwerk van BZ en EVD. Ook kan dit systeem er voor zorgdragen dat de beleidsontwikkeling beter met de marktontwikkelingen spoort.

3. Gestreefd wordt naar samenwerking met de Kamers van Koophandel (KvK's) op het gebied van het Handelsinformatie Systeem (HIS). Daarmee zullen de EVD en het postennetwerk van BZ via een intranet-verbinding kunnen beschikken over de profielen van meer dan 40 000 exporteurs. Deze informatie zal in aanvulling op de eigen, via het CRM-systeem verkregen, informatie worden gebruikt om de bekendheid van de EVD en het gebruik van de EVD-diensten door de doelgroep te vergroten.
4. De groeiende mogelijkheden van het internet zullen door de EVD het komende jaar weer volop worden benut. Zo zal de informatie die via internet wordt aangeboden kwalitatief worden verbeterd en worden uitgebreid met meer direct bruikbare informatie uit overheids- en commerciële bronnen. Over dit laatste worden momenteel samenwerkingsafspraken met informatieaanbieders gemaakt. Ook zal door een structurele innovatie van de EVD-internetsite de informatie in maatwerkpakketjes aan de doelgroep kunnen worden aangeboden. Ook voor het bereiken van de buitenlandse doelgroep, onder andere in het kader van de Holland-promotie, zullen nieuwe internetmogelijkheden worden ingezet.
5. Op het gebied van de Economische Holland-promotie zal naast de internetsite prioriteit worden gegeven aan het verbeteren en het vergroten van de verspreiding van het magazine «Holland Economic Tribune».
6. In 2001 zal in overleg met BZ gestreefd worden naar een betere invulling van de praktische ondersteuning van het bedrijfsleven. Dit als vervolg op de conclusies naar aanleiding van de benchmark over de handelsbevordering door de posten zoals door de minister van BZ en de staatssecretaris van EZ gezonden is naar de Tweede Kamer. Aspecten hierbij zijn: verduidelijking van de geboden dienstverlening door de posten, het opzetten van economische steunpunten in prioriteitslanden en stages van diplomaten bij bedrijven.
7. Zowel de interne communicatie als de externe communicatie met de doelgroep, collega-organisaties en opdrachtgevers wordt in 2001 structureel verbeterd, zodat het agentschap EVD een grotere naamsbekendheid genereert en de EVD-producten beter bekend zijn bij de doelgroep. Dit om een groter bereik bij de doelgroep te bewerkstelligen.

Agentschapvorming

De EVD heeft in het voorjaar van 1999 aan het ministerie van Financiën kenbaar gemaakt te streven naar de agentschapstatus per 1 januari 2001. Het agentschaptraject is projectmatig aangepakt. In het project is het resultaatgerichte besturingsmodel voor de EVD uitgewerkt. In dit kader zijn managementafspraken met de secretaris-generaal (SG) van EZ gemaakt. De SG heeft in het besturingsmodel de rol van «eigenaar». Daarnaast zijn met de belangrijkste opdrachtgever binnen EZ, het DG BEB, raamafspraken gemaakt. Deze raamafspraken bieden een meerjarig kader voor het verstrekken van de opdracht van het DG BEB aan de EVD. De bedrijfsvoering van de EVD is ook onder de loep genomen waarbij

begonnen is met het benoemen van de producten van de EVD en het toerekenen van kosten aan deze producten. Het toerekenen van de kosten aan de producten gebeurt op basis van een opgesteld kostprijsmodel. Het kostprijsmodel gaat uit van het op een eenvoudige wijze toerekenen van kosten aan producten. De personele en de indirecte kosten worden aan de producten toegerekend op basis van een tijdschrijfsysteem. Tezamen met de directe materiële kosten worden deze bij de opdrachtgever in rekening gebracht.

De bedrijfsprocessen binnen de EVD zijn in kaart gebracht waarbij binnen de bedrijfsprocessen de kritische succesfactoren en bijbehorende prestatie-indicatoren zichtbaar zijn gemaakt. Door deze exercitie zijn de consequenties voor de EVD van de overgang van «sturen op input» naar «sturen op resultaat» zichtbaar gemaakt.

Begin 2000 voldeed de EVD in de ogen van de ministeries van Financiën en Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties (BZK) zodanig aan de instellingsvoorwaarden voor agentschappen dat de stap per 1 januari 2001 verantwoord gezet kan worden. Deze instellingsvoorwaarden zijn eind 1999 aangescherpt waardoor de afstemming met Financiën en BZK in die periode geïntensiveerd is. De EVD is daarmee het eerste agentschap in spé dat zich moet kwalificeren voor de strengere eisen. Het kabinet ging 10 maart 2000 akkoord met de instelling van het agentschap EVD per 1 januari 2001. In het kader van de zogenaamde voorhangprocedure is op 24 mei 2000 met de Tweede Kamer gesproken over de agentschapsaanvraag van de EVD. De conclusie van dit overleg was dat de Tweede Kamer in principe akkoord was met de agentschapsstatus van de EVD en dat in oktober 2000 een voortgangsrapportage over het financieel beheer als laatste toets aan de Kamer voorgelegd zal worden.

Van het resultaatgerichte besturingsmodel en de schaalvoordelen wordt doelmatigheidswinst verwacht. Deze doelmatigheidsontwikkeling is weergegeven in de toelichting per deelprogramma. De doelmatigheid komt tot uitdrukking in afnemende kosten per product en afnemende kosten per klantcontact op deelprogrammaniveau. Het werken met een kostprijs per product als doelmatigheidsindicator is niet in alle gevallen zinvol. Om die reden werkt de EVD ook met de indicator kostprijs per klantcontact. Bij een blad als Buitenlandse Markten is het aantal klantcontacten samengesteld uit het aantal abonnees maal het aantal keer dat het blad verschijnt in een jaar. De productie van het blad ligt hoger omdat een deel van de oplage vrij verspreid wordt uit wervingsoverwegingen. De kostprijs per product wordt lager naarmate de oplage wordt vergroot. De kostprijs per klantcontact wordt lager als het aantal abonnementen stijgt (in relatie ook tot de vrije verspreiding). De kostprijs per klantcontact is hier een zinnigere doelmatigheidsindicator. Het begrip klantcontact wordt ook gebruikt om de doelmatigheid van een internetsite mee aan te geven. De internetsite is te zien als één product. De kostprijs van dit product zal de komende jaren stijgen als gevolg van het creëren van grotere gebruiksmogelijkheden. Indien de kosten worden gedeeld door het aantal keren dat de site wordt geraadpleegd (klantcontacten) dan daalt de kostprijs per klantcontact bij een toename van het aantal klanten. Naast kostprijs per product wordt derhalve de kostprijs per klantcontact gebruikt als doelmatigheidsindicator. De producten van de EVD zijn ondergebracht in zogenaamde deelprogramma's. In de beschrijving per deelprogramma wordt de inhoud per deelprogramma nader toegelicht.

Producten en diensten EVD

Inzicht bieden in de prestaties van de EVD kan alleen aan de hand van de producten en diensten van de EVD. Deze producten en diensten zijn de afgelopen jaren in het kader van de werkplancyclus in beeld gebracht. De kosten worden in de regel in rekening gebracht bij de opdrachtgever (een ministerie). Een deel van de kosten wordt echter in rekening gebracht bij de klant (het bedrijfsleven). De aan de klant doorberekende kosten worden niet bepaald aan de hand van het kostprijsmodel maar aan de hand van het EVD-prijsbeleid.

De doelstelling van dat prijsbeleid is een prijssetting voor de doelgroep te realiseren dat recht doet aan de kerntaak van de EVD: bedrijven te stimuleren goed voorbereid buitenlandse markten te betreden. Daartoe geldt voor sommige producten een drempelverlagende prijs, die echter wel zo hoog is dat alleen echt geïnteresseerde bedrijven het product afnemen.

Naast de kosten die de kostprijs bepalen kent de EVD uitgaven die wel betrekking hebben op een product maar in feite doorsluisposten zijn. De uitgaven hebben veelal een subsidie karakter (maar zijn niet gebaseerd op een officiële subsidieregeling omdat het geldstromen binnen het Rijk betreft). Het gaat hierbij om de Promotie Projecten Posten (PPP) middelen en de bijdrage aan de Stichting tot Bevordering van de Uitvoer (SBU). Met dit budget worden de posten in het buitenland gestimuleerd handelsbevorderende activiteiten te verrichten.

De baten en lasten toegerekend naar de verschillende deelprogramma's geeft het volgende beeld.

Deelprogramma Informatie

Deelprogramma Informatie	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totale kosten (x NLG1000)	20 140	9 139	20 620	21 120	21 100	21 100
Ontvangsten van klanten	1 175	533	1 175	1 175	1 175	1 175
Kostprijs per product	54,2	24,6	54,4	54,1	54,1	54,1
Kostprijs per klantcontact	45,1	20,5	45,2	45,0	45,0	45,0

Toelichting

De doelstelling van het deelprogramma informatie is het leveren van betrouwbare, actuele en relevante informatie over buitenlandse markten ten behoeve van (segmenten van) de (potentieel) exporterende Nederlandse bedrijven. De distributie van de informatie geschiedt met diverse producten zoals het blad Buitenlandse Markten, de EVDisk cd-rom en de website WWW.evd.nl.

Deelprogramma Publiciteit buitenland

Deelprogramma Publiciteit Buitenland	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totale kosten (x NLG1000)	2 360	1 071	2 360	2 380	2 380	2 380
Kostprijs per product	4,5	2,0	4,4	4,3	4,3	4,3
Kostprijs per klantcontact	4,4	2,0	4,4	4,3	4,3	4,3

Toelichting

Binnen het deelprogramma publiciteit buitenland worden producten ingezet waarmee wereldwijd bekendheid wordt gegeven aan de Nederlandse economie, de belangrijkste sectoren, bedrijven en producten. Het gaat daarbij om producten zoals publicaties, persberichten, cd-rom en de website WWW.hollandtrade.com. Het doel van dit deelprogramma is Nederland en Nederlandse bedrijven beter te positioneren bij het zakendoen met het buitenland.

Deelprogramma Voorlichting en promotie

Deelprogramma Voorlichting en Promotie	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totale kosten (x NLG1000)	17 390	7 891	18 590	20 290	20 500	20 710
Ontvangsten van klanten (x NLG1000)	1 525	692	1 525	1 525	1 525	1 525
Kostprijs per product	130 145	59 057	117 779	98 391	98 391	98 391
Kostprijs per klantcontact	4 803	2 197	4 433	3 814	3 814	3 814

Toelichting

De doelstelling van dit deelprogramma is door middel van voorlichtings- en promotionele activiteiten het Nederlandse bedrijfsleven te informeren over de mogelijkheden zaken te doen op buitenlandse markten alsmede hen in contact te brengen met buitenlandse zakenpartners. De producten die onder dit deelprogramma vallen, betreffen voorlichtingsbijeenkomsten in Nederland, zakenmissies naar het buitenland, deelname aan buitenlandse beurzen, het organiseren van seminars en workshops in het buitenland.

Deelprogramma Starters op buitenlandse markten

Deelprogramma Starters op buitenlandse markten	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totale kosten (x NLG1000)	840	381	840	850	850	850
Kostprijs per product	988	448	984	984	984	984
Kostprijs per klantcontact	988	448	984	984	984	984

Toelichting

Het programma Starters Buitenland beoogt ondernemers uit het MKB, die niet of in beperkte mate beschikken over exportervaring, te ondersteunen bij het betreden van een nieuwe buitenlandse markt. De ondersteuning bestaat voor een belangrijk deel uit een subsidie in natura, te weten advies en begeleiding bij het opstellen en uitvoeren van een exportstrategie. Daarnaast wordt een financiële tegemoetkoming geboden in de kosten van een aantal activiteiten, zoals het laten uitvoeren van een marktverkenning, het laten organiseren van een bezoekprogramma, het deelnemen aan een buitenlandse vak- of jaarbeurs, het behalen van een exportdiploma en het laten ontwikkelen en vervaardigen van presentatiemateriaal.

Deelprogramma Promotieprojecten posten

Deelprogramma Promotieprojecten posten	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totale kosten (x NLG1000)	60	27	60	60	60	60
Kostprijs per product	429	194	429	429	429	429
Kostprijs per klantcontact	–	–	–	–	–	–
Instrumentele uitgaven (x NLG1000)	3 940	1 788	3 940	3 940	3 940	3 940

Toelichting

Naast de programmakosten beheert de EVD het budget van NLG 3,94 mln van EZ voor de voorlichtings- en promotionele activiteiten door het postennetwerk van BZ. Deze posten doen voorstellen voor handelsbevorderende activiteiten. De EVD stelt hiervoor budgetten beschikbaar van maximaal NLG 40 000 per post. Deze budgetten worden op basis van nacalculatie afgerekend. Het niet bestede deel van het budget wordt terugbetaald aan het Ministerie.

Overige deelprogramma's; Steunpunten, SBU en handelsbevordering via KvK's in het buitenland

Deelprogramma Steunpunten, SBU en handelsbevordering KvK	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totale kosten (x NLG1000)	4 410	2001	4 190	4 020	3 800	3 580
Kostprijs per product	274 188	124 421	275 384	279 824	283 047	285 824
Kostprijs per klantcontact	855	388	838	824	824	824
Instrumentele uitgaven (x NLG1000)	2000	908	2000	2000	2000	2000

Toelichting

Deze deelprogramma's zijn hoofdzakelijk gericht op het zorgdragen voor een effectieve begeleiding van Nederlandse bedrijven naar en in een aantal prioritaire landen. De activiteiten starten veelal met een intakegesprek met het betreffende bedrijf in Nederland. Op basis van het bedrijfsprofiel dat uit deze intake naar voren komt, worden in het land in kwestie door de ambassade of het steunpunt contacten voor het betreffende bedrijf voorbereid.

Totaal overzicht kosten deelprogramma's

Het volgende overzicht geeft samenvattend de verdeling van de totale kosten volgens de staat baten en lasten over de verschillende deelprogramma's.

Totaaloverzicht kosten programma (x NLG 1000)	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Totaal kosten programma	45 200	20 511	46 660	48 720	48 690	48 680
Informatie	20 140	9 139	20 620	21 120	21 100	21 100
Publiciteit buitenland	2 360	1 071	2 360	2 380	2 380	2 380
Voorlichting en promotie	17 390	7 891	18 590	20 290	20 500	20 710
Starters op buitenlandse markten	840	381	840	850	850	850
Promotionele projecten posten	60	27	60	60	60	60
Steunpunten, SBU en KvK	4 410	2001	4 190	4 020	3 800	3 580

Bedrijfsvoering

Met het oog op de agentschapsvorming is door de EVD extra inspanning gestoken in het verbeteren van het financieel beheer. Het reeds bestaande «plan van aanpak verbetering financieel beheer» is naar aanleiding van de opmerkingen van de Algemene Rekenkamer aangescherpt en extra capaciteit is ingezet op het uitvoeren van dit plan. Deze extra inspanning zal het financieel beheer structureel op een hoger niveau brengen. De Tweede Kamer zal hierover in oktober 2000 in een separate voortgangsrapportage worden geïnformeerd.

Het personeelsbeheer en -beleid in 2001 staan in het teken van verdere flexibilisering van de formatie in verband met de agentschapsvorming. De inzet wordt gericht op het sturen op een brede inzetbaarheid van de medewerkers van de EVD. Competentie en Employabilitymanagement zijn hiervoor de hulpmiddelen.

Op het punt van de huisvesting staat de EVD in 2001 voor een verbouwing van het Holland Trade House (HTH). Die verbouwing dient twee doelen. Een betere aansluiting van het ruimtegebruik op de inrichting van de organisatie en vooral het efficiënter gebruiken van de beschikbare vierkante meters.

BEGROTING VAN BATEN EN LASTEN

Algemeen

Meerjarenbegroting (x NLG1000)

	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005	econ.	funct.
Baten								
Omzet moederdepartement	43 092	19 554	43 049	43 013	42 993	42 981	43	11.0
Omzet overige departementen	0	0	1 500	3 000	3 000	3 000	43	11.0
Omzet van derden	2 700	1 225	2 700	2 700	2 700	2 700	43	11.0
Rentebaten	47	22	90	73	62	64	26	13.1
Overige baten	0	0	0	0	0	0	06	11.0
Buitengewone baten	0	0	0	0	0	0	06	11.0
Totaal baten	45 839	20 801	47 339	48 786	48 755	48 745		
Lasten								
Apparaatskosten								
* personeel	15 768	7 155	16 244	17 216	17 216	17 216	11	01.1
* materieel	27 791	12 611	28 800	30 070	30 199	30 241	12	01.1
Rentelasten	158	71	115	79	59	47	21	13.1
Afschrijvingskosten materieel	1 012	459	1 015	840	700	660	15	13.5
Dotaties aan voorzieningen	472	214	486	515	516	516	03	01.1
Buitengewone lasten	0	0	0	0	0	0		
Totaal lasten	45 200	20 511	46 660	48 720	48 690	48 680		
Saldo van baten en lasten	639	290	680	66	65	65		

Toelichting op de staat van baten en lasten

Baten

Omzet moederdepartement

De baten worden grotendeels gevormd door de opdracht van het DGBEB op het gebied van de exportbevordering. De opdracht is opgebouwd uit de acht hierboven beschreven deelprogramma's. Als rekenveronderstelling is er van uitgegaan dat de omvang van deze opdracht de komende jaren gelijk zal blijven.

De budgetten voor de instrumentele uitgaven, in totaal NLG 5,94 mln, zoals vermeld in de toelichting bij de deelprogramma's promotionele posten, steunpunten, SBU en handelsbevordering KvK, zijn niet als omzet verantwoord. Deze ontvangsten en uitgaven hebben geen invloed op het exploitatieresultaat van de EVD.

Omzet overige departementen

In de loop van 2001 zullen de lopende contacten met andere departementen moeten leiden tot opdrachten die met ingang van 2002 in uitvoering genomen kunnen worden. In de begroting is hiervoor een bedrag olopend naar 3 mln per jaar geraamd.

Omzet van derden

De EVD krijgt ook opbrengsten uit bijdragen van bedrijven en instellingen aan promotionele en voorlichtingsactiviteiten en uit de verkoop van voorlichtingsmateriaal. Deze opbrengsten bedragen naar verwachting de komende jaren NLG 2,7 mln.

Rentebaten

Het gemiddelde saldo op de rekening courant met de Rijkshoofd-boekhouding zal naar verwachting positief zijn, waardoor een kleine renteopbrengst ontstaat.

Lasten

Apparaatskosten – personeel

De EVD heeft naast vast personeel, tijdelijk niet-ambtelijk personeel in dienst voor de uitvoering van projecten. Op deze wijze kan flexibel ingespeeld worden op pieken in de werkzaamheden gedurende het jaar alsmede op de omvang van de opdrachten. De komende jaren zal steeds de verhouding tussen vast en tijdelijk personeel worden overwogen in het licht van de te verwachten opdrachten.

Alle medewerkers zijn ingedeeld in tariefgroepen. Per tariefgroep worden de gemiddelde personele kosten voor die medewerkers vertaald in een uurtarief. De EVD heeft in 2001 een personele omvang van 170 fte.

Apparaatskosten – materieel

De materiële kosten bestaan uit directe en indirecte kosten. De direct toerekenbare materiële kosten voor de uitvoering van de opdrachten worden per deelprogramma gecalculeerd. Het betreft kosten voor de levering van goederen en diensten die rechtstreeks ten goede komen aan de totstandkoming van de producten van de EVD. Voorbeelden daarvan zijn de kosten van drukwerk, verzending, reizen en verblijven, standbouw en promotiemateriaal. Indirect zijn de huisvestingskosten, bureaunkosten, automatiseringskosten, reis- en verblijfkosten en overige kosten voor zover die niet direct toegerekend kunnen worden aan een deelprogramma. Deze kosten vormen een bestanddeel van het uurtarief dat aan de opdrachtgever wordt doorberekend.

Rentelasten

Over het bedrag dat aan het begin van het jaar als lening is opgenomen zijn rentelasten begroot.

Afschrijvingskosten

De over te dragen activa en nieuwe investeringen zullen worden afgeschreven volgens de bij de openingsbalans toegelichte afschrijvingstermijnen. Doelstelling is een zo evenwichtig mogelijk afschrijvingspatroon gebaseerd op een meerjarig investeringsplan. Door incidentele investeringen in een telefooncentrale, het netwerk en het gebouw zijn de afschrijvingskosten de eerste jaren hoger dan latere jaren.

Dotaties aan voorzieningen

Geraamd is een jaarlijkse dotatie aan de voorziening voor personele kosten in verband met wachtgeld, vervanging van langdurig zieken en overige risico's van personeel.

Overige voorzieningen zijn vooralsnog niet gecalculeerd. Eventueel zullen deze in 2001 gevormd worden voor onder andere onderhanden werk.

KASSTROOMOVERZICHT

Kasstroomoverzicht (x NLG1000)

(2001 t/m codering)	2001 EURO	2002	2003	2004	2005	Codering		
						econ.	funct.	
Rekening Courant RHB 1 januari	0	0	3 164	2 833	2 043	2 097		
Totaal operationele kasstroom	4 496	2 040	856	70	765	724		
totaal investeringen	2 420	1 098	470	470	470	470	52	01.1
totaal boekwaarde desinvesteringen	0	0	0	0	0	0		
Totaal investeringskasstroom	- 2 420	- 1 098	- 470	- 470	- 470	- 470		
Eenmalige uitkering aan moederdepartement	- 1 200	- 545	0	0	0	0	63	01.1
Aflossing op leningen	- 862	- 391	- 716	- 391	- 241	- 190	82	01.1
Beroep op leenfaciliteit	3 150	1 429	0	0	0	0	87	01.1
Totaal financieringskasstroom	1 088	494	- 716	- 391	- 241	- 190		
Rekening Courant RHB 31 december	3 164	1 436	2 833	2 043	2 097	2 161		

Toelichting op het kasstroomoverzicht

Operationele kasstroom

De operationele kasstroom bestaat uit het saldo van baten en lasten plus de afschrijvingen, zoals opgenomen in de begroting van baten en lasten. Daarnaast is voor 2001 een kasstroom uit de mutatie van het werkkapitaal voorzien. Deze wordt voornamelijk veroorzaakt door de afwikkeling van de vorderingen op het moederdepartement uit de openingsbalans.

Investerings

De investeringen bestaan uit de reguliere vervangingen van meubilair en automatiseringsmiddelen (hard- en software). In 2001 is daarnaast een incidentele investering in de netwerkinfrastructuur voorzien van NLG 450 000. Deze houdt verband met de technische capaciteit van de huidige apparatuur. Voor 2001 is ook een verbouwing van het gebouw gepland voor in totaal NLG 1,5 mln. Doel van deze verbouwing is een efficiëntere benutting van het gebouw, rekening houdend met de toenemende behoefte aan personeel. De EVD kan op deze wijze ook bij een groeiend aantal medewerkers in de behoefte aan werkplekken voorzien.

Investerings (x NLG1000)	2001	2001 EURO	2002	2003	2004	2005
Vervanging meubilair	50	23	50	50	50	50
Vervanging automatisering	420	191	420	420	420	420
Incidenteel automatisering	450	204	-	-	-	-
Interne verbouwing	1 500	681	-	-	-	-
Totaal	2 420	1 099	470	470	470	470

Financieringsbehoefte

Het reguliere investeringsprogramma wordt geheel gedekt uit de operationele kasstroom, waarin de afschrijvingen zijn opgenomen. De

overname van de activa en de incidentele investeringen in 2001 worden gefinancierd door een beroep op de leenfaciliteit. Deze lening wordt afgelost uit de reservering opgebouwd uit afschrijvingen op de betreffende activa.

INDICATIEVE OPENINGSBALANS EVD

Risicobeleid en ontwikkeling vermogenpositie

Voorafgaand aan het opstellen van de openingsbalans heeft de EVD een notitie risicobeleid opgesteld. In deze notitie is uitgewerkt welke risico's de EVD als gevolg van de agentschapstatus loopt. De risico's zijn zo goed mogelijk gekwantificeerd. Vervolgens is aangegeven hoe deze risico's gedekt zullen worden waarbij een deel van de risico's door de EVD zelf gedragen wordt, een deel wordt gelegd bij de eigenaar van de EVD (de secretaris-generaal) en een deel wordt gelegd bij de opdrachtgevers. Bij deze risicoverdeling speelt de draagkracht van de diverse partijen een rol, maar ook de mate waarin de risicodragers het risico kan beïnvloeden. Aan de hand van een analyse van de risico-objecten en risicofactoren heeft de EVD haar risicobeleid opgesteld.

Als eerste worden maatschappelijke risico's onderkend, bijvoorbeeld aardbevingen, brand, rellen en andere rampen. Deze risico's zijn niet groot maar kunnen wel tot substantiële schade leiden. Deze risico's zijn noch door de EVD noch door de andere partijen in het besturingsmodel (opdrachtgever, eigenaar) te beïnvloeden. De EVD mag zich niet verzekeren tegen deze risico's en kan deze risico's dekken tot maximaal het niveau van de exploitatiereserve.

Als tweede zijn er de politieke risico's, bijvoorbeeld een handelsboycot op een bepaald land waardoor EVD-activiteiten op het betreffende land niet door kunnen gaan. Ook kunnen beschikbare budgetten bij de opdrachtgevers onder druk komen te staan door gewijzigde politieke prioriteitstelling, al dan niet als gevolg van conjuncturele ontwikkelingen. De politieke risico's die de EVD loopt betreffen in feite het niet verkrijgen van een opdracht waardoor de EVD kosten moet maken om de organisatie aan te passen. De dekking voor deze risico's wordt achtereenvolgens gevonden in de voorzieningen en zondig de exploitatiereserve.

Als derde groep worden exploitatierisico's onderscheiden. Deze zitten voor de EVD in het niet kunnen nakomen van een overeengekomen opdracht. Voor een groot deel vloeit dit risico voort uit de vraag van het Nederlandse bedrijfsleven naar de EVD-producten. Door bijvoorbeeld een sterke uitval van de vraag kan de EVD niet die productie leveren die met de opdrachtgever is overeengekomen. Daarnaast kan een tegenvallende productiviteit van de EVD ook gezien worden als een exploitatierisico. Deze risico's worden primair afgedekt door de exploitatiereserve.

Tot slot zijn er de personele risico's. Deze bestaan grotendeels uit het hebben van te veel, te weinig of niet goed gekwalificeerd personeel. Daarnaast zijn er risico's in de arbeidsomstandigheden en de arbeidsvoorwaarden. Deze zijn echter minder substantieel. De voorziening personeel is bedoeld ter dekking van deze risico's.

Het risicobeleid is vertaald in de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling. De financiële uitwerking van het risicobeleid komt tot uitdrukking in de balansposten exploitatiereserve en voorzieningen en wordt daar toegelicht.

Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Algemeen

De grondslagen voor waardering en resultaatbepaling voor het agentschap zijn gebaseerd op de handleiding agentschappen en de regelingen vermogensvoorschriften en leen- en depositofaciliteit, zoals opgenomen in het Handboek financiële regelgeving, en op de Comptabiliteitswet. Deze eisen vertonen grote gelijkenis met de regels van het Burgerlijk Wetboek 2, titel 9.

Alle activa en passiva worden gewaardeerd tegen nominale waarde tenzij anders vermeld.

Balans

Materiële vaste activa

De materiele vaste activa worden gewaardeerd tegen historische aanschafprijs onder aftrek van lineaire afschrijvingen. De afschrijvingstermijnen zijn als volgt:

Aanpassingen gebouw:	10 jaar
Inventaris:	5 jaar
Hard- en software:	3 jaar

Investerings als onderdeel van de instrumentele uitgaven voor delen van het programma waarvoor het kas- en verplichtingenstelsel geldt worden volledig afgeschreven in het jaar van aanschaf.

Onderhanden werk

Projecten die niet op de balansdatum zijn afgerond worden gewaardeerd op basis van de bestede uren maal het uurtarief op basis van nacalculatie en de gemaakte kosten van derden onder aftrek van het voor deze projecten ontvangen deel van de opdrachtsom.

Vorderingen

Vorderingen worden gewaardeerd onder aftrek van een per vordering bepaalde voorziening voor mogelijke oninbaarheid.

Exploitatiereserve

Het vermogen bestaat uit een exploitatiereserve, welke wordt aangehouden ter bestrijding van alle in het risicobeleid genoemde risico's en is volgens de regeling vermogensvoorschriften gemaximeerd op 5% van de voor de volgende boekjaren begrote gemiddelde omzet. Het saldo van het vorige boekjaar wordt toegevoegd aan de exploitatiereserve met in acht name van de maximale omvang van deze reserve. Als de exploitatiereserve hoger wordt dan 5% wordt het meerdere als kortlopende schuld aan het moederdepartement opgenomen.

Voorzieningen

Voor specifieke risico's die verband houden met activiteiten van de EVD worden voorzieningen gevormd voor zover deze risico's op balansdatum bekend zijn en voortvloeiën uit gebeurtenissen in het boekjaar of voorgaande boekjaren. Voorzieningen die verband houden met onderhanden werk of vorderingen worden rechtstreeks daarop in mindering gebracht.

Exploitatierkening

Baten

De omzet en opbrengsten worden gewaardeerd tegen opbrengstwaarde en worden als gerealiseerd beschouwd in de periode waarin de diensten zijn verricht en/of producten zijn geleverd.

Lasten

Lasten worden toegerekend aan de periode waarop zij betrekking hebben.

Indicatieve openingsbalans

Bedragen x NLG1000	1 januari 2001	1 januari 2001 EURO
Activa		
vaste activa	1 200	545
vorderingen derden	0	0
vordering op EZ	7 230	3 281
liquide middelen	0	0
Totaal activa	8 430	3 825
Passiva		
Exploitatiereserve	1 180	535
voorzieningen	2 500	1 134
schulden op lange termijn	1 200	545
schulden op korte termijn	3 550	1 611
Totaal passiva	8 430	3 825

Toelichting op de indicatieve openingsbalans

Vaste Activa

De waardering van de activa is gebaseerd op de historische aanschafprijs verminderd met de afschrijvingen tot en met 2000. In de berekening zijn alleen de activa opgenomen met een restwaarde per 1 januari 2001. Niet van alle reeds afgeschreven activa is de historische aanschafprijs nog te achterhalen. Deze zijn derhalve buiten beschouwing gelaten. Het investeringsplan voorziet in de noodzakelijke vervanging van deze activa de komende jaren. De volgende afschrijvingstermijnen zijn gehanteerd: meubilair en telefooncentrale 5 jaar en automatisering 3 jaar. Op basis van een uitgevoerde inventarisatie eind 1999 en het investeringsplan 2000 is de volgende specificatie gemaakt:

	Materiële vaste activa NLG	Historische aanschafprijs NLG	Afschrijvingen Balans NLG
Meubilair	330 000	240 000	90 000
Telefooncentrale	400 000	40 000	360 000
Automatisering	1 640 000	890 000	750 000
Totaal	2 370 000	1 170 000	1 200 000

Het gebouw is niet in eigendom van de EVD maar wordt gehuurd.

Debiteuren en overige vorderingen

Het debiteurensaldo betreft de aan derden gefactureerde bedragen voor de verkoop van onder andere publicaties, bijdragen aan missies en bijeenkomsten.

De overige vorderingen bestaan onder andere uit voorschotten aan het personeel. In de regel staat op balansdatum een gering bedrag aan vorderingen open. Derhalve zijn de vorderingen op nul gesteld.

Vordering op het moederdepartement

Bij de start van het agentschap moeten de bedragen die door DG BEB als budget beschikbaar zijn gesteld, maar nog niet zijn uitgegeven, worden overgedragen aan de EVD. Het bedrag bestaat uit de nog te besteden kosten van derden voor in het boekjaar gestarte projecten en uit de nog te verantwoorden instrumentele uitgaven. Ook vooruitbetaalde kosten op projecten uit 2001 zijn hierin opgenomen. Daarnaast is het bedrag aan kortlopende schulden opgenomen voor te betalen vakantiegelden aan het personeel.

Vordering moederdepartement	NLG
Agentschapsvermogen	1 180 000
Voorzieningen	2 500 000
Schulden op korte termijn	3 550 000
Totaal	6 280 000

Liquide middelen

De liquide middelen bestaan uit de rekening courant RHB. Deze zal met het saldo van de rekening courant met het moederdepartement worden geopend per 1 januari 2001.

Exploitatiereserve

Op basis van het risicobeleid streeft het agentschap EVD naar het opbouwen van de maximale exploitatiereserve van 5%. Bij de start van het agentschap ontvangt de EVD van de eigenaar een startkapitaal van 2,5% van de gemiddelde geraamde omzet 2001 tot en met 2005. Uit de eigen exploitatie wordt de exploitatiereserve aangevuld tot de maximale 5%.

Voorzieningen

In het risicobeleid is bepaald welke risico's afgedekt worden door voorzieningen. Onder de post voorzieningen is een voorziening personeel opgenomen voor een bedrag van NLG 2,5 mln. Dit bedrag is bedoeld voor de opvang van risico's uit hoofde van wachtgelden en afvloeiingsregelingen ten gevolge van reorganisaties.

Schulden op lange termijn

Het agentschap zal de overname van de activa financieren met een lening, gebruik makend van de regeling leen- en depositofaciliteit. De waarde van de activa per 1 januari 2001 is hiervoor uitgangspunt. De aflossing zal gelijk oplopen met de resterende afschrijvingstermijn.

Schulden op korte termijn

De op basis van ervaringscijfers verwachte stand van de verplichtingen per 31 december 2000 voor kosten van derden van lopende projecten zijn onder de schulden op korte termijn opgenomen. Dit is onderhanden werk

genoemd. Dit bedrag is in feite reeds gedeclareerd aan EZ, maar de prestatie moet nog geleverd worden. Niet geraamd zijn de kosten van uren van EVD-ers die reeds aan de betreffende projecten hebben gewerkt. Verder is het verwachte bedrag opgenomen voor instrumentele uitgaven waarvan de besteding nog niet is verantwoord door bijvoorbeeld de posten in het buitenland. Dit bedrag wordt als vooruitontvangen gelden en dus als schuld behandeld. De besteding van het geld wordt rechtstreeks van die schuld afgeboekt. Daardoor wordt het exploitatieresultaat (in baten-lasten-termen) niet beïnvloed. Bij de overige schulden wordt onderscheid gemaakt in verplichtingen aan derden ultimo december 2000 en de in 2000 opgebouwde vakantierechten van EVD-ers.

Schulden op korte termijn	NLG
Onderhanden werk	1 000 000
Nog te declareren uitgaven	2000 000
Subtotaal	3 000 000
Te betalen vakantiegeld	550 000
Overige schulden aan derden	0
Totaal	3 550 000

E. BIJLAGEN BIJ DE BEGROTING

BIJLAGE 1

PERSONEELSGEGEVENS

Overzicht A: samenvattend overzicht personeelssterkte

Organisatie-eenheid	Werkelijke bezetting (fte) ¹		Personeelsomvang				
	30-6-2000	31-12-2000	2001	2002	2003	2004	2005
Ministerie	1 222,6	1 360,6	1 348,7	1 345,1	1 323,1	1 323,6	1 323,6
EVD (v.a. 2001 agentschap)	124,4	130,1	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bureau v. Ind. Eigendom	145,1	167,3	167,3	167,3	167,3	167,3	167,3
Centraal Planbureau	144,9	139,6	138,6	138,6	138,6	138,1	138,1
Staatstoezicht op de Mijnen	41,3	46,0	46,0	46,0	46,0	46,0	46,0
Nederlandse Mededingingsautoriteit (incl.DTE)	95,7	122,1	121,1	120,1	120,1	120,1	120,1
Centr. Bureau v.d. Statistiek	2 221,1	2 145,0	2 150,1	2 100,1	2 072,1	2 072,1	2 072,1
Totaal EZ excl. agentschappen	3 995,1	4 110,7	3 971,8	3 917,1	3 867,1	3 867,1	3 867,1
SENER	276,5	224,5	224,5	224,5	224,5	224,5	224,5
EVD (v.a. 2001 agentschap)			128,1	128,1	128,1	128,1	128,1
Totaal EZ incl. agentschappen	4 271,5	4 335,2	4 324,4	4 269,8	4 219,8	4 219,8	4 219,8

¹ De werkelijke bezetting is exclusief uitzendkrachten.

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-2000	31-12-2000	2001	2002	2003	2004	2005	
ALGEMENE LEIDING								
Totaal	15,09	(10,09)¹	16,30	16,30	16,30	16,30	16,30	16,30
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	8,20	(7,20)	9,30	9,30	9,30	9,30	9,30	9,30
– Hoger pers. (11 t/m ..)	6,89	(2,89)	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00	7,00
DIRECTIE PERSONEEL, ORGANISATIE EN INFORMATIEMANAGEMENT								
Totaal	110,74	(47,01)	122,18	121,18	121,18	121,18	121,18	121,18
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,89	(0,89)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	64,07	(35,07)	73,56	72,56	72,56	72,56	72,56	72,56
– Hoger pers. (11 t/m ..)	45,78	(11,05)	48,62	48,62	48,62	48,62	48,62	48,62
DIRECTIE INTERNE ZAKEN								
Totaal	138,48	(32,41)	163,95	162,95	159,35	159,35	159,35	159,35
– Lager pers. (1 t/m 4)	32,70	(6,00)	43,00	43,00	43,00	43,00	43,00	43,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	90,51	(22,96)	103,95	102,95	102,35	102,35	102,35	102,35
– Hoger pers. (11 t/m ..)	15,27	(3,45)	17,00	17,00	14,00	14,00	14,00	14,00
DIRECTIE FINANCIËEL ECONOMISCHE ZAKEN								
Totaal	47,09	(12,56)	51,50	51,50	50,50	50,50	50,50	50,50
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	18,38	(7,38)	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50	18,50
– Hoger pers. (11 t/m ..)	28,71	(5,18)	33,00	33,00	32,00	32,00	32,00	32,00
DIRECTIE VOORLICHTING								
Totaal	44,59	(28,06)	47,86	47,86	47,86	47,86	47,86	47,86
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	21,85	(16,16)	24,68	24,68	24,68	24,68	24,68	24,68
– Hoger pers. (11 t/m ..)	22,74	(11,90)	23,18	23,18	23,18	23,18	23,18	23,18
DIRECTIE ALGEMENE ECONOMISCHE POLITIEK								
Totaal	33,95	(10,26)	39,73	38,73	38,73	38,73	38,73	38,73
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,47	0,47	0,47	0,47	0,47	0,47
– Middb. pers. (5 t/m 10)	11,63	(6,63)	12,26	12,26	12,26	12,26	12,26	12,26
– Hoger pers. (11 t/m ..)	22,32	(3,63)	27,00	26,00	26,00	26,00	26,00	26,00
DIRECTIE WETGEVING EN JURIDISCHE ZAKEN								
Totaal	30,20	(18,40)	31,50	31,50	31,50	31,50	31,50	31,50
– Lager pers. (1 t/m 4)	1,95	(1,95)	1,88	1,88	1,88	1,88	1,88	1,88
– Middb. pers. (5 t/m 10)	4,88	(4,88)	4,12	4,12	4,12	4,12	4,12	4,12
– Hoger pers. (11 t/m ..)	23,37	(11,57)	25,50	25,50	25,50	25,50	25,50	25,50

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-2000	31-12-2000	2001	2002	2003	2004	2005	
DIRECTIE FINANCIERING EN DEELNEMINGEN								
Totaal	27,03	(5,34)	31,00	30,00	30,00	30,00	30,00	30,00
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	9,50	(3,50)	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00	9,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	17,53	(1,84)	22,00	21,00	21,00	21,00	21,00	21,00
ACCOUNTANTSDIENST								
Totaal	27,61	(5,97)	39,93	39,93	39,93	38,93	38,93	38,93
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00	1,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	15,37	(5,37)	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00	16,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	12,24	(0,60)	22,93	22,93	22,93	21,93	21,93	21,93
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR BUITEN- LANDSE ECONOMISCHE BETREKKINGEN								
Totaal	145,37	(52,43)	146,00	141,00	141,00	141,00	141,00	141,00
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00	4,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	45,19	(32,19)	33,00	31,00	31,00	31,00	31,00	31,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	100,18	(20,24)	109,00	106,00	106,00	106,00	106,00	106,00
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR ENERGIE								
Totaal	123,96	(46,31)	126,10	122,10	122,10	122,10	122,10	122,10
– Lager pers. (1 t/m 4)	3,63	(3,63)	7,40	7,40	7,40	7,40	7,40	7,40
– Middb. pers. (5 t/m 10)	34,51	(21,03)	22,80	19,80	19,80	19,80	19,80	19,80
– Hoger pers. (11 t/m ..)	85,82	(21,65)	95,90	94,90	94,90	94,90	94,90	94,90
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR ECONO- MISCHE STRUCTUUR								
Totaal	216,16	(83,87)	222,70	213,70	213,70	209,70	209,70	209,70
– Lager pers. (1 t/m 4)	2,92	(2,92)	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50	12,50
– Middb. pers. (5 t/m 10)	61,53	(43,53)	39,70	36,70	36,70	36,70	36,70	36,70
– Hoger pers. (11 t/m ..)	151,71	(37,42)	170,50	164,50	164,50	160,50	160,50	160,50
ADVIESCOLLEGE TOETSING ADMINISTRATIEVE LASTEN								
Totaal	4,00	(3,00)	9,00	9,00	9,00	0,00	0,00	0,00
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	1,00	(1,00)	2,00	2,00	2,00	0,00	0,00	0,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	3,00	(2,00)	7,00	7,00	7,00	0,00	0,00	0,00
PROJECTORGANISATIE PROFESS. INKOPEN EN AANBESTEDEN								
Totaal	0,00	(0,00)	8,00	8,00	8,00	0,00	0,00	0,00
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	0,00	(0,00)	2,00	2,00	2,00	0,00	0,00	0,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	0,00	(0,00)	6,00	6,00	6,00	0,00	0,00	0,00

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-2000	31-12-2000	2001	2002	2003	2004	2005	
DIRECTORAAT-GENERAAL VOOR INDUSTRIE EN DIENSTEN								
Totaal	246,50	(92,55)	260,20	252,20	252,20	252,20	252,20	252,20
– Lager pers. (1 t/m 4)	15,43	(15,43)	22,83	22,83	22,83	22,83	22,83	22,83
– Middb. pers. (5 t/m 10)	69,67	(41,04)	49,87	46,87	46,87	46,87	46,87	46,87
– Hoger pers. (11 t/m ..)	161,40	(36,08)	187,50	182,50	182,50	182,50	182,50	182,50
DIENST HERIJKING								
Totaal	11,85	(4,85)	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	11,85	(4,85)	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00	15,00
OPLEIDINGSPLAATSEN								
Totaal	0,00	(0,00)	29,68	47,79	48,79	48,79	49,29	49,29
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50	1,50
– Middb. pers. (5 t/m 10)	0,00	(0,00)	22,29	22,29	22,29	22,29	22,79	22,79
– Hoger pers. (11 t/m ..)	0,00	(0,00)	5,89	24,00	25,00	25,00	25,00	25,00
EVD								
Totaal	124,42	(50,88)	130,10					
– Lager pers. (1 t/m 4)	4,56	(0,56)	4,50					
– Middb. pers. (5 t/m 10)	78,36	(43,72)	88,00					
– Hoger pers. (11 t/m ..)	41,50	(6,60)	37,60					
BUREAU VOOR DE INDUSTRIËLE EIGENDOM (OCTROOIRAAD)								
Totaal	145,11	(49,82)	167,30	167,30	167,30	167,30	167,30	167,30
– Lager pers. (1 t/m 4)	14,63	(5,63)	23,90	23,90	23,90	23,90	23,90	23,90
– Middb. pers. (5 t/m 10)	83,71	(36,79)	91,90	91,90	91,90	91,90	91,90	91,90
– Hoger pers. (11 t/m ..)	46,77	(7,40)	51,50	51,50	51,50	51,50	51,50	51,50
CENTRAAL PLANBUREAU								
Totaal	144,89	(22,73)	139,60	138,60	138,60	138,60	138,10	138,10
– Lager pers. (1 t/m 4)	5,13	(1,13)	6,35	6,35	6,35	6,35	6,35	6,35
– Middb. pers. (5 t/m 10)	36,53	(11,48)	46,25	45,25	45,25	45,25	44,75	44,75
– Hoger pers. (11 t/m ..)	103,23	(10,12)	87,00	87,00	87,00	87,00	87,00	87,00
STAATSTOEZICHT OP DE MIJNEN								
Totaal	41,27	(9,59)	46,00	46,00	46,00	46,00	46,00	46,00
– Lager pers. (1 t/m 4)	0,00	(0,00)	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
– Middb. pers. (5 t/m 10)	11,59	(8,59)	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00	12,00
– Hoger pers. (11 t/m ..)	29,68	(1,00)	34,00	34,00	34,00	34,00	34,00	34,00
NEDERLANDSE MEDEDINGINGS AUTORITEIT (incl. DTE)								
Totaal	95,65	(47,39)	122,10	121,10	120,10	120,10	120,10	120,10

Overzicht B: Personeelssterkte naar categorieën

Onderdeel en taakaanduiding	Werkelijke bezetting		Personeelsomvang					
	30-6-2000	31-12-2000	2001	2002	2003	2004	2005	
– Lager pers. (1 t/m 4)	4,00	(2,00)	2,00	2,00	2,00	2,00	2,00	
– Middb. pers (5 t/m 10)	31,29	(17,64)	33,60	32,60	32,60	32,60	32,60	
– Hoger pers. (11 t/m ..)	60,36	(27,75)	86,50	86,50	85,50	85,50	85,50	
CENTRAAL BUREAU VOOR DE STATISTIEK¹								
Totaal	2 221,10	(537,30)	2 170,00	2 150,10	2 100,10	2 072,10	2 072,10	2 072,10
– Lager pers. (1 t/m 4)	98,10	(61,00)	66,7	64,5	63	39	39	39
– Middb. pers (5 t/m 10)	1 433,10	(388,30)	1 297,5	1 252,7	1 222,8	1 174	1 174	1 174
– Hoger pers. (11 t/m ..)	689,90	(88,00)	805,8	832,9	814,3	859,1	859,1	859,1
Subtotaal	3 995,06	1 170,82	4 110,73	3 971,84	3 917,24	3 867,24	3 867,24	3 867,24
SENER								
Totaal	276,47	(94,66)	224,50	224,50	224,50	224,50	224,50	224,50
EVD								
Totaal	0,00	(0,00)	0,00	128,10	128,10	128,10	128,10	128,10
Totaal-generaal	4 271,53	(1 265,48)	4 360,23	4 324,44	4 269,84	4 219,84	4 219,84	4 219,84

¹ De in dit overzicht tussen haakjes vermelde getallen betreffen vrouwen die deel uitmaken van de werkelijke bezetting per 30-06-2000.

A. Tot stand gekomen wetten (periode 1 juli 1999 tot 1 juli 2000)

Citeertitel	Kamerstuknr.	Staatsblad	Inwerkingtreding
Wet van 2 december 1999, houdende verlenging van de werking van krachtens de In- en uitvoerwet ten aanzien van de invoer en de uitvoer van goederen gestelde regels	26 644	1999, 539	22-12-1999
Wet van 22 juni 2000, houdende regels omtrent het transport en de levering van gas (Gaswet) ¹	26 463	2000, 305	01-08-2000 (grotendeels)

B. Bij het parlement aanhangige wetsvoorstellen

Wetsvoorstel	Kamerstuknr.	Op 1 juli 2000 gevorderd tot en met	Verwachting omtrent de eerstvolgende fase
Regels met betrekking tot het onderzoek naar en het winnen van delfstoffen en met betrekking tot met de mijnbouw verwante activiteiten (Mijnbouwwet)	26 219	brief van de Minister van EZ aan de Tweede Kamer inzake de voortgang van het wetsvoorstel	nota n.a.v. het nader verslag aan de Tweede Kamer voorjaar 2000
Wijziging van de Waarborgwet 1986 met betrekking tot de uitoefening van toezicht op de naleving	26 258	voorlopig verslag van de Eerste Kamer	memorie van antwoord aan de Eerste Kamer september 2000
Wijziging van de Rijsoctrooiwet, de Rijsoctrooiwet 1995 en de Zaaizaaden Plantgoedwet ten behoeve van de rechtsbescherming van biotechnologische uitvindingen*	26 568 (R 1638)	aanvang openbare behandeling door de Tweede Kamer	advies Raad van State over amendementen zomer 2000
Wijziging van de Wet Fonds economische structuurversterking	26 842	aanvang openbare behandeling door de Tweede Kamer	voortzetting openbare behandeling door de Tweede Kamer september 2000
Wijziging van de In- en uitvoerwet en de Wet wapens en munitie (wederuitvoer van strategische goederen)	26 948	nota n.a.v. het verslag aan de Tweede Kamer	openbare behandeling door de Tweede Kamer
Wijziging van artikel 3, tweede lid, van de Wet op het consumentenkrediet (toepasselijkheid Besluit kredietaanbiedingen op krediettransacties boven vijftigduizend gulden)	26 971	nota n.a.v. het verslag aan de Tweede Kamer	openbare behandeling door de Tweede Kamer eind augustus 2000
Regels inzake het aanhouden van voorraden aardolieproducten (Wet voorraadvorming aardolieproducten 2001)	27 170	ingediend bij de Tweede Kamer	verslag van de Tweede Kamer
Wijziging van de IJkwet ter implementatie van een wijziging van de Europese eenhedenrichtlijn ¹	27 175	ingediend bij de Tweede Kamer	verslag van de Tweede Kamer
Wijziging van de bepalingen ten aanzien van octrooigemachtigden in de Rijsoctrooiwet en de Rijsoctrooiwet 1995	27 193 (R 1658)	ingediend bij de Tweede Kamer	verslag van de Tweede Kamer begin september 2000
Regels met betrekking tot het beëindigen van de overeenkomst van samenwerking van de elektriciteitsproductiesector en tot het aandeelhouderschap van de netbeheerder van het landelijk hoogspanningsnet (Overgangswet elektriciteitsproductiesector)	27 250	ingediend bij de Tweede Kamer	verslag van de Tweede Kamer

¹ Betreft EG-implementatie.

C. In voorbereiding zijnde wetsvoorstellen

Wetsvoorstel inzake	Op 1 juli 2000 gevorderd tot en met	Verwachting omtrent de eerstvolgende fase
Wijziging van de Mededingingswet in verband met het omvormen van de Nederlandse mededingingsautoriteit tot zelfstandig bestuursorgaan	is in ambtelijke voorbereiding	wetsvoorstel zomer 2000 naar ministerraad
Wetgeving inzake «markt en overheid»	is in ambtelijke voorbereiding	wetsvoorstel oktober 2000 naar ministerraad
Wijziging van de Prijzenwet (aanpassing aan Europese richtlijn inzake prijsaanduiding) ¹	is in ambtelijke voorbereiding	
Wijziging van de Eenvormige Beneluxwet op de merken in verband met de oppositieprocedure en de regeling van de merkengemachtigden en Puma/Sabel-uitspraak van HvJEG ¹	is in ambtelijke voorbereiding in Benelux-verband	wetsvoorstel vierde kwartaal 2000 naar ministerraad
Wijziging van de Eenvormige Beneluxwet inzake tekeningen of modellen in verband met de implementatie van richtlijn 98/71/EG inzake de rechtsbescherming van modellen ¹	is in ambtelijke voorbereiding in Beneluxverband	
Wetgeving inzake een basisbedrijvenregister	is in ambtelijke voorbereiding	
Wijziging van de Mededingingswet ter implementatie van een wijziging van de Europese transparantierichtlijn ¹	is in afwachting van de totstandkoming van de richtlijn in ambtelijke voorbereiding	
Wijziging van de In- en uitvoerwet ter uitvoering van de nieuwe EG-verordening inzake de uitvoer van dual use-producten ¹	is in ambtelijke voorbereiding	wetsvoorstel oktober 2000 naar ministerraad

¹ Betreft EG-implementatie.

A. Moties

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Van Zijl en c.s.	MEZ stelt Wijers-trofee in voor aantrekkelijke beta-opleiding.	TK 97/98 25 600 XIII, nr. 12	Vorm en thema niet vast; worden per jaar vastgesteld. De prijs is op 17/02 voor de eerste maal uitgereikt aan twee plannen om techniekes op middelbare school leuker te maken.
Udo c.s.	Actieplan octrooiopositie van Nederland.	TK 98/99 25 872, R1606, nr. 7	1. Op 13-07-1999 brief naar TK gestuurd (TK 98/99 23 732, nr. 5); 2. Brief over evaluatie Strategisch Plan Bureau I.E. aan TK zal na zomerreces worden verstuurd.
Hindriks c.s.	Verzoekt de regering initiatieven van het bedrijfsleven te ondersteunen door de ontwikkeling van leerstof (cases) en de samenwerking tussen hogescholen en het MKB via regionale overeenkomsten actief te bevorderen en hiervoor jaarlijks een bedrag van NLG 3 mln. in te zetten.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 19	Ideeën opgenomen in voortgangsrapportage A & S, d.d. 17/04/2000. Thans wordt de Scholingsimpuls uitgewerkt, samen met OCW en sociale partners.
Van den Akker c.s.	Verzoekt de regering te bewerkstelligen dat op de praktijk gerichte cursussen voor het opleiden van vakmensen worden georganiseerd.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 12	Zie actie bij motie TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 19.
Van Zijl en c.s.	Verzoekt de regering bij het vrijgeven van licenties voor gedigitaliseerde ether rekening te houden met het feit dat een nieuwe licentiehouders daadwerkelijk concurrentie met de kabel aan zal moeten en kunnen gaan.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 14	De Landsadvocaat en de NMa onderzoeken op dit moment of een a priori uitsluiting van «alternatieve infrastructuur met aanmerkelijke marktmacht» juridisch mogelijk is.
Rabbae	Vraagt de regering om in overleg met de onderwijsinstellingen en werkgevers een samenhangend actieprogramma te ontwikkelen voor studenten die een kennisintensieve en innovatieve onderneming willen starten; en een generieke regeling te ontwerpen voor kennisintensieve starters.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 21	Actieprogramma en regeling kennisintensieve starters is onderdeel actielijn «technostarters» uit de Industriebrief. (Naast technostarters behoren ook het Technostartersplatform TSP en facility sharing hiertoe).
Blok c.s.	Verzoekt de regering om in een nota «arbeidsmarkt» de analyse van de knelpunten uit te werken en maatregelen te treffen om deze knelpunten op te lossen	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 24	Opgenomen in voortgangsrapportage Arbeid en Onderwijs, d.d. 17/04/2000.

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Van Zijlén c.s.	Geneesmiddelen- en hulpmiddelenmarkt in MDW II-operatie betrekken.	TK 98/99 26 200 XIII, nr. 14	* MDW-rapport geneesmiddelen aan TK gestuurd in december 1999 Het Kabinetsstandpunt terzake is op 17-04-2000 aan de TK aangeboden. (TK 1999/2000 24 124, nr. 101); * Hulpmiddelenmarkt: Minister VWS heeft brief over onderwerp aan TK gezonden worden gezonden. Brief gaat ook in maatregelen die de transparantie van markt zullen bevorderen. Een actie in MDW-verband lijkt tegen deze achtergrond niet opportuun.
Van Zijlén c.s.	Van mening dat kabinet met spoed een MDW-operatie VINEX-locaties moet instellen.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 15	Besloten is dat het Kabinet een standpunt zal innemen in kader IBO-rapportage grondpolitiek d.w.z. vóór vaststelling VijNO; IBO-grondbeleid is afgerond in juni 2000. Kabinetsstandpunt volgt in najaar 2000.
Van Zijlén en Blok	Verzoekt de regering middels een toets per MDW-operatie inzichtelijk te maken welke voordelen die oplevert voor de consument.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 16	Betrokken bij in beeld brengen kosten/baten MDW projecten (zie voor kosten/baten algemeen het verslag van het AO op 08-04-1999 (TK 98/99 24 036, nr. 129). Nadere rapportage aan TK gepland voor najaar 2000.
Blok c.s.	Verzoekt de regering in overleg te treden met alle betrokkenen in de kinderopvang teneinde: – een gelijke toegang van particuliere ondernemers en private stichtingen tot het subsidie instrumentarium kinderopvang mogelijk te maken; – een gelijke toegang van particuliere ondernemers en private stichtingen tot bedrijfshuisvesting mogelijk te maken.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 22	Gelijkluidende motie ingediend en aangenomen in kader van begrotingsbehandeling VWS (TK Handelingen 1999–2000, nr. 31, p. 2343, motie nr. 61); Kaderstellende nota voor Wet Basisvoorziening Kinderopvang in voorjaar 2000 naar de kamer. Daarin overgenomen aanbevelingen MDW m.b.t. beleid kinderopvang.
Hofstra c.s.	Verzoek om als onderdeel van toegezegde studie naar evt. kartelafspraken bij de verkoop van motorbrandstoffen evt. wijzigingen t.a.v. bestaande vergunningen nader te bezien.	TK 96/97 22 004, nr. 11	TK via brieven d.d. 21-10-1999 (TK 1999/2000 24 036, nr. 139) en d.d. 11-02-2000 (TK 1999/2000 24 036, nr. 150) geïnformeerd over: 1. voortgang project hoofdwegenet; 2. eindrapport regulering onderliggend wegenet.
Remkes c.s.	Verzoek om evaluatie Wet Kamers van Koophandel over uiterlijk vier jaar + opnemen bepaalde aspecten.	TK 96/97 25 029, nr. 27	Onderzoeksopzet gereed. Europese Aanbesteding afgerond. Onderzoek van start gegaan. De Kamer wordt in 2002 geïnformeerd.
Remkes c.s.	Administratieve lasten verlagen met minimaal 25%.	TK 97/98 25 600 XIII, nr. 17	De Commissie Administratieve Lasten o.l.v. de heer Slechte heeft op 20-05-1999 een tussenrapportage aan de TK gezonden.
Wijn c.s.	Concrete voorstellen voor toetsing regelgeving (n.a.v. tussenrapportage Commissie Slechte.)	TK 98/99 24 036, nr. 133	Het Kabinetsstandpunt over het Eindrapport van Commissie Slechte is op 11-02-2000 naar de TK gezonden (TK 1999/2000 24 036, nr. 148).

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Voûte c.s.	Introductie van onorthodoxe maatregelen in het bijzonder met ICT; een AL-norm te ontwikkelen; actieprogramma per departement.	TK 98/99 24 036, nr. 132	De departementale actieprogramma's met daarin voornemens voor elk departement zijn op 15-05-2000 naar de TK gestuurd. (TK 1999/2000 24 036 nr. 160).
Van Walsem c.s.	Verzoekt de regering om aan te geven hoeveel uitgedrukt in toetsbare doelstellingen en prestaties van alle ministeries – een bijdrage wordt geleverd aan de reductie van de administratieve lasten.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 26	
Blok c.s.	Verzoekt de regering om in lijn van de nieuwe begrotingsystematiek, concrete doelstellingen op te nemen m.b.t. bijvoorbeeld een afname van de werkloosheid en de toename van het percentage zelfstandige ondernemers, onder de doelgroep (etnische ondernemers).	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 23	In najaar bestuurlijk overleg met de G25 steden gepland. Zie ook brief d.d. 07-09-2000.
Remkes c.s.	Inspanning Noord-Nederland onder te brengen onder EU doelstelling 2-programma.	TK 97/98 24 060, nr. 15	Resultaat onderhandelingen met Brussel is dat 84% van inwoners Noorden vallen onder regime van de kaart Structuurfondsen (7 % D2; 1% uitfasering) Gemeld in brief aan TK d.d. 24-02-2000 (TK 1999/2000 21 062, nr. 85)
Hindriks c.s.	Verzoekt de regering om uitgedrukt in hectares aan te geven hoeveel extra ruimte voor bedrijven zij met de ingezette middelen wil realiseren.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 18	Aan TK gemeld dat TIPP gericht is op verminderen van ruimtelijk-economische knelpunten. Daarbij staat het niet het aantal hectares centraal zoals bij StiREA. In de brief van 26-06-2000 (TK 1999/2000 26 570, nr. 15) zijn streefcijfers aangeven.
Hindriks	Verzoekt de regering te onderzoeken of het opleggen van een heffing op nieuw uit te geven bedrijfsterreinen in uitleggebieden ten gunste van subsidiëring van de herstructurering van bestaande bedrijfsterreinen via een vereveningsfonds, een substantiële bijdrage kan leveren aan het creëren van meer ruimte voor bedrijven zonder de leefomgeving al te zeer aan te tasten.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 20	Suggestie inzake heffingen en vereveningsfonds zal bij IBO-grondbeleid worden betrokken. IBO-grondbeleid is afgerond in juni 2000. Kabinetsstandpunt volgt in najaar 2000.
Amendement Hindriks en Van Walsem	1. uitgavenartikel 04.10: verplichtingen + NLG 100 mln., uitgaven + NLG 25 mln. 2. ontvangstenartikel 02.02 + NLG 25 mln.	TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 27	In brief aan de TK d.d. 26-06-2000 (TK 1999/2000 26 570, nr. 15) is voornemen aangekondigd om de extra NLG 100 mln. in te zetten via de TIPP.
Witteveen-Hevinga c.s.	Nodigt de regering uit af te zien van experimenten in dezen (corridors) en in de Vijfde Nota voorstellen te doen voor maatregelen voor de aanpak van de ruimtedruk.	TK 1999/2000 26 570, nr. 2	Experimenten worden afgewogen in de Vijfde Nota. Zie ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14)

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Voûte-Droste c.s.	Verzoekt de regering om de knelpunten in het ruimtelijk economisch beleid in overleg met de industriesteden en de desbetreffende provincies te analyseren en maatregelen te treffen om deze knelpunten op te heffen.	TK 1999/2000 26 570, nr. 4	ITSO-steden hebben zelf werkgroep in gesteld die zal bezien welke aanpassingen van regelgeving mogelijk of gewenst zijn. Hierover dan gesprek met EZ en VROM. Zie ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14).
Voûte-Droste en Van Walsem	Verzoekt de regering de beleidsuitgangspunten van de nota te vertalen in een actieplan ruimtelijk economisch beleid met tijdpad.	TK 1999/2000 26 570, nr. 5	In voorjaar is actieplan NREB gepubliceerd. Zie ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14).
Stroeken	Verzoekt de regering te onderzoeken of vermindering van de investeringslimiet voor nieuwe projecten in Twente en Limburg tot NLG 15 mln. per project mogelijk is, zodat er meer projecten voor steun in aanmerking komen.	TK 1999/2000 26 570, nr. 6	Lagere limiet mag van Europese Commissie, maar er strookt niet met huidige visie regionaal beleid. Bovendien geen budget beschikbaar. Zie ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14).
Van Dijke en Van Walsem	Verzoekt de regering een nationaal zeehavenbeleid te ontwikkelen en de consequenties daarvan in de Vijfde Nota Ruimtelijk Ordening te integreren.	TK 1999/2000 26 570, nr. 7	2 ^e voortgangsgnota Zeehavenbeleid is op 06-12-1999 naar de TK gestuurd. Zie ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14).
Witteveen-Hevinga c.s.	Nodigt de regering uit ter uitvoering van initiatieven van brede samenwerkingsverbanden een samenhangend sectoroverschrijdend instrumentarium te ontwikkelen en de kamer daarover zo spoedig mogelijk te rapporteren.	TK 1999/2000 26 570, nr. 12	Ondersteuning van de programmatische (sectoroverschrijdende) aanpak bij Noorden en GSB. Zie ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14).
Timmermans Hoekema	Herbevestiging van het Nationaal Innovatieactieplan	TK 1999/2000 21 501-20, nr. 116	Meegenomen in CEC-notitie Post Lissabon. Wordt na het reces verstuurd.
Crone c.s.:	Met energiebedrijven afspreken ieder huishouden waaraan energie geleverd wordt te voorzien van een energiecertificaat.	TK 95/96, 22 160, nr. 45	Vanaf 1/7/99 energiesubs. Edh's (nu energiepremie regeling) voor besparingsmaatregelen in woningen. Vanaf 2000 gekoppeld aan EPK (nu EPA) woningbouw (gelden uit REB). Utiliteitsbouw nog niet gerealiseerd (gaat niet via EPR maar via EINP/EIA).
Jorritsma-van Oosten c.s.:	Periodieke inventarisatie instrumenten gericht op maximale verbetering energie-efficiency.	TK 95/96, 24 525/22 232, nr. 19	Jaarlijkse rapportage bij MvT van EZ-begroting. In zomer 1999 Actieprogramma Energiebesparing (EZ-461-99).
Feenstra c.s.	Verzoek tot overleg met betrokkenen over nauwkeurig in beeld brengen van mogelijkheden consequenties van beleidswijziging m.b.t. financiën, afvalbeleid, hergebruik en eindverwerking.	TK 97/98, 25 422, nr. 4	Bij brief van TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Crone:	Ten uitvoer brengen van het systeem van het verhandelen van certificaten voor duurzame energieproductie (art. 53 e.v. Elektriciteitswet) m.i.v. 2001	TK 98/99 26 303, nr. 55	Reactie van Minister in Energierapport 1999 (TK 99/00, 26 898, nrs. 1-2) Opzetten systeem nader aangekondigd in Gaswet; in beginsel per 01/01/2001.

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Crone:	Notitie toetsingscriteria (gedeeltelijke privatisering vergunninghouders en netbedrijven. Geen instemming vóór discussie in kamer.	TK 98/99 26 303, nr. 67	Zie brief TK 98/99, 25 097 nr. 26 van 16/06/99 aan TK Is op 30/6/99 een AO geweest: kamer akkoord met voorgestelde criteria.
v. Walsem:	Pas instemmen met verzoeken tot privatisering wanneer wet onherroepelijk is en vennootschap NMC-verplichtingen aanvaardt.	TK 98/99 26 303, nr. 66	Zie brief TK 98/99, 25 097 nr. 26 van 16/06/99 aan TK. Is op 30/6/00 een AO geweest. Specifiek aandacht bij instemming privatisering UNA, EZH en EPON.
Crone:	Aan provincies en gemeentes kenbaar maken dat (gedeeltelijke) privatisering van gasbedrijven wordt ontraden zolang wet- en regelgeving niet is afgerond.	TK 99/00, 25 097, nr. 30 (eerst nr. 29)	Op 16/12/99 brief naar IPO en VNG over conclusies AO 9/12/99 (motie als bijlage).
De Boer c.s.:	Zo spoedig mogelijk uitvoeren nota «Energie voor de wind» (verplichte plaatsing van windenergie per gemeente en verhandelbare plaatsingsrechten).	HTK 59-4110 (TK 99/00, 26 898, nr. 8)	Zie brief van 20 april 2000 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) Wordt betrokken bij bestuurlijk overleg met gemeenten en provincies. Concrete invulling wordt op dit moment tussen VROM/EZ en het IPO besproken. VNG en de natuur-en milieuorganisaties worden besproken. De gedachte om een verhandelbare plaatsingsplicht te introduceren vindt bij de provincies geen steun.
De Boer:	Overschakeling van alle departementen en TK op duurzame energie.	HTK 59-4110 (TK 99/00, 26 898, nr. 10)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) Diverse departementen zijn geheel of gedeeltelijk op groene stroom overgestapt. De andere collega's worden aangesproken op de uitvoering. Van alle departementen m.u.v. AZ en OCW is een positieve reactie ontvangen. Lijn nu om die ministers aan te schrijven die nog helemaal niets van zich hebben laten horen.
De Boer:	Mogelijkheden onderzoeken van keurmerk op consumenten niveau voor groene stroom en zo mogelijk ten uitvoer brengen.	HTK 59-4111 (TK 99/00, 26 898, nr. 11)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) Keurmerk overlapt met systeem groencertificaten waar EZ projectgroep aan werkt + Platform versnelling. Moet gelijktijdig gereed zijn met vrijmaken markt groene stroom in 2001.
Vos:	DTe effecten laten toetsten van liberalisering op WKK en daarbij de tariefsystematiek te laten betrekken. Toets in 2000 afronden zodat evt. wijzigingen in 2001 ingevoerd kunnen worden.	HTK 59-4112 (TK 99/00, 26 898, nr. 14)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) DTe is gevraagd kritisch naar de tariefopbouw te kijken. Resultaat na zomer verwacht.
Vos:	Moet verplicht systeem komen waarmee leveranciers afnemers moeten informeren over het aandeel stroom dat met kernenergie is opgewekt. Vóór zomerreces info.	HTK 59-4112 (TK 99/00, 26 898, nr. 15)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23).

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
v. Walsem c.s.:	Betere (waterzijdige) inregeling van installaties in enkele rijksgebouwen als «good practice». Vervolg laten afhangen van de resultaten.	HTK 59-4113 (TK 99/00, 26 898, nr. 16)	<ul style="list-style-type: none"> – Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) – Lage Temperatuur Systemen (LTS) worden gesubsidieerd via de EPR (energie premie regeling) en is ook opgenomen in de EPN(energie prestatie norm) voor de nieuwbouw. – Waterzijdig inregelen is opgenomen in het EPA (energie prestatie advies) als één van de mogelijke maatregelen voor de bestaande bouw.
vd Akker:	Maatregelen treffen die ertoe leiden dat bedoelde decentrale opwekkers op eenvoudige wijze het voordeel van uitgespaarde netkosten kunnen genieten.	HTK 59-4113 (TK 99/00, 26 898, nr. 18)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) DTe is gevraagd kritisch te kijken naar de tariefopbouw. Resultaat na zomer verwacht.
Klein Molekamp c.s.:	Spoedige vrijmaking van markt voor duurzame energie.	HTK 59-4114 (TK 99/00, 26 898, nr. 20)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) Voornemen is om markt voor duurzame energie sneller vrij te maken dan 2004, zo mogelijk al per 1 januari 2001 (Energierapport, TK 99/00, 26 898, nrs. 1–2) Op 22/7/00 Platform versnelling ingesteld; werkt aan technische uitwerking. Zie brief van 22/7/00 (TK 99/00, 25 097, nr.38)
de Boer c.s.:	Aanvullende maatregelen t.b.v. een voortgezette ontwikkeling van WKK, binnen 2 mnd. een voorstel aan TK presenteren.	HTK 61-4243 (TK 99/00, 26 898, nr. 21)	<ul style="list-style-type: none"> – Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23) – Komende maanden overleg met betrokkenen om te bezien welke maatregelen meeste perspectief bieden. Oplossing moet passen in Brusselse steunkader. Samen met DTe kijken naar tarieven, overleg met bedrijfsleven (industrie, tuinbouw) – Na zomer compleet beeld te geven van ontwikkelingen en te voeren beleid op gebied van WKK. – Vooruitlopend hierop in Vergroeningsbrief van 15/6/00 (TK 99/00, 27 177, nr. 1) ook aandacht voor WKK. – Pakket maatregelen voor stimulering WKK zal bij Belasting Plan 2001 worden vastgesteld.
Blaauw c.s.	Bij de voorziene wijziging van de Wet belastingen op Milieugrondslag een zogenaamd «blauw»certificaten-systeem opnemen, waarin personen die een bijdrage leveren aan een doelmatige energievoorziening, geheel of gedeeltelijk vermindering van de belasting wordt verleend middels een overdraagbaar certificaat waarin de omvang van het recht op gehele of gedeeltelijke vermindering van de belasting is vermeld.	HTK 63-4419 (TK 99/00, 26 463, nr. 86, was nr. 76)	<ul style="list-style-type: none"> – Komende maanden overleg met betrokkenen om te bezien welke maatregelen meeste perspectief bieden. Oplossing moet passen in Brusselse steunkader. Samen met DTe kijken naar tarieven, overleg met bedrijfsleven (industrie, tuinbouw) – Na zomer compleet beeld te geven van ontwikkelingen en te voeren beleid op gebied van WKK. – Vooruitlopend hierop in Vergroeningsbrief van 15/6/00 (TK 99/00, 27 177, nr. 1) ook aandacht voor WKK. – Pakket maatregelen voor stimulering WKK zal bij Belasting Plan 2001 worden vastgesteld.

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Vos:	<ul style="list-style-type: none"> – In Eur. verband voorstellen doen voor stellen van milieukwaliteitseisen aan stroom – Concrete initiatieven nemen voor debat over invoering verplicht aandeel groene stroom in Eur. Verband 	TK 99/00, 26 603, nr. 25 (TK 99/00, 26 603, nr. 14, gewijzigd in nr. 29)	Zie brief van 20/4/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 23).
vd Akker:	Op korte termijn over kleine velden beleid concrete voorstellen conform «Waddenbrief»	HTK 63-4408 en 4409 (TK 99/00, 26 463, nr. 82)	TK 99/00 26 219, nr. 11.
Witteveen c.s.:	<ol style="list-style-type: none"> 1. In notitie wijze uitwerken waarop NI. en Eur. aardgasbeleid als onderdeel van energiebeleid kan bijdragen aan transitie naar duurzame energie in 2060 2. Discussie initiëren in Eur. verband 	HTK 63-4410 (TK 99/00, 26 463, nr. 83)	<ol style="list-style-type: none"> 1. Wordt aan gewerkt; is binnen MinEZ project lange termijn energievoorziening gestart. Verwacht resultaat begin 2001 2. Is besproken tijdens AO Energieraad op 30/5/00. Gebleken dat lidstaten op geheel verschillende wijze tegen die transitie aankijken. N.a.v. rapport van Eur. Cie. over voorzieningszekerheid kan MEZ dit punt aan de orde stellen in Energieraad in december 2000.
Witteveen c.s.:	In kader van Europees Energiehandvest streven naar Europees level playingfield	HTK 63-4411 (TK 99/00, 26 463, nr. 84)	Informatie over resultaten met evaluatie Elektriciteitswet in 2002 naar TK.
Witteveen c.s.:	Notitie m.b.t. voorwaarden bij geven van toestemming privatisering (rekening houden met betaalbaarheid, duurzaamheid, betrouwbaarheid, veiligheid en voordoen van concurrentie incl. Effectief toezicht)	HTK 63-4411 (TK 99/00, 26 463, nr. 85)	Zie brief van 26/6/00 (TK 99/00, 25 097, nr. 37).
de Boer c.s.	Bij de begrotingsbehandeling MinEZ voorstellen te doen waarbij de totstandkoming van WKK-centrales zodanig gestimuleerd wordt dat i.i.g. de doelstelling uit de Energiebesparingsnota wordt gerealiseerd.	HTK 8-439 (TK 26 800-XIII, nr. 4)	EZ heeft over stimuleringspakket voor WKK gesproken met marktpartijen en heeft in juli een voorstel ingebracht bij MinFin wat in interdepartementaal overleg zal worden besproken.
de Boer c.s.	<ol style="list-style-type: none"> 1. Kritische analyse van actieprogramma energiebesparing om i.g.v. CO₂-doelstellingstekorten het huidige pakket maatregelen uitgebreid/ geïntensiveerd kan worden 2. Verslag doen bij behandeling Klimaatnota en evt. nadere voorstellen doen 	HTK 8-439 (TK 26 800-XIII, nr. 5)	Bij de behandeling van de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid I aan de orde gekomen (zie TK 99/00, 26 603 nr. 25).
Augusteijn-Esser c.s.:	Verzoek om voorlichtingscampagne te starten via Postbus 51 en d.m.v. informatie op apparaten om stand-by staan van apparaten terug te dringen	HTK 8-440 (TK 26 800-XIII, nr. 6)	<ul style="list-style-type: none"> – Wordt meegenomen in de lopende actie t.a.v. stand-by gebruik waarbij de concrete invulling kan afwijken van in de motie voorgestelde lijn – In Novem-programma Apparaten wordt nu aan terugdringen van sluipgebruik gewerkt via: EU-convenanten met Eur. fabrikanten, IEA/EU 1 watt-initiatief, vrijwillig energielabel voor sluipverbruik ontwikkeld samen met 7 andere EU landen, voorbereiding promotiecampagne richting detailhandel en consumenten.

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
de Graaf c.s.	Binnen half jaar presenteren van plan voor grootschalige offshore windenergie + ambitieuze aanpak van gebruik zonnepanelen op overheidsgebouwen, langs snelwegen en in nieuwbouw en renovatie van woningen.	TK 99/00, 26 800, nr. 23	In het Energierapport (TK 99/00, 26 898, nrs. 1–2) is gemeld dat wordt gewerkt aan het opheffen vanaf 2002 van bestuurlijk-juridische belemmeringen voor de aanleg van grote offshore-windparken, zodat het potentieel kan worden ontsloten. Een interdepartementale werkgroep bereidt e.e.a. voor. In de brief die aan het eind van de zomer aan de TK gestuurd zal worden over de voorgenomen intensivering van het beleid ter stimulering van de toepassing van zon-pv wordt ook ingegaan op de elementen die in deze motie verwoord zijn.
van Middelkoop	In voorbereiding v/d 5e Nota RO concrete taakstellingen te formuleren t.a.v. windenergie en zonodig uitvoeren d.m.v. rijksprojectenprocedure.	TK 99/00, 26 800 XI, nr. 31	In de Vijno zal de ruimtelijke inpassing van windturbines op land de benodigde aandacht krijgen. De doelstelling van 1500 MW in 2010 is daarbij leidend. Besprekingen met IPO en provincies over verlening, verbreding en verdieping van de Bestuursvereenkomst Plaatsingsproblematiek Windenergie geven het vertrouwen dat het niet nodig zal zijn een rijksprojectenprocedure te benutten voor realiseren van genoemde doelstelling.
van Dijke:	Z.s.m. komen met duidelijke tijdsplanning t.a.v. wetgeving voor realisatie van nearshore en offshore windenergie.	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 10	In het Energierapport (TK 99/00, 26 898, nrs. 1–2) is gemeld dat wordt gewerkt aan het opheffen vanaf 2002 van bestuurlijk-juridische belemmeringen voor de aanleg van grote offshore-windparken, zodat het potentieel kan worden ontsloten. Een interdepartementale werkgroep bereidt e.e.a. voor. In de brief die aan het eind van de zomer aan de TK gestuurd zal worden over de voorgenomen intensivering van het beleid ter stimulering van de toepassing van zon-pv wordt ook ingegaan op de elementen die in deze motie verwoord zijn.
Marijnissen	Niet eerder besluiten tot privatisering voordat TK zich heeft kunnen uitspreken over voorstellen MEZ.	HTK 99/00 93-6056 (TK 99/00, 27 109 nr. 5)	Is een brief aan TK gestuurd op 26/6/00 (TK 99/00, 25 097, nr. 37). Naar verwachting zal hierover in september een AO plaatsvinden.
Marijnissen c.s.	Komen met voorstellen die ertoe leiden dat non-profitinstellingen met kenbare energiekosten voor teruggaaf van energiebelasting in aanmerking kunnen komen.	HTK 99/00 8-485	Nieuw artikel in WBM: art. 361 lid 11: mogelijk om bij ministeriële regeling een teruggaafregeling te maken voor REB voor instellingen met maatschappelijke, sociale of culturele aard. Min. Fin. werkt op dit moment aan deze ministeriële regeling.
Apostolou	India/Pakistan	TK 98/99, 22 054, nr. 41	Overleg over vergunningenstop loopt. TK zal t.z.t. geïnformeerd worden.
Van Zuijlen c.s.	Sub-Sahara Afrika	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 17	Aanpak ondersteuning investeringen in Sub-Sahara landen overeenkomstig Oost-Europa wordt betrokken bij nota Economie en Ontwikkeling.

Indiener(s) moties	Omschrijving motie	Vindplaats	Stand van zaken
Verburg c.s.	Maatschappelijk Verantwoord Ondernemen	TK 99/00 26 485, nr. 3	Mogelijkheden voor gedragscode voor de nationale overheid als ondernemer zijn verkend. TK is geïnformeerd bij brief van 6 okt. 1999 (TK 99/00 26 485, nr. 4) en 18 jan. 2000 (TK 99/00 26 485, nr. 5).
Koenders c.s.	WTO	TK 99/00 25 074, nr. 18	Ondersteuning beleid ILO-WTO Forum voor handel en arbeidsnormen is afgerond in 1999 conform EU-voorstel.
Koenders c.s.	WTO	TK 99/00 25 074, nr. 19	Ondersteuning beleid voorzorgprincipe verbeteren en verhelderen is afgerond in 1999 en ingezet in Seattle.

B. Toezeggingen

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
In jaarverslag 1999 (op derde woensdag van mei) prestatiegegevens weergegeven over: <ul style="list-style-type: none"> de mate waarin EZ in staat is bedrijvigheid rondom universiteiten te organiseren. 	HTK 98/99, nr. 15, blz. 881	Cijfers nog niet beschikbaar, EZ introduceert binnenkort technostartersregeling. Bedoeling is dat provincies met plannen komen om stuk coördinatie op zich te nemen om technobedrijvigheid (startende bedrijfjes) te stimuleren en zo bij te dragen aan een beter klimaat voor technostarters. Er wordt niet specifiek op de bedrijvigheid rond universiteiten gefocust, maar die zal overigens veelal rond kennisinstellingen wel het makkelijkst van de grond komen. Gegevens komen vanaf 2002 in begroting nieuwe stijl (VBTB).
TK informeren over evaluatie MOTOR-project; relatie bezien met voorstel MKB-Nederland/NCB.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Evaluatie MOTOR-project in maart 2000 afgerond. TK via brief d.d. 07-09-2000 ingelicht.
Kabelnotitie aan de TK toezenden.	HTK 1999/2000, nr.14, blz. 976	Notitie is op 20-4-2000 aan de TK toegezonden per brief (TK 1999/2000 27 088, nrs. 1+2).
Reactie op rapportage van Taskforce Risseeuw aan TK zenden.	HTK 1999/2000, nr.14, blz. 976; + brief 17-4-2000.	TK is op 25-05-2000 per brief geïnformeerd. (TK 1999/2000 26 643, nr. 5).
TK in voorjaar 2001 informeren over stand van zaken en eerste effecten van maatregelen uit voortgangsrapportage Arbeid en Onderwijs.	brief 17-04-2000	onderhanden.
Afronding evaluatie Nederlands Octrooisysteem en rapportage voor de zomer 2000 naar TK sturen	AO 08-12-1999 (TK 1999/2000 26 628, nr. 3)	Brief over evaluatie Strategisch Plan Bureau I.E. zal na zomerreces aan TK worden verstuurd.
In implementatierapportage de redenen van vertraging van projecten aangeven.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 24 036, nr. 129)	Brief met tweede voortgangsrapportage implementatie MDW I projecten naar TK gestuurd op 21-10-1999. (TK 1999/2000 24 036, nr. 140).
In volgende rapportage een poging wagen om meer cijfermatige onderbouwing te geven van de baten en lasten van regulering en MDW.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 24 036, nr. 129)	Brief met tweede voortgangsrapportage implementatie MDW I projecten naar TK gestuurd op 21-10-1999. (TK 1999/2000 24 036, nr. 140).

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
In project «Harmonisatie ondernemersbegrip» positie van franchisenemers meenemen.	AO d.d. 24-06-1999 (TK 98/99 24 036, nr. 136)	Onderwerp is opgenomen in project.
Ondernemerschap opnemen in MDW-projecten (suggestie Hindriks)	AO d.d. 24-02-2000 (TK 1999/2000 26 736, nr. 3)	Ondernemerschap altijd integraal onderdeel MDW geweest. Ook in huidige oriëntatiefase die in juni 2000 is afgelopen.
Faillissementswet: 1 ^e fase voor de zomer naar de TK 2 ^e fase oktober naar TK	AO d.d. 24-02-2000 (TK 1999/2000 26 736, nr. 3)	Naar verwachting zal het rapport in november 2000 naar de TK gestuurd worden.
Concentratietoezicht financiële instellingen.	HTK 96/97, nr. 59, blz. 4347 en HTK 96/97, nr. 60, blz. 4407 én AO d.d. 10-11-1999 (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 38)	Brief gestuurd op 10-12-1999. (TK 1999/2000 26 965, nr.1)
Prijsopbouw motorbrandstoffen, marktwerking bij de rijkswegestations.	Brief aan TK d.d. 31-10-96	TK via brieven d.d. 21-10-1999 (TK 1999/2000 24 036, nr. 139) en d.d. 11-02-2000 (TK 1999/2000 24 036, nr. 150) geïnformeerd over:
Beleidsinitiatieven voor meer marktwerking op de benzine markt.	TK 97/98, 24 036, nr. 100	1. voortgang project hoofdwegennet; 2. eindrapport regulering onderliggend wegennet.
MDW-Accountancy – nader onderzoek naar gevallen waarin verbod op samenwerking accountants en andere beroepsgroepen adequaat is.	TK 96/97, 24 036, nr. 55	Evaluatie accountantswetgeving gestart in december 1999. Justitie heeft mede namens EZ een brief naar de TK gestuurd (TK 1999/2000, 23 706, nr. 39).
TK informeren over analyses en bestuurlijk overleg (april/mei) m.b.t. provinciale archiefinspecties.	TK 97/98 24 036, nr. 78	TK is bij brief d.d. 25-06-1999 (geen kamerstuknummer) geïnformeerd over analyses derde lijn. Hierover is in juli 1999 bestuurlijk overleg geweest. De TK zal zodra de gemaakte afspraken zijn geconcretiseerd, daarvan een verslag ontvangen per brief.
Met Borst overleggen over geneesmiddelen- en hulpmiddelenmarkt in MDW II.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 876	Uitkomsten overleg verwerkt in brief over nieuwe MDW projecten. Aan TK gestuurd d.d. 24-03-1999 (TK 98/99 24 036, nr. 128). Zie ook motie Van Zuylen (TK 98/99 26 200 XIII, nr. 14).
Met Remkes praten over kartelvorming op VINEX-locaties en Kamer conclusies laten weten.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 876	Brief namens StasVROM gestuurd d.d. 26-10-1999 (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 28).
Op redelijke termijn rapportage voortgang reductie administratieve lasten met 25%.	TK 97/98 19 071, nr. 13	De Commissie Administratieve Lasten o.l.v. de heer Slechte heeft op 20-05-1999 een tussenrapportage aan de TK gezonden. Het Kabinetsstandpunt over het Eindrapport van Commissie Slechte is op 11-02-2000 naar de TK gezonden (TK 1999/2000 24 036, nr. 148). AO over het kabinetsstandpunt op 24-05-2000 (TK 1999/2000 24 036, nr. 162).
Voor zomer 2000 informatie aan TK sturen over de voortgang.	TK 1999/2000 26 628, nr. 3	
Kabinetsreactie op Commissie Slechte begin 2000 naar TK sturen.	TK 1999/2000 26 643, nr. 3	
Uiterste best doen om zo snel mogelijk resultaat te bereiken op gebied van minder administratieve lasten voor MKB. Zal daar samen met MKB flink aan trekken.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 879	Bij selectie van domeinen van regelgeving zal de nadruk op domeinen liggen met de meeste lastendruk voor het MKB.
In jaarverslag 1999 (op derde woensdag van mei) prestatiegegevens weergeven over: ● vermindering administratieve lasten met 25%.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 879	Opgenomen in Financiële verantwoording over 1999.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Kamer informeren over uitkomsten evaluatie Vestigingswet.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 850	Brief verstuurd aan TK op 10-09-1999, TK 98/99 26 731, nr. 1.
Aandacht voor de knelpunten voor startende allochtone ondernemers die geconstateerd werden in de evaluatie van de Vestigingswet meenemen in de voorstellen voor aanpassing Vestigingswet.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Nota verstuurd aan TK op 10-09-1999, TK 98/99 26 736, nr. 1.
Bezien of bedrijfseffecten Toets (BET) nog na drukkelijker gericht kan worden op het MKB. Brief over de verdere ontwikkeling van de BET, waarin accent op MKB.	HTK 98/99, nr. 15, blz. 875/876	Wordt verder behandeld in kader van het project Administratieve Lasten.
In najaar notitie over Consumentenbeleid aan de TK zenden.	AO d.d. 08-04-1999 (TK 98/99 21 501-15, nr. 41)	Brief gestuurd op 28-10-1999 (TK 1999/2000 21 501-15 / 23 162, nr. 45)
De Tweede Kamer nog voor het AO NMa op 10-11-1999 a.s. in een brief te informeren over de wijze waarop andere EU-landen hun mededingingstoezicht hebben georganiseerd.	AO d.d. 04-11-1999	Brief gestuurd aan VCEZ op 09-11-1999.
Wetsvoorstel NMa ZBO met spoed naar de RvS sturen.	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 980	Ambtelijk overleg met SZW gaande n.a.v. gesprek MEZ/MinSZW.
TK notitie sturen over marktwerking / liberalisering en privatisering.	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 982	Notitie is op 21-02-2000 naar EK en TK gestuurd (TK 1999/2000 27 018, nr. 1+2).
Resterende vragen beantwoorden (jaarverslag NMa).	AO d.d. 10-11-1999 (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 38)	Brief gestuurd aan VCEZ op 17-11-1999.
Via MKB-Nederland het signaal afgeven dat bij normale arbeidsverhoudingen met gewetensbezwaren rekening moet worden gehouden; men problemen in de normale arbeidrelatie hoort op te lossen. De TK over het resultaat informeren.	AO d.d. 18-11-1999 (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 41)	Wordt betrokken bij periodiek overleg met MKB-Nederland (september).
In samenspraak met BZK/GSI (en via de VNG) bezien of er behoefte is aan verruiming koopzondagsbepaling; en of dit gerealiseerd kan worden voor achterstandswijken. Daarna TK informeren.	AO d.d. 18-11-1999 (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 41)	Brief aan de TK in voorbereiding.
Begin 2000 onderzoek naar «consumer concerns» naar TK zenden.	AO d.d. 07-12-1999 (TK 1999/2000 23 162, nr. 10)	Na afronden van het onderzoek door KPMG zal Kabinetsstandpunt in september 2000 gezonden worden.
Nagaan wat positie EZ is in het kader van het consumentenbeleid. (Duidelijkheid verschaffen over de inhoud en de verantwoordelijkheid.)	AO d.d. 07-12-1999 (TK 1999/2000 23 162, nr. 10)	Brief aan TK in voorbereiding voor begin 2001.
Consumentenbond betrekken bij de ontwikkeling van de Consumentenmarkttoets.	AO d.d. 07-12-1999 (TK 1999/2000 23 162, nr. 10)	Overleg geweest met Consumentenbond en deze wordt niet betrokken.
De vraag over gebrek aan inzicht bij het kopen van een huis (o.a. de werking van garantieregeling koopwoningen GIW) doorspelen aan Stas VROM.	AO d.d. 07-12-1999 (TK 1999/2000 23 162, nr. 10)	Brief aan Stas VROM in voorbereiding.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Notitie over strekking en overlap van diverse Europese richtlijnen (verkoop op afstand, elektronische handel, financiële diensten).	AO d.d. 04-11-1999 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 46)	TK brief gestuurd op 31-03-2000 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 49).
Duidelijkheid scheppen over werkingsgebied garantie-richtlijn	AO d.d. 04-11-1999 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 46)	TK brief gestuurd op 31-03-2000 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 49)
In mei 2000 rapportage van de werkgroep onderliggende rechtrelaties (MDW Benzine)	AO d.d. 16-03-2000 (TK 24 036, nr. 156)	Afronden rapportage 1 juni. In zomer laatste consultatieronde. Voor 1 oktober naar TK.
Nederlandse reactie op de verslagen van de Europese Commissie over de implementatie van Europese regelgeving inzake pakketreizen en timestharing naar de TK zenden.	AO d.d. 06-04-2000 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 50)	Nederlandse reactie op 08-06-2000 aan de TK gezonden.
TK schriftelijk informeren over contact met Stas VROM over winkelcentra op VINEX-locaties (schrone aanbod van winkels)	AO d.d. 06-04-2000 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 50)	Minister VROM is voornemens een onderzoek te doen in het kader van «Handvest kwaliteit Vinex-locaties».
TK informeren over besluit NMa inzake gedragscode hypothecaire financiering	Kamervragen 1998–1999, nr. 1996 (Aanhangsel blz. 4019)	brief is op 05-06-2000 aan de TK gezonden.
Kamer informeren over ontwikkeling concept richtlijn edelmetaal	HTK 1999/2000, nr. 64, blz. 4463	wachten op initiatief Europese Commissie
Waarborgwet 2 jaar na inwerkingtreding evalueren; beziën meerdere aanbieders en eventuele consequenties voor wijze tariefvaststelling.	HTK 1999/2000, nr. 64, blz. 4465	onderhanden
Zoveel mogelijk cijfermatige onderbouwing aan de TK zenden. Ministeries hiertoe stimuleren. Nulmeting + rapportage in 2001 Bij begroting 2001 in elk geval de reeds bekende gegevens presenteren.	AO 24-05-2000 (TK 1999/2000 24 036, nr. 162)	Navraag bij de ministeries leert dat tot nu toe (juli 2000) slechts bij enkele ministeries een beperkte hoeveelheid gegevens beschikbaar is. Het weergegeven hiervan zou daarom een onvolledig en ook onhelder beeld teweeg brengen.
Betrekken van ouders bij evaluatie van de vaste boekenprijs	AO 28-06-2000 (TK 26 800 VIII, nr. 117)	Evaluatie gaande en waarschijnlijk eind 2000 afgerond.
Helderheid verschaffen in hoeverre de Mededingingswet innovatieve samenwerking tussen MKB-bedrijven belemmert (samen met NMa en MKB-Nederland).	AO 08-12-1999 (TK 1999/2000 26 628 nr. 3)	Hierover vinden inmiddels gesprekken plaats tussen NMa en MKB-Nederland. Staat ook op de agenda voor gesprek tussen de minister en MKB-Nederland.
Volgend jaar brief aan de Kamer over ondernemerschap.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 850	Nota verstuurd aan TK op 10-09-1999, TK 98/99, 26 736 nr. 1.
In eerstvolgend overleg TK informeren over kwantificering enkele onderdelen van brief over etnisch ondernemerschap.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Afhandeling in combinatie met motie Blok (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 23). TK via brief d.d. 07-09-2000 ingelicht.
TK informeren over evaluatie MOTOR-project; relatie beziën met voorstel MKB-Nederland/NCB.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Evaluatie MOTOR-project in maart 2000 afgerond. TK via brief d.d. 07-09-2000 ingelicht.
Bij evaluatie particuliere dienstverlening de knelpunten inventariseren voor zelfstandig ondernemerschap op het gebied van kinderopvang.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Overleg met SZW (projectbureau dagindeling) gaande. TK via brief d.d. 07-09-2000 ingelicht.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
PUM-formule betrekken bij invulling mentorschap (in overleg met VNO-NVW en MKB-Nederland.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Afhandeling in combinatie met motie Blok (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 23). TK zal via brief na bestuurlijk overleg met G25 (voor de begrotingsbehandeling) worden ingelicht.
Kenniscentrum etnisch ondernemerschap bekijken in licht van algemene discussie over kenniscentra en suggestie NCB erbij betrekken.	AO d.d. 17-06-1999 (TK 98/99 26 210, nr. 20)	Besloten om etnisch kenniscentrum op te nemen in algemeen GSB-Kenniscentrum. Momenteel kwartiermaker BZK bezig met de opbouw daarvan. Moet in tweede helft van 2000 zijn beslag krijgen.
TK regelmatig informeren over maatschappelijk verantwoord ondernemen, nationaal	AO 23-06-1999 (TK 98/99 26 485, nr. 2)	Brieven aan VCEZ gestuurd op 26-10-1999 (EZ-99-746) en 26-11-1999 (EZ-99-754)
TK informeren over reikwijdte SER-adviesaanvraag Verantwoord Ondernemen	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 991	Brief aan VCEZ gestuurd op 26-11-1999 (EZ-99-754).
Voorstellen Faillissementswetgeving naar de TK sturen	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 987	Voortouw bij Ministerie van Financiën. Wetsvoorstel is op 07-07-2000 in de MR behandeld.
ZZP: overleggen met SZW en Financiën of een aparte notitie over ZZP-ers kan worden uitgebracht en de TK informeren over de uitkomsten van dit overleg	AO d.d. 24-02-2000 (TK 1999/2000 26 736, nr. 3)	Interdepartementaal overleg gaande.
In jaarverslag 1999 (op derde woensdag van mei) prestatiegegevens weergeven over: • de inzet van EZ-instrumentarium in het kader van het grotestedenbeleid.	HTK 98/99, nr. 14, blz. 849	In de financiële verantwoording over 1999 opgenomen. Met betrekking tot prestaties etnisch ondernemerschap is een brief aan TK in voorbereiding (najaar).
In voortgangsrapportages waar mogelijk indicaties van de aantallen arbeidsplaatsen aangeven.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Nieuw instrumentarium is vanaf 01-01-2000 van kracht. Vanaf dat moment rapportages over jaarlijkse output mogelijk. Tussenstand uitvoering Kompas voor het Noorden qua effecten voorzien in 2003.
TK informeren over vormgeving IPR.	AO d.d. 04-03-1999 (TK 98/99 25 017, nr. 20)	Regeling is voor advies naar Raad van State. Brief aan TK gestuurd op 08-09-1999 (TK 98/99 26 200 XIII, nr. 57)
Ondergrens uitbreidingsinvesteringen decentrale IPR bekijken.	AO d.d. 22-06-1999 (TK 98/99 26 200 XIII, nr. 55)	Overleg met SNN heeft geresulteerd in ondergrens van NLG 1 mln.
In 1999 een materiële fusie van AVN en NBT tot het Toeristisch Huis.	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Informatie opgenomen in de brief d.d. 09-06-2000 (TK 1999/2000 26 419, nr. 3) Per 01-07-2000 fusie gerealiseerd, incl. gemeenschappelijke huisvesting.
Mogelijkheden revolving fund voor grootschalige tentoonstellingen en activiteiten in de museale sfeer onderzoeken. Contact hierover opnemen met Stas OCW en TK schriftelijk informeren over uitkomsten.	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Passage over opgenomen in de voortgangsrapportage toerisme die op 09-06-2000 naar de TK is gezonden (TK 1999/2000 26 419, nr. 3)
Voortaan zal EZ ook de ontwikkeling van de toeristenbelasting in de gaten houden.	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Via de lokale lastenmonitor van het Ministerie van Financiën.
Rapportages over voortgang toeristisch beleid. (waaronder aanpalende beleidsterreinen zoals GSB).	AO d.d. 28-04-1999 (TK 98/99 26 419, nr. 2)	Op 09-06-2000 naar de TK gezonden (TK 1999/2000 26 419, nr. 3)

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Ondanks beperkingen proberen streefcijfers over de TIPP te verstrekken	AO d.d. 14-10-1999 (TK 99/00 26 653, nr. 4)	Aan TK gemeld dat TIPP gericht is op verminderen van ruimtelijk-economische knelpunten. Daarbij staat het niet het aantal hectares centraal zoals bij StiREA. In de brief van 26-06-2000 (TK 1999/2000 26 570, nr. 15) zijn streefcijfers aangegeven.
Kort na Bestuurlijk overleg (in januari) over «Langman» voortgangsrapportage aan de TK zenden.	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 991	Op 24/02/2000 is Bestuurlijk Overleg gehouden. TK heeft op 24/03/2000 een voortgangsrapportage ontvangen. (TK 1999/2000 25 017, nr. 28) Op 27-06-2000 heeft hierover een AO plaatsgevonden.
Ideeën voor Vereveningsfonds betrekken bij IBO grondbeleid	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 1007	IBO – Grondbeleid is afgerond in juli 2000. Kabinetsstandpunt volgt in najaar 2000.
Lokale bedrijfseffectentoets meenemen in IPO-convenant	NO 22-11-1999 (TK 1999/2000 26 570, nr. 11)	Convenant is ondertekend op 09-12-1999. Regionale benchmark (intern.) maakt onderdeel uit van convenant. Zie actieplan NREB (TK 1999/2000 26 570, nr. 14)
Indeling overleg met regio's langs noord, oost, zuid en west. (cf. MinVROM)	NO 22-11-1999 (TK 1999/2000 26 570, nr. 11)	Toezegging moet zo geïnterpreteerd worden dat de discussie rond de vorming van de NREB via vier landsdelige rondes is verlopen. Verder is in kabinet besloten dat indien regiocontracten tot leven komen, dit zal gaan over Oost, West en Zuid (naast Noord). Zie actieplan NREB (TK 1999/2000 26 570, nr. 14)
TK informeren over NLG 100 mln. extra middelen voor bedrijventerreinen. (Amendement Hindriks)	NO d.d. 22-11-1999 (TK 1999/2000 26 570, nr. 11) AO d.d. 08-12-1999 (TK 1999/2000 26 628, nr. 3)	Amendement Hindriks is opgenomen in de TIPP. brief aan de TK hierover d.d. 26-06-2000 (TK 1999/2000 26 570, nr. 15)
ITSO-voorstellen bestuderen en betrekken bij beleid.	NO d.d. 22-11-1999 (TK 1999/2000 26 570, nr. 11)	ITSO-steden hebben zelf werkgroep in gesteld die zal bezien welke aanpassingen van regelgeving mogelijk of gewenst zijn. Hierover dan gesprek met EZ en VROM. ook brief aan TK d.d. 03-05-2000 (TK 1999/2000, 26 570, nr. 14).
Beleidsnotitie ROM's in juni naar TK sturen.	AO d.d. 23-02-2000 (TK 1999/2000 27 016, nr. 2) AO d.d. 24-02-2000 (TK 1999/2000 26 736, nr. 3)	Notitie gaat na behandeling door het Kabinet in september naar de TK.
Kamer direct informeren over beleid inzake ROM's na besluitvorming in MR	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	
TK informeren over resultaten GOM -onderzoek naar rol accountant.	AO d.d. 23-02-2000 (TK 1999/2000 27 016, nr. 2)	Onderzoek nog niet afgerond.
Met Minister van Financiën een beleidsstandpunt ontwikkelen over de Commissaris namens het Rijk in Raden van Commissarissen.	AO d.d. 23-02-2000 (TK 1999/2000 27 016, nr. 2)	Voortouw voor het voorbereiden van het beleidsstandpunt ligt bij de Minister van Financiën.
Zorgen over proefstation glastuinbouw overbrengen aan LNV	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	Brief aan Minister LNV gestuurd op 14-07-2000

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Uitvoering (eventueel versnelling) van de N33 aan de orde stellen bij MinVenW	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	Brief aan Minister V&W gestuurd op 14-07-2000
TK regelmatig informeren over Interreg	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	TK zal in najaar via brief op de hoogte worden gesteld.
De Kamer in de tweede helft van 2000 zo mogelijk een eerste totaaloverzicht van de co-financiering toesturen. Daarna de Kamer regelmatig over de stand van zaken informeren.	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	TK zal in najaar via brief op de hoogte worden gesteld.
Zodra één en ander is vastgelegd over nadere afspraken over decentralisatie van de uitvoering van (D2-)programma's tussen EZ en provincies en/of er worden afspraken gemaakt met betrokken bewindslieden, de Kamer daarvan op de hoogte stellen.	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	TK zal in najaar via brief op de hoogte worden gesteld.
Bij goedkeuring steunkaart door Commissie naast een persbericht ook direct een brief naar TK sturen.	AO d.d. 27-06-2000 (TK 1999/2000 25 017, nr. 97)	Europese Commissie heeft op 12-07-2000 Steunkaart goedgekeurd. Brief aan TK gestuurd op 12-07-2000 (TK 1999/2000 26 800 XIII, nr. 59 en 61).
TK regelmatig informeren over maatschappelijk verantwoord ondernemen, internationaal	AO 23-06-1999 (TK 98/99 26 485, nr. 2 en 4) AO 02-02-2000 TK 1999/2000 26 485, nr.6	Brieven aan de TK gestuurd op 06-10-1999, 18-01-2000 en 29-06-2000 (TK, 99/00, 26 485 nrs. 4, 5 en 9)
TK informeren over de afstemming en informatie-uitwisseling tussen departementen n.a.v. de dioxine-affaire.	AO d.d. 04-11-1999 (TK 1999/2000 23 501-15, nr. 46)	LNV en VWS zijn trekker. Rapport van Berenschot is op 04-02-2000 naar de Kamer gestuurd (TK 1999/2000 26 991, nr.1)
Samen met OCW nagaan of er een notitie moet komen om universiteiten aan te zetten onderzoekers te beoordelen op verworven octrooien. Hierover aandacht besteden bij de behandeling van de motie Van der Hoeven.	TK 99/00 25 518, nr. 21	Wordt na de zomer verwacht.
Kamer informeren over de ingeschatte daling van de bodem ten gevolge van de magnesiumwinning en de gaswinning.	TK 99/00 26 800 XIII nr. 52	Kamer is geïnformeerd in de brief van 19 mei. TK 99-00, 26 800 XIII, nr. 55.
Toesturen van brief over MEDEA-2 eind 2000	TK 99/00 26 680 nr. 2	Brief is verstuurd op 17 juli 2000; kenmerk: ID/EDI/EST 00 040 917
Kamer vertrouwelijk informeren over de stand van zaken bij Nedcar	Handelingen 1999–2000, nr. 13, Tweede Kamer, pag. 886–912; Handelingen 1999–2000, nr. 14, Tweede Kamer, pag. 962–1007	Brief niet gestuurd. Men wacht beslissing Daimler-Chrysler & Mitsubishi af.
Reactie op de brief van Adviesbureau Planten	EZ-99-449	Reactie staat in de brief van kenmerk ID/ABC/RO 99 061 553
Kamer informeren over het Jaarbeeld Buitenlandse Investerings 1999	EZ-00-195 TK 99/00 26 800 XIII, nr. 45	Verzonden op 4 april; kenmerk: ID/CBIN/AB/0 021 567
Reageren op brief over clusterproject Telebois.	EZ-00-48	Brief met reactie is verstuurd op 22 maart 2000; kenmerk: ID/EDI/EST 00 018 237

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Reactie op de brief van NIID over betrokkenheid Nederlandse industrie bij aanschaffingen van defensie.	EZ-99-190	Reactie wordt gegeven in brief van Stas Def van 22 sept 1999. (geen kenmerk bekend)
Reactie op de brieven van Houtverduurzaming, Tuinbranche, Houtskeletbouwers, Weerin	EZ-99-567 EZ-99-562 EZ-99-566 EZ-99-576	Beantwoording in voorbereiding. Na het reces volgt de brief en een plenair debat met de Kamer.
TK informeren over stand van zaken van het Kic-project.	AO d.d. 15-03-2000 (TK 26 800 XII, nr. 49) TK 26 800 XII, nr. 49	Het project Kennisintensieve Industriële Clustering is eind 1998 afgerond. Op dit moment vindt de financiële afwikkeling plaats en wordt nagegaan of en in welke vorm aan het project een vervolg kan worden gegeven.
Kamer voor informeren over de voortgang van de uitwerking van de beleidsagenda uit de Industriebrief.	TK 1999/2000 26 628, nr. 3	Zie MvT bij de begroting van EZ bijlage 14.
Reactie op brief van Stichting Kringloop Glas	VROM 2000	Brief is onderhanden. Antwoord volgt direct na het reces.
Plan van Aanpak voor het wegwerken van de knelpunten op de arbeidsmarkt	TK 99/00 26 628, nr. 3	Plan van aanpak is opgenomen in de brief van 31 maart 2000. TK 99/00, 27 060, nr. 1.
TK inlichten over vormgeving en samenstelling adviesraad ICT.	HTK 1999/2000, nr. 14, blz. 977	Informeel adviesorgaan is actief onder de naam <i>C@tshuisoverleg</i> . In voortgangsrapportage Digitale Delta wordt medio september/oktober 2000 hierover gerapporteerd.
Kamer informeren over het standpunt van EZ inzake het initiatief van V&W rond de kenniswijk.	Handelingen 1999–2000, nr. 13, Tweede Kamer, pag. 886–912; Handelingen 1999–2000, nr. 14, Tweede Kamer, pag. 962–1007	Opgenomen in Concurreren met ICT-Competenties, verstuurd op 21 april 2000. TK 99–00 26 643, nr. 4
TK informeren over voortgang De Digitale Delta	TK 99/00 26 643, nr. 3	Voortgangsrapportage wordt na de zomer naar de Kamer verstuurd
Resultaten van de ICT-toets met benchmark Finland wordt na de zomer naar TK verstuurd.	TK 99/00 21 501-20, nr. 124	ICT-toets met o.a. de benchmark Finland komt na de zomer. Resultaten vormen de input voor de Voortgangsrapportage van de Digitale Delta.
Terugkomen op software-ontwikkeling in het nieuwe software actieplan	TK 99/00 26 643, nr. 3	Opgenomen in Concurreren met ICT-Competenties, verstuurd op 21 april 2000 TK 99-00 26 643, nr. 4
Onderzoek naar de mogelijkheden voor fiscale instrumenten aan innovatie binnen het Brussels steunkader	TK 99/00 26 643, nr. 3	Besproken tijdens het Algemeen Overleg met de VC EZ over WBSO en Philips op 2 februari 2000. Zie verslag: TK, 99-00, 26 680 XIII, nr. 2.
Innovatiebeleid aan de orde stellen tijdens top in Lissabon	TK 99/00 26 643, nr. 3	Innovatiebeleid was een centraal onderwerp op de Europese Top in Lissabon. Verslag is te vinden onder TK, 99-00, 21 501-20.
Nagaan welke rol Senter kan spelen bij het platform Life Sciences.	TK 99/00 25 518, nr. 21	Senter is betrokken. Over hun rol volgt meer in de volgende rapportage over het actieplan Life Sciences.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Kamer wordt jaarlijks op de hoogte gehouden van de stand van zaken rond het actieplan Life Sciences	TK 99/00 25 518, nr. 21	Actieplan Life Sciences is 9 februari naar Kamer gestuurd. Medio november 2000 volgt brief met de stand van zaken rond de uitvoering van het actieplan.
Het beoogde LS-platform zal een onderzoek doen naar de octrooipositie van Nederland op het gebied van biotechnologie.	TK 99/00 25 518, nr. 21	De stichting Biopartner zal dit onderzoek uitvoeren. De Kamer zal hierover worden geïnformeerd.
Kamer informeren over de resultaten van een onderzoek door CBS en CPB naar de economische gevolgen van de millenniumwisseling.	TK 99/00 25 674, nr. 71	Brief is verstuurd op 4 februari 2000. TK, 99-00, 25 674, nr. 73.
Toesturen Voortgangsrapportage Professioneel Inkopen en Aanbesteden begin 2001, bestaande uit een integrale beschrijving van het gehele project en departementale deelrapportages.	TK 99/00 26 966, nr. 2	Voortgangsrapportage wordt begin 2001 verstuurd.
Kamer wordt z.s.m. na de Industrieraad van 9 november separaat geïnformeerd over de discussie over de afschaffing van de Europese verordening en de consequenties voor het NL-beleid	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 30	Kamer is geïnformeerd in de brief van 26 november 1999; TK 99-00, 21 501-12, nr. 59.
Rond de Voorjaarsnota wordt de Kamer geïnformeerd over de stand van zaken in de scheepsbouwsector en de consequenties hiervan voor het steunbeleid in de jaren daarna.	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 30	Kamer is geïnformeerd in de brief van 28 juni 2000; kenmerk: ID/FZI/T 00 023 639
Meenemen van de effectiviteit van regelingen bij de stroomlijningsoperatie	TK 99/00 26 643, nr. 3	Zie Voortgangsrapportage Industriebrief in bijlage 14 van deze MvT.
Oprichting van een platform voor technostarters	TK 99/00 26 643, nr. 3	Dreamstart, platform voor technostarters is opgericht. Oprichting is gemeld in de brief van 28 maart 2000. TK 99-00 27 053 nr 194/1.
Actieplan Facility Sharing	TK 99/00 26 643, nr. 3	Onderhanden. Wordt eind 2000 verwacht.
Snellere evaluatie van Twinning	TK 99/00 26 643, nr. 3	Evaluatie is in volle gang. Rapportage kan eind augustus naar TK.
Kamer informeren over de stand van zaken in het luchtvaartcluster	EZ-00-07	Brief verstuurd op 19 juni 2000; TK 99-00 25 820 nr. 9.
Reactie op de brief van Jongerencoalitie over de mogelijkheden van luchtschepen.	VW-99-106 TK 99-00, 26 800 XII, nr. 66	Reactie staat in de brief van Minister van Verkeer en Waterstaat van 24 januari 2000 (VW-00-71).
Evaluatie van het ruimtevaartbeleid voorafgaande aan de volgende ESA conferentie in 2001. De rol van het MKB zal hierbij worden meegenomen.	TK 99/00 24 446, nr. 10	Evaluatie wordt op dit moment uitbesteed. Deze gaat eind 2000/begin 2001 naar de Kamer.
Tussentijdse rapportage over de NISO, NIVR en de participatie van het MKB voor 2001.	TK 99/00 24 446, nr. 10	Rapportage wordt opgenomen in de evaluatie Ruimtevaartbeleid. Deze verschijnt eind 2000 of begin 2001.
Totstandkoming MKB-faciliteit monitoren (tussen MKB en EnergieNed)	HEK 96/97, 11-395	Is al enige tijd werkzaam Nederland rapporteert regelmatig.
MJA's toezenden	TK 92/93, 22 800 XIII, nr. 34	Continue toezegging. Telkens bij brief aan TK.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Algehele herziening mijnwetgeving in 1997	TK 94/95, 24 078 nr. 5 EK 95/96, 24 078 nr. 41b	Wetsvoorstel ingediend sept.'98 (TK 99/00 26 219 nr.1). Totstandkoming van de Mijnbouwwet zal meer tijd kosten dan aanvankelijk voorzien. Zie brief van 7/6/00 TK 99/00, 26 219 nr. 11.
In MvT of E-bericht t.z.t. verslag doen van voortgang bij aanbevelingen IEA	TK 95/96, 24 525/22 232, nr. 25	Zie TK 99/00, 26 898, nrs. 1–2. Op 25/5/00 zijn wetsvoorstel Wet voorraad- vorming aardolieproducten (TK 99/00 27 170, nrs. 1–2) en Herziening nat. aardolie crisisbeleid (TK 99/00, 23 531 nr. 3) bij TK ingediend. Internatio- nale voortgang zal na nationale behandeling vooruit kunnen.
TK jaarlijks verslag sturen over voortgang en resultaten van beleid	Vervolnnota Energiebespa- ring TK 95/96, 23 561 nr. 2, herhaald tijdens AO 01/04/96	Continue Toezegging in MvT.
EnergieNed ex-post onderzoek naar verantwoording MAP-bestedingen	HTK 95/96, 54–3985	Definitief rapport verwacht na zomer 2000.
Schriftelijk ingaan op vraag of MOX-staven uit Nederland in genoemde centrales gebruikt kunnen worden	TK 97/98, 25 422, nr. 2	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Nagaan of Cogema en BNFI de kamer vertrouwelijk willen informeren m.b.t. opwerking	TK 97/98, 25 422, nr. 2	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Per brief nader ingaan op aantal genoemde thema's m.b.t. opwerking	TK 97/98, 25 422, nr. 2	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Beantwoording vr. 5 m.b.t. opwerking radioactief materiaal	TK 97/98, 25 422, nr. 3	TK 98/99, 25 422, nr. 6.
Eindrapportage over nearshore-demonstratieproject	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	– Zie brief van 10/3/00 (TK 99/00 27 041 nr. 1) over «demonstratieproject windpark Noordzeekust- zone» over start PKB-procedure. – Verwachting najaar 1999 ontwerp PKB naar TK – De planologische procedure t.b.v. Near shore windpark zal naar verwachting nog dit najaar uitmonden in definitief kabinetsbesluit over locatie hiervan. Wordt tevens in interdepartemen- taal verband gewerkt aan juridisch kader voor windenergie-winning op continentaal plat.
Informatie over resultaten van vergelijking tussen het Nederlandse en het buitenlandse beleid inzake winning duurzame energie uit afvalverbranding	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Algemene studie «Internationale Benchmark Duurzame Energie» in '98 naar de TK gestuurd.
Financiële ondersteuning voor stimuleren samenwerking duurzame energie als innovatief onderzoeks- cluster.	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Het plan SDE (Samenwerkingsverband Duurzame Energie) is ter goedkeuring aan de Eur. Cie voorgelegd. Per brief (10/08/99) heeft de Eur. Cie laten weten geen bezwaar te maken.
Voorleggen aan energie-distributie-bedrijven om evt. EIA-opbrengsten door te geven aan de consument.	TK 97/98 25 276 en 25 423 nr. 2	Ging m.n.om toepassingen van wind- en zonne-energie bij consumenten. Inmiddels is door een besluit van de Belastingdienst het mogelijk geworden grootschalige toepassingen van zonne-energie op daken van woonhuizen te stimuleren via de EIA (via lease).

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Brief over uitkomsten overleg met elektriciteitsproductiesector 16/10/98 naar Kamer	HTK, 98/99, 26 303 nr. 8	<ol style="list-style-type: none"> 1. Zie brief van 27/10/98 (TK 98/99, 28 097, nr.24 st.v.zaken + bereikte hoofdlijnenakkoord) 2. AO met Cie EZ over brief 27/10/98 3. Brief met nadere info naar TK 17/12/98 4. Cie ingesteld o.l.v. Herkströter. Najaar 1999 nieuw advies Cie aan TK 5. Advies integraal overgenomen 6. Besproken met TK op 9/12/99. TK akkoord om verplichtingen bij net af te wikkelen 7. Wetsvoorstel is naar TK gezonden (TK 99/00, 27 250, nr. 2).
Brief Benchmarking naar TK	TK 98/99, 26 200 XIII, nr. 43	Brief TK 98/99, 25 405 nr. 21 van 19/04/99 aan TK Convenant 6/7/99 getekend
In Actieprogramma Energiebesparing nader ingaan op: – integraal energiebesp. plan voor MKB – effectiviteit van M-vergunningverleningsinstrument als sanctie	TK 98/99, 26 200 XIII, nr. 43	Het Actieprogramma Energiebesparing (EZ-461-99) is 15/06/99 aan TK gezonden.
Nadere schriftelijke antwoorden aan VCK: – relatie toename energiegebruik en energiebesparing (ontkoppeling). Bij huishoudens en landbouw zou energiegebruik in 1997 zijn gedaald. Klopt dit? – wat is de ontwikkeling van het energiegebruik in de grafische industrie (hier geen MJA maar IMT)? – hebben andere (EU) landen zelfde energie-efficiency resultaten bereikt als NL?	TK 98/99, 26 200 XIII, nr. 43	Zie brief TK 98/99, 25 405, nr. 21 van 19/04/99 aan VCK
Reactie op studie Erasmus universiteit over de tariefsystematiek d.m.v. brief aan TK	TK 98/99 26 303 nr. 45	Zie brief TK 98/99, 26 303 nr. 50, 19/03/99
Schriftelijke info energiehandvest/MAI (evt. tezamen met amendement op handvest t.a.v. GATT/WTO)	AO Energieraad, 11/98	Verslag Energieraad, TK 98/99, 21 501-14, nr. 46 (bijlage)
Informatie over de millenniumsituatie in kerncentrales in nabije landen en in Oost-Europa.	TK 98/99, 25 674, nr. 32	In de brieven aan de TK van 17/6/99 en 21/6/99 TK 98/99, 25 674 nr. 48 TK 98/99, 25 674 nr. 49, bijl. 1
Criteria voor instemming met aandelenvervreemding van elektriciteitsbedrijven.	TK 98/99, 25 097 nr. 27	TK 99/00, 25 097 nr. 28
Verstrekken cijfers die Eur. Cie hanteerde bij mededeling over voorzieningszekerheid aardgas	TK 99/00, 21 501-14, nr. 50	Zie bijlage bij verslag Energieraad, TK 99/00, 21 501-14, nr. 51
Regelmatig info naar TK over voortgang Platform versnelling	TK 99/00, 26 898, nrs. 4 en 6	Info twee keer per jaar, eerste keer per brief 22/7/00 (TK 99/00, 25 097 nr. 38j)
Per brief TK nader informeren omtrent notificatie van de bijdrage van overheidswege aan de niet markt-conforme kosten	TK 99/00, 25 097, nr. 35	Zie brief van 13/7/00 (TK 99/00, 25 097 nr. 40)
Notitie aan TK waarin de modaliteiten van verkrijgen meerderheidsaandeel in Tennet uiteen worden gezet	TK 99/00, 25 097, nr. 31	Op 21/1/00 notitie naar TK gestuurd (TK 99/00, 25 097, nr. 32). Notitie tijdens AO 23/2/00 besproken. Zie verslag TK 99/00, 25 097, nr. 35
Notitie waarin mogelijkheden om vroegtijdige privatisering gasbedrijven tegen te gaan zijn uitgewerkt	TK 99/00, 25 097, nr. 31	Zie voor de voorwaarden waaronder kan worden ingestemd met privatisering de brief van 26/6/00 (TK 99/00, 25 097, nr. 37)

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Z.s.m. toesturen van verslag bijeenkomst in Florence	AO Energieraad 25/11/99	Als bijlage bij brief van 22/5/00 (TK 99/00, 21 501-14, nr. 49)
In overleg met MKB een nieuwe strategie ontwikkelen t.a.v. energiebesparing	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 7	<ul style="list-style-type: none"> – Intern EZ houdt een projectgroep zich bezig met de effectiviteit van energiebesparing van het instrumentarium richting MKB – MKB Nederland heeft bij EZ verzoek ingediend voor ondersteuning bij oprichting Energiecentrum. Gesprekken hierover zijn gaande.
Kamer zo snel mogelijk informeren over instemmen met aantal aanwijzingen van netbeheerders	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 38	Brief aan TK gestuurd op 7/12/99 (TK 99/00, 25 097 nr. 28). Zie ook brief van 26/6/00 (TK 99/00, 25 097 nr. 37)
MEZ stelde dat zij zich zou houden aan eerdere toezegging na te gaan welke correctiemogelijkheden er zouden zijn om evt. nadelen van 1996 als referentiejaar te compenseren	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 38	Publicatie voorlopige zienswijze op de x-factoren door DTe in augustus 2000. Norm rendementscorrecties vormen tevens onderdeel van dit rapport
Z.s.m. reactie op advies commissie-Herkströter en de verdeling van de lasten over de bedrijven te bespreken met TK	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 38	<ul style="list-style-type: none"> – Advies integraal overgenomen – Besproken met TK op 9/12/99. TK akkoord om verplichtingen bij net af te wikkelen – Wetsvoorstel is naar de TK gezonden (TK, 99/00, 27 250, nr. 2)
Proberen vóór behandeling energierapport schriftelijke reactie op nota PvdA «Energie voor de wind»	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 39	Zie brief van 17/3/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 5)
Kamer informeren over mogelijke gevolgen vogelrichtlijn voor windmolens op zee	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 39	Zie brief van 17/3/00 (TK 99/00, 26 898, nr. 5)
Nogmaals toezegging om problemen t.a.v. bestuurlijke problemen bij wind z.s.m. vlot te trekken.	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 39	(TK 99/00, 26 898, nr. 23) Wordt betrokken bij bestuurlijk overleg met gemeenten en provincies. Concrete invulling wordt op dit moment tussen VROM/EZ en het IPO besproken. VNG en de natuur-en milieuorganisaties worden betrokken. De gedachte om een verhandelbare plaatsingsplicht te introduceren vindt bij de provincies geen steun.
Resterende vragen n.a.v. AO Duurzame Energie (18/11/99) schriftelijk beantwoorden	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 39	Zie brief van 16/12/99 (TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 40)
TK periodiek informeren over stand van zaken rond vervroegde liberalisering	TK 99/00, 26 898, nr. 7	Op 22/7/00 is het Platform versnelling liberalisering ingesteld (zie brief TK 99/00 25 097 nr. 38). TK zal 2x per jaar geïnformeerd worden
Met collega's van OC&W en VROM mogelijkheden bespreken t.a.v. energiebesparing bij bouwkundige opleidingen en andere onderwijssoorten	TK 99/00, 26 898, nr. 7	Houdt VROM zich mee bezig. Daarnaast ook in Novem-programma's aandacht voor opleidingen
Opmerkingen t.a.v. verdere aanscherping van EPN en EPC onder aandacht van stas. VROM	TK 99/00, 26 898, nr. 7	Alleen EPC kan aangescherpt worden (is de coëfficiënt, de EPN is de norm). Is een traject afgesproken. In 2001 wordt beslissing t.a.v. evt. aanscherping genomen. Is i.h.k.v. de internalisatie in geheel overgedragen aan VROM
TK schriftelijk informeren over resultaten van overleg met convenantpartners t.a.v. stimulering van gebruik van zonneboilers	TK 99/00, 26 898, nr. 7	Eind zomer zal aan de TK een brief worden gezonden over de toepassing van zon-pv. Hierin zal tevens worden ingegaan op het beleid ter stimulering van de toepassing van zonne-boilers

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Bij DTe op aandringen z.s.m. te informeren over st.v.z. t.a.v. WKK en netkosten	TK 99/00, 26 898, nr. 7	DTe komt naar verwachting eind juli met uitsluitsel over tariefopbouw.
TK informeren over onderzoeksresultaten t.a.v. onderzoek groen nationaal inkomen	TK 99/00, 26 898, nr. 7	Onderzoeksresultaten zijn naar verwachting eind oktober beschikbaar
Gaswet: – belangstelling bij medeoverheden die aandeelhouder zijn om te praten over voorwaarden voor privatisering en hun verantwoordelijkheden daarbij. – Zo ja, organiseren gesprek	HTK 99/00, 63-4372	Er heeft een gesprek plaatsgevonden met VNG en IPO n.a.v. neergelegde beleidslijn in brief over privatisering (TK 99/00, 25 097, nr. 37)
Gaswet: Toesturen studies efficiency private bedrijven	HTK 99/00, 63-4423	Zal nog worden verzonden aan TK
Gaswet: – resultaat onderzoek level playingfield naar TK ter voorbereiding op besluitvorming gasgebouw. – zo nodig nader onderzoek i.v.m. discussie over gasgebouw	HTK 99/00, 63-4424	Voorlopige resultaten onderzoek door MEZ samen met UK collega gepresenteerd op Energieraad van 30/5/00. Definitieve resultaten zullen na zomerreces verzonden worden aan TK.
Bij evaluatie 2002 en al eerder o.b.v. onderzoek i.h.k.v. NMP-4 (visie lange termijn ontwikkeld) wordt info geleverd	HTK 99/00, 63-4424	Intern EZ is een projectgroep bezig met het ontwikkelen van een visie voor de Lange Termijn Energievoorziening. De resultaten zullen waar mogelijk verwerkt worden in volgend(e) jaar (jaren) te verschijnen beleidsstukken. Indien een beleidsrespons noodzakelijk is zal de TK apart hierover worden geïnformeerd.
Gaswet: onderzoek functie-scheiding en eigendomsverhoudingen landelijke hogedruknet gas	HTK 99/00, 63-4384	N.a.v. definitieve resultaten van level playing field onderzoek zal bekeken worden of een onderzoek al dan niet noodzakelijk is. De definitieve resultaten worden deze zomer verwacht.
Gaswet: kamer elk half jaar informeren over voortgang versnelling	HTK 99/00, 63-4369	Info twee keer per jaar, eerste keer per brief 22/7/00 (TK 99/00, 25 097 nr. 38)
Gaswet: Introductie vorm van lastenverlichting voor productie-bedrijven in vorm van «blauw-certificaten» in WBM. Betrekken in overleg met MinFin en in ver-groeningsnotitie	HTK 99/00, 63-4425	I.o.m. MinFin zal worden bezien in hoeverre voorkomen dan worden dat WKK-installaties worden gesloten. Ook motie Blauw nader bezien. Zie ook Vergroeningsbrief 15/6/00 (TK 99/00, 27 177, nr. 1)
Gaswet: In 2002 of 2003 t.b.v. go-no-go beslissing over markt-opening in 2004 leveren van gegevens over: – betrouwbaarheid, betaalbaarheid en duurzaamheid van de gasvoorziening – handhaven voldoende niveau van veiligheid en doelmatigheid – mate waarin vraaggestuurde markt daadwerkelijk tot stand is gekomen – mededinging op Eur. vlak – positie en inkomsten van staat	HTK 99/00, 63-4365	Bij evaluatie Elektriciteitswet in 2002 of 2003
Nota van Wijziging permanent vergunningstelsel voor levering gas en elektriciteit	HTK 99/00, 63-4424	Zie art. 43 t/m 49 van de Gaswet over het permanent vergunningstelsel
Voorstel Eur. en/of Ned. regels al dan niet aanscherpen o.b.v. evaluatie EU-gasrichtlijn en evaluatie Gaswet	HTK 99/00, 63-4370	Dit kan pas als er geëvalueerd is. Evaluatie zal na zomer 2000 van start gaan. Resultaten verwacht in 2002/2003

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Bij invulling privatiseringsvoorwaarden zal zelfde lijn worden gekozen als bij elektriciteit, d.w.z. in beginsel max. 49% van de aandelen verkopen buiten de huidige kring van aandeelhouders	HTK 99/00, 63-4425	Zie brief TK 99/00, 25 097, nr. 37
Mogelijkheid verlenging instemmingsverplichting ook na 2006	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 38	Zie brief over privatisering (TK 99/00, 25 097, nr. 37)
Proberen op korte termijn vorm van lastenverlichting voor (productie)sector te realiseren.	TK 99/00, 26 800 XIII, nr. 38	Zie brief van 7/6/00 TK 99/00, 26 219 nr. 11
In Jaarboek olie en gas, Energierapport en monitoring mijnbouwactiviteiten zo groot mogelijke transparantie inzake ontwikkeling m.b.t. Nederlands belangrijkste bodemschat, voor zover mogelijk en verantwoord in licht van commerciële vertrouwelijkheid	HTK 99/00, 63-4372	Is uitgewerkt in art. 58 van de Gaswet.
Binnen vier maanden een afgerond beleidsvoorstel aan TK voorleggen.	TK 99/00, 26 898, nr. 7	Zoals gemeld tijdens AO op 22/6/00, heeft overleg plaatsgevonden tussen de ministers van EZ en VROM met het IPO over plaatsingsproblematiek van windenergie. Is afgesproken uiterlijk november van dit jaar een sluitende afspraak met provincies en gemeenten gereed te hebben.
TK zal worden geïnformeerd over overleg met de energiedistributiebedrijven over de overgangsproblematiek MAP	TK 99/00, 26 898, nr. 7	In opdracht van EZ wordt door extern bureau onderzoek verricht naar deze problematiek. Wordt ook gekeken naar noodzakelijke stimulering van duurzame energie na wegvallen van MAP. O.b.v. uitkomsten onderzoek, zal overleg plaatsvinden met de energiedistributiesector om tot nadere afspraken te komen over de afwikkeling van het MAP
REB-doorsluit mag niet ter beoordeling van de bedrijven zijn. Hiervoor moet een kleine wetswijziging komen	AO 22/6/00 over moties Energierapport en UKI	Overleg met Min. Fin is gaande. Mogelijkheid van wetswijziging is in studie.
Wijziging In- en Uitvoerwet (TK, nr. 99/00 26 948); verruimen bepalingen inzake doorvoer	TK 99/00 22 054, nr. 43	Plenaire behandeling (TK) na zomerreces.
Rapport over Eritrea (doorvoer van wapens) naar TK	TK 99/00 22 054, nr. 46	Belgisch rapport Eritrea (doorvoer van wapens) nog niet voorhanden. Kamervragen CDA hierover beantwoord op 6-4 jl. (TK 99/00, nr. 1048).
Nagaan of informatie beschikbaar is waaruit kan blijken welke transacties wel/niet herverzekerd worden	TK 99/00 22 054, nr. 46	– Wordt meegenomen bij behandeling wapenexportrapportage 1999 (naar verwachting in najaar). – 10 mei jl. is brief Fin naar de TK gezonden over herverzekering (TK, 99/00, 26 800 V, nr. 96).
Brief invoering negende criterium (VN wapenregister) naar TK	TK 99/00 22 054, nr. 46	Brief is 22-02-2000 verzonden (TK 99/00 22 054, nr. 47).
Brief over nieuwe accenten in wapenexportbeleid in het Engels vertalen en verspreiden als bijlage bij Engelse versie jaarrapportage	TK 98/99 22 054, nr. 44	Vertaling en verspreiding heeft plaatsgevonden.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
Bij evt. verbreding van het PSB-instrumentarium in de toekomst overwegen of juridische advisering, after-sales ter plekke en productaanpassing onder programma gebracht kunnen worden.	TK 98/99 26 022, nr. 3	Wordt t.z.t. meegenomen in evaluatie.
Bezoek stas Schotland najaar 1999 i.v.m. Uncles-initiatief van de Engelse ambassade te entameren afronden.	TK 98/99 26 022, nr. 3	Is afgerond.
Verantwoord ondernemen: TK rond de zomer informeren over: – Conclusies t.a.v. toepassing maatschappelijke criteria bij aantal (inv.) instrumenten – Gesprekken bedrijven waarbij overheid aandeelhouder is – Evt. wijziging Eur. Aanbestedingenbeleid (milieu- en sociale doelstellingen) – Voortgang gesprekken met VNO/NCW en FNV over convenant (verslaglegging)	TK 99/00 26 485, nr. 6	29–6 jl. brief naar TK gezonden (over s.v.z. alle toezeggingen + herziening OESO-richtlijnen (TK 99/00 26 485, nr. 9)
TK overzicht sturen van (herziening) verdragen die raken aan verantwoord ondernemen	TK 99/00 26 485, nr. 6	Overzicht is verzonden. TK 99/00 26 485, nr. 7
Mogelijkheden van openbaar register (bedrijven met gedragscode) bezien	TK 99/00 26 485, nr. 6	Is onderhanden.
Binnen EZ nagaan of er in informatie richting lagere overheden over Europees aanbesteden element van verantwoord ondernemen meegenomen kan worden	TK 99/00 26 485, nr. 6	Is onderhanden.
Cuba; na Indonesië-reis MEZ verdere betrokkenheid/participatie vakbeweging bij handelsmissies evalueren	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 37	is geëvalueerd, uitkomst: – Reisprogramma aan de orde stellen bij periodiek overleg stas met FNV en CNV; – Per reis bekijken of er rol vakbeweging is.
TK op de hoogte houden van ontwikkelingen Cuba op humanitair gebied	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 37	Overleg met BuZA hierover loopt.
Vraag aan Buza TK inzicht te geven in antwoord Cuba op brieven van Min. v. Buza	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 37	Vraag is doorgegeven.
NGO's attenderen op het onderhouden van contacten met Cubaanse dissidentenbewegingen en mensenrechtengroeperingen	TK 99/00 26 800 XIII, nr. 37	NGO's geattendeerd.
Vergelijkend overzicht ondersteuning EU-lidstaten Midden-en Oost Europa	TK 99/00 26 800 V, nr. 78	Wordt betrokken bij eerstvolgende rapportage.
PSO-evaluatie begin 2000 aan TK voorleggen	TK 99/00 26 800 V, nr. 78	Vertraagd. Na de zomer naar TK.
Kamer informeren over relatie JI-regeling Ned.–Roemenië en SCORE	TK 99/00 26 800 V, nr. 78	Is gebeurd bij brief 07-04-2000 (TK 99/00 26 800 nr. 90). Wordt bij AO van 09-10-2000 betrokken.
Nota Economie en Ontwikkeling voor zomerreces aan TK sturen	AO Oret 24 mei	Vertraagd. Toezending na zomerreces.
WTO; TK overzicht sturen van kwantitatieve invoerbeperkingen	TK 99/00 25 074, nr. 36	Overzicht in concept gereed. Streven is dit in aug. naar TK te sturen.

Omschrijving toezegging	Vindplaats	Stand van zaken
TK schriftelijk informeren over toetredingsakkoord China	TK 99/00 25 074, nr. 36	Toetredingsakkoord is niet beschikbaar.
TK overzicht sturen van handelspolitieke geschillen VS-EU met wederzijdse standpuntbepaling	TK 99/00 25 074, nr. 36	Overzicht is verzonden. (TK 99/00 25 074, nr. 37)

Op 9 december 1985 hebben de ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken aan de Tweede Kamer een notitie over vermindering en verbetering van circulaires gezonden (Kamerstukken II, 1985/86, 18 315, nr. 5).

In deze notitie is onder meer bepaald dat per ministerie jaarlijks een inventarisatie zal worden gepubliceerd van geldende circulaires, afkomstig van de rijksoverheid en verstuurd aan geadresseerden buiten de rijksoverheid (lagere overheden, burgers en bedrijfsleven).

De jaarlijkse inventarisatie beslaat het tijdvak 1 juli tot en met 30 juni.

Mutatie aantal geldende circulaires EZ, tijdvak 1-7-1999 tot en met 30-6-2000:

- aantal geldende circulaires EZ per 1-7-1999: 84
- aantal vervallen circulaires: 0
- aantal nieuw verzonden circulaires: 0
- totaal aantal geldende circulaires EZ per 30-6-2000: 84

In de periode van september 1999 tot en met augustus 2000 heeft de Nationale ombudsman geen rapporten over bij hem ingediende klachten tegen optreden van de zijde van dit ministerie uitgebracht. De Nationale ombudsman heeft derhalve ook geen aanbevelingen gedaan over het optreden van de zijde van dit ministerie.

BIJLAGE 6

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
I									
a) Amvb's, op grond van de Kaderwet EZ-subsidies									
Besluit subsidies economie, ecologie en technologie (EET), 1997, 13	02.02	81 090	66 762	Bevorderen van samenwerking tussen bedrijven onderling en kennisinstellingen om doorbraken te realiseren op het terrein van ecologische vraagstukken die over 5 à 10 jaar leiden tot positieve gevolgen voor de Nederlandse economie en kennis- positie en nationale of mondiale ecologische vragen.	Samenwerkingsver- banden van bedrijven en technologische instituten of universi- teiten	Nee	N.v.t.	Ja 2002	Ja
Besluit subsidies maritiem onderzoek (SMO), 1997,555	02.02	7 831	5 431	Stimuleren van economische en technologische ontwikkelingen op maritiem terrein.	Bedrijven, samenwer- kingsverbanden van bedrijven en technolo- gische instituten of universiteiten	Nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 2001	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Besluit subsidies bedrijfsgerichte technologische samenwerkings- projecten (BTS), 1996, 638 en 1997, 350	02.02	52 039	90 754	De bedrijfsgerichte technologiestimulering heeft tot doel de investeringen in onderzoek en ontwikkeling (O&O) van bedrijven in Nederland te verhogen en het rendement van deze investeringen te vergroten. In dit besluit wordt de doelstelling om een hoger rendement van O&O te bewerkstelligen, nagestreefd door het stimuleren van technologische samenwerking tussen bedrijven en kennis- instellingen en tussen bedrijven onderling.	Technologie-gedreven en technologie- volgende ondernemingen, alsmede samenwerkingsverbanden (hierin kunnen ook technologische instellingen of universiteiten deelnemen)	Ja	Plan 1999-12, extern	-	Ja
Besluit subsidies bedrijfsgerichte internationale technologische programma's (BIT), 1997, 331	02.03	26 136	27 610	Stimuleren van internationale technologische samenwerking door Nederlandse bedrijven (eventueel samen met onderzoeksin- stellingen) met buiten- landse partners (EUREKA, Israël, Japan, VS, Singapore, Zuid-Afrika, India en Indonesië).	Technologie- gedreven, internatio- nale ondernemingen, alsmede samenwer- kingsverbanden (hierin kunnen ook technolo- gische instellingen of universiteiten deelnemen)	Nee	Plan 1999-12, extern	-	Ja
Besluit technische ontwikkelings- kredieten (TOK), 1996, 611	02.03, 02.09	76 717	67 700	Bevordering van de ontwikkeling van nieuwe produkten, werkwijzen en diensten.	Ondernemingen tot 20 000 werknemers wereldwijd.	Nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1996, extern	EZ	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Besluit kredieten elektronische- diensten- ontwikkeling (KREDO), 1997, 554	02.09, 02.02	16 600	15 850	Bevorderen van de totstandkoming van elektronische snelwegen in Nederland door het stimuleren van de ontwikkeling van nieuwe elektronische diensten.	Ondernemingen	Nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 2000, extern	Nee	Ja
Besluit subsidies zeescheeps- nieuwbouw 1994, 1994, 437, 1995, 309, 1997, 618	03.05	69 640	51 300	Bevordering van de instandhouding en stimulering van de bestaande civiele scheepsnieuwbouw- capaciteit die op langere termijn zelfstandig perspectief heeft.	Zeescheepsnieuw- bouw-werven	Nee	Plan 1999-18, extern	Nee	Ja
Besluit subsidies regionale investeringsprojek- ten (IPR centraal), 1993, 263, 1994, 59, 1995, 214, 1997, 598, 1997, 618, 1997, 624, 1998, 550	04.08	37 087	46 590	Bevorderen van bedrijfsinvesteringen in de economisch zwakkere gebieden d.m.v. het verstrekken van subsidies.	Nieuwe investeringen in stuwende bedrijven, m.u.v. vervolg- investeringen	Nee	Plan 1999-1, extern	Ja t/m 2006	Ja
Besluit uitkeringen provinciale investeringspremies (IPR decentraal), 1993, 723, 1994, 892, 1997, 618, 1997, 622	04.08	58 414	58 764	Bevorderen van bedrijfsinvesteringen in de economisch zwakkere gebieden d.m.v. de verstrekking van premies.	De drie noordelijke provincies.	Nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1998, -	Ja t/m 2006	Ja
Besluit uitkeringen Integraal Structuur- plan Noorden des Lands, 1993, 174, 1994, 891, 1997, 618	04.09, 04.08	66 961	45 621	Versterken van economische structuur in Noord Nederland	De provincies Groningen, Friesland, Drenthe en Overijssel	Nee	Gerapporteerd in ontwerp- begroting 1994, -	Ja t/m 1999	Ja
Besluit cofinancie- ring EFRO-pro- gramma's 1995/ 2001, 1994, 907, 1997, 618, 1998, 243	04.08, 04.09	21 788	21 051	Cofinanciering op door EU goedgekeurde programma's	Regio's en bedrijven	Nee	Plan 1999-3, extern	Ja t/m 2001	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000 2001							
Besluit stimulering ruimte voor economische activiteiten (STIREA), 1996, 161, 1997, 618	04.10	73 021	36 645	Dreigende knelpunten oplossen m.b.t. de tijdige beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties van de juiste kwaliteit	Gemeenten	Nee	Plan 1999-5, extern	Ja t/m 1999	Ja
Besluit borgstelling MKB-kredieten 1997, 1994, 225, 1997, 599	05.03	45 250	47 500	Borgstelling aan banken zodat deze financieringsmiddelen kunnen verstreken aan ondernemingen in het MKB, die zij zonder die borgstelling niet zouden hebben verkregen, bijvoor- beeld wegens een tekort aan zekerheden. In de loop van 1994 is een soortgelijke regeling voor de bodemsanering van kracht geworden. De middelen hiervoor worden verantwoord op de begroting van VROM.	Banken. Verbeteren bancaire financierbaarheid MKB-ondernemingen tot 100 arbeidsplaatsen	Nee	Plan 1998-12, - EZ	Nee	Ja
Besluit subsidies exportfinancierings- arrangementen, 1997, 615	07.03	58 000	49 525	Beoogt exporteurs van goederen door het aanbieden van faciliteiten in het kader van exportfinanciering te ondersteunen om deze exporteurs geen concurrentie- achterstand te laten oplopen ten opzichte van buitenlandse concurrenten die van hun overheden ook vergelijkbare facilitai- ten ontvangen.	Primair de Neder- landse kapitaalgoederen- exporteurs	Nee	Plan 1998-8 in ontwerp- begroting 2001, -	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Besluit subsidies energieprogramma's (BSE), 1994, 204, 1997, 618	09.01, 09.02	134 000	232 434	Algemene regeling van de verstreking van bijdragen Novem aan derden in het kader van door EZ vastge- stelde energie- programma's (deze vormen onderdeel van de programma- overeenkomsten van EZ met Novem)	Bedrijven, onderzoek- instellingen en andere projectuitvoerders. Nee	Ontwerp- begroting 1995 t/m 1999,	-	Nee	Ja
Besluit subsidies CO2-reductieplan, 1998, 397	09.07	p.m.	p.m.	Stimuleren van investeringen die leiden tot een lagere emissie van CO2 door een efficiënter gebruik van energie of een toename van het gebruik van duurzame energiedragers	Natuurlijke personen, rechtspersonen en samenwerkingsver- banden.	Nee	-	Nee	Ja
Besluit tender investerings- programma's provincies (TIPP)	04.10	0	10 000	Dreigende knelpunten oplossen m.b.t. de tijdige beschikbaarheid van voldoende bedrijfslocaties van de juiste kwaliteit. (opvolger STIREA)	Provincies en gemeenten	Nee	-	Ja t/m 2003	Ja
Besluit niet-Fysieke stadseconomie	04.10	0	10 086	Oplossen van knelpunten in grote steden via het grote stedenbeleid met accent op niet-Fysieke stadseconomie	Grote steden (625+65)	Nee	-	Ja t/m 2003	Nee
Besluit subsidies civiele vliegtuig- ontwikkeling (CVO), 2000, 206	02.08	0	9 700	Vergroten van de mogelijkheden voor het Nederlandse bedrijfsleven en de kennisinfrastructuur om te participeren in de ontwikkeling en de productie van civiele vliegtuigen	Ondernemingen, kennisinstellingen en samenwerkingsver- banden	Nee	-	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Subsidieregeling kennisverzamelings- en kennisoverdracht- projecten	02.02	0	4 000	Het vergroten van de innovatiekracht van het MKB door het stimuleren van het gebruik van kennis die voor de ondernemer nieuw is	Intermediaire organisaties	-, -	-	Nee	Ja
b) Ministeriële regelingen, op grond van de Kaderwet EZ-subsidies									
Subsidieregeling referentieprojecten milieutechnologie 1998, 1998, 95	02.02	1 700	1 700	Bevorderen van de marktintroductie van nieuwe milieu- technologie	Leveranciers van milieutechnologie (max. 250 werkne- mers)	Ontwerp- begroting, 1999 extern	EZ	Nee	Ja
Subsidieregeling haalbaarheidsprojek- ten MKB 1998, 1997, 287	02.02	9 987	21 035	Simuleren van technologie volgens MKB tot innovatie	Midden- en kleinbedrijf (max. 250 werkne- mers)	Ontwerp- begroting, 1998, evaluatie volgt (PM). intern	EZ	Nee	Nee
Subsidieregeling energie-efficiency- en milieuvragen Schoner Produceren, 1998, 173	02.02	1 000	1 000	Bevordering van de advisering aan profit- en non-profit- instellingen over mogelijkheden tot energiebesparing en het treffen van milieumaatregelen	Ondernemingen (<250 werknemers) en non-profit-instellingen met uitzondering van de rijksoverheid.	Ontwerp- begroting 1999, -	EZ	Nee	Nee
Subsidieregeling demonstratie- en technologie- ontwikkelingsprojec- ten JSF, 1999, 42	02.08	60 000	35 000	Bevorderen van het verwerven van een goede uitgangspositie voor industrie en kennisinstellingen voor participatie in ontwikkeling en bouw van de JSF.	Ondernemingen, kennisinstellingen en samenwerkingsver- banden	-, -		Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Kredietregeling milieugerichte productontwikkeling 1998, 1997, 240	02.09	3 318	1 958 Bevorderen van de ontwikkeling van producten die het milieu aantoonbaar minder belasten dan bestaande, vergelijk- bare producten	Ondernemingen (max. 250 werknemers)	Nee	Ontwerp- begroting 1999, extern	EZ	Nee	Nee
Subsidieregeling innovatiegerichte onderzoeks- programma's (IOPS), 1997, 242	02.12	13 591	17 120 De relevantie voor het bedrijfsleven van het onderzoek aan universiteiten en instellingen te vergroten	Universiteiten en onderzoeksinstellingen	Nee	Plan 1998-1,15, Plan 1999-8,9 extern	EZ	Nee	Ja
Subsidieregeling kennisdragers in het midden- en kleinbedrijf 1998 (KIM), 1997, 239	02.12	11 352	7 823 Overdracht van technologische kennis naar het MKB	Midden- en kleinbedrijf	Nee	Ontwerp- begroting 1998, -	-	Nee	Nee
Subsidieregeling branchecentra voor technologie 1998, 1997, 238	02.12	400	1 000 Het vergroten van de branchespecifieke technologische kennis bij ondernemingen in het MKB door middel van voorlichting, advisering en scholing	Ondernemingen in het MKB (via branche- organisaties).	Nee	Ontwerp- begroting 1999, -	TK, 04-04-1998	Ja t/m 2002	Ja
Subsidieregeling programma starters op buitenlandse markten 2000, 1999, 1998, 243	07.02	720	8 737 Het helpen van kleinere bedrijven bij het zetten van de eerste stappen op een nieuwe buitenlandse markt.	Midden- en kleinbedrijf	Ja	Plan 1998-9, rapp. ob 2000, -	EZ	Nee	Nee
Subsidieregeling exportmedewerkers midden- en kleinbedrijf 1998, 1997, 239	07.02	1 150	1 080 De subsidieregeling beoogt de instroom van hoger opgeleiden op het gebied van export in het MKB te bevorderen. Midden- en kleinbedrijf	Nee	N.v.t. zit in reg. Prog. Starters buitenl. Marktn.	-	-	Nee	Nee

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	2000	2001	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
Subsidieregeling investerings- bevordering en technische assistentie (IBTA), 1993, 180	07.05, 07.02	15 238	13 200	2001	Een bijdrage leveren aan het proces van economische hervorming in de landen in Oost-Europa. Met inschakeling van het Nederlandse bedrijfsleven wordt d.m.v. financiële bijdragen hulp geboden bij het opzetten en versterken van Oost-Europese bedrijven.	Nederlandse investeer- ders en hun lokale counterparts in Midden- en Oost- Europa	Nee	Plan 1998-4, -	EZ	Nee	Ja
Subsidieregeling management- cursussen Midden- en Oost-Europa 1998 (Passage), 1997, 22, 1997, 243	07.05	850	179		De regeling is gericht op het bijbrengen van specifieke management- deskundigheid d.m.v. opleidingen en trainingen aan Midden- en Oost- Europeanen bij een onderneming, instelling of organisa- tie in Nederland. Hiermee wordt beoogd dat in deze landen relevante ervaring wordt opgedaan t.b.v. het omschakelings- proces naar een pluriforme, democrati- sche rechtstaat en een marktgericht econo- misch bestel.	Ondernemingen, instellingen of organisaties in Nederland die opleidingen en trainingen verzorgen van Midden- en Oost-Europeanen.	Nee	In ontwerp- begroting 1998, -	-	Ja	1998 Nee

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Subsidiereregeling energievoorzieningen in de non profit- en bijzondere sectoren (EINP), 1998, 46, 1998, 67, 1998, 248	09.01	29 493	41 967	Bevorderen van investeringen t.b.v. energiebesparing (conform de Energie Investerings Aftrekselregeling voor de profit-sector)	Non-profit-instellingen met uitzondering van de rijksoverheid.	N.v.t., –	–	Nee	Ja
Subsidiereregeling actieve zonne-thermische systemen 1998, 1997, 241, 1998, 202	09.02	3 845	4 302	Energiebesparing door toepassing van zonne-energie.	Ondernemingen en non-profit-instellingen met uitzondering van de rijksoverheid	Plan 1997-12, –	EZ	Ja	2000 Ja
Subsidiereregeling programma technologie en samenleving, 1998, 168	02.12	3 220	4 320	Stimuleren van projecten die leiden tot een betere benutting van technologische mogelijkheden bij het aanpakken van maatschappelijke vraagstukken	Ondernemingen, kennisinstellingen, overheid en maatschappelijke instellingen	Plan 2000-4	–	Nee	Ja
Subsidiereregeling voorlichting en Producteren, 1998, 137	02.02	1 500	1 500	Bewustmaken MKB-ondernemers van het nut om milieu- en energiemeatregelen te treffen.	Intermediaire organisaties	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1999, –	EZ	Nee	Nee
II									
a) Overig financieel instrumentarium: incidentele subsidies									
Overige specifieke bedrijfsgerichte technologie-stimulering	02.02	77 638	86 000	Vergroten van technologie-stimulering.	Technologiedreven ondernemingen, onderzoeksinstellingen en universiteiten. Nee	–	EZ	Nee	Ja
Micro-electronicastimulering	02.03	76 066	90 989	Ondersteuning (in nationaal en internationaal verband) van de research en ontwikkeling van basistechnologie op het terrein micro-electronica.	Technologiedreven ondernemingen in Nederland.	Plan 1999-34, extern	EZ	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000 2001							
Syntens	02.05	66 224 69 372	Het versterken van het vernieuwend vermogen van het MKB, door het actief bemiddelen in praktisch toepasbare kennis, waarbij het accent ligt op technologie en bedrijfsvoering	Syntens	Nee	Gerapporteerd in ontwerp-begroting 1999, -	Kamerstukken II 1997/98, 24 229	Ja 2001	Ja
Subsidies in het belang van de industriële ontwikkeling	02.06	73 988 74 680	Het verstrekken van bijdragen aan diverse (kennis-)instituten die van belang zijn voor de industriële ontwikkeling in Nederland.	Diverse (onderzoeks)instellingen.	Ja	Plan 1999-15,16,17, gerapporteerd in o.b.'00, extern	EZ	Nee	Ja
Technologische infrastructuur	02.12	46 429 54 978	Stimulering van omvangrijke en langdurige activiteiten op het gebied van met name de onderzoeksinfrastructuur, de wisselwerking onderwijs en arbeidsmarkt, Technologie & Samenleving en kennisoverdracht. Versterken van en voorlichting geven over het algemeen technologie-beleid. Het verstrekken van bijdragen aan diverse (kennis-)instituten die van belang zijn voor de industriële ontwikkeling in Nederland	Kennisinfrastructuur en bedrijven.	Nee	Plan 1999-6,7,10, merendeel extern	EZ	Nee	Ja
Technologische Topinstituten	02.12	32 830 43 966	Versterking van het innovatievermogen en de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven	TTIs	Nee	-, -	-	Ja 2001	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	2001	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
Regionale ontwikkelingsmaatschappijen ROMs en overige	04.01	11 147	11 509	Versterken van de regionale economische structuur door het tot stand brengen van nieuwe en vernieuwde economische activiteiten.	De ROM's: NOM, LIOF, BOM, GOM en OOM.	Nee	Plan 1998-13, -	-	Ja t/m 1999	Ja
Toeristisch beleid	04.11	50 118	72 756	Het bevorderen van het toerisme in en naar Nederland d.m.v. het helpen creëren van zo gunstig mogelijke voorwaarden voor de betreffende sector	Toeristische organisaties	Nee	Plan 1999-4, extern	EZ	Ja t/m 1999	Ja
Beurzenprogramma Indonesië	07.02	800	1 317	Uit hoofde van het financiële pakket dat aan Indonesië is aangeboden is een bedrag beschikbaar voor beurzen die in het kader van exporttransacties worden verstrekt. Het gaat om Indonesische studenten die hun bedrijfsrelevante (HBO, universitaire of post-doctorale) opleiding willen afronden in Ned., gekoppeld aan stages in het Ned. bedrijfsleven, alsmede om Nederlandse studenten die in Indonesië hun postdoctorale, HBO of universitaire bedrijfsrelevante opleiding willen afronden, gekoppeld aan stage in het Indonesische bedrijfsleven.	VNO/NCW	Nee	-, -	-	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
		2000	2001						
Programma uitzending managers Oost-Europa/ Management Centrum	07.05, 07.07	7 173	7 218	Assistentie verlenen bij het tot stand komen en het ontwikkelen van het MKB in de marktsector, met name op het gebied van management, productie, technologie, verkoop, distributie en marketing, financiële vraagstukken en administratie bij industriële onderne- mingen, handel en diensten. Verzorgen van trainingen.	VNO/NCW	Plan 1994 nr. 22, -	-	Nee	Ja
Energievoor- zieningsonderzoek	09.03	3 623	2 196	Onderzoek op het gebied van energie- voorziening.	onderzoeks- (-instellingen)	Ontwerp- begroting 1995 t/m 1999, -	divers	Nee	Ja
Energieonderzoek door Energie Centrum Nederland (=ECN)	09.05	62 912	65 473	Het ontwikkelen van fundamentele kennis en ervaring op diverse gebieden van de energievoorziening. Het onderzoek richt zich zowel op deelgebieden van energievoorziening, vooral kernenergie, windenergie, kolen en brandstofcellen als op systeembenaderingen.	ECN	Plan 1999-19, extern	-	Nee	Ja
Doelfinanciering NITG	09.06	29 505	30 403	Het instandhouden en verder ontwikkelen van geowetenschappelijke en daarmee verband houdende technologi- sche kennis	TNO	-, -	-	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)	
		2000	2001							
Fysieke Stads- economie	04.10	0	21 835	Oplossen van kneelpunten in grote steden via het grote stedenbeleid met accent op Fysieke stadseconomie	Grote steden (625+65)	-, -	-	Ja t/m 2004	Nee	
b) Overig financieel instrumentarium: andere instrumenten										
Innovatieve overheids- aanbesteding	02.02	3 000	9 500	Het bevorderen van innovatieve cluster- vorming d.m.v. innovatieve aanbesteding van projecten met een publiek karakter die per saldo in een betere prijs/prestatie- verhouding resulteert voor de aanbesteder.	Grote aanbesteders binnen de overheid en daaraan gelieerde aangebesteders met een publieke taak	Plan 1999-14, extern	-	Nee	Ja	
Aktieplan Elektroni- sche snelweg (excl. Kredo)	02.02	59 346	62 060	Dit instrument beoogt met name de ontwikkeling en toepassing van nieuwe overheidsdiensten via de elektronische snelweg te stimuleren. Tevens worden in dit kader activiteiten ontplooid die gericht zijn op het oplossen van het millennium- probleem.	De verschillende overheden en het millennium-platform	In 1998 aan de Kamer gezonden, - nr. 7	Kamerstukken II 1997/98, 24 565, nr. 7	Nee	Ja	
Overheids- aanschaffingen	02.04	15 308	14 385	Stimulering technische vernieuwing in bedrijfsleven door gerichte overheids- vraag naar innovatieve produkten/diensten. Meer betrekken van het Nederlandse bedrijfsleven bij R&D op defensiegebied.	Technologie gedreven ondernemingen	In 1993 geëvalueerd Plan 2000-2, -	-	Nee	Ja	

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)	
		2000	2001							
Internationale ruimtevaart- programma's	02.07	125 615	86 295	Deelname aan internationale ruimtevaart- programma's van belang voor de Nederlandse industrie en kennisverwerving.	ESA + NIVR	Nee	Ontwerp- begroting Plan 2001-9 1996, extern	EZ	Nee	Ja
Versterking economische structuur	03.03	11 258	9 279	Studies, voorberei- ding, voorlichting en uitvoering van het industriebeleid (niet programmatisch deel).	Diverse opdracht- nemers	Nee	-, -	-	Nee	Nee
Onderzoek Ruimtelijk- Economisch Beleid (REB)	04.10	10 057	6 705	Ontwikkeling en verspreiding van kennis ten aanzien van onder meer regionaal en ruimtelijk econo- misch beleid.	Onderzoeksinste- lingen voorlichting/ advies-bureaus.	Nee	Ontwerp- begroting 1999, -	EZ	Nee	Ja
Onderzoek en onderwijs MKB	05.02	13 281	18 481	- Toepasbare kennisvermeerdering voor het MKB-beleid (onderzoek). - Waarborgen en instandhouden ondernemerschap (onderwijs)	onderzoeksinstituten alsmede cursus- gevende instanties	Nee	Jaarplan 1998-3, -	EZ	Nee	Ja
Marktwerving	05.21	4 936	16 909	Slechten van marktm- perfecties d.m.v. ondersteuning van projecten en onderzoe- ken.	Consumenten- organisaties en onderzoeksbureaus	Nee	-, -	-	Nee	Ja
Bidrage Nederlands Meetinstituut	05.22	29 947	32 209	Het toezicht op meetmiddelen, het beheer en de verwezenlijking van de nationale standaarden, het toezicht op de speelautomaten en assistentie bij wetgeving en vertegenwoordiging in internationale gremia..	Nmi	Nee	Ontwerp- begroting 1996, -	Kamerstukken II 1995/96, 24 284	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)	
		2000	2001							
Programma Economische Samenwerkingspro- jekten (PESP 1995), 1995, 71	07.02	14 360	15 050	Het bevorderen van de export door het Nederlandse bedrijfsle- ven naar andere dan hoog-geïndustria- liseerde landen met activiteiten die gericht zijn op bilaterale economische samenwerking met deze landen. Het PESP richt zich uitsluitend op activiteiten in de voorfase van een project waarbij opdrachten aan Nederlandse bedrijven wordt verleend.	Nederlandse onderne- mingen en deskundi- gen	Nee	Plan 1998-11, rapp. o.b. 2001, extern	EZ	Nee	Ja
Investeringsfaciliteit opkomende markten	07.02, 07.05	10 000	10 000	Bevorderen van investeringsfaciliteit door het Nederlandse bedrijfsle- ven, Midden en-Oost- Europa en andere opkomende markten door middel van het vermindern van de commerciële risico's voor de investeerders via borgstelling. Ingesteld naar aanleiding van de aanbevelingen van de TaskForce Export- instrumentarium.	Nederlands bedrijfsle- ven	Nee	-, Gerappor- teerd in ontwerp- begroting 1999. Faciliteit m.i.v. 1999 uitgebreid naar opko- mende markten	-	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	2000	2001	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
Programma Samenwerking Indonesië	07.02	5 362	6 000	6 000	Overeenkomstig de doelstellingen van het Programma Samen- werking Oost-Europa ten behoeve van een programma voor economische samenwerking en technische assistentie in Indonesië naar aanleiding van de aanbevelingen van de TaskForce Export- Instrumentarium. Beoogt de aansluiting tussen export- kredietverzekering en de ORET/MILIEVpro- gramma's te verbete- ren op landen waar de economische ontwikkeling in potentie veelbelovend is.	Nederlandse onderne- mingen en overheden, instellingen en ondernemingen in Indonesië	Nee	-, -	-	Nee	Ja
Garantiefaciliteit Opkomende Markten	07.03	25 000	125 000	125 000	Beoogt de aansluiting tussen export- kredietverzekering en de ORET/MILIEVpro- gramma's te verbete- ren op landen waar de economische ontwikkeling in potentie veelbelovend is.	Nederlands bedrijfsle- ven	Nee	Plan 2000-8, -	-	Nee	Ja
Economische voorzichting en exportpromotie	07.04	27 881	26 501	26 501	Stimulering van de internationalisering van het Nederlandse bedrijfsleven door het geven van informatie en voorlichting over buitenlandse markten aan internationaal opererende bedrijven of aan bedrijven die zich daarop voorberei- den, met name het MKB, en het bevorde- ren van de aanwezig- heid van deze doelgroep op buitenlandse markten	Nederlands bedrijfsle- ven	Nee	-, -	-	Nee	Ja

Naam en nr. Stort (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	2000	2001	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
SENO-faciliteit	07.03, 07.05	10 000	5 000		Het leveren van een bijdrage aan het proces van economi- sche hervorming in de landen in Oost-Europa met inschakeling van het Nederlandse bedrijfsleven, via herv verzekeringen door SENO	SENO	Nee	Plan 1998-6 afroond. juni 2000, -	EZ	Nee	Ja
Programma Samenwerking Oost-Europa	07.05, 07.07	116 655	93 094		Via gerichte opdracht- verlening Oost- Europese landen steun bieden bij het omschakelingsproces naar een marktgerichte economie.	Nederlandse onderne- mingen en overheden, ondernemingen en instellingen in Oost-Europa	Nee	Plan 1998-10, rapp. o.b. 2001, -	EZ	Nee	Ja
Multilaterale projecten	07.05	11 000	6 500		Het leveren van een bijdrage aan het omschakelingsproces naar een marktgerichte economie in Oost- Europa.	Midden- en Oost- Europese overheden, instellingen en ondernemingen	Nee	Plan 1999-11, rapp. o.b. 2001, extern	EZ	Nee	Ja
Trustfonds (Europese Bank voor Wederopbouw en Ontwikkeling (EBRD); Wereldbank (WB) en de International Finance Corporation (IFC) Energiebesparings- technologie	07.05, 07.07	10 000	8 000		Het leveren van een bijdrage aan het proces van economi- sche hervorming in de landen in Oost-Europa met inschakeling van het Nederlandse bedrijfsleven	Midden- en Oost- Europese ondernemin- gen, overheden en instellingen.	Nee	Plan 1999-11, rapp. o.b. 2001, extern	EZ	Nee	Ja
	09.01	91 102	1 688		Ontwikkeling en toepassing van energiebesparings- technologie en ondersteuning van meerjarenafspraken.	NOVEM	Nee	Ontwerp- begroting 1995 t/m 1998, -	divers	Nee	Ja
Duurzame energie	09.02	42 742	8 331		Onderzoek en bevordering imple- mentatie van duurzame energie.	NOVEM en projectbu- reau duurzame energie	Nee	Ontwerp- begroting 1995 t/m 1998, -	divers	Nee	Ja

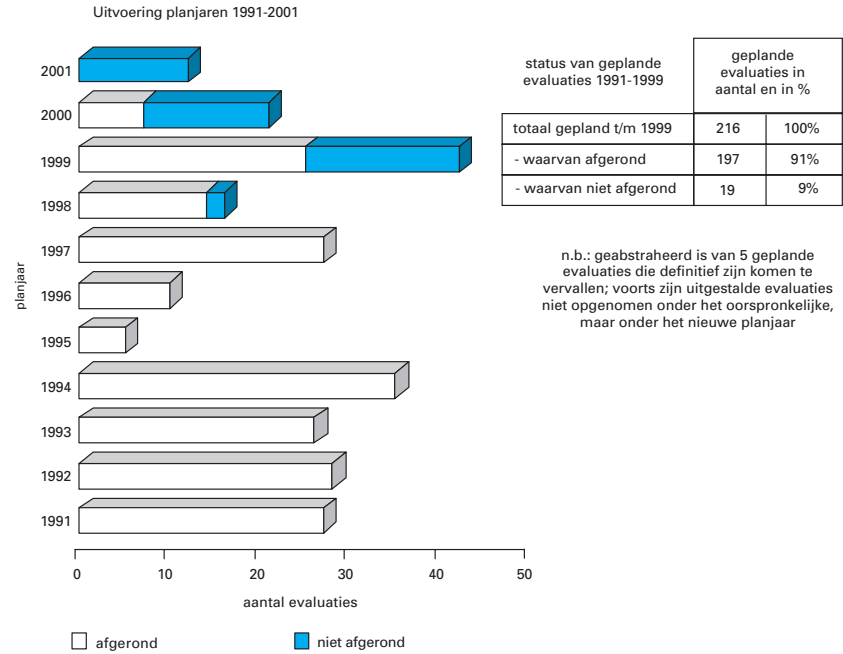
Naam en nr. Stcrt (indien van toepassing)	Art.nr	Begrotingsbedrag 2000 (x NLG1000)	2000	2001	Doelstelling	Doelgroep	Ex-ante geëvalueerd (ja/nee)	Datum en aard laatste ex-post evaluatie	Vindplaats laatste ex-post evaluatie	Horizon- bepaling aanwezig (ja/nee; indien ja, jaar)	Valt de naleving van de subsidie onder reikwijdte accountants- verklaring ontvanger (ja/nee)
Beleids- ondersteuning en overige uitgaven	09.04	9 409	11 343		Opdrachten in het kader van beleids- onderbouwing en beleidsvoorbereiding en aanverwante gebieden	bedrijven en onderzoeks(- instellingen)	Nee	-, --	-	Nee	Ja
Joint Implementa- tion	09.07	0	18 780		Invullen van de nederlandse emissie- reductie op basis van Kyoto-doelstelling door het (mede) realiseren van reducerende projecten in het buitenland	Nederlandse en buitenlandse overhe- den, instellingen en ondernemingen	Nee	-, --	-	Nee	Ja

EVALUATIES

1. Inleiding

Sinds 1991 rapporteert EZ jaarlijks over de programmering en uitvoering van de evaluatiecyclus. Deze rapportage omvat het programma voor het begrotingsjaar 2001 en de resultaten van afgeronde evaluaties. Uitgangspunt is dat elk beleidsinstrument tenminste éénmaal per vijf jaar wordt geëvalueerd.

Voor de jaren 1991–2001 is het volgende overzicht te geven van de evaluatie-inspanningen en de stand van de uitvoering van geprogrammeerde evaluaties:

Leeswijzer

De rest van deze evaluatiebijlage heeft de volgende indeling:

2. Overzicht geplande evaluaties 2001
3. Rapportage recentelijk afgeronde evaluaties
4. Stand van zaken vorige evaluatieplannen

2. Overzicht geplande evaluaties 2001

Het evaluatieplan 2001 omvat 12 evaluaties. Per voorgenomen evaluatie zijn, indien van toepassing, de volgende gegevens vermeld:

- de officiële naam van het instrument;
- het (onderdeel van het) begrotingsartikel waarop het instrument wordt geraamd;

- een indicatie van het financiële belang van het instrument (veelal verplichtingen 2000);
- het karakter van de evaluatie; het betreft hier onder meer het onderscheid tussen een intern (EZ) of extern (onderzoeksbureau) uit te voeren evaluatie en een typering naar «ex ante/ex post», en «tussentijdse/eindevaluatie»;
- eventuele bijzonderheden.

M&O-aspecten worden in zijn algemeenheid meegenomen bij de beoordeling van de doelmatigheidsaspecten in het evaluatieonderzoek. Daar waar het onderzoek zich expliciet richt op M&O-aspecten wordt dit aangegeven.

In de presentatie is onderscheid gemaakt tussen:

- A1. Financiële instrumenten (subsidies, kredieten, garanties, e.d.);
- A2. Niet-financiële instrumenten (wet- en regelgeving);
- B. Vergunningstelsels.

A1: Financiële instrumenten:

1. Instrument: Economie, ecologie en technologie (EET)
(artikel: 02.02-754; budget 2000: NLG 67,5 mln)
Karakter: ex post, extern
2. Instrument: Micro Elektronica Stimulering: Micro Electronic Development for European Advancement (MEDEA)
(artikel: 02.03-020; budget 2000: ca. NLG 45 mln, deel Philips-convenant en NLG 15 mln flankerend)
Karakter: ex post, extern
3. Instrument: Maritiem Research Instituut Nederland (MARIN)
(artikel: 02.06-120; budget 2000: NLG 4,5 mln EZ-aandeel)
Karakter: ex post, extern
4. Instrument: Waterloopkundig Laboratorium/Delft Hydrolics (WL Hydrolics)
(artikel: 02.06-840; budget 2000: NLG 3,1 mln)
Karakter: ex post, intern
5. Instrument: Stichting Technische Wetenschappen (STW)
(artikel: 02.12-030; budget 2000: NLG 36,2 mln)
Karakter: tussentijdse evaluatie, extern
6. Instrument: Technologische Topinstituten
(artikel: 02.12-050; budget 2000: NLG 42,5 mln)
Karakter: tussentijdse evaluatie, extern
7. Instrument: Subsidieprogramma startende ondernemers op buitenlandse markten (PSB2000)
(artikel: 07.02-130; budget 2000: NLG 19 mln)
Karakter: ex-post, extern
8. Instrument: Stichting Koning Willem I
(artikel: 02.06-810; budget 2000: NLG 0,15 mln)
Karakter: ex post, intern
9. Internationale ruimtevaartprogramma's
(artikel: 02.07; budget 2000: NLG 114 mln)

Karakter: ex post, extern

10. Programma Schoner Produceren (Voorlichting & Doorlichting en Energie en Milieu Advies)
(artikel: 02.02-710; budget 2000: NLG 6 mln)
Karakter: ex post, extern

A2: Niet-financiële instrumenten

11. Instrument: wet op de Kamers van Koophandel en Fabrieken
Karakter: tussentijdse monitoring, extern
12. Instrument: aanwijzingen voor het verrichten van marktactiviteiten door de Rijksdienst
Karakter: ex post, extern

B. Vergunningstelsels

In 1998 heeft de Tweede Kamer een rapportage ontvangen inzake «Vergunningen» (Kamerstukken II 1997/98, 24 656, nr. 7). In het overleg met de vaste kamercommissie van Justitie in januari 1999 is afgesproken dat de situatie rond vergunningstelsels in 2001 nader zal worden bezien.

3. Rapportage over recentelijk afgeronde evaluaties

In deze paragraaf wordt op beknopte wijze verslag gedaan van de uitkomsten van uitgevoerde evaluaties. De volgende elementen worden genoemd:

- de verzending van het evaluatierapport naar de Tweede Kamer; indien dit het geval is, is het betreffende Kamerstuknummer vermeld;
- de resultaten van het evaluatieonderzoek;
- de aanbevelingen die uit de resultaten voortvloeien;
- het gebruik van de aanbevelingen; het kan voorkomen dat de interne besluitvorming over de wijze waarop gebruik van de resultaten kan worden gemaakt, nog niet is afgerond.

Overigens wordt ook in de artikelsgewijze toelichting bij de begroting ingegaan op de uitkomsten en consequenties van recentelijk uitgevoerde evaluaties, waardoor een zekere informatieoverlap ontstaat. Gemeend is echter dat de toegevoegde waarde van zowel de integratie van de evaluatieresultaten in de artikelsgewijze toelichting, als de afzonderlijke, centrale, weergave van evaluatieresultaten in de evaluatiebijlage zwaarder weegt dan het nadeel van deze overlap.

De uitkomsten per evaluatie staan hieronder weergegeven. Met kosten worden de externe onderzoekskosten bedoeld.

97-8 Instrument: Groepsactierecht/vestigingswetgeving:

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Deze evaluatie Groepsactierecht/vestigingswet is meegenomen als onderdeel van de evaluatie van de Vestigingswet Bedrijven 1954 (1999-43). Over deze evaluatie is gerapporteerd in de begroting 2000. Over het onderdeel groepsactierecht kan aanvullend nog het volgende worden gezegd:

Resultaat: Het civielrechtelijke groepsactierecht is met het opschorten van strafrechtelijke handhaving hét handhavingsinstrument voor de vestigingswet geworden. Uit enquêtes in 1996 en 1997 naar het gebruik

door branches die onder de vestigingswet vallen, kwam naar voren dat alleen in de bouwsector een structurele uitvoeringspraktijk werkzaam is. In de enquête van 1997 geven 7 organisaties aan na 1996 gebruik te hebben gemaakt van het groepsactierecht. De verwachting over mogelijk gebruik is in 1997 verminderd van 36% naar 25%. Bij de uitvoering van het groepsactierecht worden verschillende knelpunten genoemd. Naast enkele algemene bezwaren (zoals het achterblijven van strafrechtelijke handhaving door de ECD en de kosten verbonden aan het groepsactierecht) noemen de geënquêteerden ook een aantal meer juridisch-technische knelpunten:

- problemen die ontstaan bij het opbouwen van de bewijslast, met name in verband met beperkende privacywetgeving op dit punt;
- het ontbreken van opsporingsbevoegdheid van private instellingen;
- de op grond van artikel 57 Woningwet (in de praktijk inadequaat functionerende) registers van bouwwerken en uitvoerders van die werken.

Aanbevelingen: zie rapportage 1999–43

Gebruik: zie rapportage 1999–43

98–5 *Instrument:* Novemprogramma Warmtevoorziening

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: Vanaf 1996 zijn door Novem activiteiten op het gebied van warmtepompen ondernomen, in 1996–1997 als onderdeel van het programma Warmtevoorziening en in 1998–1999 als zelfstandig programma Warmtepompen. De activiteiten in de periode 1996–1998 zijn geëvalueerd. De belangrijkste conclusies van de evaluatie luiden:

- in drie van de vier hoofdlijnen worden de doelstellingen bereikt. Echter, de groei lijkt ontoereikend, zodat in komende jaren een achterstand zal ontstaan;
- het ontbreken van operationele doelen op jaarbasis is een zwak punt. Uit de slechts beperkte groei, het ontbreken van doelen op jaarbasis en de onvrede van marktpartijen over keuze en uitvoering van activiteiten wordt geconcludeerd dat doelstellingen op programmaniveau slechts zeer beperkt zijn gehaald;
- meer en betere samenwerking met marktpartijen had tot betere resultaten geleid. Communicatie met marktpartijen is het grootste gemis van het programma geweest;
- een breed, zelfstandig programma voor warmtepompen (eigen gezicht) verdient de voorkeur; dit gekoppeld aan een intensieve wisselwerking met andere programma's (NECST, LTS, LTGO);
- het budget was de afgelopen jaren relatief laag.

Aanbevelingen:

- starten met intensieve samenwerking tussen marktpartijen;
- daadwerkelijk realiseren van concrete (demonstratie)projecten en daarbij alle van belang zijnde categorieën (leveranciers, installatiebedrijven, projectontwikkelaars, etc.) betrekken; aan betrokkenen buiten de projecten kennis overdragen;
- een ruimer budget waaraan ook andere (markt)partijen via projecten hun aandeel moeten leveren;
- via onder andere Regulerende Energiebelasting (REB) en Energie Prestatienormering (EPN) voor een level-playing field voor de warmtepomp zorgen.

Gebruik: De evaluatieresultaten zijn in 2000 betrokken bij het opstellen van een meerjarenprogramma Warmtepompen. Vóór het opstellen is aandacht geschonken aan het consulteren van marktpartijen. Voor warmtepompen in de woningbouw is samenwerking met marktpartijen

gezocht door het sluiten van een convenant (12 april 2000) met daarin naast doelstellingen voor techniek en marktintroductie een doelstelling voor demonstratieprojecten.

Kosten: NLG 162 800

98-6 Instrument: SENO

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- de doelstelling van het instrument, bevordering van de Nederlandse kapitaalgoederenexport naar Oost-Europa, wordt gehaald;
- de SENO-faciliteit is voldoende bekend bij de doelgroep; daarentegen maakt het MKB in geringe mate gebruik van de faciliteit;
- de landen- en sectorspreiding is enigszins beperkt;
- verzekering is een geschikt middel om het gestelde doel van kapitaalgoederenexport te bereiken;
- de verhouding tussen realisering van het doel van bevordering van de Nederlandse kapitaalgoederenexport en de kosten voor de Staat zijn positief; de schadeontwikkeling is relatief bescheiden;
- bepaalde voorwaarden van de faciliteit worden door delen van doelgroep als te strikt ervaren;
- de inbedding van SENO binnen het exportinstrumentarium van de Nederlandse overheid is goed;
- uit de internationale vergelijking blijkt dat de voorwaarden voor exportkredietverzekerings-faciliteiten voor Midden- en Oost-Europa onderling niet substantieel afwijken. Wel is Nederland de enige met een afzonderlijke faciliteit, terwijl andere landen dit hebben geïntegreerd in de reguliere exportkredietverzekering;
- de uitvoeringsstructuur werkt naar tevredenheid en de uitvoeringskosten staan in redelijke verhouding tot de geleverde diensten;
- de doorlooptijden van de aanvragen zijn acceptabel.

Aanbevelingen: (de belangrijkste)

- voer voor niet-standaard transacties een afgewogen pakket aan risicobeperkende voorwaarden in;
- geef een actieve(re) ondersteuning aan het MKB dat gebruik wil maken van de faciliteit;
- handhaaf de huidige stichtingstructuur en geef een beperkte beslissingsbevoegdheid aan NCM-OM.

Gebruik: De beleidsreactie is nog niet opgesteld.

Kosten: NLG 216 040

98-7 Instrument: Wet op het Consumenten Krediet

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Ja, brief d.d. 7 juli 2000, Kamerstukken II, 1999/2000 27 231, nr. 1.

Resultaten: De uitgebreide regulering in de wet op het consumentenkrediet is gemaakt om de consument te beschermen. Een aantal regels is echter moeilijk te controleren en/of voor meerdere uitleg vatbaar. De regels zijn bovendien vaak op eenvoudige wijze legaal te ontwijken. De regels kunnen een efficiënte bedrijfsvoering belemmeren.

Aanbevelingen:

- vereenvoudiging en verduidelijking van wet- en regelgeving;
- lastenverlichting voor het bedrijfsleven;
- overheveling preventief toezicht naar De Nederlandsche Bank;
- invoering van bestuurlijke boeten in plaats van bestuurlijke maatregelen en strafsancties;
- inhoudelijke aanpassingen van de WCK even aanhouden omdat de Europese Commissie bezig is met aanpassingen van de richtlijn consumentenkrediet; hierdoor wordt dubbel werk voorkomen.

Gebruik: De wet op het consumentkrediet wordt aangepast en opgesplitst en komt onder verantwoordelijkheid van de Ministeries van Justitie, SZW en Financiën.

Kosten: Betreft een interne evaluatie.

98–8 Instrument: Besluit subsidies exportfinancieringsarrangementen (BSE)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Ja, brief d.d. 31 januari 2000, Kamerstukken II 1999/2000, 26 800 XIII, nr. 44.

Resultaat:

- rentesubsidie uit het Matchingfonds/Renteoverbruggingsfaciliteit (ROF) lijkt slechts in beperkte mate bij te dragen aan het neutraliseren van overheidssteun, die concurrenten uit derde landen ontvangen (*level-playing field*). Dit heeft 2 oorzaken: 1) De Nederlandse rentesubsidie lijkt door de gehanteerde berekeningsmethodiek lager uit te vallen dan voor adequate matching benodigd is en 2) de hoogte van de Nederlandse rentesubsidie is gebonden aan subsidiemaxima. Andere vormen van financiële steun dan rentesteun die het *level-playing field* kunnen beïnvloeden kunnen niet onder het Matchingfonds/ROF worden gematcht;
- verstrekte rentesubsidie speelt evenwel een belangrijke rol in het ondersteunen van het Nederlandse bedrijfsleven (m.n. de scheepsbouwsector) bij het verwerven van exportorders. In termen van exporttransactiewaarde en van manjaren wordt een aanzienlijke bijdrage geleverd aan de Nederlandse economie;
- uit het onderzoek is de mogelijkheid naar voren gekomen dat er in enkele gevallen getwijfeld kan worden aan het realiteitsgehalte van de Spaanse concurrentie bij scheepsbouwers. Deze bevinding is aanleiding geweest om per 17 maart 1999 alle aanvragen, waarbij er sprake is van een Spaanse concurrent, aan een verscherpt toezicht te onderwerpen. Het verscherpte toezicht heeft uitgewezen dat er in alle gevallen sprake is van reële Spaanse concurrentie;
- uit de benchmark is gebleken dat Nederland een exportfinancieringsstelsel hanteert dat afwijkt van de exportfinancieringsstelsels in andere westerse landen. Nederland hanteert een rentesubsidiestelsel op matchingbasis, terwijl de meeste landen een rentepositiestelsel op generieke basis hanteren. Dit brengt voor de Nederlandse exporteurs een aantal nadelen met zich mee: 1) vereiste van het overleggen van bewijs van buitenlandse overheidsgesteunde concurrentie, 2) lager uitvallen van de rentesubsidie dan voor adequate matching nodig is (door de gehanteerde berekeningsmethodiek), 3) een tijdrovende aanvraagprocedure, 4) de complexiteit van de instrumenten, 5) de hoogte van de rentesubsidie is gebonden aan subsidiemaxima. Dit resulteert erin dat Nederlandse exporteurs zich qua rentesteun vaak in een zwakkere positie bevinden ten opzichte van buitenlandse concurrenten.

Aanbevelingen: De aanbevelingen zijn opgebouwd rond een 3-tal varianten:

1. handhaving van het huidige stelsel met een aantal verbeteringen;
2. laten opgaan van Matchingfonds Licht (MFL) in de ROF onder handhaving van Matchingfonds Zwaar (MFZ) met een aantal verbeteringen;
3. invoeren van een rentepositiestelsel op generieke basis onder handhaving van MFZ.

Gebruik: De conclusies t.a.v. de evaluatie van het Matchingfonds/ROF en de aanbevelingen die de onderzoeker hieraan verbindt, geven aanleiding tot het verbeteren van het huidige exportfinancieringsinstrumentarium.

Beleidsconclusie 1: Een aanpassing van de huidige instrumenten is noodzakelijk om de Nederlandse scheepsbouwsector op voet van gelijkheid te kunnen laten concurreren met buitenlandse concurrenten. Daarom is een nieuwe exportregeling ten behoeve van de scheepsbouwsector opgezet. De looptijd van deze nieuwe regeling is gekoppeld aan de tijd gedurende welke op grond van het Steunverleningsregime van de Europese Unie nog productiesteun aan de scheepsbouwsector is toegestaan en is gebaseerd op het huidige BSE. Scheepsbouworders worden uitgesloten van de MFL en ROF.

Beleidsconclusie 2: Het instrumentarium zal structureel bestaan uit (een deel van) het bestaande Matchingfonds voor het pareren van buitenlandse overheidssteun in uitzonderlijke situaties. Aanvullend wordt bezien in hoeverre de reguliere rentesteun van andere landen kan worden gecompenseerd.

Kosten: NLG 388 900

98–11 Instrument: Programma Economische Samenwerking Projecten (PESP)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- de belangstelling voor het PESP neemt toe. Ruim de helft van de projecten betreft een haalbaarheidsstudie. Azië en de MOE-landen zijn belangrijke bestemmingen geweest;
- de bekendheid van het programma is goed;
- de belangrijkste reden voor aanvragen van PESP is het rond krijgen van de financiering als voorwaarde voor het doorgaan van het project. Een ander belangrijk argument is de betere uitstraling die het project heeft omdat de Nederlandse overheid als opdrachtgever fungeert;
- ongeveer twee van de drie projecten leidt tot vervolgactiviteiten van het Nederlandse bedrijfsleven;
- de multiplier directe export komt uit op 22 (NLG 241 mln gegenereerde export), dit is exclusief twee uitschieters van in totaal circa NLG 900 mln.

De afgeronde investeringsvoorbereidingsstudies genereerden NLG 360 mln aan export en hebben tot NLG 75 mln aan investeringen geleid.

Aanbevelingen:

- zet PESP voort, evenals de organisatie- en beheersstructuur;
- formuleer voor het PESP meer en bredere beleidsdoelstellingen dan alleen de directe spin-off effecten in termen van export en tracht deze doelstellingen ook zoveel mogelijk te operationaliseren;
- verbeter de kwaliteit van de rapportages van de uitvoerder verder;
- streef er naar om ook in de komende periode kleine(re) bedrijven te interesseren voor het PESP en het MKB intensief te (blijven) ondersteunen bij het vormgeven van hun projectvoorstellen;
- overweeg om de variant «stages en uitzendingen van deskundigen» te schrappen.

Gebruik: Bezien wordt op welke wijze andere doelstellingen van het PESP kunnen worden geformuleerd en gemonitord. Hierbij wordt gedacht aan indirecte spin-off, investeringen en bilaterale samenwerkingseffecten. In overleg met de uitvoerder wordt verbetering van de voorlichting en de rapportages nagestreefd.

Kosten: NLG 149 666

99–04 Instrument: Nationaal bureau voor Toerisme (NBT)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- de doelstellingen van het NBT-Strategisch Marketing Plan 1996–1999 zijn ruimschoots gerealiseerd;
- NBT scoort redelijk positief qua waardering bij stakeholders en in een internationale benchmark;
- de formele subsidievoorwaarden van EZ zijn overwegend financieel van aard; aan de voorwaarden wordt voldaan;
- recentelijk is aantal nieuwe plannings- en effectmetingsmethoden bij het NBT ingevoerd.

Aanbevelingen: Als elementen van een nieuw EZ-sturingsarrangement voor Toeristisch Huis-TRN worden aanbevolen:

- een door de Staatssecretaris van EZ vast te stellen meerjarige visie/opdracht;
- een verdeling van de EZ-bijdrage in kernbudget en projectenbijdragen;
- de mogelijkheid van een tenderprocedure;
- de instelling van een Raad van Advies;
- de uitbouw van indicatoren voor effectmeting en kwaliteitsprikkels als reviews en klanten-waarderingsonderzoek.

Gebruik: De evaluatie is gebruikt bij de vormgeving van de aansturing-relatie EZ-Toeristisch Huis.

Kosten: NLG 235 000

99–10 Instrument: Bijdrage aan de stichting Publiek, Wetenschap en Techniek (WeTeN)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat en aanbevelingen: Uit de evaluatie blijkt dat WeTeN gehandhaafd zou moeten blijven, maar in een versterkte vorm. De functie van expertisecentrum heeft grote prioriteit. Andere aanbevelingen waren:

- ontwikkel een strategisch kader;
- beperk het zelf organiseren van publieksactiviteiten door WeTeN;
- doe een effectonderzoek over eigen activiteiten van WeTeN;
- stel de functie van beleidsadvisering richting overheid in;
- versterk de bestuurlijke statuur en zorg voor een krachtige directie die niet belast is met het verleden;
- heroverweeg de inhoud van de subsidieregeling die door WeTeN uitgevoerd wordt.

Gebruik: De evaluatie-uitkomst is meegenomen bij de opstelling van de nota «Boeiend, betrouwbaar en belangrijk» en de nota «Wetenschap- en techniekcommunicatie».

Kosten: NLG 74 910

99–11 Instrument: Multilaterale projecten en Trustfonds

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- de faciliteiten lijken te hebben bijgedragen aan de doelstelling ten aanzien van het ondersteunen van het transitieproces van planeconomie naar markteconomie van landen in Midden- en Oost-Europa. De middelen zijn veelal additioneel ingezet; de faciliteiten hebben forse geldstromen van de Internationale Financiële Instellingen (IFI's) en andere financiers gefaciliteerd;
- de instrumenten hebben met name bijgedragen aan versterking van de positie van Nederlandse consultants in Middenen Oost-Europa;
- de verwachting dat de betrokkenheid van Nederlandse ondernemingen in de vervolgfase van door IFI's gefinancierde projecten zou worden vergroot naar aanleiding van Nederlandse betrokkenheid in de voorfase, is niet bevestigd. Een behoorlijk deel van met name de WereldBank-activiteiten (WB) betrof «losstaande» studies (niet gekoppeld aan een vervolglening of -investering);

- door de aanbestedingsregels van de IFI's kon betrokkenheid van Nederlandse bedrijven bij vervolgvacatures slechts in een gering aantal gevallen worden gerealiseerd;
- de onderzochte cofinancieringsprojecten waren slechts gedeeltelijk succesvol; ze waren relevant voor het transitieproces, maar de uitvoering werd bemoeilijkt door het hoge ambitieniveau en het gebrek aan enthousiasme bij de counterparts;
- de IFI's beschikken alle over interne monitoring en evaluatiesystemen; het systeem van de WB schiet echter duidelijk te kort.

Aanbevelingen: De aanbevelingen zijn onderverdeeld in 2 groepen: 1) doel en richting van de multilaterale hulp, 2) uitvoeringsmodaliteiten.

- 1) De multilaterale hulp heeft betrekking op twee doelstellingen. Hoewel deze niet conflicteren adviseert de evaluator één doelstelling (transitie bevorderen of positionering van het Nederlandse bedrijfsleven) primair te laten zijn.
Ten aanzien van met name de WB wordt aanbevolen de allocatie van nieuwe middelen afhankelijk te maken van de kwalitatieve verbetering van de rapportage en daar eventueel ook een vergoeding voor te bieden;
- 2) De uitbesteding van de cofinanciering leidt tot verwarring bij de IFI's. De onderzoeker beveelt aan het DGBEB als aanspreekpunt te laten fungeren, nauwere contacten te onderhouden met de medewerkers van de IFI's en Intergouvernementele Organisaties en al het uitvoerende werk aan Senter te delegeren. De besluitvormingsprocedure kan worden versneld door niet alle beslissingen over joint cofinanciering via de CLOE te laten lopen. Ook kan worden overwogen een raamwerk-overeenkomst te sluiten met de IFI's met daarin opgenomen landen- en sectorspecificaties.

Gebruik: De beleidsreactie is nog niet opgesteld. Een en ander wordt in samenhang met de PSO-evaluatie en de stroomlijningsexercitie beoordeeld.

Kosten: NLG 340 306

99–12 instrument: Bedrijfsgerichte Technologie Stimulering (BTS)/
Bedrijfsgerichte Internationale Technologieprogramma's (BIT)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- het verloop van de BTS spoort met de verwachtingen en doelstellingen. De beoordelingscriteria zijn duidelijk en aanvragers kunnen zich erin vinden. Een korte doorlooptijd wordt positief gewaardeerd. Er doen zich bij het afhandelen van de aanvragen geen noemenswaardige knelpunten voor;
- aanvragers hebben wel meer behoefte aan feedback over de beoordelingen. Er is een verband tussen deelname aan de BTS regeling en R&D intensiteit van bedrijven. Bedrijven die meerdere malen van de BTS gebruik maken, kenmerken zich als «spinnen in het web» van belangrijke kennisclusters;
- BIT-deelnemers zeggen meer R&D capaciteit in te zetten door de regeling. Deelname aan de BTS heeft een positieve invloed op de ontwikkeling van de uitgaven aan R&D-samenwerking. Bij de BIT gaat het vaker dan bij de BTS om nieuwe samenwerkingsverbanden;
- de BTS en de BIT bereiken de beoogde doelgroep: innovatieve ondernemingen. Ruim de helft van de projecten heeft al tot innovaties geleid. De innovaties worden relatief vaak geïmplementeerd en scoren hoog op de mondiale meetlat.

Aanbevelingen: De evaluatie is positief en rechtvaardigt continuering van de ondersteuning van samenwerkingsprojecten. De aanbevelingen liggen met name op het gebied van communicatie met de aanvragers.

Gebruik: De aanbevelingen vormen belangrijke input bij het ontwikkelen van het nieuwe Samenwerkingsinstrument waar de BTS en twee van de drie programma's van de BIT in opgaan.

Kosten: NLG 161 915

99-13 instrument: Subsidies Maritiem Onderzoek (SMO) en Nederlands Instituut Maritiem Onderzoek (NIM)

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Ja, brief d.d. 24 juli 2000.

Resultaat: Het NIM en het SMO-regeling zijn er slechts in beperkte mate in geslaagd de beoogde vernieuwing van de overheidsstimulering naar maritiem onderzoek te bewerkstelligen. Het NIM is in onvoldoende mate een intermediair voor het totale cluster. Wel heeft de SMO-regeling positieve effecten op samenwerking en uitwisseling in de sector.

Aanbevelingen:

- verander de modaliteiten van de SMO-regeling;
- stel structureel geld beschikbaar voor grote projecten;
- bouw het NIM-bureau geleidelijk af, maar behoud wel de consulentenfunctie ten opzichte van het aanjagen van samenwerkingsprojecten.

Mogelijke opties om de aanjaagfunctie onder te brengen zijn:

- Connekt voor het logistieke deel en MARIN/TNO of branche technologiecentra voor het technische deel;
- NML, voor beide onderdelen.

Het onderbrengen bij Syntens (regionaal georganiseerd/niet specifiek maritiem) ligt minder voor de hand.

Gebruik: De activiteiten van het NIM worden in 2000 afgebouwd. Het voornemen bestaat om het instituut op te heffen. De succesvolle activiteiten worden ondergebracht bij andere organisaties. De SMO-regeling gaat op in het gestroomlijnde Samenwerkingsinstrument; waarschijnlijk per 1 mei 2001. Tot die tijd wordt het voorgezet met beperkt budget.

Kosten: NLG 167 643

99-15 Instrument: Bijdrage aan TNO

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: Zowel de deelnemende bedrijven als TNO ervaren de regeling als positief. In de uitvoering is nog een aantal verbeteringen mogelijk. Deze verbeteringen moeten met name worden gezocht in het verder aansluiten van de regeling bij de belevingswereld van het bedrijfsleven en het verder verbeteren van de kwaliteit van de projecten, waardoor deze in nog sterkere mate leiden tot kennisvernieuwing bij TNO.

Aanbevelingen: Aanbevolen wordt door te gaan met de omslag richting marktgericht opereren. Ook wordt aanbevolen om bij TNO het accent nog meer te leggen bij strategisch onderzoek. Verdere aanbevelingen zijn om een bredere bekendheid te geven aan de regeling, de voorwaarden enigszins aan te passen en meer aan gegevensverzameling te doen met betrekking tot de verschillende projecten.

Gebruik: Het evaluatierapport is aan TNO aangeboden, die de follow up van de aanbevelingen door de instituten gaat monitoren.

Kosten: NLG 99 758

99-18 instrument: Generieke Steun Zeescheepsnieuwbouw

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Ja, brief wordt binnenkort aan Tweede Kamer gezonden.

Resultaat: Het effectieve subsidiepercentage voor ordersteun aan de

zeescheepsnieuwbouw is in Nederland met 2,8% beduidend lager dan in de meeste andere Europese landen (6–9%). Ondanks dit beperkte percentage is het doel, continuïteit in de sector, bereikt. Een indicatie van het belang van de steun voor de sector is dat de orde van grootte van het bedrijfsresultaat overeenkomt met de omvang van de ordersteun. Het aantal bedrijven dat een negatief bedrijfsresultaat zou behalen zou zonder de regeling beduidend hoger zijn. Daar staat tegenover dat een aanzienlijk deel van het budget terecht komt bij bedrijven met gezonde financiële resultaten.

Aanbevelingen: Voor de Nederlandse werven, die primair concurreren met Europese werven en die waarschijnlijk – mede dankzij de beperkte steunpercentages – relatief efficiënt produceren, is de afschaffing van ordersteun in Europa de beste beleids optie. Verdere aanbevelingen liggen op het gebied van de modaliteiten van de regeling.

Gebruik: De evaluatie bevestigt het beleid dat is gericht op afschaffing van de ordersteun in Europa. De aanbevelingen voor aanpassingen van de modaliteiten van de regeling worden pas nader beschouwd in het geval voortzetting aan de orde is.

Kosten: NLG 134 714

99–31 Instrument: Hoge Flux Reactor (HFR)

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: Op voorstel van de Europese Commissie wordt vierjaarlijks door de Raad een Aanvullend Onderzoekprogramma HFR vastgesteld. Hiermee wordt vooral de financiering van de exploitatie van de HFR geregeld, waarbij diverse landen zich verplichten tot een financiële bijdrage. Nederland heeft de afgelopen periodes telkens ca. NLG 75 mln bijgedragen.

Alvorens over het voorstel van de Commissie voor de huidige periode werd beslist, is in 1999 een evaluatie uitgevoerd met als belangrijkste items: het belang van de HFR in algemene zin en meer in het bijzonder de betekenis voor de technologische en wetenschappelijke ontwikkeling. Hierbij zijn tevens aanbevelingen gedaan die voor het beheer en de exploitatie in de toekomst van belang zijn.

De belangrijkste conclusies uit de evaluatie waren:

- de HFR heeft een positief economisch effect voor Nederland;
- de HFR maakt het ECN/NRG mogelijk een goede invulling te geven aan haar taken;
- de productie van isotopen heeft de financiële exploitatie vergemakkelijkt en tevens de basis gevormd voor aanzienlijke activiteiten van bedrijven voor medische isotopen die toepassing vinden in geheel Europa;
- de HFR is hiermee, samen met het project waarin een nieuwe wijze van bestraling van specifieke tumoren wordt ontwikkeld (BNCT), een onmisbare schakel voor onderzoek en nucleaire geneeskunde.

Aanbevelingen:

- continueer de Nederlandse deelname aan het Aanvullend Onderzoekprogramma;
- besteed meer aandacht aan de vergroting van het Europese draagvlak en de marketing van de commerciële activiteiten;
- bestudeer een aantal financiële exploitatieaspecten, zoals bestemming van eventuele winst uit commerciële activiteiten en de financiering van toekomstige investeringen en de historische kosten.

Gebruik: Nederland heeft na onderhandeling met de Europese Commissie, waarbij afspraken zijn gemaakt over de aspecten uit de aanbevelingen, besloten evenals in de vorige periode NLG 75 mln bij te dragen aan het Aanvullend Onderzoekprogramma 2000–2004.

Kosten: NLG 98 500

99–34 Instrument: Micro elektronica stimulering/ADTT

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Ja, Kamerstukken II, 1999/2000, 26 800 XIII nr. 32.

Resultaat: De evaluatie moest een oordeel vellen over de bereikte resultaten in het kader van het ADTT2 (Advanced Digital Television Technologies, Phase 2) project, mede gelet op de voorgenomen onderzoeksdoelstellingen zoals die door Philips bij aanvang waren gedefinieerd.

De belangrijkste resultaten waren:

- De realisatie van het aandeel van Philips Nederland in de projecten is conform het budget geweest. Tevens zijn de door Philips Nederland toegezegde eindresultaten gerealiseerd. Door de gekozen opzet, het demonstreren van de applicaties, is aangetoond dat niet alleen de verschillende systemen en prototypes als zodanig functioneerden maar dat ook de integratie van de verschillende systemen en prototypes daadwerkelijk mogelijk was. Daarnaast is, mede door de actieve participatie van gebruikers, de daadwerkelijke toepasbaarheid van de getoonde prototypes aangetoond.
- De onderzoeksresultaten tonen aan dat wezenlijke vooruitgang is geboekt op het gebied van non-broadcast toepassingen. De ontwikkeling van digitale televisie heeft daarmee belangrijke vooruitgang geboekt. De Europese industrie, en in het bijzonder Philips, heeft een positie verworven op het gebied van digitale televisie op internationaal niveau. Daarnaast is de basis gelegd voor een aantal belangrijke ontwikkelingen en producten op het gebied van digitale televisie zoals elektronische filmcamera's, productiesystemen voor de productie van digitale films alsmede geavanceerde non-broadcast toepassingen. Met name op het gebied van het traditionele 16 mm filmsegment mogen in de nabije toekomst kansrijke producten worden verwacht.
- De filmindustrie is moeilijk over te halen om van nieuwe technologieën gebruik te maken, mede doordat reeds veel in bestaande systemen is geïnvesteerd. Alleen door nauwe samenwerking tussen industrieën, zoals ook gesteld in de doelstellingen van Eureka, is het mogelijk om een vernieuwend en geloofwaardig productaanbod te leveren aan de bedrijven die werkzaam zijn in de productie en distributie van film en multimedia producties.
- Zonder subsidie was het niet mogelijk geweest om deze resultaten in de volle omvang te behalen.

Aanbevelingen: Er zijn geen concrete aanbevelingen gedaan omdat ADTT2 geen vervolg krijgt.

Gebruik: De ervaringen worden gebruikt bij de vormgeving van nieuwe grote Eureka projecten.

Kosten: NLG 27 495

99–35 Instrument: Vrouw en techniek

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: Uit de evaluatie blijkt dat de doelstellingen van het beleid zijn gehaald.

Aanbevelingen:

- laat projecten gericht op verschillende doelgroepen veel meer samenwerken en betrek de doelgroep bij de ontwikkeling van het project;
- kies voor een integrale benadering gericht op vrouwen en mannen, dat werkt beter dan vrouwen apart;

- werk, indien een project na subsidie gecontinueerd moet worden, met andere mensen dan de personen die het gesubsidieerde traject trokken;
- geef deelprojecten een doelstelling die is afgeleid van de centrale doelstelling;
- regel publiciteit binnen een geheel van deelprojecten deels centraal, en laat dit niet aan de deelprojecten over;
- relateer het totale bedrag voor de uitvoering van het actieplan aan de omvang van het probleem.

Gebruik: De uitkomsten van de evaluatie zijn onder de aandacht van de stichting AXIS gebracht.

Kosten: NLG 206 330

99–36 Instrument: Subsidieregeling technologie en samenleving

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: De organisatie van de subsidieregeling technologie en samenleving staat op de rails. Door de abstracte, niet-kwantificeerbare doelstellingen is de inhoud moeilijk scherp te krijgen. De effecten van de subsidieregeling zijn veel meer gelegen in bewustwording, het vormen van netwerken en de beleidseffecten bij andere departementen dan in bedrijfseconomische effecten.

Gebruik: De evaluatie heeft geleid tot enige kleine aanpassingen in de organisatie. Ook zijn de wegingscriteria voor projecten heroverwogen. Hierdoor is de mogelijkheid van monitoren van onder meer de lange termijn bedrijfseconomische effecten verbeterd.

Kosten: NLG 111 500 Deze evaluatie is abusievelijk onder 2000–4 nogmaals opgevoerd. Die geplande evaluatie komt daarom te vervallen.

99–38 Instrument: Industriefaciliteit

Onlangs is de regeling Bijzondere Financiering van het Ministerie van Financiën geëvalueerd. Naar aanleiding hiervan zal de regeling «gerestyled» worden. De modaliteiten van de gewijzigde regeling worden momenteel vorm gegeven. Aangezien de nieuwe regeling waarschijnlijk grotendeels zal voorzien in de kapitaalbehoefte, is EZ voornemens om de Industriefaciliteit te beëindigen. De geplande evaluatie komt daardoor te vervallen.

99–40 Instrument: Kennisdragers Midden- en kleinbedrijf

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: De evaluatie is positief uitgevallen. Er is sprake van een effectieve laagdrempelige regeling. Wel zijn de uitvoeringskosten relatief hoog. Aanbevolen wordt de regeling voort te zetten, zij het met enkele specifieke aanpassingen.

Gebruik: De aanbevelingen zullen voor een groot deel worden overgenomen en leiden tot aanpassing van de regeling. De regeling wordt vanaf 2001 opgenomen in de kennisoverdrachtregeling.

Kosten: NLG 93 765

99–41 Instrument: MKB-initiatief

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- de structuur is afdoende met een beoordelende stuurgroep en een toezichthoudend Comité;
- op financieel gebied is geconstateerd dat co-financieringsmiddelen uit de regio's in belangrijke mate ontbraken;
- er waren veel afwijzingen door het ontbreken van kwalitatief goede projectvoorstellen.

Aanbevelingen: De doelstellingen op maatregelniveau meer verbinden met centrale doelstelling van het programma.

Gebruik: De aanbevelingen zijn door EZ/B&A, het Comité van Toezicht en de stuurgroep gebruikt om verbeteringen in de programmaorganisatie door te voeren.

Kosten: NLG 34 957

00-3 Instrument: Technische ontwikkelingskredieten (TOK)

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- in verband met de stroomlijning van het instrumentarium, waaronder de drie kredietinstrumenten Technische Ontwikkelingskredieten (TOK), Milieugerichte Product Ontwikkeling (MPO) en Kredieten Elektronische Diensten Ontwikkeling (Kredo), is niet alleen aandacht besteed aan de werking en de effecten van de huidige TOK-regeling maar ook aan mogelijke aanpassingen in een nieuwe, gestroomlijnde regeling;
- TOK-projecten zijn voor veel bedrijven belangrijk voor het uitbouwen van hun innovatievermogen. Met name kleinere bedrijven zijn niet in staat zonder de TOK de financiering van het ontwikkelingstraject rond te krijgen;
- deelnemers aan zowel TOK als Kredo of MPO ervaren geen wezenlijk verschil in aanpak of inhoud van de projecten;
- de uitvoering van de TOK-regeling wordt als positief ervaren.

Aanbevelingen: De belangrijkste aanbevelingen zijn continuering van het TOK-instrument in de komende jaren en het bij ondersteuning van ontwikkelingsprojecten kiezen voor een simpele en eenduidige aanpak die aansluit bij de belevingswereld van de ondernemers.

Gebruik: De TOK wordt in het kader van de stroomlijning opgenomen in de nieuwe regeling TOP (Technische Ontwikkelingsprojecten) die naar verwachting per 1 mei 2001 van start gaat. Bij de vormgeving van deze regeling wordt rekening gehouden met de aanbevelingen die uit de evaluatie voortkomen.

Kosten: NLG 163 031

00-7 Instrument: IOP-OPTO elektronica

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: Het Innovatief Onderzoeksprogramma IOP-OPTO elektronica wil via een programmatische aanpak het strategisch onderzoek in de richting van de innovatiebehoefte van het Nederlandse bedrijfsleven versterken. De eindconclusie uit de evaluatie is positief. In de geëvalueerde periode is dit in belangrijke mate gelukt. Wel had de invloed van het bedrijfsleven op de onderzoeksvragen en de aansturing van projecten groter kunnen zijn en had actiever naar meer betrokken bedrijven moeten worden gezocht.

Aanbevelingen: De belangrijkste twee aanbevelingen voor de Programma-commissie zijn:

- vóór de afronding van dit IOP, de kennisoverdracht nog actief ter hand nemen;
- naast de verankering in COBRA (de toponderzoekschool op het gebied van OPTO elektronica) ook voor bestending van de samenwerking met en tussen de diverse andere onderzoeksgroepen zorgen.

Gebruik: Dit IOP toont aan dat een gedegen voorstudie onontbeerlijk is voor een evenwichtig onderzoeksprogramma. De volgende aanbevelingen uit de evaluatie worden gebruikt: let op de samenstelling van de Programmacommissie, die is uit oogpunt van evenwichtige aansturing een kritische factor; geef de bedrijven een meer structurele rol in de totstandkoming en uitvoering van projecten en stimuleer ze daartoe ook financieel; gebruik een IOP ook structureel om de mogelijkheden van

startende bedrijven op het onderzoeksgebied te verkennen en onderzoek de mogelijkheden van een IOP-aanpak op Europees niveau.

Kosten: NLG 130 000

00–11 Instrument: Europese programma's

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat en aanbevelingen: Deze variëren per Enig Programmerings Document (EPD).

- aspecten die in meerdere EPD's terugkomen zijn bijvoorbeeld de aandacht voor de relatie tussen het betreffende EPD en Doelstelling 3. Dit is een logische aanbeveling, aangezien de EPD's voor D2 in de komende periode geen ESF-component meer zullen bevatten en de regio's de arbeidsmarktgerichte maatregelen via D3 moet zien te realiseren;
- over veel EPD's wordt opgemerkt dat nadere operationalisering en kwantificering van de doelstellingen noodzakelijk is. Ook dit is een logische aanbeveling, aangezien de EPD's in tegenstelling tot de vorige beleidsperiode beknopter zijn en na de goedkeuring door de Cie zullen worden uitgewerkt in de vorm van een Programmacomplement;
- verder zien we in diverse EPD's een accentverschuiving, bijvoorbeeld van kennisinfrastructuur naar kennisoverdracht respectievelijk van bedrijfsgericht naar infrastructuur. Dit zijn ontwikkelingen die aansluiten bij de leerervaringen uit de vorige programmaperiode. Voor meerdere EPD's wordt aangegeven dat de voorziene uitvoeringsstructuur nadere aandacht behoeft.

Gebruik: Door provincie en de EU-Commissie. Aanbevelingen komen de komende tijd aan de orde in de onderhandelingen over de EPD's.

Kosten: Niet voor rekening EZ.

00–17 Instrument: MigrantenOndernemers: Talent, Opleiding, Resultaat (MOTOR)

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat: Door de bank genomen evalueren de drie MOTOR-partijen de eigen werkzaamheden positief. Een aantal producten is ontwikkeld: een cursus interculturele communicatie en vaardigheden voor balie-medewerkers van Kamers van Koophandel, de opleiding Algemene Ondernemers Vaardigheden, gericht op allochtoon ondernemerschap, een Infomap «Ondernemer worden in Nederland», een overzicht van organisaties, projecten en initiatieven op het gebied van allochtoon ondernemerschap en een draaiboek informatiemarkten voor allochtoon ondernemerschap.

Aanbevelingen:

- aan organisaties die zich bezig houden met allochtoon ondernemerschap: veel investeren in gedegen ondersteuning en begeleiding voor en na de start, meer denken vanuit potenties allochtoon ondernemerschap dan vanuit achterstandsituatie, bij opzetten instrumenten meer gebruik maken van kennis en expertise allochtone ondernemers, ondersteuning van eigen netwerken van allochtone ondernemers door brancheorganisaties;
- aan allochtone ondernemers: meer investeren in voorbereiding-(smogelijkheden) op ondernemerschap;
- aan de overheid: regie leggen bij ministerie van EZ waarbij deelgebieden worden uitgevoerd onder auspiciën van BZK (minderheden-/grotestedenbeleid) en SZW (arbeidsmarkt), grotere betrokkenheid van (lokale) overheden bij projecten, volledige realisatie van de één-loketfunctie.

Gebruik: De evaluatie wordt betrokken bij de brief van EZ over allochtoon ondernemerschap die voor begrotingsbehandeling aan de Tweede Kamer wordt gestuurd.

Kosten: evaluatie door MOTOR-partijen uitgevoerd; geen externe kosten.

00–18 Instrument: Technologieradar

Rapport aan Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- uit de evaluatie blijkt dat de workshops niet effectief zijn geweest. Als alle manuren inspanningen worden meegeteld, is de inzet niet doelmatig geweest;
- de doelstelling voor de workshops was niet eenduidig, waardoor de workshops qua inhoud niet vergelijkbaar zijn;
- workshops zijn niet de meest geschikte manier om te makelen en te schakelen.

Aanbevelingen: Deze uitkomst is geen reden om niet meer met workshops te werken, integendeel. EZ moet zich bij dit soort workshops wel als deelnemende partij zien. De activiteiten moeten echter meer vanuit het integrale kader met een heldere doelstelling ingestoken worden. Ook moeten heldere afspraken en conclusies na afloop van de workshops worden gemaakt.

Gebruik: Intern, ter verbetering van het technologiebeleid

Kosten: NLG 58 750

00–22 Instrument: ICES/KIS

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- op projectniveau zijn de doelstellingen van ICES/KIS gehaald;
- ook op impulsniveau heeft het instrument zijn betekenis voor gerichte vernieuwing van de kennisinfrastructuur bewezen;
- de monitoring en de organisatie/het proces zijn voor verbetering vatbaar.

Aanbevelingen: De monitoring en aansturing van het proces moet worden verbeterd; hiervoor is scheiding en een heldere beschrijving van taken en verantwoordelijkheden nodig.

Gebruik: De uitkomst van de evaluatie wordt waar mogelijk nog benut bij het verbeteren van aansturing/monitoring van de lopende investeringsimpuls en bij de aansturing/monitoring van de nieuwe investeringsimpuls.

Kosten: De evaluatie is een onderdeel van de monitoring door Senter; geen externe kosten.

00–23 Instrument: Nulmeting Syntens

Rapport aan de Tweede Kamer gezonden: Nee

Resultaat:

- 54% van de Syntens-klanten (voor)ziet concrete verbeteringen in de bedrijfsvoering dankzij de activiteiten van Syntens;
- 14% van de Syntens-klanten heeft nieuwe ideeën opgedaan dankzij de activiteiten van Syntens;
- afnemers van de Syntens-klanten beoordelen de toename van de innovativiteit van hun toeleveranciers positiever dan de afnemers van de niet-Syntens-klanten;
- het totaaloordeel van de Syntens-klanten over de dienstverlening in de vorm van een rapportcijfer komt uit op zeven;
- bijna de helft van de klanten heeft vijf of meer keer contact gehad met Syntens;
- de omzet van klanten is over de periode 1997–1999 gemiddeld gegroeid met 16% en die van de niet-klanten met 10%;

- klanten van Syntens behielden in 1999 meer omzet uit nieuwe producten en/of diensten die in de afgelopen drie jaar op de markt zijn gebracht dan niet Syntens-klanten: 21% versus 14% van de omzet;
- Syntens werkt (op adviseursniveau) vooral met samen met onderwijsinstellingen, met name in de regio's waar de plaatsing van stagiairs van hogescholen, ROC's en universiteiten bij bedrijven sterk wordt gestimuleerd;
- de antennefunctie (het signaleren en communiceren van voor het MKB relevante trends) is nauwelijks aanwezig.

Aanbevelingen: Gelet op het gebruik van de nulmeting zijn door het onderzoeksbureau geen beleidsaanbevelingen gepresenteerd. De aanbevelingen die zijn gedaan liggen op het terrein van (aanpassingen in) gegevensregistratie bij Syntens om vergelijkbaarheid tussen de resultaten van de nulmeting en die van de meting aan het einde van de subsidiabele periode mogelijk te maken.

Gebruik: Op basis van resultaten van de nulmeting wordt streefwaarden bepaald voor de door Syntens te behalen resultaten in de meting aan het einde van de subsidiabele periode.

Kosten: NLG 544 813

4. Stand van zaken vorige evaluatieplannen

Onderstaand is in tabelvorm een overzicht gegeven van instrumenten die in voorgaande evaluatieplannen zijn opgenomen. Omdat de planjaren 1991, 1992, 1993, 1994, 1995 en 1996 geheel zijn gerealiseerd, zijn deze niet meer in onderstaand overzicht opgenomen.

De tabel vermeldt de volgende gegevens:

- eerste en tweede kolom: het planjaar en volgnummer van de evaluatie;
- derde en vierde kolom: het begrotingsartikel en de omschrijving van het instrument;
- laatste kolom bevat één van de volgende meldingen: het jaartal van de ontwerpbegroting waarin gerapporteerd is over de resultaten van de evaluatie;
 - «volgt», indien de evaluatie nog niet is afgerond;
 - «verschoven», indien de evaluatie is komen te vervallen in het oorspronkelijke jaarplan en (onder een nieuw nummer) is doorgeschoven naar een nieuw jaarplan;
 - «TK», indien niet gerapporteerd is in de ontwerpbegroting, maar in een aparte brief aan het parlement.

JAARPLAN	NR.	ART.	INSTRUMENT	RAPPORT IN JAARPLAN
Planjaar 1997				
1997	1	02 02	INNOVATIEGERICHTE ONDERZOEKPROGRAMMA'S VERF (IOP)	1998
1997	2	02 02	REFERENTIEPROJECTEN MILIEUTECHNOLOGIE	1999
1997	3	02 05	IC NETWERK	1999
1997	4	02 06	INSTITUUT VOOR NEDERLANDSE KWALITEIT (INK)	1998
1997	5	02 12	KENNISDRAGERS IN HET MKB (KIM)	1998
1997	6	03 03	TOELEVEREN EN UITBESTEDEN (T&U)	1999
1997	7	02 03	TECHNOLOGISCHE SAMENWERKING MET INDONESIË	Zie 1998-14
1997	8	-	GROEPSACTIERECHT	2001
1997	8	-	VESTIGINGSWETGEVING (DRANK EN HORECAWET)	1999
1997	9	09 01	TENDERS INDUSTRIËLE ENERGIEBESPARING (TIEB)	1999
1997	10	09 01	SUBSIDIEREGELING ENERGIEBESPARINGS- & MILIEU-ADVIEZEN (E&M)	1999
1997	11	09 01	TENDERREGELING NIEUWE ENERGIE-EFFICIËNTE COMB. WKS (NEWS)	1998
1997	12	09 02	ZONNEBOILER-REGELING	2000
1997	13	09	UITVOERING PROGRAMMA'S EN REGELINGEN DOOR NOVEM	1999

JAARPLAN	NR.	ART.	INSTRUMENT	RAPPORT IN JAARPLAN
1997	14	02 02	ECONOMIE, ECOLOGIE EN TECHNOLOGIE (EET)	zie 2001-1
1997	15	02 02	HAALBAARHEIDSPROJECTEN MKB (HMKB)	1998
1997	16	02 09	REGELING ONTWIKKELINGSKREDIETEN ELECTRONISCHE DIENSTEN (KREDO)	2000
1997	17	02 09	KREDIETREGELING MILIEUGERICHTE PRODUKTONTWIKKELING (MPO)	1999
1997	18	01 55	AGENTSCHAP SENTER	TK
1997	19	02 13	INDUSTRIEFACILITEIT	1998
1997	20	04 08	DECENTRALE INVESTERINGSPREMIEREGELING (IPR)	1998
1997	21	04 09	CO-FINANCIERING PROGRAMMA'S EUROPESE COMMISSIE	1998
1997	22	09 01	MEERJARENPROGR. INTERSECTORALE NIEUWE TECHNOLOGIEËN (MINT)	1999
1997	23	09 02	ENERGIEWINNING UIT AFVAL EN BIOMASSA (EWAB)	1999
1997	24	-	MEERJARENAFSPRAAK MET INDUSTRIE OVER ENERGIEBESPARING	1999
1997	25	07 05	INVESTERINGSFACILITEIT MIDDEN- EN OOST-EUROPA (IFMOE)	1999
1997	26	02 08	BEVORDERING VLIEGTUIGINDUSTRIE EN RUIMTEVAART	1999
1997	27	02 02	TNO/MKB-INITIATIEF	1998
1997	28	-	WVA/S&O-VERMINDERING (VOORHEEN WBSO)	1999
1997	29	04 09	INTEGRAAL STRUCTUURPLAN NOORDEN DES LANDS (ISP)	1998
Planjaar 1998				
1998	1	02 12	IOP-METALEN	2000
1998	2	02 12	IOP-OPPERVLAKTE	1999
1998	3	05 02	ECONOMISCH INSTITUUT VOOR HET MKB (EIM)	2000
1998	4	07 05	FACILITEIT INVESTERINGSBEVORDERING+TECHNISCHE ASSISTENTIE (IBTA)	2000
1998	5	09 01	NOVEMPROGRAMMA WARMTEVOORZIENING	2001
1998	6	07 03	SENO-FACILITEIT	2001
1998	7	-	WET OP HET CONSUMENTENKREDIET	2001
1998	8	07 03	BESLUIT SUBSIDIES EXPORTFINANCIERINGSARRANGEMENTEN (BSE)	2001
1998	9	07 02	PROGRAMMA STARTERS OP BUITENLANDSE MARKTEN (PSB)	2000
1998	10	07 07	PROGRAMMA SAMENWERKING OOST-EUROPA (PSO)	Volgt
1998	11	07 02	PROGRAMMA ECONOMISCHE SAMENWERKING PROJECTEN (PESP)	2001
1998	12	05 03	BORGSTELLINGSREGELINGEN (BBMKB)	Volgt
1998	13	04 01	REGIONALE ONTWIKKELINGSMAATSCHAPPIJEN	TK
1998	14	02 03	INTERNATIONALE SAMENWERKING (BTIP, INDONESIË)	zie 1999-12
1998	15	02 12	IOP (REGELING ALS GEHEEL)	2000
1998	16	09 01	NIEUWE E-EFFICIËNTE COMBINATIES W/K-SYSTEMEN (NEWS)	2000
1998	17	02 02	HAALBAARHEIDSPROJECTEN MKB	TK
Planjaar 1999				
1999	1	04 08	CENTRALE IPR	2000
1999	2	04 10	BEDRIJFSLOCATIEMONITOR (BLM)	2000
1999	3	04 09	EUROPESE PROGRAMMA'S - INTERREG	2000
1999	4	04 11	NEDERLANDS BUREAU VOOR TOERISME	2001
1999	5	04 10	STIREA	2000
1999	6	02 12	STIMULERINGSPROGRAMMA IMPULS	Volgt
1999	7	02 12	VRIJMARKTPROGRAMMA	Volgt
1999	8	02 12	IOP-KATALYSE	2000
1999	9	02 12	IOP-BEELDVERWERKING	2000
1999	10	02 12	BIJDRAGE AAN ST. PUBLIEK, WETENSCHAP EN TECHNIEK (WeTeN)	2001
1999	11	07 07	MULTILATERALE PROJECTEN EN TRUSTFUNDS	2001
1999	12	02 02	BEDRIJFSGERICHTE TECHNOLOGISCH SAMENWERKING	2001
1999	13	02 02	BESLUIT SUBS. MARITIEM ONDERZOEK/NEDL. INST. MARITIEM ONDERZOEK	2001
1999	14	02 02	INNOVATIEVE AANBESTEDING	TK
1999	15	02 06	BIJDRAGE AAN TNO	2001
1999	16	02 06	NEDERLAND DISTRIBUTIELAND	2000
1999	17	02 06	NEDERLANDS NORMALISATIE INSTITUUT	Volgt
1999	18	03 05	GENERIEKE STEUN ZEESCHEEPSNIEUWBOUW	2001
1999	19	09 05	ENERGIEONDERZOEK CENTRUM NEDERLAND	Volgt
1999	20	09 01	NOVEMPROGRAMMA RATIONEEL ENERGIEVERBRUIK IN V&V (REV)	Volgt
1999	21	09 02	NOVEMPROGRAMMA TOEPASSING WINDENERGIE (TWIN)	Volgt
1999	22	09 02	NOVEMPROGRAMMA ZON-PHOTOVOLTAISCH	Volgt
1999	23	09 01	NOVEMPROGRAMMA'S INDUSTRIE	Volgt
1999	24	09 01	NOVEMPROGRAMMA'S AGRARISCHE SECTOR	Volgt
1999	25	09 32	NOVEMPROGRAMMA'S AARDWARMTE	Volgt
1999	26	09 01	NOVEMPROGRAMMA'S ZON THERMISCH	Volgt
1999	27a	09 01	NOVEMPROGRAMMA'S WONINGBOUW 1996 - 2000	Volgt

JAARPLAN	NR.	ART.	INSTRUMENT	RAPPORT IN JAARPLAN
1999	27b	09 01	NOVEMPROGRAMMA'S DIENSTEN	Volgt
1999	28	09 01	NOVEM: NIEUWE ENERGIE CONVERSIETECHNIEKEN (NECT)	2000
1999	29	09 01	NOVEM: BRANDSTOFCELLEN	2000
1999	30	09 01	NOVEM: LOREEN	Volgt
1999	31	09 03	HOGЕ FLUX REACTOR (HFR)	2001
1999	32	09 03	ONDERZOEKEN RADIOACTIEF AFVAL	Volgt
1999	33	04 09	INTEGRAAL STRUCTUURPLAN NOORDEN DES LANDS (ISP)	2000
1999	34	02 03	MICRO-ELEKTRONICA EN ADTT	2001
1999	35	02 12	VROUW EN TECHNIEK	2001
1999	36	02 12	TECHNOLOGIE EN SAMENLEVING	2001
1999	37	07 03	HAALBAARHEID RENTEPOSITIESTELSEL	Volgt
1999	38	03 12	INDUSTRIEFACILITEIT	Vervalt
1999	39	02 06	INSTITUUT NEDERLANDSE KWALITEIT	Volgt
1999	40	02 12	KENNISDRAGERS IN HET MIDDEN- EN KLEINBEDRIJF	2001
1999	41	04 09	MKB-INITIATIEF	2001
1999	42	02 06	STICHTING BOS EN HOUT	Volgt
1999	43	–	VESTIGINGSWET BEDRIJVEN	2000
Planjaar 2000				
2000	1	–	WET BEVORDERING SPEUR- EN ONTWIKKELINGSWERK (WBSO)	Uitgesteld
2000	2	02 04	CODEMA	Volgt
2000	3	02 09	TECHNISCH ONTWIKKELINGS KREDIET (TOK)	2001
2000	4	02 12	TECHNOLOGIE EN SAMENLEVING	Vervalt
2000	5	02 12	IOP MILIEUTECHNOLOGIE	Volgt
2000	6	02 12	IOP INDUSTRIËLE EIWITTEN	Volgt
2000	7	02 12	IOP OPTO-ELECTRONICA	2001
2000	8	07 03	GARANTIEFACILITEIT OPKOMENDE MARKTEN (GOM)	Volgt
2000	9	07 07	PROGRAMMA UITZENDING MANAGERS (PUM)	Volgt
2000	10	09 01	NOVEM: LANGE TERMIJNONDERZOEK GEBOUWDE OMGEVING (LTGO)	Volgt
2000	11	04 08/04 09	EUROPESE PROGRAMMAS	2001
2000	12	05 22	NEDERLANDS MEETINSTITUUT (NMI)	Volgt
2000	13	02 12	STICHTING AXIS	Volgt
2000	14	–	ACCOUNTANTSWETGEVING (2 WETTEN)	Volgt
2000	15	–	NOTARISWET	Volgt
2000	16	01 15	ADVIESRAAD VOOR WETENSCHAP EN TECHNOLOGIE (AWT)	Volgt
2000	17	05 02	MIGRANTENONDERNEMERS: TALENT, OPLEIDING, RESULTAAT (MOTOR)	2001
2000	18	02 12	TECHNOLOGIERADAR	2001
2000	19	–	VASTE BOEKENPRIJS	Volgt
2000	20	02 02	TWINNING	Volgt
2000	21	02 09	KREDO	Volgt
2000	22	FES	ICES-KIS	2001
2000	23	02 05	NULMETING SYNTENS	2001

Het oorspronkelijk vastgestelde evaluatieprogramma 1999 is met 11 posten uitgebreid. Het gaat om de nummers 1999–33 t/m 1999–43. Het planjaar 2000 is uitgebreid met de nummers 2000–16 t/m 2000–23.

Overzicht a1. Uitgaven per (macro-)economische categorie met totalen per economische hoofdgroep

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Uit gaven t
01	Niet verdeeld	0	35 624	46 126
03	Interne verrichtingen (Uitgaven)	69 518	74 976	77 175
0		69 518	110 600	123 301
11	Beloning van werknemers	465 344	480 056	486 621
12	Overige goederen en diensten	403 409	413 455	417 850
1	Output, intermed. verbruik, afschr. en beloningen	868 753	893 511	904 471
27	Winstuitkeringen	131 472	145 000	148 000
2	Inkomen uit vermogen	131 472	145 000	148 000
31	Subsidies (producenten)	1 187 145	1 248 696	1 027 930
3		1 187 145	1 248 696	1 027 930
43D	Overige inkomensoverdrachten aan bedrijven	170 971	186 322	193 003
43G	Overige inkomensoverdrachten aan het buitenland	193 663	244 942	127 410
43Z	Overige inkomensoverdrachten aan meerdere sectoren	142 108	171 216	177 953
47D	Overige inkomensoverdrachten aan bedrijven	37 547	47 678	66 762
4	Secundaire inkomensoverdrachten	544 289	650 158	565 128
52	Overige nieuwe investeringsgoederen	19 811	13 635	14 385
5	Investeringsbijdragen en afschrijvingen	19 811	13 635	14 385
62C	Investeringsbijdragen aan de lokale overheid	1 000	4 300	7 508
62D	Investeringsbijdragen aan bedrijven	828 217	810 507	741 808
62G	Investeringsbijdragen aan het buitenland	19 741	14 005	13 202
63D	Overige kapitaaloverdrachten aan bedrijven	96 487	133 052	64 600
6	Kapitaaloverdr.& aan-verkopen niet-gepr. niet-fin.	945 445	961 864	827 118
72D	Verstrekking van langlopende leningen aan bedrijv.	130 366	91 558	87 928
72G	Verstrekking van langlopende leningen aan buitenl.	433 994	106 420	130 000
7	Mutaties in financiële activa met lange looptijd	564 360	197 978	217 928
	Totaal hoofdstuk	4 330 793	4 221 442	3 828 261

Overzicht a2. Ontvangsten per(macro-)economische categorie met totalen per economische hoofdgroep

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Ontvangsten t
08	Interne verrichtingen (Ontvangsten)	54 404	65 621	128 000
0		54 404	65 621	128 000
12	Overige goederen en diensten	863	1 138	1 138
16	Verkopen van goederen en diensten	79 779	66 025	58 660
1	Output, intermed. verbruik, afschr. en beloningen	80 642	67 163	59 798
26	Rente	2 222	2 190	2 092
27	Winstuitkeringen	919 561	359 581	387 700
29	Inkomen uit grond en minerale reserves	2 757 050	3 755 000	4 019 000
2	Inkomen uit vermogen	3 678 833	4 116 771	4 408 792
31	Subsidies (producenten)	24 177	33 500	43 500
36	Belastingen op productie en invoer	192 187	194 730	199 800
3		216 364	228 230	243 300
43G	Overige inkomensoverdrachten aan het buitenland	56	0	0
47D	Overige inkomensoverdrachten aan bedrijven	15 277	16 567	20 080
47G	Overige inkomensoverdrachten aan het buitenland	413 284	7 500	2 500
47Z	Overige inkomensoverdrachten van meerdere sectoren	553	1 940	1 940
4	Secundaire inkomensoverdrachten	429 170	26 007	24 520
62C	Investeringsbijdragen aan de lokale overheid	20 121	69 500	2000
62D	Investeringsbijdragen aan bedrijven	31 001	5 000	0
63D	Overige kapitaaloverdrachten aan bedrijven	8 438	8 600	8 800
6	Kapitaaloverdr.& aan-verkopen niet-gepr. niet-fin.	59 560	83 100	10 800
77D	Aflossingen van langlopende leningen van bedrijven	206 870	344 660	109 960
7	Mutaties in financiële activa met lange looptijd	206 870	344 660	109 960
	Totaal hoofdstuk	4 725 843	4 931 552	4 985 170

Overzicht b1. Uitgaven per functionele categorie

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Uitgaven t
01.32	Centrale diensten (planning en statistiek)	86 576	93 206	90 502
01.34	Overige	0	3 634	4 125
01.43	Buitenl. betrekkingen (intern organisaties)	5 620	5 560	6 136
06.2	Sociale bijstand	14 045	12 530	10 788
06.35	Maatschappelijke dienstverlening (schade)	595	0	0
07.35	Milieu (overig)	20 044	36 000	18 780
09.0	Brandstoffen en energie (Algemeen)	191 124	186 047	202 358
09.01	Brandstoffen en energie (Algemeen) onderzoek	137 638	176 618	185 391
09.1	Brandstoffen en energie (brandstoffen)	282 584	322 074	342 712
09.11	Brandstoffen en energie (brandstoffen) onderzoek	16 529	75 000	0
09.2	Brandstoffen en energie (electriciteit en overig)	6 453	6 318	4 399
11.0	Economische aangelegenheden e.d. (Algeen)	760 840	772 352	792 488
11.01	Economische aangelegenheden e.d. (Algeen) onderz	5 422	2 108	600
11.1	Economische aangelegenheden e.d. (alg. econ)	931 723	502 954	464 219
11.11	Ec. aangelegenheden e.d. (alg. econ) onderzoek	9 300	9 097	8 432
11.2	Economische aangelegenheden e.d. (Mijnwezen)	31 788	30 530	30 403
11.3	Economische aangelegenheden e.d. (Industrie)	922 742	999 182	739 873
11.31	Economische aangelegenheden e.d. (Ind.) onderzoek	657 945	685 669	563 222
11.4	Economische aangelegenheden e.d. (handel en opsl)	87 719	122 490	132 918
11.41	Ec. aangelegenheden e.d. (handel en opslag) onderz	6 776	4 966	8 377
11.6	Economische aangelegenheden e.d. (toerisme)	57 575	63 368	75 821
11.7	Economische aangelegenheden e.d. (Ov. diensten)	43 237	42 495	69 591
11.9	Ec. aangelegenheden e.d. nog nader te verdelen	54 405	69 244	77 126
12.0	Verkeer en Vervoer (algemeen)	113	0	0
	Totaal hoofdstuk	4 330 793	4 221 442	3 828 261

Overzicht b2. Ontvangsten per functionele categorie

Code	Omschrijving	t-2	t-1	Ontvangsten t
01.32	Centrale diensten (planning en statistiek)	35 177	26 060	26 060
04.9	Onderwijs nog nader te verdelen	54 404	65 621	128 000
06.9	Sociale voorzieningen nog nader te verdelen	31 001	5 000	0
08.3	Cultuur en recreatie (sport en recreatie)	135 211	156 500	177 500
09.0	Brandstoffen en energie (Algemeen)	1 361	1 250	1 250
09.1	Brandstoffen en energie (brandstoffen)	3 078 108	4 094 430	4 373 300
11.0	Economische aangelegenheden e.d. (Algeen)	8 988	11 969	7 288
11.1	Economische aangelegenheden e.d. (alg. econ)	486 903	80 572	76 520
11.2	Economische aangelegenheden e.d. (Mijnwezen)	3 389	3 000	3 000
11.3	Economische aangelegenheden e.d. (Industrie)	853 637	447 900	155 700
11.4	Economische aangelegenheden e.d. (handel en opsl)	37 664	39 250	36 552
	Totaal hoofdstuk	4 725 843	4 931 552	4 985 170

In deze bijlage wordt nader ingegaan op de voorlichtingsuitgaven van EZ. Deze uitgaven worden geraamd op artikel 01.01 Apparaatsuitgaven EZ, onderdeel Materieel kernministerie voorlichting. Het gaat hier om het centrale voorlichtingsbudget dat beheerd wordt door de directie Voorlichting. Uit dit budget worden alle voorlichtingsactiviteiten van de directie Voorlichting en van de beleidsdirecties van EZ betaald. Voor 2001 bedraagt het materiële voorlichtingsbudget NLG 12,2 mln en bestaat de personele omvang van de directie Voorlichting uit 47,3 fte. Onderstaande tabel geeft de verdeling van het centrale voorlichtingsbudget 2001 over de onderscheiden voorlichtingsactiviteiten.

(Bedragen x NLG1000)	Materieel	Personeel	Totaal
1. Directie en ondersteuning		0,925	0,925
2. Persvoorlichting, speeches, kabinetsaangelegenh.		1,473	1,473
3. Interactieve Media en Nieuwsvoorziening			
– knipseldienst		0,154	0,154
– individuele voorlichting		0,340	0,340
– interactieve media	0,460	0,430	0,890
4. Communicatie-advies en voorl.middelen	10,388	1,007	11,395
5. Intern blad	0,400	0,448	0,848
6. Extern blad	0,976	0,360	1,336
Totaal	12,224	5,137	17,361

Activiteiten voorlichting

EZ wil haar voorlichtingsactiviteiten zo strategisch mogelijk inzetten en gaat daarbij scherpe keuzes niet uit de weg. Communicatie-inspanningen worden zoveel mogelijk toegespitst op thema's die voortvloeien uit de kerntaken van het ministerie. «De vernieuwende economie» is zo'n thema. EZ start een breed communicatietraject dat er op gericht is alle relevante doelgroepen te betrekken bij de agenda voor de nieuwe kennis- en netwerkeconomie.

Dat ICT daarbij cruciaal is, staat buiten kijf. ICT moet doordringen in de haarvaten van onze economie. Het MKB is weliswaar goed op weg, maar doet nog niet op grote schaal elektronisch zaken. Daarom is EZ een brede campagne gestart onder de vlag *Nederland gaat digitaal*, met informatie en concrete ondersteuning voor ondernemers. Die campagne loopt door in 2001.

Een andere ontwikkeling met grote consequenties voor bedrijven en consumenten, is de liberalisering van de energiemarkten. EZ zal dat daarover actief blijven communiceren.

De campagne «Duurzame Energie» wordt in 2000 geëvalueerd. Op basis van de uitkomsten daarvan wordt besloten over het vervolgtraject.

Verder gaat EZ de communicatie stroomlijnen rond de initiatieven die zich richten op de oplossing van knelpunten op de arbeidsmarkt.

De internetsite van EZ wordt vernieuwd. Iedereen die op zoek is naar informatie, kan die straks op eenvoudige wijze digitaal «halen». Ook bij het «brengen» van informatie wil EZ gerichter gaan werken, mede met behulp van de mogelijkheden van de techniek.

Gesloten convenanten (periode 1-6-1999 t/m 1-6-2000)

Doelstelling	Betrokken partijen	Datum van Ondertekening	Inwerking-treding
Scheppen gunstiger economisch klimaat in de regio d.m.v. drie pijlers: Bedrijventerreinen, Innovatie, Marktwerking en efficiëntie.	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerie van V&W; - VNG; - IPO. 	09-12-1999	01-01-2000
Benchmarking energie-efficiency: Energie-efficiency van grote bedrijven behoort z.s.m. maar uiterlijk in 2012 tot wereldtop.	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerie VROM; - VNP; - VNO-NCW; - VNCI; - NIJSI; - NFI; - VNPI; - SEP; - IPO. 	06-07-1999	07-07-1999
11% verbetering energie-efficiency in 2010 t.o.v. 1997 waarvan 10% bij tractie en 16% bij gebouwen; 5% duurzame energie in 2010.	Nederlandse Spoorwegen.	04-10-1999	04-10-1999
32% verbetering energie-efficiency in 2010 t.o.v. 1995; 5% duurzame energie in 2010.	Centraal Bureau Levensmiddelenhandel.	11-10-1999	11-10-1999
Kansrijke product/marktcombinaties als basis voor grootschalige marktintroductie vanaf 2004; voorbereidende marktintroductie-activiteiten waarmee in 2003 ca. 0,2 PJ brandstof wordt bespaard.	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerie VROM; - O.m. Warmtepompen bronleveranciers; - Installatie- en energie-distributiebedrijven; - BolegboVOK, EnergieNed, Stg. Warmtepompen, VNI; - ECN, KEMA, TNO-MEP, Gastec; - NOVEM en PDE. 	12-04-2000	13-04-2000
25% verbetering energie-efficiency in 2010 t.o.v. 1998; 20% verbetering water- en chemicaliën-efficiency in 2010 t.o.v. 1998; 5% duurzame energie in 2010; Toepassing vaste maatregelen nationaal pakket duurzaam bouwen U-bouw.	<ul style="list-style-type: none"> - Ministerie VROM; - Ministerie VWS; - LC Nederland Instituut voor Lokale sport en Recreatie; - NOC*NSF; - Vereniging Kunstijsbanen Nederland; - RECRON. 	08-06-2000	08-06-2000

In deze rapportage wordt verslag gedaan van de concrete inspanningen en resultaten van de afgelopen tijd op de diverse terreinen van energiebesparing en energie-onderzoek

A: Meerjarenafspraken (MJA's) energiebesparing

Resultaten industriële MJA's

Ten opzichte van 1997 is de energie-efficiency in 1998 met 2,7% verbeterd. Dit is een aanmerkelijke verbetering van het resultaat in 1997 (2% t.o.v. 1996). De economische ontwikkeling en de herstructurering in enkele bedrijfstakken (industriële natwasserijen en zuivel) hebben daaraan bijgedragen. In sectoren die afhankelijk zijn van export, was de ontwikkeling in 1998 minder gunstig door de crisis in Azië en Rusland. Enkele – kleinere – sectoren blijven achter bij de doelstelling, terwijl andere een flinke inhaalslag maken. Het algemene beeld blijft dat de doelstelling van de MJA's bereikt zal worden.

Nieuwe MJA's

In oktober 1999 zijn nieuwe MJA's afgesloten met de Nederlandse Spoorwegen, de supermarkten en het Centraal Bureau Levensmiddelenhandel. Per 1 januari 2000 zijn de MJA's met de Volwassenen- en Beroepseducatie, de Intramurale Gezondheidszorg, KLM en Schiphol afgelopen. Er wordt gesproken over verlenging c.q. deelname aan het convenant benchmarking.

Tweede generatie MJA's

Een groot aantal MJA's loopt de komende jaren af. De voorbereidingen voor de tweede generatie MJA's zijn in 1999 voortgezet. De nieuwe MJA's zullen kwantitatieve afspraken over verbetering van de procesefficiency bevatten en zullen een verplichting tot energiezuinigheid betekenen. Daarnaast wordt gestreefd naar kwalitatieve en kwantitatieve afspraken over de zogenaamde nieuwe thema's.

Overleg met het bevoegd gezag voor de Wet Milieubeheer en vertegenwoordigers van doelgroepen is gaande, terwijl op branche-niveau reeds meerjarenplannen worden opgesteld. Individuele bedrijven werken aan energiebesparingsplannen op basis van een inventarisatie van besparingsopties. Deze voorbereidingen zullen naar verwachting op korte termijn leiden tot een nieuwe generatie MJA's.

Aangezien het overgrote deel van de energie-intensieve bedrijven deelnemen aan het Convenant Benchmarking zal de omvang van het energieverbruik dat onder MJA2 valt aanzienlijk geringer zijn dan bij de eerste generatie MJA's.

Nieuwe thema's

Nieuwe thema's zijn besparingsopties die buiten het primaire industriële productieproces liggen. Te noemen zijn energiezuinig productontwerp, duurzame bedrijventerreinen, grondstofbesparing/ketenbeheer en dematerialisatie, optimalisatie van transport en logistiek en duurzame energie. Deze thema's moeten een belangrijke bijdrage leveren aan verdere energiebesparing in de komende jaren. Met name op het gebied van duurzame bedrijventerreinen en duurzame energie worden momenteel al veel activiteiten ontwikkeld. Voor andere thema's zijn of worden verkennende studies uitgevoerd, is overleg met het bedrijfsleven gaande

en worden interdepartementale initiatieven ontplooid. De nieuwe thema's zullen onderdeel zijn van de tweede generatie MJA's.

Convenant Benchmarking

Het Convenant Benchmarking is op 6 juli 1999 ondertekend door vertegenwoordigers van de energie-intensieve industrie, IPO en de ministeries van VROM en EZ. Het proces is inmiddels goed op gang gekomen. Medio 2000 zijn meer dan 180 industriële inrichtingen tot het convenant toegetreden. Daarmee wordt ca. 80 procent van het potentieel energiegebruik van BM bedrijven in de industrie gedekt. Toetreding van de elektriciteitssector wordt najaar 2000 verwacht.

Wet Milieubeheer

Eind 1999 is in samenwerking met het ministerie van VROM de nieuwe circulaire «Energie in de milieuvergunning» uitgebracht. Deze circulaire is een hulpmiddel voor het bevoegd gezag en geeft aan hoe kan worden omgegaan met energiebesparing in het kader van de Wet milieubeheer. In het kader van de verruimde reikwijdte van de Wet Milieubeheer worden bestaande AMvB's herzien, waarin ook voorschriften voor energiebesparings kunnen worden opgenomen. Overleg met IPO en VNG is gaande over de afstemming van de tweede generatie MJA's met de Wet Milieubeheer en de integrale milieutaakstellingen die diverse sectoren op zich hebben genomen.

Begin 2000 is het project «Intensivering Ondersteuning Bevoegd gezag» (PIOB) gestart. Dit project, waarvoor de komende 4 jaar f 30 miljoen beschikbaar is, beoogt de kwaliteit van energievoorschriften in milieuvergunningen te verbeteren en een adequate rol van het bevoegd gezag bij het Benchmark-convenant en de tweede generatie MJA's te bevorderen.

In IPO-verband worden momenteel cursussen ontwikkeld en deskundigen aangetrokken. De VNG heeft in samenwerking met InfoMil een projectplan opgesteld voor een groot aantal activiteiten zoals opleidingen, «training on the job» en informatievoorziening. Afspraken met provincies en gemeenten over activiteiten in het kader van PIOB zullen worden geformaliseerd in het klimaatconvenant dat eind dit jaar in het kader van het bestuursakkoord nieuwe stijl (BANS) zal worden ondertekend.

Duurzame bedrijventerreinen

In april 1999 is naar aanleiding van de Nota Milieu en Economie en de Energiebesparingsnota, het programma Duurzame Bedrijventerreinen van start gegaan. Dit programma, waarvoor f 30 miljoen beschikbaar is, loopt tot en met 2003. Naast energiebesparing spelen ook waterbesparing, ruimtebesparing, afvalvermindering e.d. een rol. In 1999 is een groot aantal projecten gestart met ondersteuning van Novem. Daarnaast worden regionale platforms en een monitoring-systeem opgezet en worden de energiebesparingseffecten van samenwerking op bedrijventerreinen onderzocht.

Financiële instrumenten

In het kader van de stroomlijning van het subsidie-instrumentarium worden enkele deelprogramma's voor industriële energiebesparing gebundeld.

Het betreft hier:

- het tenderprogramma «Netto» (voorheen «News») . Dit programma is gericht op stimulering van technieken voor energie conversie en momenteel in uitvoering bij Senter
- het tenderprogramma «Tendem» (voorheen «Tieb»). Dit Novem-programma is gericht op stimulering van demonstratie- en markt-introductieprojecten. De uitvoering is in handen van Novem
- het programma «Spirit» (voorheen «Mint»). Dit Novem meerjaren-programma is gericht op stimulering van de ontwikkeling en toepassing van nieuwe energiebesparingstechnieken in de industrie.

Voorts zijn de subsidiefaciliteiten van het deelprogramma «Industrie-sectoren» (Novem) bij de bundeling betrokken.

De bestaande programma's zullen worden afgebouwd en worden vervangen door een tenderregeling die begin 2001 operationeel zal zijn. De transparantie van overheidsfaciliteiten voor energiebesparing in de industrie zal daarmee aanmerkelijk verbeteren aangezien zowel budgetten als uitvoering geconcentreerd worden.

CO₂-reductieplan

De realisatie van projecten die gesubsidieerd zijn vanuit het CO₂-reductieplan leiden tot een structurele reductie van 2,4 Mton CO₂ per jaar. Daarmee is een subsidiebedrag gemoeid van f 445,2 miljoen en een totaal investeringsbedrag van f 2 miljard. Bij een deel van deze projecten zal na 2008 meer CO₂-reductie worden bereikt.

In het afgelopen jaar is duidelijk geworden dat er voldoende potentieel is voor grote investeringsprojecten. Naarmate overheid, het bedrijfsleven en het projectbureau meer ervaring met de regelingen opdoen worden de regelingen kosteneffectiever. De gemiddelde bijdrage van de overheid per bespaarde Kton CO₂ neemt af.

B: Normstelling en regelgeving

Aanscherping Energie Prestatie Norm (EPN)

Per 1 januari 2000 is de EPN aangescherpt voor zowel de woningbouw als de utiliteitsbouw. Door EZ en VROM is een onderzoekstraject ingezet voor de woningbouw en de utiliteitsbouw naar de gevolgen van verdere aanscherping van de EPN. Alle aspecten zoals technieken, kosten, maar ook milieu, gezondheid etc. worden in dit traject onderzocht. Het doel is eventueel verdere aanscherping van de EPN in 2002. Door de internalisering valt dit onderwerp vanaf nu onder verantwoordelijkheid van VROM.

Optimale Energie Infrastructuur (OEI)/ Energie Prestatie op Lokatie (EPL)

EZ en VROM voeren het project Optimale Energie Infrastructuur (OEI) uit, in overleg met gemeenten, energiebedrijven en overige betrokkenen. Inmiddels is er een kabinetsvoorstel voor een AmvB op basis van de energiewetten gericht op de mogelijkheid voor gemeenten om voor de aanleg van nieuwe energie infrastructuur een openbare procedure uit te schrijven (AmvB Besluit Aanleg Energie Infrastructuur). De energie-efficiency en de inzet van duurzame energie kan voor een locatie worden uitgedrukt in een rapportcijfer rekeninghoudend met lokaal specifieke omstandigheden.

In dit kader is inmiddels 2 jaar ervaring opgedaan met de Energie Prestatie op Lokatie (EPL). Dit vrijwillig instrument maakt het mogelijk om de energieambitie van nieuwbouw locaties te vergelijken (EPL-monitor). Onderzocht wordt momenteel of de EPL te zijner tijd als mantelnorm de

EPN kan vervangen. Ook wordt er voor de bestaande bouw een EPL ontwikkeld, gebruikmakend van de rekenmethodiek voor het EnergiePrestatieAdvies (EPA). Door de internalisering valt dit onderwerp vanaf nu onder verantwoordelijkheid van VROM.

EnergiePrestatieAdvies (EPA)

Gedurende het ontwikkelingstraject is er voor gekozen om met een EnergiePrestatieAdvies (EPA) van start te gaan in de plaats van een Energie Prestatie Keuring. Het EPA woningbouw is een vrijblijvend advies voor bestaande woningen (bouwvergunning verleend voor 1-1-1998) dat aangeeft welke energiebesparende maatregelen het beste kunnen worden getroffen. Het EPA is onderdeel van de regeling Energiepremies en is per 1-1-2000 van start gaan. Bovendien, als minimaal één van de geadviseerde maatregelen die voorkomt op de Energiepremielijst wordt uitgevoerd, wordt het EPA vergoed (f 350) en krijgt men een bonus van 25% op de Energiepremie voor de toegepaste maatregel(en). De ontwikkeling van het EPA utiliteitsbouw is nog in volle gang doordat er later mee gestart is. Door de internalisering valt dit onderwerp vanaf nu onder verantwoordelijkheid van VROM.

Energie-etikettering

Om een energiebesparingsbeleid te voeren dat gericht is op het aankoopmoment van apparaten, moeten consumenten geïnformeerd zijn over het energiegebruik van apparaten en de aanwezige alternatieven. Energie-etiketten vervullen deze functie. Op EU-niveau is zo'n etiket al verplicht voor witgoed. Voor lampen zal dit per 1 januari 2001 gaan gelden. Voor een aantal apparaten (koel- en vriesapparatuur, wasmachines) is de tijd rijp voor een aanscherping van de labelklassen. Op EU-niveau zijn hiervoor studies in voorbereiding. EZ streeft er naar deze aanscherping zo snel mogelijk door te laten voeren.

Op EU-niveau is met de Amerikaanse Environmental Protection Agency overeengekomen dat het vrijwillige «Energy Star»-kwaliteitslabel voor kantoorapparatuur ook in de EU wordt gehanteerd. Nederland heeft hierbij bedongen dat lidstaten de vrijheid hebben om strengere labels te voeren, zoals het GEA-label (Group of Efficient Appliances).

Als uitvoeringsmaatregel van een EU-richtlijn zal voor nieuwe personenauto's een etiketteringsstelsel met het brandstofverbruik worden ingevoerd in de eerste helft van 2001. Later dat jaar vormt dit stelsel de basis voor een fiscale stimulering van de aanschaf van relatief zuinige personenauto's.

C: Fiscale stimuleringsinstrumenten

De Energie-investeringsaftrekregeling (EIA) is op 1 januari 1997 in werking getreden. Sinds die tijd is het totaal gemelde bedrag van energiezuinige bedrijfsmiddelen en duurzame energietoepassingen flink gestegen, evenals het aantal meldingen. Was het totaal gemelde investeringsbedrag in 1997 nog ca. 950 mln gulden, in 1999 werd ca. 1,3 miljard gulden aan energie-investeringen gemeld. Ook het aantal meldingen is fors gestegen van ca. 10 000 in 1997 tot meer dan 17 000 in 1999. Het MKB weet zeer goed gebruik te maken van de EIA; ca. 90% van de meldingen is afkomstig van bedrijven kleiner dan 100 werknemers.

Inhoudelijk is de EIA in het begin van 1999 verbreed. Door een generieker aanpak is ook de energiezuinige, innovatieve nieuwbouw van

processen voor EIA-stimulering in aanmerking gekomen. Tevens vallen besparingen van fossiele energiedragers zoals aardgas, olie of steenkool die ingezet worden als grondstof onder de EIA mits ze voldoen aan de gestelde energieprestatie-eisen.

EINP

De subsidieregeling Energievoorzieningen in de non profit- en bijzondere sectoren (EINP) is het zusje van de EIA voor die sectoren die geen vennootschapsbelasting betalen. De EINP gaat uit van dezelfde grondslagen en dezelfde Energielijst als de EIA. Het subsidiepercentage is zoveel mogelijk gelijk aan het netto voordeel van de EIA. De EINP is per 1 juli 1997 van kracht geworden. In 1997 was het toegezegde subsidiebedrag f 2,5 miljoen. In 1998 was het toegezegde subsidiebedrag f 29,6 miljoen. In 1999 werd f 36 miljoen subsidie toegekend. Hiermee was een bedrag van f 229 miljoen aan energiezuinige investeringen gemoeid.

D: Energie-onderzoek

Stimuleringsprogramma Energieonderzoek

In 2000 zullen naar verwachting de eerste projecten voor het Stimuleringsprogramma Energieonderzoek van NWO en Novem van start gaan. Dit door EZ en OCW gefinancierde programma stimuleert universitair energieonderzoek en richt zich op het integreren van bèta en gamma-onderzoek.

ElektroMagnetische VermogensTechniek

ElektroMagnetische VermogensTechniek (EMVT) is een zich snel ontwikkelende combinatie van technologieën. Het betreft elektro-techniek, mechatronica, informatica en meet- en regeltechniek.

Elektriciteit wordt een steeds belangrijkere energiedrager. Het gebruik van elektriciteit is de afgelopen 20 jaar sneller toegenomen dan het overige energiegebruik. EMVT biedt kansen voor nieuwe industriële bedrijvigheid in Nederland. Momenteel loopt er een voorstudie naar een Innovatiegericht Onderzoek Programma (IOP) op het gebied van EMVT. In het najaar van 2000 zal mede naar aanleiding van de uitkomst van de voorstudie een besluit worden genomen over het al dan niet opstarten van een IOP EMVT.

Nieuwe gasvormige en vloeibare energiedragers

Het Novem-programma Nieuwe Gasvormige en Vloeibare Energiedragers (GAVE) heeft eind 1999 een inventarisatiefase afgesloten. Bekeken is welke ketens van gasvormige en vloeibare energiedragers kunnen bijdragen aan een duurzame energievoorziening en de reductie van CO₂-uitstoot. In december 1999 heeft Novem hierover advies uitgebracht aan de ministeries EZ en VROM. Deze hebben aan GAVE een aanvulling gevraagd. In 2000 zal Novem deze aanvullingen opleveren. Vervolgens zullen EZ en VROM een besluit nemen over het vervolg van het GAVE-programma.

Ministerie van Buitenlandse Zaken (x NLG1000 000)

Art.sub.	omschrijving	2000	2001	% techn. rel. 2000	% techn. rel. 2001
14.04.01	Onderzoeksprogramma	49,0	51,5	45	45
14.04.02	RAWOO	0,7	0,7	–	–

Op het artikelonderdeel 14.01.01 worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord van het onderzoeksprogramma. Doel van dit programma is het bevorderen van onderzoek in ontwikkelingslanden. Daarnaast hoopt Nederland met dit programma een bijdrage te leveren aan versterking van de onderzoekscapaciteit in die landen. Op het artikelonderdeel 14.04.02 worden de verplichtingen en uitgaven verantwoord voor de Raad van Advies voor het Wetenschappelijk Onderzoek in Ontwikkelingslanden.

**Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
(x 1 000 000)**

Art.sub	Omschrijving	2000	2001	% tech. rel 2000	% tech.rel 2001
08.01.01	Bevordering informatie- voorziening overheid	19,428	45,390		
05.27	Informatiebeleid Openbare Orde en Veiligheid	190	157	100	100

Bedragen onder 08.01.01 betreffen het algemeen Informatiebeleid voor de Openbare Sector en de activiteiten van het agentschap BPR. De uitgaven vloeien voort uit o.m. het actieprogramma elektronische overheid en de beleidsnota Contract met de Toekomst. Aangezien nog niet alle activiteiten zijn ingevuld, kan de technologie-relevantie in percentages nog niet worden aangegeven.

Strategisch beleid en informatierelaties

- Verkenningen uitvoeren die in de beleidsnota Contract met de Toekomst zijn genoemd, onder meer naar de kosten en baten van volledige uitrol van de elektronische overheid, naar ervaringen en wensen van burgers. Kennisuitwisseling (onder meer in het G8-project Government on Line), en participatie in het internationale onderzoek «Governance in the digital economy».
- Het programma «Stroomlijning basisgegevens» draagt bij aan het tot stand brengen van een stelsel van authentieke gegevensregistraties binnen de overheid. Dit is de basis voor een goede, gereguleerde gegevensuitwisseling met als directe baten efficiencyverbetering, vermindering van administratieve lasten en verbetering van de dienstverlening.

Dienstverlening en toegankelijkheid

- Bevorderen overheidsinformatie op Internet en de toegankelijkheid daarvan via de portalsite OVERHEID.NL. Ondermeer met behulp van een helpdesk wordt bevorderd dat overheidsorganisaties, waaronder

ook gemeenten en provincies, bestuurlijke informatie en regelgeving via het Internet publiceren (inclusief de integrale teksten van de formele wet- en regelgeving).

- Europese aanbesteding, ontwikkeling en onderhoud van een eigen wettenbank van de overheid
- Vergroting van de kenbaarheid van overheidsinformatie en actieve openbaarmaking.
- Bevorderen van het totstandkomen van landelijke geïntegreerde loketten voor overheidsdiensten op het gebied van bouwen en wonen, zorg en welzijn alsmede een bedrijvenloket. Daarnaast wordt het aanbieden van overheidsdiensten in zijn algemeenheid bevorderd, ondermeer door de ontwikkeling van technische hulpmiddelen hiervoor.

Infrastructuur en continuïteit

- Het programma ON21: bundeling van telefoniebestedingen en datatransportdiensten binnen de openbare sector.
- Het opzetten van een architectuur voor een Rijksoverheid Intranet, voor een daarin opgenomen adresgids en vacaturebank.
- Digitale Duurzaamheid: een Digitaal Depot voor permanente opslag van digitale archiefbescheiden en een Recordkeeping System voor het beheer van digitale documenten.
- Informatiebeveiliging: beleidsontwikkeling en handreikingen voor het invullen van departementale informatiebeveiligingsplannen.

Het agentschap BPR

- project Nieuwe Generatie Reisdocumenten
- onderzoek gebruik van chipkaart en biometrie ten behoeve van elektronische identificatie
- voorbereiding grootschalig experiment met elektronisch stemmen.

Het informatiebeleid voor openbare orde en veiligheid (05.27) richt zich op de organisaties die betrokken zijn bij de politiezorg, de brandweezorg en (de voorbereiding op) de rampenbestrijding. Met name wordt het bevorderen van de onderlinge samenhang in het informatiebeleid nagestreefd, waarbij het bevorderen van de samenwerking en het verhogen van het kennisniveau uitermate belangrijke middelen zijn om de doelstelling te realiseren.

Als belangrijke speerpunten kunnen in dit kader genoemd worden:

- het totstandkomen van een consistent pakket van standaarden en uniforme procedures op het terrein van bovenregionale elektronische informatie-uitwisseling;
- Beveiliging/veiligheid van informatievoorziening;
- het beheer en de vernieuwing van de landelijke systemen, zoals:
 - a. het Nationaal Noodnet;
 - b. het Politie Datacommunicatie Systeem;
 - c. Nationaal Meetnet Radioactiviteit;
 - d. Automatisering van de Regionale Brandweer Alarm Centrales;
 - e. Database Gevaarlijke Stoffen;
 - f. Herkenning Dienst Systeem;
 - g. Toegangsintegratie Landelijke systemen;
- het ontwikkelen van een geïntegreerd meldkamer systeem dat in alle meldkamers van politie, brandweer en ambulancediensten kan worden toegepast;
- het communicatienetwerk dat voor doorschakeling van 112-oproepen naar de achterliggende meldkamers van brandweer, politie en ambulancediensten zorgdraagt.

**Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
(x NLG1000 000)**

Art. sub	Omschrijving	2000	2001	% techn. rel. 2000	% techn. rel. 2001
18.02	Actieplan Techniek basisonderwijs/overig informatietechnologie basisonderwijs	1 517,8	1 435,5	7	8
19.06	Materiële uitgaven VO	1 171,9	1 144,2	7	9
20.03	IT beroepsonderwijs/ volwasseneneducatie	89,6	81,9	6	6
23.01	Instellingen voor onderzoek en wetensch.beoefening, waaronder:	1 347,0	1 408,7	34	35
	– KNAW (Rathenau Instituut)	4,0	4,0		
	– NWO:				
	• STW	58,5	59,4		
	• investeringen incl. budget apparaatfonds (BAF)	68,4	66,4		
	– SURF	5,0	5,0		
	– CERN, ESO, EMBL, EMBC, ESA	143,4	143,8		
	– Subsidie TNO (basis- subsidie + doelsubsidies)	173,7	203,9		
	– NLR	1,7	1,7		
	– WL	2,6	2,6		
	– GD	1,6	1,6		
	– MARIN	1,9	1,9		
	– WeTeN	3,3	3,3		
	– STT	0,3	0,4		
	– Bureau EG-Liaison	0,3	0,3		
23.04	Coördinatie wetenschapsbe- leid, waaronder	91,7	78,8	41	41
	– Budget internationale faciliteiten (BIF)	9,2	5,1		
	– FES	28,8	27,0		

De technologie-uitgaven via de Nederlandse universiteiten en HBO-instellingen zijn in dit overzicht niet opgenomen. Wel opgenomen zijn de (geschatte) uitgaven binnen de tweede geldstroom die via de Stichting voor Technische Wetenschappen (STW, ressorterend onder NWO) naar de universiteiten toestromen.

Vanaf 1996 zijn de doelfinancieringen van VROM, V&W, SZW, LNV en VWS opgenomen in de begroting van OCenW.

Vanaf 1 januari 1997 zijn PWT en Stichting Wetenschap & TechniekWeek (SWTN) samengegaan in de Stichting Wetenschap en Techniek Nederland (WeTeN)

Ministerie van Justitie (x NLG1000 000)

Het Ministerie van Justitie kent dit jaar geen technologierelevante uitgaven, noch voorgenomen uitgaven in 2001.

Ministerie van Defensie (x NLG 1 000 000)

Art.sub	Omschrijving	2000	2001	% techn. rel. 2000	% techn. rel. 2001
01.21	Doelfinanciering TNO (via OC&W)	101,745	101,745		
01.26	Onderzoek en technologie	25,865	24,51		
01.21	Bijdrage NLR (via V&W)	1,0	1,0		
01.26	Bijdrage NIVR Ruimte Technologie				
01.26	Gebruik K&K door de CO	1,7	1,2		
01.25	Milieuonderzoek	2,9	2,9		
03.22	Stafeis WOO KM	4,6	4,6		
05.20	Werkplan NLR t.b.v. KLu	9,7	9,7		

01.21 Subsidies en bijdragen*Artikelonderdeel Doelfinanciering TNO*

In de Defensienota is aangegeven dat de uitgaven voor wetenschappelijk onderzoek taakstellend worden verlaagd. Met ingang van 2003 wordt de doelfinanciering met NLG 5 miljoen gulden per jaar verlaagd. Deze beleidsmatige bijstelling zal worden gerealiseerd door geen doelfinanciering meer beschikbaar te stellen voor de financiering van ad hoc (buiten de reguliere programma's) projecten met een adviserend karakter. Tevens zullen de internationale samenwerking mogelijkheden binnen de onderzoeksprogramma's zoveel mogelijk worden benut. Hiertoe zijn bi/multilaterale samenwerkingsovereenkomsten afgesloten en in NATO-verband en binnen het Thalesprogramma van de WEAG-landen projecten uitgevoerd.

Artikelonderdeel Basisonderzoek NLR

Defensie verstrekt via het ministerie van Verkeer en Waterstaat een bijdrage aan het Nationaal Luchten Ruimtevaart Laboratorium (NLR) bedoeld voor het verrichten van het basisonderzoek. Door deze bijdrage kan Defensie tegen het gereduceerde «deelnemerstarief» gebruik maken van de diensten van het NLR.

01.26 Technologie-ontwikkeling*Artikelonderdeel Onderzoek en technologie*

Vanuit dit artikelonderdeel wordt geïnvesteerd in de ontwikkeling van (technologische) kennis van belang voor de taakuitvoering van Defensie. Deze activiteiten worden – vaak in internationaal verband – uitgevoerd door Nederlandse bedrijven, onderzoeksinstituten en universiteiten. Incidenteel wordt uit dit artikel ook bijgedragen aan een materieel-ontwikkelingsproject voor een krijgsmachtdeel, indien de ontwikkeling van nieuwe technologische kennis een belangrijk deel van een dergelijk project uitmaakt.

Artikelonderdeel NIVR Ruimte Technologie (NRT-) programma

Defensie heeft tot en met 1999 in bescheiden mate structureel bijgedragen aan de financiering van het overheidsruimtevaartbeleid. Met ingang van 2000 zal als gevolg van de taakstellende bezuiniging op WOO deze bijdrage worden beëindigd. Vanuit de doelfinanciering TNO en het budget voor onderzoek en technologie zal Defensie incidenteel blijven investeren in ruimtetechnologie. In het artikelonderdeel «Onderzoek en technologie»

is een NLG 0,85 miljoen in 2000 als overgangsmaatregel opgenomen om de lopende werkzaamheden te kunnen afronden.

Artikelonderdeel Gebruik kennisinfrastructuur

De structurele omvang van dit artikel onderdeel is als gevolg van de in de Defensienota aangegeven taakstellende vermindering van het WOO-budget teruggebracht tot NLG 1,2 miljoen per jaar. Naar verwachting zal de behoefte aan externe advisering en ondersteuning in de loop der jaren juist gaan toenemen. In voorkomende gevallen zal dit artikelonderdeel incidenteel moeten worden bijgesteld door een overboeking vanuit andere artikelonderdelen.

01.25 Milieumaatregelen

In dit artikel zijn onder andere de uitgaven opgenomen voor aan milieumaatregelen gerelateerd wetenschappelijk onderzoek. Voor dit artikelonderdeel is DGM de beschikkende functionaris (budgethouder is CROMD).

Met ingang van 1999 wordt hiervoor jaarlijks NLG 2,9 miljoen geraamd. Naast het reeds voorziene onderzoek zijn ook onderzoeken naar overige vormen van milieubelasting onder dit artikel gebracht.

03.22, 05.20 Kennisexploitatie krijgsmacht delen

Bij onder meer de verwerving van materieel bestaat behoefte aan wetenschappelijke ondersteuning waarbij gebruik gemaakt wordt van de bij de onderzoeksinstituten opgebouwde kennisinfrastructuur. Onder de noemer «gebruik van de kennisbasis» zijn in tabel 1 de *structurele* budgetten voor adviezen en algemene ondersteuning opgenomen. Naast de het CO-artikelonderdeel «Gebruik kennisinfrastructuur» betreft dit de «Stafes WOO KM» en de financiering van het «werkplan NLR t.b.v. KLu». Uit ervaring op basis van de realisatiecijfers van de onderzoeksinstituten blijkt dat behalve vanuit de structurele WOO-budgetten de KM circa Mf 8, de KL circa Mf 25 en de KLu circa 3 Mf per jaar aanvullend bij de onderzoeksinstituten besteden. De verwachting is dat deze additionele uitgaven als gevolg van de reductie van de centrale WOO uitgaven in de planperiode zullen toenemen.

Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieu (x NLG 1 000 000)

Art. sub	Omschrijving	2000	2001	% techn. rel. 2000	% techn. rel. 2001
03.03	Onderzoek Volkshuisvesting	19,7	19,1	18	26
03.05	Volkshuisvestingsinstellingen	13,9	14,5	8	8
04.03.01	Onderzoek RPD	4,4	6,6	7	7
05.14	Onderzoek DGM	38,1	35,3	20	20
05.15.01	Milieutechnologie en -infrastructuur	117,7	123,3	8	8
05.16.03	Lucht en energie	29,2	36,7*	44	33
05.16.04	Geluid en verkeer	191,1	229,6	3	5
05.17.01	Afvalstoffen	17,8	29,0	11	7
05.17.02	Industrie- en consumentenbeleid	22,9	23,2	12	13

* exclusief NLG 200 mln Clean Development Mechanism (CDM)-gelden

De bedragen betreffen de totaal beschikbare uitgavenbudgetten voor het desbetreffende artikel(onderdeel) naar de stand van de ontwerpbegroting 2001. Het aandeel «technologie relevant» is derhalve het percentage maal het beschikbare uitgavenbedrag.

Verklaringen voor relevante verschillen t.o.v. de vorig gedane opgave:

03.03 Onderzoek / 03.05 Volkshuisvestingsinstellingen, experimenten en kennisoverdracht:

De opgave is beperkt tot het onderzoek op gebied van bouwregelgeving en Duurzaam bouwen (03.03.03) en ontwikkelingswerk (03.05.01). Voor het ontwikkelingswerk zijn nu ook de bijdragen opgenomen aan de instellingen kwaliteitsbevordering.

04.03.01 Onderzoek RPD

Vorig jaar is i.p.v. het totaal van artikelonderdeel 04.03.01 ten onrechte het totaal van artikel 04.03 opgenomen, waardoor de bedragen fors naar beneden lijken te gaan. Gaat om 0,310 mln voor het jaar 2000 en 0,463 mln voor het jaar 2001.

05.16.03 Lucht en energie:

Daling van het percentage is met name toe te schrijven aan een andere instrumentinzet m.b.t. de realisering van het beleid m.b.t. de reductie van NO_x-emissie door vaste bronnen.

05.16.04 Geluid en verkeer:

Een nieuw artikelonderdeel met technologie gerelateerde uitgaven in de sfeer van demonstratieprojecten als uitwerking van de beleidsnota Voertuigtechnieken.

05.17.01 Afvalstoffen:

De regeling T2000 loopt af en het totale budget van Afvalstoffen is toegenomen door de extra middelen ter bestrijding van de toegenomen milieudruk.

05.17.02 Industrie- en consumentenbeleid:

Relevante subsidie-regelingen lopen af of zijn voor een deel overgeboekt naar EZ.

Ministerie van Verkeer en Waterstaat (x NLG 1 000 000)

Basis: ontwerpbegroting 2001 (kasbasis)

Art. nr.	Omschrijving	2000	2001	% tech.rel. 2000	% tech.rel. 2001
Hoofdstuk XII					
XII 01.05.05	Onderzoek en ontwikkeling alg./Connekt	13,7	12,3	88	100
XII 01.10.00	Ruimtevaartactiviteiten	30,2	31,9	100	100
XII 02.10.03	RWS/droge infra/anticiperend onderzoek	29,3	31,7	100	100
XII 02.20.01	RWS/natte infra/beleidsvoorber. water keran	10,7	13,8	62	45
XII 02.20.02	RWS/natte infra/beleidsvoorber. waterbeheren	49,3	36,2	30	49
XII 02.20.03	RWS/natte infra/anticiperend onderzoek ¹	16,6	16,2	100	100

Art. nr.	Omschrijving	2000	2001	% tech.rel. 2000	% tech.rel. 2001
Hoofdstuk XII					
XII 04.31.01	RLD/Luchtvaarttechn. onderz.	2,9	2,7	100	100
XII 04.31.02	RLD/Exploitatie NLR	38,3	38,0	100	100
XII 04.31.03	RLD/investeringen NLR ²	11,8	11,8	100	100
XII 04.31.04	RLD/onderzoeken luchtvaart	8,5	8,0	100	100
XII 05.03.00	DGG/onderzoek en ontwikkeling.	7,2	3,0	100	100
XII	DGG/stim. goederenvervoer/ stim. kennisinfra	4,4	4,0	100	100
XII 06.10.01	DGTP/telecommunicatie en post/specifieke uitgaven	8,8	17,9	84	41
Infrastructuurfonds (IF)					
IF 01.01.02	IF/droge infra/rijkswegen aanleg	1 689,6	1 466,0	1	1
IF 01.01.03	IF/droge infra/rijkswegen beheer/onderhoud	80,9	60,8	18	22
IF 01.01.04	IF/droge infra/rijkswegen beheer/onderhoud	1 056,6	1 124,4	1	1
IF 02.01.01	IF/natte infra/waterkeren aanleg	18,2	16,0	-	1
IF 02.01.03	IF/natte infra/waterkeren beheer/onderhoud	22,9	28,6	95	77
IF 02.02.02	IF/natte infra/ waterbeheren&vaarwegen aanleg	374,9	314,0	1	1
IF 02.02.03	IF/natte infra/ waterbeheren&vaarwegen B&O	34,6	56,9	23	16
IF 02.02.04	IF/natte infra/ waterbeheren&vaarwegen B&O	751,9	663,5	3	3
IF 03.04.00	IF/grote projecten/Deltaplan grote rivieren	323,8	156,6	1	2

¹ Inclusief basis- en doelsubsidies Waterl. Lab. en GeoDelft.

² Inclusief bijdrage van EZ, OCW en Defensie.

Ministerie van Economische Zaken (x NLG 1 000 000)

Art.	sub	Omschrijving	2000	2001	% techn.rel. 2000	% techn.rel. 2001
01.01	420	Materieel BIE	11,4	11,1	100	100
01.12	020	Adviezen verstrekt door EOB	5,3	5,3	100	100
02.02	710	Referentieprojecten	8,2	4,0	100	100
02.02	715	First Movers	15,0	15,0	100	100
02.02	730	Maritiem gericht onderzoek	0,5	3,0	100	100
02.02	740	Flankerend beleid	42,2	49,9	100	100
02.02	745	Elektronische snelweg	64,3	58,8	100	100
02.02	750	Infralijn en bel. Onderzoek	26,4	45,4	100	100
02.02	754	EET-programma	62,4	130,0	100	100
02.02	760	TWA	0,8	0,8	100	100
02.02	800	BTS	107,9	137,3	100	100
02.02	810	Kennisdiffusie MKB	12,5	51,4	100	100
02.02	811	TNO/MKB-initiatief	nvt	Nvt	100	100
02.03	010	BTIP/EUREKA Tech. samenwerking	18,0	12,0	100	100
02.03	011	Indonesië	8,5	9,5	100	100
02.03	013	Tech. samenwerking projecten	14,3	7,0	100	100
02.03	020	Micro-elektronica stimulering	102,0	81,0	100	100
02.04	020	Overheidsaanschaffingen	15,6	15,6	100	100
02.05	030	Bijdrage Syntens	137,5	68,7	100	100
02.06	420	TNO-doelsubsidie	59,2	57,1	100	100
02.06	Div	Overige instituten	32,1	18,7	100	100

Art.	sub	Omschrijving	2000	2001	% techn.rel. 2000	% techn.rel. 2001
01.01	420	Materieel BIE	11,4	11,1	100	100
		Internationale ruimtevaart				
02.07		(kas)	114,3	127,7	100	100
02.08	010	Overige NIVR-activiteiten	75,0	40,0	100	100
02.09	110	Ontwikkelingskredieten	94,9	80,1	100	100
02.09	120	Diensten ontwikkelingskrediet	20,0	8,0	100	100
02.09	130	TOK-MPO	nvt	Nvt	100	100
02.12	030	STW	37,5	37,9	100	100
02.12	040	IOP	17,9	28,4	100	100
02.12	050	Technologische topinstituten	44,0	49,2	100	100
02.12	070	KIM	10,3	0,0	100	100
02.12	080	Branche Centra Technologie	2,0	0,0	100	100
02.12	Div	Overig techn. Infrastructuur	93,2	84,8	100	100
02.13		Projecten gefin uit FES (kas)	38,0	39,0	100	100
07.01	030	OMPI	0,9	0,9	100	100
09.01		Energiebesparingstechnologie	161,1	196,2	70	70
09.02		Duurzame energie	50,7	211,9	90	90
09.03	130	Nieuwe electriciteitstechnologie	5,5	1,4	100	100
09.05		ECN	65,7	65,5	95	95
09.06		doelfinanciering NITG-TNO	30,5	30,4	100	100

- Het verschil tussen 2000 en 2001 op artikel 02.05 wordt verklaard doordat het verplichtingenbudget voor 2000 niet, zoals gebruikelijk, in 1998 is vastgelegd, maar in 1999.
- Het verschil tussen 2000 en 2001 bij zowel 09.01 als 09.02 heeft met name te maken met de tweejarige programma's van Novem. Hierdoor ontstaan pieken in de begroting.
- In het overzicht van vorig jaar stond 09.03 120, dit moet zijn 09.03 130.
- In verband met de stroomlijning zijn 02.02-811 en 02.09-130 niet langer relevant.

Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij (x NLG1000 000) op verplichtingen basis

Art. sub	Omschrijving	2000	2001	% techn. rel. 2000	% techn. rel. 2001
16.02.01	Wetensch. Onderz.: Stichting DLO	323,4	311,9	100	100
16.02.04	Wetensch. Onderz. subs. en ov.uitgaven	33,8	31,5	80	80
16.03.01	Praktijkonderzoek (PO)	64,1	75,0	80	80
16.03.02	Grond en gebouwen				
	Praktijkonderzoek	3,7	1,4	25	25
16.03.03	Technisch-economische bedrijfsontwikkeling	21,7	16,1	60	60

Als gevolg van de verzelfstandiging van DLO wordt vanaf 1999 geen onderscheid meer gemaakt tussen apparaatsuitgaven en uitgaven voor grond en gebouwen. Ingaand dat jaar wordt gewerkt met een integraal tarief voor onderzoek. De tegen dat tarief gemaakte onderzoeken kunnen als 100% technologierelevant worden aangemerkt.

De bijdrage Grond en Gebouwen Praktijkonderzoek in 2000 geldt onder meer aftrek eenmalige kosten van de fusie van het praktijkonderzoek veehouderij en plantaardig met stichting DLO.

Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Na onderzoek van de uitgaven op de begroting van SZW, is gebleken dat de begroting van SZW geen technologie relevante uitgaven omvat. Voor zover SZW technologie gerelateerde uitgaven doet zijn deze voor intern gebruik en vallen derhalve buiten de definitie van technologie relevante uitgaven.

Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (x NLG1000 000)

Art.sub.	Omschrijving	2000	2001	% techn. rel.2000	% techn. rel. 2001
24.02.04	Ouderenbeleid – Algemeen	31,790	22,546	4,5	2,0
24.09.01	Sociaal Beleid – Algemeen	126,151	123,335	3,5	3,5
25.02.13	Vgz.beleid – Projecten, experimenten en onderzoek	63,523	60,010	50,0	50,0
27.01	RIVM	304,878	305,525	6,2	6,2

24.02.04 Ouderenbeleid – Algemeen:

Aflopend project

Inleiding

In de Kaderwet Adviescolleges is bepaald dat de Algemene Energieraad jaarlijks vóór 1 september een ontwerp van een werkprogramma voor het daaropvolgende kalenderjaar aan de Minister van Economische Zaken toezendt.

Het werkprogramma is de basis voor de taakvervulling door de Raad voor dat kalenderjaar.

Ter voorbereiding op het opstellen van het werkprogramma voor het jaar 2001 heeft de Minister van Economische Zaken bij brief van 16 juni 2000 een aantal onderwerpen voorgesteld waarover adviezen zouden kunnen worden uitgebracht.

De adviesonderwerpen zijn strategisch van aard en gericht op de lange termijn. Daarnaast is er ruimte voor het uitbrengen van briefadviezen over actuele onderwerpen. Ook het functioneren van de Raad als klankbord voor het Ministerie van Economische Zaken kan tot de werkzaamheden van de Raad gaan behoren. De adviestermijnen zijn nog niet vastgesteld en zullen in overleg met het Ministerie van Economische Zaken geconcretiseerd worden. Dit betekent dat het werkprogramma een indicatief karakter heeft en dat in overleg met het departement bijstelling mogelijk is.

Werkzaamheden 2001

De Raad heeft zich voorgenomen om, alvorens met de behandeling van de adviesonderwerpen te starten, eerst een fundamentele discussie te voeren over de toekomstige positionering van de overheid ten aanzien van energievraagstukken. Liberalisering, privatisering, internationale ontwikkelingen en klimaatdiscussies hebben de energiemarkt sterk in beweging gebracht. De rol van de overheid verandert. Er worden andere eisen aan de overheid gesteld. Publieke belangen dienen vooraf helder gedefinieerd en veilig gesteld te worden. Dat vraagt om een visie op de lange termijn energievoorziening, het stellen van doelen en randvoorwaarden, het vastleggen van deze randvoorwaarden in wet- en regelgeving, toezicht op het functioneren van de markt, het monitoren van de ontwikkelingen in de structuur van de internationale energiemarkten, eisen ten aanzien van kwaliteit en zekerheid van energielevering maar ook het zekerstellen van strategische belangen en mogelijkheden voor ingrijpen bij marktimperfections. Al deze vraagstukken behoeven een nadere beschouwing in het kader van een fundamentele benadering. De Raad zal zich reeds in 2000 op deze wijze voorbereiden op zijn advieswerkzaamheden.

Vanuit dit vertrekpunt wil de Raad de onderwerpen oppakken die de Minister heeft aangegeven. Deze liggen op het vlak van de relatie nationaal beleid/ internationaal beleid en de relatie tussen energiebeleid en klimaatbeleid. Het betreft de toekomstige ruimte voor landen om nog nationaal beleid te voeren, diversificatie van brandstofinzet, doorwerking van «post-Kyoto beleid» op het energiebeleid en het te voeren beleid ten aanzien van schone toepassing van fossiele brandstoffen.

De Raad heeft deze onderwerpen in dit stadium geclusterd in twee thema's en de probleemstellingen globaal beschreven. Nadere concretisering zal later plaatsvinden ondermeer naar aanleiding van de actuele situatie van het betreffende thema.

Internationaal vs. nationaal

De steeds toenemende internationalisering van de energiemarkt werpt de vraag op welke vrijheidsgraden het nationaal beleid nu nog heeft en in de toekomst nog zal hebben. De regiefunctie die de Nederlandse overheid voor zichzelf ziet weggelegd in een geliberaliseerde markt krijgt steeds meer te maken met eisen, randvoorwaarden en impulsen vanuit de internationale omgeving. Richtlijnen voor nationale wetgeving, steunkaders en supra-nationale beleidsdoelstellingen (duurzame energie, CO₂-reductie) illustreren de steeds nadrukkelijker aanwezigheid van Europa bij de vormgeving van nationaal beleid. Daarbij kunnen ook andere ontwikkelingen worden gesignaleerd zoals het verschil in tempo binnen Europa waarin het liberaliseringstraject wordt bewandeld en een tendens in verschillende lidstaten dat het beleid ten opzichte van Nederland toch nationaler blijft. Met betrekking tot de toekomstige brandstofinzet lijken zich een aantal gemeenschappelijke tendensen af te tekenen. Het gebruik van kolen en kernenergie stagneert. Vrijwel overal lijkt aardgas het antwoord. Het gebruik van duurzame energie neemt slechts langzaam toe. Wat betekent deze groeiende afhankelijkheid van aardgas voor het (inter)nationale beleid.

Al deze ontwikkelingen leiden tot de vraag hoe Nederland richting Brussel moet opereren en tot vragen met betrekking tot de ruimte die er in de toekomst zal zijn voor het voeren van nationaal beleid en de betekenis van nationale doelstellingen.

Post-Kyoto en het energiebeleid

De belangrijkste actuele drijfveer voor het beleid ten aanzien van energiebesparing en duurzame energie is het klimaatbeleid. Het klimaatbeleid richt zich voor het post-Kyoto tijdperk op het streven naar een koolstofarme energiehuishouding met op termijn veel verder gaande CO₂-emissiereducties dan de huidige doelstellingen. Welke bijdrage mag redelijkerwijze verwacht worden van het energiebeleid? Waar liggen de grenzen? Het vraagstuk kan vanuit verschillende gezichtspunten benaderd worden. Welke mogelijkheden bieden brandstofinzet en technologie? Hoe staat het met de kosten consequenties op micro- en macroniveau? Welke tijdshorizonten zijn hierbij in het geding?

In het Energierapport en de Uitvoeringsnota Klimaatbeleid werd naast energiebesparing en duurzame energie een derde spoor geïntroduceerd: schoon fossiel. Dit is een verzamelbegrip van opties, gebaseerd op fossiele brandstoffen, die te maken hebben met CO₂-arme energie-opwekking, -transport en -gebruik. Dit derde spoor is sterk geïnspireerd door het thema «klimaat». De rol van de overheid bij de bevordering van deze opties en de verhouding tot de inspanningen op het gebied van energiebesparing en duurzame energie zijn enkele van de onderwerpen die zich hier aandienen.

In de brief *Ruimte voor Industriële Vernieuwing; Agenda voor het Industrie- en Dienstenbeleid*, beter bekend als de Industriebrief, heeft het kabinet vorig jaar het vernieuwingsvermogen en de concurrentiekracht van het Nederlandse bedrijfsleven geanalyseerd. Op basis van de analyse heeft het kabinet in de Industriebrief een beleidsagenda opgesteld waarmee zij wil bijdragen aan de versterking van het bedrijfsleven in Nederland.

Belangrijkste conclusie uit de Industriebrief is dat het vernieuwingsvermogen van Nederlandse bedrijven achterloopt bij dat van bedrijven in de belangrijkste industrielanden. Volgens de cijfers van het CBS, OESO en Eurostat investeren Nederlandse bedrijven minder in de ontwikkeling van nieuwe producten en processen dan bedrijven in landen als de VS, Duitsland, Japan, Zweden en Finland. Verder zijn er in Nederland relatief minder innovatieve bedrijven en halen Nederlandse bedrijven minder omzet uit nieuwe of sterk verbeterde producten dan hun buitenlandse concurrenten. Recente studies, met name die van Porter en Stern, bevestigen dit beeld.¹⁵ De aansluiting met de kopgroep van landen op dit gebied is in ieder geval nog niet gerealiseerd. Verbetering van het vernieuwingsvermogen waar het kabinet in de Industriebrief aandacht voor vraagt, blijft dan ook een belangrijke doelstelling van het kabinetsbeleid.

De sociale partners hebben naar aanleiding van het verschijnen van de Industriebrief hun ideeën over het industrie- en dienstenbeleid op papier gezet¹⁶. Daarin onderschrijven zij de analyse, de hoofdlijnen en de aanpak uit de Industriebrief. Uiteraard leggen zij wel hun eigen accenten. Sindsdien voer ik op regelmatige basis overleg met de sociale partners over het industrie- en dienstenbeleid en zijn zij ook – onder erkenning van ieders verantwoordelijkheden – betrokken bij de verdere uitwerking van de beleidsagenda.

Op verzoek van het kabinet heeft ook de SER in haar advies over het sociaal-economisch beleid voor de periode 2000–2004 aandacht besteed aan het industrie- en dienstenbeleid¹⁷. In dit advies ondersteunt de SER de hoofdlijnen van het kabinetsbeleid zoals dat in de Industriebrief is weergegeven.

In de Industriebrief worden de belangrijkste knelpunten van het achterblijvende innovatievermogen op een rijtje gezet. Om deze knelpunten weg te nemen heeft het kabinet een beleidsagenda opgesteld, bestaande uit 7 actielijnen. In deze bijlage informeer ik u over de voortgang van de uitvoering van de beleidsagenda. In het onderstaande wordt per actielijn uiteengezet wat het algemene probleem en de algemene doelstelling van de actielijn is en welke specifieke activiteiten in gang zijn gezet. Daarmee kom ik tegemoet aan mijn toezegging u te informeren over de voortgang van de uitvoering van de agenda¹⁸.

Vanzelfsprekend zal het kabinet het komende jaar doorgaan met de uitvoering van de beleidsagenda uit de Industriebrief. Versterking van het innovatievermogen en de concurrentiekracht van de Nederlandse economie zijn immers belangrijke pijlers van het kabinetsbeleid. Uiteraard geldt dat ik u ook in de toekomst over de uitvoering regelmatig zal informeren. In ieder geval zal ik u volgend jaar in de Memorie van Toelichting bij de begroting 2002 een update geven van deze voortgangsrapportage.

¹⁵ Porter en Stern, *The New Challenge to America's Prosperity: Findings from the Innovation Index*, 1999.

¹⁶ «Een sterke en gezonde industrie» van VNO/NCW, mei 1999. «Industriebeleid specifiek voor het MKB: een keiharde noodzaak», MKB-Nederland, september 1999. «Ruimte voor vernieuwing in het MKB», MKB-Nederland, maart 2000. «Mensen doen het werk», FNV-Bondgenoten, maart 2000. «Industrie- en dienstenbeleid, op weg naar een robuuste economie», CNV-Bedrijvenbond, april 2000.

¹⁷ SER-advies, *Sociaal-economisch beleid 2000–2004*, publicatienummer 00/08, 2000.

¹⁸ Kamerstukken II, 1999/2000, 26 628 nr. 3.

Actielijn 1 Mobilisatie van het publieke kennispotentieel

Algemeen probleem:

Het economisch rendement van publieke investeringen in kennisontwikkeling door universiteiten en publieke kennisinstellingen is niet optimaal. De oorzaak hiervan is de suboptimale aansluiting van publiek gefinancierd onderzoek op de behoefte van het bedrijfsleven en de gebrekkige commercialisering van het publieke onderzoek.

Doelstelling:

Verbetering van genoemde aansluiting en verhogen van het maatschappelijk rendement op de – internationaal gezien relatief hoge – investeringen in de publieke kennisinfrastructuur.

Versterking fundamenteel onderzoek ten behoeve van het bedrijfsleven

Specifiek probleem:

Het bedrijfsleven investeert minder in fundamenteel wetenschappelijk onderzoek en wordt hierdoor voor het fundamentele onderzoek steeds meer afhankelijk van de onderzoeksactiviteiten van onze publieke onderzoeksinstellingen. Deze ontwikkeling betekent dat de aansluiting van het onderzoek bij publieke kennisinstellingen bij de behoefte van het bedrijfsleven steeds belangrijker wordt, ook voor wat betreft het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek. Met fundamenteel onderzoek wordt de basis gelegd voor toekomstige doorbraaktechnologieën. Het bedrijfsleven heeft op dit moment nog te weinig invloed op de inhoud van het wetenschappelijk onderzoek dat in de publieke kennisinfrastructuur verricht wordt.

Specifieke actie:

In reactie op het geconstateerde probleem wordt een forse impuls gegeven aan het innovatiegerichte fundamenteel onderzoek. Zie hiervoor paragraaf 4.3 uit de Memorie van Toelichting. EZ heeft voor de komende tien jaar ruim NLG 400 miljoen beschikbaar gesteld om te besteden aan:

- een verhoging van het budget voor de Innovatiegerichte Onderzoekprogramma's (IOP) met NLG 11 miljoen per jaar naar f 30 miljoen;
- investeringen in fundamenteel vraaggericht onderzoek op een aantal gebieden die van strategisch belang zijn voor de Nederlandse economie (f 305 miljoen op verplichtingenbasis). De keuze van de gebieden is o.a. gebaseerd op de TechnologieRadar uit 1997.
- investeringen in ICT-kennisopbouw als follow-up van het actieplan Concurrenieren met ICT-Competenties.

Daarnaast geeft het ministerie van OC&W op dit moment vorm aan de tweede tranche van de vernieuwingsimpuls. De vernieuwingsimpuls is gestart met het *Wetenschapsbudget 2000*. OC&W en EZ werken samen aan een thematische invulling van deze tweede tranche. De thema's zullen nauw aansluiten bij de behoeften van bedrijven en de gebieden die van belang zijn voor de kenniseconomie.

De eerste tranche van de vernieuwingsimpuls was bestemd voor niet-thema gerelateerd onderzoek door jonge onderzoekers.

<p><i>Verbreiding co-financiering bij Grote Technologische Instituten (GTI's)</i></p>	<p>Specifiek probleem: De financieringssysteem van de Grote Technologische Instituten bevat onvoldoende prikkels die de GTI's stimuleren om het economisch rendement van de door hun ontwikkelde kennis te vergroten. Doelfinanciering met de voorwaarde van co-financiering is zo'n prikkel. Slechts voor een aantal instituten (TNO, MARIN, ECN) geldt dat aan een deel van de overheidsfinanciering de voorwaarde is gesteld dat bedrijven meebetalen aan de uitvoering van R&D-projecten (co-financiering).</p> <p>Specifieke actie: Sinds het uitbrengen van de Industriebrief is met alle GTI's gesproken over een aanpassing van de financieringssysteem. Om de voordelen van het co-financieringsmodel nog eens te illustreren heeft EZ in juni 2000 een werkconferentie georganiseerd voor alle betrokkenen. Inmiddels geldt dat co-financiering behalve bij TNO, MARIN en ECN, ook is ingevoerd bij DLO, waarvoor mijn collega van LNV verantwoordelijk is. Bij de overige instituten is de beoogde doelstelling nog niet gerealiseerd. Bij WL en GeoDelft heeft het ministerie van V&W inmiddels wel een nieuw financieringsregime ingevoerd, maar is gekozen voor een regime waarbij afspraken zijn gemaakt over de maatschappelijke terreinen waarop de R&D zich moet richten (doelfinanciering). Bij het WL vult EZ dit aan met een vorm van doelfinanciering, waaraan op termijn de eis van co-financiering door bedrijven kan worden toegevoegd. Bij het NLR wordt op dit moment doelfinanciering met co-financiering nog overwogen.</p>
<p><i>Activering octrooibeleid universiteiten</i></p>	<p>Specifiek probleem: Nederlandse universiteiten en publieke kennisinstellingen zijn traditioneel nogal terughoudend bij het toepassen en vermarkten van in de publieke kennisinfrastructuur ontwikkelde kennis. De vrees is dat het vermarkten van kennis de kwaliteit en de onafhankelijkheid van het fundamenteel wetenschappelijk onderzoek zal aantasten. EZ en OC&W streven naar een activering van het octrooibeleid bij publieke kennisinstellingen om zo meer publieke kennis te richten op toepassing. Enkele kennisinstellingen waaronder de TU-Delft en de Landbouwuniversiteit Wageningen gelden daarbij als voorloper.</p> <p>Specifieke actie: Behalve de TU-Delft heeft ook een aantal andere kennisinstellingen inmiddels stappen gezet op weg naar een actiever kennishandelsbeleid. De verschillen tussen de kennisinstellingen zijn echter groot.</p> <p>Om te leren van buitenlandse en binnenlandse ervaringen met een actief octrooibeleid, onderzoeken EZ en OC&W op dit moment de actuele ontwikkelingen en knelpunten bij kennisinstellingen en koepelorganisaties van wetenschap (waaronder KNAW, STW en NWO) en het bedrijfsleven (VNO/NCW en MKB-NL). Tevens vindt een inventarisatie van «best practices» uit het binnenland en buitenland plaats. Het streven is om dit onderzoek eind 2000 af te ronden. De Kamer zal dan worden geïnformeerd.</p>

Actielijn 2 Verbeteren klimaat technostarters

Algemeen probleem

Het aantal startende ondernemingen op nieuwe technologiegebieden is in Nederland aan de lage kant. Daarmee blijft het potentieel van technostarters bij het in de markt zetten van nieuwe wetenschappelijke kennis en bij het verbeteren van de innovatiekracht onderbenut.

Doelstelling

Het verbeteren van het klimaat voor technostarters.

Bundeling regionale initiatieven Technostarters

Specifiek probleem:

Op regionaal en lokaal niveau worden door diverse partijen initiatieven ontwikkeld voor technostarters. Deze initiatieven zijn niet altijd goed op elkaar afgestemd. Dit kan leiden tot een versnipperde aanpak van de technostartersproblematiek, wat de effectiviteit van de initiatieven niet ten goede komt.

Actie:

Diverse instellingen zoals universiteiten, onderzoeksinstituten, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, etc. ontwikkelen initiatieven om technostarters te stimuleren. EZ beoogt de slagkracht van deze initiatieven te vergroten via een integrale visie en instrumentatie op regionaal niveau. Provincies wordt gevraagd om projectplannen op te stellen voor hun regio. Hiervoor wordt een ministeriële regeling ontworpen, waarmee deze projectplannen financieel ondersteund kunnen worden tot een maximum van NLG 0,5 mln. per provincie. Op 9 december 1999 hebben EZ en IPO een convenant getekend waarin zij afspraken gemaakt hebben over de coördinerende rol van de provincies en de regionale co-financiering. Voor het einde van 2000 zal de eerste tranche met 4 provinciale projecten (NLG 2 miljoen) worden geëncmitteerd.

Meer aandacht voor ondernemerschap in het onderwijs

Specifiek probleem:

In het technische en wetenschappelijke onderwijs wordt nog te weinig aandacht besteed aan ondernemersvraagstukken en -vaardigheden.

Actie:

Minister Hermans en staatssecretaris Ybema hebben op 19 april 2000 de Commissie «Ondernemerschap en Onderwijs» ingesteld, die in de nota *De Ondernemende Samenleving* is aangekondigd (Kamerstukken II, 1998–1999, 26 736 nr. 1). Op dit moment werkt de Commissie aan een stimuleringsmaatregel voor de ontwikkeling van leermiddelen en leermethoden rond ondernemerschapshouding en -vaardigheden. Uiteindelijke doel is dat deze leermiddelen en leermethoden een structurele plaats krijgen in het curriculum in het basis, middelbaar en hoger onderwijs. Verder ondersteunt de nieuwe regeling projecten die leerlingen, docenten en bestuurders van onderwijsinstellingen meer bewust maken van ondernemerschap en het draagvlak voor ondernemerschap in het onderwijs vergroten. In samenwerking met deze Commissie wordt voor het hoger onderwijs een bundel ontwikkeld met «best-practices» van initiatieven waarmee hogere onderwijsinstellingen ondernemerschap stimuleren.

Ontwikkeling van Technostartersclusters (verbreding integrale aanpak van technostartersproblematiek)

Specifiek probleem:

Technostarters en potentiële technostarters komen in de praktijk vaak uiteenlopende problemen tegen. Zij moeten hun financiering rond krijgen, geschikte huisvesting vinden, belangrijke strategische keuzes maken etc. Enige hulp daarbij blijkt vaak zeer wenselijk, mits deze hulp een integrale benadering van de technostartersproblematiek omvat. Met een dergelijke aanpak wordt de ontwikkeling van technostartersclusters bevorderd. Bij Twinning en in het Actieplan Life Sciences wordt deze aanpak toegepast. Vraag is hoe deze aanpak kan worden verbreed naar andere technologie/marktgebieden.

Actie:

Om de integrale aanpak à la Twinning en het Actieplan Life Sciences te verbreden naar andere technologie/marktgebieden is inmiddels een platform opgericht: Dreamstart, *platform voor technostarters*. Dreamstart tracht dit doel te bereiken door:

1. het verschaffen van informatie, met name door het overzichtelijk en toegankelijk maken van bestaande en opkomende initiatieven voor technostarters o.a. via een website;
2. het stimuleren van hightech ondernemerschap in Nederland;
3. het bij elkaar brengen van partijen die technostarters kunnen stimuleren, om te komen tot een meer geïntegreerde aanpak van technostarters.

Daarnaast is besloten tot een financiële impuls (NLG 100 mln. voor de periode 2001 – 2004) voor het organiseren en ontwikkelen van de technostarters- en venture capitalmarkt op 4 technologiegebieden. Zie paragraaf 4.4 van de Memorie van Toelichting voor een uiteenzetting van de activiteiten rond Dreamstart en voor de financiële impuls.

Om meer inzicht te verkrijgen in de effectiviteit van dit beleidsinitiatief wordt een internationaal vergelijkend onderzoek naar het aantal en de aard van de technostarters voorbereid.

Verder wordt nagegaan hoe het starten van ondernemingen vanuit bestaande bedrijven kan worden bevorderd en welke rol Corporate Venturing (CV) daarbij kan spelen.

Bij CV gaat het om strategische allianties tussen grote en kleine bedrijven, waarbij in het algemeen grote bedrijven een minderheidsaandeel nemen in de kleine onderneming. In opdracht van EZ is een onderzoek naar CV verricht¹ dat u parallel aan de MvT wordt toegezonden. In het businessplan van Dreamstart is opgenomen dat het platform de voorlichting over de werkwijze en succesfactoren van CV ter hand zal nemen. Ook de netwerkfunctie zal hiervoor worden ingezet. Het rapport is ook aangeboden aan het GrowthPlus Platform, een internationaal platform voor snelgroeiende bedrijven.

Bevorderen «Facility Sharing»

Specifiek probleem:

Technostarters en andere kleine innovatieve bedrijven kunnen behoefte hebben aan dure apparatuur, goede testfaciliteiten en een hoogwaardige bedrijfsruimte, maar hebben daar vaak geen toegang toe. Grote bedrijven en onderzoeksinstituten hebben deze faciliteiten wel en zouden deze ook aan technostarters en kleine bedrijven ter beschikking kunnen stellen. Initiatieven om deze faciliteiten te delen komen echter niet of onvoldoende van de grond.

Actie:

Het ministerie werkt samen met het bedrijfsleven en OC&W aan een actieplan Facility Sharing. Dit actieplan is begin 2001 gereed en zal zich eerst richten op de technostarters. Dreamstart, *platform voor technostarters*, zal bij de uitvoering van het actieplan een belangrijke rol spelen. Bij gebleken succes zal EZ de activiteiten uitbreiden naar bestaande MKB-bedrijven.

¹ «Eindrapport onderzoek Corporate Venturing», Berenschot, januari 2000.

Verbetering van het fiscale klimaat voor technostarters

Specifiek probleem:

Het klimaat voor technostarters wordt in belangrijke mate beïnvloed door het belastingstelsel. Bij de inrichting van het nieuwe belastingstelsel is dan ook rekening gehouden met de consequenties voor startende hightech ondernemingen. Zie ook actielijn 5.

Een specifiek probleem in het oude belastingstelsel voor technostarters betrof de belastingheffing op opties. Technostarters ondervinden vaak problemen bij het belonen en binden van personeel. De liquide middelen daarvoor ontbreken in veel gevallen en bovendien zijn de bedrijfsrisico's naar verhouding erg groot. In principe is betaling met opties een adequaat middel om personeel te belonen en aan de onderneming te binden. Maar volgens het oude Nederlandse belastingstelsel moeten de ontvangers van opties direct belasting betalen over de ontvangen opties. Het was daardoor voor werknemers niet aantrekkelijk om in opties betaald te worden.

Actie:

Inmiddels is dit probleem opgelost door een aanpassing in de belastingwetgeving. De aanpassing betreft het invoeren van een keuzemogelijkheid voor de ontvanger van de opties, waarbij deze kan kiezen tussen belastingheffing op het moment dat hij de opties ontvangt op basis van de huidige waarderingsformule of voor belastingheffing op het moment hij het optierecht uitoefent. In het laatste geval moet hij wel belasting betalen over het totale vermogensresultaat. U bent hierover geïnformeerd (Kamerstukken II, 1999–2000, 26 941, nr. 3).

Actielijn 3 Versterking van het innovatieve clusterbeleid

Algemeen probleem:

Innovaties komen tegenwoordig vooral tot stand in clusters van toeleveranciers en uitbesteders en van grote en kleine ondernemingen. De relatief lage innovatiekracht van de Nederlandse economie dwingt dan ook tot een versterking van het innovatieve clusterbeleid.

Doelstelling:

Bevordering samenwerking tussen grote en kleine bedrijven, verbetering aansluiting op (regionale) initiatieven, intensivering strategische informatievoorziening en ontwikkelen innovatief aanbestedingsbeleid.

Bevorderen samenwerking tussen grote en kleine bedrijven

Specifiek probleem:

In de Industriebrief wordt ingegaan op het toegenomen belang van innovatieve samenwerking tussen grote en kleine bedrijven en tussen bedrijven en kennisinstellingen. Om dit te stimuleren wordt op regionaal en nationaal niveau een groot aantal initiatieven ontplooid.

*Aansluiting op (regionale) initiatieven
Intensiveren strategische informatievoorziening*

Deze initiatieven zijn echter niet altijd even goed op elkaar afgestemd, wat de effectiviteit niet ten goede komt. Daarnaast wordt innovatieve samenwerking gehinderd door grote onzekerheden en gebrekkige informatie over nieuwe kennisgebieden en doorbraaktechnologieën. Het gebrek aan informatie leidt er bovendien toe dat clusters niet tot stand komen, omdat partijen elkaar niet weten te vinden.

Actie:

Het Ministerie van EZ inventariseert welke kansen er liggen voor samenwerking tussen MKB en grote bedrijven in de clusters maakindustrie, bouw en commerciële diensten. Najaar 2000 worden hiervan de resultaten bekend op grond waarvan concrete initiatieven zullen worden ontplooid. De samenwerking tussen grote en kleine bedrijven is ook aan de orde gekomen in het onderzoek naar Corporate Venturing. Zie ook actielijn 2. Deze invalshoek wordt in het vervolgtraject meegenomen.

Het nationale en regionale beleid met betrekking tot innovatieve clustervorming zal de komende jaren beter op elkaar worden afgestemd. Daartoe zal de afstemming tussen de activiteiten van EZ en de ROM's vanaf 2001 worden versterkt.

Innovatieve clusters maken Nederland aantrekkelijk voor nieuwe buitenlandse bedrijven. Op hun beurt leveren buitenlandse bedrijven een bijdrage aan de versterking van bestaande clusters en een versnelde verspreiding van nieuwe kennis en technologie. Waar mogelijk worden acquisitiebeleid en clusterbeleid op elkaar afgestemd. Dit betekent bijvoorbeeld dat de kracht van het ICT-cluster Amsterdam en het chemie-cluster Rotterdam worden benut om nieuwe buitenlandse bedrijven te werven. Het betekent anderzijds dat ook aandacht uitgaat naar buitenlandse bedrijven die bestaande clusters versterken en de ontwikkeling van nieuwe clusters bevorderen.

Op het terrein van ICT heeft het kabinet in de nota Concurrenieren met ICT-Competenties een aantal initiatieven aangekondigd dat innovatieve clusterprojecten moet stimuleren. Hierbij gaat het onder andere om samenwerkingsverbanden rond ICT-doorbraaktechnologieën en de ontwikkeling van next-generation toepassingen van ICT.

In het kader van het intensiveren van de strategische informatievoorziening zijn de volgende resultaten geboekt:

- De eerste monitorstudies voor de clusters multimedia, bouw en elektromagnetische vermogenstechnologie (EMVT) zijn afgerond. Op basis hiervan hebben de diverse betrokken partijen afspraken gemaakt over blijvende versterking van de desbetreffende clusters.
- De eerste roadmap die nu wordt ontwikkeld, richt zich op Toeleveren & Uitbesteden. Grote uitbestedende bedrijven zijn bezig om samen met hun belangrijkste toeleveranciers tot nieuwe technologieontwikkeling en nieuwe vormen van samenwerking te komen. Op korte termijn zal ook een roadmap gestart worden op het gebied van katalyse.
- De TechnologieRadar zal dit jaar resulteren in een aantal strategische clusterprojecten, onder andere op het gebied van genomics en nanotechnologie. Zie ook paragraaf 4.3 uit de Memorie van Toelichting en actielijn 1.

Innovatief aanbestedingsbeleid

Specifiek probleem:

De gezamenlijke overheden kunnen innovatie bevorderen en een betere prijs/kwaliteitsverhouding bedingen door hoge eisen te stellen bij inkopen en aanbestedingen en door meer werkzaamheden integraal over te laten aan de markt. Deze aanpak wordt toegepast bij overheidsopdrachten, maar dient verder te worden verbreed. (Zie ook de brief aan de Tweede Kamer van 3 december 1999, Kamerstukken II, 1999–2000, 26 966 nr. 1).

Actie:

Op tal van fronten is inmiddels beweging zichtbaar. Zo zal Rijkswaterstaat in 2000 zo'n 30 infrastructuurprojecten innovatief aanbesteden. De Minister van V&W wil tot enkele tientallen procenten van het RWS-budget in 2005 besteden via innovatieve contractvormen. NS Railinfrabeheer, een andere grote opdrachtgever, werkt al overwegend met «innovatief aanbesteden». Ook bij de aanleg van de infrastructuur voor energie in bijvoorbeeld een nieuwe woonwijk lijkt innovatief aanbesteden voordelen te bieden. EZ ontwikkelt het juridische kader hiervoor. (Zie brief van 28 april 2000: Kamerstukken II, 1999–2000, 26 800 XIII nr. 54).

Marktpartijen (opdrachtgevers, ingenieursbureaus, aannemers) hebben onlangs onder de koepel van CROW¹ een standaardcontract opgesteld, dat (overheids-)opdrachtgevers en bedrijven kunnen gebruiken voor innovatieve bouwopdrachten. Dit zal de drempel voor toepassing flink verlagen, bijvoorbeeld voor kleinere opdrachten van gemeenten en waterschappen. Tevens hebben Vianed (de Vereniging van bouwers van infrastructuur) en de VNG deze zomer een serie bijeenkomsten georganiseerd over innovatief aanbesteden van kleinere bouwopdrachten.

Innovatief aanbesteden is in het Actieplan Professioneel Inkopen en Aanbesteden (Actieplan PIA) samengevoegd met twee andere invalshoeken van het overheidsaanschaffingsbeleid: meer Europees aanbesteden en meer elektronisch aanbesteden.

De uitvoering van het Actieplan PIA zal de komende drie jaar in handen zijn van een klein interdepartementaal projectbureau, aangestuurd door een Stuurgroep van de secretarissen-generaal van V&W, VWS, Financiën en EZ. Daarvoor is NLG 25 miljoen gereserveerd op de begroting van EZ in de periode 2000–2003. Het projectbureau zal naar verwachting eind 2000 van start gaan. In de aanloopfase zal EZ samen met de andere departementen de eerste onderdelen van het Actieplan PIA uitvoeren. Het projectbureau zal 3 jaar bestaan en de taak hebben om interdepartementale projecten op te zetten op vijf gebieden:

1. Analyse: wie koopt wat hoe in?
2. Inkopen en aanbesteden van meerdere departementen gezamenlijk organiseren;
3. Professionaliteit verhogen;
4. Europees aanbesteden;
5. a. Electronisch aanbesteden
b. Rijks-intranet inkopen en aanbesteden.

¹ Kenniscentrum voor Verkeer, Vervoer en Infrastructuur, gevestigd in Wageningen.

Actielijn 4 Knelpunten arbeidsmarkt

Algemeen probleem:

De toenemende tekorten aan gekwalificeerd personeel vormen een rem op het vernieuwingsvermogen van bedrijven en een bedreiging voor de economische groei.

Doelstelling:

Het ontwikkelen van praktische initiatieven ter vermindering van knelpunten op de arbeidsmarkt.

In mijn brief van 17 april 2000 heb ik u geïnformeerd over de concrete activiteiten van het Ministerie van Economische Zaken op het terrein van arbeid en onderwijs (kenmerk: EZ 00–221). Voor een deel gaat het daarbij om activiteiten die reeds enige tijd geleden in gang zijn gezet, voor een

deel ook om activiteiten die zijn gestart of binnen enige tijd zullen worden gestart (Arbeidsradars, scholingsimpuls, kenniscentrum EVC en Projectbureau Investors in people). Daarnaast past in dit kader de Taskforce Werken aan ICT, gericht op het verminderen van de grote tekorten aan ICT-deskundigen. Er wordt ook gekeken of en hoe juridische barrières voor het aantrekken van buitenlandse specialisten kunnen worden weggenomen. Ten behoeve van al deze activiteiten zijn in het kader van de Voorjaarsnota extra middelen beschikbaar gekomen (in totaal NLG 133 mln.). Van deze NLG 133 mln heeft het kabinet NLG 42 mln gereserveerd voor het wegnemen van de knelpunten op de ICT-arbeidsmarkt.

De sociale partners op centraal en decentraal niveau beraden zich op mogelijkheden om de aantrekkelijkheid van het beroepsonderwijs ten opzichte van het algemeen onderwijs op peil te houden, liefst nog te verbeteren. Dit gebeurt op verschillende manieren. In de eerste plaats krijgt dit invulling via een Task Force Beroepsonderwijs. Deze Task Force, waarin EZ en OC&W als waarnemer zijn vertegenwoordigd, moet het draagvlak voor investeringen in het beroepsonderwijs vergroten en de uitwisseling van best practices tussen sectoren stimuleren. Daarnaast zullen onder deze brede Task Force stuurgroepen worden ingesteld om activiteiten van afzonderlijke sectoren te ontplooiën en te coördineren. Zeven branches hebben inmiddels belangstelling getoond. EZ en OC&W beraden zich op de wijze waarop zij de initiatieven van sociale partners (ook financieel) kunnen ondersteunen en zullen hierover een besluit nemen zodra er meer duidelijkheid bestaat over de beleidsagenda van de Task Force en de daaronder opererende stuurgroepen.

Actielijn 5 Fiscale prikkels kennisklimaat

Algemeen probleem:

Door de steeds intensievere beleidsconcurrentie tussen landen wordt het belang van het belastingstelsel als element van het ondernemings- en vestigingsklimaat steeds groter.

Doelstelling:

Verbetering van het fiscale stelsel om te zorgen voor een stimulerend en concurrerend kennisklimaat.

WBSO

Specifiek probleem:

Het totale bedrag van de WBSO is gebudgetteerd, waardoor een toename van het beroep leidt tot een daling van de tegemoetkoming per bedrijf. Dit geeft veel onzekerheid bij bedrijven over de omvang van de fiscale tegemoetkoming. Extra onzekerheid ontstaat doordat de hoogte van de percentages tweemaal per jaar vastgesteld worden.

Actie:

Vorig jaar heeft het kabinet de regeling zodanig aangepast dat bovenstaande problemen zijn opgelost. Het subsidiepercentage wordt nu nog maar een keer per jaar vooraf vastgesteld. Daarnaast zijn door het kabinet extra middelen uitgetrokken om het gebruik van de WBSO door kleine bedrijven en technostarters te vergroten.

Specifiek probleem:

Bezien hoe een aantal fiscale regelingen voor ondernemingen effectiever en efficiënter kan worden gemaakt.

Actie:

Het fiscale ondernemerspakket bevat een aantal voorstellen om het ondernemerschap in Nederland te versterken. De invoering van het pakket hangt samen met de belastingherziening die op 1 januari 2001 ingaat. De eerste tranche van het pakket is ingevoerd op 1 januari 2000. Een belangrijk onderdeel hiervan is de verlaging van het Vpb-tarief over de eerste 50 000 gulden van de winst van 35% naar 30%. Het wetsvoorstel voor de tweede tranche is op 27 juni 2000 naar de Tweede Kamer gezonden (Kamerstukken II, 1999–2000, 27 209, nr. 1–2). Onderdeel van de tweede tranche is een fiscale faciliteit voor durfkapitaal (in plaats van de Tante Agaath-regeling). Ten opzichte van de Tante Agaath-regeling kent deze faciliteit een verruiming van de verliesrekening en zijn nu ook leningen mogelijk aan B.V.'s. Deze aanpassingen passen in het beleid dat gericht is op verbetering van het klimaat voor technostarters, actielijn 2 uit de Industriebrief. Beoogde ingangsdatum van de tweede tranche is 1 januari 2001.

Actielijn 6 Terugdringing administratieve lasten

Algemeen probleem:

De administratieve lastendruk in Nederland is hoog en blijft maar stijgen. De tussenrapportage van de Commissie Slechte heeft laten zien dat actie op dit terrein hard nodig is.

Doelstelling:

Komen tot een effectieve aanpak van de problematiek van de administratieve lastendruk.

De activiteiten van de Commissie Slechte hebben een belangrijke impuls gegeven aan het Kabinetsbeleid dat gericht is op een structurele aanpak van de administratieve lastenverlaging. Inmiddels is de infrastructuur om de reductie tot stand te brengen gereed. Zij omvat drie kernactiviteiten:

- Het instellen van ACTAL; het Adviescollege Toetsing Administratieve Lasten is een onafhankelijke extern orgaan dat gaat toezien op de wijze waarop bij voorgenomen regelgeving aandacht wordt besteed aan de administratieve lasten.
- Het opstellen van departementale actieprogramma's: elk ministerie heeft een actieprogramma opgesteld gericht op de reductie van administratieve lasten van bestaande regelgeving. De ministeries rapporteren over de voortgang jaarlijks aan de Kamer in de departementale jaarverslagen. Tevens wordt er tussen ministeries samengewerkt aan harmonisatie van begrippen zoals het loonbegrip en het ondernemersbegrip.
- Het ontwikkelen van een ICT-groeimodel: via het ontwikkelen van een ICT-groeimodel wordt ICT optimaal gebruikt om tot lastenreductie te komen. Belangrijk is dat alle overheidsformulieren via het internet zijn op te vragen. Verschillende initiatieven zijn reeds in gang gezet, bijvoorbeeld Elektronische Heerendiensten, Bedrijvenloketten en het Basisbedrijvenregister. U bent hierover geïnformeerd met mijn brief van 30-6-2000 (Kamerstukken II, 1999–2000 26 643 nr. 7).

Actielijn 7 Stroomlijning en modernisering van het bedrijfsgericht technologie-instrumentarium

Algemeen probleem:

Het bedrijfsgerichte technologie-instrumentarium is niet altijd even goed toegankelijk voor potentiële gebruikers, is onnodig gecompliceerd en sluit niet altijd goed aan bij de veranderende marktomstandigheden.

Doelstelling

Het ontwikkelen van een toegankelijk, overzichtelijk en modern bedrijfsgerichte technologie-instrumentarium.

Afhankelijk van Brusselse goedkeuring moeten de nieuwe bedrijfsgerichte technologie instrumenten op 1 mei 2001 van kracht worden.

Kennisoverdracht-regelingen

Uit evaluaties blijkt dat de instrumenten van het kennisoverdrachtsinstrumentarium op zichzelf goed functioneren, maar dat zij onvoldoende op elkaar zijn afgestemd. Bovendien kan de uitvoeringsstructuur verbeterd worden.

Gedacht wordt om de bestaande regelingen onder te brengen in twee nieuwe instrumenten:

1. één gericht op de intermediaire organisaties;
2. één gericht op de bedrijven.

De nieuwe regeling voor intermediaire organisaties beoogt het vernieuwend vermogen van het MKB te versterken door actieve verspreiding van en bemiddeling in praktisch toepasbare kennis over innovatie. Met de invoering van de nieuwe regeling worden de oude SBT en SKK als zelfstandige regelingen opgeheven.

De nieuwe regeling voor bedrijven zal het vernieuwend vermogen van het MKB versterken door specifiek advies op het gebied van innovatie te ondersteunen. Als dit nieuwe instrument in werking treedt dan komen de HMKB en de KIM-regeling te vervallen. Het huidige TNO-MKB-initiatief wordt ook in de nieuwe regeling opgenomen.

Technisch ontwikkelings-instrumentarium

De stroomlijning van het technologische krediet-instrumentarium (TOK, MPO en Kreda) is in volle gang. Gedacht wordt aan één nieuwe regeling, de TOP (Technische OntwikkelingsProjecten). Met de invoering van deze nieuwe regeling verdwijnen de bestaande kredietregelingen. De nieuwe regeling TOP richt zich op het stimuleren van ontwikkelingsprojecten (producten, processen en diensten) waaraan substantiële technische en daaruit voortvloeiende financiële risico's zijn verbonden en die voor hun financiering niet of onvoldoende terecht kunnen op de kapitaalmarkt. De regeling staat in beginsel open voor alle ondernemingen; er is geen maximale bedrijfsomvang. Met de inwerkingtreding van de TOP wordt de TOK ingetrokken. MPO en Kreda zullen eind van dit jaar aflopen.

<i>Samenwerkings-instrumentarium</i>	<p>Onderzocht wordt hoe de BTS, BIT, SMO en eventueel de EET-regeling kunnen worden samengevoegd tot één nieuwe subsidieregeling voor het stimuleren van nationale en internationale technologische samenwerkingsprojecten. De huidige regelingen ondersteunen samenwerkingsprojecten op het terrein van fundamenteel en industrieel onderzoek. Gekeken wordt of verbreding van deze categorieën wenselijk is. Verder wordt ook bestudeerd hoe het nieuwe instrument specifieke samenwerking met MKB-bedrijven en kennisinstellingen kan stimuleren.</p> <p>Over de integratie van EET in het nieuwe samenwerkingsinstrument vindt overleg plaats met de Ministeries van VROM en OC&W.</p>
<i>Bijzondere Financiering</i>	<p>Specifiek probleem: In het kader van de gewenste stroomlijning van het EZ-instrumentarium zal worden onderzocht of de BF-regeling nog bestaansrecht heeft.</p> <p>Actie: De evaluatie van de BF-regeling is afgerond. De conclusie is dat de regeling in principe bestaansrecht heeft op grond van haar toegevoegde waarde, maar dat aanpassingen noodzakelijk zijn om het additionele karakter van de regeling te waarborgen. De regeling kan wellicht meer marktconform en tegen lagere kosten worden uitgevoerd. Besloten is om de regeling voort te zetten (binnen de begroting van het ministerie van Financiën), maar daarbij de voorwaarden aan te scherpen. Hiernaar wordt momenteel een nader onderzoek gedaan. U wordt hierover nader geïnformeerd.</p>
<i>Vergroten toegankelijkheid instrumentarium</i>	<p>Specifiek probleem: De toegankelijkheid van het bedrijfsgerichte technologie-instrumentarium is niet optimaal. Bedrijven hebben moeite om de regeling te vinden waarvoor zij in aanmerking kunnen komen. Bovendien is de aanvraagprocedure onnodig complex en tijdrovend.</p> <p>Actie: Het elektronische zoekstelsel waarmee bedrijven gemakkelijk de juiste regeling kunnen vinden, is in ontwikkeling. Een proefwebsite met een beperkt aantal regelingen zal na de zomer gereed zijn. Deze site zal stapsgewijs worden uitgebreid met overige EZ-regelingen. Het stelsel zal in juni 2001 volledig operationeel zijn.</p> <p>Tegelijkertijd wordt gewerkt aan de mogelijkheid om elektronisch subsidie aan te vragen. Begonnen is met de WBSO. De eerste elektronische aanvraag voor de WBSO wordt dit najaar verwacht, de mogelijkheid om elektronisch aan te vragen bij andere regelingen zal volgen. Alle nieuwe en gewijzigde R&D-regelingen zullen van meet af aan in het stelsel worden opgenomen. De doelstelling is dat uiterlijk 2002 alle steun voor innovatie elektronisch kan worden aangevraagd.</p>

ANWB	Algemene Nederlandse Wielrijdersbond
APX	Amsterdam Power eXchange
ASEM	Asia Europe Meeting
AVN	Stichting Toerisme & Recreatie AVN
BBP	Bruto Binnenlands Produkt
BNP	Bruto Nationaal Produkt
BSE	Besluit Subsidies Exportfinanciering
BTS	Bedrijfsgerichte Technologische Samenwerkings- projecten
BZ/OS	Ministerie van Buitenlandse Zaken/ Ontwikkelingssamenwerking
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CD FEZ	Centrale Directie Financieel Economische Zaken
CDM	Clean Development Mechanism
CEP	Centraal Economisch Plan
CoP6	Conferentie der Partijen bij Klimaatverdrag
CPB	Centraal Planbureau
DBZ	Dienst Buitenlandse Zaken
DSM	De Staats Mijnen
DTe	Dienst uitvoering en toezicht energie
EET	Economie, ecologie & technologie
EIA	Energie-investeringsaftrekregeling
EIM	Economisch Instituut voor het Midden- en Kleinbedrijf
EMU	Economische en Monetaire Unie
EPK	Energieprestatiekeuring
EPL	Energieprestatie op Locatie
EPN	Energie Prestatie Norm
ET	Emissions Trading
EU	Europese Unie
EVD	Economische Voorlichtingsdienst
EZ	Ministerie van Economische Zaken
FAS	Financieel Administratief Systeem
Fenedex	Federatie voor de Nederlandse export
FES	Fonds Economische Structuurversterking
GOM	Garantiefaciliteit Opkomende Markten
GSB	Grotestedenbeleid
GSI	minister voor Grote Steden- en Integratiebeleid
HSL	Hoge snelheidslijn
IBO	Interdepartementaal Beleidsonderzoek
IBTA	Investeringsbevordering en Technische Assistentie
IC/IMK	InnovatieCentra/Instituut voor Midden- en Kleinbedrijf
ICT	Informatie- en Communicatie Technologie
IFOM	Investeringsfaciliteit Opkomende Markten
IGC	Intergouvernementele Conferentie
IMF	Internationaal Monetair Fonds
IPO	Interprovinciaal Overleg
ISV	Investeringsplan voor Stedelijke Vernieuwing
IT	informatie technologie
ITC	International Trade Centre
JI	Joint Implementation
Ju	Ministerie van Justitie
KvK	Kamer van Koophandel
LNV	Ministerie van Landbouw, Natuurbeheer en Visserij

MAI	Multilateraal Akkoord inzake Investerings
MBO	middelbaar beroepsonderwijs
MDW	Marktwerking, deregulering en wetgevingskwaliteit
MILIEV	Programma Milieu en Economische Verzelfstandiging
MJA	Meerjarenafspraken
MKB	Midden- en kleinbedrijf
mld.	miljard
mIn.	miljoen
M&O	Misbruik en oneigenlijk gebruik
MR	ministerraad
MvT	Memorie van Toelichting
NAMCA	National Accountants Matrix including Environmental Accountants
NBT	Nederlands Bureau voor Toerisme
NCH	Nederlandse Centrum voor Handelsbevordering
NCM-EKV	Nederlandse Credietverzekeringsmaatschappij-Export Krediet Verzekering
NEC	Nederlandse Export Combinatie
NGO	Non gouvernementele organisatie
NMa	Nederlandse Mededingingsautoriteit
NME	Nota Milieu en Economie
NMP	Nationaal Milieu Plan
MW	Megawatt
OC&W	Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschappen
ORET	Ontwikkelingsrelevante Exporttransacties
OESO(OECD)	Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling
OS	Ontwikkelingssamenwerking
OvS	Overeenkomst van Samenverwerking
PKB	Planologische Kern Beslissing
PMR	Project Mainport Rotterdam
PPP-JI	Proefprojecten Programma – Joint Implementation
PPS	Publiek-private samenwerking
PSB	Programma Starters op Buitenlandse Markten
PSO	Programma Samenwerking Oost-Europa
PSOM	Programma Samenwerking Opkomende Markten
PUM	Programma Uitzending Managers
zon-pv	photo voltaïsch
RHI	Regeling Herverzekering Investerings
R&D	Research and Development
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
ROF	Rente Overbruggings Faciliteit
SENO	Stichting Economische Samenwerking Nederland Opkomende markten
SER	Sociaal Economische Raad
SNN	Samenwerkingsverband Noord Nederland
StiREA	Stimuleringsregeling Ruimte voor Economische Activiteit
TIPP	Tender Investeringsprogramma's Provincies
TTI	Technologische Topinstituten
UNCTAD	United Nations Conference on Development and Trade
VAMIL	Regeling Vervroegde Afschrijving Milieu-Investerings
VNO-NCW	Verbond Nederlandse Ondernemingen-Nederlands Christelijk Werkgeversverbond
VVV	Vereniging voor Vreemdelingen Verkeer
V&W	Ministerie van Verkeer en Waterstaat

VROM	Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer
VWS	Ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport
WTO	World Trade Organisation

TREFWOORDENREGISTER

Aanbesteden 17, 273
Aardgasbaten 218
ACTAL 21
Actieplan Life Sciences 88
Actieplan «Concurreren met ICT-competenties» 8
Actieplan «e-Europa» 8
Administratieve lasten 10, 21, 258
Adviescolleges 81
Agentschap 223, 234
Algemene Energieraad 19
Apparaatsuitgaven 64
Arbeid en zorg 9
Arbeid 10, 11
Arbeidsmarkt 5, 9

Basis- en ENGINE-financiering 191
Benelux 158
Benzinemarkt 21, 266
Besluit Subsidies Exportfinancieringsarrangementen 163
Besluit technische ontwikkelingskredieten 107
BIT 95
BTS/Samenwerkingsinstrument 90
Budgetteringsafpraak 57
Buitendiensten 64
Buitenlandse investeringen 271
Bureau voor de Industriële Eigendom 66
Bureaucratie 10
Burger 9

Cardiff-procedure 14
Cardiff-proces 24
Centraal Bureau voor de Statistiek 68
Centraal Orgaan Voorraadvorming Aardolieproducten 197
Centraal Planbureau 69
CO₂/klimaatproblematiek 11
Codema-regeling 97
Commissariaat voor Buitenlandse Investerings in Nederland 120
Commissie Herkströter 276
Commissie Slechte 21, 258
Concurrentievermogen 7, 21, 24
Consumentenbeleid 16
Consumenten 18, 261, 267, 329

DTe 18
Duurzame bedrijventerreinen 138, 327
Duurzame energie 18, 47, 49, 50, 51, 52, 329
Duurzame energievoorziening 19
Duurzame ontwikkeling 10

E-commerce 34, 35, 268
Economie, Ecologie en Technologie 89
Economie van de 21ste eeuw 6, 7, 11
Economische groei 5
Economische ontwikkeling 11

E-government 55
 EIM 147
 Elektriciteitswet 15, 17
 Elektronisch aanbesteden 12, 35, 55, 349
 Elektronische dienstverlening 55
 Elektronische handel 8, 16
 Elektronische overheid 331
 Elektronische Snelwegen 89
 Elektronisch 353
 Energiebeheer Nederland B.V. 198
 Energiebeleid 10
 Energiebesparing 326
 Energiemarkt 17
 Etnisch ondernemerschap 22
 Europees aanbesteden 279, 349
 Europees Fonds Regionale Ontwikkeling 133
 Europees Octrooibureau 80
 Europese Commissie 16, 24, 25, 37, 39, 44, 45, 48, 49
 Europese Raad in Lissabon 7
 Europese Raad Lissabon 5, 7
 Europese Raad van Stockholm 18, 24
 Europese Raad 7, 14, 16, 21
 Euro 14, 66
 EVD 167, 234
 Exportkredietverzekering Opkomende Markten 165

First Mover faciliteit 87
 Flankerend beleid 89
 Fonds economische structuurversterking 117
 Fundamenteel onderzoek 35
 Fysiek vestigingsklimaat 10

Gaswet 15, 17, 277
 Gedragscode 16, 24, 35
 Gelijkwaardige kansen 9
 Groencertificaten 10, 18
 Groene stroom 17
 Grotestedenbeleid 138

Hoge Flux Reactor 187
 Homogene Groep Internationale Samenwerking 57
 Huisvesting 66

ICT 6, 7, 8, 10, 11, 21
 Immateriële investeringen 10
 Industriefaciliteit 126
 Infralijn en beleidsonderbouwend onderzoek 89
 Inkomstenbelasting 10
 Innovatief aanbesteden 349
 Innovatiegerichte Onderzoek Programma's 110
 Innovatie 7, 8, 9, 14, 17, 21, 24, 32, 34, 35, 36, 38, 43
 Intensiveringen 11, 33, 57
 Internationale grondstoffenorganisaties 158
 Interne markt 5, 10, 14, 16, 24, 26, 48
 Internet 16, 34, 51, 55, 331, 351
 Investeringsbeoordeling en Technische Assistentie 161

Investeringsfaciliteit Opkomende Markten 161
 Investeringspremieregeling 131
 IPO 45

Joint Implementation 193

Kamers van Koophandel 16
 Kapitaalmarkt 16
 Kennisdragers in het MKB 114
 Kennisoverdrachtsinstrumenten 92
 Kennis 8, 9, 35
 Kernministerie 64
 Kredietregeling milieugerichte productontwikkeling 108
 KSG 123

Lange-termijn onderzoek besparingstechnologie 180
 Lastenverlichting 10
 Liberalisering 6, 10, 14, 16, 261, 267
 Loonbijstelling 76

Maatschappelijk verantwoord ondernemen 269
 Managementassistentie 173
 Markt en overheid 17
 Markten 8, 9, 12
 Marktwerking 9, 267
 Marktwerkingsbeleid 14, 152
 MDW-onderzoek 147
 MDW 20, 268
 Mededingingswet 15, 268
 Medische beroepen 20
 Menselijk kapitaal 8, 9, 22, 32, 40
 Micro-elektronica stimulering 95
 Mijnbouwklimaat 19
 Ministerie van BZK 45
 Ministerie van LNV 49
 Ministerie van VROM 48, 49, 51
 Ministerie van V&W 45
 MJA's 326
 MKB 21, 28, 33, 35, 37, 39, 41
 Mobiliteit 10
 Multi-utilities 15

Nationale klachtenloketten 16
 Natuur 10
 NedCar BV 124
 Nederlands Meetinstituut 155
 Nederlandse mededingingsautoriteit 72
 Netbeheer 19
 Netwerkbedrijven 6
 Netwerksectoren 14
 Nieuwe elektriciteitstechnologieën 188
 Nieuwe energie-efficiënte transformatie, transmissie en opslag 180
 NMa 15, 18, 267
 Non-profit-regeling windenergie 186
 Non-profit-regeling 181

OESO 5, 22, 27, 40

Oliecrisisbeleid 19
 Olievoorraden 19
 Omvangrijke mutaties 57
 Ondernemerschap en Onderwijs 22
 Ondernemerschap 10, 21, 268, 351
 Ondernemingsklimaat 10, 24
 Onderwijs 11, 349
 Onderzoek en evaluatie 138
 Onderzoek en voorlichting voor het technologiebeleid 110
 Onderzoek 10, 353
 Onderzoekinstellingen 346

Post-actief personeel 78
 Precario 19
 Prijsbijstelling 77
 Privatisering 6, 18, 275
 Programma Economische Samenwerking Projecten 160
 Programma EnergieWinning uit Afval en Biomassa 184
 Programma Samenwerking Opkomende markten 172
 Programma Schoner Produceren 87
 Programma Starters op Buitenlandse markten 161
 Programma Toepassing Windenergie in Nederland 184
 Programma-activiteiten industrie 180
 Programma's agrarische sector 181
 Programma's verkeer en vervoer 181
 Programma's woningbouw en diensten 181
 Programma's zon-photovoltaïsch 184
 Programma's zon-thermisch 184
 Projecten MKB en Ondernemerschap 147
 Publiek belang 10
 Publieke belangen 14, 15
 Publieke taken 9

R&D 6, 8, 344
 Referentieprojecten milieutechnologie 87
 Regionale ontwikkelingsmaatschappijen 128
 Regulerende energiebelasting 10
 Ruimtelijk-Economisch Ontwikkelingsprogramma Noord-Nederland 132
 Ruimtevaartprogramma's 103

Samenwerkingsfinanciering 191
 Scheepsbouwsteun 122
 Scholingsmarkt 20
 Senter 83, 223
 SER 17, 22
 SodM 71
 Speelautomaten 212
 Stadseconomie 138
 Stichting Technische Wetenschappen 110
 Stimulering van zonneboilers 185
 Stroomlijning 12, 28, 50, 273, 327
 Structureel economisch hervormingsbeleid 5, 11
 Subsidieregeling Energie-efficiency- en Milieuvadvisen Schoner Produce-
 ren 180
 Subsidies Maritiem Onderzoek 88
 Syntens 22, 39, 40, 98

Technologie en Samenleving 113
Technologische ontwikkelingen 7
Technologische Topinstituten 110
Technologische vernieuwing 110
Technostarters 22, 32, 33, 37, 38, 273, 344
Tender Investeringsprogramma's Provincies 137
Toegepast onderzoek 35
Toeristisch beleid 142
Trustfund 173

Vakbeweging 27
Vernieuwingsvermogen 10
Vestigingsklimaat 5, 8
Vestigingswet 15
Vliegtuigontwikkelingsprogramma's 105
VNG 45
VNO-NCW 22, 27
Vrouwelijk ondernemerschap 22

Warmtepompen 185
Welvaart 9
Welzijn 9
Werkgelegenheid 5, 14, 21, 24
Wet Investeringsrekening 176
Wet voorraadvorming aardolieproducten 19
WIR 217
Wonen 10
World Trade Organisatie 158